"Son derece insani bir anlatıyı gizemle süslemesindeki yeteneğine bakılarak Latin Amerika'nın büyük yazarlarıyla, özellikle de Isabel Allende'yle karşılaştırılacak bir yazar."
—The Washington Post

SOFÍA
SEGOVIA

ARILARIN UĞULTUSU

Çeviren: **İdil Dündar**

İthaki

Meksikalı yazar Sofía Segovia büyük yankı uyandıran romanı *Arıların Uğultusu*'nda devrimin eşiğindeki bir ülkede bir ailenin talihini değiştirecek güce sahip gizemli bir kahramanın hayret verici hikâyesini anlatıyor.

İhtiyar dadı Reja bir gün köprünün altına terk edilmiş, kime ait olduğu ve nasıl hayatta kalmayı başardığı bilinmeyen bir bebek bulur. Bebek, arıların oluşturduğu canlı bir battaniyeyle kaplanmış hâldedir ve bu yüzden de onunla ilgili birçok söylenti yayılır. Simonopio adı verilen ve evlat edinilen bebeğin gelişiyle birlikte Linares'teki herkesin hayatı altüst olacaktır.

Muammalara açık kapı bırakan insanların hikâyesinin anlatıldığı *Arıların Uğultusu*, tarihi olgulardan da beslenen, Meksika'nın zengin motifleriyle süslü, masalsı ve şiirsel bir eser.

"Sofía Segovia Meksika edebiyatının yeni sesi. Bu kitabın sayfalarında Gabriel García Márquez'i anımsatan bir hava olsa da Sofía'nın kendine özgü büyülü gerçekçiliği de mevcut."
—WENDOLİN PERLA

"Meksika'nın gerçekliği ile kurgunun bir araya geldiği, derinlikli bir aile destanı."
—EL NUEVO HERALD

www.ithaki.com.tr
İthaki
9 786052 651414
www.ithakiyayingrubu.com

Ninova
Library

Kitap Kurdu

Bu romanı eşim José'ye; çocuklarımız Sofía, David ve Cristina'ya; babamla annem Enrique ve Susana'ya; ve özellikle de, hikâyeleriyle hayatıma dokunan Soledad Betancourt'a ithaf ediyorum.

Bu sayfalarda Francisco ve Lydia'yı, Arturo ve María Luisa'yı, Chelo'yu, María Teresa'yı ve diğer Francisco'yu, diğer Lydia'yı ve Angélica'yı, China'yı, Enrique'yi ve María Elena'yı anmak istiyorum.

Bu onların anlattığı hikâye değil, ilham verdikleri hikâye.

zm

Duzenleme
Ny.Ozlem

1

O ekim sabahı bebeğin ağlaması ağaçların arasından esen serin rüzgârın sesine, kuşların ötüşlerine ve gece böceklerinin vedasına karışıyordu. Dağın yoğunluğundan süzülerek çıkıyor ama doğduğu noktanın birkaç metre ötesinde, sanki insan kulaklarını araması bir büyüyle engellenmiş gibi sönüyordu.

Don Teodosio'nun komşu çiftlikteki işine yürürken terk edilmiş bebeğin yanından bir çıt sesi bile duymadan geçip gittiği ve Morales'lerin çamaşırcısı Lupita'nın onu bir aşk iksirinin peşinde La Petaca'ya götürecek köprüden hiçbir gariplik hissetmeden geçtiği yıllar boyunca konuşulacaktı. "Ben onu duymuş olsaydım en azından kucağıma alırdım zira ne kadar korkunç olursa olsun yeni doğmuş bir bebeği öylecene tek başına ölmeye kim terk edebildi hiç bilmiyorum." Dinlemeye hevesli herkese o akşamüstü böyle diyecekti.

Bir muammaydı. Etrafta son zamanlarda gizlese de hamilelik belirtileri gösteren kim vardı? O talihsiz bebek kime aitti? Köyde böyle sırların haberi kızamıktan daha hızlı yayılırdı, yani bir kişi öğrenirse herkes öğrenirdi.

Lakin bu sefer kimse bir şey bilmiyordu.

Her türlü teori üretilmişti ama ortak hayal gücünü en fazla cezbeden, bebeğin tensel hazlar konusunda özgür olduklarını herkesin bildiği La Petaca'nın cadılarından birine ait olduğu ve dünyaya öyle deforme ve garip bir bebek getirdiğinden – Yüce Tanrı'nın veya kimbilir, belki de şeytanın verdiği bir ce-

zaydı– Tanrı'nın insafına terk etmek için gidip köprü altına bıraktığıydı.

O bebeğin öyle, köprünün altına terk edilmiş, çıplak ve aç karnına kaç saat kaldığını kimse bilmiyordu. Öylecene açık havada, bağlanmamış göbek bağı yüzünden kan kaybından veya fareler, yırtıcı kuşlar, ayılar veya o tepelerde bol bulunan pumalar tarafından yenmeden nasıl hayatta kaldığını kimse açıklayamıyordu.

Ve herkes, ihtiyar Reja dadının nasıl olup da onu arıların oluşturduğu canlı bir battaniyeyle kaplanmış hâlde bulduğunu merak ediyordu.

Reja ebedi günlerini tam da orada, La Amistad çiftliğinde depo olarak kullanılan basit, penceresiz, misafirler tarafından görülmemesi için ana evin arkasına inşa edilen diğer yapıların birebir aynısı olan bir kulübenin dışında geçirmeye karar vermişti. O kulübeyi diğerlerinden ayıran tek fark olan sundurması, ihtiyar kadının yaz kış açık havada olmasına imkân sağlıyordu. Sundurmanın olması tesadüften başka bir şey değildi. Reja o yeri hava koşullarından korunmak için değil, karşısında serili manzarası ve dağların oluşturduğu labirenti kat edip ona kadar, onun için inen rüzgâr nedeniyle seçmişti.

İhtiyar kadının o noktayı seçmesinin üzerinden öyle uzun yıllar geçmişti ki Reja dışında yaşayanlar arasında sallanan sandalyenin oraya vardığı güne tanık olmuş veya dadının orayı sonsuza kadar işgal ettiği ânı hatırlayan kimse kalmamıştı.

Şimdi neredeyse herkes onun oradan hiç kalkmadığını düşünüyor ve nedeninin kimsenin tam olarak bilemediği yaşı olduğunu, kemiklerinin artık onu taşıyamadığını ve kaslarının işlemediğini varsayıyordu. Zira güneşe çıktıklarında o çoktan yerine oturmuş, ayaklarından çok rüzgârın gücüyle usul usul sallanıyor olurdu. Ardından, gece çöktüğünde, herkes kendi dinlenmesiyle meşgul olduğundan kimse onun ortadan kaybolduğunu fark etmiyordu.

Sallanan sandalyede geçen onca yıl, köy halkının onun

geçmişini ve karakterini unutmasına katkıda bulundu: Manzaranın bir parçasına dönüşmüş ve üzerinde sallandığı toprağa kök salmıştı. Eti ahşaba ve derisi de sert, koyu renkli ve saban izleriyle kaplı bir kabuğa dönüşmüştü.

Önünden geçerken kimse onu selamlamıyordu, tıpkı yaşlı ve kurumakta olan bir ağacı selamlamadıkları gibi. Bazı çocuklar efsanenin peşine düşerek köyden yaptıkları kısa yolculukta ona uzaktan bakıyordu ama nadiren içlerinden biri ahşaptan oyulmuş bir figür değil de gerçekten canlı bir kadın olduğundan emin olmak için yaklaşma cesaretini gösteriyordu. Hemen ardından, Reja gözlerini bile açmaya gerek duymadan bastonunu gözü pek maceraperestin kafasına indirdiğinde, o ağaç kabuğunun canlı olduğunu fark ediyorlardı.

Reja kimsenin merak unsuru olmaya razı değildi; kerestedenmiş numarası yapmayı tercih ediyordu. Onu görmezden gelmelerini tercih ediyordu. Onun yaşında, gözlerinin gördüğü, kulaklarının duyduğu, ağzının konuştuğu, derisinin hissettiği ve kalbinin katlandığı şeylerin, kimi olsa bezdirmeye yeteceğini hissediyordu. Neden hâlâ hayatta olduğunu da, gitmek için neyi beklediğini de açıklayamıyordu, sonuçta artık kimsenin işine yaramıyordu, bedeni de kupkuru kesilmişti, dolayısıyla ne görülmeyi, ne duyulmayı ne de konuşmayı tercih ediyor ve mümkün olduğu kadar da az hissetmeyi yeğliyordu.

Lakin duyularının o tarafına henüz tam anlamıyla egemen değildi.

Reja'nın etrafında olmasına katlandığı birkaç kişi vardı; bunlardan biri diğer dadı Pola'ydı ve o da en iyi günlerini uzun süre önce yaşamıştı. Çocuk Francisco'ya da katlanıyordu zira bir zamanlar, kendine hissetme izni verdiği dönemde onu çok sevmişti, ama eşi Beatriz'den de, kızlarından hiç hazzetmiyordu. Beatriz'den hoşlanmamasının nedeni hayatına yeni birinin girmesini istememesiydi ve kızlardan hoşlanmamasının nedeni de ona katlanılmaz gelmeleriydi.

Ondan beklenen hiçbir şey yoktu ve onun da sunmak istediği bir şey yoktu zira ihtiyarlık yavaş yavaş onu hizmetçilik görevlerinden azat etmişti. Yıllardır ev işlerine katkıda bulunmuyordu ve böylece sallanan sandalyesinin bir parçasına dönüşmüştü. Öyle ki birinin ahşabının nerede bitip diğerininkinin nerede başladığı artık pek ayırt edilemiyordu.

Güneş doğmadan önce odasından çıkıp sallanan sandalyesinin sundurmanın altında onu beklediği kulübeye yürüyor ve görmemek için gözlerini, duymamak için kulaklarını kapatıyordu. Pola'nın ona götürdüğü kahvaltının, öğle ve akşam yemeklerinin neredeyse tadına bile bakmıyordu zira vücudu artık fazla besine ihtiyaç duymuyordu. Çok daha geç saatte, ancak kapalı gözkapaklarının ardından ateşböceklerinin ışıkları ona geceyi hatırlattığında ve epey yakınlıktan ondan çok daha önce bıkan ahşap sallanan sandalyesinin ittirip sıkıştırmalarını kalçasında hissetmeye başladığında yerinden kalkıyordu.

Bazen yatağına dönüş yolunda gözlerini açıyordu, gerçi görmek için onları açmaya ihtiyacı yoktu. Ardından örtülerin üzerine, soğuğu hissetmeden uzanıyordu, derisi artık soğuğu bile geçirmiyordu. Ama uyumuyordu. Uyku ihtiyacı bedeninin geride bıraktığı bir şeydi. Bir canlının hayat boyunca uyuması gerektiği kadar uyuduğu için mi yoksa büyük uykuya dalmamak için mi uyumayı reddettiğini kendisi de bilmiyordu. Bunu düşünmeyi bırakalı uzun zaman olmuştu. Yatağın yumuşaklığında geçen birkaç saatin ardından, sadık dostu sallanan sandalyesini ziyaret zamanının geldiğini hatırlatmak için yatağın onu dürtüp çimdiklediğini hissetmeye başlıyordu.

Reja dadı kaç yıldır hayatta olduğunu kesin olarak bilmiyordu. Nasıl doğduğunu da tam ismini de bilmiyordu – bir zamanlar birileri ona isim verme zahmetine girdiyse tabii. Var olması gerektiğini varsaysa da, çocukluğunu da anne babasını da –bir zamanlar sahip olduysa tabii– hatırlamıyordu ve birisi ona ceviz ağacı gibi topraktan doğduğunu söylemiş olsaydı

ona inanırdı. Ona o çocuğu veren adamın yüzünü de hatırlamıyordu ama kereste ve balçıktan yapılmış bir kulübede, tanımadığı bir dünyada onu kaderine terk ederek uzaklaşırken sırtını gördüğünü hatırlıyordu.

Her halükârda, karnındaki güçlü hareketleri, göğüslerindeki sancıyı ve sahip olacağı tek çocuk doğmadan önce bile onlardan süzülen sarımtırak ve şekerli sıvıyı unutmuyordu. O çocuğun yüzünü hatırlayıp hatırlamadığını bilmiyordu zira hayal gücü, gençliğinde emzirdiği beyaz veya kara derili bütün çocukların yüz hatlarını birleştirerek ona oyun oynuyor olabilirdi.

Açlıktan ve soğuktan ölecek hâldeyken Linares'e ilk kez girdiği günü çok net hatırlıyordu ve o ocak ayının buz gibi havasından korumak için kuvvetlice göğsüne bastırdığı kucağındaki bebeğini hâlâ hissediyordu. Daha önce dağlardan hiç inmemişti, dolayısıyla hiç bir arada evler görmemiş veya sokakta yürüyüp bir meydanı kat etmemiş olması normaldi; daha önce hiç bankta da oturmamıştı, bitkinlik dizlerinin bağını çözdüğünde yaptığı şey bu oldu.

Yardım istemesi gerektiğini biliyordu ama nasıl isteyeceğini bilmiyordu, kendisine kalsa istemezdi de. İki gündür ne meme emen ne de ağlayan kucağındaki bebek için yardım isteyecekti.

Onu bazen uzaktan, dağdaki kulübesinden seyrettiği o köye inmeye yönelten tek neden buydu.

Daha önce hiç o kadar üşümemişti, bundan emindi. Belki de oranın sakinleri de soğuğu hissediyordu zira buz gibi havaya göğüs gererek etrafta dolaşan ondan başka kimse yoktu. Bütün evler erişilmez görünüyordu. Pencerelerde ve kapılarda parmaklıklar vardı ve bunların gerisinde de kepenkler kapalıydı. O da kararsız, gittikçe daha fazla buz keserek ve bebeği için korku duyarak meydandaki o bankta oturmaya devam etti.

Orada ne kadar süre kaldığını bilmiyordu, iyi bir adam olan köyün doktoru çaresiz durumdaki kadını görüp telaşlan-

mamış olsaydı belki de orada kalır, meydandaki bir heykele dönüşmüş olurdu.

Doktor Doria'nın o hava koşullarında evinden çıkmasının nedeni Bayan Morales'in yakında ölecek olmasıydı. İki gün önce bir ebenin yardımıyla ilk bebeğini doğurmuştu. Şimdi kocası sabah erken saatte, eşinin yüksek ateşi yüzünden telaşlanarak onu çağırtıyordu. Rahatsızlığın nerede olduğunu söylemesi için kadına ısrar etmek zorunda kalmıştı: Göğüslerindeydi. Enfeksiyon emzirirken şiddetli bir ağrıyla kendini gösteriyordu.

Meme iltihabı.

"Neden daha önce söylemediniz, hanımefendi?"

"Utandım, Doktor."

Enfeksiyon çok ilerlemişti. Bebek sürekli ağlıyordu çünkü on iki saati aşkın süredir beslenmemişti, annesi emzirmenin acısına katlanamıyordu. Doktor daha önce hiç meme iltihabından ölen bir kadın görmemiş veya duymamıştı, lakin Bayan Morales'in ölmekte olduğu kesindi. Kül rengi derisi ve gözlerindeki o hastalıklı ışıltı doktora çiçeği burnunda annenin kısa süre içinde ruhunu teslim edeceğini işaret ediyordu. Endişe içinde, Bay Morales'i koridora çıkardı.

"Eşinizi muayene etmeme izin vermeniz gerek."

"Hayır, Doktor. Bir ilaç verin yeter."

"Hangi ilaç? Eşiniz ölüyor, Bay Morales, bırakın da nedenini bulayım."

"Süttendir."

"Başka bir nedenden."

Onu ikna etmesi gerekiyordu: Dokunmaya ama bakmamaya; veya bakmaya ama dokunmamaya söz verecekti. Sonunda adam kabul etti ve ölüm döşeğindeki kadını göğüslerinin yoklanmasına ve daha da kötüsü, karnına ve bacak arasına bakılmasına ve dokunulmasına izin vermeye ikna etti. Hiçbir şeye dokunmaya gerek kalmadı: Karın boşluğundaki şiddetli ağrı ve hasta bedenden süzülen iltihaplı vajinal akıntı yaklaşan ölümü işaret ediyordu.

Günün birinde doğum sırasında ölümün nedenleri ve bunu önlemenin yolları keşfedilecekti, lakin o gün Bayan Morales için çok geçti.

Yapacak hiçbir şey yoktu: Sadece Tanrı artık yeter diyene kadar hasta kadını mümkün olduğu kadar rahat ettirebilirlerdi.

Doktor bebeği kurtarmak için Morales'lerin uşağını bir keçi bulmaya gönderdi. Bu sırada, Doktor Doria, bebeği su ve şekerden yapılmış iptidai bir serumla doldurduğu biberonla beslemeye çalıştı. Yeni doğan bebek keçi sütünü sindiremedi, dolayısıyla yavaş ve korkunç bir şekilde can çekişerek öleceği kesindi.

Doria eve dönerken hâlâ endişeliydi. Elinden gelen başka bir şey olmadığını söyleyerek adama veda etmişti.

"Güçlü olun, Bay Morales. Tanrı işini bilir."

"Teşekkürler, Doktor."

Yürüyerek eve dönerken kara buzdan kadını gördü ve bunun küçük bir mucize olduğunu düşündü, yorgunluktan bitkin düşmüştü ve soğuk başını öne eğerek yürümesine neden oluyordu. Onu meydanda, bankın Morales ailesi tarafından halka bağışlandığını belirten bronz plakanın yanı başında oturur hâlde gördü. Merhamet hissi yorgunluğuna yeterince üstün gelince, yaklaşıp orada ne yaptığını sormasına yol açtı. Yardıma ihtiyacı var mıydı?

Adam Reja'nın anlayamayacağı kadar hızlı konuşuyordu, ama o gözlerdeki bakışları anladı ve evine kadar peşinden gitmesine yetecek kadar güven hissetti. Evin sıcağında Reja biraz canlanıp bebeğin yüzünü açığa çıkardı. Mavi ve hareketsizdi. Hıçkırığını bastıramadı. Adam köyün doktoru olarak bebeği canlandırmak için elinden geleni yaptı. Soğuk yüzünden uyuşmuş olmasına rağmen, konuşabilseydi Reja *ne diye* öyle yaptığını sorardı. Ama mavi oğlunun görüntüsünün etkisinde, sadece hıçkırarak ağlayabiliyordu.

Doktorun onu ne zaman soyduğunu fark etmedi, bir erkeğin ilk kez üstüne atlamadan onu soyduğunu da fark etmedi.

Dokunulur ve muayene edilirken bezden bir bebekmiş gibi kendini bıraktı; sadece doktor sıcak, dev gibi, sertleşmiş ve biriken süt yüzünden ağrıyan göğüslerine dokunduğunda tepki veriyordu. Ardından, kime ait olduklarını bile sormadan, üstüne daha kalın ve temiz giysiler geçirilmesine izin verdi.

Doktor onu sokağa çıkardığında, en azından tekrar aynı banka bırakıldığında o kadar çok üşümeyeceğini düşündü ve meydanda durmadan geçip bütün evler arasında en etkileyici olanın kapısına ulaştıklarında şaşırdı.

İçerisi karanlıktı. Kendisini de aynı öyle karanlık hissediyordu. Reja daha önce hiç onu karşılayan kadın kadar beyaz tenli birini görmemişti. Onu mutfağa oturttular, bakışları yerdeydi. Yüzleri de bakışları da görmek istemiyordu. Yine çerden çöpten yapılmış barakasında yalnız başına, soğuktan ölse bile kendi kederiyle yalnız olmak istiyordu zira başkalarının kederine tahammülü yoktu.

Yeni doğmuş bir bebeğin ağlamasını, önce çiçeği burnunda anne memeleriyle ve ardından kulaklarıyla duydu. Kendi bebeği açlıktan ağladığında, duyacak kadar yakınında olmasa bile vücudu böyle tepki veriyordu. Lakin bebeği artık maviydi, değil mi? Yoksa doktor kurtarmış mıydı?

Göğüsleri gittikçe daha fazla ağrıyordu. Rahatlamaya ihtiyacı vardı. Bebeğe ihtiyacı vardı.

"Bebeğim beni tütüyor," dedi hafif bir sesle, ama mutfakta yanında duran kimse onu duymamış gibiydi, o da cesaretini toplayıp daha yüksek sesle tekrarladı. "Bebeğim beni tütüyor."

"Ne diyor?"

"Bebeği onu tütüyormuş."

"Ne demek tütüyor?"

"Oğlunu istiyor." Doktor kollarında bir kütleyle geldi ve ona uzattı. "Çok zayıf. İyi ememeyebilir."

"Benim bebeğim mi bu?"

"Hayır, ama size ihtiyacı var." Karşılıklı birbirlerine ihtiyaçları vardı.

Bluzunu açtı, memesini sundu ve bebek ağlamayı bıraktı. Göğüslerini yavaş yavaş boşaltırken rahatlayan Reja bebeği seyretti: Kendi çocuğu değildi. Hemen anladı zira ağlarken, meme emerken veya bu sırada içini çekerken çıkardığı sesler farklıydı. Kokusu da farklıydı. Ama Reja memnundu: Boynunu derin derin koklamak için yüzünü indirmek istiyordu ama belki de izin vermeyeceklerini düşündü zira başkasına ait olan bebeği ayırt eden şey rengiydi. Kendi bebeği koyu renkten yoğun bir maviye dönüşmüştü, bu bebek ise yavaş yavaş kırmızıdan beyaza dönüyordu.

Herkes sessizce onu seyrediyordu. Mutfaktaki tek ses bebeğin emip yutarken çıkardığı sesti.

Alberto Morales can çekişen karısının yanında uyuyakalmıştı. Karısının günlerdir devam eden iniltileri ve bebeğin dinmek bilmeyen ağlaması karşısında, ses çıkardıkları sürece hayatta oldukları düşüncesine varmıştı. Bu yüzden o sağır edici sessizlik onu uyandırdı: Ne karısı inliyor ne de oğlu ağlıyordu. İç sıkıntısıyla ve karısına dokunmaya cesaret edemeden, koşarak oğlunu bulmaya gitti.

Hizmetçileri ve Doktor Doria'yı, oğlunun cesedi olduğunu düşündüğü şeyin etrafında buldu. Varlığını hissedince herkes kenara çekilerek ona yol açtı.

Gördüğü en koyu renkli memeyi emmekte olan bebeğine baktı.

"Bebeğinize süt anne bulduk."

"Çok siyah."

"Ama süt, tam da olması gerektiği gibi, beyaz."

"Öyle mi? Bebek iyi olacak mı?"

"Bebek iyi olacak. Sadece karnı aç. Baksanıza."

"Doktor, uyandığımda karım ses çıkarmıyordu," dedi Morales.

Bayan Morales'in sonu böyle oldu.

Reja yas, cenaze ve ağıt işlerinin dışında kaldı. Onun için sanki hanımefendi hiç var olmamıştı ve bazen, bebekten za-

man kaldığında, tepelerin sessiz çağrısını dinlemeye koyulduğunda, o bebeğin onun bedeninden çıkmadığına, topraktan filizlendiğine inanıyordu. Tıpkı, dağlardan başka anısı olmayan kendisi gibi.

Annelik içgüdüsünden daha güçlü bir şey onu etkisine aldı ve sonraki yıllarda Reja'nın dünyasında var olan tek şey bebekti. Bebeği toprak için, âciz annesi için canlı tuttuğunu hayal etti, dolayısıyla ilk diş çıkınca da bütün dişler tamamlanınca da ona meme vermeyi bırakmak aklına bile gelmedi. Sadece şöyle diyordu: *Isırma çocuğum.* Sütü besindi, teselliydi, ninniydi. Bebek ağlıyorsa: Meme; bebek sinirliyse, gürültü çıkarıyorsa, üzgünse, huzursuzsa, burnu akıyorsa veya uyuyamıyorsa: Meme.

Bebek Guillermo Morales altı yıl boyunca sut annesi Reja'nın memesinin keyfini çıkardı. Zavallı çocuğun neredeyse açlıktan ölecek hâle geldiğini kimse aklından çıkaramamıştı, bu yüzden hiç kimse itiraz etmeye cesaret edemiyordu. Ama bir gün Benítez halalar zavallı dul adamı ziyarete gelip de neredeyse okul çağına gelmiş çocuğu hizmetçinin kara memesine yapışmış hâlde görünce, Bay Morales'e onun memeden kesilmesi için ısrar ettiler.

"Açlıktan ölecek hâli yok ya canım," dedi biri.

"Tam bir skandal, görgüsüzlük bu, Alberto," dedi diğeri.

Ziyaretleri sona erince, kafası karışmış babaya iyilik olsun diye iki bekâr kadın Guillermo'yu bir süreliğine Monterrey'e götürdü zira çocuğun laftan anlamasının veya uykuya dalmasının başka bir yolu bulunmadığını fark etmişlerdi. Çocuk bu işleri Reja dadısının memesinden ayrı hiç yapmamıştı.

Reja'yı kucağı bomboş ve memeleri dolu hâlde bıraktılar, öyle ki geçtiği her yerde arkasında bir süt deresi kalıyordu.

"Ne yapacağız, Reja?" diye sordu diğer hizmetçiler, yürürken ardında bıraktığı sızıntıyı temizlemekten bıkmışlardı.

O ne cevap vereceğini bilmiyordu. Sadece çocuğunu özlediğini biliyordu.

"Ay Reja, böyle olacaksa ziyan etme bari."

Böylece emzirmesi için beslenememiş veya yetim bebekleri ve doldurması için de cam şişeler getirdiler zira ne kadar çok emzirirse o kadar çok sütü geliyordu. Sonradan dul Morales ikinci evliliğini merhum eşinin küçük kız kardeşi María ile yaptı ve birlikte Reja'ya beslenecek yirmi iki bebek verdiler.

İlerleyen yıllarda Reja'yı memesinde bir çocuk olmadan görmek mümkün olmadı, ama Guillermo Morales'i aynı seviyordu: Süt annelik yaptığı, onu mutlak yalnızlıktan kurtaran, yıllar boyunca mutlu olmasını sağlayacak bir amaç veren ilk çocuk oydu.

Tabii ki Guillermo geri döndü, yetişkin bir erkek oldu ve kendi ailesini kurdu. Babasının –hiçbir şeyin değil, yılların kurbanı olarak– ölümünün ardından doğacak çocuklarını da emzirme görevini üstlenen Reja dadıyı da miras aldı.

Çocuklarıyla aynı memeden beslenmiş bir babanın ilginç hikâyesi. Gelgelelim bir alternatif bulmaya çalıştığında –başka bir süt anne bulup Reja'nın dinlenmesini sağlamak– karısı kati bir şekilde reddetmişti: Dadınınkinden iyi süt mü var? Yok. O zaman Guillermo pes etti, gerçi durum hakkında fazla düşünmekten kaçınıyor, memeyle olan uzadıkça uzamış ilişkisini hatırlamıyormuş gibi yapıyordu.

Linares'in merkezindeki curcunada yaşamaktan bıkan Guillermo, meydandaki aile mansiyonunu terk edip köyden ve yerleşim bölgesinden bir kilometre uzakta bulunan La Amistad çiftliğinde yaşama yönünde sıradışı bir karar almıştı. Reja orada yaşlandı ve Guillermo'nun bir salgın yüzünden öldüğünü gördü. Dizanteri salgınından hayatta kalan tek oğul Francisco, aynı babası gibi çiftliğin yanı sıra, sallanan sandalyesindeki ihtiyar Reja dadıyı da miras aldı.

Reja, Francisco'nun ve eşi Beatriz'in kızlarını emzirmedi. Zaman kadını kurutmuştu, artık civarda onun bereketi sayesinde hayatta kalmış kaç tane çocuk olduğunu bile hatırlamıyordu. Memelerini sıktığında çıkan son beyaz damlacığı da,

o memelerin karnı aç bir bebeğin ağlamasını daha duymadan bile önce dolduğunda verdiği hissi de hatırlamıyordu.

Ama 1910 Ekim sabahı farklı olacaktı. Çiftliğin sahipleri, yılın her günü olduğu gibi, işlerini yürütmek için sabah erkenden kalktı. Pola gözlerini açınca oda arkadaşının yatağına bakmak için arkasını dönmedi bile. Yıllardır yanında uyuduktan sonra, Reja dadının sessizce, kimseye haber vermeden gidip geldiğini biliyordu. Huyu böyleydi. Çiftliğin gürültüleri başlamıştı: İşçiler şekerkamışı tarlalarına gitmek için aletlerini almaya geliyor ve evin hizmetlileri de uykuyu terk etmeye hazırlanıyordu. Yıkandı ve giyindi. Mutfağa gidip kahve içtikten sonra taze ekmek için meydandaki fırına yollanması gerekiyordu. Sütlü kahvesini bitirdikten sonra Bayan Beatriz'in mutfaktaki teneke kutuya bıraktığı parayı aldı.

Güneşli bir gün olacak gibiydi ama şalını yine de omuzlarına attı zira o saatlerde, yılın o döneminde gecenin soğuk havası bir süre daha ısrar ediyordu. Çiftlikten çıkıp köye gitmek için her günkü gibi en kestirme yoldan yürüdü.

"Gidiyor musunuz, Doña Pola?" Bahçıvan Martín her sabah yaptığı gibi sordu.

"Evet, Martín. Gecikmem."

Pola bu günlük rutinden hoşlanıyordu. Her gün ekmek almaya gitmeyi seviyordu. Böylece Linares'teki yeniliklerden haberdar oluyordu ve gençken çok hoşlandığı, artık dede olmuş o delikanlıyı uzaktan görüyordu. Reja'nın sallanan sandalyesinin sürekli gıcırtısının ritminde yürüyordu. Çiftliği köyün merkezine bağlayan dev gibi ağaçlarla çevrili yoldan ilerlemekten keyif alıyordu.

Henüz konuştuğu dönemde Reja dadı, dul Alberto Morales'in o ağaçları henüz birer dalken ektiğini ona anlatmıştı.

Geri dönünce, her zamanki gibi Reja'ya kahvaltısını götürecekti.

Pola dadı aniden durdu, hatırlamaya çalıştı. Reja? Pola her

gün olduğu gibi, kara renkli sallanan sandalyenin önünden geçmişti. İhtiyar kadınla bir sohbet başlatma çabalarından uzun yıllar önce vazgeçmişti ama tıpkı yaşlı ağaçların yaptığı gibi, Reja dadının da orada olduğunu ve belki de sonsuza kadar orada olacağını düşünmek onu teselli ediyordu.

Peki ya bugün? Geçerken onu görmüş müydü? Arkasına döndü.

"Ne unuttunuz, Doña Pola?"

"Reja dadıyı gördünüz mü, Martín?"

"Tabii ki, sallanan sandalyesinde."

"Emin misiniz?"

"Başka nerede olacak ki?" dedi Martín, Pola dadının telaşlı adımlarını takip ederek.

Sallanan sandalyeye ulaştıklarında Reja dadının orada olmadığını gördüler ama sandalye sallanmaya devam ediyordu. Telaşlanarak dadıların paylaştığı odaya geri döndüler.

Orada da yoktu.

"Martín, koşun işçilere Reja dadıyı görüp görmediklerini sorun. Yolda arayın. Ben Senyora Beatriz'e haber veririm."

Beatriz'in günlük düzeninde o kadar erken uyanmak yoktu. Güne başlamak için gereken her şeyin hazır olduğundan emin değilse kalkmazdı: Masada ekmek ve kahve, sulanmakta olan bahçe, ütülenmekte olan temiz çamaşırlar. Güne uykusunun arasında ve uzaktan kocasının yıkandığını duyarak başlamaya ve ayıldıktan sonra hâlâ yatağın içinde huzurla tespih duası ederek başlamayı seviyordu.

Gelgelelim o gün Morales Cortés'lerin evinde yıkanma da, tespih de, huzur da olmadı.

2

O taş blokları, sıva harçları ve boya yığınının arasında, uzun zaman önce doğdum. Ne kadar uzun olduğu önemli değil. Önemli olan şey, annem Beatriz Cortés de Morales'in karnından çıktığımda ilk teması yatağının temiz çarşaflarıyla yapmış olmam, zira pazartesi değil bir salı gecesi doğma talihine sahip oldum ve ezelden beri annemin ailesindeki kadınlar, saygın insanların yaptığı gibi yatak çarşaflarını salı günleri değiştirmiştir. O salı günü çarşaflar lavanta ve güneş kokuyordu. Hatırlıyor muyum? Hayır, ama hayal ediyorum. Annemle birlikte yaşadığım onca yıl boyunca rutini, alışkanlıkları, işleri olması gerektiği gibi yapma huyu hiç değişmedi: salı günleri, bir gün önce çamaşır suyuyla yıkanmış, üstlerine lavanta suyu serpilmiş, güneşte kurutulmuş ve son olarak da ütülenmiş keten yatak takımları serilirdi.

Henüz gelmemiş tek bir acılı istisna dışında, hayatının bütün salı günleri.

Benim doğduğum gün olabilirdi ama ben sıradan bir salı günü doğdum, yani çarşafların o gece nasıl koktuğunu da cilde temasının nasıl olduğunu da biliyorum.

Ben hatırlamasam da doğduğum gün, ev her zamanki gibi kokuyordu. Gözenekli tuğlaları, çalışkan erkeklerin ve titiz kadınların üç kuşak boyunca temizlik için kullandığı yağları ve sabunlarıyla güzel kokuları sünger gibi emmişti; aile tariflerinin ve beyaz sabunla kaynatılan giysilerin kokusu nüfuz etmişti. Havada daima babaannemin yaptığı mis gibi cevizli

süt reçeli kokuları, konserve ve reçel kokuları, bahçedeki saksılarda yetişen kekik ve epazot, son dönemlerde de portakal, portakal çiçeği ve bal kokuları olurdu.

Özünün bir parçası olarak, ev ayrıca çocukların kahkahalarını ve oyun seslerini, şimdiden ve geçmişten azarlamaları ve kapı çarpmalarını da sürdürüyordu. Dedemin ve yirmi iki kardeşinin çıplak ayakla ve babamın da çocukluğunda bastığı aynı gevşek fayanslara ben de bastım. O fayanslar gece yaramazlıklarını ihbar ederdi zira kaçınılmaz çıtırdaması dönemin annesini evlatları olarak kurduğumuz planlara karşı uyarıyordu. Evin kirişleri görünürde bir neden olmaksızın çatırdıyordu, kapılar gıcırdıyordu, panjurlar rüzgâr olmaksızın ritmik bir şekilde duvara çarpıyordu. Dışarıda arılar uğulduyor ve cırcırböcekleri her yaz akşamüstü, hava kararmadan hemen önce, ben günün son maceralarını yaşarken, bitmek bilmeyen delice şarkılarıyla etrafımızı sarıyordu. Güneş batarken biri başlıyordu ve diğerleri de onu izliyor, hep birlikte, tahminimce aniden kararan havadan korkarak susmaya karar verene dek de devam ediyorlardı.

Doğumumu görmüş canlı bir evdi o. Arada bir kışın portakal çiçeği kokuları yayılırsa veya gecenin yarısında sahipsiz gülüş sesleri duyulursa kimse korkmuyordu: Özünün bir parçasıydı bunlar. *Bu evde hayalet yok*, derdi babam: *Duyduğun şeyler buradan geçen insanları hatırlamamız için sakladığı yankılar.* Ben bunu anlıyordum. Dedemin yirmi iki kardeşini ve koşturup durmalarını hayal ediyordum ve hâlâ, yıllar sonra gülüşlerinden geriye kalanların bir köşede yankılandığının duyulması çok mantıklı geliyordu.

Herhalde bu evde geçirdiğim yıllarım da geriye benim yankılarımı bırakacaktı, annemin sus çocuğum, cırcırböceği gibisin demesi boşuna değildi, ev benim içime kendi yankılarını bıraktı. Hâlâ içimdeler. Hücrelerimde annemle babamı ama aynı zamanda lavantayı, portakal çiçeklerini, annemin çarşaflarını, anneannemin hesaplı adımlarını, kavrulmuş cevizleri,

hain fayansın çıtırtısını, karamel kıvamındaki şekeri, süt reçelini, delirmiş cırcırböceklerini, eski ahşap kokusunu ve cilalanmış toprak zeminleri de taşıyorum. Ayrıca ham, tatlı veya çürümuş portakallardan; portakal balından ve arı sütünden de yapıldım. O dönemde duyularıma ve beynimin anılarımı sakladığım bölümüne dokunmuş olan her şeyden yapıldım.

Sadece evi görmek ve onu tekrar hissedebilmek için oraya gidebilseydim, yapardım.

Ama ihtiyarladım, bu yüzden size ihtiyacım var, genç adam. Geriye kalan çocuklarım ve hatta torunlarım bile benim adıma kararlar veriyor. Yıllardır araba kullanmama da çek imzalamama da izin vermiyorlar. Sanki onları duymuyormuşum ya da anlamıyormuşum gibi konuşuyorlar. İşin gerçeğini itiraf edeyim, duyuyorum ama dinlemiyorum. İstemediğimdendir. Doğru, gözlerim eskisi gibi işlemiyor, ellerim titriyor, bacaklarım yoruluyor, torunlarım ve onların çocukları beni ziyarete geldiğinde sabrım tükeniyor, bunlar doğru, ama ihtiyarlamış olsam da işe yaramaz değilim. Yaşadığım günün ve şeylerin akıl almaz bedelinin farkındayım: Hoşuma gitmiyor ama görmezden de gelmiyorum.

Bu yolculuğun bana neye mal olacağını çok iyi biliyorum.

İhtiyarladığım için kendi kendime konuştuğum ve olmayan şeyleri gördüğüm de yok. Henüz değil. Bir anıyla gerçeklik arasında ayrım yapabiliyorum, gerçi gerçeklikten çok anıların çekimine gittikçe daha fazla kapıldığım da doğru. Kimin ne söylediğini, kimin kimle evlendiğini, önce ve sonra neler olduğunu zihnimde gözden geçiriyorum. Bir ceviz ağacının yüksek dallarının arasına saklanma, elimi uzatıp bir ceviz koparma ve sahip olduğum en iyi ceviz kıracağıyla, dişlerimle ikiye ayırma zevkini hatırlıyorum. Dün olduğu kadar bugün de benim bir parçam olan, içimden filizlenen şeyleri duyuyorum, kokluyorum ve hissediyorum. Biri yanımda bir portakal kesebilir ve kokusu bana ulaştığımda zihnim beni annemin mutfağına veya babamın bostanına götürür. Hazır alınmış süt

reçeli paketleri bana ninemin, kavrulmadan yanması için ateşin üzerinde saatler boyunca şekerli sütü karıştıran yorulmak bilmez ellerini hatırlatıyor.

Artık şehirde pek duyulmayan cırcırböceklerinin ve arıların sesi beni, artık koşamasam da çocukluğuma seyahat etmeye zorluyor. Hâlâ burnumla bir lavanta zerresi arıyorum ve gerçek olmadığını bilsem de buluyorum. Gece gözlerimi kapatınca fayansın çıtırtısını, gürüldeyen ahşap kirişleri ve çarpan panjurları duyuyorum, halbuki şehirdeki evimde gevşek fayans da, kiriş de, panjur da yok. Kendimi çocukluğumda bıraktığım evimde hissediyorum. Fazla erkenden bıraktığım evimde. Bana eşlik edildiğini hissediyorum ve hoşuma gidiyor.

Haydi bakalım, genç adam, ben henüz orada değilken gerçekleşmiş olanlar da dahil olmak üzere, görecek ve anlatacak şeylerim var.

3

Beatriz Cortés de Morales 1910 yılının o ekim sabahını hayatı boyunca hatırlayacaktı.

Kapısı ısrarla vurulmuştu ve şekerkamışı tarlasında yangın çıktığını haber vermek için geldiklerini düşünen Beatriz sıcak yatağından çıkıp kapıyı açtı. Pola'ydı, ağlıyordu: Reja dadıyı hiçbir yerde bulamıyorlardı. Yatağında değil miydi? Hayır. Sallanan sandalyesinde değil miydi? Orada da yoktu. İhtiyarcık başka nerede olacaktı ki?

Kesin ölmüş, çalıların arasında bir yerde yatıyordu. Beatriz Reja dadıyı hayatı boyunca tanımıştı, kuşaklar boyunca komşu olduklarından, Moralesler ve Cortésler birbirlerini ziyaret ederdi. Ezelden beri tanımasına rağmen, sonradan eşi olacak gence on altı yaşındayken, Francisco Morales Notre Dame Üniversitesi'nde aldığı mühendislik eğitimini bitirip geri döndüğünde ve Kutsal Cumartesi kutlamalarında romantik bir şarkı eşliğinde onu dansa kaldırdığında âşık olmuştu.

Kayınpederi ölüp de Francisco onun mülklerini miras alınca, Beatriz, o anda kaybolmuş ihtiyar kadın da dahil olmak üzere her şeyin sorumluluğunu üstlenmişti.

Morales ailesi çiftliğin çalışanlarını seferber etti: Birkaçını köye soruşturmaya ve diğerlerini de çalıların arasını aramaya gönderdi.

"Ya bir ayı alıp götürdüyse?"

"İzlerini bulurduk."

"Nereye gitmiş olabilir ki, otuz yılı aşkın süredir yerinden kıpırdamadı."

Bu sorunun yanıtı yoktu. Ölü ya da diri, onu bulmaları gerekiyordu. Francisco atının tepesinde arama çalışmalarını koordine ederken Beatriz de dadının, ağırlığını hissedince çatırdayan boş sandalyesine oturdu. Haberleri beklemek için en uygun yer olduğunu düşünmüştü ama kısa süre sonra çamaşırcı Lupita'dan başka bir sandalye getirmesini istedi. Ne kadar uğraşırsa uğraşsın, beden hatlarını yabancılayan sallanan sandalyeyi evcilleştiremiyordu.

Sandalyesinde saatler boyunca oturdu, yanındaki Reja dadının sandalyesi kendi başına, belki de dağdan esen havanın yardımıyla veya sırf alışkanlıktan sallanıyordu. Aşçı Mati ona kahvaltı getirdi ama Beatriz'in iştahı yoktu. Elinden uzaklara bakmaktan başka bir şey gelmiyordu. Uzaklarda bir hareketi ayırt etmeye çalışıyordu. Bitki örtüsünün monotonluğunda veya tepelerin kendiliğinden ve el değmemiş güzelliğinde bir kesinti arıyordu.

Oradan görülen dağların ve şekerkamışı tarlalarının manzarası çok güzeldi. Onlara hiç bu açıdan bakmamıştı ve şimdi Reja dadının neden bu noktayı o kadar çok sevdiğini anlıyordu. Lakin o uçsuz bucaksız, hiç değişmeyen o tepelere sonsuza kadar bakmasının nedeni neydi ki? Neden sürekli kavisler çizen toprak patikaya bakıyordu? Ve gözlerini kapattığı hâlde sürekli oraya doğru bakmasının nedeni neydi? Neyi bekliyordu?

Pratik zihinli bir kadın olan Beatriz, haber beklerken dadıyı hayatta bulmalarının çok zor olduğu düşüncesine vardı. Dolayısıyla cenaze için somut planlar yapmaya koyuldu: Onu beyaz ketenden örtüye sararlar ve getirmeleri talimatını verdiği ince ahşaptan bir tabutla gömerlerdi. Ayini Rahip Pedro yönetirdi ve bölgenin en uzun yaşayan kadınının cenazesine bütün köyü davet ederlerdi.

Tabii ki ceset yoksa ölünün başında da beklenmeyecekti. Merhumsuz merhum ayini olabilir miydi?

Sallanan sandalyeye gelince, ne yapmanın daha doğru olacağına karar veremiyordu. Yakabilirler, talaş hâline getirip evin bahçesine serpebilirler veya öylece, talaş hâlinde, ölüyle birlikte tabuta koyabilirlerdi. Veya onca zaman üstünde oturmuş bedenin anısı olarak olduğu yerde bırakabilirlerdi. Reja dadının bir uzantısının tekrar başka biri için pratik kullanım sunmasına izin vermek kutsal değerlere saygısızlık olurdu. Orası kesindi.

Eski sallanan sandalyeye dikkatle baktı zira onu daha önce hiç boş görmemişti. Kimse o güne dek onu onarmaya ya da bakım yapmaya kalkışmamıştı ama sapasağlamdı. Sallanırken biraz çatırdıyordu, gelgelelim zamana ve açık havaya, tıpkı sahibesi gibi bağışıklığı vardı. Sandalye ile sahibesi arasındaki ortak yaşam gerçekti ve biri hayattayken diğerinin de öyle olacağını düşündü.

Karşıdan birinin, tepelerdeki şekerkamışı tarlalarını kat eden patikadan koşarak geri döndüğünü telaşla fark etti.

"Ne oldu, Martín? Buldunuz mu?"

"Evet, hanımefendi. Senyör Francisco beni arabayı almam için gönderdi."

Beatriz adamın arabanın olduğu yere doğru aceleyle uzaklaşmasını seyretti. Cesedi buldular, diye düşündü ve pratik akıllı bir kadın olmasına rağmen büyük bir acı hissetti. Reja dadı yaşlıydı ve yakında ölmesi bekleniyordu ama daha farklı bir şekilde gitmesini isterdi: Yatağında uzanmış veya sallanan sandalyesinde sallanarak, huzur içinde. Böyle, belki bir hayvanın saldırması sonucu, yalnız başına ve kesinlikle korku içinde, tepelerin arasında yitip giden o patikada her türlü musibete maruz kalarak değil.

Öyle uzun bir ömür böyle mi sona erecekti.

Acısını bastırdı: Cesedi getirmelerinden önce yapılacak çok şey vardı.

Gelgelelim adamlar yüklenmiş arabayla geri döndüğünde hazırlıkların ve planların boşa olduğu açığa çıktı: Her türlü tahmine rağmen, dadı hayattaydı.

4

Kocası Francisco birkaç işçinin onu evden yaklaşık yedi kilometre uzakta nasıl bulduklarını sonradan anlatacaktı. Hoşnutsuz bir şekilde almaya gitmişlerdi zira sonunda bulduklarında ihtiyar kadın cevap vermeyi ve yerinden kıpırdamayı reddetmişti. O zaman Francisco arabayı getirmelerini söylemiş ve ardından Reja dadının *anacahuita* ağacının gölgesinde kapalı gözleriyle bir taşın üzerinde öne arkaya sallanarak oturduğu yere bizzat kendisi gitmişti. Kucağında iki bohça vardı: Birini önlüğüyle ve diğerini de şalıyla sarmıştı. Francisco ürkütmemek için yumuşak hareketlerle ona yaklaştı.

"Reja dadı, benim, Francisco," dedi kadının gözlerini açmasıyla cesaretlenerek. "Evden bu kadar uzakta ne yapıyorsun, dadı?" diye sordu, gerçi yıllar önce dilsiz kesilen ihtiyar kadından cevap almayı beklemiyordu.

"Aramaya geldim," diye cevap verdi kadın, yaştan ve kullanılmamaktan hırıltılı çıkan sesiyle, sakince.

"Kimi?"

"Ağlayan bebeği."

"Dadı, burada bebek falan yok," diye yanıt verdi adam. "Artık yok." Bunun üzerine Reja bohçaları Francisco'ya uzattı.

"Ne bunlar?" Francisco önlükle sarılmış ilk bohçayı aldı. Açınca hızla, korkarak elinden bıraktı. Bir arı kovanıydı. "Dadı, niye taşıyorsun bunu? Seni soktular mı?"

Yere çarpmanın etkisiyle, içinde kalmış arılar öfkeyle, suçluyu arayarak dışarı çıktı.

Birkaç işçi tehlikeden uzaklaşmak için peşlerinde arılarla kaçtı ama arılar birkaç metre sonra öfkeli uçuşu hep birlikte durdurup eve geri çağrılmış gibi geri döndüler. Reja dadının şalına sarıp kucağına koyduğu bohça hareket etti. Öfkeli arıların ilk saldırısından kaçma eğilimine direnirken şaşkına dönmüş olan Francisco ve işçilerden birkaçı, ihtiyar kadın paketi kucağına alıp sanki bir bebeği sallarmış gibi sallamaya devam ettiğinde daha da şaşırdılar.

"Dadı. Tuttuğun şey ne?"

O zaman bohça ağlamaya ve çıldırmış gibi hareket etmeye başladı.

"Karnı aç, çocuğum," dedi Reja dadı, durmadan sallanmaya devam ediyordu.

"Gösterir misin?"

Şalı açınca, Francisco ve adamları dadının kollarında tuttuğu şeyi sonunda görebildi: Bir bebek.

Dehşet duygusu geriye doğru çekilmelerine neden oldu. Bazıları istavroz çıkardı.

5

Bebeklerin nereden geldiğine dair fazla çocuksu hayallere kapılmama asla izin verilmedi. Leylek hikâyesinin, fazla meraklı çocuklar için uydurulmuş bir hikâye olduğunu başından beri biliyordum. Annem döneminin hanımefendilerinin büyük bir çoğunluğunun yaptığı gibi konuyu benden saklamadı. Ben bir öfke nöbetine kapılırsam, beni doğurmak için kaç saat uğraştığını söylerdi; ona itaatsizlik edersem doğum sırasında çektiği acıdan şikâyet ederdi. Bazen, elinden gelseydi, her yaramazlık yapışımda her bir doğum sancısının bedelini bana ödetirdi diye düşünüyorum.

Annem iyi bir kadındı. Gerçekten de. Sadece nerden çıkıp geldiğimi açıklayamıyordu. Fiziksel anlamda söylemiyorum: Çok akıllıydı ve püriten dönemde yaşamış olsa da, eşler arasındaki mahremiyetin sonucunun çocuklar olduğunu biliyordu. Sorun şu ki gebe olduğunu anladığında doğurganlık döneminin çoktan sona erdiğini varsaymıştı: İki kız kardeşim çoktan evlenmiş ve onu anneanne yapmıştı. Benim geç yaşında ortaya çıkışım tam bir sürpriz oldu.

Bu koşullarda, annemin ihtiyarlığa yaklaştığı otuz dokuz yaşındaki hamileliğini haber alınca baygınlık geçirmesini anlamak çok zor değil. Durumunu ablalarıma itiraf ederken yaşadığı zorluğu hayal edebiliyorum. Linares sosyal kulübündeki arkadaşlarıyla daha da zor olmuş olsa gerek. Dantelleri ve fistolarıyla iki hanımefendi yetiştirdikten sonra, çamurla, bitle

ve karakurbağalarıyla kaplanacak bir küçük adam doğurdu. Günda hissettiği hayal kırıklığını da anlıyorum.

Yani ben annem artık anneanne rolünü benimsediğinde doğdum. Beni çok sevdi ve ben de onu çok sevdim ama sorunlarımız da vardı. Beni fırfırlar ve topuzlarla süsleyemediğinden, kendisinin diktiği giysilerle bir İspanyol beyefendisi gibi giydirmekte ısrar ettiğini hatırlıyorum, lakin bende beyefendilikten eser yoktu. İspanyolluktan da eser yoktu gerçi, ama annem en yeni Madrid dergilerinden kopyaladığı işlemeli giysiler giydirmekte ısrar ediyordu.

Ona dehşet veren bir şekilde, ben her zaman yemek artıklarıyla, toz toprakla veya köpek, inek ya da at dışkısıyla kaplı olurdum. Dizlerim hep bereli ve sarı saçlarım da çamur yüzünden sert ve kararmış olurdu. Burnumdan sarkan sümükler beni hiç rahatsız etmedi. Annemin her gün cebime koymalarını emrettiği, üzerine ismimin baş harfleri işlenmiş olan mendil sümüklerimi temizlemekten başka her işime yarıyordu. Ben hatırlamıyor olsam da, zira hayatımın çok erken yıllarında vazgeçmiş olsam gerek, dadıların yanaklarıma renk gelsin diye –annemin emriyle– yaptığı tavuk veya dana karaciğeri yerine böcek yemeyi tercih ediyordum.

Şimdi baba, dede ve büyük dede olduktan sonra, kolay bir çocuk olmadığımı itiraf etmem gerek. Hele ki terbiye edilmem daha da zordu.

Annem hayatı boyunca, nihayet konuşmayı öğrendiğimde en sevdiğim kelimelerin *hayır*, *ben tek başıma* ve *adil değil* olduğundan, ilk adımlarımı attıktan sonra koşmaya başladığımdan, hıza egemen olunca karşıma çıkan her ağaca tırmandığımdan şikâyet etti. Kısacası benimle başa çıkamadı. Kendini fazla yaşlı hissediyordu ve neredeyse kusursuz olan iki büyük kızıyla annelik görevini tamamladığını düşünüyordu.

Gözleri kendininkilere çekmiş bir kızı olduğunu söylüyordu zira büyük ablam Carmen çok güzeldi. Küçükken annem onun sarı saçlarını sarardı ve insanların onun bir melek, bir

oyuncak bebek, harika bir kız olduğunu söylemesinden çok memnun kalırdı. Büyüdüğünde, Monterrey'e okumaya giderken ve ardından evli bir kadın olarak, köyün yarısının kalbini kırmıştı. Hiçbir şey söylemese de, artık evlenmiş ve başka bir şehirde yaşayan ablamın, güzelliğinin efsanesinin köyün sokaklarında hâlâ süregelmesinden utandığını biliyorum. Annem, Carmen'in evlenmeden önce ve sonra aldığı karşılıksız aşk mektuplarını ve uyduruk aşk şiirlerini yıllar boyunca sakladı. Sanki ona yazılmışlar gibiydi zira o kâğıt yığınını her fırsatta böbürlendiği madalyalarmış gibi saklıyordu.

Kulakları kendininkilere çekmiş bir kızı olduğunu da söylerdi zira ikinci ablam, güzel olmasına rağmen, daha çok sesiyle öne çıkıyordu. Annem ziyarete gelen herkesin karşısında Consuelo'ya şarkı söyletirdi ve melodik sesi her zaman övgüleri toplardı.

"Sesi bir meleğin sesi gibi!" derdi hepsi.

Ben hiç melekleri şarkı söylerken duymamıştım ama doğru olduğunu varsayıyorum: Ablam bir meleğin sesine sahipti. Pek fazla kimsenin bilmediği gerçek, o sesin arkasında bir şeytanın saklı olduğuydu. Tabii ki en kötü anlarında bile melodik ses tonunu kaybetmiyordu ve cümleleri her zaman safi şiir gibiydi. *Yaklaşma bana bitli sümüklü, insanın midesini bulandırıyorsun*, diyebilirdi ve sesi yine de anneme bir meleğinki gibi gelirdi.

Annem çocuğa ne söylüyorsun diye sorduğunda, *masal anlatıyorum*, derdi.

Ben çekiciliğine bağışıklığı olan az sayıda insandan biriydim. Annem, ablam bizi ziyarete geldiğinde neden ayaklarına paspas olmadığımı anlamıyordu. Günü ondan uzakta geçirmeyi veya beni Monterrey'e gönderdiklerinde neden Carmen ablamın evinde kalmayı tercih ettiğimi anlamıyordu. Halbuki ablan ne kadar iyi, ne kadar güzel, ne kadar tatlı, derdi ilişkiyi yumuşatmak veya onarmak için.

Dolayısıyla ailede ikı melek ve bendeniz olan çocuk vardı. Annem benden bahsederken, özür dilemiş gibi, *"oğlumuz da bu*, derdi. *Ya da tekne kazıntısı*. Bende ona sürekli iç çektiren çocuğu bulduğunu hiç söylemedi. Asla cesaret edemezdi veya belki de aklına gelmedi ama ben oydum. *Ay Tanrım*, derdi sürekli. Evin koridorlarında, avluda, yemek odasında veya mutfakta karşılaştığımızda annemin sesli bir şekilde iç geçirmediği bir sefer bile hatırlamıyorum. *Ay Tanrım*, derdi biraz içini çekerek, *şu saçlara bak, sümükler, üst baş ne kadar pis, ne kadar bayağı, güneşten kavrulmuşsun, ben bu işler için çok yaşlandım, ay Tanrım!* Kısa süre sonra fısıldamaları kısaldı. Önce *Ay Tanrım*, ardından sadece *Ay!* kaldı, sonra o da yok oldu, sadece içini çekiyordu.

Ben sürekli gürültülü ve tiz sesliydim. Vücudum bir yuvaya ve besine ihtiyacı olan kene, pire ve bitler için sığınak görevi görüyordu, dolayısıyla annemin sarı buklelerimi uzatma denemeleri hiçbir işe yaramıyordu. İhtiyaçtan saçlarım kazıtılıyordu. Kimsesiz çocukların saçı gibi.

Ay Tanrım! İç çekiş.

Bakımım tamamen annemin eline kalmış olsaydı belki de saçım ablalarınınki gibi topuz yapılırdı. Koşullar beni bu kaderden kurtardı zira ben doğduğumda çoktan dede olan ve onca çalışmanın sonucunda topraklarını damatlarına miras bırakma düşüncesine boyun eğen babam, geç bile gelmiş olsa, kimsenin tek oğlunu bir pısırığa dönüştürmesine izin vermeyecekti. Kızlarının yetiştirilmesi konusunda hiçbir zaman görüş ifade etmemiş olsa da, bir oğlu olduğunu öğrendiği andan itibaren benim yetiştirilmem konusunda anneme karşı çıkmaya başladı. Bizim yurdumuzda ve yaşadığımız dönemde, çevrede çıkan ve bazen bizi de ziyaret eden savaşlarda narin adamlara yer olmadığını çok iyi biliyordu.

Hiçbir şeyden korktuğunu görmediğim annem, bu zıtlaşmalardan katlanamayacağı kadar çok etkilenmiş olsa gerek. Babama hayrandı, neredeyse kırk yaşındaki olgun bir kadın

–bir anneanne– için biraz alışılmadık bir durumdu bu, dolayısıyla huzurunu korumak için benim yetiştirilmem konusunda biraz geriye çekildi. Babam ise, doğru dürüst bir erkek yetiştirmeyi arzulasa da, benimle ilgilenecek zamanı yoktu, öncelikle bir bebeğe veya küçük bir çocuğa nasıl bakılacağını bilmiyordu ve ikincisi de, bütün zamanını Tamaulipas çiftliklerini ve Nuevo León bostanlarını denetleyip savunmakla geçiriyordu.

Gelgelelim sadece bana adanmış çok sayıda kucak vardı. Pola dadım beni aşçı Mati'ye bırakırdı, o beni çamaşırcı Lupita'ya götürürdü, o beni bahçıvan Martín'in yanında unuturdu ve o da bir süre sonra beni Simonopio'nun yanında ve sorumluluğunda bırakırdı. O, hava kararana ve biri evden çıkıp da çocuğun nerede olduğunu sorana kadar beni kimseye bırakmazdı.

6

Ben o sırada henüz doğmamış olsam da inanın bana, genç adam, Simonopio'nun ailemize gelişi kaçınılmaz bir şekilde bizde iz bırakan bir olaydı. Bir dönüm noktası. Hatta ileride hayat ile ölüm arasındaki farka dönüştü ama bunu daha sonra anlayacaktık.

Babam onu ilk gördüğünde verdiği tepkiden hayatı boyunca pişmanlık duydu.

Sanırım kendini ne kadar çok seyahat etmiş, okumuş ve öğrenmiş biri kabul etse de, bir cadı topluluğuna komşu bir köyde mevcut olan batıl inançlardan tam anlamıyla kurtulamamıştı. Belki de o günün koşulları onu yıpratmıştı: Boş sallanan sandalye, kayıp dadı, kesin kabul edilen ölümü, civardaki çalıların arasında ve ardından evden daha uzakta aranması; sonrasında bulunması, konuşmaya başlayan dadı, bir önlüğün içinde taşınan savaşçı arı kümesi; yüzü şekilsiz, dadının şalıyla ve canlı arılardan oluşan bir örtüyle sarmalanmış bir yeni doğmuş bebek.

Her zaman önemli olan ilk izlenimler konusuna gelince, sonradan dadının ısrarıyla ve babamlarla rahibin itirazlarına rağmen Simonopio adı verilen bebek pek de iyi bir izlenime yol açmamıştı. Çiftçiler patrona o canavarımsı varlığı oracıkta, yolun kenarında bir *anacahuita* ağacının altına bırakmayı teklif etmişti.

"Tanrı'nın istediği olsun diye, efendim, çünkü o çocuk şeytanın oğlu," diye ısrar ediyordu Anselmo Espiricueta.

Babam o sırada çoktan kendini toparlamıştı. Seyahat etmiş,

öğrenmiş ve aydınlanmış, dünya vatandaşı bir adam olmanın ona bahşettiği gücü kullanarak batıl inancı aklından silkip atmış ve gizemli olaya odaklanmıştı.

"Bunlar saçma fikirler. Burada böyle şeylere inanmayız, Espiricueta," dedi ve dadıyı yumuşak bir sesle sorguya çekme işine devam etti.

İhtiyar kadının ağzından çıkan az sayıda kelimeyle, Francisco onun bebeği nerede ve hangi koşullarda bulduğunu anladı. Yaşlı kadının kırlara, bebeğin bulunduğu köprüye doğru nasıl ve neden yürüdüğünü kimse anlamayacaktı. Onu duydum, diyordu sadece: Onu duydum. İster batıl inançlı istersе aydınlanmış olsun, bir köprünün altına terk edilmiş bir bebeğin zayıf ağlamasını kilometrelerce uzaktan duymanın imkânsız olduğunu herkes biliyordu.

Bu büyük bir muammaydı ve Don Teodosio ile genç çamaşırcı kız Lupita kısa süre önce aynı yerden geçtiklerinde onu görmediklerini belirttiğinde, iyice büyüdü ve kalıcılaştı. Yaşlı kadın onu nasıl duyabilmişti ki? Olası bir yanıt yoktu. İnanılır bir yanıt.

"Ben yemek yerken karım yanı başımda konuştuğunda bile duymuyorum." Çiftliğin işçisi Leocadio onu dinleyen herkese böyle dedi.

Gelgelelim kimsenin reddedemeyeceği bir gerçek vardı: Hareket etmeyen, ahşaptan yapılmış ihtiyar kadın küçük dünyasını terk edip talihsiz çocuğu kurtarmaya gitmişti ve onu kanatlı eşlikçileri de dahil olmak üzere her şeyle birlikte taşımaları gerekmişti. Babam yeni doğmuş bebeğin bedenini tamamen kaplamış arıları püskürtmeye hazırlandığında, Reja ona engel oldu.

"Bırak çocuğum," dedi tekrar bebeği sararak.

"Ama dadı, sokacaklar."

"Şimdiye kadar sokarlardı."

Pek memnun olmayan babam adamlarına Reja'yı at arabasına bindirmelerini emretti ama ihtiyar kadın elinden alıp

bebeği tekrar kaderine terk etme düşüncelerini gerçekleştirmelerinden korktuğundan, yüküne sıkıca sarıldı.

"Benim o."

"Senin, dadı," diye garanti verdi babam, "bizimle geliyor."

"Kovan da öyle."

Bizzat babam, tek kelime etmeden ama büyük bir dikkatle, kovanı tekrar önlükle sarıp arabaya bindirdi. Ancak o zaman eve ve boş duran sallanan sandalyeye geri dönüş yolculuğuna başladılar.

7

Francisco Morales dadısına cevap verirken sergilediği kesinliği hissetmekten çok uzaktı. *Bizimle geliyor*, dedi. Tamam da, neden? Dünyaya damgalı gelmiş bir bebekle ne yapacağız? Çocuğu orada bırakma seçeneği onun aklından geçmemişti ama işçilerin, özellikle de en yeni çalışanı olan Anselmo Espiricueta'nın yeni doğmuş bebekle birlikte at arabasına binmeyi reddettikten sonra kısık sesle söylediği şeyleri dinliyordu. Yok onu şeytan öpmüş de, yok şeytanla bir anlaşma yapmış da, şeytanın ta kendisi veya ilahi bir cezaymış da. Cahil batıl inançlar. Lakin ağız yerine küçücük bir açıklığı olan bir bebeğin nasıl olup da bir gün bile hayatta kalabildiğini de yaşamı süresince etrafındaki insanların cahilce önyargılarını bastırmak için ne diyeceğini de bilmiyordu.

Köye yaklaştıklarında Espiricueta'ya yoldan sapmasını emretti. Kısmen birinin Doktor Cantú'dan ihtiyar dadıyı ve talihsiz bebeği muayene etmeye gelmesini istemesi gerektiğinden, kısmen de onu bebekten ve gergin yandaşlarından uzaklaştırmak için. Güneyli adamın kıyamet kehanetleriyle grubu daha da fazla etkilemesine hiç ihtiyacı yoktu.

"Şeytanın bebeği söylentilerine başlama yine. Cadı hikâyelerine kulak asacak hâlimiz yok. Dadı yardıma ihtiyaç duyan bir bebek buldu, hepsi bu kadar. Anladın mı, Anselmo?"

"Evet, patron," diye yanıt veren Anselmo Espiricueta bir yandan da koşarak uzaklaşıyordu.

Köye varıp bileyici Juan'ı görünce, Anselmo laf aralarında

kalsın, dehşet içinde geldiğini, dadıyı, arıları, bir cadının bebeğini anlatmaya koyuldu, ardından o anda aklına gelen her türlü uğursuz kehanetlerle sıkıcı söylevine devam etti.

"Göreceksiniz, başımıza ne belalar gelecek."

Ve bu durumlarda hep olduğu gibi, daha Anselmo doktoru bulmadan önce, Linares'in tamamı talihsiz Simonopio'dan ve bütün Morales sülalesinin başına çökecek olası uğursuzluktan haberdar olmuştu.

Ciddi ve profesyonel bir adam olan Doktor Cantú, sersemlerin ve batıl inançlıların sorularına kulak asmadan, derhal Morales'in çağrısına koştu. Çiftliğe bir tabut yüklenmiş at arabasının arkasından girince şaşırdı. Çok yazıktı: O, bu ihtiyar kadın ve bebek hikâyesinde bir ölü olduğunu anlamamıştı.

Eve varınca dadıyı her zamanki yerinde buldu: Sallanan sandalyesine yerleşmiş, ailesi ve en yakın hizmetkârlarla çevrelenmiş hâlde. Yaşlı kadının kaskatı hâlinden çıkmış olması bile ona göre şaşırmak için yeterli bir nedendi. O kadar ileri yaşta birinin aniden sarp bir patikada maceraya atılmış ve dahası, görünürde hiçbir hasar almadan geri dönmüş olması ona inanılmaz geliyordu. Hele ki kırlardan kollarında canlı bir bebekle dönmesi?

Francisco Morales öyle diyorsa inanmaktan başka çaresi yoktu.

"Kim öldü?"

"Kimse," diye yanıt verdi Francisco.

"O hâlde tabut kim için?"

Arkalarına döndüklerinde, ağır tabutu yüklenmiş olan Martín ve Leocadio talimat bekliyordu. Doktor meraklanmıştı, Francisco'nun kafası karışmıştı ve Beatriz de telaşlanmıştı: Tabut! Dadı ortadan kaybolduğunda Leocadio'ya bir tabut getirmek için köye gitmesini emrederek hazırlıkları başlattığını tamamen unutmuştu. Şimdi Francisco ona şaşkınlıkla bakıyordu.

"Eh... Acil durum için."

Beatriz, Martín'i kenara çekerek tabutu kalın yelken beziyle kapatmasını ve gözlerden uzakta, kulübenin mahzenine

kaldırmasını söyledi. Geri döndüğünde Doktor Cantú bebeği muayene etmek için izin istiyordu.

İşçilerden birine ait kalın deriden eldivenler takmadan ihtiyar kadının kucağındaki kütleye yaklaşmasına izin vermediler, "Zira Doktor, her yeri arılarla kaplı". O şal bohçasını açtıklarında ne demek istediklerini anladı. Yüzlerce arı bebeğin küçük gövdesinde dolaşıyordu. Arıları sinirlendirmeden nasıl uzaklaştıracağını bilmiyordu ama bu işi Reja üstlendi. Cantú, meşine dönmüş derisi sayesinde kadının arı sokmalarına karşı bağışıklık mı kazandığından, yoksa arıların onu sokmaya mı çekindiğinden emin değildi.

Nedeni hangisi olursa olsun, kadın büyük bir sakinlikle, arıları öfkelendirmeden silkeledi.

Bebek dikkat kesilmişti ve sakindi. Doktor onun etrafındaki son arıların da kanat çırparak tavanın bir köşesindeki tele asılmış kovana girmesini seyreden bebeği görünce çok şaşırdı. Bağlanmamış göbek bağının kanamaya başladığını fark etti ve dikiş ipliğiyle bağladı.

"Bu bebeği ölmesi için terk ettiler, Morales."

Şansa bırakmayı bile denemediler: Kan kaybından ölebilirdi. Dahası, kan kaybından ölmüş olması gerekirdi.

Gelgelelim göbek deliği hortum gibi açık olmasına rağmen, kan kaybından ölmemişti. Her türlü mantık kuralına karşı gelerek, bedeninde tek bir arı sokması bile yoktu. Vahşi hayvanlar tarafından yenmediği veya hava koşullarına maruz kalarak ölmediği de çok açıktı. Bu faktörlerin toplamı, daima Simonopio'nun etrafında süregelecek muammayı artırıyordu.

"Çocuk şaşırtıcı şekilde sağlıklı."

"Peki ya ağzı, Doktor?" diye sordu Beatriz endişeyle.

Alt çene kemiği kusursuz şekildeydi ama üst çene kemiği dudağının kenarından burnuna kadar açıktı. Dudağı, üst diş eti ve damağı yoktu.

"Şeytan öpmüş onu," dedi kalabalığın içindeki biri: Espiricueta.

"Şeytan öpücüğü falan yok," diye yanıt verdi Doktor enerjik bir sesle: "Bu bir şekil bozukluğu. Bazen olur, tıpkı parmaksız veya fazla parmakla doğan bebekler gibi. Üzücü ama doğal. Böyle bir vaka bana hiç denk gelmemişti ama kitaplarda görmüştüm."

"Düzeltilir mi?"

"Hayır."

Çocuk hayatı boyunca öyle yaşayacaktı.

"Bunun gibi çocuklar fazla uzun yaşamaz: Meme emememdikleri için açlıktan ölürler, bir mucize eseri bu olmazsa da, soluk borularına kaçan sıvıyla boğulurlar. Çok üzgünüm. Üç günden fazla yaşayacağını sanmam."

Adamlarını süt veren bir keçi veya sütünü paylaşmaya istekli bir anne aramaya göndermeden önce, Francisco, Rahip Pedro'yu çağırttı zira bu çocuk ölecekse Tanrı'nın emrettiği gibi vaftiz ettirilmesi gerekiyordu. Keçi rahipten önce geldi ve dadı bir fincanı ılık sütle ve kovandan süzülmeye başlayan balla doldurmalarını istedi. Şalının bir köşesini bu karışımla ıslattı ve bir saatten uzun bir süre boyunca ve kumaşı damla damla sıkarak bebeği uyuyakalana kadar besledi.

Rahip kutsal yağlar ve suları yüklenmiş, kimsesiz çocuğu vaftiz edip mesh etmeye hazır bir hâlde telaşla vardığında, bebeği tekrar uyanmış ve ağzı açık, düşüp dilinde yuvarlanan her bir tatlı damlayı bekler hâlde buldu. Çoktan yıkamışlar ve kibar bebek bezleri ve Moraleslerin kızlarının vaftizlerinde kullanılan ve Beatriz'in bir bavuldan çıkarılması talimatını verdiği beyaz kaftanla giydirmişlerdi. Çocuğun her an ölmesi beklendiği için aceleleri olduğundan, tören çocuğun beslenmesi kesilmeden başladı, böylece beyaz damladan kutsal damlaya geçiş yaparak, bir yanında dadı ve diğer yanında da Francisco ve Beatriz varken Simonopio bedenini ve ruhunu kurtardı.

8

O gün bütün mısır ekinlerini kaybetmişti. Fazla bolluk yoktu ama salgına rağmen idare edebilmişti. Kurtarmak için, sanki kızlarından biri gibi özen göstermişti. Neredeyse her bir koçanı okşadığını düşünüyordu.

Ama elinden almışlardı. Salgın sona erince, yeterince sulandığında, olgunlaştığında, taze ve içli bir hâl aldığında, bazen tıpkı o gün gibi temmuzdan bile kötü olabilen yakıcı nisan güneşinin altında toplandığında onu almak için geldiler. Son mısır da ahşap kasalara yerleştirilip yakında ve uzaktaki pazarlara gönderilmeye hazır hâle geldiğinde, elinden almaya geldiler.

"Ordu için," dediler arkalarına dönüp uzaklaşmadan önce.

Francisco Morales'in dolu kasaları yükledikleri at arabalarıyla uzaklaşmalarını seyretmekten ve bir mevsim boyunca gösterdiği çabalara sessizce veda etmekten başka çaresi kalmadı.

Ama ordu için, diye alaycı bir şekilde kendini teselli etti, bir yandan da kendine viski koyuyordu. Ona akşam yemeği için tek bir koçan bile bırakmamışlardı. Yeni tohum almak için tek bir peso vermemişlerdi. Ordu için, tamam ama hangisi için?

O savaşta tek bir ordunun olduğu kararma vardı, sadece bir Rus arkadaşının üniversitede gösterdiği bowling labutları şeklindeki Rus bebeği gibi, bitmek bilmeyen parçalar hâlinde ortaya çıkıyordu.

"Bu bir *matruşka*. Açsana," demişti Rus genç.

Matruşka'nın gövdesinin orta kısmında belli belirsiz bir kesik olduğunu fark etmiş, çekip açmıştı. İçinde, şaşırtıcı bir şekilde, diğerinin aynısı olan başka bir bebek vardı. Ardından bir diğeri ve gittikçe küçülen toplam on bebek.

Bu devrimde ordu da –ordular– ona böyle görünüyordu: Birinden diğeri ortaya çıkıyordu; hepsi birbirinin aynıydı; hepsi milletin resmi ordusuydu ve dolayısıyla önlerine çıkanı ezmeye hakkı olduğundan emindi. Kimi olursa olsun öldürmekten. Kimi olursa olsun vatan haini ilan etmekten. Topraklarından her geçtiklerinde, Francisco onların tıpkı Rus bebeği gibi, sayıca değil ama inanılırlık ve adalet anlayışı açısından küçüldüğünü düşünüyordu. İnsanlık açısından küçüldüğünü.

O ekinler savaşın ondan çaldığı en önemsiz şeydi. Beatriz'in babasını, o ordulardan biri Monterrey'e gidiş yolunda karşısına çıkıp gençlik arkadaşı ve bölgenin yeni –ama geçici– valisi ve görevden alınan başkan Carranza'nın düşmanı olan General Felipe Ángeles'i akşam yemeğine davet ettiği için hain olmakla suçladığında kaybetmişlerdi.

Savaş onlardan barışı, huzuru, kesinliği ve aileyi çalmıştı zira Linares'ten geçen eşkıyalar öldürüyor ve çalıyordu. Karşılarına çıkan bütün eteklileri yanlarında götürüyorlardı. Çirkin veya güzel, yaşlı veya genç, zengin veya yoksul: Onlar için hiç fark etmiyordu.

Francisco modern çağda böyle şeylerin olmasına inanamıyordu. O zaman, savaş çıkınca modern zamanların ortadan kaybolduğu kanısına vardı.

Kızları artık çocukluk dönemini geride bırakıyordu: Genç, güzel ve zengindiler. Günün birinde gelip onları götürmelerinden korktuklarından, Francisco ve karısı kızlarını bir manastıra göndermeye karar vermişti. Monterrey'de güvende tutuluyorlardı ama anne babası sanki onları kaybetmişler gibi hissediyordu.

Zorunlu askerlik nedeniyle, ordulardan birinden saklanmayı başaramayan adamlar da kaybediliyordu zira fazla soru

sormadan ve açıklama sunmadan savaşmaya götürülüyorlardı. Francisco işçilerinden ikisini böyle kaybetmişti, unutması kolay değildi zira onları çocukluklarından beri tanıyordu.

Zorunlu askerlik onu –onun gibi adamları– görmezden geliyordu. İsme ve servete sahip olmak 1917'de hâlâ bir işe yarıyordu. Savaş ilave bir kalkan olarak onun etine ihtiyaç duymuyordu ama her halükârda onun etrafında dolanıyor, arada göz kırpıyor ve mısırından daha fazlasını almakla tehdit ediyordu zira o gün götürdükleri mısır fazla dayanmayacak ve her şeyi talep eden açgözlülüğü asla tatmin edemeyecekti.

Savaş orduları şimdi onunki gibi toprakları istiyordu. Toprak ve özgürlük istiyorlardı. Hepsi aynı şey için savaşıyordu ve onun, onun gibi adamların çapraz ateşten korunacakları bir yer yoktu: Her cephenin kendisine ait olduğunu iddia ettiği yeni Toprak Reformu ile onlar için mümkün olan tek sonuç toprakları kaybetmekti; onu isteyen ama asla onun için terlememiş, asla onu anlayamayacak birinin kullanması için teslim etmekti. Gelip kapısını çaldıkları gün, tıpkı ekinlerini almaya geldikleri o gün yaptığı gibi ses çıkarmadan, uysalca teslim etmekti. Ya öyle yapacaktı ya da ölecekti.

Bu yüzden mısırını almaya geldiklerinde karşı çıkmaya cesaret edememişti. İtibarı bile kaşlarının arasına sıkılacak bir mermiye kalkan olamazdı. Mısır ekini için ölmeye değmezdi. Atalarının ona miras bıraktığı toprakları çok seviyordu ama daha fazla önem verdiği başka bir şey vardı: Kendisinin ve ailesinin hayatı. Ekinlerine yaptıkları kadar kolaylıkla topraklarını da elinden almalarına izin verecek miydi? Hüsran içinde düşünüyordu.

O âna kadar toprakları için yapmayı başardığı tek şey, onu kendine göre planlayarak dağıtmak olmuştu: Bazılarını güvenilir dostlarının üstüne yaptırmıştı. Bu önlemler yeterli değildi. Kalan arazileri Beatriz'in veya kızlarının üstüne kayıt ettirmenin yasal bir yolu yoktu, çok geniş araziler hâlâ kamulaştırılmaya konu olabilirdi. Bu yüzden şimdi ofisinde

oturmuş, kendine günlük olarak izin verdiği miktar olan tek viski bardağını, her zamankinden daha erken bir saatte elinde tutuyordu.

"Francisco?"

Beatriz *sarhoş oluyorum çünkü kaybettim ve her şeyi kaybediyorum, çıkış yolu da bulamıyorum* bahanesinden hoşlanmayacaktı. Çünkü insan kendini yasal bir hırsızlığa karşı nasıl koruyabilir?

"...yani Anselmo onlara sabun dökmek istiyor."

Viskisini içecekti. Bir tane. Her zamanki gibi. Keyfini çıkaracaktı, gerçi onda yanıtlarını bulamayacağını da biliyordu. Ardından kalkıp şekerkamışlarının arasında yürüyüşe çıkacaktı. Her adımı atmak için kendini zorlayacaktı. Gerekirse her bir şekerkamışını okşayacaktı: Eksi tutara düşmemek için elinde kalan tek yol buydu...

"Simonopio."

"Ne?"

"Buyurun denir. Ne demek ne? Annen sana böyle mi öğretti? Ne düşünüyorsun?"

Onca sorumluluktan ve belirsizlikten, karısının sitemlerinden yorulan Francisco kendisine de ne düşündüğünü, orada oturup vaktini neye harcadığını, o akşam neden viskiden başka bir şey için hevesi olmadığını sordu.

Monterrey'e gidip orada mülk satın almaya devam etmek daha iyi olmaz mıydı? Kızlarının kalan gençliğinin keyfini çıkarmak? Savaş, ekinlerinin yanı sıra zamanını da çalmıştı. Karısı, kızları için daha fazlasına sahip olmak isterdi; Simonopio için, hayatlarına kalıcı olarak giren o çocuk için daha fazla zamana sahip olmak.

O gün zamanı vardı, bunu şaşkınlıkla fark etti. O gün savaş –yüzde yüz vergi olarak teslim edilen mısırla– planladığı işlerini ondan çalmıştı. Lakin ona zaman vermişti. Ellerinin boş kaldığı garip bir gün vermişti; koruyacak mısırının olmadığı, teslim etmesi veya göndermesi gereken ürünün olmadığı bir

gün. O hâlde sızlanmayı bırakacaktı. O gün savaşa da Reforma da daha fazla zaman harcamayacaktı. Kaybettiği mısıra da öyle.

Viski her zamanki saati bekleyebilirdi. Şekerkamışları ziyaretini bekleyebilirdi. Zamanı daha farklı bir şekilde kullanacaktı.

"Francisco, sana söylüyorum!"

"Buyurun, buyurun, buyurun. Annem bana böyle öğretti." Böyle derken bir yandan da yarısını içtiği viski bardağını masaya bırakıp yalnızca baş başayken yaptıklarındaki gibi karısına gülümseyip sarılmaya gitti.

"Ay, Francisco..."

"O hâlde, buyurun?"

"Hayır! Bırak şu işleri. Anselmo'nun arıları öldürmek için sabun dökmek istediğini söylemeye geldim. Şeytanın ulakları mıymışlar, neymişler. Durmadan konuşuyor. Artık ne dediğini bile anlamıyorum."

"Olmaz de."

"Dedim zaten. O adam bana kulak asıyor mu? Hayır. Sen git. Zavallı Reja dadıyı sallanan sandalyesinde oturur hâlde bıraktım ama bastonunu sallayıp duruyor. Çok öfkeli. Gözlerini bile açtı!"

"Ya Simonopio?"

"Anselmo geldiğinde Simonopio asla burada olmuyor. Bu çocuk nereye saklanıyor bilmem."

Ne yıllar ne de uzun sohbetler Anselmo Espiricueta'nın batıl inançlarını geride bırakmasını sağladı, diye düşündü Francisco çaresizlikle. Viskisine baktı. Başlattıkları oyunu üzülerek terk ederken karısına baktı. Savaş ve toprak Simonopio için çok az zaman bırakıyordu ama bugün zamanını ona verecekti. Arılarını onun için savunacaktı zira onundular, onunla birlikte gelmişlerdi, her zaman Simonopio'ya bakacak eller ve gözünü üzerinden ayırmayan vaftiz anne ve babası olmasına rağmen, Francisco'ya –bir çiftlikten diğerine at üstünde aldığı

sıkıcı yollarda– onların Simonopio'nun ilk velileri olduğu fikri hücum ediyordu. Onları öldürmek kısmen Simonopio'yu da öldürmek gibi bir şey olurdu. Onu öksüz bırakmak gibi bir şey olurdu.

Ayrıca, yavaş yavaş dadının kulübesinin tavanını kaplamalarına ve dolayısıyla kimsenin eskiden olduğu gibi bir şeyler depolamak üzere oraya girmeye cesaret edememesine rağmen, kimseye zarar vermemişlerdi. Çoğunluk çocuğun etrafındaki varlıklarına alışmıştı. Onlar sadece Simonopio'yla ve o da onlarla ilgileniyordu. Yanında arılarla hayat onun için yeterince zordu. Onlarsız kimbilir nasıl olurdu?

Çocukla birlikte gelmişlerdi. Bir nedeni olsa gerekti. Onları rahat bırakacaklardı.

"Haydi."

O gün Simonopio'nundu; arılarınındı. Başka bir gün toprağını savunmanın yolunu da bulacaktı.

9

Reja dadının ayaklarının dibinde ve onu sarmalamış olan arı kovanının altında, Simonopio onları takip ederek bakışlarını odaklamayı öğrendi. Sürü hâlinde uçarlarken bile, bebek onları teker teker ayırt etmeyi, sabah erken saatte petekten çıktıklarını görüp akşamları hep aynı saatte geri dönmelerini beklemeyi öğrendi. Hayatını arıların saatlerine uygun olarak düzenlemeyi öğrendi ve kısa süre içinde de gündüzleri onu yatırdıkları şilteden uzaklaşıp bahçede yorulmak bilmez eşlikçilerine yaklaşmaya ve peşlerinden gitmeye çalışmayı da öğrendi.

Kısa süre içinde ahşap hareketsizliğine geri dönen Reja sessiz ama sürekli bir şekilde ona göz kulak oldu. Artık şahsen o beslemiyordu ama ilk günden itibaren arıların çocuğunun keçi sütü ve balla, önce bir bezle, ardından kaşık ve en son da fincanla beslenmesi gerektiğini herkesin anlamasını sağlamıştı. İlk günlerde, kötü niyetli birinin ona zarar vermesinden veya iyi niyetli birinin başka bir çocuğa yaptığı gibi beslerken onu boğmasından korktuğundan, kimsenin çocuğa yaklaşmasına izin vermedi. Bebeğe yaklaşmasına izni olan tek kişiler Beatriz, Pola dadı ve çamaşırcı kız Lupita'ydı.

Reja, Beatriz'in çocuğu beslemesine asla izin vermezdi. Beatriz'in hep başka bir yere gitmek için acelesi vardı: Evi ya da kızlarını denetlemiyorsa sosyal kulüpteki etkinliklerdeydi. Ayrıca Reja, izin verse Beatriz'in Simonopio'yu eve düşkün bir kitap kurdu olarak yetiştireceğini biliyordu. Simonopio öyle bir çocuk

değildi: Simonopio açık havaya, dağlara uygundu. Kitapları değil hayatı okumaya uygundu. Beatriz çocuğu görmek ve sevmek istediğinde Reja'nın sallanan sandalyesine gitmek zorundaydı.

Pola yaşlı ve sabırlıydı ve Reja, henüz genç olmasına rağmen Lupita'da Simonopio'nun yüzündeki deliğin ötesini görmesini sağlayan bir iyi kalplilik olduğunu fark ediyordu. Bu ikisi bebeği acele etmeden, son kaşığa varana dek besleyecekti. Pola dadı ve Lupita, Simonopio'yu asla iyi veya kötü niyetle öldürmezdi.

Kimsenin yaklaşmasına izin olmasa da diğer bütün çocuklar gibi yürümeye başladığı andan itibaren Simonopio kendi gülümseme versiyonuyla insanlara yaklaşmaya koyuldu. Morales ailesine yakın olanlar bebeğin şekilsiz yüzünü görünce korkmayı bırakmış ve zaman içinde ona yakınlık ve sevgi göstermeye ve kusurunu unutmaya başlamıştı. Yaklaştığını görüp onu sevinçle karşılıyorlardı zira sakin karakteri çocuğu onlar günlük işlerini yaparken en hoş eşlikçi kılıyordu.

Geçen yıllar, hayatta kalmasına ve yemek yeme sanatında ustalaşmasına rağmen, Simonopio'nun iletişim konusunda hiçbir zaman ustalaşamayacağını açıkça gösterdi. Çoğunluğu oluşturan ve dilin ucuyla çıkarılması gereken sessiz harfler onun mağarayı andıran ağzında yok oluyordu. Ve ağzın derinliklerinden doğan ke, ge, he ve ku gibi sesleri ve bütün sesli harfleri telaffuz edebilmesine rağmen, muhatap olduğu insanların büyük bir çoğunluğunun sabrı sınırlıydı. Onlar her konudan bahsedebilirdi ve bebek Simonopio'nun onları taklit etmek için çıkarmaya çalıştığı sesler, gevelemeler ve başarısız bir şekilde telaffuz etmeye çalıştığı kelimeler onlara çok rahatsız edici geliyordu. Söylediklerinden hiçbir şey anlamadıklarından, bazıları talihsiz çocuğun sadece fiziksel engelli olmakla kalmayıp zihinsel açıdan da zayıf olduğunu ve dolayısıyla kendisinin de onları anlamadığını düşündü. İyi niyetli bazıları ona zavallı Simonopio demeye başladı. Zavallı Simonopio

kendi kendine eğleniyor ve arılara büyülenerek bakıyor, kendi kendine gülüyor, konuşmayı bilmiyor, sanki şarkı söylüyormuş gibi yapıyor, hiçbir şey anlamıyor.

Ama yanılıyorlardı.

Simonopio, Lupita'nın ona telaffuz etmeyi öğretmeye çalıştığı şarkıyı söyleyebilmeyi çok isterdi ama "Bir berber bir berbere bre berber gel beraber bir berber dükkânı açalım demiş"i söylemek bile onu aşıyordu. Gösteriş meraklısı kadınlar, terk edilmiş kadınlar, demiryolu işçisi kadınlar, karabinalı asker kadınlar hakkında söylenen şarkılarla ilgili konuşmak isterdi. Arıları hakkında konuşmak ve onlara sen neden onları duymuyorsun, halbuki benimle yaptıkları gibi seninle de konuşuyorlar demek isterdi. Yapabilseydi, arıların hevesli kulağına söyledikleri dağlardaki çiçekler, uzaktaki buluşmalar ve uzun geri dönüş yolunu tamamlayamayan arkadaşlar; bir gün ışıldayan ama ertesi gün fırtına bulutlarıyla kaplanan güneş hakkındaki şarkılardan bahsetmek isterdi. Lupita'ya şöyle sormak isterdi: Yıkadığın çamaşırları, kısa süre sonra, yağmur başladığında koşarak toplamak zorunda kalacaksan neden asıyorsun ki? Yarın yağmur yağacaksa neden suluyorsunuz? Vaftiz babasına, geçen kış don kesen bir gece ekinlerin ölmesini engellemek için neden bir şey yapmadığını sormak isterdi, soğuğun geldiğini hissetmemiş miydi?

Kapalı gözlerinin önünden geçen bitmek bilmez imkânsız görüntülerden veya henüz gerçekleşmeden öncesini, sonrasını ve sırasını gördüğü olaylardan nasıl bahsedecekti? Diğer insanlar gözlerini kapattıklarında ne görüyorlardı?

Onca duyacak, koklayacak ve görecek şey varken neden kulaklarını, burunlarını ve gözlerini kapatıyorlardı? Yoksa sadece ben mi duyuyorum ve dinliyorum?

Kendi ağzı zihninin gönderdiği sinyallere itaat etmiyorken, ondan sadece genizden gelen mırıldanmalar ve fok çığlıkla-

rı çıkarken bu konulardan nasıl bahsedecekti ki? Yapamadığı için, yapmıyordu. Simonopio, kimse anlamıyorsa, kimse ilgilenmiyorsa, en basit şeyleri söylemek için gereken büyük çabaya değmediğini öğrendi.

Böylece, daima onları bir araya getiren yola dönük duran sallanan sandalyesine oturmuş Reja dadının hareketsiz ayaklarının dibinde, Simonopio sessizliği fethetti.

10

Beatriz Cortés, Linares sosyal kulübünün yıllık Kutsal Cumartesi dansının organizasyon komitesi başkanı olarak yerinde oturuyordu. Ergenliğinde ve gençliğinde büyük bir keyif aldığı geleneği tekrar başlatmak için aylarca ısrar etmişti. Yıllık dans, savaşsız geçmişte Saltillo, Monterrey, Montemorelos ve Hualahuises'in köklü aileleri için vazgeçilmez bir etkinlikti, her sene mutlaka gelirlerdi. Büyük etkinliğe ek olarak, Linares'in farklı çiftliklerinde de birkaç gün boyunca yan etkinlikler düzenlenirdi. Herkes eğlenirdi: Çoktan evlenmiş olan yaşlılar gençlik arkadaşlarını ziyaret ederdi ve gençler de birbirini tanır ve belki de –şansları yaver giderse– hayatlarının aşkını bulurdu.

Linares sosyetesine mensup çok sayıda hanımefendi ilk başta bu etkinliğin organizasyonuna katılmayı reddetmişti ama Beatriz geçmişin geleneklerine geri dönmenin ne kadar önemli olduğuna onları ikna etmişti. Gelmeyecekler, diyorlardı. *Herkes yolda saldırıya uğramaktan korkuyor. Kimse gelmeyecek. Ne önemi var?* Belki haklıydılar ama Beatriz denemek zorundaydı. Bir geleneğin kaçınılmaz bir şekilde ölmesi ne kadar zaman alırdı? Belki bu etkinliğin düzenlenemediği sekiz yıldan kısa sürede. Belki de –keşke– ölü görünende hâlâ can vardı.

Beatriz Kutsal Cumartesi dansı geleneğini canlandıracaktı. Genç kızları için denemek zorundaydı. Bir sonraki kuşağın gözlerine bakıp nasıl, *sana miras bırakacağımdan emin oldu-*

ğum az sayıdaki şeylerden birinin ölmesine göz yumdum, diyebilirdi?

Beatriz sersem bir kadın değildi. Kurtarmak istediği şey dans şarkıları veya güzel elbiseler değil, bir sonraki kuşağın, kısa süre önce yağma korkusuyla eğitimlerine devam etmeleri için Monterrey'deki Sagrado Corazón'a göndermek zorunda kaldıkları kızlarının kuşağının aidiyet hissiydi. Carmen ile Consuelo'nun yaratma hakları olan anılarını, atalarının evinde gençliklerini yaşarken kuracakları bağları kurtarmak istiyordu.

Bu dansı organize etmeye çalışıyordu ama bunu gerçekleştirmenin neredeyse imkânsız olduğunu en iyi bilen kişi de kendisiydi: Bölgede yemek ve para kıttı. Gelgelelim bazen bir kadının kendi kendisini kurtarması gerekiyordu ve Beatriz Cortés de Morales için bu dansı organize etmek, yeni hayırsever topluma katılmak, köyde gerçekleştirilecek her türlü sosyal ve yardım amaçlı etkinliği tasarlamak ve denetlemek tam da bunu, kurtuluşu temsil ediyordu. Kıtlığa çare bulamazdı. Savaşı da, katliamları da durduramazdı. Yapabileceği şey akıl sağlığını korumaya çalışmaktı ve bunu yapmanın bildiği tek yolu da kendini aile meseleleriyle, köydeki ihtiyaç sahipleriyle meşgul etmek, sürekli olarak dikiş dikmek ve yıllık dansı organize etmekti.

Her zamanki gibi elindeki işe odaklanmış bir hâlde, dalgın bir şekilde isimdeki ironiyi düşünüyordu: Adı yıllık danstı ama 1911'den, savaşın patlamasından birkaç ay sonrasından beri gerçekleştirilmiyordu. Ayrıca, Linares sosyal kulübü tarafından düzenlenecekti ama bu sosyal kulübün bir merkezi bile yoktu. Ve şimdi, 1918 yılının ekim ayında, Beatriz bir şekilde Linares kulübünün de hayatta kendi başına gelen durumun aynısını yaşadığını düşündü: Fazlasıyla potansiyel, çok az sayıda başarı ve gerçekleştirilmeyen büyük vaatler.

Zira hayat Beatriz Cortés'e büyük şeyler vadetmişti.

Beşikten itibaren topraklarında çalışmanın meyvesiyle

ayakta duran ayrıcalıklı ve saygıdeğer bir aileye mensup olduğunu biliyordu. Özellikle sevgi dolu ve ilgili bir baba ve sevgi dolu olmasa da çok akıllı ve kararlı bir annenin kurduğu o ailedeki yerinin sağlam olduğunu anlamıştı. Ölümcül bir dizanteri salgını çıkmazsa, uzun ve verimli bir hayat yaşayacağını biliyordu. Beatriz Cortés'in Linares'in ve bölgenin değerli insanlarını tanıyacağı ve onlarla arkadaş olacağı kesindi. En iyi ailelerin kızları okulda ve ileride de annelikte arkadaş olacaklardı. Her zaman dost kalacaklar ve torunlarla dolu bir ihtiyarlığın keyfini çıkarmak için birlikte yaşlanacaklardı. Tabii ki çok sayıda torundan önce, çok sayıda çocukları olacaktı. Ve çocuklardan önce de ideal erkekle evlilik. Ondan bile önce ise, çok sayıda talibinin onunla flört etmek için katılacağı partilerle dolu bir gençlik.

Ne tür bir erkekle evleneceğini erken yaşlardan itibaren biliyordu: Bölgeden ve köklü bir ailenin oğluyla. Müstakbel eşine isim ve yüz koymadan çok önce bunu biliyordu. Çok sayıda oğlu ve kızı olacak ve bunların çoğu yaşayacaktı, hiç şüphesiz. Ve kocasının yanı başında çok sayıda başarı ve tabii ki telafisi olan birkaç da başarısızlık yaşayacaktı. Döngüsel bir şekilde, donlar, kuraklıklar ve seller de olacaktı.

Hayatın ona sunduğu bütün vaatlerin, gerekli miktarda çalışarak ve çaba göstererek gerçekleşeceğinden emindi. Hayatta bedava olan tek şey potansiyeldi. Nihai sonuç, başarı, hedef, ödemeye hazır olduğu yüksek bir bedele sahipti zira Beatriz Cortés iyi bir evlat, arkadaş, öğrenci, eş, anne, hayırsever hanımefendi ve Hıristiyan olmak için gereken çabayı göstermekten asla kaçınmıyordu.

Lakin bir kadın şuursuz bir ulusu silahlardan vazgeçmeye, üretime ve çalışmaya geri dönmeye nasıl ikna edebilir? Bir kadın çevresinde gerçekleşen olaylardan etkilenmiyormuş gibi nasıl yapabilir? Bir merminin, on, bin merminin yolunu nasıl değiştirebilir?

O anda bir masada, kimsenin hayatta kalacağının garan-

tisinin olmadığı altı ay sonra gerçekleşebilecek bir dans yoluyla eski gelenekleri korumakla ilgileniyormuş gibi yapan kadınlarla çevrilmiş bir hâlde oturuyordu. Çiçeklerden, duyurulardan, davetiyelerden, ziyaretlerden bahsederken gerçekte yetişmeyen veya nakliyat ya da satış sorunları nedeniyle çürüyen ekinlerini düşünüyorlardı. Karşıt orduların istenmeyen ve şiddetli ziyaretlerini ve onları izleyen vefat ilanlarını düşünüyorlardı. Büyümekte olan ve silahlı çatışmalar devam ederse belki de bitmek bilmeyecek savaşa sürüklenecek oğullarını düşünüyorlardı. Hayatın vaat ettiği erkeği asla tanıyamayacak olan kızlarını düşünüyorlardı zira her an o erkeğin kalbine, başına veya daha da kötüsü karnına bir mermi isabet edebilirdi. Beş veya on yıl içinde bir dansta tanışmaları kaderlerinde yazılı olan bir genç adam, belki de o gün gelip çattığında bir kadının karnında hayatı beslemek yerine çoktan toza veya bir firavuninciri tarlasını beslemek için kurtlu besine dönüşmüş olacaktı.

Kendi kızları o oyunu çok seviyordu: *Anne, ben kimle evleneceğim?* diye soruyorlardı. Beatriz tabii ki anlıyordu. Kendisi de küçük bir kızken annesiyle ve kuzenleriyle aynı oyunu oynamıştı. Genç bir kadının hayatında bundan daha büyük bir gizem var mıdır? *Kimle evleneceğim? Kesinlikle yakışıklı bir erkekle. Çalışkan, cesur, iyi bir aileye mensup.* Beatriz bu oyunu ergen kızlarıyla, bu Devrimin kızlarıyla oynamaktan kaçınıyordu. Onlara hiçbir vaatte bulunmayacak veya müstakbel nişanlılarını hayallerinde inşa etmelerine yardım etmeyecekti zira o nişanlının tanışacakları güne kadar hayatta kalacağı bile kesin değildi.

Kendini talihli görüyordu: Francisco Morales'in hayatın kendisine vadettiği, çocukluk veya gençlik hayallerinde çağırdığı erkek olduğundan emindi. İstediği her şey onda vardı: Yakışıklı, iyi bir aileye mensup, çalışkan, zarif, kültürlü ve mal mülk sahibi. O dönemde nişanlılıklarına gölge düşürecek veya onu zorlaştıracak bir savaş veya çatışma emaresi olmamıştı.

Ziyaretlerin, dansların, şenliklerin ve kırda geçirilen günlerin ardından evlenmişlerdi. Birbirlerinden memnundular ve ihtiyaç duydukları her şey ellerinin altındaydı, hayat ve gelecek son derece güvenli görünüyordu. O noktaya varana kadar hayat tıkır tıkır işliyordu: İlk kızları Carmen bir yıl sonra ve ikinci kızları Consuelo da üç yıl sonra doğmuştu.

Huzur ve heyecan dolu yıllar.

Bir dönem, savaştan önce ve hayatın tüm somut vaatleri karşısında dururken, Beatriz o döneme ait bir kadın olduğu ve kızları da yeni yüzyılın kadınları olacağı için kendini talihli hissetmişti. O harikalar çağında olasılıklar sonsuzdu: Modern demiryolu ağı mesafeleri kısaltıyor ve büyük miktarlarda ürünleri ve insanları taşıyordu. Buharlı gemiler birkaç hafta içinde Atlantik'i kat edip Avrupa'ya ulaşmayı sağlıyordu. Telegraf bir kişinin bir aile üyesinin doğumundan veya vefatından, çok uzakta bile olsa ve aynı gün haberdar olmasını veya önceden tamamlanması aylar sürecek bir işi hızla gerçekleştirmesini sağlıyordu. Elektrik hattı çok sayıda gece etkinliğinin yolunu açmıştı ve telefon, henüz yaygın olarak kullanılmıyor olsa da insanları yakınlaştırıyordu.

Gelgelelim onca harikayla yakınlaşmak yerine, insanlar uzaklaşmaya uğraşıyordu: Önce Meksika, Devrim. Ardından bütün dünya, nihayet sona erecek gibi görünen Dünya Savaşı. Lakin bunların acısını çekmek yetmezmiş gibi, şimdi Ruslar kendi evlerinde, kardeş kardeşe ve tebaa krala karşı savaşıyordu. Temmuz ayında, aylar süren esaretin ardından Çar, Çariçe, dört kızları ve küçük prensin gizli bir şekilde öldürüldüğünü, cesetlerinin kimse bulamasın diye yok edildiğini öğrenmişlerdi.

Kendi ülkesinde de tamamen yok olan ailelere, kaçırılan kadınlara ve içinde insanlarıyla yakılan evlere dair dehşet verici hikâyeler anlatılıyordu. Düşman Meksikalı askerler arasındaki savaş tam bir trajediydi, lakin en kötüsü bunun barışçıl, tek amacı işini, ailesini sürdürmek, çocuklarını yetiştirip gerisini Tanrı'ya bırakmak olan insanlara da bulaşmasıydı.

Savaş patladığında Beatriz kendi küçük dünyasında, sade hayatında, biri kimseyi rahatsız etmiyorsa kimsenin de onu rahatsız etmeyeceği düşüncesinin arkasına sığınarak kendini güvende hissetmişti. Bu açıdan bakıldığında savaş ona çok uzak görünüyordu. Dikkate değerdi ama uzaktaydı.

Bağımsızlık yanlısı Vali Vidaurri'nin denemesini takip eden ciddi federal cezanın ardından, geçen yüzyılın sonlarında Nuevo León eyaletinin sakinleri bu savaşın gelgitlerinden kısmen uzakta kalmayı tercih ediyordu. Her şerde bir hayır vardır, diye düşünmüştü Beatriz. Şimdi yanıldığını fark ediyordu: Bir şekilde, kendisine ait hissetmezse savaşın ona veya sevdiklerine dokunmayacağına kendini inandırmıştı.

İlk başta yeniden seçilmeme ilkesini ve geçerli oy hakkını kabul etmek için yeterince genç ve idealistti. "Etkili oy, yeniden seçilmeye hayır": Bu cümle ona zarif ve tarihe geçecek önemde geliyordu. Ülkenin tazelenmek ve XX. yüzyılın modernliğine tam hız girmek için ihtiyaç duyduğu şey kesinlikle buydu. Sağduyu egemen olacaktı, ebedi Başkan Díaz'ın istekle beklenen çekilmesiyle savaş kısa sürede bitecek ve barış geri dönecekti. Nihayetinde bu hikâyede sağduyulu davranan tek kişi, iktidara yapışmaktan vazgeçen, savunulmaz olan şeyi savunmaya değmediğini fark eden, bavullarını hazırlayıp çatışmalardan sonraki birkaç ay içinde sürgüne giden Başkan Porfirio Díaz oldu. Herkesin beklediği sonuç buydu. Arzulanan zafer. Bitiş noktası: Böylece dram sona erecekti.

Ama öyle olmadı.

Kısa süre içinde, "Devrim" adını verdikleri bu komedinin başrol oyuncuları anlaştıkları senaryo cümlelerini unuttu, kendi ihanet, çatışma diyalog ve monologlarını yazarak canlandılar. Ve ilk baştaki senaryo unutuldu gitti. Birileri onlara ait olmayan topraklara ve zenginliğe silah zoruyla el koymak istiyordu ve diğerleri de büyük sandalyede oturmayı arzuluyordu. İki sandalyeyi bitiştirip mermiler olmadan konuşmak

ve barışı sağlayana dek de oradan kalkmamak kimsenin aklına gelmiyordu veya kimsenin buna isteği yoktu.

Bu savaş birkaç yıl önce uzaklardaki bir olay olmaktan çıkıp sinsi bir zehre dönüşmüştü. Kendini kandırması 1915 yılının ocak ayında, silahlı mücadele onun evine, hayatına ulaşıp istenmeyen, saldırgan, çürüten, yıkıcı bir davetli gibi yerleştiği gün sona ermişti. Kapıyı çalmış, Beatriz'in babası da Beatriz'in hâlâ affedemediği bir saflıkla kapıyı açmıştı.

Diğer yolcuların tanıklıklarına göre, Mariano Cortés trene son anda, telaşla damadına veda ettikten sonra binmişti. Birinci sınıf vagonundaki diğer az sayıda yolcuyu selamladıktan sonra yerine oturmuştu. Ve bir şeyler okumaya koyulduğu anda, bir müfreze yolu keserek treni Alta tepesinde durdurmuştu. Yolculara yönelik genel bir saldırı olmadığını öğrendiklerinde herkes rahat bir nefes aldı: Öldürmek amacıyla özellikle Mariano Cortés'i arıyorlardı.

Sonradan, Cortés'in onu yakalamak için bekledikleri kırlık araziye indiğini anlatacaklardı. Duyma mesafesinde bulunan bir tanığa göre onu düşmanla dostluk kurmakla suçluyorlardı, dolayısıyla vatan haini ilan ediliyor ve ölüm cezasını hak etmiş oluyordu. Derhal.

"Ben kimseye ihanet etmedim, siz de beni yargılayacak insanlar değilsiniz. Ama illaki öldürecekseniz" –sanığın sözlerini tekrarlayan tanık böyle anlatıyordu– "yüzüme değil de göğsüme ateş edin, karım beni tanıyabilsin."

Trenin yanında ve diğer yolcuların gözü önünde onu oturtup göğsüne ve karnına altı kez ateş etmişlerdi. Böylece mahkûmun son isteğini yerine getirdiler: Mariano Cortés evine ölü ama cenazesi için tanınır hâlde döndü.

Köyde hâlâ babasının tek başına, ayakta, bir müfrezeye karşı nasıl öldüğü konuşuluyordu. Ne büyük cesaret! Son sözlerinde zarif eşine karşı ne büyük bir aşk!

Gelgelelim etten kemikten yapılmış adamın cesedini taşı-

yan atlı araba vardığında hiçbiri orada değildi, babası hareketsiz bir hâlde, yumuşak bir yüz ifadesiyle, vücudu delik deşik, kanlar içinde ve ölürken bedeninden çıkan maddelerle kaplı hâlde yatıyordu.

Bunun romantizmi nerede? Saygınlık nerede?

Mariano Cortés'in ölümüyle geride bıraktığı tek şey derin bir boşluktu.

Şimdi kederli kibarlıklara katlanmaya devam etmek ve iyi niyetli olduklarını kabul etmek zorundaydılar. Beatriz öyle yapmıştı ve yapmaya devam edecekti ama bunun gibi dalgın bir şekilde içine yöneldiği anlarda onu istila eden öfke ve nefret hisleri karşısında korkuyordu. Babasını çok seviyorduysa, neden öldüğü için onu affedemiyordu? İyi bir Katolik olarak, merhumun ayininde babasının ölümünün Tanrı'nın planı olduğunu, onun zorlu sınavları en fazla hak eden ve en fazla katlanabilecek insanlara bir lütuf olarak gönderdiğini söyleyen piskoposu görmeye neden katlanamıyordu. Şimdi neden üst sınıftan, birinci kalite, güya ait olduğu insanlara şüphe ve öfkeyle bakıyordu?

Belki de aralarından birinin babasını ihbar eden kişi olduğunu bildiğindendi.

Komşular şöyle diyordu: Bir akşam yemeği yüzünden öldü. Cenazede, kucaklamaların arasında, acı içinde söylüyorlardı: Tanrı onu bir aziz olduğu için yanına aldı, ondan daha iyi biri yok, Tanrı'nın ona ihtiyacı vardı, Tanrı'nın cennette bir meleğe daha ihtiyacı vardı, ne mutlu Morales ailesine, onlara göz kulak olan bir melekleri var. Ve Beatriz içinden şöyle diyordu: Onu bir akşam yemeği değil, Tanrı değil, bu savaşın mermisi öldürdü. Onu General Ángeles'in onuruna düzenlenen akşam yemeğini ihbar eden hain öldürdü. Onu treni yakalamaya gönderen, trenden indiren ve payına düşen mermileri uysalca kabul etmesi için orada durduran adam öldürdü. Onu vazgeçmeyi kabul etmediği koltukta oturmayı hak etmeyen kindar ve aşağılık bir adam, intikam amacıyla öldürdü. Onu sefil tetikçi öldürdü ve son olarak da saflığı ve uysallığı öldürdü.

Savaşı insanlar çıkarır. Bu özgür irade karşısında Tanrı ne yapabilir ki? Bu anlamsız ölümle kim bir şey elde etmişti? Kimse. Savaş, sözde hainin ölümüyle aniden sona ermemişti. Sanki hedefini vuran altı mermi yetmemiş gibi, Carranza yanlısı askerler –zira koşullar öyle olduklarını işaret ediyordu– ruhun kabukta yeni açılmış deliklerin birinden çıkış yolunu bulmasını sağlamak istermiş gibi, cesedi tekmelemişti. Sonra da onu oracıkta bırakıp başka bir yere gitmiş, barışa tek bir adım atma fırsatı sağlamadan dehşet turlarına devam etmişti.

Gelgelelim Cortés ve Morales Cortés aileleri için hayat o andan itibaren dönüşü olmayan bir şekilde değişti, en büyük kaybedenlere dönüştüler: Yaklaşık dört yıl sonra, Beatriz'in annesi Sinforosa acının ve başka intikamlardan duyduğu korkunun esiri olarak, eskiden olduğu kişinin gölgesine dönüştü. Artık tek kızıyla birlikte oturuyordu zira kocasını kaybedince özünü, gücünü ve hatta evine ve kendine bakma kapasitesini kaybetmişti. Oğulları Emilio ve Carlos, öldürülen babalarının yükümlülüklerini yerine getirmek için, hayatın onlara sunduğu vaatleri terk etmişlerdi. Tam olarak gerçekleştirilemeyeceklerinden şüphe duymasına rağmen, kendi vaatlerine daha da sıkı sarılmaya çalışan Beatriz kaybediyordu. Annesine ve kocasına destek olmak için kendi acısını saklayarak kaybediyordu. Karnında daha fazla çocuk filizlendirmek yerine zihninde korku, şüphe, güvensizlik filizlendirdiğinden kaybediyordu. Daha da kötüsü: Hayatı boyunca ona eşlik etmiş olan kendine mutlak güvenini kaybediyordu.

Şimdi yaşadığı hayat, Beatriz Cortés'in yaşaması gerektiği hayata hiç benzemiyordu. Her şeye rağmen, bazen onu şaşırtsa bile, güneş her gün doğup batıyordu. Hayat devam ediyordu. Mevsimler, hiçbir nedenle, Beatriz Cortés'in acıları ve yıkılan umutları yüzünden bile durmayan sonsuz bir döngüde gidip geliyordu.

İnfazdan yaklaşık dört yıl sonra, köyde Mariano Cortés'in saygıdeğer tutumu hâlâ hayranlıkla anılıyordu. Bu, babasını

şiddetli bir eylem sonucu kaybetmiş olan kızına teselli oluşturmuyordu. Ve Beatriz farkındaydı, her gün kendi kendine tekrar söylüyordu: Ben yetişkin bir kadınım, eşim, anneyim. Artık babama bağlı değilim, kendi ailem var, iyiyiz. Ama bunu aklıyla söylemek bir şey, kalbinin inanıp ruhuna acı sinyalleri göndermeyi bırakması başka bir şeydi.

Zira bir kadının babasının evinden ayrılıp kendini tamamen kocasına adadığı lafı bir yalandı, onu ne kadar çok severse sevsin –Francisco'yu gerçekten de çok seviyordu çünkü o buna layıktı– böyle bir şey Beatriz'e olmadı. Bir kadın kendi dünyasında her nereye giderse gitsin babasının evini de yanında götürüyordu: Okula, yurtdışına seyahate, balayına, eşiyle paylaştığı yatağa, çocuklarının doğumuna, her gün onlarla masaya oturup güzel duruşu ve nezaket kurallarını öğretmeye ve hatta –ona göre– ölüm döşeğine bile.

Bir kadın kendi dünyasında anne babasını asla geride bırakmıyordu, anne babası onu bırakmış olsa bile.

O günlerde, evlilik yatağının karanlığında Francisco her şeyi terk etme olasılığından bahsetmeye başlamıştı: Toprakları, aile geleneklerini ve dostlukları geride bırakıp sıfırdan başlamaktan bahsediyordu. Başka bir yerde toprak satın alıp yeniden başlamaktan. Gelişmekte olan Monterrey'de. Ama omuz omuza uyumanın sağladığı yakınlık ve dolaysızlıkla, Beatriz ona şöyle demişti: Francisco, uyu artık.

11

"Beatriz, ne düşünüyorsun? Seçtiğimiz çiçekleri beğenmedin mi?" Refugio Morales teyzenin sesi onu dalgınlığından çıkardı.

"Hım? Ah! Evet... beğendim. Karanfil hep güzeldir," diye yanıt verdi, gerçi çiçek açacaklarından emin değildi.

"Vakit var. Ekim ayındayız. Sanırım zamanında teslim etmeleri için şubat ayında sipariş verebiliriz," diye devam etti Mercedes Garza, zayıf, kesik ve onca öksürük yüzünden hırıltılı çıkan bir sesle.

"Ya ulaşmazlarsa?" diye sordu Refugio Morales, her zamanki gibi net ve direkt tavrıyla.

"Ulaşmazlarsa ulaşmasınlar," dedi Lucha Doria. "Ne renkte sipariş edelim?"

"Kırmızı?" diye sordu Mercedes Garza, öksürük krizlerinin arasında.

"Hayır. Kırmızı olmaz. Başka her renk olur," dedi Beatriz kararlı bir sesle. Kanı andırmayan bir rengi tercih ediyordu. Mercedes'in öksürüğünün dinmediğini görünce sordu: "İyi misin? İyi görünmüyorsun."

"Hayır. Sabah uyandığımda dayak yemiş gibiydim. Sanırım grip olacağım veya hamile hâlimle bu kadar çok yolculuk etmek beni yordu. Öyle bir şey. En iyisi eve gideyim. Biraz uzanacağım."

Hepsi bunun iyi bir fikir olduğunu düşündü ve Mercedes'le birlikte ayağa kalktı. Sokağa çıktıklarında Beatriz Simonopio'nun meydandaki bir banka oturmuş, gergin bir ta-

virla onu beklediğini görünce şaşırdı. Çocuk gittikçe daha sıklıkla, nereye gittiğini veya saat kaçta döneceğini haber vermeden evden uzaklaşıyordu ama onu köyde dolaşırken görmek garip bir durumdu. Orada durmuş olması daha da garipti.

Beatriz onun bunca yabancı ve ona iyi gözlerle bakmayan insanın arasında olmaktan hoşlanmadığını biliyordu. Hiç utanmadan, onun önünde fiziksel özelliklerinden bahsedip onunla alay ettiklerinden şüpheleniyordu. Ayrıca, Beatriz'in yerini bu kadar kesin olarak nereden bilmişti?

Simonopio yaklaştı ve aceleyle onu takip etmesini ifade etmek için elini tuttu.

"Çok sıcaksın," dedi Beatriz alnına dokunarak. "Ateşin var."

O dönüp kimseye bakmıyordu. Gözleri sadece Beatriz'deydi.

"Kendini kötü mü hissediyorsun?" diye sordu tekrar Beatriz, telaşlanmıştı.

"Ay, Beatriz. Ne kadar sabırlısın, ne kadar sonsuz bir Hıristiyan hayırseverliğin var," dedi Mercedes Garza öksürüğünün arasında, ama Beatriz onu ve etraflarına toplanmış *zavallı çocuk, ağza bak, ama şu gözlerin güzelliğine bak* diyen diğer hanımları görmezden geldi. Kadınların her biri sanki evcil hayvanmış gibi onu okşamaya yeltendiğinde, Simonopio izin vermedi; tam tersine, ısrarla Beatriz'in elini çekiştiriyordu, sonunda onu gruptan birkaç adım uzaklaştırmayı başardı.

"Bu çocuk asla hasta olmaz," dedi çocuk onu daha fazla uzaklaştırmakta ısrar edince. "Haydi bakalım, hızla gidelim."

Biraz uzaklaştıklarında Beatriz başını arkaya çevirip okul arkadaşı Mercedes Garza'ya çabuk iyileşmesi dileğini iletti ama o duymadı, çoktan köşeyi dönmüştü bile.

12

O 1918 yılının ekim ayında birinin ilk ölen kişi olması şarttı. Bu kişi neden Mercedes Garza olmasındı ki?

Sosyal kulüpteki hanımlarla buluşmasından sonra evine döndü, tarçın çayı istedi ve bir süre yatıp dinleneceğini haber verdi. Öğle saatinde yemek için kalkmamıştı ama kimse telaşlanmadı. Hava kararınca kocası çiftlikten eve karnı aç hâlde, eşi tarafından karşılanmayı bekleyerek vardı.

"Ay, beyefendi, hanımefendi kendini iyi hissetmiyordu. Bir süredir odasında, çıkmadı," diye onu bilgilendirdi aşçı kadın.

Kapı kilitliydi. Mercedes yanıt vermiyordu. Sergio Garza mecburen avludaki pencereden içeri girip karısını yan yatmış hâlde buldu. İçilmemiş tarçın çayı komodinin üzerinde duruyordu. Çiftin Teksas Eagle Pass'te kullandığı valizler hâlâ boşaltılmamıştı, bu da ütüz ve düzenli bir kadın olan Mercedes söz konusu olduğunda garipti. Ayrıca, Sergio karısının hevesle satın aldığı kumaşları yeni hamile elbiseleri diksin diye hemen o gün terziye götürmemesinin de garip olduğunu biliyordu. Bütün bunlar yeterli işaretlerdi ama Garza şüphelerini doğrulamak için yaklaşıp karısını soğuk tenine dokunmak zorundaydı.

Doktor Cantú yarım saat sonra gelip Garza'nın çoktan bildiği şeyi doğruladı.

"Neden öldü, Doktor?"

"Kalp durmasından," diye yanıt verdi Doktor kesin ve yetkili bir tavırla, gerçi aslında nedeni bilmediğini söylemek isterdi.

Yalan söylemekten hoşlanmıyordu. İlk bakışta zehirlenmediği, bir böcek tarafından sokulmadığı veya bir caninin saldırısına uğramadığı anlaşılıyordu ama sabah sağlıklı olan bir kadın nasıl olur da akşamüstü ölürdü? Tek bildiği şey Mercedes Garza'nın kalp durması sonucunda öldüğüydü zira kimse önce kalbi durmadan ölmez, dolayısıyla yanıtının mutlak gerçeği ifade ettiğini bildiğinden içi rahat etti.

"Şimdi ne yapacağım ben?" diye sordu şaşkınlık içindeki dul adam.

Şimdilik ölü genç annenin cenazesini ve defin törenini gerçekleştirmek gerekiyordu.

Herkes duygulanmıştı, o statüde veya o yaşta bir kadın, böyle gizemli koşullarda her gün ölmüyordu, cenazede gözyaşları dökülüdü ve dul adam teselli edilmeye çalışıldı, ani ölüm hakkında bir açıklama sunulmadığından da herkes ona sarıldı ve teselli sözleri sundu: O bir melekti, azizeydi, Tanrı'nın cennette ona ihtiyacı vardı çünkü hep en iyi olanları yanına alırdı, Mercedes de herkesin arasında en iyi olandı. Kimse, kocası bile, Mercedes Garza'nın tam olarak hangi açıdan en iyi insan olduğunu söyleyemiyordu ama ölmüş insanlar hakkında her zaman en iyi yorumları yapmak şarttı. Herkes merhumenin huysuz, çocukluğundan beri gösteriş meraklısı olduğunu ve evinde çalışanlara kötü davrandığını iyi biliyordu. Bir azize, özellikle de bir melek olmadığını herkes biliyordu ama o gün, ölünün, sırf ölü olduğu için her türlü kabahati affediliyordu.

Protokol icabı.

Yarın yeni bir gün olacaktı. *Cenaze çok güzeldi ve defin töreni de son derece duygusaldı, merhume ne kadar da güzel görünüyordu, ne güzel hazırlamışlardı*, Linares sosyetesinin hanımefendileri bunlardan bahsediyordu.

Yılın en kalabalık cenazesi oldu. Kadınla veya kocasıyla bir münasebeti olmuş herkes kendini cenazeye katılmak zorunda hissetti. Hanımefendi son ziyaretinde ona borç takmış olsa da bileyci bile oradaydı. Mercedes Garza'nın gizemli ölümü her-

keste arsız bir merak uyandırmıştı: *Neden öldü? Kimse gripten ölmez, yoksa ölür mü? Onu hayatta gören son kişi kimdi? Kendini kötü hissettiğinde yardımına kim gitti? En yakın arkadaşı kimdi? Evine kadar ona eşlik etmediği, güzel bir çay tavsiye etmediği için kim suçluluk duygusu çekiyordu? Dul adam ne kadar acılı görünüyordu? O zavallı çocuklara kim bakacaktı? Tekrar evlenmesi ne kadar zaman alacaktı?* Bütün bunlar fısıltılarla, yüz yüze, çok yakınlaşarak, ama sadece duaların arasında konuşuluyordu zira aksi son derece yakışıksız olurdu.

Sonuçta defin töreninin ardından, teselli bulamayan dul eşin ve Mercedes Garza'nın zavallı yetimlerinin etkisiyle hiçbir göz veya mendil kuru kalmadı. O gün çok sayıda nemli kucaklamalar yaşandı ve kullanılmış mendiller paylaşıldı. Nihayetinde Sergio Garza'nın sağ eli başsağlığı tokalaşmaları nedeniyle ağrıyordu ama aynı zamanda, nedenini bilmediği bir şekilde bacakları ve bütün vücudu da öyle.

Her tarafına yayılan şey kalp ağrısı mıydı? 1918 yılının o ekim günü Mercedes ölen ilk kişi oldu ama sonuncu olmayacaktı.

Ertesi gün Doktor Cantú, Garzaların evinden tekrar acilen çağrıldı: Sergio Garza iyi değildi. Muayene ettiğinde hasta neredeyse bilincini kaybetmişti, alevler içinde yanıyor, sayıklıyor ve zorlukla nefes alıyordu. Akciğerleri suyla doluydu ve dudaklarıyla ayakları morarmıştı. Doktor bu sefer emin olarak akut zatürree teşhisi koydu. Ama Garza gençti, sağlıklıydı, güçlüydü ve doktor bu atağı, genellikle gözlemlenebilir bir ilerleme kaydeden bir hastalığın bu kadar hızlı ilerlemesini açıklayamıyordu.

Yapacak fazla bir şey olmadığını bilerek hastayla ilgilenmeyi henüz bitirmemişti ki başka bir hastanın evine gitmesi için çağırdılar.

O gün, ertesi gün ve takip eden bitmek bilmez üç ay boyunca Doktor Cantú dinlenmek nedir bilmedi. Ve teselli bulamadı. Ve yardım etmesine yardım edecek bilgileri de öyle.

Gribe benzeyen salgının yayılma hızının normal dışı olduğunu fark etmesi birkaç gün sürdü. Daha önce hiç böyle bir şey görülmemişti. Birkaç gün sonra da Linares civarındaki vefatların endişelendirici artışı hakkında bilgilendirmek için Vali Nicéforo Zambrano'ya telgraf çekti.

Monterrey'de de aynı sorun yaşanıyordu bu yüzden vali cevap vermekte gecikti zira sadece Nuevo León'a değil, Birleşik Devletler sınırındaki neredeyse bütün eyaletlere yayılan bu belayla nasıl başa çıkacaklarını bilmek için ülkenin başkentinden talimat beklemekle meşguldü. Sonunda bu salgına isim vermeleri gerektiğinde, yaratıcılık göstermek ve kendileri bir isim uydurmak için enerjileri kalmadığından, bütün –ve hasta– dünyanın bu yeni hastalığa verdiği ismi benimsediler: İspanyol gribi.

Bir anlamda Mercedes Garza ölen ilk kişi olmakla talihli sayılabilirdi, yüzlerce insan tarafından, şatafatla uğurlanmıştı. Ölümünü izleyen olaylar olmasaydı, trajik cenaze töreni yıllar boyunca ortak hafızada kayıtlı kalırdı. Dul adam eşinden üç gün sonra öldüğünde artık kimsenin cenazesine ve günler süren ağıta tanıklık edecek hâli de, isteği de, enerjisi de, sağlığı da kalmamıştı. O dönemde Senyora Garza'nın cenazesine katılanların en az üçte biri yatağında, aynı hastalığın farklı evrelerinde bulunuyordu.

Sergio Garza can çekişirken Rahip Pedro son ayinini gerçekleştirmek için yanına gitti. Ardından, tabutun yanı başında, eşinin bulunduğu mezara yerleştirilmesinden önce de aynı uygun ayin sözlerini telaffuz etti.

Tek tanık mezarcı Vicente López oldu. Saat on iki ayinine yetişmek için acele eden Rahip, mezarın kapatılmasını beklemeden oradan ayrıldı. Vicente López de mezarı kapatmadan oradan ayrıldı, yarın veya ertesi gün çocukları da aynı mezarı boylayacaksa ne diye kapatacaktı ki?

Mezarcı bir medyum değil, sadece gözlemciydi ve bu sonuca varmıştı. Garza ailesinin hizmetkârlarını çocuklarda da aynı hastalığın semptomlarının başladığını söylerken duymuş-

tu. Çok yazık: Ölümcül hasta olduklarını bilmek için doktor olması gerekmiyordu.

Patronun cesedini teslim ettikten sonra hizmetkârlar aileye olan sadakatlerinin sona erdiğine karar verdi. Her biri postu kurtarmak için başının çaresine baktı. Bazıları La Petaca'daki cadılardan birinin Garza ailesine lanet okuduğunu düşünüyor ve büyünün gücünün onlara da erişmesinden korkarak o evde bir dakika daha geçirmek istemiyordu. Gidecek yeri olmadığından ve sadakati batıl inancından daha büyük olduğundan sonuna kadar orada kalan tek kişi öksüz çocukların dadısı oldu zira büyükannelerin ve geri kalan aile üyelerinin ne ayakta duracak hâli ne de o hastalığın iyice yayıldığı eve girmeye cesareti vardı.

O dönemde Vicente Lôpez, Doktor Cantú'dan bile daha meşguldü. Doktor ilk başlarda her vakayla olması gerektiği gibi ve her zamanki saygısıyla ilgilenmeye çalışmıştı ama gerçekler bu tutuma üstün geldi.

Her şeye üstün geldi.

Batıl inançlıların bahsettiği nazarın veya işinin ehli doktorun sözünü ettiği salgının sonucunda her gün ölenlerin sayısı çok fazlaydı, dolayısıyla cesetleri toplamak için bir sistem belirlemek gerekti: Vicente Lôpez günde bir kez, erken saatte ve oğullarından birinin eşliğinde Linares sokaklarını at arabasıyla dolaşarak çarşaflara sarılıp evlerin önüne bırakılmış cesetleri topluyordu zira birinin öldüğü her seferinde mezarlıktan gidip gelmek pek pratik değildi. İlk başta itibarlı aileler alıştıkları özel hizmeti talep etti ama kısa süre içinde bu konuda ısrar etmek için ilgi ve enerjilerini kaybettiler, sadece ölünün üzerine bu kişi inançlı Katolik filancadır, Göklerdeki Efendimiz onu yanına alsın ve ardından: Lütfen filanca ailenin mezarına gömün, yazılı bir not bırakmakla yetindiler. Salgının başladığı birkaç günün ardından artık cesede veda etmek, son kez dua okumak veya ağlamak için sokakta bekleyen kimse kalmamıştı. Evde ilgilenecek daha çok hasta vardı.

Böylece Vicente López sabahları ceset topluyor, günün geri kalanını da zenginlerin aile mezarlarını açmakla veya yoksulların cesetlerini her kürek darbesiyle gittikçe büyüyen ortak mezara atmakla geçiriyordu.

Gece veya sabaha karşı ölenler mezarlığa taze hâlde ulaşıyordu. Gündüz ölenlerin ertesi güne kadar beklemesi ve dolayısıyla ailenin gözleri önünde doğal ama acımasız dönüşümler geçirmesi gerekiyordu, ölüm için bir cesedin zengin veya fakir olması önemli değildi zira hayatta olmasa bile ölümde hepimiz eşittik. López felsefi bir zihin açıklığı ânında bu sonuca varmıştı.

Garza ailesinin çocukları gece ölme şansını yakaladı. Biri hastalığın doğal akışıyla, diğeriyse yüzüne büyük bir sevgi ve kararlılıkla bastırılan yastığın etkisiyle, bir an içinde boğularak öldü. Suçunun itirafını mezarına götürecek bile olsa, dadı ruhunda kalan son inançla, Tanrı'nın bedelini ona ağır ödetmeyeceğini ve o kadar küçük ve çok sevilen bedenin yaşadığı büyük acıya tanıklık etmeye daha fazla katlanamamasını anlayacağını umuyordu.

Mezarcı, kadını sokakta uzanmış, beceriksiz bir şekilde beyaz kefenine sarılmış ve hareketsiz hâlde, çok sevdiği iki çocuğun arasında buldu. Önce bir çocuğu ve ardından diğerini arabaya yükledi. Sıra dadıya geldiğinde, López ruhsuz bir bedenin soğukluğunu hissetmeyi bekliyordu ama onun ateşler içinde yandığını fark etti.

"Sizi böyle götüremem!"

Kadın donuk gözlerini açtı.

"Götürün beni," dedi.

"Ama hanımefendi, siz hâlâ hayattasınız... Neden böyle yattınız ki?"

"Şimdi ölmek için. Çünkü ölmek için dışarı çıkmazsam içeride öleceğim, o zaman beni kim sokağa çıkaracak. Kimse kalmadı ki..."

O dadı, López'in hayatta ve mezarcıyı bekler hâlde buldu-

ğu ilk kişiydi ama sonuncu olmayacaktı. Çocukları can çekişmekte olan anneler karanlıkta saatlerin ilerlemesini dehşetle seyrediyor, kısa süre sonra at arabasının geçeceğini ve çocuklarının henüz tam olarak ölmediğini bilerek onları dışarı çıkarıyor ve hâlâ incecik bir yaşam ipliği kalmasına rağmen onları kefene sarıyordu. Mezarlığa taze bedenle varmaları için çabalamak dışında onlar için hiçbir şey yapılamazdı. Bazıları onları dua ederek veya kefene küçük bir madalyon iğneleyerek göndermeyi hatırlıyordu.

Vicente López artık ne soruyor ne de öğrenmeye çalışıyordu. O pratik davranışı anlıyor ve ölü ya da canlı, herkesi götürüyordu zira canlı olanların büyük bir çoğunluğu, deneyimiyle bildiği üzere, yolculuğun sonunda ölmüş oluyordu. Bazıları hayata biraz daha fazla sarılıyordu. Zaman ve hastalık öldürme işini tamamlasın diye onları çukurun kenarına bırakıyordu. Nihai istirahatlerine yaklaştırabilirdi ama onları daha hayattayken çukura itemezdi. O kadarı olmazdı: Tek başlarına, Tanrı'nın isteğiyle ölmeye bırakıyordu.

Günde birkaç kez çukura atmak için ölüp ölmediklerini görmek üzere yaklaşıyordu. Daha büyük bir ortak mezar yapmak için kazarken veya o günkü ölüleri çukura atarken, uzaktan, "Tamam mı?" diye bağırıyordu. Hayır, henüz değil diye yanıt veren birileri hiç eksik olmuyordu.

Yavaş yavaş boyun eğiyorlardı. Ama hepsinin arasında biri, hep aynı kişi, hâlâ orada olduğu yanıtını vermeye devam ediyordu.

O birisi, zamanını çağrılacağı veya koruyucu meleğinin onu almaya geleceği anı dikkatle dinlemeye adamıştı. Ruhunun nihayet bedenini terk etmesini beklerken zaman geçiyordu. Günlerin geçmesini seyretmekten, ilahi varlık tarafından çağrılmayı sabırla beklemekten, cesetlerin teker teker gömülmesini seyretmekten sıkılmaya başladı. Sırtına batan taşı hissetmeye başladı. Açlık hissetmeye başladı. Ardından canı lezzetli bir fasulyeli ve etli börek çekti ve üstünde yürüyüp onu sokan böceklerden ra-

hatsız oldu. Mezarcının gidip gelişleriyle oyalanıyor ve çukura attığı ölüleri saymaya çalışıyor ama her seferinde bir öncekı sayıyı unutuyordu. Annesinin son duasını okuyup *Tanrı'nın yanına git, oğlum benim, sonra görüşürüz* derken bedenini sarmak için kullandığı kefeni çekiştiriyordu. Kendi annesi bile onu ölmüş kabul ettiyse insanın da bunu kabullenmesi gerektiğini düşünüyordu, elden başka ne gelirdi ki.

İlk günlerin ateşini ve rahatsızlığını hatırlıyordu. Ve yüksek ateşin yumruğunu biraz gevşettiği, araları gittikçe açılan aklıselim anlarında yapmaya zaman bulamadığı şeyler için hayıflanıyordu. Ödünç aldığı botları arkadaşına iade etmediği veya kaçamak bir öpücüğün ardından komşusu Luz'a yazdığı aşk mektubunu göndermediği için hayıflanıyordu. Ama artık annesi tarafından kutsanmış hâlde sokakta yatmış arabanın bedenini almaya gelmesini beklediği şu anda, ne önemi vardı.

Mezarlığa hastalık yüzünden perişan hâlde, araba yolculuğunu pek de hatırlayamadan ulaşmıştı. Üç gün sonra, ateşten kurtulmuştu ve çukurun kenarında yatıyor, kendini tamamen ayılmış hissediyordu. Ayılmış ve bıkıp usanmış.

Uyurken kaymaktan, kaza eseri düşmekten ve ölü sanılmaktan korktuğundan çukurun kenarından yavaş yavaş uzaklaşmaya başlamıştı. Veya düşüp boynunu kırmaktan ve gerçekten de ölmekten korktuğundan. Mezarcının artık öldün mü diye sormaya çıktığı her seferinde, ilk başlarda zayıf ve ardından daha güçlü bir sesle hayır yanıtını veriyordu. Henüz değil. Üçüncü gün yapabildiği kadar güçlü bir şekilde hâlâ buradayım diye bağırdıktan sonra sordu: Biraz su verir misin?

Bütün hasta komşularının ölüm sürecine tanıklık etmişti. Her biri farklı bir şekilde vefat etmişti: Biri sessizlik içinde, diğeri büyük bir yaygara koparark, öksürükler, nefes tıkanmaları ve yakınmalar arasında, ama hiçbiri bir anlığına bile olsa –bundan emindi– ne can sıkıntısı ne de açlık hissetmişti. Bir istek düşünecek zamanları ve hâlleri olduysa, bu istek çok basit olsa gerekti: Işkencenin bir an önce bitmesi. Nihayetinde,

iyi veya kötü ölüm sürecinde onun çektiği gibi bir can sıkıntısına zaman da enerji de kalmadığı görüşüne vararak, ölmeye vakit harcamaktan vazgeçme kararını aldı.

Annesinin bir sözü vardı: Kaşınan iyileşir. Şimdi kendisinin de buna ekleyecek bir deyişi olmuştu: Sıkılan iyileşir.

Ayrıca, doğrusunu söylemek gerekirse, kaşıntı da hissediyordu. Hem de çok güçlü. Her yerinde. Ölüleri ölü böcekleri kemirirken, onu ılık et ve taze kan arayan, canlı et arayan canlı böcekleri kemiriyordu.

Ayağa kalktı, kefeni üzerinden attı ve dikkatle katladı. Bacakları titrese de günlerdir ilk kez yürüdü. Güçsüzlükten ve mezarcıyı ürkütmekten korkarak yavaş bir şekilde ilerledi, gerçi López onu dikey vaziyette görünce kılını bile kıpırdatmadı.

"Yok yahu. Artık hiçbir şeyden korkmuyorum."

Bu sefer mezarcının onu, bir gün öncesinden beri hayalini kurduğu üzere kantinde durmadan, doğrudan köye ve evine götürmesi için, ondan yardım alarak arabaya bindi. Annesinin nasıl iyileştiğini görmesini istiyordu.

"Başkasından değil de benden öğrensin, nasıl bir etki yapacağını düşünebiliyor musunuz, Don Vicente?"

"Evet."

Bu izlenimi hayal edecek zaman olmadı. Kapıyı açıp oğlunu görünce, ölüm döşeğindeyken onu sardığı yeşil çarşafın içinde çoktan kurtlanmakta olduğunu düşünen acılar içindeki annesi sadece büyük bir çığlık atıp geri kalan aile üyelerinin ve camlara üşüşmüş komşuların şaşkın bakışlarının karşısında, korkunun etkisiyle yere yıkıldı.

Her zamanki gibi pratik düşünen ve henüz kat etmesi gereken uzun cenaze yolunun farkında olan Vicente López, tek gidiş dönüş yolcusu olmuş olan delikanlıya sordu:

"Arabaya yüklememe yardım eder misin?"

Ve neredeyse cennetin kapısından geri dönen birinin yapması gerektiği gibi pratik düşünen delikanlı da evet dedi, zavallı annem, sırası gelmişti. Ona kefen görevi gören katladı-

ğı yeşil çarşafla annesinin cesedini sarmaladı, son üç gündür biriken pislik yüzünden biraz hayıflanıyordu ama annesinin artık böyle şeylere dikkat edecek hâli yoktu.

Günlerdir cesaret edemeyen komşular, bu mucizevi olaya tanıklık etmek ve ardından haberi paylaşmak için yavaş yavaş evlerinden çıktı.

O günlerde katedralin kapıları kapalı tutuluyordu zira federal hükümetin emriyle bütün sosyal merkezler kapalı olmak zorundaydı: Tiyatrolar, sinemalar, barlar ve tabii ki kiliseler. Zavallı Rahip Pedro, Tanrı'nın evini kapatmaya ve gelenlerin sayısı gittikçe azalıyor da olsa inançlılara komünyon vermeyi reddetmeye kimsenin hakkı olmadığını söyleyerek emre karşı çıkmıştı. Hastalanarak ama boyun eğmeden, üç gün önce, günün ilk ayin duasını okurken aniden düşüp ölmüştü. Az sayıdaki katılımcı istavroz bile çıkarmadan koşarak dışarı çıkmıştı. Mezarcı onu almak için gelene kadar, genç asistanı Rahip Emigdio'nun katedralin girişinde otururak eşlik ettiği cesedi bir gün ve bir gece boyunca beklemek zorunda kalmıştı. Ölü arabasının artık tanıdık ve gittikçe yaklaşan sesi nihayet bekleyişi sona erdirmişti. O zamandan beri, korku içindeki Rahip Emigdio kapıları kapalı tutuyordu. Biri dua etmek için içeri girmek istediğinde kapıyı açmaya da gözetleme deliğinden bakmaya da cesaret edemiyordu.

O günlerde dua eden tek kişi oydu. Katedralin kapıları ısrarla çalındığında da öyle yapıyordu. İnatla kapıya vurulan onca yumruk karşısında şaşırarak ve telaşlanarak bir istisna yaptı ve gözetleme deliğinin kapağını açtı.

"Mucize, Rahip! Mucize!"

"Ne mucizesi?" Heyecanlanarak ve salgının sona erdiğini söylemelerini dileyerek kapıları ardına dek açtı.

"Lázaro dirildi!"

13

Talihli gidiş dönüş yolcusunun, vaftiz gününde ona verilen isimle Lázaro de Jesús García'nın diriliş haberi Linares'i birkaç dakika içinde kat etti. Bazıları kısa süre içinde gerçekle yetinip habere sadece bir anekdot ya da ilginç olay değeri verecekti. Etraftaki her şeyin cehenneme döndüğü anda yeni bir iyiliğin geleceği umuduna sımsıkı sarılmış olan diğerleri, mucizeyi yalanlamaya cüret eden felaket tellalını linç etmeyi isteme seviyesine bile ulaşacaktı. Günümüzde bile, bir büyükdede tanıklık ettiği için gerçek olduğundan emin olunarak, Linares'in tarihindeki en korkunç günlerden birinde Tanrı'nın inayeti sonucunda bir Lazarus'un dirildiğini anlatanlar var.

O gün, hikâyenin köyde yayılmasıyla, Lázaro'nun ünü gittikçe büyüyerek ilahlaşmaya kadar vardı. Sonunda katedralden çıkmaya cesaret eden genç Rahip Emigdio, Linaresli bir cemaat üyesinin hayata geri dönmesinin Tanrı'nın bağışlayıcılığının bir işareti olduğunu duyurdu. Tanrı zavallı toplumlarını yeterince cezalandırmış, günahkârların suçunu onlara ödetmişti; zira adından da anlaşıldığı gibi, salgının suçlusu gittikçe Kilise'den daha fazla uzaklaşan sosyalist ve dönek İspanyollardı.

Ardından, hâlâ hayatta olan son postane çalışanının evine heyecanla gitti.

"Álvaro, postaneyi aç. Acil bir telgraf göndermem gerek."

Adamın olumsuz yanıtına ve Monterrey'deki postanede telgrafı teslim alacak birinin olup olmayacağı konusunda duy-

duğu şüpheye rağmen, Rahip ebedi kurtuluş vaadiyle onu ikna etti. Boylece piskoposa hayatındaki ilk telgrafı gönderebildi: ACİL nokta LINARES'TE MUCİZE nokta LÁZARO DİRİLDİ nokta KONTROL EDİN nokta ACİL CEVAP nokta.

Rahip Emigdio telgrafın alıcısına ulaşıp ulaşmayacağını bilmiyordu, ama o gün, tesadüf eseri –iyi mi yoksa kötü mü olduğu sonradan belli olacaktı– Monterrey'deki Vali Zambrano da sağlık krizi yüzünden çaresiz hâlde bir telgraf görevlisinin hizmetine ihtiyaç duymuştu, o tarihe kadarki ölü sayısı hakkında raporları içeren resmi telgrafları gönderiyordu ve iyi haberi alarak –sonunda iyi haber!– derhal Kilise'deki alıcısına gönderdi.

Monterrey'de mesajı alan Linares Piskoposu Francisco Plancarte y Navarrete, hiç vakit kaybetmeden ertesi gun gerçekleştirilecek bir şükran ayini planladı. Vaazının konusu *Lazarus resurrexit* olacaktı. İki yıl sonra, 1920'de öldüğünde eşyalarının arasında gerçekleştirilemeyen hevesli vaazın el yazması ve mucizeyi doğrulamak üzere Roma'dan bir elçi gönderilmesini talep etmek niyetiyle yazdığı resmi mektubu bulacaklardı.

Linares'te mucizenin gerçekleştiği gün insanlar canlanan ölüyü görme ve ona dokunma umuduyla hac ziyareti gerçekleştirdi.

Komşuların çoğu onu ölmüş ve kefene sarılmış hâlde görmüştü. Pencerelerin sağladığı güvenliğin ardından, şimdi merhum olmuş annesinin son kutsamasına tanıklık etmişlerdi ve hepsi de, içten kaynaklanan bir netlikle, Lázaro'nun kendisinin de anladığı gibi, bir annenin ölümden önce gerçekleştirdiği kutsamadan daha fazla geri dönüşü olmayan bir şey bulunmadığını biliyordu. Ardından Vicente López'in cesedi arabaya yükleyip dönüşü olmayan o yolculuk boyunca toplayarak geldiği diğer cesetlerin üzerine yatırdığını görmüşlerdi. Senyora García oğlunun ardından gerektiği gibi yas tutmuştu: Genellikle Paskalya için saklanan mumu yakmış ve panjurları kapatmıştı. O hâlde,

Lázaro ölmüştü. Çoğunluk buna tanıklık etmişti ama şimdi mezardan geri geldiğini görüyorlardı: nefes alıyordu, yürüyordu ve konuşuyordu. Şayet bu kanıtların hiçbiri yeterli değilse, Lázaro'nun üç günlük çürümenin ardından leş gibi ölüm koktuğu gerçeği, en şüpheci olanları bile ikna ediyordu.

Lázaro iyileşmesinin komşular ve daha uzaklardan gelen insanlar arasında bunca neşe yaratmasından memnundu. Daha önce hiç bu kadar fazla ilgi görmemişti ama onu "Lázaro" diye çağırıp duygulanarak ona dokunduklarında aslında onu değil, Mesih'in yakın ve meşhur arkadaşını düşündüklerini anlamıyordu. Ve *geri döndün!* diye bağırdıklarında o da *evet, geri döndüm!* yanıtını verirken, diğerleri cenneti ve kendisi de mezarlığı kastediyordu.

Hacıların arasında kendine yol açan komşusu adam, yani asla göndermediği mektubu yazdığı genç kızın babası, ona sıkıca sarılıp ardından ağlamaya başladı. Kendisinden hiç hoşlanmadığını bildiğinden Lázaro kızına duyduğu romantik ilgiyi ona daha önce ilan etmeye cesaret edememişti ama o yakınlık ânından faydalanmaya karar verdi.

"Don Luis: Gitmeden önce kızınız Luz'a bir aşk mektubu yazdım."

Adamın ağlaması arttı ve Lázaro nedenini anlamadan, bir açıklama arayarak erkek kardeşi Miguel'e doğru baktı. Miguel García işaretparmağını boynunun bir ucundan diğerine doğru kaydırdı.

Luz ölmüştü.

Şayet Lázaro mektubu göndermeye cesaret etmiş olsaydı, Luz mektubu ve onu kabul etmiş olsaydı, Lázaro hastalanmamış olsaydı, Luz'u öpmemiş ve dolayısıyla ona hastalık bulaştırmamış olsaydı ve Luz ölmemiş olsaydı kayınpederi olacak adam yoğun bakışlarla onun gözlerine baktı.

"Onu orada gördün mü?"

"Ehm. Hımm." Muhtemelen, farkına varmadan, genç kızın cesedinin çukura atılmasına tanıklık etmişti. "Sanırım evet."

"Mutlu muydu?"

Ne biçim bir soruydu bu? Lázaro'nun içinde ani bir oradan kaçma, evine girip kapıyı kilitleme isteği doğdu.

"Ehm. Bilmiyorum. Çok fazla kişi vardı, herkes üst üsteydi," dedi bakışlarıyla kardeşine oradan çıkmasına, marazi komşusundan kaçmasına yardım etmesi için yalvarıyordu.

İdrar ve daha kötü şeylerin kokusunu üstünden atmak için yıkanmaya ihtiyacı vardı. Oturmaya veya uzanmaya daha da çok ihtiyacı vardı: Bacak kasları artık onu ayakta tutmayı reddediyordu. Soğuk yemek artıkları da olsa, bir şeyler yemek istiyordu. Belki ardından insanlara neler olduğunu anlamayı başarırdı. Üç günlük yokluğunda herkes delirmiş gibiydi.

Kalabalık resmi duayı yönetmesi için Rahip Emigdio'nun postaneden dönmesini beklemek gerektiğinde ısrar ediyordu ama Miguel García onu içeride beklemeleri, hayata geri dönmenin kolay bir şey olmadığı, büyük bir efor harcadığı, dolayısıyla Lázaro'nun dinlenmesine izin vermeleri gerektiği konusunda ısrarcı oldu.

Eve girdiler ama kapıyı kapatmadan önce, artık imkânsız kayınpederi olan Don Luis'in hıçkırıklar arasında bağırdığını duydular:

"Onu da yanında getirseydin ya!"

14

Oradan birkaç sokak ötede dolanan Doktor Cantú'ya Lázaro'nun haberi henüz ulaşmamıştı.

O güne bir türlü etkisinden çıkamadığı bir kâbusla başlamıştı. Hastalığın hayatta kalan son insanın da canına okuyana kadar durmayacağı fikri onu pençesine almıştı. Köydeki, ülkedeki ve dünyadaki durum böyleydi: Hastalığa kapılan kimse kurtulamıyordu. Hayata diğer herhangi biri kadar sarılmış olsa da, ayakta kalan son kişinin kendisi olacağını düşünmek onu dehşete düşürüyordu.

Doktor modern mucizelere inanmıyordu. Yakın arkadaşları arasındayken sadece Eski ve Yeni Ahit'te bahsedilme onuruna erişen mucizelere inandığında ısrar ederdi. Bir de, Bâkire Meryem'in Tepeyac Tepesi'nde ortaya çıkma mucizesine inanmadan birinin kendine Meksikalı demesi mümkün değildi; zaten Bâkire de onun gibi insanlar için ziyaretine dair kanıt bırakma inceliğini göstermişti.

Onun görüşüne göre Guadalupe Bâkiresi mucize zamanlarının sonunu belirliyordu.

Günlük hayatın, bilimin ve insan doğasını tanıyan karakterinin onu Şüpheci Tomas'a dönüştürdüğünü varsayıyordu. Son dönemlerde kendisinin mucize kabul ettiği şeyler ilmihalden değil, doğrudan tıp alanındaki büyük ilerlemelerden kaynaklanıyordu. Aşılar ve modern ilaçlarla, insanlığın yakında ölümü yeneceğinden emindi.

Ona göre en büyük mucize bu olurdu.

Gelgelelim o sürekli ölüm günlerinde bilime ve tıbba olan inancı da teste tabi tutuluyordu. Dünya tıp dünyasının bir parçası olarak hissettiği kibri sadece birkaç gün içinde tuzla buz olmuştu. Bitkin durumdaydı, bedeni ama daha da fazla ruhu yorgundu, insanların öldüğünü görmekten bıkmış usanmıştı.

Tanrı öyle bir iyilik yapacak olsaydı, kendini tekrar bir ilahi mucizeye inanmaya hazır hissediyordu.

Gençken, doktor olmaya karar verdiğinde, yakın veya uzak tanıdıklarının ölümüne tanıklık edeceğinin bilincine varmıştı, lakin bunu hayatın herkese eşit miktarda vermesinin tek garantisi olarak kabul ediyordu: Er ya da geç herkes ölecekti. Yavaş veya hızlı, öleceklerdi. Bunu kabullenmiş ve sorumluluk üstlenmişti: Çocukların, gençlerin, yaşlıların ölümünü görecekti. Son anlarına eşlik edecekti, ta ki başkalarının onun ölümünü görme anı gelene dek.

Lakin bu hastalık hayatlarına sinsi, hain ve yıkıcı bir şekilde girmişti. Şimdi baştan ayağa kalın giysilerle, yüzünü kapatarak, koruyucu eldiven ve başlık takarak dolaşıyordu. Sayısı bitmek bilmeyen hastaları ziyaret ediyor, çıplak derisiyle onlara temas etmeye cesaret edemiyordu: Can çekişme anlarında onlara rahatlatıcı birkaç söz ya da umut sunamadığı insanlar, o kıyafetinin içinde hayatlarının sonunda dostça bir yüze bakma tesellisi sunamadığı insanlar. Zira onun geldiğini gördüklerinde ölüme mahkûm edildiklerini anlıyorlardı.

Almanların icat ettiği yeni aspirinlerden reçete edebilmeyi ne kadar da isterdi ama özel, pahalı ve Büyük Savaş nedeniyle fiyatı daha da artan bir ilaçtı. Çatışmalardan öne Amerika'da kolayca bulunabiliyordu ama şimdi, Almanların Bayer aspirinleri yoluyla bir bakteri saldırısı başlattığı teorisinin yayılmasıyla, artık sınırın öbür tarafında bile satılmıyordu.

Ayrıca, o ilaçların bile hayat kurtarmaya yaramaması mümkündü.

En fazla çaresizlik uyandıran durum da insanlar talimatları yerine yetirecek olsaydı bulaşmanın azalacağı gerçeğiydi ama

olmuyordu: Rahip Pedro bile hastalığın kiliseye girebileceğini, hele ki kutsal tören sırasında yayılabileceğini reddetmişti. Ama bu hastalık hiçbir yere, ritüele veya azizlere saygı duymuyordu, sersem ve ölü Rahip Pedro da şimdi her neredeyse bunu çok iyi anlamış olsa gerekti.

Köye yürürken, bir trajik ziyaret ile diğeri arasında, ilk kez Linares halkını ancak bir kerametin kurtarabileceğinden emin olarak bir mucize istemeye cesaret etti.

Yanıt, hele ki hızlı bir yanıt beklemiyordu ama hızla yürüyen bir grup insanla karşılaştı. Birlikte bir Lázaro'nun mucizesini görmeye gittiklerini söylediler. Gerçekten, Doktor. Vadesi geldi, sonra da ölülerden canlılara mesajlar getirerek mezardan geri döndü, diyorlardı.

Bu basit insanların abartmalarına alışıktı. Çoğu kez, büyük çoğunlukla, sıradan bir şeyi olağanüstü kılıyor ve en basit konulara netleştirmekten çok karmaşıklaştıran açıklamalar sunuyorlardı ama sonradan, haberi alınca tüylerinin diken diken olduğunu karısına itiraf edecekti.

Onu olayın yaşandığı yere götürmeleri için aralarına katıldı. Neyle karşılaşacağını bilmiyordu ama bu son haftalarda bitmek bilmeyen günlerin sunduğu sürekli trajediden farklı bir şey olacağına inanmak istiyordu. Bu onun için yeterli olacaktı.

Vardıklarında, çoktan Linares'in Dirileni Lázaro adını taktıkları adam evine girmişti.

"Ona dokunduk, Doktor. Şimdi sizi gördüğümüz kadar net gördük. Kokladık, safi ölüm kokuyordu, Doktor, çürümüş gibi... bu da yalancıktan yapılmaz, di mi? Fazla dayanmayacağını biliyorduk çünkü Bayan Chela oraya buraya koşturup buğular ve temizleyiciler verip duruyordu. Hiçbiri işe yaramadı. Zavallıcık kadın onu öyle, sarıp sarmalayarak sokağa bırakınca göğe bir çığlık attı. Sonra mezarcı onu mezarlığa götürdü, bedeni tazecik ve gevşemişti, ölümü sadece üç gün sürdü. Tıpkı önceki Lázaro gibi, gerçekten. Ama bu bizimki:

Linaresli Lázaro! Ve bugün geri döndü ve bu sefer de annesi ölüverdi, Doktor. Kesin cennette bunları değiş tokuş ettiler. Bayan Chela bir azize: Ruhunu oğlu için teslim etti... Gerçek bir azize. Dirilen Lázaro, sonradan iyi kalpli Don Luis'e kızı Lucita'yı öbür tarafta gördüğünü söyledi, Tanrı onu cennetine alsın çünkü Lázaro buraya gelmeden önce onu mutlu görmüş. İnsanlar sıraya girmiş kendi ölülerini soruyor ama insanlara kapıyı açmak için vakitleri yok.

Bir doktor olarak, García ailesinin kapısını çalma ve açmalarını talep etme otoritesine sahip olduğunu hissetti.

Lázaro yıkanmış, uzanmıştı ve kusuyordu. Annesinin yokluğunda, kardeşi Miguel dünden kalan soslu keçiyi ısıtmıştı. Koku midesini bulandırmaya yetmişti ama yemesi gerektiğini biliyordu ve denemişti de. İkinci lokmada midesi isyan etmişti.

"Kaç gündür yemek yemiyorsun, Lázaro?"

"Hatırlamıyorum, Doktor. Mezarlıktaki üç günü hatırlıyorum ama hastalandığımdan beri kaç gün geçtiğini hatırlamıyorum. Birkaç gün geçmiş kesin, kıyafetlerim üstümden düşüyor, çok zayıflamışım."

"O kadar günün ardından bu kadar ağır bir şey yemeye başlayamazsın. Kızarmış ekmek ve papatya çayıyla başla, ama yavaş ye: Lokma lokma, yudum yudum, miden besini ancak böyle kabul eder."

Miguel içinde keçi eti olan tabağı alarak uzaklaştı, çay ve ekmek getirme işini üstlenmişti. Israrla kapı çalınıyordu, Miguel mutfağa giderken açtı. Rahip Emigdio'ydu. Doktor Cantú onu başıyla selamladı.

"Piskoposa Lázaro'muzun mucizesini haber veren bir telgraf çektim."

Doktor Cantú o sohbete hiçbir katkıda bulunmamayı tercih etti. Sadece sözde dirilen adamın ağzından hikâyeyi dinlemek istiyordu.

"Ne yaşadın, Lázaro? Dışarıda geri döndüğünü söylediler."

"Evet, Doktor. Gerçekten de canıma tak etti ve ben de en iyisi döneyim dedim."

"Yani canın mı sıkıldı?" diye sordu Rahip Emigdio, biraz içerleyerek.

"Evet. Düşünsenize, olan tek şey sürekli ölülerin, hep daha fazla ölünün geldiğini görmekti. Sonra dedim ki beni iyileşmiş görünce annem ne kadar da sevinecek ama ne olduğunu gördünüz: Sevinemedi. Şimdi ben buradayım, o da orada."

"Sen geri dönmeye tek başına mı karar verdin?"

"Tanrı'nın ve meleklerinin yardımıyla tabii," diye araya girdi Rahip.

"Dikkat kesilmiştim, Rahip, melekler gelip nereye gitmem gerektiğini söyleyecek mi diye bekledim ama gelmediler. Ben tek başıma döndüm, başka kim olacak? Yani, mezarcı da binmeme yardım etti ve beni getirdi, Doktor."

"Seni mezardan mı çıkardı?"

"Ay, hayır. O nazik biri. Asla yapmazdı öyle bir şey. Düşünsenize. Beni, hazır olmayan diğerleriyle birlikte mezarın kıyısında bıraktı."

"Hazır mı?"

"Çukura hazır. Ama diğerleri sonradan hazır oldu, ben olamadım. Beni çağırmalarını bekledim durdum, anacığım sayesinde kutsanmıştım da, ama olmadı. Dayanmaya çalıştım ama yoruldum, ben de kalktım ve Don Vicente'yi bulana kadar yürüdüm. O da beni arabaya bindirip getirdi."

"Komşun Don Luis'e kızını gördüğünü söylediğini anlatıyorlar..."

"Ah, Don Luis. Yani, bana öyle sıkıca sarılmıştı, ne diyecektim ki? Ona bir sürü ölü gördüğümü söyledim, Doktor, kızını gördüm mü görmedim mi Tanrı bilir, belki görmüşümdür. Belki. Yani Don Luis'e saat kaçta veya hangi gün öldüğünü, kefeninin rengini sormaya çekindim ama doğruyu söylemem gerekirse, öyle sıkılmıştım ki oyalanmak için ölüleri saymaya başladım. Hesabı yapabildiğimden değil ama denedim, o da

gelip kızını gördüm mü diye sorunca, sanırım gördüm dedim. O da neden yanımda getirmediğimi sordu. Ben mezara hayatta girmem, çürümüş ve sineklerin kapladığı yığınların arasında, ne kadar beğeniyor olsam da komşu kızını arayamam, asla olmaz. Ayrıca, Luz öldüyse olması gereken yerdedir, di mi? Siz ne düşünüyorsunuz, Rahip? Sizce de ölülerin ortalıkta dolaşıp babalarını ziyaret etmesi doğru değil, değil mi?"

"Sen de anneni ziyaret etmek için geri döndün, Lázaro, hatırlasana."

"Ben döndüm, Rahip, ama Luz dönmedi."

"Dönerken parlak bir ışık gördün mü?"

"Yani, gündüz ışık gördüm; gece hiçbir şey göremedim. Bu yüzden üç gün geçtiğini biliyorum, Rahip. Daha önce dönmek isterdim ama aklıma gelmesi zaman aldı, önce çok kötüydüm, sonra canım sıkılınca düzeldiğimi anladım, ben de ayağa kalkıp yürüdüm."

"Tıpkı Lazarus gibi."

"Yok canım, ben sadece benim."

"Lázaro García. Bir şeyi açıklığa kavuşturalım," diye araya girdi Doktor Cantú, böyle devam ederlerse sadece dönüp dolaşıp aynı konudan bahsedeceklerini anlamıştı. "Sen İspanyol gribine mi yakalandın?"

"Evet, Doktor. Kısa süre içinde nefes alamadığımı hissettim."

"Yüksek ateşin ve vücudunda ağrılar var mıydı?"

"Anneciğim huzur içinde yatsın, ne yaparsa yapsın düşmüyordu. Artık düşünemiyordum, her yerim ağrıdığından hareket edemiyordum, doğru dürüst nefes de alamıyordum. Başım, kafatasım ve beynim o kadar ağrıyordu ki sökûp atasım geldi, annemin koyduğu lapalar da işe yaramadı. Sonra annem dedi ki: Oğlum benim, çaresi yok, gitmen gerek, Don Vicente geçecek. İşin doğrusu, tek istediğim şey de ölmekti."

"O zaman mı öldün?"

"Hayır, Rahip! Canım sıkıldı dedim ya!"

"O hâlde ne zaman öldün de sonra geri döndün?"

"Öldüğümü kim söyledi? Ben öldüm demedim ki."

"Ama geri döndün!"

"İyi niyetimle gittim. Annem git dedi, ben de gittim. Beni kefenime sardı, ben de fazla hareket etmemeye çalıştım. Ama üçüncü gün beklemekten sıkıldım, geri döndüm."

"O hâlde, açıklığa kavuşturalım: Hastalandın mı?"

"Evet, Doktor."

"Seni arabayla mezarlığa götürdüler mi?"

"Evet, Doktor. Mezarcı bindirdi beni."

"Ama giderken canlıydın."

"Hıhı."

"Canlı mı gittin? Annen seni canlı canlı gömülmeye mi gönderdi?"

"Don Vicente beni gömmedi, Rahip. Sürekli soruyordu: Hâlâ hayatta mısınız? Ben hep evet diye cevap veriyordum. Diğer zavallılar yavaş yavaş sessizleşti, o zaman hazırlar demekti."

"Çukura gitmeye hazır. Yani, ölü."

"Evet, Doktor. Sadece ben, ne yaparsam yapayım hazır olamadım, ben de ayağa kalkabildiğimde geri döndüm. Ne oldu, Rahip? Bu yüzünüzün hâli ne?"

Rahip Emigdio duyduklarını anlayıp kabullenmeye çalışırken üstüne bir kova soğuk su dökülmüş gibi hissediyordu.

"O hâlde mucize falan yok! Piskoposa ne diyeceğim ben? Dışarıda bekleyen insanlara ne diyeceğim?"

"Şöyle söyleyin, Rahip," diye önerdi Doktor, onu teselli edeceğini sanmıştı, "kimsenin dirilmediğini zira ölmediğini söyleyin. Ama gribi atlatan ilk hastanın o olduğunu da söyleyin, bu da Rahip Emigdio, mucizelerin en iyisi. Sonra da eve gitmelerini söyleyin zira hastalık henüz sona ermedi."

Lázaro García yutabildiği az miktardaki çay ve kızarmış ekmeği aynı yoldan açık hava ve ışığa geri döndürüp aynı güçle rahibin cüppesine boşalttığında ziyaretin sona erdiğini anladı.

Gerçekte miktardan çok gürültü çıkmıştı ama bir azizin bile katlanamayacağı şeyler vardır: Tiksinen, ayrıca havası sönen Rahip Emigdio sokağa çıkmak için arkasına döndü, insanlarla bir an önce yüzleşmenin en iyi çözüm olacağını düşünüyordu.

Doktor Cantú'nun günü dikkate değer ölçüde güzelleşmişti. Kendini kandırmıyordu: Felaketzede Lázaro'nun mucizesinin hastalığın ve ölümlerin sonu anlamına gelmediğini biliyordu, özellikle de kalabalığın sokakta dip dibe, konuşarak geçirdiği saatlerin ardından.

Salgının ne kadar süreceğini bilmiyordu ama şimdi en azından köyde, eyalette, ülkede ve dünyada hayatta kalmayı başaracak insanlar olduğunu biliyordu.

Tam tersine, o gün Rahip Emigdio'nun hayatının en kötü günü olacaktı. Katedralin duvarlarının gerisinde, korku içinde başlamıştı. Şimdi kapıları asla açmamış olması gerektiğini biliyordu ama inançlıların heyecanına kendini kaptırmıştı ve günü, inancının onu çocukluğundan itibaren körlemesine kabul etmeye hazırladığı mucizelerle dolmuştu.

Büyük mucizelerden birini şahsen görmeyi hak edeceğini hiç düşünmemişti ama bugün Kitab-ı Mukaddes'teki büyük karakterlerin ilahi muhteşemliğe tanık olduğunda hissetmiş olacağı mutluluğu paylaştığını sanmıştı. O gün Linaresli Lázaro'nun sokağında alevlenen kıvılcıma katılmış ve hatta belki de onu başlatan kişi olmuştu. Ayrıca, kibir suçu işleyerek, mucizeyi erkenden telgraf yoluyla Linares Piskoposu'na duyurma yetkisini kendinde görmüştü ve şimdi de hayatında göndereceği ikinci ve son telgrafla sözünü geri almak, küçük düşmek zorundaydı. Ve sokağa çıkıp felaket tellalı gibi her şeyin bir yanlış anlama olduğunu, ölen olmadığı için dirilen de olamayacağını duyurduğunda, insanların büyük çoğunluğu bir rahip olarak kutsal sıfatını unutup ona lanet okudu: Kimileri hiçten skandal yaratmak ve onları kandırmakla, kimileri de onu Hain Judas olmakla, Dirilen Lazarus mucizesine olan inançlarını bozmaya çalışmakla suçluyordu. Postane çalışanı

Álvaro da kalabalığın arasındaydı ve ondan bir iyilik daha istemek zorunda kaldı.

"Haydi bakalım," dedi hayal kırıklığı içindeki Álvaro'ya. "Bir tane daha yazacağız."

Oradan aceleyle, üstündeki kusmuklarla, hararetli insanların ruh hâlinden korkarak ve kendini hayal kırıklığına uğratmış hâlde telgrafı yazdırmaya gitti: ACİL nokta LINARES'TE HATA OLDU nokta LÁZARO HİÇ ÖLMEDİ nokta HİÇ DİRİLMEDİ nokta SADECE İYİLEŞTİ nokta AFFEDİN BENİ.

Nuevo León valisinin başkentten beklediği cevap henüz gelmemişti, dolayısıyla bu yeni telgraf, Rahip Emigdio'nun iki telgrafının arasında dirilişi düşünerek hissettiği bunalımdan çıkmış olan sabırlı telgraf görevlisini şaşırttı. Kötü haberler içeren bu yeni telgrafı piskoposa göndermek için acele etmedi, bir kez daha bunalıma düşerek kötü haberler için acele edilmemesi gerektiğini, ertesi güne kadar bekleyebileceğini düşündü.

Kendisi de bunalıma düşen Rahip Emigdio durumu açığa kavuşturma sorumluluğunu yerine getirdi ve ardından katedrale döndü. Kapıları kararlı bir şekilde kapattı ve kendini çok yorgun hissederek hayatının son gecesini yaşamak için yattı. Zira o gün kapıları açıp sonu hüsran olan mucizeyi kutlarken etrafındakilerin coşkusunun kendisine de bulaşmasına izin verdiğinde diğer şeyin de bulaşmasını sağlamıştı. Neyse ki can çekişmesi Mercedes Garza'nınki kadar kısa oldu.

O gün, Dirilen Lázaro yemek yedi, dinlendi ve güç topladı, güzel bir gün kabul edilebilirdi. Ama o andan itibaren, vaftizde verilen adı takma adına dönüşen dünyadaki tek insan olacaktı – zira başka bir örnek görülmedi. Ve o takma ad öyle yayılacaktı ki kısa süre içinde herkes –kardeşi dışında– Linaresli Lázaro'nun gerçek adının ne olduğunu unutacaktı.

Ve ünü hayatı boyunca ona eşlik edecekti: Hayatını hatta tek bir geceyi bile onunla paylaşmak isteyen bir kadın bulamayacaktı. Hiçbir işe yaramayan ünü aslında eş bulmasını engel-

lemezdi zira titiz anne babasının kızım benim bununla evlenme, beş para etmez diye boş laflarla ısrar etmesine rağmen bu türde bir erkeğe âşık olacak kadınlar her zaman var olmuştur Ama kimse Lázaro'ya dair oluşan hayali çürümüş, leş kokulu ve sefil ölü görüntüsünü aşamayacaktı.

Lázaro'nun hayata dönmesine ve kısa süre içinde sağlığını ve iyi görünümünü geri kazanmasına rağmen, bütün kızlar hatta köyün en çirkini olan Celedonia Grajeda bile, muhtemelen toplu mezarda çürüyüp kurtlanmış bir bedenle çiftleşme düşüncesini ürpererek reddedecekti.

Talihsizliğinin ve kötü ününün bilincinde olan ama evlenmek isteyen Lázaro çevre köylerde kendine bir kız arayacaktı ama herkesin bildiği gibi, o köylerde haberler çok hızlı yayılır ve Lázaro'nunki gibi haberler daha da hızlı yayılır. Köylerin hiçbirinde onu alacak hatta basit ve geçici bir dansta bedeninin ılıklığını paylaşmayı kabul edecek tek bir kadın bile bulamayacaktı.

15

İyileşmesini izleyen yıllar boyunca ve sanırım öleceği güne kadar, Linaresliler –inançlılar ve inançsızlar– onun geçtiğini gördüklerinde inanç tartısının hangi tarafında bulunduklarına bağlı olarak gülüşmeler veya saygılı fısıldaşmalar arasında onu Linares'in Dirileni Lázaro ismiyle anmayı sürdürdü. İsmin Yeni Ahit'teki meşhur karakterle olan uyuşması, meşhur mucizevi geri dönüşünden önce beş para etmez biri olduğunu belirtmek dışında adını ağzına bile almamış olan insanların şaşkınlığının süregelmesine yarıyordu.

Ben Lázaro'yu hatırlıyorum. Tabii ki yeni dirildiği günlerde değil zira ben doğana kadar yıllar geçmesi gerekecekti ama uzun yıllar sonra, olabileceği adamdan geriye çok azı kaldığında, ondan geriye kalan tek şeyin safi efsane olduğunu dönemde onu tanıdım.

Fiziksel olarak sıradışı hiçbir özelliği yoktu. Sadece sessiz, duraklayarak yürüyen bir adam olduğunu hatırlıyorum. Ve çok uzun boylu. Gerçi çocuklukta herkes bize uzun boylu görünür. Ama gözleri kahverengi miydi, siyah mı yoksa yeşil mi, şu anda bilemiyorum. Burnu yassı mıydı yoksa kartal gagası gibi mi? Bilmiyorum. Ben o geçerken hayranlıkla seyrederdim zira çocukluğumdan beri bana macera hikâyelerinin anlatılmasını veya okunmasını çok sevmişimdir, en heyecanlı ve büyüleyici hikâyelerden biri de Lázaro'nun ölümünü ve geri dönüşünü anlatan Kitab-ı Mukaddes'teki hikâyeydi.

En azından bana göre.

Gerçekten de onun hayattan ayrıldığında ulaşmış olması gereken o yere gidip geri dönmesinden daha büyük bir macera düşünemiyordum ve ben o yaşta ailenin bostanlarıyla Monterrey'in ötesine seyahat etmemiştim, öyle birinin geriye anlatacak çok sayıda hikâyeyle döneceğini tahmin ediyordum. Her şeyi bilmek istiyordum: Nehri kat ettin mi? Kharon'u gördün mü? Araftaki ruhlarla mücadele ettin mi? Tanrı'nın yüzü nasıl? Ama annem içini çekerek, aklına bile getirme düşüncesiz çocuk, kabalık etme, diyordu.

Yıllar sonra, annemden onu arayıp beni ziyarete davet etmesini isteyeceğim gün gelecekti, benim izin alarak veya almadan onun yanına gitmem yasaktı. O zaman maceraları çoktan unutmuş olacak ve sadece oradan geri dönmek için ne yapılması gerektiğini sormak isteyecektim.

Annem hayatında bana söylediği az sayıdaki yalandan birinde, onu aramaya gittiğinde, ama Lázaro'nun bir süreliğine Linares'ten ayrıldığında ısrar edecekti.

"Döndüğünde gidip onu buluruz, tamam mı?"

Yıllar sonra, Lázaro'muzun hikâyesini annem bana şakacı ve kederli bir tonla anlatacaktı. Belki de Doktor Cantú da ona aynı tonda anlatmıştı. Konuya dair faydasız çocuksu saplantımla başa çıkmak onun için kolay olmamıştır ama bence Lázaro'nun hikâyesini tekrar anlatırken, 1918 yılının o son aylarında veya devamında, belki de onun için göz açıp kapayana dek, aniden hayatlarından sonsuza kadar çıkıp giden bütün insanların hikâyesini de hatırlıyordu.

Sık sık, "Biz çocukken Mercedes'le birlikte kız kardeşi Luisa bizi bulamasın diye bir ceviz ağacındaki oyuğa saklanırdık," derdi ama onu canlı gördüğü son seferden, hele ki cenazesine katılamadığından veya o ailenin tamamının üç günden kısa süre içinde ortadan kaybolmasından bahsetmeyi reddederdi. Refugio teyzeden, ne kadar akıllı ve temkinli biri olduğundan bahsederdi ama temkini elden bıraktığı tek gün, zorunlu karantinayı asla ayrılmadığı arkadaşları Remedios, Amparo ve

Concepción'la birlikte geçirmelerinden, fırsattan istifade ederek o süre boyunca devam edecek kanasta turnuvası düzenlediklerinden bahsetmezdi.

Hepsi müzmin bekârlar olan üç kadın birbirlerine eşlik etme ve yıllar önce, evlenmeyeceklerini açıkça anlayıp iskambil oyununu keşfettiklerinde başladıkları rekabeti sürdürme davetini keyifle kabul etmişti. O zamandan beri azılı rakipler olma ününü kazanmışlardı ve günler boyunca eve kapanıp temiz hava almaya bile çıkmadan, içlerinden birinin evinde düzenledikleri özel kanasta turnuvalarına odaklandıkları ilk sefer bu olmayacaktı.

İspanyol gribi onlar için en sevdikleri şeyi yapmak için bir fırsat daha sunmaktan başka bir şey değildi. Ayrıca nahoş dikkat dağıtıcılar da olmayacaktı.

O dönemde salgından ve herkesin bildiği gibi Teksas, Eagle Pass'e seyahat etmiş olan Garza ailesinin ölümünden haberdarlardı. Oyunlar arasında, ineklerle ve kovboylarla dolu o köyde kimbilir ne türde insanlarla ve pislikle karşılaştılar, diye bahsediyorlardı. Belki de bu yüzden, güvenilir ve kibar arkadaşlarının buluşmaya sadece valizleriyle değil, Garzaların Teksas'tan ithal ettiği o görünmez ve istenmeyen yolcuyla da gelebileceği Refugio teyzenin aklına gelmedi. Hele ki o yolcunun bir as, joker veya üçlü yoluyla, el değiştiren her kart yoluyla neşeyle yayılabileceğini tahmin bile edemedi

Dört arkadaşı iki gün sonra, her biri yerinde oturur hâlde, hareketsiz ve ellerinde iskambil kartlarıyla buldular.

Bir oyunu bitmeden terk etmektense ölmeyi tercih etmişlerdi.

Onları bulan kişi, meraklı kulaklara, defterde puan açısından önde olan çift Refugio ve Remedios olsa da son kanasta oyununda hepsinin kaybettiğini söyledi.

İspanyol gribinin en zorlu evresinin sürdüğü üç ay, hayatta kalan Linares sakinlerinde ve bütün dünyada iyileşmesi imkânsız yaralar ve doldurması imkânsız boşluklar bıraktı.

Artık o gribin aslında İspanyol falan olmadığı, sadece Birinci Dünya Savaşı'na katılmayan İspanya'nın dünyayı salgın konusunda uyarma sağduyusunu gösteren ilk ülke olduğu söyleniyor. İsmi de oradan geliyor. Kansas, Teksas veya Boston'daki askeri karargâhlarda başlayıp oradan, 1918 ilkbaharında savaş hâlindeki Avrupa'ya ve sonbaharda da Meksika'nın kuzeyine taşındığı iddiası, uzmanların o zamandan beri netleştirmeye çalıştığı bir bilgi. Dünyada yirmi hatta belki de elli milyon insanın hayatını kaybettiği ve sadece Meksika'da bulaşıcı hastalıktan üç yüz bin hatta belki de beş yüz bin insanın öldüğü söyleniyor. Birkaç yıl önce yaşanan sarı humma ve sonrasında gelen İspanyol gribi salgını nedeniyle, Devrim süresince açılan ateşlerin sonucunda ölenlerden daha fazla Meksikalının öldüğü bir gerçek.

Gelgelelim 1919 Ocak'ında Linares'te bu bilgiler fazla insanın ilgisini çekmiyordu zira yokluklar sayılarla da istatistiklerle de ölçülmemişti: Acıyla ölçülmüştü.

Yavaş yavaş hayata, günlük rutine ve kuşaklar boyunca yerleşmiş ritme geri dönmeye çalıştıklarında, postacı, kasap, bileyci ve bütün ailesi eksikti. Artık sokaklarda birkaç çöpçü veya sütçü dolaşmıyordu. Mezarcı Vicente López ve oğullarından iki tanesi eksikti. Bakkal ve sigara dükkânının sahibinin genç kızı, babasını ve üç erkek kardeşini kaybedince, nereden başlayacağını bilemeden işi üstlenmek zorunda kalmıştı. Çok sayıda tarım işçisi ve birkaç çiftlik sahibi ortadan kaybolmuştu. Sosyal kulübün üyesi olan birkaç hanımefendi artık kulübün gelecek etkinliklerinde kullanılacak çiçekler veya müzik hakkında endişelenmeyecekti ve Linares sosyal kulübünün kuruluş anlaşmasını imzalamış olan çok sayıda kurucu üye, o kadar hayalini kurdukları kulüp binasının inşa edildiğini asla göremeyecekti. Katedralin rahip kadrosu boştu, kız ilkokulu müdiresi kadrosu da öyle. En iyi marangoz, çırağı olan oğlunu eğitme işini tamamlayamamıştı. Kız ve erkek okullarındaki sıralarda, artık derse gelemeyen öğrenciler kitaplarını açamamış

ve defterlerini boş sayfalarla bırakmıştı. Geride asla öğrenemeyecekleri çok sayıda ders ve kuramayacakları arkadaşlıklar da kalmıştı. Bütün köy yalnız arkadaşlarla doluydu. Aynı şekilde, eşleri olmadan yaşamayı öğrenmek zorunda kalan dul genç erkeklerin ve hayatın ve çocuk büyütme işinin evin direği olmaya hazırlamadığı dul genç kadınların sayısı boldu. Aynı şekilde, evlatsız anne babalar ve anne babasız evlatlar da çok sayıdaydı.

Sanırım her definin tanığı olarak köyde kalanların, cesetlerle dolu at arabasının her gün geçmesini görme dehşetine yavaş yavaş alışmasıyla, sevdikleri veya tanıdıkları insanları bir gün ayakta ve ertesi gün de ölülerin at arabasında cansız hâlde görmeye alışmasıyla, darbe aşamalı ve pes ediş de daha kolay olmuştur.

Annemle babam kalıp kimsenin ölmesini seyretmedi. Linares'te kalıp sevdiklerinin veya kendilerinin teker teker hastalığa kapılarak düşmesini beklemedi. Bizi Simonopio kurtardı.

"Uydurduğu bir yüksek ateşle bizi kurtardı," diyordu annem, aile içinde konudan bahsedildiğinde nadiren sohbete katıldığı anlarda.

Simonopio hiç hasta olmamıştı. Soğuk algınlığına bile kapılmamıştı. Ama sosyal kulüpteki hanımlarla toplantısından sonra annemi bulmaya gittiğinde, ateşi yavaş yavaş yükselerek havale geçirmesine ve bilincini kaybetmesine neden olmuştu. Doktor Cantú bu kadar büyük bir rahatsızlık için neden bulamıyordu: O sabah çocuk her zamanki enerjisiyle uyanmıştı. Solunum yollarında enflamasyon yoktu, ciğerleri tertemiz duyuluyordu, böbrekleri ve karaciğeri elle muayenede normal duruyordu. Kusması veya ishali yoktu. Eklemlerinde şişlik de yoktu. Çocuk felci olduğunu sanmıyordu çünkü annem yürüyüşünde hiçbir gariplik fark etmemişti ama geriye çok sayıda olasılık kalıyordu: Örneğin gizli dökünülü ateş, karınzarı yangısı veya menenjit olabilirdi.

Gözlemlemek için çocuğun karnını sağdan açabileceğini söyledi ama hastalığı karınzarı yangısı idiyse yapabileceği hiçbir şey yoktu. Sadece vücuduna kesik atıp hangi nedenle öleceğini araştırabilirdi. Hastalığı menenjit ise teşhis çok daha moral bozucu olacaktı.

Doktorun tavsiyeleri beklemek, gözlemlemek, sıvı içirmek ve değirmenin suyuyla ıslatılmış soğuk bezle veya alkole batırılmış bezlerle örterek mümkün olduğunca ateşini düşürmek oldu. Annemle babamın Amerika'ya yaptıkları bir seyahatte, henüz satılmaktayken satın aldıkları Bayer aspirinlerinden verebilirlerdi. Ezip suda eriterek Simonopio'nun yutmasını sağlayabilirlerse ateşe, ağrıya ve enflamasyona yardımcı olurdu.

"Bir kez daha havale geçirmesini önlemek şart, ama ateşin onu öldürmekte olan bir başka hastalığın işareti olabileceğini unutmayın."

O gece evine dönünce Doktor Cantú'yu acil bir mesaj bekliyordu. Mercedes Garza'yı o zaman ölü bulacaktı.

Vefatını haber alıp yanına giden ilk kişiler, merhumenin anne babası, erkek ve kız kardeşleri oldu. Gece saat ikide bedeni yıkanmış, giydirilmiş ve salona yerleştirilen açık tabutun içinde seyredilmeye hazır hâlde olduğunda, diğer aile üyeleri, arkadaşlar ve tanıdıklar, ölü eşinin başında tutacağı nöbette dul adama eşlik etmek üzere geldiler. Güneş doğduğunda bazıları dinlenmek, kahvaltı etmek ve temizlenip geri dönmek üzere oradan ayrıldı, ölünün başında beklemek üzere başkaları geldi.

Bu gidip gelişlerde, dul adamın acısını paylaşma, dua ve ayinden ve defin töreninden önceki dedikodu zincirlerinde annemle babam yer almadı.

Onlar da geceyi uyanık geçirmiş ve dua etmişti ama sanırım bunu dağlardan gelen çocuk için yapmışlardı. Ateş biraz hafifleyip de rahatladıklarında, durduk yere tekrar yükseliyor, herkesi korkutan kasılmalar da ona eşlik ediyordu. Mercedes'in ölümünü haber aldıklarında çok üzülerek onun için de birkaç

dua ettiler, ama o çocuğu, vaftiz oğullarını, kimsenin ve herkesin oğlunu, beraberinde onca neşeyi getirmiş olan çocuğu bırakmak akıllarından bile geçmedi.

Simonopio için, ama aynı zamanda yanından ayrılmayan Reja dadı için de endişeleniyorlardı. Rahat etsin diye sallanan sandalyesini getirtmişlerdi, ama çok sevdiği çocuğun ölümünü görmenin acısının onu telafisi mümkün olmayan bir şekilde mahvetmesinden korkuyorlardı. Büyük ihtimalle gerçekleşecek olan şeyi açıklamaya, onu hazırlamaya çalışıyorlardı ama sakin kalan tek kişi ihtiyar kadındı. Sakindi ama yıllardır ilk kez aktifti, Simonopio'ya sürekli sıvı içirilmesi işini üstlendi ve tıpkı çocuğun kucağına sığan bir bohça olduğu günlerde yaptığı gibi, hayatı boyunca ona eşlik etmiş olan arıların balını kattığı süt damlalarını düzenli olarak ağzına damlattı. O dönemde hastalara bakma işi özellikle kadınların göreviydi ama çok endişeli olan babam Simonopio'nun odasından fazla uzaklaşmak istemiyordu. Çiftlik işleri onu mecbur bırakıyordu ama talimatlarını verir vermez geri dönüyordu. Şefkatli karakteriyle annem sakin kalmasını sağlamak ve bir şekilde yardımcı olduğunu hissetmesi için ona görevler veriyordu. Daha fazla keçi sütü veya soğuk su gerekiyorsa annem babamdan istiyordu. Bir doz daha gerektiğinde babam tek bir gramını bile ziyan etmemek için büyük bir dikkat göstererek aspirinleri öğütüyordu.

Mercedes'in cenazesinin ertesi günü, Linares'te ve Monterrey'de garip, ani ve ölümcül bir salgın olduğunu haber aldıklarında, bir anlığına Simonopio'nun da cenazeye ve defin törenine katılan çok sayıda kişi gibi salgına tutulduğunu düşündüler.

"İyi de nerede?"

"Toplantımın olduğu gün beni beklemeye geldiğinde. Belki de Mercedes'ten kaptı."

"Hayır, hatırlasana zaten ateşi vardı. Ayrıca öyle olsa hepimize bulaştırırdı."

Babam çiftlik çalışanlarından kimsenin veya ailelerinin hiçbir koşulda Linares'e gitmemesi yönünde katı talimatlar verdi.

"Giderseniz geri dönmeyin."

Anselmo Espiricueta'ya çiftliğin girişinde nöbet tutması talimatını verdi. Sert ama koşullar göz önüne alındığında gerekli emirlerdi: Çıkmak isteyen çıkabilir ama geri dönmesine veya kimsenin içeri girmesine izin vermeyeceğiz. Doktor Cantú'nun bile.

Espiricueta'nın gerekirse tüfeğini kullanma izni vardı.

Simonopio'nun ateşi gizemini koruyordu, çok sayıda Linaresliye saldırıp öldüren hastalık nedeniyle olmadığı açık olsa da babam bütün olasılıkları değerlendirmek istiyordu. Bu yüzden anneannesine göre, öksürükten zatürreye kadar her türlü akciğer hastalığına karşı kesin etkili bir çareyi hatırlayınca tedavinin kapsamını genişletmeye karar verdi. Bir kanvas kumaş getirtti, bir tarafını kalın bir hardal tabakasıyla kapladı ve Simonopio'nun göğsüne uyguladı.

"Ne yapıyorsun, Francisco?"

"Simonopio için hardal yakısı."

Anneannesinin hardal yakılarını hatırlıyordu. Son derece nahoştular ama ne zaman soğuk alsa uygulamışlardı ve o da iyileşmişti. Bazen sadece yakıyı uygulayacaklarını bilmek bile onu iyileştirirdi. Hardalın deriyle temas ettiğinde üreteceği sıcaklığın Simonopio'nun göğsündeki her türlü hastalığı dışarı atmasını umuyordu.

"Ben dönene kadar çıkarmayın."

Babam ablamları almak için trenle Monterrey'e gitmeyi planlıyordu ki Vali Zambrano'nun ve sağlık yetkililerinin ülkenin kuzeyinde karantina uygulanmasını ve okullar da dahil olmak üzere kamuya açık yerlerin kapatılmasını emrettiği haberi ulaştı. Demiryolları hizmeti de askıya alınmıştı.

"Yolları da kapatmalarından önce arabayla gideceğim. Kimse çiftlikten çıkmasın," diye tekrarladı.

O dönemde karayolları şimdiki gibi değildi, genç adam

–geniş, taş döşeli ve çukursuz–, dolayısıyla iki şehir arasındaki toprak yolların kötü durumu yüzünden arabayla gitmek trenle gitmekten çok daha uzun sürecekti. Ama tren yoktu ve hiçbir şey onu vazgeçiremezdi: Carmen'i ve Consuelo'yu almak için Monterrey'e gitmeye kararlıydı.

Gelecekte anneme, o sabah camlarını sıkıca kapattığı arabasıyla Linares sokaklarından geçerken bir hayalet şehirden geçiyormuş, hayat sona ermiş gibi hissettiğini anlatacaktı. Sokaklarda canlı insanlardan eser yoktu ama evlerin önünde, bazıları sevgili dostlarına ait cesetler yatıyordu. Genellikle tekme ve sopa destekli terbiye yüzünden ürkek olan sokak köpeklerinin olağan ihtiyatlarını kaybetmeye başladıklarını görmüştü: Ölüm kokusunun çekimiyle sokaklardaki yığınları kokluyor ve karıştırıyorlardı. İspanyol gribinin onlara sunduğu ziyafetin keyfini çıkarmaya karar vermeleri uzun sürmeyecekti.

O zaman sadece bir kez durmaya cesaret etti. Sonradan itiraf edeceği üzere kapıyı açmadan önce derin bir nefes alıp içinde tutmasının iki nedeni vardı: yeni kurbanlar arayan enfeksiyonun Linares'in havasında yaşıyor olmasından korktuğundan ve sokağın ölü Linares kokmasından korktuğu için. Hayatının geri kalanını o hatırayla yaşamak istemiyordu.

Ciğerleri arabasının temiz havasıyla dolu ve nefesini tutmuş hâlde, her zaman koltuğunun altında sakladığı yirmi ikilik tüfekle dışarı çıktı ve üç kez nişan alarak ateş etti. Diğer beş köpek gürültüden korkarak veya ortaklarının sonunu paylaşmak istemediklerinden koşarak kaçtı. Telaşla uzaklaşmalarına izin verdi çünkü ciğerlerinde kalan hava daha fazlasına izin vermiyordu ama onları şimdilik de olsa kaçırdığı için memnundu. Geri döneceklerdi, biliyordu. Çürüyen etin tatlı kokusu onlara cesaret verecekti.

Arabaya geri dönünce, Vicente Lôpez'in –karşılaştığı tek canlı Linaresli– yarısı dolu arabasıyla köşeyi dönerek yaklaştığını gördü. Uzaktan selamlaştılar. Mezarcı babamın yenilmekten kurtardığı cesetleri topladı ve ardından ölü köpekleri de

arabaya yükledi. Ardından babam köpeklerin insanlarla aynı mezarı boylamayacağı umuduyla, tam gaz uzaklaşarak yoluna devam etti.

Zaten uzun ve meşakkatli olan Monterrey yolu, ona daha önce hiç zavallı Simonopio'nun hâli ve ablalarının nasıl olduğu hakkında endişelendiği o günkü kadar zorlu gelmemişti. Kızlarının yatılı okuldaki ortak yaşamda hastalık kapmaları riskinin bulunduğunu biliyordu ama umurunda değildi. Ailesinden birinin ölmesi gerekiyorsa, herkesin ölmesi gerekiyorsa, bunu birlikte yapacaklardı. Bu belirsiz zamanlarda ailenin bir arada kalması gerekiyordu.

Kız kardeşlerimi almak için vardığında Sagrado Corazón'da çok az öğrenci kalmıştı. Valizlerini hazırlamalarına da, birilerine veda etmelerine de izin vermedi. Üzerlerinde üniformalarıyla arabaya bindirdi ve geri dönüş yolculuğuna başladı.

Carmen'in yola sakin, beklenmedik eve dönme kararıyla hemfikir olarak çıktığını hayal etmek kolaydı, Consuelo ise gitmeyi kabul ederdi ama yol boyunca şikâyetleri ve sızlanmalarıyla zavallı babamın kafasını şişireceği kesindi. Hangi konuda mı? Bilmem. Hangi konuda olursa. Karşı görüşte olmak için daima bir neden bulurdu ve bunu da fırsat veren herkesin bilmesini sağlardı, arabada mahkûm olan babamın kaçacak yeri yoktu. O sefer böyle olmadı. Yani: Consuelo karakterine sadık davrandı ama Carmen herkesi şaşırttı. Yıllar sonra güvenilir tanıklardan duyacağım gibi, Consuelo'nun eve sürekli söylenerek ve Carmen'in de tarafsız karakterine ters düşerek babamı sessizliğinin kırbaç darbeleriyle cezalandırarak, öfkeli bir şekilde vardığı biliniyor. Ayrıca babamı şaşırtan bir şekilde, "Kızlar, Linares'e gidiyoruz" talimatına en fazla karşı çıkan da o olmuştu.

Durumu daha da ciddileştiren bir şekilde, köye girdiklerinde babam onlara bir diğer kararını bildirdi: Ölüm döşeğindeki Linares'in yakınında kalmayacaklardı. Genç kızları ölümü doğrudan görmesin diye en kalabalık caddelerden uzak durdu, eve döndüklerinde de gerekli eşyaları valizlere doldurur-

larken, hastalığın onlara orada erişemeyeceği umuduyla bütün ailenin bir süre La Florida çiftliğinde kalacağını anlattı.

"Ne kadar süreliğine, baba?"

"Ne kadar gerekiyorsa. Ölümlerin sonu gelene kadar. Veya hastalığın."

Dönemin koşulları gereği ablalarım felaketleri birbiri ardına yaşamaya alışkındı ama bunlar yüzünden hayatın durmasına alışmamışlardı. Savaşsız bir dönemi neredeyse hatırlamıyorlardı; lakin buna rağmen her sene toprağa ekilmesi gerekenlerin ekildiğini ve açlık içindeki bir müfrezenin gelip de her şeyi çalma tehlikesine rağmen çıkan ürünlerin hasadının yapıldığını biliyorlardı. Ayrıca insanlar planlarını mümkün olduğunca devam ettiriyordu: Savaşa rağmen –ve babamlar her zaman savaştan daha kötü bir şey olmadığını söylerdi– düğünler, doğumlar ve vaftizler gerçekleşiyordu. Şenlikler yapılıyor ve bütün günü kırda geçiriyorlardı. Etrafta dolaşan bir ordu olduğu haber alınırsa insanlar evlerinin yakınında kalıyordu ama alışveriş yapmaya çıkıyorlardı. Süt evlere sorunsuz ulaşıyor ve kız arkadaşlar akşamüstleri buluşup bir şeyler atıştırıyordu. Ablamların tanıdığı hayat buydu: Hiçbir nedenle durmayan hayat. Çok sevilen bir dedenin ölümü nedeniyle bile.

Yaşları sebebiyle ölümün acısına ve geri dönüşsüzlüğüne henüz uzaktılar zira dede Mariano Cortés'in cenazesine katılmış olmalarına rağmen yetişkinler onların masumiyetini dedenin yaklaşık dört yıl önce ölmüş olması gerçeğinden korumuştu. Genç zihinlerinde –tarihte ilk ergenin yaşadığı dönemden bugüne dek fazla evrim geçirmeyen bütün genç zihinler gibi– dede, dede olduğu için ölmüştü ve yaşlıların ölmesi doğaldı, gençler ise sonsuza kadar yaşardı ve her şeye karşı dokunulmazlıkları vardı.

Şimdi onlara Mariano dedenin ölümünden beri sonsuzluk süresi geçmiş gibi geliyordu, tıpkı temelsiz bir evham yüzünden Monterrey'deki veya Linares'teki arkadaşlarından uzak kalacakları günlerin sonsuzluk kadar uzun geleceği gibi.

Zira –bunu sızlanarak kendi aralarında konuşmuşlardı– babamız daha önce de birkaç felaketi korkuyla duyurmuştu ama sonuçta bunlar gerçekleşmedi; mesela, onların Monterey'deki rahibe okuluna yatılı gönderilmelerinin nedeni olan, eşkıya çetelerinin genç ve güzel kadınları götürmek için bir gün çiftliğe uğrayabileceği korkusu. Veya topraklarının günün birinde yasa veya güç kullanılarak ellerinden alınabileceği tehdidi. Zaman geçiyordu ve o güne kadar bunların hiçbiri gerçekleşmemişti. Belki de İspanyol gribi onun evhamlı abartmalarından bir diğeriydi.

Babamız kararlıydı: Arkadaşlarını selam vermek için bile görmeyeceklerdi. Meydanda dolaşmaya çıkılmayacaktı. Şenlik düzenlenmeyecekti. Genellikle sadece bir-iki gün kaldıkları çiftliğin sunduğu kırsal sürgünde can sıkıntısından öleceklerini sanacaklarını biliyordu. Ama can sıkıntısını atlatacaklarını ve şansları yaver giderse hastalıktan uzak duracaklarını da biliyordu.

İyi kalpli ve sabırlı olmayı deneyerek arabadan inerken onlara La Florida'da istedikleri kadar kitap okuyabileceklerini söyledi.

"Çok sevdiğiniz o romanı, tepeli olanı bile okuyabilirsiniz."

İyi niyetli çabası iki kızı tarafından da hoş karşılanmadı: Eşyalarını toplamaya zaman vermediğinden, onları sadece *Uğultulu Tepeler*'i değil, ayrıca en sevdikleri roman olan *Emma*'yı da terk etmek zorunda bırakmıştı. Ve hayır: Onun kendi romanlarından birkaçını ödünç vermesini kesinlikle istemiyorlardı, *İki Şehrin Hikâyesi*'ni okumak kimin ilgisini çekecekti ki?

Annem, babamın huysuz bir ses tonuyla ablalarıma Dickens'ın o romanında sadece cinayetler değil romantizm de olduğunu anlatırken onların eve girdiğini duyan Simonopio'nun, ateşin veya halsizliğin zerresi olmaksızın uyandığını anlatıyordu.

Bu kadardı: Bir saniye önce ateşler içinde, hareketsiz yatıyordu ve bir saniye sonra da capcanlıydı. Babam, çocuğun

kendi anneannesinin bilgeliği sayesinde iyileştiğini görmekten memnun olsa da hastalığın nüksetmemesi için tedaviye birkaç saat daha devam edilmesi talimatını verdi. Ardından ailenin taşınmasını organize etmek ve çiftlikte aileleriyle birlikte yaşayan çalışanlarla konuşmak için oradan ayrıldı. Köyde yaşayanlar için hiçbir şey yapamazdı ama kendi insanlarını kurtarabilirdi. Son iki gün içinde Linares'e gitmedilerse, aileleriyle birlikte onlara katılabileceklerini söyledi. Onları La Florida'da ağırlamanın bir yolunu bulurlardı, şansları yaver giderse herkesin ailesi Linares'teki hastalıklı havadan yeterince uzakta olacaktı. Erkekler günlük olarak şekerkamışları ve diğer ekinlerle ilgilenmek için iki çiftlik arasındaki kısa yolu gidip gelecekti ama köyü ziyaret etmeleri de Linares'ten biriyle temasa geçmeleri de yasaktı.

Konuşması sona erdiğinde Lupita onu bekliyordu.

"Bayan Reja, Simonopio'nun göğsündeki yakıya daha fazla dayanamadığını söylüyor."

"Dayansın."

Aile ertesi gün La Florida'ya taşındı. Bütün çalışanları onlarla birlikte gitmeye karar verdi.

Şimdi salgının üç ay sürdüğünü biliyoruz ama bütün mobilyaların üzerini örttükleri, kapıları kilitledikleri gün ailem ne zaman döneceğini de günün birinde dönüp dönemeyeceğini de bilmiyordu. Ev daha önce hiç, aile birkaç günü diğer çiftlikte geçirdiğinde bile, bomboş kalmamıştı.

Onu ilk kez terk ediyorlardı.

Yıllar sonra annem son kilit de kapandığında yüreğinin gizlice ama acı dolu birkaç damla gözyaşı dökmesine neden olacak kadar yandığını itiraf ettiğinde onu anlayabildim.

Ev için hissedilen acı ve belirsizlik hissine, fotoğraflar, ablalarımın çocukluk giysileri, anneannesinden miras aldığı çay takımı, babasıyla Avrupa'ya gerçekleştirdiği tek seyahatte satın aldığı İngiliz yemek takımı ve Singer dikiş makinesi gibi anıları terk etmek de dahildi.

Gözyaşlarını ev veya eşyalar için dökmüyordu. O terk edış canını yakıyordu ama geri dönmeye karar verdiklerinde evin içindeki her şeyle birlikte onları bekleyeceğini biliyordu. Son kilidi çevirerek, terk edişlerin en kötüsünü gerçekleştiriyorlardı: Köydeki tanıdıklarını, iki erkek kardeşini, bütün kuzenlerini ve halaları, teyzeleri, amcaları ve enişteleri, sosyal kulübün üyelerini, aile dostlarını terk ediyorlardı. Linares'e hayat veren herkesi. Sonunda geri dönebildiklerinde kim hâlâ orada olacaktı?

Kilitleri çevirdikten sonra sırtlarını eve döndüler ve bir daha da arkalarına bakmadılar. Ablalarım onları arabada bekliyordu. Yanlarında tabii ki anneannem vardı, başka bir arabada da evde çalışan herkes ve tarlalarda çalışanların büyük bir çoğunluğu aileleriyle birlikte seyahat edecekti.

Bir arabadan, dört at arabasından ve bir kamyonetten oluşan o konvoyda sadece Anselmo Espiricueta ve ailesi eksikti.

Babamın başka bir çalışandan öğrendiğine göre Espiricueta çiftliğin kapısından ayrılmayıp bekçilik yapma talimatına uymuş ama tütün tiryakisi olduğundan bir gün önce karısını tütün ve sigara kâğıdı satın alması için Linares'in merkezindeki dükkâna göndermişti. Babam mesafeli Espiricueta ailesinin diğer çalışanların ailelerinden hep uzak durduğunu bildiğinden o dönemde aralarında bulaştırma tehlikesi olmasından korkmuyordu ama La Florida'da çok daha yakınlarında yaşamalarının sağduyulu olmayacağını düşündü. Onlara iyi şans ve sağlık diledi ama Espiricueta onun iyi dileklerini kabul etmedi.

"Bizi kabul etmiyorsunuz ama Simonopio'yu ediyorsunuz. Hasta olan o. Başımıza bu belayı açan o."

"Sen hâlâ orada mısın? Simonopio başka bir nedenle hastalandı ve iyileşti. Sen tehlikeyi ve emirlerimi biliyordun: Karının çıkmasına izin vermemen, hele hele köye senin isteğinle gitmesini istememen gerekirdi. Talimatlarımı yerine getirecek

olsaydın, geri dönmesine izin vermek yerine ona ateş etmen gerekirdi."

"O hâlde siz çıkıp kızlarınızla geri döndüğünüzde size de ateş etmem gerekirdi."

Annem hayatı boyunca, babamın işçinin basit bir düşüncesizliği olarak kabul ettiği o fitneci yoruma yanıt vermemekle fazla sabırlı davrandığını düşünecekti.

"Durum gittikçe kötüleşecek, Anselmo. Çiftlikte erzak var. Senin ve ailenin iyiliği için, tütünü unut, zira işler böyle giderse bu bağımlılık hepinizi öldürecek."

Ve bu sözlerinin ardından arkasına dönüp insanlara ve erzakla dolu konvoya liderlik edecek olan arabasına bindi.

Günlerdir ilk kez açık havaya çıkan Simonopio ailemin arabasının arkasındaki ilk at arabasında yolculuk ediyordu. Babam sonunda pes edip hardal yakısını çıkarmalarına izin vermiş, ama yolculuk boyunca uzanması talimatını eklemişti. At arabasını Martín sürüyordu, yanında da Trinidad vardı. Simonopio'nun yanında dilsiz ve her zamanki gibi gözleri kapalı olan Reja dadı oturuyordu. Ayrıca Pola, Lupita ve tabii ki sallanan sandalye de yanlarındaydı.

Çiftliklerin yanından geçen yol boyunca annemle babam hastalık ve Simonopio'nun ani iyileşmesinden bahsetti. Bu sohbet yıllar boyunca sürecekti ama ne akıllarındaki sorulara yanıt bulabilecek ne de muammayı çözebileceklerdi. Annem nedensiz ateşin tam da İspanyol gribi Linares'i kasıp kavurmaya başladığında ortaya çıkmasının, böylece onu köyden çıkarıp arkadaşı Mercedes'in cenazesine katılmasını veya salgının ilk günlerinde köye dönmesini engellemesinin tesadüf olmadığını düşünüyordu. Aynı şekilde, çocuğun aniden iyileşmesi de ona son derece şüpheli görünüyordu: Ne büyük tesadüf, geri dönüp Linares'ten ayrılacağımızı söyler söylemez ateşten veya hastalıktan eser olmaksızın uyandı.

"Bir mucizeydi."

Böyle bir beyanın ancak Roma'dan gelebileceğinden emin olan anneannem Sinforosa, sürekli şöyle diyordu: Ay kızım! Nasıl yani? Olacak iş mi? Ve ablam Consuelo: Aman yahu! Tartışmayı bırakın artık, ne önemi var?

Babamın annemin sözlerine karşı argümanı yoktu, ama hemfikir görünmek de istemiyordu. Sanırım bu başka tartışmalara ve açıklaması veya anlaması daha zor sorulara girişmek anlamına gelirdi. Doğumunun ve aileye katılmasının sıradışı koşullarının ötesinde, arıların açıklanamaz bir şekilde onu takip etmesinin ötesinde, Simonopio'nun normal bir çocuk olmadığını kabul etmek anlamına gelirdi. Bu yüzden yol boyunca, tıpkı hayatının geri kalanında da yapacağı gibi, Simonopio için hazırladığı hardal yakısıyla onun hayatını kurtardığında ısrar etti.

16

Salgının ve ölümün Linares'e vardığı gün Simonopio erken saatte ve çok sakin uyandı. Hiçbir şey onu gelmekte olan şey hakkında uyarmamıştı: Ne arıları, ne parlak güneş ne de bulutsuz gökyüzü. Güzel bir sonbahar günüydü. Sıradan bir ekim günü.

Simonopio, Morales ailesinin kızlarının yakında uzun bir ziyaret için gelecekleri ve bunun güzel olacağı hissiyle uyandı. Ardından, kızıl atın bir kuyuya basarak ayağını burkacağı endişesiyle gidip kuyuyu kapattı. Zamanında varmayı başardığında memnun oluyordu: Yaralansaydı at asla iyileşemezdi.

O eyleminden memnun hâlde, cesaret edebildiği yere kadar arılarının peşinden kırlarda koşmaya gidebilirdi ama Lupita'ya olan sevgisinden yakınlarda kaldı: Çamaşırları iki kez yıkayarak gününün mahvolmasını istemiyordu, bu yüzden Lupita şarkı söyleyerek çamaşırları yıkarken dikkat kesildi zira bitirdiğinde dikkati Martín yüzünden dağılarak yeni yıkanmış çamaşırların olduğu sepeti toprak zemine düşürecekti.

Ayrıca Simonopio, Martín'in Lupita'ya uygun olmadığını biliyordu, nedeni de kötü bir adam olması değildi. Sadece, ne kadar isterse istesin, Lupita'nın onunla bir yere varamayacağını biliyordu. O günkü neşeyi kurtarmak için Simonopio, Lupita'nın fazla ağır bir yük olacağını düşünerek izin vermeyeceğini bildiği hâlde sepeti taşımayı önerecekti. Ama Simonopio dikkatini çekmek için ısrar edecek, böylece Lupita'nın ona uyanıkken hayaller kurduran kişinin varlığını fark etme-

sını önleyecekti. Dikkati dağılmazsa da tökezlemez ve sonuç olarak çamaşırları iki kez yıkamak zorunda kalmazdı.

Hiçbir uyarı olmaksızın, yıkanmış bir gömlekle kirli bir kombinezon arasında en yeni haberi, gelmekte olan hastalığı gördü; dolayısıyla unuttu ve aniden uzaklaşmasına şaşırarak arkasından *Nereye gidiyorsun, Simonopio?* diye soran Lupita'yı kendi kaderine bıraktı.

Pek kullanmadığı bir yoldan, köyün meydanına kadar durmadan koştu. Vaftiz annesi orada, kendisi gibi insanların bir araya geldiği konaktaydı. İnsanların geçerken kendisine baktığını biliyordu ama umurunda değildi: Onu oradan çıkarmak, uzaklaştırmak zorundaydı. Yaşaması için vaftiz annesini köyden çıkarması gerekiyordu. Hissettiği aciliyet çok büyüktü. Bazen her şey ânında net görünmüyor, ama sabır ve zamanla açıklığa kavuşuyordu. Dışarıda beklerken, bir yangın mı çıkacağını yoksa bir ordunun her taraftan ateş açarak mı geçeceğini bilmiyordu, ama insanlarla dolu meydana bakarak korkunç bir şeyin yaklaşmakta olduğuna dair kesin hissi içinden atamadı.

Hanımefendilerin binadan çıktığını görünce emin oldu: Güzel hamile kadın içinde ölüm taşıyordu. O, dokunduğu her şeyi öldürecek olan zehirdi. Öldükten sonra bile öldürecek olan zehirdi. Hem de hemen o gün.

Gördü. Meydanda, sokaklarda yayılan ölümü gördü. At arabasında üst üste duran cesetleri gördü. Evlerin dışına atılmış cesetleri gördü. Ziyafet çeken sokak köpeklerini gördü. Morales ailesinin üyelerinin arka arkaya ölümünü ve onlarla birlikte, henüz hayata gelmemiş şeyin olasılığının öldüğünü gördü.

Bunu önlemek için ne yapacağını bilmiyordu.

Simonopio vaftiz annesine yaklaştığında yol boyunca koşmaktan, iç sıkıntısından terlemişti ve yanıyordu. Beden ısısı Beatriz tarafından endişelendirici bir yüksek ateş olarak yorumlanmıştı. O zaman anladı: Yüksek ateşi çok sayıda hayat kurtaracaktı.

Öyle yaptı: Hastalandı. Ve öyle oldu: Şimdi La Florida yolundaki o konvoyun bütün yolcuları yaşayacaktı. Geride bıraktıkları insanlar için hiçbir şey yapamazdı, ama vaftiz anne babası, kızlar, anneanne, Reja dadı ve Pola dadı, Mari ve Martín ve diğer bütün çalışanlar, aileleriyle birlikte kurtulacaktı.

İzin vermiş olsalardı, o çoktan aileyi La Florida'da bekliyor olurdu. Dağdaki bütün kestirmeleri biliyordu, arılar göstermişti, ama o kadar özgürlük, kendisininki gibi hasta bedenlere izin verilmezdi. Hastalanmak zorunda kalışından ve ailenin endişe nedeni oluşundan beri dört gün geçtiğini biliyordu. Şimdi bedelini ödemek zorundaydı ve cezası da buydu: Bedenini gereksiz ve can sıkıcı bir nekahete bırakmak.

Uyandığını gören vaftiz babası Francisco'nun bakışlarındaki rahatlamayı ve tatmin duygusunu görmüştü: Gururla, onu iyileştiren kişinin kendisi olduğunu ifade ediyordu ve Simonopio bunu asla yalanlamayacaktı, bir sevgi eylemine asla karşı çıkılmaması gerekirdi. Saatler süren tedavinin ardından Simonopio derisini yakan yakıyı çıkarmaları için el kol hareketleriyle yalvarmıştı, ama vaftiz babasının iç huzurunun yakının birkaç saat daha yerinde kalmasına bağlı olduğunu anladığından katlandı.

İlacı onun vücuduna koymuşlardı, ama gerçekte vaftiz babasında bir şeylerin iyileşmesine yaradığını anlıyordu. Belki de iç sıkıntısını veya kalp ağrısını hafifletmişti. Zira hayata doğru ilerliyorlardı, ama sırf bu nedenle hayat daha kolay olmayacaktı.

17

Francisco Morales, Tamaulipas'taki çiftliklerini denetlemediği zamanlarda farklı çiftliklerdeki günlük işlere göz atmak için gidip geliyordu. Haftalar geçiyordu ve henüz La Florida'da salgın görülmemişti, bu da her şeyden uzaklaşma kararının doğru olduğu anlamına gelerek onu memnun ediyordu.

Yine de evden uzak kalmanın kimse için kolay olmadığını biliyordu.

Kayınvalidesi, Linares'te terk ettiği iki yetişkin oğlunu düşünmemek için mutfaktan çıkmaz olmuştu. Süt reçeli tatlısını mükemmelleştirmek için uğraşıyor, durup dinlenmeden tencereyi karıştırıyordu. Ahşap kaşığı tuttuğu elini değiştiriyor, ama işinin kolaylaştırılmasını asla kabul etmiyordu. Gelgelelim durmak bilmeyen dairesel hareket onu o kadar yoruyordu ki geceleri kol, omuz ve boyun kaslarındaki tutulmaları ovmak gerekiyordu.

Durmadan karıştırıyor ve yardım kabul etmiyordu. Tek başına yapmasının nedeninin bu işin neredeyse onu hipnotize etmesi olduğunu söylüyordu, böylece zihni işin neredeyse uyuşturucu etkisi altındayken her şeyi unutuyordu. Oğullarını, kaybettiği kocasını unutuyordu. Neyin olabildiğini ve neyin olabileceğini unutuyordu. Kolları yoruluyordu ama çalışmak ruhunu dinlendiriyordu.

Bunu anlayan Francisco evde keçi sütü ve esmer şekerin eksik olmamasını sağlıyordu. Bu yüzden her gün litrelerce pişirilen süt reçeli Bayan Sinforosa tarafından çalışanların ço-

cuklarına dağıtılıyor, bu cömertlik sayesinde, akşamüstü atıştırmasına alışan çocuklar yavaş yavaş kilo almaya başlıyordu.

Diğer yandan, Carmen ve Consuelo'nun ruh hâllerinde birkaç farklı aşama gerçekleşmişti. Bazen mutluydular, bazen de kederli. Bazen hiçbir neden olmadan ağlıyorlardı. Bazen de gerçek veya hayali bir gücenmeyle bağrışıyorlardı, ama ardından yine bir konuda sır ortağı olup kahkahadan yerlere yatıyorlardı. En kötüsü, bütün bu ruh hâli değişikliklerinin aynı gün içinde gerçekleşmesiydi: Francisco damgalanan ineklerin yanmış tüy ve et kokusunu içine çekmeyi, sürekli olarak kızlarının ruh hâlini çözmeye çalışmaya tercih ediyordu.

O günlerde evde temkinli dolaşıyor, yakalanmaktan veya dahil olmaktan çekiniyor ve genç kızların duygu patlamaları karşısında şaşırmış veya telaşlanmış görünmeyen Beatriz'e gittikçe daha fazla hayran oluyordu. Eşi, oyalamak için kızlara görevler veriyordu: En küçük çocuklara okuma öğretmek ve okumayı bilen daha büyük yaştaki çocuklara da aritmetik çalıştırmak. Bu işi tamamladıklarında herkese müzik dersi vermelerini istiyordu. Carmen'in dersler konusunda daha sabırlı ve tutarlı olması beklenen bir durumdu. Consuelo, Carmen'in dikkati dağıldığı anda ortadan kayboluyordu: Başkalarının çocuklarına karşı sabrı yoktu ve hiçbir zaman da olmayacaktı.

Francisco onları anlamaya çalışıyordu. Sadece can sıkıntısı nedeniyle böyle davranmıyorlardı: Bu derecede kırsal hayata alışkın değillerdi. Elektrik ışığı olmadığından işlerini güçlerini erken saatte bırakmaları gerekiyordu, halbuki o saatlerde günü bir gaz lambasının değil de elektrik ışığının altında kitap okuyarak tamamlamaya alışkınlardı. Ayrıca evde buzluk olmasına, kışın bile içeceklerini buzlu içmeye de alışkınlardı. Ama orada ne buzluk ne de elektrik vardı zira masraflı konforları yavaş yavaş ve sadece La Amistad'daki eve almışlardı: Önce ortak alana ve ardından da özel alanlara elektrik döşetmişlerdi. Mutfak en son projeydi, ama Francisco kısa süre içinde hizmetçilerin odalarında ve işçilerin evlerinde de geliştirme-

leri sürdürmeyi umuyordu. Bu pahalı bir projeydi, dolayısıyla şimdi Linares'teki modern lukse geri dönme isteklerini reddettiği kızlarının istediği gibi La Florida'daki aile evine elektrik döşetmek planları arasında yer almıyordu.

Beatriz daima sakin duruyordu ama Francisco bunun karısının her sabah güneşin doğmasıyla taktığı bir maske olduğunu biliyordu zira her gece yatakta durmadan döndüğünü fark ediyordu. Ardından kızların odalarına göz atmak için kalktığını duyuyordu. Kapıların kilitlerini, yanan mum veya gaz lambası olup olmadığını ve odun sobasının tamamen söndüğünü de kontrol ediyordu.

Sabahları Beatriz sanki hiçbir endişesi olmadan dinlenmiş gibi davranıyordu. Kahvaltıda ona eşlik ediyordu. İşlerine başlamaları için Carmen ve Consuelo'yu uyandırıyordu. Evdeki günü organize ediyordu: Rutin temizlik ve dip köşe temizlik. Mutfakta hiçbir şeyin ziyan edilmediğini ve bir ekmek kırıntısının bile çöpe atılmadığını kontrol ediyordu. Arada bir eşlik etmek için Reja dadının yanına, dışarı çıkıyordu. Dadı şikâyet etmese de ne kendisi ne de sallanan sandalyesi yeni yere ve yeni manzaraya alışabilmişti: Biri çok az yemek yiyordu ve diğeri de zar zor sallanıyordu. Beatriz kimin daha kötü durumda olduğunu bilmiyor ve endişeleniyordu.

Ama kendisi devam ediyordu. Çünkü devam etmek zorundaydı. Bir işi bitirip diğerine geçiyor, bütün işleri bitiriyor, başka çaresi kalmadığında da gaz lambasının ışığında nakış yapmaya koyuluyordu. Zihninin dağılmaya, fazladan düşünmeye, patlamaya enerjisi kalmasın diye bedenini meşgul tutuyordu.

Francisco onun bu ketum tavrına minnettardı zira kendisine de her sabah bir maske takmak, gülümseyerek veda etmek ve karısını La Florida'nın sorumlusu olarak bırakıp yakında veya daha uzakta, Tamaulipas'taki farklı işlerini görmeye gitmek için ona güç veriyordu. Tıpkı kayınvalidesinin süt reçelini karıştırıp durması gibi, kendisi de bedenini tüketen ama

zihnine soluk alma fırsatı sağlayan çiftlikler ve ekili tarlalarla meşguldü.

Beatriz'in aklını dağıtan hiçbir şey yoktu. Gerçekte içini rahatlatan hiçbir şey olmadan, bütün gün kendini meşgul ediyordu. Çalışanlarının da sade ama kendilerine ait olan evlerini özlediğini biliyordu. La Florida'da herkesin başının üstünde bir çatı vardı ama mahremiyet çok azdı. Normalde tek bir ailenin yaşadığı büyük ve müstakil on iki odalı o eski hizmet binası, zamanında içinde yaşayan hizmetkârlardan çok daha fazlasını barındırmak üzere inşa edilmişti. Ani işgalle oda başına bir aileyle bütün odalar dolmuştu.

Kazma kürekle veya bir sabanın arkasında, La Florida'da veya La Amistad'da erkekler gün boyunca her şey normale dönmüş numarası yapıyordu. Terin ve fiziksel eforun yardımıyla, ailelerinin köyden mümkün olduğu kadar uzakta sürgün olduğunu unutuyorlardı. Dolayısıyla gece olmadan önce geri döndüklerinde şaşırıyor ve eşlerinin huysuz ruh hâlini anlamıyorlardı.

Gerçek baskıyı kadınlar hissediyordu zira gün boyunca mahremiyetleri de birbirlerinden uzaklaşma imkânları da yoktu: Mutfağı ve çamaşırhaneleri paylaşmak zorundaydılar. Çok sayıda başıboş çocuğun düzensiz bir hâlde bir arada yaşamasına katlanmak zorundaydılar. Herkes için yemek pişirmek üzere nöbetleşmek, topraklarında yetişmeyen ve tedarik etmesi zor olan, Chang kardeşlerden satın alınan tuz, karabiber, beyaz un, pirinç, fasulye ve patates gibi ürünlere özen göstermek zorundaydılar.

Francisco her şeyi bol miktarlarda getirmişti ama sürgünün ne kadar süreceğini kimse bilmediğinden, tüketimde dikkatli olmak zorundaydılar. Aç kalacaklarından korkmuyordu ama Beatriz işçilerin şekerkamışı özünün bir kısmını sakladıkları ve sonradan fermente edip eski bakır kaplarla *in situ* damıtarak likör yaptıkları konusunda onu uyarmıştı.

"Hanımlar şikâyetçi, Francisco. Özellikle de yükümlülüğü

olmayan bekâr erkeklerden. Onları uyutmadıklarını söylüyorlar, özellikle de düzgün içmeyi beceremeyen Leocadio'dan şikâyetçiler."

Ayrıca bekâr veya evli bir sarhoşun istenmeyen hamlelerinden korktuklarından gece tuvalete kalkamıyorlardı.

Francisco içkiye karşı değildi: Arada bir keyifle bira içerdi Monterrey Birahanesi'nin Carta Blanca markası favorisiydi ve Linares'e buz fabrikasının kurulmasından beri, buz gibi soğuk içmeyi seviyordu. Ayrıca arada bir, özel günlerde, Teksas seyahatlerinden getirdiği İskoç viskisinden bir bardak da içerdi. Ama işçilerinin damıttığı likörün alkol derecesi gırtlağı ve mideyi yakıyordu. O sıvıdan birkaç yudum içince kim olsa sağduyusunu kaybederdi, bu sert içkinin yaşadıkları iç içe ortamla bir araya gelince bir felaketle sonuçlanması kaçınılmazdı.

Dolayısıyla marifetli damıtıcıyı ortadan kaldırmıştı, bunun adamlarının ruh hâlini etkileyeceğini de biliyordu. Her türlü moral bozukluğunun çaresinin çalışmak olduğunu düşündüğünden, onları çiftliklerin ufak tefek işleriyle meşgul ediyordu. Buna alışkınlardı. Günlük hayatlarının bir parçasıydı ve eşlerinin yardımı olmadan ailenin tarlalarıyla ilgilenmeye harcadıkları zaman onları bitkin düşürüyordu. La Florida'ya bela aramadan, ertesi gün onları daha fazla işin beklediğinin bilincinde, sadece akşam yemeğini yiyip erkenden dinlenmeye çekilme fikriyle dönüyorlardı.

Rutin işlerden muaf tuttuğu tek kişi Anselmo Espiricueta'ydı. Evde kalması için onu diğer işçilerden uzakta gerçekleştireceği işlerden bile azat etmişti zira konvoyun yola çıkmasından bir hafta sonra karısı hastalanmış ve aynı gün ölmüştü, ama bununla da kalmamıştı: Çocuklarından dördü de ölmüştü veya ölüm döşeğindeydi. Sadece baba, büyük oğul ve evin en küçük kızı sağlıklıydı.

Francisco aynı hastalığın nasıl olup da kimilerine saldırıp kimilerini affettiğini anlamıyordu, ama bu trajedinin önlenmiş olabileceğini biliyordu. Onun çalışanını uyarmasından bir

hafta sonra karısının hastalanması, Espiricueta'nın onu ciddiye almadığını ve muhtemelen daha fazla tütün alması için hamile karısını köye göndermeye devam ettiğini kanıtlıyordu.

Francisco Morales hiçbir zaman, bak gördün mü, ben sana söylemiştim diyen insanlardan biri olmamıştı. Hatta bu tür yorumlardan nefret ederdi, sonuçta ne işe yarıyorlardı ki. Artık zararı geri almanın mümkün olmadığı bir anda safi laftan ibarettiler. Gelgelelim birini sarsıp "ben sana söylemiştim, köye gitmesinler, bu tütün bağımlılığı onları öldürecek demiştim!" diye bağırmaya hiç bu kadar yakın olmamıştı. Bir şekilde susmayı başardı, böyle bir kaybın bir erkekte, özellikle de muhtemelen ailesine hastalık bulaşması yüzünden vicdan azabı çekmekte olan birinde doğuracağı kaygı ve acının büyüklüğünü hayal bile edemiyordu.

O koşullarda onlar için yapabileceği tek şey, evinin yakınına hazır yemek paketleri bırakmaktı. İlk seferinde Bayer aspirin de bırakmıştı ama ertesi gün hor görülmüş, nemlenmiş hâlde yere atıldıklarını görmüştü. O kadar değerli ve pahalı bir şeyin ziyan edilmesine çok üzüldü. Bir daha teklif etmeyecekti: Lazım olması ihtimaline karşı kendi ailesini ilaçsız bırakacak değildi.

Francisco tarafından bir adama, çaresiz bir aileye karşı hayırseverlik eylemi olarak başlayan şey bir lanete dönüşmüştü: Espiricueta'nın çalışmaktaki isteksizliği, kendini işe vermemesi veya sadece bakışlarındaki ağırlık... Patronunun çözemediği bir şey vardı. Sunduğu iyi muamele, ev, gıda, okul ve eşlikçiliğin bile hafifletemediği o bakışlardan olsa gerekti. Belki de Francisco'nun Espiricueta'nın karısını dövdüğünden şüphelenmesi, arkadaş canlısı Simonopio'nun ondan kaçınması veya Beatriz'in onu son derece itici bulması yüzündendi.

Şimdi, ailesi paramparça olmuşken, Francisco kendisine itiraf etmekte çok zorlansa da uzun süredir Anselmo Espiricueta'ya yol vermeyi düşünüp duruyordu. Ne zaman bu düşünce aklından geçtiyse, acıma hissi kararlılığına ağır bas-

mıştı. Babayı işten çıkarsa karısı ve çocukları evsiz, işsiz ve gelirsiz kalacaklardı. Bir kez daha umutsuz kalacaklardı. İşten çıkarsa bölgede kimsenin ona iş vermeyeceğini biliyordu.

Haklı olarak.

Ama onu işten kovamazdı. Hele ki şimdi. Düşmüş birine tekme atmanın doğru olduğunu düşünmüyordu ve Espiricueta'dan daha aşağıya düşmek de imkânsızdı. Francisco zamanı geriye alamaz veya ona çocuklarını ve eşini geri getiremezdi. Yapabileceği tek şey işte süreklilik ve böylece biraz huzur duygusu sağlamaktı.

Yanında birini hissetti.

"Simonopio, burada ne işin var senin?"

O gün Francisco, La Florida'dan çıkıp yanında kamyonetinin arkasında taşıdığı çalışanları dışında kimse olmadan işe gitmişti. Her gün yapacak çok iş vardı. Belki Linares'teki sosyal hayat durmuştu ama tarlalardaki hayat ne ölümle ne de yasla kesintiye uğruyordu. İnekler veya keçiler her gün sağılmayı ve ekinler de sulanmayı veya hasat edilmeyi bekliyordu.

Aslında işçileri yürüyerek de gönderebilirdi. La Florida ile La Amistad arasındaki kısa mesafe bunu mümkün kılardı, ama Francisco bedenin enerjisini yolda değil günlük işlere harcamak gerektiğine inanıyordu. Nihayetinde yol fazla sarp olmasa da gölgelik de değildi ve sonbahar günlerinde bile sıcak oluyordu. Güneşin tepede olduğu yorucu saatlerden kaçınmak imkânsızsa bile en azından bu saatleri çalışarak geçirebilirlerdi. Gidiş ve dönüş yolundan kendisi sorumluydu. Benzin bulmak kolay da ucuz da değildi, ama insan enerjisini boşa harcamaktansa yakıta para harcamayı tercih ediyordu.

Şimdi, daha yeni iyileşmiş o çocuk kendi başına gelip yanında bitivermişti. Nefes nefese değildi, fiziksel efor yüzünden sıcaklamışa da benzemiyordu. Francisco, Simonopio'nun evden uzaklaşmaktan hoşlandığını biliyordu, ama o kadar uzakları keşfe çıkmaya cesaret edeceği aklına bile gelmezdi. İçinde "o kadar uzaklara gitme, dağlarda kaybolacaksın, Simonopio, ayılar seni

yebilir, çocuğum," deme isteği yükseldi ama kendini tuttu. Francisco ne enerjiyi ne de kelimeleri boşa harcamayı seviyordu ve o anda Simonopio'nun onun kelimelerine ihtiyaç duymadığından emindi, kimsenin yardımı olmadan istediği yere ulaşmıştı. O sağgörü anında Francisco, Simonopio için yabani hayvanlar tarafından yenilme tehlikesinin hayatının ilk saatlerinde ortadan kaybolduğunu ve kutuplara kadar yürümeye de karar verse çocuğun yolunu hiçbir zaman kaybetmeyeceğini anladı.

Dahası: O anda Francisco, Simonopio söz konusu olduğunda tesadüflerin var olmadığını da kabul etti. Eğer oradaysa güçlü bir nedeni vardı.

"Beni mi arıyordun?"

Simonopio terk edilmiş aile evine kadar peşinden gelmesini işaret etti. Francisco son kez ailesiyle birlikte çıkıp kapıyı kilitlediği günden beri içeri girmemişti. Tek başına geri dönmek için hiçbir arzu da duymamıştı. İsteksizce, merakla ama Simonopio'nun onu oraya götürmek için iyi bir nedeni olduğundan emin hâlde, Simonopio izin verdiğinde eve girdi.

Boş, sessiz evde hissedeceği iç sıkıntısının çok yoğun olacağını tahmin ediyordu, bu yüzden Beatriz ve kızlarıyla birlikte geri dönene kadar içeri adım atmamaya karar vermişti. Girince kalbinin daralmadığını, durmadığını hissetmek onu şaşırttı. Ne onca korktuğu iç sıkıntısı ortaya çıktı, ne de evine geri döndüğünü düşünmek onu sarstı.

Etrafına baktı. Dört haftalık terk ediş sonucunda her şey kalın bir toz tabakasıyla kaplanmıştı bile.

Evlerin, sahiplerinin enerjisinden beslenmeyi bıraktığında öldüğü fikri aklında belirince kalbi hop etti. Eskilere de aynı şey olmuş mudur diye düşündü: Mayalar, Romalılar, Mısırlılar. Evlerini terk ettiklerinde, bir felaketin sonucunda bir daha asla dönmemek üzere köylerinden ayrıldıklarında, evlerin, köylerin ve tapınakların ölümünü, çürümesini ve ardından yıkılmasını tetikleyip tetiklemediklerini düşündü.

Benzer bir şey şimdi Linares'te onların başına geliyordu:

Haydi gidelim, salgın başladı. Ardından, birkaç yıl veya bir kuşak sonra, artık kimse asıl yerleşim yerinin nerede olduğunu hatırlamayacaktı ve devam eden terk ediş karşısında yavaş yavaş, toz tanecikleri hâlinde, sahibine yani toprağa geri dönecekti. Tozdan geldik, toza dönüşeceğiz: Bu canlı hücreler için olduğu kadar, Romalı, Mayalı veya Linaresli tuğla yığınları için de geçerliydi. Bu örnekte, tozdan boğulan o tuğla yığını birkaç kuşaktır Morales ailelerinin umutlarını saran koruyucu kalkana aitti.

Ve o ölmelerine izin vermeyecekti.

"Yardım eder misin, Simonopio?"

Temizlemek, yıkamak veya toz almak çocukken bile sorumlulukları arasında yer almıyordu, ama o anda bu dürtüyü hissetti, gerçi nereden başlayacağını da evin kadınlarının temizlik aletlerini nereye koyduğunu da bilmiyordu. Bütün evi dolaşıp tozların gerçekten de her şeyin üzerini kapladığını doğruladı: Yerler, tırabzanlar, perdeler, kornişler, kapılar, pencereler. Örtüler mobilyaları koruyordu, ama onlar da ne yapıp edip insan gözünün algılayamadığı deliklerden davetsizce içeri girerek anıları ve medeniyetlerden geriye kalanları tamamen kaplamayı başarıyordu.

Simonopio sabunların, yağların, bezlerin ve toz alma fırçalarının nerede olduğunu ve her birinin nasıl kullanılacağını biliyordu. Francisco'ya bir toz alma fırçası verdi. O âna kadar kadın hayatına ait eylemler sayılan bu işlere zamanını ayıran, Morales ailesinin ilk erkek üyesi olacaktı. Ve şaşkınlıkla, yenilmez, yorulmak bilmez bir inatçı düşmana karşı neredeyse askeri bir strateji ve disiplinle, bu randevuyu asla kaçırmayan Simonopio'nun eşliğinde, haftada bir kez gerçekleştirdiği bu temizlik işinde huzur, teselli ve mücadele şevki bulacaktı. Francisco ve tek askerlik ordusunun düşmanı sürmek için ne kadar çaba gösterdiği önemli değildi: Düşman yavaş yavaş, sessizce, Francisco Morales'in geleceğini öldürme niyetiyle anında geri dönüyordu.

18

İşin doğrusu Simonopio babamı eve içler acısı hâlini görmesi için götürmemişti. Herhalde temizliğe ve özellikle de vaftiz babasına o veya başka işte eşlik etmeye karşı değildi. Sonradan, amacının çok değerli ve çok ağır Singer dikiş makinesini anneme götürmesini babama ısrarla teklif etmek olduğunu anlayacaklardı.

Babam sonradan o zoraki sürgünde annemin akıl sağlığını korumak için yaptığı o büyük jestin Simonopio'nun fikri olduğunu itiraf edecekti. Gerçi çocuğun ne söylemeye çalıştığını anlaması zaman almıştı. Eve yaptıkları ilk ziyarette, Simonopio'nun ısrarlı bir şekilde onu işaret etmesinin üzerine dikiş makinesine toz fırçasıyla saldırmıştı. İkinci ziyarette ne demek istediğini anlaması için, Simonopio kumaşları, iplikleri ve düğmeleri çıkarıp ardından hepsini kutular içinde kamyonete taşımak zorunda kaldı: Ağır makineyi yükleyip La Florida'ya taşımaları gerekiyordu.

İlk ev tipi dikiş makinelerinden biriydi, ama şimdikiler gibi pratik ve hafif bir makine değildi, gerçi sana itiraf etmem gerekirse, bu arada sen diye hitap ediyorum zira bir süredir birlikte yol alıyoruz, yıllardır bir tane bile görmedim. O dönemde ağır demirden üretilen mekanik makineler pratik bir ahşap mobilyaya monte edilmiş hâlde satılırdı. Evdeki köşesi seçildikten sonra, artık zamazingo bir daha asla yerinden oynatılmazdı. Bir ton ağırlığında olduğunu söylemek abartılı olur. Tam olarak ağırlığını öğrenmeye çalışmadım, ama nor-

mal bir insanın taşımak isteyeceğinden çok daha ağır olduğunu rahatlıkla söyleyebilirim.

Sanırım babam vaftiz oğlunun içgüdülerine güvenmeyi öğrenmişti ve annemin ruh hâli hakkında endişelendiğinden, makineyi götürme zahmetine girmeye karar verdi. Belki de annem, hep istediği gibi fırsattan istifade edip Carmen ve Consuelo'ya dikiş dikmeyi öğretir veya kendisi sezonun giysilerini dikerdi. Herkesin öyle bir makinesi yoktu ve annem kendi makinesine büyük değer veriyordu. Babam bu sürprizin onu mutlu edeceğini düşündü.

Kadınları anlamanın asla mümkün olmadığını öğrenmek için benim yaşıma gelmek mi gerekiyor, bilmiyorum. Bence onlara özel bir labirent var ve biz erkekler ona ancak kadınlar istediğinde, bizi davet ettiklerinde bir göz atma izni kazanıyoruz. İzin verilmediğinde, o labirent bizim için bir muamma.

Babam annemi Simonopio'nun arada bir hediye ettiği balmumuyla mum yaparken buldu. Onu Simonopio'nun ve aleti araca yüklemeye yardım eden diğer çalışanların beklediği kamyona götürdü, hepsi de onun şaşkınlık, duygu ve minnettarlıkla dolu yüzünü görmeyi bekliyordu.

Beklediklerinin tersine, getirdikleri yükü görünce annem hiçbir şey söylemeden arkasına döndü ve kararlı adımlarla uzaklaştı. Ağlıyordu.

Yıllar sonra, "nedensizce ağladığım gün" adını vereceği o gün gözlerinden süzülen onca yaşı nerede biriktirdiğini bilemediğini anlatacaktı.

Tabii ki babasının ölümüne ağlamıştı, ama o ağıt ihtiyatlı, saygın, gururlu, patlamasız veya dramsız, ama biraz sitem içeren bir ağıttı. Annemi iyi tanıdığımdan, herhalde nakışlı menverici gerçeklerini sergilememeye hep özen göstermiştir. Yani zarif ve makul bir ağıt olmuştu.

Ama ağıttan ağıta fark vardır.

Dikiş makinesinin oluşturduğu demir ve ahşap yığınını

görünce hüngür hüngür ağlamaya başlayan o kişi annem olamazdı. O anda kendini bile tanıyamamıştı. O anda, o transın içindeyken bile, beyninde ufacık bir noktanın onunla konuştuğunu ve *sen kimsin?* diye sorduğunu söylerdi.

Çıkardığın olayı umursamıyor musun?

Annem adamlardan ve dilsiz bir çocuktan oluşan o grubu şaşkın, ne diyeceğini bilemez hâlde bıraktı. Birlikte büyük bir çaba gösterip makineyi köşesinden alarak, parçalarını dağıtmadan veya pedalın dengesini bozmadan kamyona kadar taşımışlardı. Ardından birkaçı dönüş yolunu yürüyerek almış, geri kalanlar ise kamyonetin sarsılma anlarında makineyi sabit tutmuştu. Tabii ki hâlâ onu kamyonetten indirip yeni köşesine taşımaları gerektiğini biliyorlardı, ama buna hazırdılar. Hiçbirinin istemediği şey, onu eski köşesine geri taşımak zorunda kalmaktı.

"Ne yapıyoruz, patron?"

"Gidip dinlenin. Yarın bakarız. Sen de, Simonopio. Merak etme, git bir şeyler ye."

Babam hemen annemin yanına gitmedi. İçinden gelen sesi dinledi ve karısının sakinleşip sakinleşmediğine bakmaya gitmeden önce yemeğe çağrılmayı bekledi. Onu paylaştıkları odada, genellikle elde dikiş dikmek veya nakış işlemek için kullandığı koltuğa oturmuş hâlde buldu. Hava kararıyordu ama annem odayı aydınlatmak için hiçbir şey yapmamıştı. Babam en yakındaki gaz lambasını yaktı.

Akşam yemeğinin soğumasını umursamadan, oracıkta oturdular.

Doktor Cantú arada bir onlara not yazıp babamın ziyaretlerinde bulması için La Amistad'ın kapısına bırakıyordu. O güne kadar üç not almışlardı: İlk ikisi çok kısa ve oldukça moral bozucuydu ve üçüncüsü de biraz daha uzun, ama garip bir nottu. Doktor aceleyle mezarlığın dolup taşmasından, başarısız olan bir dirilişten ve iyileşen birinden bahsederken fazla açıklama sunmamıştı.

Karşılıklı iletişim imkânı olmadığından, doktordan daha

fazla bilgi isteme, soru sorma veya somut yanıtlar alma imkânları yoktu. Cantú notları göndermekle yeterince zahmete giriyordu. Babam bununla yetinmek zorundaydı zira onun hastalar ve ölülerden fırsat bulup da uzun anlatılar yazamayacağını, hayatını kaybedenlerin kapsamlı bir listesini hazırlayamayacağını veya filanca veya falancanın ölümünden daha önce bahsedip bahsetmediğini hatırlayamayacağını anlıyordu, bu yüzden Doktor mektuplarında vefat eden birkaç kişinin ismini tekrar tekrar yazmıştı. Aynı şekilde, verdiği bilgiler sadece medeniyetin süregeldiğini bilmelerine yarıyor ama detayları ve arkadaşlarla akrabaların durumunu öğrenmelerini sağlamıyordu.

Boşluklar ve belirsizliklerle dolu eksik bilgilerin yarattığı çaresizlik hissine rağmen, babam Mario Cantú'nun dikkat dağınıklığına minnettardı. Bilmemeye minnettardı. Aksini doğrulayan bilgi yokluğunda bacanaklarının hayatta olduğu sonucuna vardı zira iki mektup arasında durumun son derece değişebileceği açıktı.

Annem de sadece endişeye yol açan o haberleri almanın mı yoksa her şeyden uzak kalmanın mı daha iyi olduğunu bilmiyordu.

Gelgelelim annem kamyonette duran, ona saatler boyunca iç huzuru sağlamış, dikiş odasının en aydınlık noktasına koydurduğu ve ölümünden sonra bile yerinden oynatılmayacağını düşündüğü dikiş makinesini görünce içinde tuttuğu, gizlediği bütün kederin dışarı çıkmasına izin verdi zira dünyanın sonunun geldiğini düşünmüştü. Gerçek buydu: Hayatta kalan son insanlar onlardı. Tanıdıkları hayata bir daha asla dönemeyeceklerdi. Sonsuza kadar izole kalacaklardı. İlkbahar dansı için çiçek siparişi vermeye vakit bulamamışlardı. Kızların dans elbiseleri için sipariş ettiği kumaşlar henüz gelmemişti. Kumaş, çiçek, delikanlılar yoksa, kızlar kendine eş bulamayacaklardı. Kumaş yoksa dikiş makinesinin de anlamı yoktu, dokuma tezgâhını kullanmayı bilmiyordu. O zaman eski giysileri

sökük, yünleri kullanılmaktan şeffaflaşana kadar tekrar tekrar diktiğini gördü. Mezarlığa götürecek çiçek bulamadığını gördü. Ama mezarlık dolup taşıyorsa ve herkes öldüyse, kardeşlerini kim gömecekti? Ayakta kalan son insanı gömme işini kim üstlenecekti? Doktor Cantú'nun bahsettiği dirilen kişi mi?

Bütün bunları aynı anda, akşamüstü kamyonetin gölgesinde durduğu o anda düşündü. Ve babamın karısının labirentine atabildiği kısacık bakış bu oldu.

Babam onu dünyanın sonunun gelmediği konusunda temin edince annem inanarak sakinleşti. O zaman babam çok acil bir işini halletmek için onu orada bırakıp çıktı. Anneme göre bahaneydi. Onu daha fazla o hâlde görmemek için bir bahane. Babam o küçük olayı, karısının o duygu patlamasını hiç anlamamış olabilir, ama karısı her zaman onu çok iyi anladı.

Sakinleşince, hâlâ karanlık odasında, koltuğunda rahatça otururak ve özellikle de hayat, yeni giysiler, müstakbel damat ve torunlar umuduyla yeniden buluşunca, kocasının, çalışanlarının ve vaftiz oğlunun tanıklık ettiği o patlamada hayatta kalan az miktarda sağduyu, ait olduğu, aklıselim annemin beyninde alışık olduğu yere geri döndü. Kararlı bir şekilde geri döndü. Herkesin önünde sinir krizi geçirmekten utanarak ve kendine çekişerek geri döndü. Hiç utanmıyor musun?

Ama o yaşında hiçbir acının veya utancın onu durduramayacağını çoktan öğrenmiş olan annem koltuğundan ayağa kalktı, önlüğünü çıkardı, yüzünü soğuk suyla yıkadı ve aynada kendine bakarken soruyu duymazdan geldi. Ardından babamı bulmaya gitti.

"Hadi bakalım. Gidelim de yemeği tekrar servis etsinler."

19

Ertesi gün Singer yeni, ama annemi rahatlatan bir şekilde geçici köşesi olan, ablalarımın romantik kitaplarını okumak için el koydukları odadaydı.

Ama dikmek için uygun kumaş yoktu. Zavallı babam bir taşra adamıydı ve dikişten hiç anlamıyordu. Kumaşlardan da öyle. Hepsini evde bırakmıştı. Ertesi gün anneme yeni bir hediyeyle geldi.

"Dikiş odamda bulduğu her şeyi getirdi," diye anlatıyordu annem. "Yazlık ve kışlık patiskayla dolu bavullar. Bütün iplikleri getirdi. Ayrıca kuştüyleri, boncuklar, pullar. Hatta manastıra göndereceğim eski ve sararmış perdelerin durduğu bavulu bile getirdi! Yatak odalarından birine koymak zorunda kaldık. dikiş odasına sığmıyordu."

Lakin annem dünyanın bütün kumaşlarını da bir araya toplasa ablalarını becerikli terzilere dönüştüremedi. Sürgünden önce dikiş konusu hiç ilgilerini çekmemişti ve annem de uzun zaman önce onlara öğretmekten vazgeçmişti. Modern makinenin gelişiyle belki bu sefer ilgileneceklerini düşündü, ama kısa süre sonra kızlarının ancak çorap onarmayı ve düğme dikmeyi becerebilecekleri sonucuna vardı. Şimdi onları, babamın deyişiyle tutsak hâlde yakalayınca, onlarla yine başarısızlığa uğrayan bir denemede bulundu. Bu sefer sorun ablalarımda değildi. Annem, mükemmel dikiş bilgisine rağmen berbat bir öğretmen olduğunu fark etti. Öğretmen olmak için gereken sabırdan yoksundu. Singer dikiş makinesinin başında

oturan başka birini görünce –ister kızları olsun, isterse babamın bulduğu başka bir öğrenci– siniri bozuluyordu: Pedalı oynattıkları ritmin doğru olmadığını söylüyor, ardından ipleri birleştirme veya iğne değiştirmeyi öğretmeye çalışıyor ama beceriksizlikleri karşısında şöyle diyordu: Çekil, bana bırak. Sonuçta işin tamamını kendisi yapıyor ve "ay, ne güzel yaptın!" diyordu.

Annem her zaman, o dikiş makinesinin hayatını değilse bile akıl sağlığını kurtardığını kabul etti. Ve bunu babamdan çok Simonopio'ya borçluydu. Açıkça konuşmayı reddetseler de ikisi de dikiş konusunu vaftiz oğullarının öne sürdüğünü biliyordu zira Simonopio bunun ona huzur vereceğini biliyordu.

Çok da haklıydı: Anneannem sürekli süt karıştırmakla, tespihte bir turu tamamladığı her seferinde dinlenmek için elini değiştirmekle oyalanıyorsa, annemin de makinesinin tıkır, tıkır, tıkırının sunduğu huzura ihtiyacı vardı. Saatler boyunca tıkır, tıkır, tıkır. Bir dikiş öğrencisi oturunca ritimdeki değişiklik onu çileden çıkarıyordu. Makine ona aitti ve tıkır, tıkır, tıkır diye çalışması şarttı. Tıkır, tık, tıkır, tık diye değil.

Ben makineyi La Florida'daki geçici yerinde hiç görmedim, ama bazen hayatımın ritminin, karnındaki ilk günlerimden yetişkin hayatıma dek bana eşlik eden, annemin zihin açıklığının bir hediyesi olan tıkır, tıkır, tıkırı temel aldığını düşünüyorum.

Kalbim, araban, zaman... Hepsi bu ritimle ilerliyor ve yaşlanıyor. Tıkır, tıkır, tıkır.

Annem, makinesinin tıkır, tıkır, tıkır ritmiyle o sürgün günlerinde ablalarım için dans elbiseleri ve inzivadaki eşlikçileri için pratik giysiler dikti. İki elbise ve bluzun yanı sıra, talihsiz aileden hayatta kalan tek kız çocuğu olan Margarita Espiricueta için bir pazar günü elbisesi de dikti. Kalan parçalarla dikmeye karar verdiği bez bebek çok güzel olup hayranlık uyandırınca, kısa süre içinde işçilerin küçük kızları için bir düzine daha bebek dikmek zorunda kaldı.

Fazladan zamanı ve iç sıkıntısı olduğundan dikişe devam ederken arkadaşlarının kızlarının kaç beden giydiğini hayal ediyor ve geçen zamanda diktiği İspanyol organza bluzların onlara hâlâ olacağını umuyordu. Kızlara modası geçmiş veya fazla çocuksu gelmemelerini umuyordu. Ardından, daha pratik kumaşlarla, derslerin tekrar başlayacağı zaman nezaket okulundaki kızlar için her bedende etek ve bluzlarla devam etti.

Sonradan, sürgünleri uzayacak olsaydı elindeki kumaşlar bitene kadar dikişe devam edeceğini itiraf edecekti. Kumaş ve iplik kombinasyonları artık doğru veya zevkli olmasa bile dikecekti. Düşünmeye veya endişelenmeye vakit bulmamak uğruna, gerekirse eskileri ve hatta yenileri de sökûp her parçayı yeniden tasarlayarak tekrar dikecekti.

Bu yaratıcı ateşle sarmalanan annem, büyük bir çaba göstererek dikiş diktiği insanlardan bazılarının bir daha asla yeni kıyafete ihtiyaç duymayacağını düşünmüyor veya düşünmeyi reddediyordu.

20

Anselmo Espiricueta, bir tepenin en yüksek noktasında seçtiği yerinden uzaktaki araba ve at arabası konvoyunu seyrediyordu. Patronlarının o gün döneceğini önceden haber vermişler ama saati bildirmemişlerdi, onları karşılamak üzere çiftlikte olmamak için özel bir çaba gösterdi.

Onları bir ağaca yaslanarak oturmuş, titreyerek seyrediyordu zira giysileri onu buz gibi sabah havasından korumak için yetersizdi. Ama yine de katlanıyor, kızgınlıkla, evinde battaniyelere sarınmış olmayı tercih ederek orada bekliyordu. Onun geldiği yerde insanlar yağmur döneminde biraz daha sıkı giyinirdi, ama arada bir kasırga çıkması dışında hava durumu değişmezdi ve dolayısıyla hayata katlanmak için o kadar fazla kıyafete ihtiyaç yoktu. Kuzeyde ince kıyafetler, kısa kollular, uzun kollular, pamuklular, yün, kalın ve daha da kalın giysiler kullanılması ve sonra da hangisinin gün için daha uygun olduğunu bilmek gerekiyordu, sabah havanın ılık ağarıp da öğle vaktinde kış soğuğuna dönmesi mümkündü.

Bu onun orada geçirdiği ilk kış değildi. Kuzeye geleli sekiz yıl olmuştu ama soğuğu hâlâ anlamıyordu. Nereden geliyordu? Kim ve neden yolluyordu? Ve dindiğinde nereye gidiyordu? Nerede saklanıyordu? Bir de: Soğuk nasıl oluyor da içine, etine ve kemiklerine işlemeyi başarıyordu? Ne kadar sıkı giyinirse giyinsin, soğuk daima içine işlemenin yolunu buluyor ve bazen de dışarıda, belki dağdaki ağaçların yakınında başlasa da sonunda bütün vücudunu fethediyor, daha yüksek bir

enerjiyle, ona tekrar içerden saldırmaya başlıyor, sanki iskeletini dağıtmak, parçalamak, parçalarını onu taşıyan toprağa saçmak istermiş gibi titretiyor ve onu tutsağı kılıyordu.

O topraklara, var olduklarını bile bilmeden, bulması imkânsız bir kuzeyi ararken ulaşmıştı. Tabii ki bu bolgeye "kuzey" diyorlardı, ama artık daima daha kuzeyde olan bir kuzeyin var olduğundan emindi. Özlediği, uğruna eski hayatını terk etiği kuzey bu değildi. Onun işine yarayan kuzey bu değildi zira ona çalışmakla, yakıcı güneş, kuru hava, tek tuk bulutlar, buz ve şimdi bir de hastalık ve ölümle dolu bir hayattan başka bir şey sunmuyordu.

Ilerlemek niyetiyle oradan geçiyorlardı ki bir şey kuvvetle karısının karnına bastırdı ve onu içerideki kızlarını erkenden dışarı çıkarmaya zorladı. Toprağın kullanılmadığını gormuşler ve Anselmo'nun, ailesinin tanıklığıyla üzerinde hak iddia ettiği bir parçacık araziye yerleşmişlerdi. O ve büyük oğullan kazma kürekle Espiricueta ailesinin ilk evini inşa etmişti. Tam da aradıkları şeye sahiplerdi: Toprak ve özgürlük.

"Yakında tuğladan bir ev inşa edeceğiz. Göreceksiniz."

Ve tütün tarlalarıyla hayvanları olacaktı, kendine söz vermişti. O toprak parçasında Anselmo Espiricueta ilk kez kendi zamanının, iradesinin ve kaderinin sahibi olduğunu hissetti. O zamana kadar sopa yoluyla cezalandırmalardan ve çok düşük maaş ve çok daha az teşekkür aldığı işten ibaret bir hayat yaşamıştı. Güneye hâkim olan devrimci hava onu baştan çıkarmış ve toprak ile özgürlük umudunun peşine düşmesi gerektiğini anlamıştı. Kuzeyde herkesin zengin olabildiğini ve hâlâ bol miktarda serbest toprak olduğunu duymuştu. O da o toprağı istiyordu.

Artık başkalarının insafına kalmış hâlde yaşamayacaktı. Bu yoğun istekle, Espiricueta'nın daha fazla bekleyecek sabrı yoktu.

Patronun onları firar ederken yakalaması riski çok yüksekti. Bir trene binip dikkat çekmeme olasılıkları çok düşüktü.

yine de risk alıp ölmeyi ve çocuklarının, karısının öldüğünü görmeyi, bir gün daha köle gibi çalışıp uysalca sonunda onu öldürecek olan kürek darbesini beklemeye tercih ediyordu.

Orada, özlemini çektiği kuzey olduğuna inandığı o son derece uzak kuzeyde, birkaç hafta boyunca kendini bir beyefendi gibi, yetkili gibi hissetmişti. Çocukları onun bir daha aşağılandığını da bir kalfanın önünde eğildiğini de görmeyecekti. Onlar kimsenin karşısında kenara çekilmek, yol vermek, dikkat çekmemeye çalışmak zorunda kalmayacaktı. Daha az olmak, daha aza sahip olmak ve her gün kuru fasulye yemek zorunda kalmayacaklardı.

O kuzeyde daha fazla açlık, yoksulluk olmayacaktı.

Ama bunu istemek, düşünmek, kararlaştırmak başka şey, gerçekleştirmek bambaşka şeydi. Yerleştikten birkaç gün sonra artık sayacak ve aralarında bölüşecek fasulyeleri bile yoktu: Hepsinin karnı daha önce hiç olmadığı kadar açtı ve susuzluk da ondan iyi değil hatta daha kötüydü. Bedenleri daha önce hiç böyle bir sıcak görmemişti ve ne kadar arasalar da ne Anselmo ne de oğulları su bulabiliyordu.

Cömert gökyüzünden daima toprağı ıslatacak suyun akacağından emin olan insanlar onu toprağın derinliklerinde bulma becerisini geliştirmez. Şöyle düşünüyorlardı: Bugün yağmazsa yarın kesin yağar, ama günler geçiyor ve sabırsızlıkla beklenen yağmur gelmiyordu. Etraflarındaki bitki örtüsü onlara uzaktı, yabancıydı ve kısa süre sonra, ondan besin veya tek damla su elde edemeyeceklerini anladılar.

Tuzak ve sapan yardımıyla tavşan ve keseli sıçan avlamayı başardılar ama bunlar bütün Espiricueta ailesi için yeterli besin sağlamıyordu ve suyun yerini de almıyordu. Varlıklarının yeni efendileri olan açlık ve susuzluk onu ve çocuklarını bir tokattan çok daha hızla terbiye etti.

Anselmo Espiricueta at arabasının sesini ilk kez, karısının daha fazla sütünün gelmediğini haber verdiği gün duydu: "Bu çocuğu tek seferde öldürmek, açlıktan ölmesini beklemekten

daha iyi olacak, Anselmo." Ama Espiricueta, onu çoğunluktan ayıran bir şeyle gurur duyuyordu: Bütün çocukları canlı doğmuştu ve hâlâ da hayattaydılar. Hiçbirini ishalden veya yüksek ateşten kaybetmemişlerdi. Açlık yüzünden de kaybetmeyeceklerdi, kendine söz verdi. Bu yüzden atların ve ağır bir at arabasının tekerleklerinin çıkardığı, gittikçe yaklaşan sesi duyduklarında oğullarına ve büyük kızlarına sarı, kuru ve şimdi aile üyelerinin üstünü kaplayan uçuşan topraktan yolun iki yanına tehdikâr bir şekilde dizilmelerini tembihledi.

Şimdi, yıllar sonra, arabanın önüne çıkma nedenlerini kesin olarak ifade edemiyordu. Bir şey istiyordu. Ailesini kurtarmak istiyordu. Mülkünden geçilmesini engellemek, arabadakilerin elinden, sadece güvenlik hisleri de olsa, bir şey almak istiyordu. Çabaları taciz etmek istediği grup tarafından bir hayırseverlik talebi olarak yorumlandıysa, nedeni grubun lideri olan binicinin kibriydi.

O ilk gün Francisco yollarını kesen sefil hâldeki gruba hızla bir bakış attı ve bir anlığına bile olsa hayatlarının tehlikede olduğunu düşünmedi. Bir yudum su için cinayet işleyebilecek insanlarla karşı karşıya olduğu aklına bile gelmedi. Öyle hırpalanmış, kuru ve kurumakta olan toprakla kaplıydılar, elmacıkkemikleri iyice çıkıklaşmış, esmer benizleri aşırı solmuş, çatlak dudakları beyaz ve kalın susuzluk tabakasıyla kaplı hâldeydilerdi ki onlarda sadece bakışları kederli dilenciler gördü. Öyle yoksul, öyle önemsiz olduklarını düşündü ki inşa ettikleri barakayı görünce bir işgal veya toprağına el koyma girişimi olduğu aklına bile gelmedi.

Anselmo o dev gibi beyaz ve sarışın adamın Espiricueta ailesinin kendi toprakları ve özgürlükleri olduğunu sandığı günlerde kullandığı her bir kürek ve taşın gerçek sahibi ve efendisi olduğunu kısa süre içinde anladı. İşine geldiği üzere, ilk saldırı girişimini hemen unuttu ve onlara yardım etmeye hazır olan beyin varlığına, bir anda her şeyin elinden alındığı aşağılanmaya, ama aynı zamanda her şeye karşı hayatta kal-

ma isteğine yenik düşerek ruhundaki o süfli kısmın, ezilmeye onca alışkın omurganın tekrar eğildiğini hissetti.

Kaybolmuşlar mıydı? Evet, kaybolmuşlardı, suyu yudumlarken yanıt verdi. Bebek için mi durmuşlardı? Evet, bebek için, dedi su içmekte olan çocuklarına bakarak. Toprakta çalışmayı biliyor musun? Bir şeyler biliyorum. Güneyden mi geliyorsun? Güneyin de güneyinden. Kalacak yeriniz var mı? Nemli dilinde çoktan minnettarlık hissetmeye başlamıştı, ama henüz bedenlerinde güç varken inşa ettikleri mütevazı barakaya bakarak, hayır, yanıtını verdi. İşe ihtiyacın var mı? Evet, patron, işe ihtiyacım var.

Evet, patron. Evet, patron.

O zamandan beri bazen ateşten ve bazen de buzdan ibaret olan o Kuzeyde kaldılar, yaşama isteklerinin ve kendilerine ait olduğunu düşündükleri toprağı ellerinden alarak, *sizin için iyi olmaz, nereye gideceksiniz aynı dili bile konuşmuyorsunuz ki*'leriyle daha kuzeye ilerlemeye devam etmelerini engelleyen, sadece yapay bir rahatlama sunan o insanların beklenmedik ve acımasız hayırseverliğinin tutsağı olmuşlardı.

En büyük acımasızlık, Anselmo Espiricueta'nın bağımsızlık umudunu canlandıran toprak ve ev teklifi oldu.

İspanyolca Anselmo'nun anadili değildi ve önceki deneyimleri toprak sahibiyle sohbet etmeyi içermiyordu, sadece, Anselmo ile paylaştıkları asıl dilden canları istediğinde İspanyolcaya geçiş yapan ustabaşılarla konuşmaya alışkındı. Bu kuzeyli toprak sahibinin, Francisco Morales'in hızlı, duraklama bilmeyen kelimeleri onu bir kulağından istila ediyor, içinde girdaplar oluşturan bir kasırga gibi zihnine ulaşıyor ve ardından geldiği kadar hızlı bir şekilde diğer kulağından kaçıp gidiyordu. Sadece kalbini istila eden kelimeleri tutmayı başardı.

Kendi parseli, kendi evi olsun ister miydi? Evet, patron.

Morales onu teklif ettiği dört odalı eve götürmeleri talimatını verdi.

Yolda onu götüren adamların sunduğu özür cümlelerini anladı:

"Çok basit bir ev ve uzun süre boş kaldı. Ayrıca uzak da ama hiç yoktan iyidir."

Diğer işçilerin evleri daha yakın zamanda, küçük bir topluluk oluşturmak üzere, her birine bir parsel ayrılarak inşa edilmişti, ona verdikleri bu ev ise çiftliğin merkezinin dışında yer alıyordu. Espiricueta'nın umurunda değildi: Evi gördüğünde hayal edebileceğinden çok daha iyi ve büyük olduğunu düşündü.

Dağda yaşayan hayvanların oraya girip serin ve karanlık ortamında yuva yapmış olabileceğini anlıyordu, ama oturulur hâle getirmek için temizlemesi kolay olacaktı. İki penceresinde de panjur olmadığından, ilk fırsatta bir ağaç kesip panjur yapacaktı. Uzakta olmasına gelince, Espiricueta'nın sürekli yaptıklarını izleyip çocuklarını veya karısını eleştirecekleri bir topluluk içinde yaşamak konusunda en ufak bir isteği bile yoktu. Güneyde topluluk içinde yaşamışlardı ve bu sefer onlara kendi istedikleri gibi yaşama fırsatı sunulmuştu. Ayrıca, ev doğrudan ona sundukları tarlada yer alıyordu, kendi evi, oğullarıyla omuz omuza çalışacağı kendi tarlası.

Ertesi gün, çalışmak için erkenden gelmesini söylediklerinde, patronun adil bir adam olduğunu ve iyi para ödediğini anladı. İlk maaşıyla, ona ayrılan parsele ilk ekimi yapmak için tohum satın alırdı ve diğer işçiler veya herhangi biri de evi onarıp tarlayı hazırlaması için gerekli aletleri ödünç verirdi.

Morales'in ona toprağın kişinin kendisine ait olduğu ama aynı zamanda olmadığı ve evin de kişinin kendisine ait olduğu ama aynı zamanda olmadığı bir vaatte bulunduğunu anladığında sorun başladı. Her hasat döneminde kira ödemek için patronun toprağında ve kendi toprağında çift kat çalışmak gerekiyordu ve böylece, yavaş yavaş ve para biriktirirse, hayatının sonunda toprağı satın alıp oğullarına miras bırakabilecekti.

Anselmo Espiricueta'nın o para biriktirme ve bekleme işi

için sabrı yoktu. Bir toprağın sahibi olmak için sırtını doğrultamayacak kadar yaşlanmayı neden beklesindi ki? Bütün hayatını bir beyin, herhangi bir beyin karşısında iki büklüm olarak yaşamaya ne gerek vardı? Güneyli veya Kuzeyli olması umurunda bile değildi. Güneyi kendi postunu ve ailesini riske atarak, yoksulluğa boyun eğmekten vazgeçmek için terk etmişti. Yeni bir fırsata başlama hevesinde çocukluğunun dilini, doğumuna tanıklık eden nemli toprakları geride bırakmakta tereddüt etmemişti. Yıllarını çalan bu buz gibi ve yakıcı yerde neden sabırla beklemek zorundaydı ki?

İlk günlerinde Senyora Beatriz birkaç haftalık erzak ve tüm aile üyeleri için kullanılmış giysi gönderme işini üstlenmişti. Onlar da kabul etmişti: Sahip oldukları tek giysi, en derin karanlığın ortasında, tüm hayatlarını geçirdikleri tütün çiftliğinden çıkarken üstlerinde olanlardı. Ayrıca sabun ve bitlere, pirelere ve kenelere karşı gönderdikleri bir toniği de kabul etmek zorunda kaldılar. Etraflarında kirli ve leş kokulu kimseyi istemiyorlar, diye düşündü Anselmo, bizi uzaktaki eve göndermeleri bu yüzden mi?

Ardından en kötü hakaret geldi: Espiricuetaların çocuklarının okul masraflarını ödeme teklifi. Kızlar zarafet okuluna ve erkekler de erkek okuluna gidecekti. İyi okullar, diye garanti verdi hanımefendi. Moraleslerin kızları da aynı okula gidiyordu ama onlar "kolej" diyordu zira birinci sınıf zarif hanımların, parasını ödeyebilenlerin gittiği kısmındaydılar. Ardından, harfleri ve sayıları öğrenerek kendilerini aşma fırsatından bahsetti ama babamın yokluğundan faydalanan Anselmo reveransı bir kenara bıraktı ve onun monoloğunu sona erdirdi:

"Hayır, hanımefendi. Benim çocuklarım oraya gitmeyecek. Ne gerek var? Ne işlerine yarayacak? Ekim ve hasat için delikanlılara ihtiyacımız var. Peki ya kızlara orada ne öğretecekler? Daha iyi hizmetçi olmayı mı? Burada kalıp bir işe yaramalarını tercih ederim."

Bayan Beatriz huzursuzluk içinde ve aceleyle oradan uzaklaştı.

Geçen yıllar Anselmo Espiricueta'nın toprak ve özgürlük tutkusunu unutmasını sağlayamamıştı. Yavaş yavaş bu fikir oralarda da duyulmaya başlıyordu ama çiftlik çalışanları ve köydekiler anlamıyor gibiydi:

"Satın almadığımız araziyi neden bize hediye etmek istesinler ki?"

Hayatın onlara iyi bir iş ve araziyi ekip gelişme fırsatı vererek onlara gülümsediğini düşünüyorlardı. Çocuklarını yetiştirerek. Anselmo, onca iyi muameleyle, onca hayırseverlikle ve tokat yokluğuyla onları evcilleştirdiklerini, yetinmelerini sağladıklarını düşünüyordu. Ama o hayatı boyunca aldığı her bir kırbaç darbesiyle, sopa darbesiyle yetişmişti ve iyi muamele onu kandıramazdı: Çok daha acımasız bir diğer egemen olma yolundan başka bir şey değildi.

Her gün, sadece güç ve ritim gerektiren bir iş olan şekerkamışlarını keserken, ekerken veya at arabasına yüklerken, tıpkı ilk başlardan beri yaptığı gibi bunun başka biri için çalıştığı son gün olacağına, ailesiyle ve ailesi olmadan oradan uzaklaşıp onu bekleyen toprağı bulmaya gideceğine dair kendi kendine söz veriyordu. Toprağın nerede olduğunu bilmiyordu ama arayacak, bulacak ve birkaç haftalığına La Amistad ile La Florida arasında kendisinin kıldığı parseli savunduğundan çok daha iyi savunacaktı. Oraya tütün ekecekti, en iyi anladığı ürün oydu.

Gelgelelim hain, dolu ve minnettar karnı iradesine hükmetti, bu yüzden arkasına dönüp oradan çocuklarıyla veya çocukları olmadan uzaklaşması çok zorlaştı.

Yıllar sonra hâlâ oradaydı, ondan zamanı, zenginliği, gücü ve ailesini çalan o buz gibi yerde hırsla ve sabırsızlıkla bekliyordu: Karısı ve çocuklarının büyük bir çoğunluğu üstlerine çöken salgınla o donmuş cehennemde sona ulaşmıştı.

Şimdi neredeyse her şeyini kaybetmişti ve önceden Simonopio'ya kötü gözle bakıyorduysa, artık çocuğun doğduğu gün düşündüğü bütün korkunç kehanetlerinin gerçek-

leştiğinden emindi. Savaş onun gelişinden birkaç gün sonra ulaşmıştı ve o andan itibaren bütün kötülükler de devam etmişti: Hastalık ve onca insanın ve özellikle de ailesinin ölümü, Simonopio'nun yanında getirdiği uğursuzluğun suçuydu. Kendisi patronu uyarmıştı: O çocuk şeytan, başımıza felaketler açacak, göreceksiniz.

Kibirli herif onu ciddiye almış mıydı? Tabii ki hayır. Anselmo Espiricueta okumayı bile beceremezken ne bilecekti? Sadece hayatın bana öğrettiklerini biliyorum. Gece yarısı bir ateşin başında, Şaman dedelerin sohbetini dinleyerek öğrendiklerimi biliyorum.

Vücudu uyuşmuş ve uzun süre boyunca aynı iki büklüm pozisyonda, ağaca yaslanmış ve bakışlarını sağlıklı insanların konvoyunun geçtiği yerden ayırmadan durmaktan ağrıyan sırtıyla yerden kalkarken, Anselmo Espiricueta lanetli çocuğu da yanlarında götürdüklerini asla unutmayacağına söz verdi.

"Bizi uyuz köpekler gibi ölüme terk ettiler."

21

Üç ay süren inziva Beatriz Cortés de Morales'te iz bıraktı. Onu değiştirdi. Bazen hayatının en iyi yıllarını başkarakterin onun dublörü olduğu bir dramın dilsiz seyircisi olarak geçirdiği hissine kapılıyordu: İsmi ve dış görünüşü aynı ama karakteri tamamen farklıydı.

Kendi kızlarıyla gerçek bir iletişim kuramayan bu kadın kimdi? Onları Monterrey'deki birkaç rahibeye teslim eden, ardından günlerce kendi gözetiminin dışında büyüdüklerinden onları kaybettiği için kederlenen ama şimdi sürekli yanında olmalarına rağmen tanıdıklar arasındaki basit sosyal nezaket sözcükleri dışında bir sohbet başlatmayı asla başaramayan bu kadın kimdi?

Kitap okudukları zamanlarda kızlarıyla paylaştığı evin dikiş odasına girdiğinde onları genç kızlar arasında doğal olduğu üzere fısıldaşırlarken buluyordu. Onun içeri girdiğini gördüklerinde kızlar ânında sessizleşiyordu. Onu daha küçükken yaptıkları gibi sırlarına dahil etmiyorlardı ve varlığını hissettiklerinde gülüşler veya sinirli yüz ifadeleri arasında aceleyle odadan çıkmaları da nadir bir durum değildi.

Beatriz artık kızlarını tanıyamıyor ve onlarla ilişkisini nasıl onaracağını bilmiyordu. Nasıl basit bir sohbet başlatacağı konusunda hiçbir fikri yoktu. Kızları onunla vakit geçirmek istemiyordu. Onunla konuşmak istemiyordu. Zoraki ama zenginleştirici bir birlikte zaman paylaşma fırsatı olmasını umduğu şey katlanmaya dönüşmüştü. Dikiş dikmek istemiyorlardı,

ama bu şaşırtıcı değildi: Dikişten hiç hoşlanmamışlardı. İnzivayı paylaştıkları ailelerin çocuklarına müzik veya okumayı öğreterek ya da oyun oynarken yardım etmek istemiyorlardı. Geceleri, günün şamatası sona erip de akşam yemeğini bitirdiklerinde aile için şarkı söylemeyi veya okumayı kabul etmiyorlardı. İkisi yan yana olmak dışında hiçbir şey yapmak istemiyordu ve bu bile mutlak barış içinde gerçekleşmiyordu: O kadar dip dibe yaşamaktan bıkıyor ve kendi aralarında veya başkalarına karşı patlıyorlardı.

Beatriz uyumun geri dönmesi için onlara söyleyecek birkaç söz bulduğu anda, Carmen ve Consuelo ona şaşkın gözlerle, *neden bahsediyorsun?* der gibi bakıyordu. Bir ya da iki saat önce yaşanan şey artık üstünden geçmeye veya hatırlamaya niyetlerinin olmadığı tarihti. Baş döndürücü bir hızla konu, ruh hâli, ilgi alanı ve sohbet konusu değiştiriyorlardı. Beatriz'in ayak uydurmak için istek veya enerji bulamadığı bir ritimdi bu. Onu yaşlandıran bir ritimdi, en azından o öyle hissediyordu.

Huzursuzluğundan sadece kızlarını suçlu tutmuyordu.

Linares'te ölümle baş başa kalan insanlar için duyduğu endişe geceleri onu uyutmuyordu ve asla derin uykuya dalamadığından, evin kendisi onu her gece birkaç kez ayaklandırıyordu. Eski konakların yaptığı gibi çıtırdıyordu ama geceleri La Amistad'da onu uyutan çıtırtıya hiç benzemiyordu bu, kokuları, boyutları, koridorları, renkleri de farklıydı.

Gündüzleri o kadar önemli değildi ama geceleri, her gece, bitkin hâldeyken, içinde yoğun bir Linares'e kaçma ve evlilik hayatının başladığı yatağa uzanana kadar da durmama isteği yükseliyordu.

Koşarak çıkıp gece dağlarda gezinen vahşi hayvanları dehşete düşürmek yerine, Beatriz sessizce La Florida'nın koridorlarında dolaşıyordu. Canı istese de dikiş dikmeye uygun bir saat olmadığından daha önceden kendisinin kilitlediği kapıları kontrol ediyordu. Zifiri karanlıkta, birkaç kez, özellikle de kızlarının odasında yanan gaz lambası olmadığını kontrol

ediyordu. Ve hava soğuk olmasa da kızlarının üstünü sıkıca örtüyor, alınlarını okşuyor ve yüzlerinden saçlarını çekiyordu Ardından yataklarının ayakucuna oturup uyumalarını seyrediyordu.

Gündüzleri onları tanıyamadığını hissetse de gecenin yalnızlığında kızlarıyla tekrar buluşuyordu. O zaman, sızlanmadan, kaçıp gitmeden onunla aynı havayı soluduklarında onları anlıyordu. Ay ışığıyla kesintiye uğrayan o karanlıkta yorganın altında çekmiş, yatakta daha az yer kaplıyormuş gibi görünüyor, Beatriz'in tanıdığı bir forma ve boyuta geri dönüyorlardı. Bazen birinin yanına uzanıyordu. Bazen öylece, soluklarıyla sarmalanarak biraz uyukluyordu. Uyurken açılan ağızlarında veya hafif iç çekmeleri ve horlamalarında onları tanıyordu. Geceleri, uykularının arasında ondan kaçmıyorlardı ve aralarına da hiçbir şey girmiyordu: Tekrar onundular.

Gün doğumu onu elinde makasla yakalıyordu. Evi Singer'inin pedalına basarak uyandırmayı reddetse de yeni bir projeye, yeni bir patrona başlamasını, bir kumaşı dikmesini hiçbir şey engelleyemiyordu. Gece enerjisinin büyük bir kısmını yanmadıklarından emin olmaya harcadığı gaz lambalarından birini yakıyor ve gününe başlıyordu. Kocasını, her zamanki gibi gülümseyerek karşılıyordu. Ardından kahvaltıda ona eşlik ediyor, iyi bir gün dilekleri ve gizlice ettiği dualarla onu kapıda uğurluyordu. Tanrı'nın huzurunda ailesinin iyiliği için istediklerini ve verdiği sözleri zihninin mahremiyetinde gerçekleştiriyordu zira Francisco özellikle onun kendisi için istediği korumanın miktarını bilse, karısının göründüğü kadar güçlü bir kale temeli olmadığını anlardı.

Simonopio biliyordu. Sabahları kapıyı açtıklarında hep orada oluyordu. Beatriz kocasını uğurlarken onu yoğun bakışlarla seyrediyordu. Ardından bir hediyeyle ona yaklaşıyordu: Biraz balmumu veya küçük bir kavanoz bal. Bu sayede Beatriz kahvesini tatlandırarak balın tadına alışmıştı ve artık günlük rutininin öyle ayrılmaz bir parçası olmuştu ki fincanı-

na incecik bir çizgi hâlinde bal dökme eylemi bile ona biraz huzur veriyordu, ruh hâli canlanıyor ve o evin garip düzenini sürdürmek, artık tanımadığı kızlarıyla başa çıkmak, bir şeye gücenen bir hanımla ve çocuklardan birinin karnındaki isilik yüzünden paniğe kapılan bir başka hanımla ilgilenmek için enerji buluyordu. Simonopio onu gözlemliyordu ve Beatriz de çocuğun onun kendisine bile itiraf etmeyeceği şeyleri bildiği hissine kapılıyordu. Yaklaştığını hissettiği içten patlamanın çaresini bulan kişi Simonopio olmuştu. Singer'i getirmenin iyi bir fikir olduğunu öne süren o olmuştu. Beatriz dikiş makinesinin onu mutlu edeceğini ya da en azından çaresizliğini yatıştıracağını, akıl sağlığını koruyacağını hisseden kişinin Simonopio olduğunu biliyordu.

Bazen ona, söylesene Simonopio, gözlerinle ne görüyorsun, demek istiyordu. Nereye kadar görüyorlar, beni didik didik ediyorlar? Bedenimin, ruhumun ne kadar derinine ulaşıyorlar? Bir nedenle, o gözler Simonopio'ya ait olduğundan, bu inceleyici bakışlar onu rahatsız etmiyordu. Simonopio'nun karşısında mahremiyetinin olmaması ona doğal görünüyordu. Onun bakışlarında asla önyargı da, suçlama da yoktu. Simonopio olduğu kişiydi, olduğu gibiydi ve sadece onu kabul etmek gerekiyordu, onun da kendisini öyle kabul ettiğini biliyordu.

Haftalar geçtikçe hava durumu değişti. Soğumaya başlamıştı ve sıcaklıkların düşmesiyle Simonopio'nun ona verdiği hediyeler de azaldı. Beatriz arılar hakkında fazla bir şey bilmiyordu, ama kışın dinlenmeye çekildiklerini ve ürettikleri bala ihtiyaç duyduklarını tahmin ediyordu. Simonopio'nun her gün kıtlık yüzünden ona sunduğu sessiz özre yanıt olarak Beatriz önemli olmadığını söylüyordu: Fazla balı azar azar konserve kavanozlarına doldurmuştu ve iki-üç ay yetecek kadar balı vardı. Kimbilir, belki de o zamana kadar arıların sana biraz daha fazla bal hediye etmek ister, Simonopio.

Hava durumu değişmiş ve Simonopio'nun yüz hatları ebedi eşlikçilerinin kışlık yokluğunda açığa çıkmış olsa da o her gün-

kü gibi uzaklaşıp dağ patikalarında dolaşıyordu. Uykusuz geçen bir gece Beatriz anların Simonopio için basit bir tesadüf veya ilginç bir özellikten çok daha fazlası olduğu sonucuna vardı. Ona eşlik ediyorlardı, ona rehberlik ediyorlardı, onu koruyorlardı. Bu yüzden koruyucu melekleri olmadan dışarıda dolaşması onu huzursuz ediyordu. Onlar olmadan korumasız olduğunu hissediyordu, ama Simonopio'yu durdurmanın yolu yoktu. Hareketsiz durmayı beceremiyordu. Onu evin yakınında tutmak için bir iş verirse hevesle yapıyordu, ama Beatriz onu seyrediyor ve bakışlarındaki özlemi fark ediyordu. İyi beslenmesini ve sıkı giyinmesini sağlıyordu. Heybesinde yiyecek bir şeyler taşıdığından emin oluyordu. Onun için yapabileceği tek şey gitmesine izin vermek ve tepelerdeki ağaçların arasında gözden kaybolduğu her seferinde arkasından gizlice dua okumaktı.

Dualar arasında günler, geceler, aylar geçmişti. Üç ay.

Linares'ten uzaklaşmak zor olmuştu, dönmek ise çok daha zordu. Beklenmedik bir durumdu. Yaklaşık doksan gün boyunca özlemle beklediği, bazen mümkün olacağından şüpheye düştüğü şey, Francisco grip salgınının ve ölümlerin gerçek anlamda düşüşe geçtiğini haber verdiği andan itibaren dikiş dikme isteğini bile yok etti. Karar vermeden önce bir-iki hafta bekleyeceklerdi, ama La Amistad'a ve Linares'e geri dönüşlerinin çok yakında olacağını tahmin ediyordu.

Linares'in gerçekliğine, ölüleri saymaya, arkalarından ağlamaya dönüş anı gelmişti. Kızlarını tekrar yabancı kadınların eğitimine bırakmanın, dikiş odasının bir köşesinde biriktirdiği giysileri dağıtmanın, hayatının geri kalanını yaşamanın zamanı gelmişti.

Yola çıkmalarından iki gün önce Carmen'i tek başına ağlarken bulmuştu. Kızlarından en sakin ve kontrollü olanı ağlarken görünce telaşlanan Beatriz yanına oturup kızının ağzından çıkan tek tük kelimeleri bir araya getirip anlamaya çalıştı: Arkadaşı Mariqueta Domínguez'in kuzeni, öyle yakışıklı ki... Eylül başlarında Monterrey sosyal kulübünde sosyeteye gi-

riş dansı. Dans kartı dolu. Antonio Domínguez'le iki vals ve bir limonata. Sadece o gece görüşmüş olsalar da karşılıklı aşk mektupları.

Haberi Carmen'in hıçkıran dudaklarından, sabırla dinledi. Daha çok küçüksün, dünе kadar bebeklerle oynuyordun, demek için bile sözünü kesmedi, ama kızının ettiği her kelimeyle aklına gelen şey buydu. İçinden ona o kadar çok romantik roman okursan olacağı buydu, demek geçse de kendini tuttu.

Beatriz ve Francisco delikanlının ailesini ortak dostlar aracılığıyla tanıyordu. Monterrey'de yaşamasına rağmen, María Enriqueta, Sagrada Corazón'da yatılı okuyordu. Beatriz bu gereksiz yere çocuklarından ayrı yaşama durumunu anlamasa da kızlarının okulda kurduğu bu arkadaşlıktan memnundu. Mariqueta her hafta sonu evine gidiyor ve hemen ardından Carmen'le Consuelo'yu onu ziyaret etmeye, ailesiyle yemek yemeye veya kuzeninin Monterrey sosyal kulübünde sosyeteye giriş dansı gibi etkinliklere davet ediyordu.

"Kuzeniyle daha önceden tanışmamış mıydın?"

Antonio Domínguez MIT'de mühendislik bölümünden yeni mezun olmuş ve iki yıl boyunca Monterrey'e gitmemişti. İyi kalpli, yakışıklı, çalışkandı, iyi bir aileden geliyordu ve ona evlenme teklif etmişti.

Bu haberle hava Beatriz'in vücudunu terk etti ve Carmen de ona kendine gelme fırsatı tanımadı.

"Şimdi öldü!"

"Nereden biliyorsun?"

"Bilmiyorum, ama hissediyorum. Üç aydır mektup almadım!"

"Kimse ne mektup alıyor ne de atıyor: Posta hizmeti durdu. Sen de biliyorsun, Carmen."

"Biliyorum. Ama onlar Monterrey'de kaldı. Bizim gibi gidecek yerleri yoktu. Ya hastalandıysa? Ya öldüyse? Ya beni unuttuysa?"

"Bak Carmen, iyi olduğunu garanti edemem. Ama eğer sağ-

lığı yerindeyse, seni unutmadığını garanti ediyorum. Ayrıca sana söz veriyorum, mümkün olduğunda Mariqueta'ya bir not göndereceğiz, böylece senin iyi olduğunu bilecek. Gerisine sonra bakarız."

Carmen annesiyle sohbet ettikten sonra sakinleşti ama Beatriz koşarak çıkıp soluğunu düzene sokmak ve yanıtları orada bulacakmışçasına kararlılıkla aynaya bakmak için odasına kapanmak zorunda kaldı.

Ettikleri sohbet kızlarının ruh hâlindeki değişimleri, fısıldaşmalarını, suç ortaklıklarını açıklığa kavuşturmuştu, gerçi âşık olduğu adamdan ayrı kalmanın yol açtığı iç sıkıntısını üç ay boyunca dile getirmeyen Carmen'in sırlarını birkaç gün daha saklamasını tercih ederdi. En azından Linares'e geri dönene kadar.

Ayna hiçbir şeyi açıklığa kavuşturmadı. Ona umut veya vaat de sunmadı.

Diğer yandan, Carmen'e babasına henüz hiçbir şey söylemeyeceğine dair söz vermek zorunda kaldı. Beatriz bunu aynı anda hem istemeden hem de memnuniyetle kabul etti. Özellikle Francisco'dan sır saklamaktan hiç hoşlanmıyordu ama aynı zamanda onu böyle erkenden endişelendirmeye ne gerek vardı? Ya söz konusu Romeo gerçekten de salgında öldüyse? Müstakbel kayınvalide tabii ki damat adayının ölümünü dilemiyordu ama Carmen'in planlarının bir anda buharlaşıp yok olması mümkündü.

Kocası yeterince sorunla uğraşıyordu zaten. Linares'e döndüklerinde haberi vermek için en iyi yolu ve en uygun anı bulacaktı ve bir yandan onu bu yeni endişeden uzak tutmaya karar verdi.

Aniden Beatriz kızının aşk hayatında yeni ama isteksiz bir suç ortağına dönüşmüştü. Masaya oturduklarında, lokmalar arasında, kızı ona kendisinin de benzer bir şekilde yanıt vermesi gerektiğini varsaydığı işbirlikçi bakışlar ve gülücükler atıyordu. Sorun şuydu ki Beatriz bu işaretleri anlamıyordu,

bazen içinden ona, "çok özür dilerim, ben bu dili konuşmuyorum," demek geçiyordu.

Artık konuşmuyorum.

Şöyle demek isterdi: Sanırım eskiden konuşuyordum, öğrenmiştim ama ne zaman bilmem, unuttum. Belki de kullanmamaktan veya sadece genç kızların hak sahibi olduğu bir dil olduğundandır, bilmiyorum.

Kızının ona bağışladığı incecik bağı kırmaktan korktuğundan, hiçbir şey söylemedi.

Genç yaştaki birinin açısından bakarken, Beatriz her zaman yaşlandığını nasıl hissedeceğini merak etmişti. Eskimiş, ihtiyarlamış, küçülmüş ve dar görüşlü annesini gözlemliyor ve insanın bir gün uyanıp şöyle mi dediğini merak ediyordu: Yaşlılığımın başladığı an bu, bugünden itibaren beynim yeni fikirleri kaldıramayacak, giysilerim bir daha asla değişmeyecek, saç modelim her zaman aynı kalacak, gençliğimde bana keyif veren romanları tekrar tekrar, nostaljiyle okuyacağım ve ihtiyarlık dilini konuştuğumdan anlamadığım yeni kuşağın benim adıma kararlar almasına izin vereceğim, artık onlara öğreteceğim hiçbir şey yok. Herkese eşlik edeceğim ama kimse için bundan fazlası olmayacağım.

İhtiyarlamak için fazla gençti ama kızı evlenmeyi düşünüyorsa bir anne şu sonuca varmadan edemezdi: Yıllarım geçti gitti. Otuz üç yaşında ihtiyarlığım başladı. Kocasına vermekte zorlanacağı bir diğer haber de buydu: Francisco, bugünden itibaren birer ihtiyarız.

Hayır. Bu haberi vermek kolay olmayacaktı.

Bu yeni yükle, son iki gün onun için geçmek bilmemişti. La Amistad'a ayak bastıkları anda halletmeleri gereken çok fazla şey vardı. Geri dönüyorlardı, evet, ama çiftliğe dönüş yolunda Beatriz ekim ayından önceki tanıdığı hayata dönmediğini, her şeyin değiştiğini, sanki yeni bir dünya, yeni bir sınır söz konusuymuş gibi hayatı sıfırdan keşfetmeleri gerekeceğini düşünmeden edemiyordu. Endişeler şimdi somut, gerçek olacak-

tı. O zaman içinden, yurdundan sürülmüşlerin konvoyundan sürgüne geri dönmelerini istemek geçti, böylece İspanyol gribinden ve genç kızının çocuksu aşk maceralarından önce tanıdığı bir hayatın var olduğu yanılgısını uzatmayı başaracaksa ne âlâydı.

Ama cesaret edemedi, eski Beatriz hiçbir sorundan, hiçbir sorumluluktan kaçınmazdı. O zaman bunun karşılaştığı yeni mücadelelerden biri olduğunu düşündü: Eski Beatriz'i geri getirmek, onu sarmalayan sisten çıkarıp almak. Yeni saç modellerini ve modaları benimseme konusunu sonradan analiz edecekti: Herhalde saç modeline ve modaya göre değişirdi. Gençlik romanlarına yönelik nostalji duygusu, arada bir kendine izin verebileceği bir lükstü. Gelgelelim yaşlılık bile Beatriz'in birilerinin gölgesi hâline gelmesini, kendini akıntıya, başkalarının kararının insafına bırakmasını sağlayamayacaktı. Asla tıkanıp kalmayacaktı. Ve asla, hiçbir nedenle, bir torununun ona anneanne dışında bir şey demesine izin vermeyecekti. Nine falan yoktu. Bunu ilk baştan açıkça ifade edecekti.

Ayrıca, mümkünse yavaş yavaş, bilincinin ayırdığı o iki parçayı tekrar birleştirecekti: Eski ve yeni. Tekrar bir bütün olacak ve son zamanlarda karşılaştığı o figüranı geride bırakacaktı.

O zaman soru şuydu: O andan itibaren Beatriz Cortés'i tanımlamak mücadelesinde kazanan taraf hangisi olacaktı – eski mi yoksa yeni mi? Yeni Beatriz eski olana özel bir saygı duyuyordu: Karakterinde, onu mazur gösteren belirli özellikler vardı ama eskinin yeni Beatriz'in öğrendiklerini silip atacak kadar güçlü bir şekilde öne çıkmamasını umuyordu.

Vardığımızda annemin yaptığı ilk iş La Amistad'a tek damla gözyaşı dökmeden girmek oldu. Hemencecik, ihmal edilmişliğin boyutunu analiz ederek annesine, kızlarına ve hizmetçilere temizlik görevi verdi: Örtüleri kaldırın, evin içinde silkelemeyin, mobilyaları oynatın, toz topaklarını toplayın. Şikâyet

etmeyi aklına bile getirme, Consuelo. Tabakları ve tavaları vıkayın, yatak örtülerini değiştirin, her şey leş gibi, tozdan boğulacağız.

Francisco'nun denetleme turunda ona eşlik etmesine ve sürekli olarak evi iyi durumda, çok az tozlu gördüğünü tekrarlamasına şaşıran Beatriz gerçekten de mobilyaların üzerinde ve yerlerde çok az toz olduğunu belirttikten sonra ekledi: Ama sandalyelerin ve yatakların altında, tabakların ve ıvır zıvır aletlerin üstündekileri gördün mü?

Francisco'nun neden bozularak oradan uzaklaştığını anlamadı. Daha önce hiç onunla toz ve pislik konusunda konuşmadığı için olduğunu varsaydı. Annesi evlenmeden önce ona tembih etmişti: Kocanla evin idaresi hakkında asla konuşma çünkü ilgisini çekmez. Beatriz o tavsiyeyi her zaman ciddiye almıştı ve Francisco'nun paspasların, kovaların ve toz bezlerinin nerede olduğunu bildiğini bile sanmıyordu.

Temizlik savaşını bir düzene sokunca, diktiği giysi koleksiyonlarını sakladığı sandığı açtı. Bluz ve eteğin doğru bedende olduğunu umuyordu ama öyle değilse de ayarlaması zor olmayacaktı. Hepsini, kumaş artıklarından yaptığı bez bebekle birlikte bir poşete koydu.

22

Anselmo Espiricueta'yı konvoyun geri dönüşünü bekler hâlde bulmayınca şaşırmıştı. Başsağlığı dilemek için kendisinin onu araması gerekti. Hava soğuktu ve ev uzaktı ama arazi kuru görünüyordu, bu yüzden sıkı giyindi ve Espiricueta ailesinin evine yürüyerek gitmeye karar verdi. Biraz ilerlemişti ki Simonopio'nun yanında yürüdüğünü fark etti.

"Espiricuetaları ziyarete gittiğimi biliyorsun, değil mi? İstemiyorsan gelme."

Simonopio vazgeçmedi ve Beatriz de şaşkınlıkla onun yanında olmasından memnuniyet duydu. Dul adamla tek başına karşılaşmak istemiyordu.

Uzaktan bakıldığında bile, Jacinta Espiricueta'nın pek de titiz olmayan elinin eksikliği fark ediliyordu. Ev daha önce hiç olmadığı kadar kederli ve terk edilmiş hâldeydi. Görünümünü düzeltmek için fazla bir şey yapmamışlardı. Pencerelerdeki panjurlar sabit kalaslardan, ışıktan da havadan da korumaya yaramayan kalın şeritlerden yapılmıştı ama şimdi bir de her tarafta ıvır zıvır ve çöp vardı, otlar da evin toprakla buluştuğu noktada kontrolsüzce yayılıyordu. Sanki temelden filizleniyormuş gibiydiler.

Beatriz, Senyora Jacinta için onu tanıdığı andan itibaren çok üzülmüştü: Açlıktan ölecek hâlde, güvensiz, bol çocuklu ve umutsuzdu. Kocasına iş ve aileye ev vermenin kadının yükünü biraz hafifleteceğini düşünmüş, ama kısa süre içinde

ne işin ne de toprağın ve iyi muamelenin sağladığı güvenliğin Espiricueta'nın karısını yumuşatabildiğini fark etmişti.

Hıristiyan hayırseverliğine ters düşmesine ve bunu kendisine itiraf etmekte zorluk çekmesine rağmen, Beatriz, Espiricueta ailesinin La Amistad'da kalışından rahatsız oluyordu. Kocanın tavırlarından, kadının haysiyetsiz tutumundan ve her ikisinin kaçamak bakışlarından rahatsız oluyordu. Övgü veya minnettarlık aramasa da her iki Espiricueta'nın onlara bağışlanan yeni bir hayat, yeni dostluklar ve yeni bilgiler fırsatı karşısında memnun olmayı bir türlü beceememeleri dikkatini çekiyordu.

Francisco evde bir iş yapması için Espiricueta'yı göndermeyi teklif ettiği her seferinde Beatriz'in teklifi geri çevirmesine şaşkın bakışlarla bakıyordu. "Boş olduğunda Gabino veya Trinidad gelsin. Beklerim, acelesi yok," diye yanıt veriyordu Beatriz. O kindar bakışların ağırlığını hissetmek istemiyordu. Onu kızlarının veya Simonopio'nun yakınında istemiyordu. O adamın evine girip eşyalarına dokunmasını istemiyordu.

Hepsi sürgüne gittiğinde, olağandışı ve mazur görülecek bir durum olmasına rağmen onu La Amistad'da gözetimsiz bırakmış olmak içini kemiriyordu. Gündüz gözüyle eve anahtarsız girmenin imkânsız olduğunu biliyordu ama uzayıp giden uykusuz gecelerde Espiricueta'yı evini bakışlarıyla, elleriyle, çıplak ayaklarıyla dolaşırken hayal ediyordu. Çekmecelerini açarken veya yatağına sere serpe uzanırken hayal ediyordu.

Birkaç kez Francisco'dan onu işten kovmasını istemeyi düşündü ama cesaret edemedi. Sadece hoşuna gitmediği için birini kovmalarını talep etmek istemiyordu. Ve şimdi hayatta ve ölümde sefil olan insanların evine giderken, ailenin çektiği acıların ve yaşanan kayıpların ardından, artık onu işten kovmayı düşünmenin bile imkânsız olduğunu biliyordu.

Simonopio evin görünür noktalarından uzak kalmayı tercih etti ve onu bir çalının arkasındaki taşın üzerine otururak beklemeye koyuldu. Beatriz şaşırmadı. Uzun zaman

öncesinden beri, Anselmo Espiricueta yakınlarda olduğunda Simonopio'nun ortadan kaybolduğunu fark etmişti. Sankı çocuk terk edilmiş hâlde bulunduğu gün adamın onun hakkında söylediklerini hatırlıyormuş veya çiftçinin hâlâ beslediği kötü niyeti hissediyormuş, batıl inançlarını biliyormuş gibiydi. Ona güvenmiyor gibiydi.

"Geç kalmam."

Kış akşamüstünün loşluğunda evin sepya tonlarında bir fotoğraftan ibaret olduğu izlenimine kapıldı: Hiçbir parlak renk tekdüze griliğini bozamıyordu. Sessizliğine ve karanlığına yaklaşınca evi boş bulacağını düşündü, belki de Espiricueta ailesinden geriye kalanlar onun gizli dileklerine yanıt vermiş ve sonsuza kadar kendi kendilerine, kimse onlardan istemeden, belki de hep istedikleri kuzeye doğru uzaklaşmışlardı. Kimseye veda etmeden. Kimseye haber vermeden.

Gerçi o durumda Espiricueta ailesinin La Amistad'dan ve Linares'ten yok oluşunun gizemi sonsuza kadar yaşardı. Bir efsaneye dönüşürdü: Koca bir aileden geriye kalanlar, onca çocuğunun ölümüyle çaresizliğe kapılan babanın sağ kalan az sayıda aile üyesini öldürmesiyle veya belki de çıldırmış ruh hâliyle kazdığı çukurları doldurmaya karar vererek canlı canlı gömmesiyle ortadan kayboluyor. Ardından, şâhitler –bir kuzenin arkadaşının kız arkadaşı, bir arkadaşın kız kardeşi, öğretmenin anneannesi– sefil katilin, cinli veya en azından acılar içindeki ruhun sonsuza kadar etrafta dolaşacağını, durmak bilmeden kendi kanından insanları arayacağını söylerdi. Çaresi olmayan kaybının suçunu yoluna çıkan canlılara atar, mutsuzluğunun suçlusunun kendisi olduğunu asla hatırlayamaz veya hatırlamak istemezdi.

Ve başka pek çok efsanede olduğu gibi, bu da zamanda ve uzamda yolculuk eder, kuşakların ve coğrafyaların ötesine geçerdi. Kanlı tezahürler ve acı dolu sesler hakkında ürpertici hikâyeler anlatılır, sonunda ortak zihin hikâyenin kökenini ve

kahramanının ismini unutur ve herkes kendi hikâyesine inanırdı: Chiapas'tan Teksas'a ve Guanajuato'ya kadar.

Baştan ayağa kadar titrediğini hissetti. Hayal gücünün pek kuvvetli olmadığını ve bu fikrin çocukken onu çok korkutan *La Llorona* efsanesinin neredeyse aynısı olduğunu biliyordu. Çocuklarını yitirmiş, sonsuza kadar onları çağırarak amaçsızca etrafta dolaşmaya mahkûm bir kadının karşısına çıktığını düşünmek onu hâlâ korkutuyordu. Bunu reddetmiyordu. Muhtemel bir efsanenin kahramanını, kökenini ilk elden tanımak, her ne kadar o ânın ruh hâlinden doğan bir hayal olsa da tüylerini diken diken etti.

Yanıt almamayı umarak kapıyı çaldı.

23

Simonopio yolların büyük çoğunluğunu biliyordu: Kısa, uzun geniş, dar. Hayvanların ve insanların kullandığı yolları biliyordu. Hatta bazılarını, nadiren insanların açtığı yolları kullanan arılarının peşinden gidip gelirken kendisi açmıştı. Ama hepsini bilmiyordu ve bazılarını sonuna kadar hatta arılarının günü tamamlayıp eve dönüş yoluna koyulmaya karar verdiği noktaya kadar bile kat etmemişti.

Şu âna kadar ona yasaklanan tek bir yol vardı. Nedenini hiç anlamamış ama gözünü kırpmadan itaat etmişti, dolayısıyla o güne kadar, doğrudan Anselmo Espiricueta'nın evine ulaşan patikayı hiç kullanmamıştı.

Kurtuluşu olmayan kindar adamın ona yaklaştığı her seferinde etrafında arı sürüsünün çalkaladığı havayı hissediyordu. Bu onların Espiricueta'ya yaklaştıklarını hissettiklerinde uzaklaşması konusunda onu uyarmanın, karşılaşabilecekleri patikalardan uzak durmasını sağlamanın yoluydu. Yine de Simonopio arada bir yol kavşağında, Espiricueta'nın evinin yakınında durur, soldaki patikanın onu doğrudan o eve götüreceğinin farkında olur ve yasak olanın, bilinmeyenin çekiciliğini hissederdi. Ve dağın arıların bile kaçındığı bir bölümü olduğundan daima onlara itaat etmişti: Oraya gitme, orada iyi bir şey yok, diye hatırlatırlardı derhal.

Adamın ilk kez karşılaştıklarından beri ona yönelik hissettiği husumeti tanıyordu: Yeni doğmuş bir bebek olan Simonopio ve yeni gelen biri olan o. Nasıl tanımayacaktı ki ha-

tırladığını düşünüyordu. Belki de tıpkı yaşlı arıların zaferleri tekrarlamak ve hatalardan kaçınmak için geçmişin her bir başarılı olayını ve başarısızlığını genç arılara anlatması gibi, o ilk karşılaşmayı unutmaması için arılar ona da aynı şeyi yapmıştı. Ya da belki de Espiricueta'nın her fırsatta Simonopio'ya attığı bakışlar söylemişti: Sert, ağır, karanlık, uğursuz bakışlar.

Espiricueta ile onun arasında henüz havada bile anlatılmayan bir hikâye mevcuttu. Doğduğu gün başlayan, süregelmekte olan bir hikâyeydi ama aynı zamanda henüz gerçekleşmemiş bir hikâyeydi de: Durmuştu, bir duraklama ânındaydı, arıları sayesinde donakalmıştı ama ölmemiş veya sona ermemişti.

Sabırla bekleyen bir hikâyeydi. Olmayı bekliyordu.

Bunu kesin olarak biliyordu. Her zaman bilmişti, tıpkı başkalarının olası hikâyelerini bildiği gibi; ona yakın veya uzak hikâyeleri görmek için zihnindeki gizli saklı köşelere dikkatle bakması yeterliydi. Bazılarını –ona yakın veya uzak– baştan sona net bir şekilde görüyordu; bazılarının başlangıcından itibaren nasıl geliştiğine bakıyor ama sonunu net bir şekilde göremiyordu. Bazıları da durduk yere, öngöremeden gerçekleşiyordu: Haber vermeden gerçekleşiyorlardı.

Kısmen ya da tamamen ve öncesinde gördüğü bazı gelecek olaylar o kadar hoştu ki gerçekleşmelerini sabırsızlıkla beklemişti; bazıları ise düşününce bile tüylerini diken diken ediyordu, asla gerçekleşmemelerini tercih ederdi.

Francisco Morales birlikte gizlice evi temizlerlerken ona hikâyeler anlatmaya koyulmuştu. Simonopio onu her zaman dikkatle dinlerdi zira onun sessizliğe bürünmüş hâlde katıldığı her türlü sohbette olduğu gibi, tek taraflı bir sohbeti gerçekleştirmede çok başarılıydı. Ayrıca çocukluğunda ona anlatılmış birkaç hikâye aracılığıyla da olsa, vaftiz babasının zihnini ferahlatmaya ihtiyaç duyduğunu da hissetmişti. Ama koşulsuz şartsız bir dinleyici olmasının temel nedeni, Simonopio için başka insanların şarkılar ve masallar yoluyla anlattığı hikâyelerden daha büyüleyici bir şeyin olmamasıydı.

Bu bir efsane, diyordu Francisco. Bu diğeri bir fabl.

Efsane veya fabl fark etmiyordu, Simonopio, Villaseca şenliklerinin hikâyecisi Soledad Betancourt'un enerjik bir sesle, ezbere anlattıklarını da çok seviyordu. Linares'in dışına kurdukları çadırlarda onu her sene mutlaka dinlerdi. Kadın her seferinde yepyeni hikâyelerden oluşan bir repertuvarla geldiğinden değildi: Çoğu kez aynı hikâyeleri anlatmasına ama yeni, farklı, daha dramatik veya daha korkunç kılmak için olaylara ustalıkla takla attırmasına hayrandı. Toz bezine teslim olmuş vaftiz babası da onun yönetiminde, onun sesiyle kendi yeni yollarını bulan çok benzer hikâyeler anlatıyordu.

Kitaplarda, beyaz sayfaların üzerinde siyah harflerle yazılmış hikâyeler olduğunu biliyordu. Onlar ilgisini çekmiyordu zira bir kez kâğıda basılınca artık silinmez, değiştirilmez hâle geliyorlardı. Her okurun o sayfalarda gösterilen kelime sırasını bire bir takip etmesi ve aynı şekilde, çaresizce aynı sonuca varması şarttı.

Simonopio iki anlatıcıyı kıyaslayarak, sözlü olarak anlatılan bir hikâyenin kelimelerinin değişmekte özgür olması gibi, karakterlerinin, karşı karşıya kaldıkları mücadelelerin, sonların da değişmekte özgür olduğunu öğrenmişti.

En sevdiği hikâye, Francisco'nun ışıklar diyarında bir aslanla kır kurdu hakkında anlattığı fabldı. Simonopio, vaftiz babasının da ima ettiği gibi, cesur aslan olmayı arzuluyordu.

"Bir fablda hayvanlar erdemleri ve kusurlarıyla insan karakterlerini benimser. Hikâyeyi bilenler ceylan veya fare olmayı seçebilir ama bence sen aslandan daha düşük seviyede olamazsın, Simonopio. Sadece kır kurduna dikkat kesilmeyi hatırla yeter."

Vaftiz babasının onu öyle görkemli bir karakterle kıyaslamasına sevinen Simonopio sürekli olarak nasıl hikâyedeki aslan olacağını, vaftiz babasının takdirini boşa çıkarmamayı düşünüyordu. Ve bunun hiçbir zaman yazıya dökülmemiş bir hikâye olmasına çok seviniyordu.

O hikâyenin sahibi olmak Simonopio'ya sonsuz sayıda değişiklik yapma, istediği gibi karakter ekleyip çıkarma ve onlara çevresindeki insanların kişilik özelliklerini verme fırsatını sağlıyordu. Kendisi aslandı. Zihni onu binlerce farklı hayali maceraya gönderse de o aslandı. Kır kurdu da hep aynı formdaydı ve ne kadar uğraşsa da en başarılı anlatışlarında bile hikâyesinin o karakterini iptal etmeyi başaramamıştı. Bir aslanın olduğu her seferinde, kaçınılmaz bir şekilde bir kır kurdunun da olacağını hissediyordu.

O fabl sadece bir hikâye, bir uydurma olsa da Simonopio'nun zihninde sakladığı, sadece kendisinin bildiği veya gördüğü hikâyeler gerçekleri anlatıyordu.

Villaseca'nın ve sonrasında da vaftiz babasının hikâyeleri ona zihninde bir hikâye olan, onu yazıya dökmeyen insanların onu şekillendirme özgürlüğüne veya imkânına sahip olduğunu öğrettiğinden, Simonopio da zihninin mahremiyetinde gördüğü gerçek hayattaki hikâyelere de aynı şeyi yapma gücüne sahip olduğunu düşündü. Onlar da yazılı olmadığından, sessiz de olsa iyi bir anlatıcı olma sorumluluğunu hissediyordu. Soledad'ın Villaseca'da yaptığı gibi, onlara takla attırma sorumluluğu vardı. Gidip bir kuyuyu kapatarak bir at için kederli bir sonu silebiliyorsa, bunu yapıyordu. Birkaç günlüğüne hastalanmak hikâye karakterlerinin büyük bir çoğunluğunun kaderini değiştiriyor ve hayatlarını kurtarıyorsa, bunu yapmakta tereddüt etmiyordu. Gelecekteki o hikâyeleri durduramazdı, Soledad ve Francisco Morales'in yaptığı gibi hangilerini anlatacağını seçemez veya plan ve değişiklik yapmak için tümüyle ve zamanında hepsini tanıyamazdı ama az da olsa bir şeyleri değiştirebilirdi.

Geleceğini bildiği, onunla kır kurdu arasında beklemede olan hikâyede ise hâlâ ne yapacağını bilmiyordu.

Simonopio korkunun ona egemen olmasına izin verecek bir çocuk değildi. Her gün kırlarda dolaşırken ayı ve pumalarla karşılaşıyor ve gözlerinin içine bakıp, "ben aslanım, sen yoluna git, ben de yoluma gideyim," diyordu.

Ama o güne dek hiç yasak bir patikada yürümemişti ve Simonopio kırlarda yaşayan vahşi hayvanlarla kazara karşılaşmanın, adımlarının, hıncının ve acılarının ağırlığıyla toprağa bastırarak o patikayı oluşturmuş adamla çatışmaya tercih edilecek bir şey olduğunu anladı.

Vaftiz annesinin koruması olarak Espiricueta'nın arazisini, bunu ona yasaklayacak arılarının yokluğunda istila etmek için harika bahaneyi bulmanın onu kısmen memnun ettiğini itiraf etmek zorundaydı. Hayatı boyunca hissettiği merakı nihâyet giderebilecekti: Orada ne vardı ya da ne yoktu da arıları yaklaşmasını engelliyordu?

Onu o canlı arazinin merkezine yaklaştıran her adımla keşfettiği şey, kiracısının bakışlarında hissettiği şeyle aynıydı: Orada sadece huzursuzluk ve keder vardı. Toprak nefes alıyordu ama herhangi bir meyvenin yaşamasına kolay kolay izin vermezdi. Hava esiyor ve oksijen taşıyordu ama aynı zamanda hücrelerin ötesinde bir şeyi zehirliyordu. Orada hayat ağır, tehlikeli, karanlık, uğursuzdu.

Merakını giderdiği için memnun olarak, tıpkı arıları gibi, o günden itibaren bir daha Espiricueta'nın yaşadığı toprakların bir zerresine bile adım atmamaya karar verdi.

Daha önce keşfetmeye cesaret edemediği veya geçmesine izin verilmeyen kavşağın ötesine doğru bir adım atmak kolay olmamıştı: Göğsündeki basınç yüzündendi. Bedeninin o havayı solumayı içgüdüsel olarak reddetmesi yüzündendi ve tabii ki arılarının hayatı boyunca ona dayattığı koşul yüzündendi. Tabii ki aldığı riski bilmesi yüzündendi.

Onu felce uğratmasına ramak kalmış olan, koruması altındaki kadını endişelendirmemek için gizlemek zorunda kaldığı korkuya rağmen, Simonopio kararlılıkla vaftiz annesine eşlik edip onu korudu, yol boyunca onu dikkatle gözlemledi: Kendisine olduğu gibi, o da yol boyunca nefes almakta zorlanıyor muydu? Ortamdaki baskın ağırlık onu da etkiliyor muydu? Benzi soluyor muydu? Eve yaklaştıkça adımlarını yavaşlatıyor muydu? Öyleyse, diye düşündü Simonopio, durup geri döne-

lim. Ama öyle değildi. Beatriz Cortés'in belirli bir hedefi vardı ve hiçbir şey onu kendisine verdiği bu görevden uzaklaştıramazdı. Hiçbir şey hissetmiyordu. Hiçbir şey onu ürpertmiyordu. Dolayısıyla, huzursuzluğuna rağmen Simonopio kır kurdunun ininden uzak durma, saklanma niyetiyle yürümeye devam etti.

O gün geleceği tetiklemeyeceğine dair kendine söz verdi.

O zaman arılarının yanında olmasını arzuladı zira onların yokluğunda kendini kör gibi hissediyordu, kendi bedenindeki gözlerin görebildiğiyle ve çevresindeki fiziksel dünyaya dair kendi duyularının elde ettiği sınırlı bilgilerle yetinmek zorundaydı. Bunun herhangi biri için normal durum olduğunu fark etti ama kendisi için aşırı bir miyopluk ve sağırlık demekti, arıları olmadan tepelerin ötesini göremiyor ve duyamıyordu. Onlar olmadan sabit gözlerle geriye veya ileriye bakamıyor, istediği zaman dünyayı yukarıdan gözlemleyemiyordu. Onların yokluğunda Simonopio, polenlerin nefis kokusunu onların yaptığı gibi algılayamıyordu.

Etrafında sürekli kanat çırpan, gidip gelen arıları olmadan, dünyadan aldığı bilgi doğrusaldı, halbuki arıları hayata dair ilk hissini yaşadığı andan itibaren onu dünyayı asıl olduğu şekilde algılamaya alıştırmıştı: Bir küre olarak.

Ne kadar arzulasa da gelmelerini isteyemezdi. Kış çökünce sürekli uyumasalar da arıları mümkün olduğu kadar kovanın yakınında kalıyor, özellikle de bu seneki gibi şiddetli kış süresince bedenlerinin ısısını paylaşıyorlardı. Balmumundan yapılarıyla her seferinde bir sekizgen inşa ederek istila ettikleri kulübenin tavanında gittikçe büyüyüp serpilen kovanlarında duruyor ve yılın geri kalanı boyunca yorulmak bilmeden çalışarak elde ettikleriyle yaşıyorlardı.

Simonopio onları sık sık ziyaret ediyordu. Ellerini, sesleriyle titreşen canlı kovanın sağlam yapısına dayıyordu. Arılar, dışarı çıkmadan onu kucaklıyor, yalnızlığını teselli ediyor ve soruyorlardı: Bize ihtiyacın var mı?

Sadece çağırdığında, her şeye hazır hâlde geleceklerini bilmek Simonopio'yu sakinleştirdi. Simonopio çağırırsa, her ne-

resi olursa, hatta o nahoş yere bile giderlerdi ama bedeli büyük olurdu: Düşük sıcaklık yüzünden büyük çoğunluğu ölürdü. O gün, o yerde korktuğunu hissetti ama arılarının fedakârlığını talep etmesi için yeterli değildi: Onları çağıracağı gün henüz gelmemişti.

Bir çalının arkasındaki taşa oturarak uzaktan gözlemlediği vaftiz annesinin kendisini yapmaya zorunlu hissettiği şeyi bitirmesini beklemeye koyulan Simonopio, Espiricueta'yla karşılaşacağı günün onu çok daha fazla korkuttuğunu kabul etmekte hiçbir sorun yaşamıyordu. Nerede veya ne zaman karşılaşacaklarını bilmiyordu ve bu da onu tedirgin ediyordu. Görünüşe göre o gün adam evinde değildi, küçük kız kapıyı utangaç bir tavırla açınca Simonopio'nun içi rahatladı.

Mutlaka gelecekti ama o gün aslanla kır kurdunun günü değildi.

Zamanın kendi hikâyesini gerçeğe dönüştürmesini beklemekten başka seçeneği yoktu. Bildiği tek şey o tarihin geleceği, ertelenemeyeceği ve kaybın çok büyük ve çaresiz olacağıydı. Hikâyeyi bilmese de bunun herkesin hayatını değiştireceğini kesin olarak hissediyordu.

Karşılaşmaktan kaçınarak, ondan uzak durarak o tarihi mümkün olduğunca erteleyebilirse, korkuyu yitirmeden güçlenebilirse, o kaçınılmaz anlatının kelimelerini ve unsurlarını değiştirmek için gerekenleri öğrenebilirse; fiziksel, zihinsel ve ruhsal olarak gelişmek için gerekli zamanı bulabilirse ve o zaman içinde hayal ettiği güçlü aslana dönüşebilirse, o hâlde ne gerekiyorsa yapacaktı ve yapıyordu çünkü Simonopio günün birinde arıların, rüzgârın ve ağaçların o ve Espiricueta hakkında anlatacağı hikâyenin, asla gerçekleşmemesi çok daha iyi olacak hikâyelerden biri olacağından emindi.

"Burada ne işin var senin, iblis?"

O sesin şiddetiyle şaşıran Simonopio arkasına dönünce Espiricueta'nın elindeki sopayla ona vurmaya hazırlanarak hızla yaklaştığını gördü.

24

Bazen, biri karşımızda, sürekli bizimle temas hâlinde olmadığında, bu yüzden yok olmadığını bildiğimiz hâlde bizsiz var olmaya devam etmesi, bizim fiziksel etkimiz olmadan süregelmesi bize imkânsız görünür.

Seni bilmem ama bana oldu bu. Hâlâ da oluyor. Şimdi, benim şimdimden, şehirdeki evimden uzaklaşırken tam da yemek saati ve yemeğin hazırlanmakta olduğunu biliyorum ama ben olmadan et suyunun veya yahninin kaynamakta olduğunu, evimi ben oradayken yayılan kokuların aynısıyla doldurduğunu ve yemeğin tadının benim yokluğumda da aynı olacağını düşünmekte zorlanıyorum.

Tabii ki bu durum sadece köşedeki bakkaldan süt almaya çıkıldığında gerçekleşmiyor. Seni bilmem ama en azından benim için, insan uzaklaştığında, araya bir veda veya parantez girdiğinde de gerçekleşiyor.

Ben şehir dışında okurken ve tatil için eve döndüğümde, yokluğumda annemin bir koltuğun yüzünü değiştirmiş veya çocukluk ve gençlik kitaplarımı daha genç ellere, gözlere ve zihinlere bağışlamış olması beni çok şaşırtırdı. Sonradan, kendi çocuklarım şehir dışında okumaya gittiğinde, bu dünyadaki sürekli varlığıma dair algıları günlük hayatta kaybolmasın diye onları hemen arardım: Açlık hissedildiği ve yemek yendiği, dişlerimizin kırıldığı ve onarıldığı, karnımızın ağrıdığı ve iyileştirmek için bahçenin bir köşesinde yetiştirdikleri

estafiate'den çay yapıp içtiğimiz, ampullerin patladığı ve değiştirdiğimiz, elektrik faturasını iki katına çıkardıkları ve çaresiz bir şekilde ödediğimiz; bazen kavga ettiğimiz ve neredeyse her zaman mutlu olduğumuz, eski dostlarla akşam yemeğinde buluştuğumuz ve hatta yeni dostlar edindiğimiz günlük hayatta

Bütün bunlar yokluğunuza rağmen gerçekleşir.

Tabii ki öyle olmadığını, beni unutmayacaklarını biliyorum, ben de onları unutmuyorum ama bu fikri ilk kez birine anlatmaya çalışıyorum. Umarım iyi yaparım. Ve hayır. Bir saat önce arabaya bindiğimiz anda olduğumdan daha bunak değilim. Bunak değilim ama benim yaşımda istediğim şeyi söyleme hakkım var bence. Söylemek istediğim şey de bu: Anılarım, izlenimlerim benimle birlikte geliyor. Seninkini bilmem ama benim gerçekliğim gittiğim her yere yanımda geliyor ve yenilenme, gelişme kapasitesini geride bırakıyor.

Herhalde annemle babam da zamanda durmuş, taşlaşmış bir köye döndüklerini düşündüler. Brigadoon'a. Ama hayır. Hayat ve ölüm onlarsız da devam etmişti.

Babam kız kardeşlerimi Monterrey'den almak için köyden geçtiği gün hissettiği iç sıkıntısını anneme ancak Linares'e döndüklerinde itiraf etti. Üç aylık izolasyon sırasında onu endişelendirmemek için anlatmamıştı ama artık geri döndüklerinden ve bağlam değiştiğinden, o deneyim karşısında dehşete düştüğünü ve geceler boyunca uykularının kaçtığını itiraf etmekte sakınca görmedi. Gözlerini kapattığında tekrar boş sokakları, insan eti peşindeki köpekleri görüyor, kaldırım taşı döşeli sokakta atların ve cenaze arabasının sesini duyuyordu. Doktor Cantú'nun seyrek gelen mektuplarını aldıkları, Linares'te hayatın garip bir şekilde de olsa devam ettiğini bildiği hâlde, sokakları önceki hayatta olduğu gibi canlılarla dolu hayal etmekte veya hatırlamakta zorlanıyordu.

Uzun yıllar boyu düşündükten sonra, grip salgınının başlamasıyla atalarının şehrine attığı son bakışta babam sana açıklamaya çalıştığım şeye ilk elden tanıklık etti: Bir yerden

uzaklaşırsın, birine veda edersin ve hemen ardından geride bıraktığın o varlık senin yokluğunda donakalır. Linares sokaklarından son kez geçerken dünyanın sonunun geldiği kanısına varmıştı. En azından kendi dünyasının sonunun. Bütün sesler, kokular ve ortak görüntüler yok olmuştu ve sokakların kenarına atılmış bütün cesetlerin aniden, hiç farkına bile varmadan, günlük işlerini halledererken yere yığıldığı şeklinde, belki de tarih öncesine ait bir izlenime kapıldığından eminim.

Belki de kesin dönüşünde ilk izlenimi gri bir Linares'ti. Onları karşılayan o 1918 Aralık ayı buz gibi soğuk ve bulutluydu, insanlar sokaklarda siyah yas giysileriyle dolaşıyordu. Belki de koşullar nedeniyle ölen aile üyelerine mezarlarının başında veda edememişlerdi, ama o zaman, anneannemin dediği gibi iyi yürekli insanlar doğru dürüst yas tutmayı biliyordu: Bir yıl boyunca siyah giyinmek gerekiyordu.

Annemle babam anlaması zor bir yasla karşı karşıya kaldı. İnsanlar kocalarını, karılarını, babalarını, çocuklarını veya arkadaşlarını kaybetmişlerdi ve siyahlar içindeydiler ama bir yandan da sanki hiçbir şey olmamış gibi günlük hayatlarını sürdürüyorlardı. Herhalde hayatta oldukları için mutluydular. Onların yerinde olsam ben de mutlu olurdum. Salgının getirdiği yeni gerçeklikte, kendine karşı dürüst bir insanın kız kardeşim öldü, çok yazık, ama ben ölmedim, ne iyi, diye düşündüğünü itiraf edebileceğine inanmak çok kolay, gerçi bunu başkalarına söylemek nahoş olurdu.

Sevilen birine veda ederken hissetmiş olacakları acıyı hafife almak istemiyorum. Birini kaybetmiş olan hepimiz hayatta kalanın kendini toparlamasının meşakkatli olduğunu biliyoruz, ama hayat kimseyi beklemez. Dönemi göz önünde bulundurmak gerek. Bir düşün: Çevrendeki çok sayıda kişi çaresizce hatta farkına bile varmadan düşüp ölüyor. Sanki senden daha iriyarı biri havaya görünmez ve zehirli bir sprey sıkmış gibi. Sinek gibi. Bu saldırının sonunda, fazla yakından uçmayan, gözden kaçmış, şansı yaver gitmiş sineğin hayatta kaldığını

hayal ediyorum. Peki ama zehirli etki geçtiğinde, hayatta kalanlar ne yapacak? Hayatlarına geri dönecek.

Bir sineksen, uçmaya ve sinir bozmaya devam edersin. O dönemde bir Linares sakiniysen, tarlaya veya çiftliklere gidip ekinlerle veya hayvanlarla ilgilenmeyi asla bırakamazsın. Belki de ilk korkunun etkisiyle dükkânını birkaç günlüğüne kapattın, ama ardından açarsın zira evde hastan veya ölün olsa da senin ve başkalarının ihtiyaçları devam ediyordur: Sana mal satanlar ve senden mal satın alanların ihtiyaçları. O dönemde yaşadıysan, iki saat önce anneni mezarlığa göndermiş olsan da yemek almak için sokağa çıkmazlık, bebek bezlerini veya iç çamaşırlarını yıkamazlık etmedin. Bütün bu olayların arasında dişin kırıldı, tırnakların iltihaplandı veya miden hafif veya ciddi bir şekilde bozuldu, idare etmeye çalıştın, ama sonunda, bulabilirsen, doktora görünmek zorunda kaldın. Başkaları da keçi sütü veya bir şeyler satın alacak bir çocuğun kalmış olması umuduyla düdük, yoyo ve topaç satmak için meydana gitti. Yeni mezarcı salgının sona erdiğini bilince bir Hristiyanı gömmesi için arandığında memnuniyetle gidecekti zira onu belki de mutlu ve açıklaması kolay bir kalp krizinden, gerçekten ölmüş biri için çağırdıklarını bilecekti.

Bir anne veya baba bir çocuğunu kaybettiyse de beslemesi gereken başka çocukları vardı, yani çalışmaya geri dönmesi gerekiyordu. Kimseden, kendisinden bile pohpohlama veya sabır beklemeden.

Mercedes Garza ile ailesinin hastalık ve ölüm sonrasında karşılaştığı şefkat ve ilgiyi o üç ay boyunca başka kimse görmedi. Kocasını kaybettiği için arkadaşına yemek götürecek bir kadın arkadaş da, yetim kalmış çocukların gözyaşını silecek kimse de yoktu. İspanyol gribi sona erdiğinde bir yakınını kaybetmemiş Linaresli kalmamıştı, dolayısıyla başsağlığı dilekleriyle diğerlerinin acısını alevlendirecek kimse de yoktu.

Annemle babam başsağlığı turuna çıkmaya hazır hâlde geri döndüklerinde artık kimse onları dinlemek istemiyordu.

Çoktan konuyu değiştirmişlerdi. O hikâyenin sayfasını kapatmışlardı. Atlatmışlardı. Postacı, onları tanıyan esnaf veya kız kardeşlerimi ve Simonopio'yu vaftiz eden rahip mi aralarından ayrılmıştı, artık bundan bahseden kimse yoktu, verdikleri tek cevap şuydu: Evet, eskisi daha iyiydi veya bu rahip daha iyi bir vaiz. Linares'te kalanlar onlar gibi bir, on, yirmi kişinin öldüğünü görmüştü. Tabii ki üzülmüşlerdi ama ölülerin bıraktığı boşlukları doldurma aciliyeti onları pratik olmaya ve şöyle demeye mecbur bırakmıştı: Kasap Don Atenógenes öldü, Tanrı onu yanına alsın ama bize de yeni bir tane göndersin. Amin.

Üzülüp acı çekmekten çok, ete, erzaka, ayine, bilenmiş bıçaklara ihtiyaçları vardı. Hayat böyle.

Bütün bunlara hazırlıklı olmayan annem ve babam bu tutumu anlamakta ve uygulamakta çok zorlandı. Örneğin: Üç aydan kısa süre önce kızını toprağa veren ama daha şimdiden iki aylık hamile olan bir kadına, annemin ondan daha genç bir arkadaşına başsağlığı dilemek ve onu avutmaya çalışmak çok zordu. Övünmek gibi olmasın ama tam bir zarafet timsali olan annem, bu durumlar için doğru protokolün ne olduğunu bilmiyordu.

Ayrıca yakın arkadaşların aniden ortadan yok olması gerçeğiyle yüz yüze kaldılar. Doktor Cantú'nun seyrek mektuplarından şunun veya bunun öldüğü haberini almış olmalarına rağmen kendileri oradan uzaklaşmıştı ve gerçeklikleri de onlarla birlikte gitmişti. O vefatların ne anlama geldiğini rasyonel açıdan anlıyorlardı ama La Florida'daki gerçekliklerinde izolasyonda yaşarlarken hayatları o kadar da değişmemişti. Geri dönüp o kadar çok sayıda arkadaşın, akrabanın ve tanıdığın yokluğunu fark etmek, geride kalanların sürekli damlalar hâlinde yaşadığı acıyı onları hazırlıksız yakalayan bir sağanak şeklinde hissetmelerine yol açtı.

Her şeyden izole kalınca, yokluklarında neredeyse savaşın da ortadan kalktığına inandılar. Ama öyle olmamıştı. Grip ne kadar ölümcül olsa da şiddeti sona erdirememişti. Ayrıca, o üç

ayda çok sayıda Linaresli ölmüş olsa da o vefatlar bölge nüfusunda gedik açamamıştı, yağmalamalardan, kadınların kaçırılmasından ve ayaklanmalardan korunmak için her gün kırsal bölgelerden çok sayıda aile geliyordu. Yani eski hayata geri döndüklerinde karşılaştıkları panorama artık orada olmayan arkadaşların ve tanıdıkların geride bıraktıkları boşlukla ama aynı zamanda bir sihir eseri olarak hiçlikten çıkıp karşılarına dikilen yeni ve tanınmadık yüzlerin yol açtığı yumrularla da doluydu.

Anneannem de La Florida'ya gittiklerinde kederle arkada bıraktığı iki oğlunun sadece hayatta kalmakla kalmayıp sanki hiçbir şey olmamış gibi hayatlarına devam ettiğini ve hiçbir eksiklik çekmediklerini öğrendi. Arada bir aldığı haberlerden hayatta olduklarını öğrendi ve bunu da süt reçelini yaparken onlara adadığı bol miktarda duaya bağladı.

Onun yokluğunda ve sağlık krizine rağmen topraklarıyla ilgilenmişlerdi ve aynı zamanda âşık olmak ve kendilerine âşık etmek için hevesi, enerjiyi ve fırsatı da yakalamışlardı. Anneannem Emilio'yu nişanlanmış buldu. Carlos'u evlenmiş ve onu anneanne yapmak üzere buldu –ailenin soyadını taşıyacak ilk torun– ve bu iki olay tam olarak Tanrı'nın emrettiği sırayla da gerçekleşmemişti.

Anneannem eskiden, hayatın karakterini kurşuna dizmesinden önceki kadın olsaydı, edepsiz ve şehvetli olmakla suçlayarak küçük oğlu Carlos'un kulaklarını çoktan çekerdi. Onurlu bir erkek gibi davranıp genç kızla derhal evlenmesini şart koşardı. Ardından, kimse erkenden gelen torun haberini sorgulayamasın diye onları bir süreliğine gözlerden ve Linares sosyetesinin meraklı takvimlerinden uzağa gönderirdi.

Yeni koşullarda anneannem Sinforosa, Carlos'un kendisinin zorlamasına gerek kalmadan doğru olanı yaptığını, María de la Luz Garza'nın babasının bile ondan kızına karşı sorumluluğunu yerine getirmesini talep etmesine gerek kalmadığını öğrenip rahat bir nefes aldı. Onurlu bir erkek, bir beyefendi olarak kendisi ailenin evine gitmiş, evlenmek için izin istemiş

ve çağırttığı rahip onları, sadece ağabeyi Emilio'nun eşlik ettiği mütevazı bir törenle, hemen orada evlendirmişti.

O aceleye getirilen düğün küçük bir skandal yaratmıştı. İyi niyetliler damadın annesi olmadan ve onca ölümün arasında evlenmelerinin çok yakışıksız olduğunu söylüyordu zira bir yıl yas tutulması ve her türlü sosyal etkinliğin iptal edilmesi gerekiyordu. Özellikle de bir evlilik gibi neşeli ve hayırlı bir olayın. Çok da iyi niyetli olmayanlar ise yeni çiftin arsızlığı hakkında yorumlar yapıyordu: *Onca ölümün arasında yaptıkları işe bak. Zamanı da nereden buldular ki?*

Anneannem bütün arkadaşlarının ona yeni torunu sorarken bir yandan da zihinlerinde hesap yaptıklarını fark ediyor ama umursamıyordu. Koşulların onu, torunu doğmadan önce oğlunu uzağa göndererek zamansız bir hamileliği gözlerden saklama zahmetine girmekten kurtarmasına minnettardı. Aileler birbirine yakın kalmak zorundaydı zira anneannemin de öğrendiği gibi, ne olacağı hiç belli olmazdı. Hayat onu uzun zaman önce geride bırakmıştı ve bu yeni torun ne büyük trajedilerin yaşandığının hiç önemli olmadığını anlamasını sağladı: Hayat devam ediyordu.

Geri döndükleri gün, annem Espiricueta'nın evine başsağlığına gitmek üzere yola koyulunca, babam da fırsattan yararlanıp şehir merkezine gitti. Ablalarımı almaya giderken geçtiği hâlinden çok da farklı olmayacağını düşünüyordu ama sokaklardaki hareketlilik karşısında şaşkına döndü.

Belediye Başkanı Carlos Tamez'le, sürekli olarak insanların girip çıktığını fark ettiği postanenin kapısında karşılaştı. Hızlıca selamlaştılar, ikisi de yoluna devam etmek için sabırsızlanıyordu. Babam uzaklaşırken ona posta hizmetinin işleyip işlemediğini sordu.

"Kısmen işliyor," diye yanıt verdi diğeri.

Personel oradaydı ama daha yeni organize olmaya başladıklarından, mektupları ve telgrafları gidip şahsen teslim almak gerekiyordu.

"Sana bir at arabası gerekecek," dedi Belediye Başkanı ve bu yorumun ardından uzaklaştı.

Babam bu uğursuz ve gizemli mesajı postaneye girene, içeride onu neyin beklediğini görene ve ardından o âna kadarkı hayatının en kötü anlarından birini yaşamak için eve dönene kadar anlamayacaktı.

Babamın alışılmadık ve ani öfke kriziyle ilgilenmek için Espiricueta'lara yaptığı ziyaretin ardından yükselen kendi öfkesini unutan annemin çabaları sayesinde, babam gece olduğunda çoktan sakinleşmişti.

Ama annem hayatının geri kalanı boyunca pişman olacaktı: Neden olmasına izin verdim? Neden çözümü varken söylemedim? Çünkü sadece geriye doğru dönüp baktığımızda her şey açıkça görülür ve bu yüzden hayatı "keşke"lerle doldururuz. Gelgelelim şimdide yaşayanların körlüğüyle, babamın hiddeti annemin hislerinden çok daha büyüktü.

25

Küçük postaneye girdiğinde Francisco Morales oradaki hareketlilik ve yeni yüzler karşısında şaşırdı. Eski postacılar orada değildi ama yeni yönetici ona tanıdık gelmişti: Sonradan eskiden çöpçülerin şefi olduğunu öğrenecekti. Genişlemekte olan şehirde, yirmi yıllık hizmetin ardından, belki de virüslü bir mektuptan veya Bayan Graciela'nın nakışlı mendilini çıkaracak zamanı bile bulamadan postanede tutulduğu ölümcül hapşırıktan kaptığı hastalık yüzünden hayatını kaybeden görevlinin yerine, şehrin bütün sokaklarını ve mahallelerini tanıyan birini postane şefi olarak atamak son derece pratik bir fikir olmuştu.

Merhum postane şefinin peşinden astları da mezara gitmişti ve onlardan biri de hikâyeyi kimin anlattığına bağlı olarak kahramanlık veya aptallık sonucunda Rahip Emigdio'nun çağrısına uyup evinden çıkarak iki ölümcül telgraf gönderen Álvaro'ydu.

Şimdi mektupları işleyip düzenleme işinde hepsi acemiydi. Sokakları tanıyorlardı ama önce işe gönderenin düzgün veya sarsak el yazısını okuyarak başlamak gerekti. Ayrıca hizmet tekrar yürürlüğe sokulduğunda gelen veya gönderilmesi gereken mektup dalgaları karşısında sanki bir kâğıt denizinde boğuluyor gibiydiler, dolayısıyla nereden başlayacaklarını bilmiyorlardı: Aniden üç aylık kutlama, başsağlığı, vefat ilanı, kesintiye uğramış işler, son dakika itirafları ve geri kalan her şey tam önlerindeydi.

Acemi postacıların kafa karışıklığına ek olarak, aile üyelerinden veya dostlarından haber almak için sabırsızlanan Linares sakinleri de mektuplar yoluyla hayatta kalanlara dair envanterlerini tamamlamaya çalışıyor, daracık alanda fırtına gibi eserek derhal ve öncelikli olarak kendileriyle ilgilenilmesini talep ediyordu.

Francisco birkaç gün bekleyip sonra gelmeye karar verdi. Orada oluşmuş insan düğümüne adım atmak istemiyordu. Gitmek için arkasına döndüğünde, postane şefinin ona seslendiğini duydu.

"Don Francisco, gitmeyin! Mektuplarınız var. Yani, bir kısmı. Yığının içinden başkaları da çıkabilir. Ama size gönderilmiş bir sürü mektup var. Alın götürün. Burada yer açılsın. Oğlum, Don Francisco'nun mektuplarını getir!" Joaquín Bolaños yardımcısına böyle söyleyip ardından dikkatini tekrar Francisco'ya çevirdi: "Bunları bizi uğraştırmamak için Monterrey'den bir araya toplanmış hâlde gönderdiler."

Delikanlı beyaz bir çuvalla geldi. Yastık kılıfına benziyordu ama ince dikdörtgen kâğıtlarla doluydu, ayrıca içindekileri korumak için düğümlenmişti. Heyecanla dört beş mektup almayı bekleyen diğer herkes ona şaşkınlıkla baktı: Bu kadar çok şeyi kim, kime ve neden yazmıştı ki?

"Bunların hepsi bana mı?"

"Yani. Size diyemeyiz. Ama sizden birine."

"Benden birine mi?"

"Kızlarınızdan birine."

"Yok canım. Bir hata olmuştur."

"Hata falan yok. Tek tek gözden geçirdik, mürekkep çok net. Seksen dokuz mektubun hepsi küçükhanım Carmen Morales Cortés'e gönderilmiş..."

Francisco insanların mırıldanarak söylediklerini açıkça duymadan önce çuvalı aldı. Duyması gerekmiyordu zira hayal edebiliyordu. Carmen Morales'e aşk mektupları. *Kimden*

acaba? diye soruyor olsalar gerekti. Peki Carmen onlara cevap yazıyor mu?

Arabasını meydanın yakınında, o gün için planladığı ziyaretlere devam etmeye hazır hâlde park etmişti, bu yüzden o yöne doğru ilerledi, postane çuvalını koltuğa koydu ve arkasından kendisi de arabaya bindi. Kâğıt ve mürekkep kokusu burnunu istila etti. Yapılacak ziyaretleri unuttu. En iyisi eve gitmek olacaktı, öfkeliydi çünkü artık kızının adı ağızdan ağıza dolaşıyordu ve o kadar çok satırı yazmak isteyen kişinin kimliğini öğrenmek için de sabırsızlanıyordu.

İçeri girdiğinde Carmen de, Consuelo da evde değildi. Pola dadı onların ikiz kız kardeşler olan Ardineslerin evine ziyarete gittiklerini ve Beatriz'in de henüz Espiricuetalardan geri dönmediğini bildirdi.

Tek başına mektupları tek tek gözden geçirdi ve gerçekten de hepsinin Carmen'e ve aynı kişi tarafından yazıldığını gördü Antonio Domínguez Garza denen biri. Orada, kendisinin daha fazlasını öğrenmeden öylece yakmak istediği mektuplarda pula yatırılmış bir servet vardı.

Şömine yanıyordu. Hepsini teker teker ateşe atmak ve yavaş yavaş yandıklarını görmek çok kolay olurdu. Ayrıca hepsini tek tek açıp o Antonio denen adamın kızına neler söylediğini okumak da çok kolay olurdu. Ama ne kadar ihtiyaç duysa da bunu yapmadı. Başkalarına ait mektuplar kesinlikle açılmaz ve izinsiz okunmaz, diye kendine hatırlatması gerekti.

Nezaketinden açmıyordu ama buna karşılık bir şeyleri tekmelemek istiyordu. Tekmelemek için önünde katı bir şeyin, mesela Antonio Domínguez'in olmasını isterdi ama çuvaldan teker teker çıkarırken odanın zemininde biriken mektup yığınıyla yetinmek zorunda kaldı.

Kontrolsüz tekmeleriyle zarfları her yöne doğru uçurarak çalışma odasına saçtı.

Pola dadı, patronunun evde olduğu her kış akşamüstü

alışkanlık edindiği üzere sıcak çikolata götürdüğünde onu bu hâlde buldu. Kapıya kadar ilerledi ama bir adım daha atmaya cesaret edemedi. Onu neredeyse her durumda sakin görmeye alışkın olan Pola, aromatik ikramını sunmak için ağzını açmaya bile cesaret edemedi. Aceleyle ama özenle hazırladığı çikolatanın tek bir damlasını dökmeden kapıyı kapattı ve Señora Beatriz'in geri dönmekte gecikmeyeceğini umarak mutfağa gitti zira birinin bir şey yapması gerekiyordu.

Francisco Morales'i yüzü kıpkırmızı olmuş, onun için anlaması imkânsız bir çabayla soluyarak şiddetli bir dansta kendini kaybetmiş hâlde gördüğünü unutmak ve bunu açıklamak çok zor olacaktı.

Señora'yı acilen buraya getirecek birini göndermesi şarttı.

"Martín!"

Martín onu Anselmo'nun evine götürecek patikada koşmaya başladı. Şansı yaver giderse dönüş yolundaki Señora Beatriz'le karşılaşırdı yoksa da gidip onu alacaktı. Pola dadının telaşıyla telaşlanan Martín, Beatriz'in oradan ayrılıp başka bir patikayı kullanarak başka bir yere ziyarete gitmediğini umuyordu. Yolun yarısını bile kat etmemişti ki yanında Simonopio ile ona rastladı. Erken kış loşluğunda ve uzaktan ikisinin el ele tutuşmuş, aceleyle yürüdüğünü fark etti. Simonopio vaftiz annesinin adımlarını takip ediyordu. İçi sıkılmış, bir şeylerden etkilenmiş görünüyordu. Yanlarına ulaşmasının sürdüğü bir dakika boyunca Martín neden o hâlde olabileceklerini tahmin etmeye çalıştı. Señora Beatriz'in yüzü de son derece asıktı, Simonopio'yu sol elinden tutmuştu ve sağ elinde de bir değnek vardı. Çocuğun kadını hoşnutsuz edecek veya öfkelendirecek bir şey yapmış olabileceğine inanmıyordu, genelde çok sabırlı ve sakin bir çocuktu. Şimdi neler oluyordu? Geri dönmelerinin üzerinden sadece birkaç saat geçmişti ve her şey altüst olmuş durumdaydı. İnsanın keyif çıkarmasına bile zaman tanınmıyordu.

"Señora Beatriz! Pola, Don Francisco'nun nöbet geçirdiğini söylüyor!"

Beatriz daha fazla soru sormadı: Değneği ve Simonopio'nun elini bırakıp jüponunu iki yandan kaldırarak adımlarını hızlandırdı. Martin'in ayak bileklerini görmesi ihtimali umurunda bile değildi. Önceliği mümkün olduğu kadar kısa süre içinde eve varmaktı, Pola onu aynı cümleyle karşıladı: Francisco nöbet geçirmişti. Çalışma odasında.

"Şimdi tek duyulan sessizlik..."

"Öyle mi bıraktın? Tek başına?"

"Öfleyip pöflemelerinden korktum, kapıyı kapatıp sizi çağırttım."

"Doktoru çağırt, Pola. Çabuk. Hadi."

Çalışma odasının kapalı kapısının önünde Beatriz içeri girmekte tereddüt etti. Onu bekleyen şeyden korkuyordu. Hâlâ hayatta mıydı? Hayattaysa, bir nöbetin ardından onun için ne yapabilirdi? Gözlerinin yaşlarla dolduğunu fark etti. Kendine hâkim oldu ve içeri girdi.

Kocasını yerde yatar hâlde hayal etmişti ama hayır: Arkası dönük, arkasına yaslanmış hâlde sandalyesinde oturuyordu. Endişeyle, yavaş yavaş, onu tam karşıdan görene kadar yaklaştı. Gözleri kapalıydı ama alnını buruşturmuştu. Terliydi ama nefes alıyordu. Yüzü kıpkırmızıydı.

Daha önce hiç inme geçiren birini görmemişti, nasıl yardım edebileceği konusunda en ufak bir fikri yoktu. Yatırması mı yoksa olduğu hâlde bırakması mı gerektiğini bilmiyordu. Onunla konuşması veya sersemliğinden çıkması için sarsması mı gerekliydi, yoksa kendiliğinden ve yavaş yavaş kendine gelmesini beklemek daha mı iyiydi. Su vermeli miydi? Amonyak koklatmalı mıydı?

Yüzüne dokunmaya cesaret etti. Teması hisseden Francisco gözlerini öyle aniden açtı ki Beatriz'i irkiltti.

"Ne?"

Korku ve rahatlama arasında kararsız kalan Beatriz sinirlendi:

"Öldüyordun!"

"Tabii ki hayır. Kim söyledi?" diye sordu yerinden hareket etmeden.

"Aman. Boş ver. Ölmediğin çok açık. Bu hâl ne? Ne oldu burada?" Kocasının ölmediğini görmenin yarattığı rahatlamayla, yere saçılmış zarfları fark etti.

"Linares'teki yaygın görüş bunların Carmen'e yazılmış aşk mektupları olduğu yönünde."

"Ah. Linares'te bu konuda bir görüş oluştu mu?"

"Sen ne düşünüyorsun? Seksen dokuz mektubun gözden kaçması zor, Beatriz."

"O kadar çok mu?" Zarfları yerden toplayıp düzenli bir şekilde üst üste yığmaya başladı, bu sırada Francisco onu hiç hareket etmeden izliyordu. Biraz ezilmişlerdi, bazılarının üstüne basılmıştı ama hiçbiri açılmamış ve görünüşe bakılırsa hiçbiri yırtılmamıştı. Hepsi Antonio Domínguez'den geliyordu. Beatriz şaşırmış görünmüyordu.

"Sen Carmen'in Monterrey'de bir âşığının olduğunu biliyor muydun?"

"Birkaç gün önce öğrendim."

Beatriz kızının aşk hikâyesi ve âşık yazarın aile ve sosyal durumu hakkında bildiklerini ona anlattı.

"Çok yakında sana söyleyecektim, sır değildi yani. Sadece biraz geciktirdim, o kadar. Uygun an gelene kadar. Şimdi onunla ciddi bir nişanlılık konusunu konuşmamız gerekecek."

"Çok umutlanmasın ha! O kadar küçük yaşta evlenemez. Ayrıca kim bu genç? Keyif meraklısı, genç kızları baştan çıkaran biridir kesin..."

"Hayır! İyi bir aileden, söyledim ya. Carmen gibi biriyle oynamaya cesaret ettiğini sanmam. Ama Linaresli değil: Evlenirlerse Monterrey'de yaşayacaklar. Düşünsene. Biz ne yaparız? Onu ne kadar sık görürüz? Ve tabii ki hemen evlenemezler: Carmen'in okulunu bitirmesi ve en az bir yıl yas tutması gerek."

"Ölen herkes için ayrı ayrı yas tutsa daha iyi."

"Yok canım. Bir düşünsene. O hızla asla torun sahibi olamayız. Ben, torunlarım uzakta yaşasa bile anneanne olmak istiyorum. Sadece, bu kadar erken olmaz. Ayrıca anneanne ve dede olacağımıza ve ihtiyarladığımız fikrine alışmamız için de zaman gerekiyor, öyle değil mi? İşin doğrusu, evlenmeye niyetlenen bir kızımın olması üstüme soğuk su dökülmüş gibi hissettirdi. Hayatımızın bu dönemine daha yeni alışıyordum, şimdi de başka birine, annemin de yaşamakta olduğu döneme geçiş yapıyorum. Zorlandım: İhtiyarlamak kolay iş değil.

"Bakalım aday hoşumuza gidecek mi, düğün işi sonra düşünülür. Sonra da torunlar. Daha çok var."

"Ben ihtiyarlarsam sen de ihtiyarlarsın, haberin olsun."

"Ben asla ihtiyarlamayacağım, ben ihtiyarlamazsam senin de ihtiyarlamana izin vermem," derken bir yandan da onu kucağına oturtmak için kendine çekiyordu.

Carmen coşkuyla, apar topar içeri girdiğinde onları bu hâlde buldu.

"Bana bir sürü mektup geldiği doğru mu?"

"Kim söyledi?"

"Köy merkezinde söylediler, ben eve dönüyordum. Önce Bayan Eufemia. Üç dolu çuval olduğunu söyledi. Sonra başkaları da bahsetti. Hepsi mektupların kimden geldiğini bilmek istiyordu."

"Bayan Eufemia... Bütün Linares'in meşhur mektuplardan haberdar olacağını söyledim ben sana, Beatriz. Bir çuval. Sadece bir çuval var. Sana gelince Carmen: O Antonio denen gence, onun sayesinde buradaki herkesin diline düşmenden hiç hoşlanmadığımı açıklasan iyi edersin. Mektupları okuyacaksan, sonrasında göz gezdirmesi için her birini annene vereceksin. Tonu ve niyeti doğru olsa iyi olur. Cevap vereceksen de yanlış yoruma veya daha fazla söylentiye yol açmaman için önce annene okumak zorundasın. Kabul etmiyorsan mektupları hemen şimdi yakalım ve bu konuyu tamamen unutalım."

Carmen aceleyle kabul ettiğini belirtti ama mektupları açmadan önce özenle tarih sırasına dizdi.

Pola dadı cesaretini toplayıp doktorun geldiğini haber vermek için içeri girdi.

"Ne büyük rezalet: Boşu boşuna getirttim! Öldüğünü sanmıştım. Bir yanlış anlaşılma olduğunu, gönül rahatlığıyla gidebileceğini söyleyeyim."

"Yok, söyle gelsin. O kadar hareket yüzünden sırtımı incittim. Hareket edemiyorum," diye itiraf etti.

Beatriz ona muzip bir ifadeyle baktı.

"Daha demin asla ihtiyarlamayacağına dair söz vermemiş miydin?"

26

Babası yaşadığı duygu patlamasından aspirin ve sıcak su desteğiyle normale dönerken, Carmen mektuplarını yüksek sesle, sadece iyi bir aileye mensup bir hanımefendiye gereken saygıyı göstermekle kalmayıp samimi ve tutkulu, daima terbiyeli bir aşkı ifade ettiklerini kabullenmek zorunda kalan annesinin yanında okudu. İlk mektuplarda Antonio ona sözler veriyor ve sözler istiyordu. Nişanlılık dönemini başlatmak üzere izin almak amacıyla anne babasına yazmak için onun rızasını istiyordu. Son mektuplarda da vaatlerine devam ediyordu ama sevdiğinin uzun süren yokluğu ve sessizliği onu birlikte bir gelecek yaratma umudundan uzaklaştırıp Carmen'in artık varlığıyla yaşayanların dünyasını güzelleştirmediği olasılığı karşısında kedere yaklaştırıyordu.

Ona şarkı sözleri ve beceriksizce İspanyolcaya çevirdiği İngiliz edebiyatından klasik şiirler göndermişti. Bazen bu koleksiyona kendisinin yazdığı ve yine kusurlu ama hararetli şiirlerini de eklemeye cesaret etmişti. Beatriz, Carmen'in farkı görüp görmediğini bilmiyordu ama bizzat Antonio'nun yazdıkları, kalite değil de adanmışlık nedeniyle onun daha hoşuna gidiyordu. Carmen'in yeni aşk ilişkisinin onlarda yarattığı şaşkınlığa ve bunu yaşamak için henüz çok genç olduğuna kati bir şekilde inanmalarına rağmen, Beatriz kızının delikanlıda uyandırdığı hisler karşısında çok duygulanmıştı. Biri onu sevecektiyse, kızının iyi bir şekilde ve hayatı boyunca sevilmesini diliyordu. Bu yüzden, dizeleri ve beyanları arasında An-

tonio Dominguez ileride kayınvalidesi olacak kadının kalbini sonsuza kadar fethetti. Beatriz her sayfayla itirazlarını ve zorlukları daha da fazla unutuyordu. Mustakbel damadını şahsen tanımıyordu ama tanımak, onun hakkında her şeyi öğrenmek istiyordu. Bakışlarında, kızına duyduğu aşkı ve hayranlığı görmek istiyordu. Savaş sona erecekti ve evlendiklerinde onları ziyarete Monterrey'e gitmeleri gittikçe kolaylaşacaktı. Onları hemen ziyarete davet ederek torunların anneanne ile dedelerinin yanlarında olmayışını hissettirmemenin yolunu bulacaklardı.

Delikanlı henüz tarihlerden değil, sadece vaatlerden bahsediyordu ve Carmen'in on altı yaşından önce evlenmesinden korkmaları için bir neden yoktu –Beatriz on yedi yaşına kadar beklemesi gerektiği fikrinde ısrarcıydı– ama genç âşıklar daha önce bir araya gelmeye karar verirlerse fazla itiraz etmeyeceğini düşünmeye başladı.

Beatriz savaşın darbelerinden ve salgınla geçen aylardan bir şey öğrendiyse o da hayatın garanti sunmadığı, insan ne kadar plan yaparsa yapsın elinde olmayan nedenlerin bu planları bozabileceğiydi. Carmen'in Antonio Domínguez'in mektuplarındaki duygusal satırları okumaya başladığı andan itibaren, etrafında sert bir kabuk oluşturan şüpheciliği yumuşadı. Fikrini hiçbir şey değiştiremezdi: Hâlâ hayatın taahhütlerde bulunmadığını düşünüyordu. Bu ona göre mutlak gerçekti. Gelgelelim fazla uzun bir süre boyunca sadece bu ilkeye odaklanmıştı. Ve şimdi hayatın taahhütlerde bulunmasa da bazen fırsatlar sunduğunu düşünmek istiyordu. Beatriz, Carmen'in elinde yaşama ve yaşatma, yeni bir hevesle ve geleceğe umutla yeniden başlama fırsatı bulunduğunu kabul etti.

Dolayısıyla, on altı ile on yedi arasında pek de bir fark olmadığı sonucuna vardı: Önemli olan fırsatı değerlendirmek ve kaçırmamaktı. Anne ile kızı arasındaki çocuksu "kimle evleneceğim" oyunlarını geride bıraktıklarını hüzünle düşündü. Bu oyunun somut bir yanıtı hiçbir zaman olmazdı ama artık

vardı. Artık vardı. Artık kızına şöyle diyebilirdi: İşte burada, geldi, hayatın sana sunduğu bu. Kaçırma.

Okudukları her paragrafta Beatriz Morales de Cortés hüzne, geçmişin acılarına ve kederine sırtını dönüyor, keyifle geleceğin vaat ettiklerine bakıyordu. Herkese vaat ettiklerine. Carmen için acıdan çok neşe olacaktı, buna inanmaya karar verdi. Bir anne kızı için başka ne dileyebilirdi ki?

Uzun süredir ilk kez ölümlerin, hastalıkların veya savaşın hiçbir şeyi engelleyemeyeceğini düşündü: Hayat devam ediyordu ve bunun gibi anlarda kendisi de buna mutlu oluyordu.

Tabii ki seksen dokuz mektup tek oturuşta hak ettiği özenle okunamaz. Akşam yemeği için ve ardından bir şeyler içmek için ara verdiler. Carmen'in yanıtı, annesinin ısrarıyla ertesi günü beklemek zorundaydı: O saatte kimbilir ne çılgın laflar edersin.

"Ben de öyle. Uyuyalım artık."

Ertesi gün Carmen'in mektubunu götürmesi için Martín'i postaneye yolladılar. Mektupta, uygun bir itidalle ona ilgili bilgileri sunuyordu: Hayattayım; mektuplarını aldım; Monterrey'e ne zaman döneceğimi bilmiyorum ve annemle babam nişanlın olmama izin verdi. Martín dokuz yeni mektupla geri döndü ama sadece biri Antonio Domínguez'den geliyordu. Geri kalanları, Morales ailesini şaşırtan bir şekilde, Monterrey'den gelen mektup akınından haberdar olunca flört etme yolunun açıldığını düşünen Linaresli delikanlıların yine Carmen'e yazdığı aşk mektuplarıydı.

Bunlara verilen yanıt nazik ama netti: Teşekkürler, nişanlım var. Gerçi hepsi ısrarından vazgeçmedi: Yıllar sonra bile asla yanıtlanmayan mektuplar gelmeye devam edecek ve Beatriz bunları sonsuza kadar saklayacaktı. Kızı nişanlıydı ama fazla iyi haberin olmadığı bir dünyada, sadece kendini ifade etmeyi arzulayan genç bir aşkı –kim olursa olsun– takdir etmemek mümkün müydü?

27

Ablam Carmen hemen evlenmeyecekti. Uzun uzun tartıştıktan sonra, annemle babam ablalarımın mevcut aşk hikâyesine rağmen Sagrado Corazón'a geri dönmesi gerektiğine karar verdi. Savaş ve yağmalama koşulları üç aylık salgın döneminde bile durulmamıştı. Zorla askere alınma riski erkekler için devam ediyordu ama kadınlar da bir anda ve sonsuza kadar ortadan kaybolabilirdi. Herhalde bu durum başka eyaletlerde daha kötüydü ama Nuevo León'da da muaf değildik. Annemle babam o dönemde Carmen ile Consuelo'nun sığır hırsızlarının Linares'e saldırma olasılığının, beklemekte olan damat adayına rağmen rahibelerin gözetiminde yatılı okudukları zamandan daha fazla olduğunu düşündü.

Gelgelelim nişanlılığında ablama destek olmak onlar için kolay değildi. Kızlarından hiçbirinin doğru dürüst tanımadığı bir erkekle evlenmeyeceğine karar vererek, çiftin daha fazla ama edep kurallarına uyarak görüşmesi için bir strateji düşünmeleri gerekti. Arada bir, delikanlının kuzeni olan arkadaşıyla yatılı okuldan çıkmasına izin vermek yetmezdi. Ayrıca iyi aileye mensup bir genç kızın yanında anne babası olmadan nişanlısıyla görüşmesinin hoş karşılanmamasından korkuyorlardı.

Böylece, Monterrey gelişmesini uzun süredir savaşın çapraz ateşinden ve dolayısıyla taşradaki duraksama ve belirsizlikten uzaklaşma veya biraz nefes alma fırsatı olarak gören babam, nişanlılık haberini aldıktan birkaç gün sonra annem itiraz etse

bile Monterrey'de bir ev inşa etme veya satın alma zamanının geldiğini duyuracaktı.

"Orada yaşayalım demiyorum. İstemediğini biliyorum. Kızlara yakın olmak için. Carmen, Antonio'yla senin gözetiminde görüşsün diye, zira körlemesine evlenilmez. Ayrıca iyi bir yatırım."

Bu sonuncu cümleyi daha çok atalarının kulakları için söylemiş olabilirdi.

"Ama traktöre ihtiyacın var, işçilerin evleri, elektrik..."

"Birikmiş paramız var, bu işe yaramayacaklarsa ne işe yarayacaklar? Orada arazi almak için kullandım ve bak, hiçbir şey olmadı."

Annemin yaklaşmakta olan değişikliklerden duyduğu endişeyi fırsat bilen babam, sonunda fazla detaya girmeden, o mülklerin satın alınması hakkında ona bilgi verdi. Annemden tartışmalı bir yanıt gelmemesi karşısında daha fazla şansını zorlamamak için planını açıklamaya devam etti.

Ablalarım annem şehirde olduğu sürece evde kalabilir ve danslara gitmek için Monterrey sosyal kulübüne üye olabilirdi.

Ablalarım fikri beğendi. Sorun, dedemin kurşuna dizilmesinden beri annemin Monterrey'e geri dönmemiş olmasıydı. İtiraz ettiği şey şehir değildi: Yolculuktu. Trenle gitme riskinden korkuyordu ve babam daha uzun sürse de onu atlı arabayla göndereceğini söylemesine rağmen sakinleşmiyordu. Trenle atlı araba aynı şeydi. Babam korktuğu için onu eleştiremiyordu, annem son derece haklıydı: Başlarına bir şey gelmeyeceği, tehlike olmadığı konusunda ona garanti veremezdi ama Linares'te kalırsa güvende olacağını da garanti edemiyordu.

Ablalarım, özellikle de Carmen çok güzeldi ama bu tesadüf değildi: Evlilik yaşında bir kızı olmasına rağmen güzelliğinden hiçbir şey kaybetmeyen annemden miras almışlardı bunu. Babam birinin uğrayıp kadınları götürme riskinin en az ablalarım kadar annem için de mevcut olduğunu biliyordu. Yani

Carmen'ın aşk durumu bütün ailenin Monterrey'deki yeni bir evde, en azından kendisinin uzakta, çiftliklerinde olduğu günlerde tehlikeden kurtulmaları olasılığını doğurmuştu.

Annem evinden, babamın yanı başından bir haftadan uzun süre uzak kalmayacağına dair yemin etse de –ciddiydi– vakit kaybetmeden, o dönemde köklü aileler için en uygun yer olan Zaragoza Caddesi'nde, mütevazı boylarda ama çok modern bir ev satın aldılar: Evin tamamında elektrik tesisatı, mutfakta ve iç banyoda akar suyu vardı. Bunlar ilk başta anneme aşırılık gibi göründü ama neredeyse ânında alıştı.

Carmen ve Antonio hemen hemen geleneksel bir flört dönemini böyle yaşayabildi: Annem Monterrey'deyken Monterrey sosyal kulübünde dansa gidiyor, evde onunla akşam yemeği yiyorlardı. Veya babam ziyarete geldiğinde damadın ailesi onları bir aile toplantısına davet ediyordu. Ablam annemin yokluğunda yatılı okula geri döndüğünde, günde iki kez mektuplaşıyor, birbirlerini özlüyor ve 1920 ilkbaharında hayatlarını birleştirecekleri ânı sabırsızlıkla planlıyorlardı.

Bir yıl öncesinden beri düğün için bütün hazırlıkları tamamlamış olmalarına rağmen, 1921 ilkbaharına, Carmen on sekiz yaşını doldurana kadar evlenemediler. Antonio'nun annesi Bayan Domínguez, genç çiftin 1920 Mayıs'ında Kilise'ye takdiminden kısa süre sonra, akut sarılıktan öldü ve Antonio en azından bir yıl yas tutmak zorunda olduğundan düğünü ertelediler.

"Bana bak, Francisco. Bana söz vermen lazım," annem damadının yas tuttuğu yıl babama böyle diyecekti, "bu sene ölursem sakın Carmen'le Antonio'nun evlenmesi için beklemeye kalkma. Böyle devam edersek bunca ölümün arasında hayatları akıp gidecek. Evlensinler gitsin. Isterlerse sade bir tören yapsınlar. Fazla şenlik olmadan. Hatta tören sade olmazsa alınırım ama benim ölme dikkatsizliğini göstermem yüzünden ihtiyarlayıp giderlerse çok daha fazla alınırım."

"Deme öyle şeyler, sen hayatında bir kere bile dikkatsizlik yapmadın. Şimdi başlamaya da kalkma sakın."

28

Simonopio'nun Espiricueta ailesine başsağlığına giden Beatriz Cortés de Morales'e eşlik ettiği gün, tekrar dadısının yatağına sığındığı gün oldu.

Simonopio hayatı boyunca Reja ve Pola dadılarının odasında, önce bir sepette ve ardından beşikte, huzur içinde uyumuştu. Ama dört yaşındayken ona acil olarak bir yatak ayarlamışlardı.

Vafüz annesi bir gece Pola dadıyı aramak için içeri girmiş ve onu beşiğinde, uyumaya hazır, dertop olmuş hâlde görmüştü. Alnını okşamak ve üstünü örtmek için yaklaşmış ama durakalmıştı.

"Şu hâline bak, Simonopio! Hangi arada bu kadar büyüdün?" O tabii ki yanıt vermemişti. "Artık sığmıyorsun. Burada uyumaya devam edersen bir salyangoz gibi yusyuvarlak hâlde büyüyeceksin."

İki gün sonra uyumak için içeri giren Simonopio, beşiğinin yerinde büyük ve korumasız bir yatak olduğunu görmüştü.

Bir salyangoza dönüşmek istemiyordu. Bacaklarını uzatma fikrini sevmişti ama onu içeride tutan, koruyan parmaklıkları özleyecekti. Uyurken yatağın kenarından uzak durmak için hareketlerini kontrol edemeyeceğini biliyordu. İlk gece gözünü kırpmamıştı. Onu izleyen geceler uyumuştu ama kısa süre sonra midesinde boşluğa düşme hissiyle, sıçrayarak uyanıyordu. Simonopio yere düşmekten değil, boşluktan korkuyordu. Durmadan düşmekten korkuyordu.

Sonradan ve birkaç ay boyunca, gece yarısı battaniyesini ve yastığını alarak Reja dadısının yatağına taşınmaya ve orada koruyucusunun ılık vücudu ile duvar arasında derin bir uykuya dalmaya alışacaktı.

Uyumamış olan Reja çocuğun onu rahatsız etmemeye çalışarak, belki de reddedilmekten, tekrar kendi yatağına gönderilmekten korkarak yanına uzandığını hissediyordu. Ama Reja onu asla reddetmezdi. Yatağın onu sabahları alıştığından daha erken saatte, daha uykulu hâldeyken kovmasını ve hareket ederken ve kalkarken, daha önce hiç yapmadığı şekilde sızlanmasını umursamıyordu. Ne gündüz ne de gece o kadar yakınında birinin olmasına alışkındı ama çocuğunu sakinleştirmek için değilse o hayatta niye vardı ki?

Simonopio uyurken bile hareketli bir çocuktu. Reja bazen çocuğun uykusunda da tıpkı uyanıkken yaptığı gibi arılarının peşinden gittiğini hayal ediyordu: Bacaklarını sanki koşuyormuş gibi ve kollarını da sanki uçuyormuş gibi hareket ettiriyordu. Ayrıca, sert ve kaskatı duvar yerine dadısının gevşek vücuduna ve neredeyse ahşaptan derisine yaklaşmayı tercih ediyordu. Bu nedenle, Simonopio gece boyunca ve yavaş yavaş ortak yatağı ele geçirdi ve dadıya yarım yamalak dinlenmesi için uçurumun kenarında azıcık bir yer bıraktı. Reja boşluktan korkmuyordu: Sert zeminden korkuyordu. Yere çarpmaktan ve kemiklerinin tıpkı camdan bir bardak gibi kırılmasından korkuyordu.

Odada gerçekleşen onca ve alışılmadık gece hareketliliğini Pola dadının fark etmemesi imkânsızdı. Aylar geçtiğini ve durumun düzelmediğini görünce, bir gece üstünü örterken Simonopio ile konuştu.

"Artık Reja dadınla uyuyamazsın, çok yaşlandı ve her yeri ağrıyor. Neden korkuyorsun bilmiyorum, Simonopio, ama artık kocaman oldun. Burada başına hiçbir şey gelmeyecek. Ben her gece bu odayı kutsuyorum. Cadılar da hayaletler de buraya giremez. Canavarlar yatağının altına sığmaz çünkü yatak

çok alçak ve canavarların da kocaman olduğunu söylüyorlar. Gece uyanıp ortalıkta dolaşan oyuncak bebeklerimiz de yok, hepsini bir depoya kaldırdık. Gönül rahatlığıyla uyu."

Korkması gereken onca varlığın listesi Simonopio'nun hiç aklına gelmemişti ama odanın her gece kutsanması kendini güvende hissetmesi için yeterliydi. Onlardan korkmuyordu. Dehşete kapılmaya devam ettiği şey düşmek ve yere ulaşan yolu asla bulamamaktı. Sonsuza kadar düşmek ve asla uyanmamak. Buna karşı hiçbir kutsamanın işe yarayacağını da düşünmüyordu. Ama Pola dadı haklıydı: Cesur olmak zorundaydı.

Cesur ve yaratıcı davrandı zira dadısının vücuduyla korunarak uyuma imkânı reddedilince, bir sandalye alıp yatağının kenarına yasladı. Beşiğinin kenarındaki parmaklıklar gibi değildi ama sandalyenin yüksek sırtı karanlıkta uykulu gözlerini kandırmak için işe yaradı. Huzurlu bir uykuyla barışması haftalar sürdü ama bir daha hiç Reja dadıyı rahatsız etmedi. Günün birinde uyumaya giderken sandalyeyi yaklaştırmayı unuttu ve yavaş yavaş derin bir uykuya dalmasını engelleyen o korkuyu unutmaya başladı. Zaman içinde ise, bir zamanlar uyumak için Reja dadının yakınında olmaya ihtiyaç duyduğunu tamamen unuttu.

Lakin Beatriz'in peşinde Martín'le birlikte koşarak gitmek için elini bıraktığı gün Simonopio orada, yolun ortasında, tek başına donakalmıştı. Vaftiz babası Francisco'nun sağlığından endişe duymuyordu: Ciddi bir sorun olmadığını biliyordu. Orada kalakalan Simonopio sonsuza kadar düşmekten, yere ulaşamamaktan korktu. Dikkatsizliği yüzünden, gitmemesi gereken bir yere gittiğinden kır kurduyla olan hikâyesini başlatmıştı ve durumu düzeltmek için ne yapacağını bilmiyordu.

Zira çalının arkasındaki taşın üzerinde oturup sabırla vaftiz annesinin ziyaretini tamamlamasını beklerken, duyduğu sesle telaşlanıp tam zamanında arkasına döndü ve elinde değnekle ona vurmak için yaklaşan adamı gördü. Hızlı davranarak ilk darbeden kaçınmayı başardı ama sonsuza kadar kaçamayaca-

ğını biliyordu: Espiricueta'nın bakışlarında, onu öldürene kadar durmayacağını gördu.

Sadece Beatriz'in çığlığı onu durdurabildi. Ardından Beatriz silah niyetine elinde bir bezden bebekle, öfke içinde yaklaştı. Simonopio onun vaftiz annesinin Espiricuetaların kızı gözleri sessiz kız için diktiği bebek olduğunu gördü. Kovanını savunan bir arının kararlılığı ve bakışlarıyla onların yanına ulaştı. Simonopio onun yanında olmasından mutluluk duydu.

"Ne oluyor size? Nasıl cüret edersiniz?"

Vurmaktan vazgeçmesi Espiricueta'nın öfkesini dizginleyeceği veya değneği elinden bırakacağı anlamına gelmiyordu. Beatriz, Simonopio ile ona saldıran adam arasına girdi.

"Ben de bunu bilmek istiyorum. Bu iblis evime gelmeye nasıl cüret eder? Daha kaç kez başımıza felaket getirecek?"

"Ne demek o?"

"Karım öldü. Sonra da oğullarım oldu."

"Ben de onun için, size başsağlığı dilemeye geldım," dedi Beatriz, sakinleşmeye ve bu kadar çok şey yitiren o adam için duyduğu üzüntü duygusunu hatırlamaya çalışarak.

"Başsağlığı dilemeniz ne işime yarayacak? Gidin işine yarayacak birine verin. Bana gelince, bu benim ailemi öldürdü. Başsağlığı da, acıma da istemiyorum. Sağ kalan az sayıdaki çocuğumun yaşamasını istiyorum. Benden aldıklarının geri dönmesini istiyorum, şunun mezardan geri dönmesi gibi."

"Anselmo. Acınızı ve çaresizlik hissinizi anlıyorum ama Simonopio'nun suçlu olduğunu nasıl düşünursünüz? Herkese saldıran bir hastalıktı!"

"Ben başımıza felaketler geleceğini söylemiştim. Bu geldiğinden beri tarlalarımda başkalarınınki gibi ekinler yetişmedi, sonra da ailem başkalarınınkinden daha fazla öldü. Neden sadece bana oluyor?"

"Çok fazla insan öldü, Anselmo. Her tarafta."

"Sizden ölen yok ama."

"Teyzeler, akrabalar, arkadaşlar. Sizin aileniz öldü, Anselmo."

"Hiç kimse."

Böyle hiçbir yere varamayacaklardı, Beatriz konuyu değiştirdi ve ses tonunu yumuşattı.

"Kızınız için bir şeyler getirdim. Daha fazla şeye ihtiyacınız olursa haber verin. İsterseniz onu okula yazdırabiliriz..."

"Hayır. Orada sadece hizmetçi olmayı öğretiyorlar, benim kızım kimsenin hizmetçisi olmayacak. Neye ihtiyacım var, biliyor musunuz? Sadakalarınızı gidip başka yerde dağıtmanıza. Sizden istediğimiz hiçbir şey yok. Ne yani? Bir oyuncak bebeğin kızımın gözünde annesinin yerini alabileceğini mi sandınız? Oğlunuzu da götürün ve bir daha arazime ayak basarsa onu öldüreceğimi söyleyin."

Beatriz soluğunu tuttu ve benzi soldu. Ciğerlerindeki havayı yavaş yavaş bıraktı. Simonopio onun oyuncak bebeği tutmaya devam eden elinin titrediğini fark etti.

"Ben sizi uyarıyorum, ona yaklaşmaya kalkarsanız çok fena olur. Onun tarafına doğru bakmayın bile. Anladınız mı? Şu lafımı da kafanıza iyice sokun: Bu arazi sizin değil ve asla da olmayacak."

Beatriz bu sözlerine yanıt beklemedi. Simonopio'nun kolunu sıkıca tuttu ve aceleyle, arkasına bakmadan uzaklaştı. Bir eliyle tuttuğu Simonopio'nun, unuttuğu sağ elinde taşıdığı bezden bebek gibi arkasından uçuşarak geldiğini hissediyordu. Soluğu normale dönmemişti ve Simonopio kadının yüzünde bunca hiddet ve öfke varken kır kurdu Espiricueta'nın bile ona karşı çıkmaya cesaret edemeyeceğini düşündü. Patika genişleyince Beatriz, Margarita Espiricueta'yı düşünerek büyük bir zamanını ayırdığı bez bebeği hatırladı. Hiç tereddüt etmeden, o toprakları kaplayan az sayıdaki bitki gibi yavaş yavaş çürümesi için kırlara doğru fırlattı. Ardından boş elinde taşımak üzere sağlam bir değnek buldu.

"Merak etme, Simonopio. Hiçbir şey yapamaz." Arada bir onu sakinleştirmek için tekrarlıyordu ama ne adımlarını yavaşlatıyor ne de değneği de elinden bırakıyordu.

Yolda tehlikeyle karşılaşmadılar: Karşılarına sadece Francisco Morales'in olası inme haberiyle gelen Martín çıktı. Simonopio da o anda, vaftiz annesi veya arıları olmadan, tek eşlikçisi olarak hiç şüphesiz o gün başlayan hikâyede kendini savunmakta hiçbir işine yaramayacağını bildiği bir odun parçasının eşliğinde, kış kırlarının ortasında kalakaldı.

Soluğunu düzene sokamıyordu ama nedeni zoraki bir hızla yürüyerek harcadığı efor değil, korkuydu.

Hayır. Hikâyesi taşlı sopalı kavgayla sonlanmayacaktı ve o gün de sonlanmayacaktı, bundan emindi. Ama ne zaman sonlanacağını hâlâ bilmiyordu ve onu dehşete düşüren de buydu: Uyanık hâlde, sonsuz, kontrolsüz bir şekilde, dengeyi, kesinliğin sağlam zeminini bulamadan düşmekte olduğunu hissediyordu. O zaman dadısının onu boşluktan koruyan sıcaklığını hatırladı ve ona doğru koşmaya başladı.

29

Bu arazi senin değil ve asla da olmayacak. Asla. Senin. Değil. Senin değil.

Anselmo Espiricueta'nın o iblisi evire çevire dövme dürtüsü cadaloz kadın tarafından hızla kesintiye uğratılmıştı. Ne yapacaktı: Patronun karısını ciddiye mi almayacaktı? Onun önünde çocuğu mu öldürecekti? İstemesine istiyordu ama aptal değildi. Sonra ne olacaktı?

Dolayısıyla, istemese de durdu ve kadın iblisiyle birlikte gidene kadar, sağlam bir tavırla, arazisini koruyarak bekledi.

Sonra, hâlâ öfke ve şaşkınlıkla dolu hâlde kolunun hâlâ havada olduğunu ve elinde bir değnek tuttuğunu gecikmeli de olsa hatırladı, ama kızının bakışlarında daha önce hiç görmediği, belki de Morales'in karısının hediye ettiği etek ve bluzun heyecanından kaynaklanan bir ışıltıyla hayırsever kadını aramak için evden çıktığını görünce, değneğin ağırlığını ve elindeki nasırlara saplanan kuru kıymıklı dokusunu tekrar hissetti.

İçinde alevlenen bir dayak atma dürtüsüyle, her şeye sahip olanların pişmanlığından doğduğu kesin olan bağış ve hediyeleri kabul ettiği için ona doğru atıldı.

Açık havada, darbeler indirerek onu yeni kıyafetlerini üzerinden çıkarmaya, eve girmeye ve sobayı yakmaya zorladı. Soba ısınınca, acı biber közlemesini emretti. Anselmo Espiricueta acı biberlerin gözleri yakan buharını ciğerlerinde ve gözlerinde hissetmeden önce evden çıkarken temiz hava akı-

mının kızına ulaşıp ulaşamayacağını kontrol etti ve onu ağlar, yalvarır ve tıpkı zamanında kendi anne babasının küçük düşürmek istediklerinde onu cezalandırdıkları gibi, acı biber buharının içinde kavrulur hâlde bıraktı.

Espiricueta bu cezayla kızının kalbindeki yoksul ve iki büklüm olma eğilimini tamamen sildiğinden emin olarak, buz gibi açık havaya çıktı.

Etekle bluzu düştükleri yerde gördü ve eline aldı. İşgüzar cadaloz kadının uzaklaştığı patikadan ilerleyerek dağa doğru yöneldi. Patikanın genişlediği noktaya ulaşıp evden yeterince uzakta olduğuna kanaat getirince, o toprakları kaplayan az sayıdaki bitki gibi yavaş yavaş çürümesi için kırlara doğru fırlattı.

"Benim."

Onun.

30

Simonopio, kır kurduyla karşılaştığı o buz gibi kışın geri kalan bütün gecelerini Reja dadısının ılık yatağına sığınarak geçirdi.

Dadının geceleri yatmak için geldiğini duyduğunda onun ardından yatağa girerken, dört yaşındayken ustalaştığı tekniği farkına varmasa da birebir uyguluyordu: Elinde yastığı ve battaniyesiyle, reddedilmekten korkarak her zaman sessizce. Yatağın darlığı ve zihninin, içine girdiği karmaşadan bir çıkış yolu arayarak dönüp dolaşmaya başlaması nedeniyle uykuya dalması zaman alıyordu. Sonunda uyuduğunda da nedeni çocuk bedeninin talep etmesi ve zihninin de teslim olmasıydı.

Reja dadı her zamanki gibi dilsizliğini koruyor ve ne bir şey söylüyor ne de soru soruyordu: Ne neyin var, neden bu kadar korkuyorsun diye soruyor, ne de korkacak bir şey olmadığını söylüyordu. Simonopio onun bildiğinden, başına çok önemli bir şey geldiğini hissettiğinden ve bu yüzden de ona korkmaktan vazgeçmesini veya korkacak bir şey olmadığını söylemeye asla kalkışmayacağından şüpheleniyordu. Uyanık, hareketsiz hâlde, Simonopio'nun her gece, Simonopio adındaki o inatçı kütle izin istemeden onu ziyarete gelmediğinde bile yaptığını bildiği şekilde yatmayı sürdürüyordu. Simonopio sabahın ilk ışıklarıyla gözlerini açtığında yatak soğuk oluyordu. Dadı çoktan kalkmıştı: Yine ebedi makamına gitmiş, kulübenin sundurmasının altında korunaklı hâlde, sallanan sandalyesinde oturuyordu.

Simonopio, vaftiz annesi Beatriz'in özellikle soğuk mevsim-

lerde Reja dadının açık havada saatler boyunca nöbet tutmasına izin verilmemesi gerektiğini söylediğini duymuştu. Onun yaşında bir ihtiyar kadın hava koşulları yüzünden ölebilirdi Ama ahşaptan ihtiyarı ikna etmek mümkün değildi. Hava durumundaki değişiklikler de hava şartları da umurunda değildi: O sadece sağır, dilsiz ve kör bir gözcü olarak makamını boş bırakmamaya önem veriyordu. Beatriz, Martín'den ve Pola dadıdan onu yerinden kaldırıp mutfağın sıcağına sokmalarını istediğinde Reja dadı yanlış yorumlaması zor bir kararlılıkla tepki verdi: Bastonunu sertçe salladı, yeterince hızlı kaçamayan Martín'in bacaklarına isabet ettirdi. Pola'ya gelince, Reja ona hiçbir nedenle vurmaya cesaret edemezdi ama caydırmak için bastonunu geniş kavisler hâlinde sallamasına da kimse engel olamazdı.

Hiçbir şey veya hiç kimse onu on yıllardır sürdürdüğü alışkanlığını değiştirmeye ikna edemezdi.

Tıpkı herkes gibi onun için endişelenen Simonopio bile.

Yakında on yaşını dolduracaktı: Artık bir bebek değildi Geceleri onu rahatsız ettiğini biliyordu ama Espiricueta'nın arazisinde yaşadıkları onu sarsmıştı, en azından derin uykunun bilinçdışı aşamasında kendini korunaklı hissetmeye ihtiyacı vardı.

Günleri cesaretini toplayarak geçiriyordu. Soğuk hava uzaklaşmayı reddettiğinden anları pek dışarı çıkmıyordu ve çıktıklarında da kulübenin tavanını işgal ettikleri büyük yapının yakınlarında kalıyorlardı. Biraz kanatlarını ve belki de içgüdülerini hareketlendirmek için çıkıyorlardı ve bunu da hepsi bir arada yapmıyordu.

Simonopio da onlar olmadan hiçbir yere gitmek istemiyordu. Şimdilik hayır. Günler boyunca evin yakınlarında dolaşmış, herkesi kalıcı varlığıyla şaşırtmıştı. Zira sürekli olarak kırlara gerçekleştirdiği keşifler nedeniyle gittikçe daha kısa sürelerle ortalıkta görünür olmuştu.

Evdeki herkes, kendisinin cevap bile veremeyeceğini bildi-

ği şekilde, iyi olup olmadığını sorgulamaya başlamadan önce Simonopio endişeleriyle yaklaşıp dadısını rahatsız etmeyi bırakmaları ve bir de tabii ki üşümemesi için ona yardım etmeyi düşündü. Simonopio dadının meşin gibi derisinde hiçbir şey hissetmediğinden şüpheleniyordu, ama belki de ihtiyar içi, farkına bile varmadan hissediyor olabilirdi. Reja dadının ölme zamanının gelmediğini biliyordu ama gerektiğinde soğuktan korunmamak gibi basit bir inatçılığın belirli durumları değiştirebileceğini de biliyordu.

Reja dadının henüz kalan hayatını yaşayabilmesi için gün boyunca üşümemesi çok önemli olduğundan, Simonopio herkesin dadıya ve ona karşı hissettiği endişeleri dindiren bir ateş yaktı. Ateşi ve onunla birlikte çok sevilen bir ihtiyar kadını canlı tutmak, ama dumanın dinlenmekte olan arılarına ulaşmamasına da özen göstermek sürekli bir çalışma gerektirdi: Simonopio gün boyunca ve her gün ateşi odunla besledi, ta ki soğuk başka bir yere gitmeye karar verene, arılar sıcak hücrelerinden sorun yaşamadan çıkana ve kendisi de tekrar uzaklaşacak gücü kendinde hissedene dek.

Çünkü dadısının yatağına geri döndüğü geceden veya sürekli onu ve sıcacık olduğunu kontrol ederek ayaklarının dibinde oturduğu ilk günden beri, Simonopio kendine geçici bir dinlenme izni verdiğini biliyordu. Dünya, şiddetli dünya onu aramak için gelmeden önce, dünyaya çıkıp hazırlanması gerekeceğini biliyordu. Ama herkesin onun kendi huzurunu da koruduğunu akıllarına getirmeden, Reja dadının huzuruna karşı bu kadar özenli davrandığı için onu tebrik ettiği o günlerde, soğuk havanın biraz daha uzun sürmesi dileğini aklından uzaklaştıramıyordu. Ateşkesin birazcık daha uzamasını. Aynı zamanda, bu konularda hiçbir dileğin işe yaramadığının da farkındaydı: Soğuk ne zaman gitmesi gerekiyorsa o zaman gidecekti ve bu olduğunda da onun sahte sakin günleri sona erecek ve devasa hatasıyla yüzleşmek zorunda kalacaktı.

Hareketsiz duran Reja dadının yanına oturup bunu düşün-

düğünde, gün boyunca canlı tuttuğu ateşin dumanı gibi, içini korku ele geçiriyordu. Çünkü kış mevsimiyle birlikte, korkusuna ve donakalışına verdiği süre de sona erecekti. Dadısının yanında sıcacık ve güvenle uyumasına. Herhangi birinin yapabileceği bir iş olan durmadan ateşe odun atmaya. Simonopio, ilk arının ilkbahar özgürlüğünün keyfini yaşamak için dışarı çıkmasından önce, yastığını alıp battaniyesini katlamaya karar vermişti. Dadısının sunduğu sıcağı ve korunmayı bırakacaktı. Pola dadının canavarlara, hayvanlara, oyuncak bebeklere ve diğer varlıklara karşı gece kutsamalarını da bırakacaktı. Yardım alarak veya almadan, yatağını taşıyacaktı. Arılar yüzünden artık kimsenin depo olarak kullanmadığı Reja dadının kulübesini temizleyecek ve uyumak, uyanmak, büyümek, güçlenmek için oraya yerleşecekti.

İlk başta Francisco ve Beatriz Morales, Simonopio'nun onca iptidai koşullarda ve yapayalnız uyumasına karşı çıkmıştı. Kulübenin depo olarak inşa edildiğini savunuyorlardı ve haklıydılar. Kimsenin, özellikle de geldiği ilk günden itibaren, Reja dadının izin vermesiyle, Consuelo'nun bebeğin çirkin ve yabancı olduğunu söyleyerek ortalığı ayağa kaldırmasını umursamadan ana eve yerleştirdikleri, çok sevilen bir çocuğun yatak odası olması için düşünülmemişti.

Simonopio taşınmak için yatağını çıkarır çıkarmaz Beatriz veya Francisco onu yerine döndürmek için birini gönderiyordu.

"Hayır, Simonopio. Orada uyuyamazsın. Artık dadılarla uyumak istemiyorsan bizimle eve gel."

Arıların Reja dadının kulübesinin tavan arasını yavaş yavaş ele geçirdiğini –nedeninin soruna zamanında müdahale etmemeleri olduğunu da itiraf ediyorlardı– ve artık çok geç olduğunu açıklamaya devam ediyorlardı: Korkudan, yıllardır kimse aletlerini veya bir şey koymak için oraya girmeye cesaret edemiyordu.

"Orada nasıl uyuyacaksın, Simonopio?"

Çocuğun beklenen sessizliği karşısında net ve mantıklı ol

nıt kendi kendine ulaşıyordu. Ve eğer o alan için arıları olmadan nadiren gördükleri Simonopio'dan daha uygun başka biri olamayacağı gerçeği onları ikna etmeye yetmediyse, üstüne bir de kimsenin hareket ederken, konuşurken veya bir şeylere ilgi gösterirken görmediği Reja dadının başarısız bir denemeyle, çok sevdiği çocuğun yatağını gelişinden beri paylaştıkları ortak odalarından çıkarmaya çalıştığına tanık oldular.

Şartlarını koştular: Bir, taşınmadan önce Simonopio'nun kulübeyi temizlemesi gerekiyordu. Diğer koşul da bitişiğine bir tuvalet inşa etmelerine ve odanın havalandırmasını ve doğal aydınlatmasını iyileştirmek için bir pencere açmalarına izin verecekti. Şimdilik.

Simonopio zevkle kabul etti: Yatağını, Pola dadının hangisi olduğunu belirtmediği bir depoya gönderdiği gece yürüyen oyuncak bebeklerin unutulmuş olabileceği bir yere sokmak istemiyordu. Temizliği kendisi yapacaktı.

Pencere ne zaman açılırsa açılsındı ama o hemen taşınmak istiyordu. Bu kararlılığı sönmeden önce, doğrudan kulübenin kapısını açmaya gitti. Yıllardır kullanılmadığından ve bakımsızlıktan paslanmış ve şişmişti, Simonopio kapıyı açamadı ve Martín'i ona yardım etmeye cesaretlendirmek zorunda kaldı.

"Neyse, senin yanında olunca bana saldırmayacaklarını biliyorum, Simonopio."

Arıları o olsun veya olmasın kimseye saldırmamıştı ama bunu Martín'e açıklamanın yolu yoktu. Ve bir şekilde, gelecekteki yaklaşan şeyi düşününce, biraz pişmanlıkla, bunun yaygın düşünce olmasının işine yaradığını düşündü: Simonopio'nun odasına yaklaşmayın yoksa bir veya bin arının saldırısına uğrarsınız.

Hayatının büyük bir bölümünü Reja dadının eşliğinde, kulübenin sundurmasının gölgesinde oturup rüzgârın ve arıların sunduğu hayat derslerini öğrenerek geçirmişti, ama o gün, kapı onarılınca, Simonopio büyümek için seçtiği alana ilk kez girdi.

Sadece karanlık için değil yıllardır kapalı kalmanın yol açtığı kokuyu silmek için de bir pencere açılmasının gerektiği doğruydu. Zemin sağlamdı, şişmiş kapının bile durduramadığı bir toz tabakasıyla kaplıydı ve iki köşede arılarının sızdırdığı ve yıllar içinde kristalleşen bal tepecikleri bulunuyordu

Bunların hiçbiri onu rahatsız etmemişti. Çalışmaktan dönen erkeklerin, saban yağının, dökülmüş gazyağının, kırık saksıların, çürümüş ipliklerin, eski boş çuvalların ve toprakla dolu eski çuvalların, inşaat kerestelerinin ve paslanmış demirlerin içeride tıkılı kalmış kokusunu temizlemek için kırlardan ferah ot kokusu içeri girsin diye kapıyı bütün gün açık bırakacaktı. Her zamanki gibi patikayı ve dağları seyreden Reja dadının dışarıdan ona eşlik eden sallanan sandalyesinin ritmik tıkırtısı eşliğinde, her şeyi sürükleyerek dışarı çıkardı.

Yumuşak, kristalleşmiş bal kehribarından oluşan sarkıt ve dikitleri oldukları köşelerde bıraktı. Oraya aitlerdi.

En son rafta, Simonopio'nun ilk bakışta ve loş ışıkta kanvas örtü sandığı bir şey vardı. Yaklaşınca kanvas örtünün bir şeyi kapladığını fark etti: Dev gibi bir kutuydu. Tek başına hareket ettiremiyordu.

Sonunda Martin'i geri dönmeye ikna edince, Simonopio adamın kutuyu görünce hissettiği korku karşısında şaşkına döndü ve ilk başta nedenini anlamadı. Henüz açmamış olmasına rağmen, ona çok zevkli bir kutu gibi görünmüştü. O zaman şüpheye düştü: Ya Pola dadı gece dolaşan oyuncak bebekleri oraya sakladıysa? Gece değildi, ama kulübenin içi oldukça karanlıktı. Koşulların bebeklerin canlanması, kutudan çıkması, onları korkutması için uygun olmasından endişe etti.

Simonopio hayal gücünün etkisiyle korku içinde, Martin'in arkasından koşarak dışarı çıktı.

Soluğunu ve sakinliğini geri kazandıktan sonra, Martin'in kolundan çekerek tekrar ısrar etmeye koyuldu: Geri dönüp işi bitirmeleri gerekiyordu. Leocadio'yu da işe dahil etmeyi başardılar. Üçü bir arada ağır kutuyu on yıldır mutlak karan-

lıkta unutulduktan sonra gün ışığına çıkardılar. Leocadio ve Martín, istemeden de olsa, kutuyu hanımefendilerinin talimatıyla büyük bir özenle oraya koydukları günü hatırladı.

Tüyleri diken diken oldu.

Lakin Simonopio'ya göre kutu çok güzeldi. Belki kimse ihtiyaç duymuyorsa, içinde oyuncak bebekler de yoksa, onun eşyalarını içine koymasına izin verirlerdi. Oyuncak bebekler oradaysa da önce onlara başka bir hapishane bulması gerekecekti.

İlk cesaret testi buydu: Açmak ve ardından olası sakinlerini yok etmek. Kararlılıkla açmaya niyetlendiğinde Martín ona engel oldu.

"Açma. Bir ölü için o. Açarsak içini doldurmamızı isteyebilir."

Martín çocuğu düşünerek daha fazlasını söylemedi: Bir şekilde küçük çocuğun hayata gelişini o kutuyla ilişkilendiriyordu ve bunun güzel bir detay olduğunu da düşünmüyordu. Üstünü örttü ve onu başka bir deponun karanlıklarına, *kimse görmesin dostum, ne olur ne olmaz*, saklamak için yine Leocadio'dan yardım istedi.

Simonopio ölümden haberdardı. Olacaklar hakkındaki hikâyelerinde ve bazen de gerçekten olan hikâyelerde görmüştü. Ama daha önce hiç ölü kutusu görmemişti. O zaman onu istemiyordu. Martín de istememekle iyi ediyordu: O kutu ikisine de ait değildi.

Günün geri kalanını temizliğe ayırdı. O gece yorgundu ama sonunda yerleşmiş, yerine koyduğu yatağına uzanmıştı ki vaftiz annesi Beatriz çabalarının sonucunu denetlemek için geldi.

"Bir gardıroba ve en azından bir sandalyeye ihtiyacın olacak. Ve pencere işi çok acil, Simonopio. Ne kötü kokuyor! En azından pencereyi ve tuvaleti tamamlayana kadar evde uyumak istemez misin?"

Teklife minnettardı ama kabul etmedi. O gecenin yeni odasında geçireceği ilk gece olmasına karar vermişti ama vaftiz

annesi haklıydı. Kapıyı kapatınca yıllardır kapalı kalmanın sonucu olan nahoş koku geri dönmüştü.

Gün boyunca kapıyı açık bırakıp havalandırmanın ve kullandığı sabunların ve yağların aromasının kokuyu kaçırdığını sanmıştı ama gece çökünce kapı ardına kadar açık hâlde uyumak ona pek de iyi bir fikir gibi gelmedi: Reja hâlâ dışarıda olsa da, ilk kez yalnız başına uyuyordu.

Korktu. Pola dadının kutsayıcı kelimelerini bilmediğinden kendi kelimelerini icat etmesi gerekti, ama bunların cadıları, çeşitli hayvanları, canavarları ve başka yerleri ziyarete giden oyuncak bebekleri ikna edeceğinden emin değildi.

Ya da onu kır kurdundan koruyacağından.

Dolayısıyla, kapıyı iki misli dikkatle kapattıktan sonra kötü kokular burnunu bir kez daha istila etti. Yıllardır bir yerde yaşadıktan sonra taşınmaya, açık havada yitip gitmeye veya özlerini yitirmeye isteksiz olabileceklerini düşünüyordu. Şimdi kendilerini savunma niyetiyle duvarların gözenekli kaplamasına ve tavandaki eski ahşap kirişlere sıkıca tutunmuşlardı ve Simonopio kısa süre içinde bir çözüm bulamazsa doğumlarına tanıklık etmiş o alandaki varlıklarının süresini uzatmak için kalıcı hazneler olarak çarşafları, yastığı ve şilteyi keşfetmekte gecikmeyeceklerdi.

Bitkin düşmüştü, henüz temizlik kokan o yatakta yatıyor ama uyuyamıyordu çünkü karanlıkta koku duyusu keskinleşir ve kötü kokan şey daha da kötü kokmaya başlar. Simonopio istilacı kokuyu parçalamaya odaklandı. Yavaş yavaş bireysel kokuları ayırt etti ve teker teker her birini burnuyla uysallaştırarak görmezden geldi ve o âna kadar hepsinin, toplu hâlde algılanmasını engellediği sonuncu kokuya ulaştı: Arılarının binanın tavanındaki kirişlerin arasına inşa ettiği devasa kovanın tatlı aroması.

Ve içi rahatladı, ona ait olan koku oydu. Kendi cildinde o kokuyu taşıyordu. Arılar onun varlığından memnundu ve onu

hoş karşılamışlardı çünkü tıpkı odayı süsleyen kristalleşmiş bal kütleleri gibi, o da oraya, onların yanına aitti.

Şimdilik son zamanlarda içini kaplayan korkudan kurtuldu: Gözlerini kapatıp sadece burnunu değil kulaklarını da açınca, arılarının üstünü örten ve onu koruyan tavandan yaydığı titreşimi duydu ve oraya yerleşmekle iyi yaptığını düşündü.

Bu eşlikçileri tarafından kucaklanarak, Espiricueta'nın, hikâyesindeki kır kurdunun sürekli anısından kurtuldu. Elindeki sopasıyla, temelsiz hınçlarıyla, tehditleriyle, can çekişen topraklarıyla Espiricueta. Aralarında yaşanacak şeye hazırlanmak için büyüyecek ve güçlenecek zamanı olduğunu biliyordu ve orada uyumak iyi bir başlangıçtı. Ertesi güne arılarına günlük uçuşlarının sonuna kadar eşlik etmek için yenilenmiş bir güçle başlayacaktı çünkü ne aradıklarını ve gece çökmeye başladığında arkalarına dönüp eve geri dönmeden önce neyi bulduklarını anlamasının önemli olduğunu biliyordu. Bunu öğrenmeyi ne zaman başaracağını bilmiyordu ama her gün biraz daha uzağa gitmeye karar verdi. Arılarının rehberliğinde, yolun sonuna kadar ulaşacaktı.

Yavaş yavaş kutsamalarının ne kadar etkili olduğuna dair kuşkularını unuttu, nihayetinde onların koruması altında uyumaktan daha iyi kutsama var mıydı?

Böylece, yavaş yavaş onun ritmine ve soluğuna uyum sağlayarak sonunda onunla bir olan o canlı tavanın altında uyuyup büyüyerek Simonopio korkuyu alt edecekti.

31

Simonopio hac yolculuğuna ertesi gün, aylardır yapamadığı kadar iyi dinlendikten sonra başladı: Arılarının ilkbaharın her günü sakladıkları hazineyi bulmaya gidecekti.

Yolculuğa ilk kez başlamadan önce, bunu hemen başaramayacağını, varmasının zaman ve emek alacağını biliyordu zira öyle bir yolculuk için gereken güç ve cesaret sadece istemekle bir günde elde edilemezdi.

Öncesinde yavaş yavaş fethettiği yakınlardaki patikalar onun için kolaylaşmıştı ama şimdi çok daha uzağa gitmesi, yeni patikalar ve yerler keşfetmesi gerekiyordu. Yeni yollar açması.

Ayrıca alıştığı gibi kırlara açılmadığı üç ayın ardından kaybedilen zaman dikkatsizliğini ona pahalıya ödetti.

Çünkü arıların yolu insanların yolu değildi: Kendisi tereddütlü adımlar atarken arılar çalıların ve dikenlerin üstünden, açık patika olmamasını umursamadan uçuyordu. Dağ sıralarındaki oyuklar onlar için bir sorun oluşturmuyordu; yokuşlarda yorulmuyorlardı ve onun gibi iki ayaklı bir hayvanın kaçınmakta zorlandığı çukurlar onların umurunda bile değildi. Yolda yağmur yağarsa suyu üzerlerinden silkeliyorlardı. Geri dönmelerinden önce birden soğuk bastırırsa, günün sonunda kovanlarının ilkbahar balının enerjisiyle dolu sıcaklığına geri döneceklerini biliyorlardı. Asla korku hissetmiyorlardı ve hiçbir şey onları amaçlarından saptıramıyordu. Onları sadece ölüm durduracaktı ve görevlerini her gün yerine getirmek uğruna ölmeyi de umursamıyorlardı.

Onlar gidiş ve dönüş yolculuğunu bir günde tamamlamak zorundaydı, yani onu bekleyecek zamanları yoktu.

Zira, insan ve genç olması nedeniyle sınırları olan Simonopio geçişe uygun patikalar bulmak veya açmak zorundaydı, bu da yürüyüşünü yavaşlatıyordu. Ayrıca yoruluyordu, tökezliyordu ve düşünce dizleri veya elleri kesiliyordu. Yağmur giysilerini ıslatıyordu. Yoğun yaz sıcağı ve susuzluk onu bocalatıyordu. Dağlardaki dikenler ona saldırıyor ve taşlar da bileklerini burkmak için uğraşıyordu.

Çöken karanlık uzaklarda onu hazırlıksız yakaladığında içini kaplayan korku birden fazla kez arkasına dönüp bitkin, yenik hâlde eve dönmesine ve bakışlarıyla Reja dadıya açıklama sunmaya zorladı: Bugün değil, henüz yok. Dadı gözlerini onun için açıyor ve bakışlarıyla şöyle diyordu: Devam et. Ardından tekrar gözlerini kapatıyordu. Ertesi sabah da sadece sallanan sandalyesinin hareketiyle onu tekrar uğurluyordu.

Yavaş yavaş, o ilkbaharda, o yaz ve o sonbaharda gerçekleştirdiği yürüyüşlerde becerisi ayaklarına geri döndü, hızı arttı, yön duyusu keskinleşti ve kendine olan güveni geri gelerek çoğaldı. Ayrıca her gün ve sürekli egzersiz yoluyla arılarıyla olan bağı da güçlendi ve bununla birlikte adım adım, her saat ve her gün, arıların yağmur damlalarını üzerlerinden silkelemeleri gibi o da korkuyu üzerinden silkeledi ve güçlendiğini hissetti.

Henüz zamanı olduğunu ve zamanın onun lehine işlediğini biliyordu: O ilkbaharda veya yazın ulaşamazsa, ertesi ve sonraki baharda ulaşacaktı ama ulaşacaktı.

Arılar ona karşı sabırlı davranmıştı: Yıllar boyunca yolculuğu onlarla birlikte tamamlamak için hazır olmasını beklemişlerdi. Yolun sonunda onu önemli bir şey, arıların her zaman onlarla paylaşmaya, anlamasını sağlamaya çalıştıkları bir şey bekliyordu.

Yakında görecekti. Yakında öğrenecekti.

32

Annem Simonopio'nun ayrı odaya taşınmasına izin verdiğine anında pişman oldu zira çocuk gündüzleri, gittikçe uzayan saatler boyunca dağlarda ortadan kaybolmaya başladı ve bir gece ne yıkanmaya, ne akşam yemeğine ne de yatağına geri döndü.

Endişelenen annemle babam gece aramasına katılmaları için işçileri çağırdı ama faydasızdı: Simonopio'nun gece çökmeden önce ulaşmış olması umuduyla La Florida'ya çıkan yolları didik didik ederek saatler geçirdiler.

Babam o gece huzursuz ve endişeli bir hâlde döndü. Simonopio'dan iz yoktu.

"Yer yarıldı içine girdi sanki."

O gece annemle babam uyumadı. Hava karardığı için, yıkanıp üstlerini değiştirmekten ışığı söndürmeye varana dek günlük rutinlerini yerine getirmek dışında yapabilecekleri hiçbir şey yoktu.

"Yarın bulacağız, göreceksin," dedi babam annemi teselli etmeye çalışarak.

Geceleri kötümserleşen ve o gecenin sonsuza kadar süreceğinden emin olan annem, Simonopio'yu bir uçurumun dibinde hareket edemez hâlde, bacakları kırık, korkmuş ve etrafında pumalar ve ayılarla hayal ediyordu. Gözlerini her kapatışında çok sevdikleri o çocuğu korunmasız, ona kendisinden bile daha uzun geleceği kesin olan bir geceyle karşı karşıya görüyordu. Sonuçta dinleniyormuş numarası yapmayı bıraktı ve kahve hazırlamak, evdeki bütün ışıkları yakmak

ve ardından panjurları ve perdeleri açmak için mutfağa gitti: Simonopio kaybolduysa uzaktan ışıkları görecek ve geri dönebilecekti.

Canının kahve istediği bahanesiyle –safi yalandı, annemin ne kadar kötü kahve yaptığını ondan daha iyi bilen başka biri yoktu– ona eşlik etmek için kalkan babam, Simonopio'nun kaybolmadığını biliyordu. Simonopio'nun asla kaybolmayacağını da biliyordu. Bundan emin olmasının nedeni, çocuğun yardım veya rehberlik almadan her zaman onun yanına gelmeyi başarmasıydı: Mısır tarlasındaysa oraya, şekerkamışı tarlasındaysa da oraya gider, babamı bulurdu.

Uykusuz geçen o geceden önce, babam anneme Simonopio, Reja dadıya bakmaya karar verdiğinden beri onu özlediğini söylemişti. İlk başta, onun orada burada ortaya çıkma huyuna henüz alışmadan önce, sazların arasında karşısına çıktığında ona soruyordu: Simonopio, burada ne işin var? Buraya kadar nasıl geldin? Nerede olduğumu nasıl bildin? Ama kısa süre sonra saçma sorularına bir son verdi zira Simonopio'nun hiçbir zaman cevap vermeyeceğini anlamış ve Simonopio'nun yaptığı o habersiz ziyaretler iş gününün belki de en hoş parçası olmaya başlamıştı.

Gelgelelim onun ziyaretlerini kesmesinden, evin yakınında kalmaya karar verip ardından maceraya çıkmaya karar vermesinden beri, şaşırtıcı olan şey her zaman onun yokluğuydu.

Babam Simonopio'nun o inziva dönemini sona erdirdikten sonra neden onun yanına gitmediğini anlamıyordu. Hayır. O gün babam çok sevilen bir çocuğu aramıyordu: Cansız bedenini arıyordu. Yanan ışıklar israftan başka bir şey değildi ama annemin umudunu veya iyi niyetini yıkmak istemedi. Günler sonra, o gün ortaya çıkmayınca Simonopio'nun öldüğünden emin olduğunu ona itiraf edecekti, akşam yemeği ve uyumak için evine dönmesine başka ne engel olabilirdi ki?

Babam, bedeni sağlam olan herkesi aramaya devam etmeye başladığı gün doğumuna ayakta ve tetikte ulaşmak için mide-

sini annemin kahvesiyle doldurdu. Sözleşilen saatte yüzünü soğuk suyla yıkamak için odasına gitti.

Annem salonda uyuyakalmıştı, hazırladığı tatsız kahve müsveddesini içiyormuş gibi bile yapamamıştı. Sanırım geceyi dikiş dikerek geçirmesi daha iyi olurdu ama bunu önermek için ben henüz orada değildim. Sonuçta geceyi Simonopio için endişelenerek geçirdi ve babamın iğrenme emaresi göstermeden fincan fincan kahve içmesine de çok şaşırdı.

Babam onu uyandırmadan evin kapısını açtı ve loş ışıkta ilk gördüğü şey verandada onu beklemekte olan Simonopio oldu.

Çocuğun var mı? Yok mu? Olduğu gün kaybolmaya veya maceraya atılmaya karar veren bir çocuğun babasının neden şöyle dediğini anlayacaksın: Bulduğumda onu boğacağım veya o ağaçtan insin bir, onu öldüreceğim. Ben bu sevgi dolu niyetlerin kurbanıyken, sakin annemin ağzından pek çok kez bu tarz şeyler duymuş olmama rağmen içeriğini hiç anlamamıştım.

Büyük bir sevginin aynı zamanda büyük bir şiddet dürtüsünü de doğurduğunu anlamak için çocuk sahibi olmak gerek. Birinin çocuğunun öldüğünü sandıktan sonra onu komşunun evinde oynarken veya bir ceviz ağacından düştüğü için poposuna dikenler batmış hâlde bulunca endişesinin patlayarak şiddete dönüşmesini anlamak ve affetmek için insanın kendi çocuğu için korkmuş olması gerek. Bu örnekte Simonopio bir maceradan kendi kendine ve görünürde hiçbir hasar almadan dönmüştü.

Baba olsaydın, babamın ilk dürtüsünün neden Simonopio'ya doğru gidip onu kollarından tutmak, sarsmak ve parçalayana kadar durmamak ve sağır bırakana kadar bağırmak isteği olduğunu anlardın. Ama babamın iki veya üç sert hareketinin ardından o sarsma bir sarılmaya dönüştü. Sıkıca.

Annem onları o hâlde buldu ve içinde ânında aynı dürtü uyandı ama kendini tuttu çünkü kocası hâlâ çocuğa sıkıca sarılmış hâldeydi ve ayakta, onca kahveyle geçen bir gecenin ardından su dökmek için tuvalete koşması gerekti.

33

Daha önce bahsettiğim gibi, annem vaftiz oğlunun taşınmasına izin verdiği için pişman oldu. Sanırım babam da olmuştur. Zira ne kadar uğraşsalar da Simonopio'nun babamın sürekli eşlikçisi olmayı bırakıp kimseye haber vermeden, bazen üç gece arka arkaya ortadan kaybolmasının nedenini anlayamıyorlardı. Simonopio babam tarafından sıkıca kucaklandığı gün, bilinmeyen rotalarda dolaşmak üzere tekrar evden kaçtı. Yatağında bir battaniyenin eksik olduğunu fark ettiler ve Reja dadı kulübesinin –artık yatak odasına dönüştürülmüştü– dışındaki ebedi konumunda gözlerini kırpmak için bile olsa açmıyordu, annemle babam bunu onun çocuğun ne yaptığını bildiğine bir işaret olarak gördüler, nihayetinde dadı huzursuz görünmüyordu. Yine de onlar Simonopio için endişelenmeden edemiyordu. Bir seferinde annem ona şöyle dedi: "Yarın kızları ziyaret etmek için on iki treniyle Monterrey'e gidiyoruz." Simonopio ertesi gün güneş doğduğunda odasında değildi.

Kendisi Monterrey'e ve babam da çiftliklere gittiğinde uzaklaşmaması için annem onu davet etmekte ısrar ediyordu ama Simonopio daima reddediyor ve bunu da ortadan kaybolarak yapıyordu. Monterrey'e yaptığı bir başka yolculukta şöyle dedi:

"Hadi, Simonopio, benimle gel. Fillerin, palyaçoların ve aslanların olduğu bir sirk var. Seni götürürüm."

Simonopio bir tek o zaman daveti kabul etti. Karşı konulmaz bir teklifti. Ama planladıklarından önce dönmek zorunda

kaldılar zira tanımadığı, dağlardan ve arılarından uzak bir yerde olmaya ve uyumaya katlanamıyordu. Ayrıca ablalarımın da pek yardımcı olmadığını tahmin ediyorum: Aşk hikâyesinin etkisiyle Carmen'in kafasında başka hiçbir şeyi ve kimseyi düşünecek yer kalmamıştı ve Consuelo da... Consuelo'ydu ve belki de o dönemde o da âşıktı. O Simonopio'ya hiç nazik davranmamış, hoş birkaç söz etmemiş veya şehrin onca yeniliği karşısında bunalan çocuğa biraz bile olsun vakit ayırmamıştı.

Simonopio iki gün boyunca sirke gitme zamanının gelmesini bekledi. İlk önce fil çıktı.

Annem herkes alkışlarken Simonopio'nun orada olmanın, muhteşem olacağını düşündüğü bir hayvanı görmenin yol açtığı heyecanı ve canlılığı yavaş yavaş kaybettiğini fark etti.

Gerçekten de Simonopio'nun o âna kadar gördüğü en büyük hayvandı, gerçi Simonopio'nun bana daha sonradan anlatacağına göre, hayvan ne kadar büyük olursa olsun gerçekten onu etkileyen şey hayvanın ölmekte olmasıydı, neredeyse hiç hareket etmiyordu. Rengi tahmin ettiği gibi değildi ve kaburgaları sayılıyordu. Fil kederden ve hapsedilmiş olduğundan ölmekteydi. Daha da kötüsü: Kimse fark etmemişe benziyordu. Hâlâ bir ayağını ve ardından diğerini kaldırmasını talep ediyorlardı. Kemikleri çıkmış sırtında bir şeyler yapıp duran kadına tekerleği vermesini ve ardından arka bacakları üzerinde dengede dururken bir yandan da hortumuyla bir topu tutup ardından eğitmen kadına geri atmasını bekliyorlardı.

Ardından elinde kırbaç ve bir meşale taşıyan eğitmeniyle birlikte aslan geldi, adam hayvanın içlerinden geçmesi için çemberleri ateşe verecekti. Eğitmen aslanın bir banktan diğerine atlamasını ve arada bir kükremesini sağlıyordu ama hepsi sahteydi, kedigilin gözlerinde vahşiliğinin hatırası bile yoktu. Yaşıyordu, hareket ediyordu, biraz kükrüyordu ve zoraki bir şekilde, eğitmenin kırbaçla istediği şeyleri yapıyordu ama içi ölmüştü.

Palyaçolar bir sürü gibi çıkınca Simonopio'nun gözleri yaş-

larla doldu çünkü sirkte sadece bir adet fil ve aslan varken, palyaçoların sayısı bir düzineydi ve en uzunundan en kısasına kadar çeşitli boyutlardaydılar.

Koulrofobi kelimesini daha önce hiç duymuş muydun, genç adam? Palyaçolara duyulan ölçüsüz ve mantıksız korku anlamına gelir.

Simonopio bir anda koulrofobik kesildi ve o boyanmış, garip fizyonomili canlıların pistte onun yanından geçip yapması için ona para ödedikleri şeyleri, yani palyaçoluk yaptığını görünce Simonopio gözyaşlarına boğuldu.

Usulca bir ağlama değildi: Hayır, şiddetli bir patlamaydı.

Zavallı annemin daha önce Simonopio'nun tek bir damla gözyaşı bile döktüğünü görmediğini netleştirmem gerek, yani öyle bir şeyin var olduğunu bile bilmeden onun koulrofobisi karşısında kapıldığı paniği tahmin edebilirsin. Onlardan korkan kişileri tanımlayan bir terim varsa eğer, bence fobisi olanın acı çekmesinden zevk alan palyaçoları tanımlayacak bir terim de olmalı. Görünüşe göre bütün o palyaçolarda işkence etmesi kolay avı belirleyiveren özel bir radar vardı ve onları yakından görmek için tam bir peso ödemiş bir çocukcağız söz konusuysa işkence iyice ağırlaşıyordu.

O anıyı hatırlayınca annem palyaçoların doğrudan Simonopio'nun yanına gittiklerini ve kendisinin de ne yapacağını bilemediğini anlatırdı: Simonopio'yu teselli mi etmeliydi, çıkan olay yüzünden diğer seyircilerden özür mü dilemeliydi yoksa şapkasıyla palyaçolara vurarak çocuktan uzaklaşmalarını mı sağlamalıydı. Şapkayı kullanmaya ve ağlaması bir türlü dinmeyen Simonopio ile birlikte oradan uzaklaşmaya karar verdi; Simonopio gece ve ertesi gün boyunca da ağlayacak ve ancak annem şöyle deyince susacaktı: Hemen şimdi yola çıkarsak Linares trenini yakalarız.

Dönüş yolunda Alta'dan geçerlerken, annem hiç fark etmeden Simonopio'yu teselli etmek için gerçekleştirdiği monologda ipin ucunu kaçırdı ve sessizliğe gömüldü.

Tabii ki annem kurşuna dizilen dedemden geriye hiçbir şey kalmadığını biliyordu ve yanılıyorsa da bunu kendisi doğrulamayı veya dedemden kalanların hâlâ kurşuna dizildiği o yerde olmasını istemiyordu. Çiftlikleri veya evindeki kütüphanesi gibi çok daha fazla keyif aldığı yerler varken neden orada olmasını istesindi ki?

Onu Monterrey'e götüren trenin Alta'dan geçtiği her seferinde, ufukta bir ordunun sipere yatmış, daha önce pek çok kez yapıldığı gibi trene saldırmak üzere hazır beklediğini görme korkusuyla camdan bakmadan edemiyordu. Yıllar sonra, bunu garip bir büyülenmenin etkisiyle de yaptığını bana itiraf edecekti: Babasından bir iz olup olmadığını, şiddetin dilsiz tanıkları ve dökülen kanın isteksiz varış noktaları olan ağaçlarda ve toprakta biriktiğinden emin olduğu nefret ve dehşetin enerjisiyle içinde bir ürperme hissi uyanıp uyanmayacağını da görmek için yapıyordu.

Sıradışı hiçbir şey görmüyor ve içi rahatlıyordu: Gerçekleştirdiği birkaç yolculukta kimse onları durdurmamıştı.

Babam teknik terimler kullanarak ona Alta yokuşunun pusu kurmak için ideal yer olduğunu, bu yüzden düşmana en fazla zararı vermek üzere her iki tarafça sık sık kullanıldığını anlattı. Annem çok sayıda çatışmaya sahne olan o yerde herhangi bir şiddet emaresiyle hiç karşılaşmamıştı, ağaçlar ona mevsime bağlı olarak tıpkı diğer yerlerdeki kadar kuru veya yeşil görünüyordu: Yaprakları şekil değiştirmemişti veya gizlenmiş kökleri insan kanı ve sıvılarıyla sulanmaktan dolayı mutasyona uğramamıştı.

Oradan geçerken hep camdan bakacak ve babasının yokluğunun yol açtığı –artık– yumuşamış özlemi asla geride bırakamayacaktı.

Simonopio elinden tutarak onu düşüncelerinden ve hüzünden uzaklaştırdı.

Linares'e ayak bastıklarında sanki Monterrey gezisi hiç gerçekleşmemiş gibiydi. Simonopio yeni keşif rutinine geri

döndü ve her ne kadar, artık gitme, başına bir şey gelebilir, deseler de çocuk hiç haber vermeden kırlarda yok olmaya devam etti. Babam çocuğun yanında bitivermesini bekliyordu ama şaşkınlıkla günlerin geçtiğini ve Simonopio'nun kırlarda ortaya çıkmadığını görüyordu. Annemin onu Monterrey'e götürme planı da fiyaskoyla sonuçlanınca, babam onu Tamaulipas'a yaptığı yolculuklara davet etmeyi düşündü, sonuçta Simonopio'nun tek istediği açık havada olmak ve maceralar yaşamaktı ve hayvancılık yapılan çiftliklerde bundan bol miktarda mevcuttu.

Simonopio davet karşısında heyecanlansa da kabul etmedi. Annemle babamın hatası, Simonopio'nun etrafta aklında kesin bir hedef olmadan dolaştığını düşünmeleriydi. Sonradan nereye gittiğini ve ne aradığını öğrendiler ama bu aylar sonrasını bulacaktı.

Hoşlanacağını düşünerek Martín'in gezintilerinde ona eşlik etmesi için uğraştılar, ama Martín, Simonopio'yu takip etmeye çalıştığı her seferinde hayal kırıklığıyla geri dönüyordu:

"Ikimiz birlikte gidiyorduk ama aniden arkama döndüm ve çocuk ortaya yoktu."

O zaman babam topraklarını kurtarma çabasıyla çok meşgul olduğu hâlde kendisi ona eşlik etmeyi önerdi ama Simonopio ona sabit bir şekilde baktı ve babam onu anladı: İstemiyorum. Annem bana Reja dadının onu tek başına gitmekten vazgeçirmesi için bile uğraştıklarını ama başarılı olamadıklarını söyledi: Dadı kapalı gözlerini iyice sıkmıştı. Konuya dahil olmayı hiç istemedi ve annemle babam da teslim olarak ve yenik bir şekilde, bunu Simonopio'yu ve gezilerini rahat bırakmanın en iyisi olacağının bir işareti olarak yorumladı.

Çaresiz kalan babam Simonopio'ya hafif ve katlaması kolay bir uyku tulumu hediye etti. Ayrıca dedesinin küçük bir çocukken ona verdiği çakıyı da hediye etti. Bir de matara ve soğuğu, karanlığı ve hayvanları uzaklaştırmak üzere ateş yakması için bir de çakmaktaşı verdi. Çocuk çok sayıda gecesini

açık havada geçirmeye kararlıysa, en azından hazırlıklı olmasını sağlayabilirlerdi.

"Yatağından battaniye götürmek falan da yok, ha?"

Zaman da, gösterdikleri çaba da endişelenmeyi tamamen bırakmalarını sağlayamadı. Bir seferinde kamp ekipmanına bir bıçak eklediğini gördüler ama hiçbir şey söylemediler. Aralarında bile tartışmadılar.

Annem trenle Monterrey'e döndüğü bir dahaki seferde, her zamanki gibi Alta'dan geçerken camdan baktı. Babasının ortaya çıktığını görmedi. Pusuya yatmış bir ordu da görmedi. Ağaçlar aynı ağaçlardı ve toprak da öyle. Çevredeki tek fark, uzakta, bir kayanın üzerinde oturmuş neredeyse bulutlara dokunacak kadar geniş bir kavisle ona el sallayarak veda eden Simonopio idi.

Gidiş veya dönüş yolculuğunda oradan geçtiği her seferinde olacaktı bu.

Simonopio evden o kadar uzağa yürüyerek nasıl ulaşmıştı? Simonopio, kendisi bile önceden bilemezken, ne zaman trenin bir yolcusu olacağını nasıl biliyordu? Annem asla öğrenemedi. Simonopio söz konusuysa, açıklaması yoktu.

Hareket hâlindeki trenin penceresinden bakıp da kayanın üzerinde onu gördüğü ilk seferden itibaren, annem bir daha bakışlarıyla babasını da, orduları da aramadı. Hareket hâlindeki trenin camından bakarak sadece onu arıyordu ve gördüğünde de korkusu ve özlemi kaçınılmaz bir şekilde yok oluyordu.

34

"Kimse onu bulamadığında bu iblis nereye gidiyor?"

Anselmo Espiricueta çocuğun varlığından rahatsız oluyordu. Patronlarının sunduğu iyi hayatın keyfini çıkarmasından rahatsız oluyordu. Kızından sadece birkaç ay sonra doğup gelmişti ve kızına kimse hiçbir şey sunmamıştı: Ne güvenli yemek ne de sıcak yatak. Normal bir çocuk yüzüne sahip olan kızına hiçbir şey verilmemişti. Yüzünü şeytanın öptüğü ona her şey: Giysiden zamana varana dek her şey.

Onun hiçbir eksiği yoktu.

Çocuk kendine ait bir oda istiyorsa hangisi olacağına karar veriyordu ve ona bağışlıyorlardı. Çocuk kaybolursa, iblisin asla kaybolmadığını anlamadan onu arıyorlardı. İblis saklanır. İblis planlar yapar, bekler ve ardından pusuya yatıp hazırlıksız yakalar.

Anselmo Espiricueta patronunu anlayamıyordu.

"Okumuş yazmış, eğitimli biri, ama *bu sefil çocuk ortadan kaybolduğunda ne yapıyor?* diyemiyorsa ne işe yarar?"

Şimdi neredeyse bütün zamanını ortadan kaybolarak geçiriyordu.

Anselmo'nun tahminleri vardı: Çocuğun bütün gün etrafta dolaşıp gece olunca eve dönerken onun peşine takıldığını düşünüyordu. Çocuk bedenindeki o iblis çok akıllı ve sinsi olduğunu sanıyordu ama Anselmo kendi adımlarını nasıl ayarladığına bağlı olarak, arkasında onun yavaş veya telaşlı adımlarını

duyabiliyordu. Onu takip eden adımlar kendisi durduğunda duruyordu. Ve Espiricueta *çıksana iblis!*, diye bağırıyordu ama iblis ortaya çıkmıyor veya yüzünü göstermiyordu: Sadece o yürümeye başladığında gizli saklı adımlarını tekrar başlatıyordu. O zaman iblis onu eve kadar takip ediyor ve ardından uyumasını bekleyip her gece onu uyandırıyor ve huzurunu kaçırıyordu. İblis olduğundan asla ortaya çıkmıyordu ama Anselmo evinin etrafında sallanan her bir ağaç dalında, panjurların sallandığı her seferinde ve kalan çocuklarının uykuda çıkardığı her iniltide onu hissediyordu. Anselmo gardını düşürürse, evini her gece kutsamazsa, çocuk bedenindeki iblis karısına ve diğer çocuklarına yaptığı gibi onun da son nefesini çalmaya gelirdi.

Anselmo Espiricueta, Moraleslerin evlatlık çocuğunu sürekli, gündüz ve gece yakınında hissediyordu çünkü herkesin bildiği gibi, iblis asla uyumaz. Bu yüzden her sabah evinden çıkarken, tarlasını temizlerken, şekerkamışlarını keserken çaktırmadan gözleriyle onu arıyordu. Ve Morales'in arama talimatı verdiği gece onun uğursuz varlığını hissetmişti.

Talimatı alınca Anselmo sevindi: İblis kaybolduysa kayıp kalsındı. Onu bulmaya hiç niyeti yoktu. Onu aramak için bir dakikasını bile ayırmayacaktı. Ama ardından tekrar düşündü: Evden ne kadar uzaktaysa, çocuğun ona yaklaşması ve Anselmo'nun da onu gafil avlaması o kadar kolay olurdu. Tekrar düşündü çünkü bu onun çocuğu ortadan kaldırma fırsatı olabilirdi.

Başlama noktasına vardığında herkesin o karanlık gecede kırlara çıkmaktan korktuğunu fark etti. Ayrıca, *aman ne gerek var, dağdaki hayvanlar onu çoktan silip süpürmüştür,* diyorlardı.

Espiricueta da karanlıkta kırlara çıkmaktan korkuyordu ama kendine hâkim oldu, çocuğu tercihen tek başına bulma arzusu çok daha fazlaydı. Çocuk hayattaydı, bundan emindi. Hayvanlar bile ona pençe kaldırmaya, hele ki yemeye cesaret

edemezdi, yeni doğduğunda, bir köprünün altına terk edildiği ve iblisin öpücüğüyle yüzünde iz bıraktığı gece yapmadılarsa şimdi de yapmazlardı.

Yani korkarak veya korkmadan, Anselmo iblisi ismiyle çağırmaya koyuldu.

"Neredesin, Simonopio? Çık dışarı!"

Ama iblisleşmiş çocuk çıkmak istemedi.

Anselmo biliyordu. Onu duyduğunu, yakınından geçtiğini biliyordu çünkü tüyleri diken diken olmuştu. Ama o iblis çok akıllıydı: Sürekli olarak onun gözlerinden saklanıyordu. Bulduğunda Anselmo Espiricueta'nın onu öldüreceğini biliyordu.

35

Francisco sabah göndermeyi planladığı son çeki de imzaladı. Bu sırada eli titriyordu ama nedeni atın dizginini normalden daha sıkı tutmasıymış gibi yapıyordu: Tamaulipas çiftliğindeki büyükbaş hayvanlarını kontrol ettikten sonra dönüş yolunda gök gürültülü fırtınaya yakalanmış, korkan hayvanı kontrol etmek zorunda kalmıştı.

Çeki imzalarken, babasının ve tanıdığı veya Tanrı'nın yasalarına bağlı bir adam olduğu için ödüllendirilmek üzere yukarıdan çağrıldığında tanışacağı diğer aile büyüklerinin sonsuzluğun keyfini çıkardığını umduğu gökyüzüne doğru sessiz –ama içli– bir özür gönderdi. Ama o anda, ismini resmi olarak kaydeden nemli mürekkebin üzerine kum dökerken babasının ona nahoş bir şekilde hatta onu alevler içindeki karşı yöne gönderme isteğiyle baktığından şüpheleniyordu.

"Dört oğlumdan sadece sen hayatta kaldın ve şu yaptığın işe bak!" Bulutundan aşağı doğru böyle bağırdığını hayal etti.

Sonuç olarak şimşek ve gök gürültülü fırtına çıkmıştı. At sırtında yaptığı o yolculuk boyunca birkaç kez hedefini kaçıran bir yıldırımın elektriğiyle tüylerinin diken diken olduğunu hissetti.

Lakin Francisco durmamıştı: Dünya yaşayanlara aitti ve bazen yaşayanların yeni bilgilerle kararlar alması gerekiyordu. Babası gibi ölülerin, daha önceden gidecek kadar talihli olduğundan haberdar olmadığı bilgiler. Babasını onlardan alan şey sarıhumma olmuştu ama kendisi hayattaydı: Grip de onu

öldürememişti. Kibirli davranmak istemiyordu ama çoktan diğer dünyaya taşınmış birinin kriterlerine dayanan kararlar alarak yaşamayı sürdürmek de istemiyordu.

Dünya değişiyordu ve uyum sağlamak şarttı.

Ama hemfikirdi: İnsanın günlük işiyle kazanamadığı lüksleri elde etmek için, –birkaç kuşağın fedakârlıklarıyla– ona sunulmuş fonları kullanmaması gerekirdi. Örneğin Carmen'in düğün masraflarını karşılamak için bankadan tek bir peso bile çekmemeye kararlıydı. O işi kendi olanaklarıyla ve döneme uygun olarak düzenlemesi gerekiyordu: Mütevazı ve aile arasında bir kutlama. Aynı şekilde, diğer hanımlar hazır satın alırken veya terziye diktirirken, Beatriz de büyük bir disiplinle kendisinin ve kızlarının giysilerini dikmeye devam ediyordu. Morales ailesini diğer aileler gibi son model arabalarla dolaşırken görmek de imkânsızdı.

Francisco'ya kalırsa son dönemde müsrifleşmediği çok açıktı. Doğru: Monterrey'deki evi ve arazileri satın almak için bankadaki altının birazını harcamıştı ama bu "üç günlük dünya, keyfine bak" felsefesini benimsediği anlamına da gelmiyordu. Zira ne keyfi? Tek hissettiği şey endişeydi. O yeni mülkleri satın alarak biraz da olsa iç huzuruna erişti̇yse de bu memnun olması için yeterliydi. Harcadığına değmişti.

Servetinin elinden alınması riskiyle karşı karşıya kalan ilk Morales'ti ama aile mirasından tek bir hektar kaybeden ilk üyesi o olmayacaktı. En azından bu uğurda savaşacaktı.

Bu yüzden şimdi yıllardır istediği yeni traktörü almaya karar vermişti. Ayrıca, ani bir kararla, Simonopio'nun arıları için dört kovan siparişi de vermişti. Hepsini de aile kasalarındaki parayla alacaktı. Son zamanlarda kuşaklar boyunca süregelen Moraleslerin verimli topraklarının üretemediği parayla. Ve hepsini Amerika'dan alacaktı, başka nereden alabilirdi ki?

Farmer's Almanac'da taşra hayatının en yeni ürünleri tanıtılıyordu ve son ürünü de oradan öğrendi: Kuraklığa ve şiddetli sıcaklara dayanması için Oklahoma'da üretilen mısır tohumu.

Bu yeni tohumu yeterli bir sulama sistemi veya su olmadığı için hiçbir zaman kullanılmamış olan toprak parçalarına da ekebilirdi.

John Deere derginin aynı sayısında bir de motoru, yıllardır dergiden kestiği bir fotoğraftan sevdiği, o zamandan beri de almak istediği orijinalden daha güçlü olan bir saban traktöründen de bahsediyordu. O yeni traktörle, katırların çektiği bir sabanla yaptıklarının yarısı sürede daha büyük bir araziyi işleyebilirdi.

Yapmaya karar verdiği yatırımla topraklarının daha verimli olmasını sağlayacaktı. Toprağı işlemek de daha önce hiç şimdiki kadar gerekli olmamıştı.

Francisco Morales boş arazilerden hoşlanmıyordu. Muhtemelen babasından ve dedesinden öğrendiği bir diğer şeydi bu: Tohum ekip sulayamayacak, gübre döküp hasat yapamayacak ve sonrasında da hasadı iyi fiyatla satamayacaksan, toprağı sat gitsin.

O kadar kolay olsaydı arazisinin büyük bir parçasını çoktan satmıştı ama ekonomik krizde ve savaşın, Reform'un ve yeni boş toprak yasasının yarattığı belirsizlikte kim satın alırdı ki?

Başkan Carranza bu konuyu ertelemeye çalışmıştı. Lakin büyük mülk sahiplerinin çıkarlarını korumaya çalışmakla suçladığında, generalleri De la Huerta, Obregón ve Calles 1920 yılının mayıs ayında onu öldürdüler. Başkan vekili olarak De la Huerta'nın yaptığı ilk işlerden biri yasayı kabul ettirmek oldu.

Artık ekilmemiş bütün araziler hükümetin el koyabileceği ve bir yıl süresince işlemesi için bir Linares sakinine verebileceği serbest arazi sayılıyordu, bu bir yılın ardından arazinin yasal sahibine ekinden ilk başta ortakçılık yasasıyla belirlenen bir yüzde verilecekti.

Francisco yasanın söylemesine gerek kalmadan, bunu yıllar öncesinden beri uyguluyordu. Güvenilir ve çalışkan adamların eline bıraktığı arazileri vardı. Evli, gelişmeye istekli

adamlar. Onun seçtiği ve kimsenin ona empoze etmediği güvenilir adamlar.

Başka birinin arazisini bu şekilde işgal etmesine itirazı yoktu ve ortaklık oluşturarak gerçek kârı paylaşmakta da fayda görüyordu: Kendisi, aksi takdirde boş kalacak toprağı sunuyordu. Ayrıca tohum, su ve işçiler için ev de sağlıyordu, karşılığında da mahsulün yüzde ellisini alıyordu. Aksi takdirde ne kendisinin ne de işçinin sahip olamayacağı yüzde elli.

Lakin tanımadığı, fırsatçı ve başkasının toprağına el koymayı amaçlayan birinin gelip basit bir başvuruyla, sadece istediği için bu hakkı elde etmesini mücadele etmeden kabul etmeyecekti.

Topraklarını koruma stratejisinin bir parçası olarak, Francisco uzun zaman önce kendi hızıyla ve yöntemiyle arazi dağıtmaya karar vermişti: Aileye ait arazilerin birkaçını kendine ait tarım arazisi olmayan güvenilir dostların adına kaydettirdi. Yasa karşısında o küçük arazilerin sahibi olarak görünecek, ama bunun formalite olduğunu bilecek onurlu adamlar. Ayrıca, düğün yapılır yapılmaz damadı Antonio'dan da bir miktar arazinin fahri sahibi olarak hareket etmesini isteyecekti. Sözlü anlaşmaya göre, sorumluluk ve arazilerin kullanım hakkı kendisine ve ailesine ait olmayı sürdürecekti. Bu şekilde, üstü örtülü ama tamamen yasal önlem yoluyla, topraklarının hükümetin şımarıklığı yüzünden elinden alınması riskini ortadan kaldırıyordu ve Francisco hükümetin ve açgözlülerin bir adım önüne geçiyordu.

Her halükârda, keyfi uzun sürmemişti.

Şimdi sorun şuydu ki yeni boş arazi yasasıyla mülkün ne kadar küçük olduğunun önemi yoktu: Ekilmemiş olursa, toprağı tanımayan veya ona sevgi duymayan herhangi biri onu işgal edip çıgneyebilsin diye el koyulabilecekti. Onun görüşüne göre o yasa üstü örtülü kamulaştırmadan başka bir şey değildi zaten. Yasal düzenlemeye göre ekilmemiş toprağın mülkiyeti talep eden kişiye sadece bir yıllığına verilecekti ama bir kere

mülkiyetini alınca onu toprağı terk etmeye kim zorlayacaktı? Onun ellerine bırakan hükümet mi? O durumda, yasal sahibine iade ederler miydi?

Ona göre bu yasa Toprak Reformu'yla gelecek olanların habercisiydi.

Francisco hükümetin insafına kalmaktan hoşlanmıyordu Yeni belediye başkanı Isaac Medina bu yasayı geçirmek istediği için Linares'teki özel mülkleri denetlemek üzere kooperatif kuran bir toprak reformu yanlısıydı. Sorun, o komitenin üç üyesinin Linares'teki herkesin tarafsız olmadıklarını bildiği bir şeyin savunucusu olmasıydı, bu yüzden Francisco bir çiftliği sahibinin elinden alma kriterlerinin somut nedenlere değil de canlarının istemesine ve kişisel veya bir dostlarının çıkarına bağlı olmasından korkuyordu. O gelişigüzel yargıçların kararıyla, yeni yasayı bahane ederek ama açgözlülük dürtüsüyle insanların en iyi arazilerini durduk yere ellerinden alabileceklerinden korkmak ona mantıksız görünmüyordu. Onlar toprağı denetliyordu ama onları denetleyen kimdi? Atamayı yapan belediye başkanı mı?

Hayır. Francisco ailesinden miras aldığı ve kızlarının ailelerine miras bırakmayı planladığı topraklarının o insanların insafına kalmasını istemiyordu.

Francisco hükümetin o kararıyla, bir arazinin mülkiyetine konabilmeyi amaçlayan işçiler veya mülklerini geri kazanmayı veya korumayı amaçlayan çiftlik sahipleri tarafından şiddete başvurulmasından korkuyordu. Linares'te gerginlik hissedilmeye başlamıştı: Kooperatifin gerçekleştirdiği her denetim ziyareti şeker çiftliklerinin sahipleri tarafından bir tehdit olarak algılanıyordu. Kendi kendilerine veya grup olarak bağışladıkları izin dışında ellerinde hiçbir şey olmadan, topraklara yerleşme niyetiyle akbabalar gibi çevrede dolaşmaya başlamışlardı. San Rafael çiftliğinin sahibine yönelik şiddetli ve yasadışı işgalin ardından, bütün çiftlik sahipleri aralarında toplanıp çı-

karlarını korumak için bir taşra emniyet gücü oluşturmak –ve parasını ödemek– zorunda kalmıştı.

Francisco uzun süredir aynı insanlarla çalıştığı ve onlara ortaklık kapsamında ve gönül rahatlığıyla toprak kullandırabildiği için kendini talihli görüyordu. En yeni işçisi on yıldır onunla çalışıyordu ve ona da aynı teklifte bulunmaktan tereddüt etmedi zira tanımasa bile, Francisco ona eşlik eden kalabalık ailesinin Espiricueta için en iyi tavsiye mektubu olduğunu düşündü: Ona göre böyle bir yükümlülüğü olan biri sunulan büyük fırsatı terk veya ihmal etmezdi. Sadık olurdu. Yanılmadığını düşünüyordu: Espiricueta hiçbir zaman becerikli bir çiftçi olmasa da ve –neredeyse bütün ailesinin ölmesiyle belki de daha fazla– kimseyle doğru dürüst anlaşamasa da kendisinden isteneni sessizce yerine getiriyor ve işe gelmemezlik etmiyordu.

Francisco pes etmişti: Bazen birinden en fazla bunu bekleyebilirdiniz.

Espiricueta'nın ona ayrılan arazisinde hâlâ iyi hasat elde edememesi de anlaştıkları kirayı ödeyememesi de çok umurunda değildi. Francisco onun şikâyetlerini ve bahanelerini sabırla karşılıyordu: Yok toprak iyi değildi de, yok su yetersiz kalmıştı da, yok tohumlar düşük kaliteliydi de. Derin derin nefes alıyor ve aklından geçiriyordu: Toprağının beceriksiz ama güvenilir biri tarafından işgal edilmesini, tanımadığı bir yağmacı tarafından işgal edilmesine tercih ediyordu.

Koşullar farklı olsaydı çoktan Espiricueta'dan arazisini terk etmesini istemişti, ama Francisco'nun hâlâ Tamaulipas'ta, Linares'te ve civarında, gerektiği için nadasa bıraktığı veya şiddet yüzünden sulamaya veya yeni traktöre yatırım yapmayı ertelediği için boş kalan arazileri vardı. Yeni evlendiğinde, Beatriz'le sahip olacağı çok sayıda oğuldan her biri için mülk edinme niyetiyle satın aldığı diğer arazileri boş bırakmıştı. Çok sayıda oğlu olmamış ama savaş ortaya çıkmıştı, dolayısıy-

la o arazilerde yeni bir iş başlatma hevesi de tamamen ortadan kaybolmuştu. Carmen yakında evlenecekti ve Consuelo'nun da Monterrey'de görüştüğü biri vardı. Onca toprağın yükünü belki de hiçbir zaman Linares'te yaşamayacak olan iki kızına bırakmanın anlamı neydi ki?

Yeni tarım kooperatifinin kurulmasıyla ve aldıkları şüpheli kararlarla, en az ihtiyaç duyduğu şey bir arazisini daha boş bırakmaktı, dolayısıyla mecburen Anselmo Espiricucta'nın olduğu yerde kalmasının daha iyi olacağını düşündü.

Zira savaşın ve grip yüzünden ölenlerin ardından Monterrey'de sanayi alanında artan iş fırsatları da eklenince, tarımda iş gücü ve özellikle de güvenilir olanların sayısı azalmıştı. Onun yokluğunda, grip yüzünden sürgüne gittiği üç ay boyunca, yağmacıların veya ordunun şiddeti yüzünden kendi mülklerini sefalet içinde terk etmek zorunda kalan komşu bölgelerden insanlar Linares'e gelmişti. Onlar hakkında sahip olunan tek bilgi çaresiz durumda olduklarıydı. Belki biri tarlalarına el koysa veya onu terk etmeye zorlasa kendisi de aynısını hissederdi. Belki Francisco birkaçına geçici iş verebilirdi ama o insanlara mülklerine yerleşme fırsatını sunmak istemiyordu. Değişen zamanla ve Reform'un gölgesinde, topraklarına el koymak isteyeceklerini biliyordu.

Son zamanlarda aklını hep bu konu işgal ediyordu, ta ki onu mükemmel görünen bir çözüm bulana dek: Ertesi gün göndereceği mektuplardan biri, sebze satın alıp ardından köyün pazarında satan Çinli Bay Chang'a bir teklif içermek üzere Linares'e gidecekti: Arazimde kendi sebzelerinizi yetiştirmek ister misiniz? Kabul edeceğinden emindi, Francisco uzun süredir onu gözlemliyordu: Evliydi ve çalışkan bir aile babasıydı, görünüşe göre onurlu ve dürüsttü, iş yapmaktan anlıyordu. Francisco Bay Chang'in de iyi bir fırsattan yararlanmak isteyeceğini umuyor ve ona sunduğu avantajları anlayacağını düşünüyordu zira bir yabancı olarak reformdan faydalanma ihtimali yoktu.

Sebze yetiştirmek büyük miktarda toprak veya fazla yatı-

rım gerektirmiyordu. Babası toprağını bir Çinliye kiraladığı için ona lanet okuyacak da olsa, bunu yapmak zorundaydı. Francisco, arazilerini korumak için, onun adına hükümet yapmasın diye kendi isteğiyle parçalara ayırma kararındaki ironiyi düşündü.

Bazen, geceleri uyanıkken, hükümetin bu girişiminin daha üretken kılmak için küçülterek ve lime lime ederek sonunda taşrayı bir virüs gibi öldüreceği düşüncesi aklına takılıyordu. Geleceğin, tarım etkinliğinden ayrı bir amaç edinen Monterrey gibi şehirlerde olduğu düşüncesi.

Taşra ölüme terk edilirse ülkenin nasıl ilerleyeceğini düşünemiyordu zira onca değişime, demirden şehirlerin ortaya çıkmasına, onca teknolojik gelişmeye ve modern mucizelere rağmen, asla değişmeyen bir şey varsa o da şehirde veya köyde insanların her gün yemek yemek zorunda olmasıydı.

Sonuç olarak, birilerinin o gıdayı yetiştirmeye devam etmesi gerekiyordu. Keşke hükümet ve beleşçiler de o kadar köstek olmasaydı...

Kapalı zarfları yazı masasına bıraktı. Yorgundu. Yatmak için üstünü değiştirmeye gitti ama fırtına devam ediyordu. Onca gürültü arasında uyuyabileceğinden emin değildi ama deneyecekti.

Son günlerde, Francisco'nun tahminine göre Moraleslerin başka bir bankaya geçiş yapmasından korkan Milmo Bankası'nın sahibinden, banka hesabındaki alışılmadık müsriflik karşısında şaşkınlığını ifade eden bir mektup almıştı. O mektuba, Beatriz'in gittikçe azalan itirazlarına, bazı dostlarının anlayışsızlığına ve özellikle de o gece babasının yukarıdan fırlattığı gürültüye rağmen, Francisco traktör almadan veya sulama ağını genişletmeden önce biriktirdikleri paranın bir kısmıyla şehirde arazi ve ev satın aldığı için pişman değildi.

Ironik bir şekilde, Monterrey'de satın aldığı bütün arazi boştu, üzerinde tarım yapılmıyordu ve hükümetten kimsenin umurunda değildi.

Yüzünü tekrar taşraya dönmenin ve bölgenin ilk traktörünü satın almanın zamanı gelmişti. Hükümet tarımda verimlilik istiyorsa, o da bunu sağlayacaktı. Sabah Laredo'ya gidecekti. Patricio Milmo'nun mektubu olsa da olmasa da ve gökyüzündeki şimşek ve fırtınalar sürse de banka hesabını biraz daha zayıflatmanın zamanıydı, gerçi traktöre yapacağı yatırımın kendi bedelini ödemesi işini de üstlenecekti. Traktörü mülkleri arasında dolaştıracak, böylece hasat için daha az işçi alacak ve daha fazla üretecekti. En azından gazyağı ve benzin masraflarını ödemesi için de kullanmadığı saatlerde diğer çiftliklere kiralayacaktı.

Son bir gök gürültüsü duydu.

"Yeter. Sen kendi işine bak, baba. Benim işimi bana bırak."

Bunun üzerine ve aniden çöken sessizlikte uykuya daldı.

36

İlk başta herkes bir çift katırla aynı işi gören bir makineye ve her zamanki ekini üretmek için daha pahalı mısırlara yatırım yaptığı için babamı yadırgadı ama nihayetinde bölgede sezonun en iyi ekinini ve sadece mısır değil şekerkamışını da nasıl sürdüğünü, ektiğini ve sonra da toplama hızını görünce hepsi haklılığını kabul etti ve hatta bir sonraki ekim döngüsünde traktörü kiralamak için kaydolup sıralarını beklemeleri gerekti.

Annem hep gülerek babamın elinde kullanım kılavuzuyla ve ileride çiftçilerinin en becerikli olanını eğitip sorumluluğu ona bırakma niyetiyle traktörü kullanmaya başlamasını anlatmıştır. Lakin o çelikten canavara kanı öyle ısınmıştı ki karmaşık ve pahalı bir makine olduğu, dolayısıyla başka birisinin onu kendisinden daha iyi ve hırpalamadan kullanabilmesinin zor olduğunu öne sürerek direksiyonu bırakması aylar sürdü. Annem onun birini iyi yetiştirdiğinden emin olmak istediğini anlıyor ama motordan en sonuncu vidaya kadar traktörü onun yıkamasının, yağlamasının veya her günün sonunda bir bebek gibi üstünü örtmesinin gerekli olmadığını söylüyordu.

"Bütün zamanını bir sabanı okşayarak geçirmekten daha önemli işlerin var. Ayrıca atın bile seni özlüyor, hareketsizlikten şişmanlamaya başladı," dedi.

Sonunda isteksizce ama karısının söylediği gibi kaderi hayatı mekanik bir boyunduruğun arkasında geçirmek olmadığından, işçilerin birkaçının makineyi kullanma şerefine sahip

olacağını duyurdu. Bu sırada, Monterrey'deki alternatif yatırım planı süregeliyor, Carmen'in nişanlılığı devam ediyor ve Simonopio da kaçamak gezilerini unutmuş gibi görünüyordu.

Kış başlayınca babam birkaç kez çiftliklerinde birkaç gün geçirmek için Tamaulipas'a onunla birlikte gitmesini isteyerek, Simonopio'yu etrafta dolaşıp durmaktan vazgeçmeye ikna ettiğini sandı. Orada sürekli eşlikçisi olan neşeli, keyifli, bir yıldan beri kendini göstermeyen eski Simonopio'yu tekrar görecekti. Ama Linares'e döndüklerinde o Simonopio tekrar ortadan kayboluyordu. Bazen babamı aramaya çıkıyor ama onun yanına ancak işleri denetlemekten dönerken, yolda ulaşıyordu. Günler değil ama saatler boyunca ortadan kayboluyordu. Melankolisinin nedenini anlayamasa da babam vaftiz oğlunun sürekli yalnız başına ve tehlikeli bir şekilde etrafta dolaşmasını unutması karşısında memnundu ve içi rahatlamıştı.

Annem anılarıyla yeni odaya taşındığından ve dolayısıyla gezgin şövalye hayatına başladığından beri Simonopio'nun geçirdiği dönüşümün çok etkileyici olduğunu söylüyordu zira hiçbir zaman çok oyuncu bir çocuk olmamıştı ama uzun bir süre boyunca bakışlarında sadece bir çocuğun sahip olabileceği, masumiyet veya her şeye ve herkese karşı körlemesine bir inançtan kaynaklanan bir ışıltı vardı. Herhangi birinin yetişkinlik yaşına doğru kaçınılmaz geçişiyle yavaş yavaş kaybetmesi normal olsa da Simonopio o ışığı aniden, bir parlama gibi, onlara göz açıp kapayana kadar ortaya çıkan yeni kişiye alışma fırsatı tanımadan kaybetmişti.

İşin doğrusu, gelecekte aklıma estiği bir gün –Simonopio'nun yaptığı gibi sessizlik veya ortadan kaybolma yoluyla veya benim yapacağım gibi gevezelik yoluyla– etrafta aylaklık edeceğimi ve beni aksine ikna etmelerinin mümkün olmadığını duyursaydım, annemle babam beni kemerle dövüp, seni arsız, git de neler oluyor gör bakalım, derdi. Yani, kendimi aylaklığa adama planlarını hızla terk ederdim çünkü kısmen normal bir çocuktum –gerçi huzur içinde yatsın annecğim

şimdi burada olsaydı sana, "Ne normali? Hayatım boyunca onunla mücadele etmek zorunda kaldım," derdi– ve tıpkı normal bir çocuk gibi çok sayıda hayat planı ve harika maceralar düşünsem, dünyayı değiştirecek ve adaletsizliği sonsuza kadar ortadan kaldıracak fikirler geliştirsem de ilk açlık belirtisi ya da arkadaşlarımın evinde oyun daveti karşısında veya babamın ya da annemin ciddi bakışlarının hedefi olduğumda bunları terk edip sonsuza kadar unuturdum.

Ama hiçbir zaman gerçekten normal bir çocuk olmayan Simonopio, o seneden itibaren daha da az normalleşti.

Annem arılarının çıkardığı buharların ve sıvıların altında uyumanın onun karakterini değiştirdiğini düşünüyor, bu yüzden, Reja ile bir yerlere ulaşmak imkânsız olduğundan, Simonopio'ya tekrar eve geri taşınmasında ısrar etmesi için babama ısrar ediyordu. Babam onu dinliyor ama istediği şeyi yapmıyordu, annemin çocuklarının büyüdüğünü kabullenmek istemeyen ve kendini onları yönetmeye ve hayatlarını kontrol etmeye mecbur hisseden bir annenin yaptığı gibi, laf olsun diye konuştuğunu anlıyordu. Annem kendisini çocukları adına karar almaya mecbur hissediyordu. Ayrıca o çocuğu, on yaşındaki bir çocuğun bedenine sahip olan vaftiz oğlu yeni bakışlarında eski bir bakışa, bozulmaz bir bilgelik ve kararlılık yayan, onların başka kimsede görmediği bir bakışa sahipti.

Yani dönüşümüne saygı duydular: Tamaulipas davetini kabul ederse ne mutluydu onlara. Etmezse ısrar edecek ama onu rahat bırakacaklardı. Arılarıyla aynı çatı altında yaşamaya devam etmek istiyorduysa izin vereceklerdi çünkü babam sistemin erdemlerini göklere çıkarmış da olsa, Simonopio'yu Amerika'dan getirmelerini sipariş ettiği arıcılık kutularını kullanmaya ikna edememişti. Çocuk jesti memnuniyetle kabul etmişti ama evdeki gözlerden uzağa taşımıştı ve arılar onunla paylaştıkları, eskiden depo olan altıya altılık odanın tavan arasında kiracı olarak yaşamayı sürdürüyordu. Babam ne düşün-

müştü? Kutular yakında olunca on yıldır sıcak yuvaları olan yeri bırakmayı isteyeceklerini mi?

Hayır. O arıların taşınmayı istemesi için isteğin Simonopio'dan gelmesi gerekirdi ve o asla bunu kendi isteğiyle yapmazdı.

Neyse, dediğim gibi: Annemle babam işgalsiz geçen o kışı sakin ve kısmen yakınlarda kalan vaftiz oğulları için daha az endişelenerek geçirdiler. Biraz dinlendiler. Ama Simonopio'nun tepelerdeki patikaları kat etme hevesinden tamamen kurtulduğunu sandılarsa, yanıldılar: Bir kez daha, arıların ilk ilkbahar uçuşuna koyulmasıyla, Simonopio ortadan kayboldu.

37

Haftalardır kemiklerinde, kaslarında ve burnunda hissediyordu: Kışın sonu gelmişti. Bir gün önce, arıları heyecanlı ve hareketli vızıltısıyla ona duyurdu: Yarın, yarın, yarın.

Yarın, tıpkı her ilkbaharda olduğu gibi, tekrar çıkacaklardı. Yarın kış sona erecekti. Yarın onların yaşam döngüleri ve Simonopio'nun hac yolculuğu tekrar başlayacaktı.

Bir önceki kadar yalnız bir kış olmamıştı. Hava o kadar soğumadığı için, arılar görev üstlenmeden, acele etmeden, sadece ona eşlik etmek amacıyla biraz daha fazla dışarı çıkmıştı. Sanki topluluklarının hayatının onların ilkbaharda gerçekleştirdiği günlük yolculuklara bağlı olduğunu birkaç aylığına unutmuşlardı. Acele etmeden uçuyor, özgürce duraklıyor ve istedikleri zaman geri dönüyorlardı. İşin tamamlandığını biliyorlardı. İşin yakında onları tekrar çağıracağını ve onların da zevkle cevap vereceğini biliyorlardı. Ama sonbahar ile bir sonraki ilkbahar arasındaki sürede arıların tek odaklandığı şey, sıcaklıklarıyla bir sonraki kuşak için kovanı ılık tutmaya yardımcı olmanın yanı sıra, Simonopio'ydu.

O kış Simonopio da hareketsiz kalmadı. Espiricueta'nın temsil ettiği tehlikenin zaman içinde azalmadığını ve onu unutmanın veya göz ardı etmenin büyük bir hata olacağını biliyordu. Geçen seneki hac yolculuğu bu işe yaramamıştı zira amacı adamın onda uyandırdığı korkuyu unutmak değildi. Tam tersine: Onu besleyip büyüttü. Günleri ne kadar kolay geçse de o korkunun ağırlığı, Espiricueta'yı neyse o şekilde, bir

kır kurdu olarak gören tek kişi olma sorumluluğunun ağırlığını hissetmeden kendinden hoşnut kalma tuzağına düşemezdi.

İlk ve son kez arazisine adım attığı günden beri kasıtlı olarak tekrar görmediği kır kurdu.

Simonopio sadece arada bir ortaya çıkarak vaftiz babasını üzdüğü için kederliydi, geçen senenin ilkbaharında çiftlikten uzakta geçirdiği o ilk gecede, iptidai bir kamp kurup aileyi onca telaşlandırdığı ve gece çökünce onu aramak için bir ekip kurmak zorunda bıraktığı için de hâlâ çok üzülüyordu.

O gece Simonopio yakınlarda kamp kurmuştu. İlk kez geceyi tek başına geçirerek cesaretini test etmek istiyordu ama fazla uzağa gitmemişti, yiğitliği onu yarı yolda bırakırsa her an geri dönebileceğinden emin olmak istiyordu. İlk başta korktu ama onu saatler sonra bile uyutmayan şey bu değildi: Yatağını özlüyordu, daha önce hiç yatakta uyumadığı olmamıştı. Yarı çaresiz bir şekilde uyanık kalarak, kalabalık grubun ayak seslerini uzaktan duydu. Ardından telaşlı sesler duydu. Özellikle de aramaya katılan adamlara bir yöne veya diğerine doğru dağılmaları talimatını veren, onun adını çağıran vaftiz babasının sesindeki çaresizliği hissetti.

Adamların arasında ses çıkarmayan Espiricueta da olmasaydı, ona ânında yanıt verirdi. Espiricueta'yı görmek istemiyordu. Onunla karşılaşmayı, adamın sert bakışlarını üzerine dikmesini de istemiyordu. Bu yüzden iptidai kampının tüm izlerini silip çalıların arasına saklandı, sessizliğini korudu. Oradan, yakınından geçip uzaklaştıklarını gördü. Espiricueta'nın geri dönüp durduğunu, ondan sadece birkaç adım uzakta durarak adını bağırdığını, onu ortaya çıkmaya davet ettiğini gördü. Simonopio gözlerini kapattı, bir bakışın gücünün neleri kendine çekebileceğini biliyordu. Simonopio'ya sonsuzluk gibi gelen ve Espiricueta'nın dikkat kesilerek hareketsiz durduğu, Simonopio'nun da nefes almaya zor cesaret ettiği bir sürenin sonunda, kır kurdu tıpkı diğerleri gibi vazgeçme çağrısına yanıt verdi, aramaya ertesi gün devam edeceklerdi

Simonopio bütün gece saklandığı yerden çıkmak istemedi. Günün ilk ışıklarıyla tekrar aramaya başlamalarından önce tek başına eve dönmüştü bile. Vaftiz babasının onu gördüğünde akıtmayı reddettiği gözyaşlarını kendisi dökmek isterdi ama kendini tuttu: Tam anlamıyla sarılmadan, kollarıyla ona dokunmakla yetindi ve Francisco Morales'in bedenine huzurun geri döndüğünü hissedene dek öyle kaldı.

Simonopio nedenlerinin anlaşılması için kendisini ifade edebilmek isterdi ama kelimeleri düzgün telaffuz edebilseydi bile onu anlamayacaklarını biliyordu, arılarıyla birlikte yolculuğun sonuna kadar gitmesinin kendisi ve herkes için önemini nasıl açıklayabileceğini bilmiyordu. Kışın duraklayan keşif yolculuklarıyla bile kendine dinlenme lüksünü bağışlayamaz, kazandıklarını kaybetme riskini üstlenemezdi. Kış sona erdiğinde ayaklarının yoldaki hiçbir çatlağı ve taşı unutmayacağına ve aynı şekilde yolun da onu unutmayacağına ant içmişti. Kendine sakin günler yaşama iznini de vermişti. Francisco Morales'le çiftliklere gittiği günler. Kırlara çıkıp zamanında geri döndüğü ve gün sona ererken onu yolda karşıladığı günler. Vaftiz annesi için uzaklara, onu onca kederlendiren, toprağın hâlâ anlaşmazlık yüzünden üzüldüğü o yere gitme acısına da katlanmıştı.

Ama arılarının altında uyumak için geri dönüyordu, sıcak aylarda neredeyse hiç yapmadığı bir şeydi bu.

Odasının yeni açık penceresi sayesinde ve bolca sabırla, kötü koku sıcak yaz günlerinde silinmişti. Kışın pencere mecburen kapalı kaldığında artık sadece kovanın kokusu vardı ve bu da Simonopio'da onlarla aynı havayı soluduğu hissini uyandırıyor ve o ayrılmaz topluluk tarafından benimsenip kucaklandığını hissettiriyordu. Orada huzur içinde ve çok derin uyuyordu. Ve orada bedeni büyümüştü. Bunu kendi başına çekmiş gibi görünen pantolonları ve yıpranmış botlarındaki ağrıyan ayak parmakları söylüyordu. Yeni ayakkabılar getirmek veya yeni pantolon dikmek üzere ölçüsünü almak için

odasına her geldiğinde, *"Ay Simonopio! Böyle gidersen bir aya kalmadan beni geçeceksin,"* diyen vaftiz annesi söylüyordu.

Büyümeyi seviyordu. Diğerlerinin bunu fark etmesini seviyordu ama en fazla istediği şey kır kurdunun da bunu bilmesiydi.

O yeni ilkbaharda yola geri döndü. Daha uzun, daha güçlü bedeni daha kısa sürede, daha uzun mesafeleri kat ediyordu. Vaftiz annesinin Monterrey'e giderken veya geri dönerken geçtiği yere ulaşmak artık fazla çaba harcamasını gerektirmiyordu ve sadece trenin geçtiğini görmek ve vaftiz annesinin onu görmesi için duruyordu.

Yolculuk günü değilse, arkasına bakmadan uzaklaşmaya devam ediyordu. Yavaş yavaş, arıları tarafından cesaretlendirilerek daha ileriye gitti: Az kaldı, devam et, çok az kaldı, diyorlardı. Geceleri mecburen tek başına geçiriyordu: Arılar gece açık havada var olmayı bilmiyordu, dolayısıyla ertesi gün güneş doğduğunda uyanmak istiyorlarsa, hava kararmadan önce kovanlarına geri dönmek zorundaydılar. Simonopio uzakta geçirdiği her gece kamp yapacağı yeri çok dikkatle seçiyordu. Kamp ateşini vaftiz babasının hediye ettiği çakmaktaşıyla, soğuk yüzünden değil de diğer hayvanları o noktanın dolu olduğu konusunda uyarmak için yakıyordu. Akşam yemeğinde yumuşak bir yulaf ve bal karışımı yiyordu. Matarasındaki suyu içiyor ve ardından uyku tulumunu yayarak içine giriyor, tulumu cıldının kokusunu koruyan bir koza olarak hayal ediyor, bir yandan da iyi şans niyetine, çalılar arasında kendine yol açmak için sürekli olarak bıçak kullanmaktan nasır tutan eliyle, vaftiz babasının hediyesi olan eski çakının pürüzsüz sapını okşuyordu. Ardından, hafızasında sakladığı hikâyeleri, özellikle de onu aslan olduğunu hatırlatanları canlandırarak uyuyakalıyordu. Monterrey sirkine yaptıkları o kederli ziyarette gördüğü içi olmuş aslanı değil, hayal gücündeki vahşi aslanı hatırlıyordu.

Sakin geçen bir gecenin ardından, ertesi gün keşfine devam etmeye kararlı ve hazır bir hâlde uyanıyordu.

O gün bedeni normalde olduğu gibi dinlenmeye doymuş hâlde uyanmamıştı. Onu belirsiz, çekici ve karşı koyulmaz, sabah rüzgârının veya arıların kanatlarının yardımıyla yol alan bir koku uyandırdı. O zaman anladı: Arılarını uzun günlük yolculuklarını yapmaya çağıran şey buydu. Onların hazinesi buydu ve kendisi de görecek ve ilk kez dokunacak kadar yakındaydı.

Deneyimli kampçı alışkanlığının tersine, bıçak dışındaki eşyalarını orada bıraktı. Bıçağa ihtiyacı olacaktı. O uzun yolculuğun sonuna ulaşmak için acele ediyordu.

Ve keskin bıçağını bir sarkaç gibi hareket ettirmeye odaklanarak, ritimden hipnotize olmuş hâlde, önündeki çalı sırasının ötesini göremeden, sonra sıradakini, ardından sıradakini kesip kalın çalıların arasında kendine yol açarak ilerledi ve aniden başka çalı yoktu: Sadece orada, onu bekleyen arılarının hazinesi vardı.

"Bak. Dokun. Kokla. Al. Götür. Götür. Çabuk ol."

Ve Simonopio itaat etti.

38

Paskalya'nın son günleriydi ve Francisco şenlik haftası boyunca süregelen güzel havaya minnettardı. Linares sosyal kulübünde gerçekleştirilen Kutsal Cumartesi dansından sonra, şenlik günleri olmasından faydalanıp Carmen ve Antonio'nun kiliseye takdimini de gerçekleştirdiler.

O gün damadın ailesine ve erken saatte, hiçbir sorun veya nahoş sürpriz yaşanmadan gerçekleştirilen nişanlıların Kilise karşısında onaylanması töreni için Monterrey'den özel olarak gelen şahitlere yemek sunuldu. Kısa süre önce eski –ve merhum– rahip Pedro'nun yerini almak üzere Saltillo'dan gelen yeni rahip Pedro, genç çiftle ve karakter şahitleriyle böyle özel bir törende bir araya gelmekten çok memnun kalarak düğünün o yaz gerçekleştirilmesi için hiçbir engel olmadığını duyurdu. Francisco onu kutlamaya davet etti, rahip de memnuniyetle kabul etti: Linares'e yeni gelmişti ama köklü veya orada verilen adıyla birinci kademe toplumdan ailelerin onayı veya desteği olmadan pek bir şey başaramayacağını hemen anlamıştı, dolayısıyla eline insanları, özellikle de o insanları daha iyi tanıma fırsatı geçince kaçırmıyordu.

Ayrıca, Bayan Inés'in her gün hazırladığı tatsız yemeklerden sıkılmıştı. O gün Morales Cortéslerin evinde Bayan Matilde'nin yemeklerini yiyecekti.

Carmen'in nişanlılık döneminde Monterrey'e gerçekleştirdikleri mecburi ziyaretleri sırasında Francisco ve Beatriz müstakbel dünürleriyle yakın bir dostluk kurmuştu. Şimdi

evin yanındaki büyük ceviz ağacının gölgesine yerleştirilen iki masada, güzel havayı fırsat bilip yemek yemişlerdi, ardından sohbet eşliğinde kahve içip kabak tatlısının ve Bayan Sinforosa'nın o gün için özel olarak hazırladığı cevizli sütlaç toplarının keyfini çıkarıyorlardı.

Sohbet hoş bir şekilde akıyordu ve akşamı sona erdirmek için kimsenin acelesi yoktu.

Gençler kendi masasında, sadece gençken yapıldığı şekilde gülüyordu: Gönül rahatlığıyla, güzel bir kahkahanın sesini bulandıran endişelerin ağırlığı olmadan. Francisco imrenerek veya bir anlığına da olsa öyle özgür yaşamanın nasıl olduğunu hatırlamak ve diğer yandan, ânın mükemmelliğine rağmen –lezzetli yemek, soğuk bira, buzlu viski, kusursuz hava, harika eşlikçiler– o ilkbaharda topraklarının büyük bir kısmını kaybetme riskiyle karşı karşıya olduğunu bir anlığına unutmak için gidip yanlarına oturma isteğiyle onlara baktı.

İyi bir ev sahibi olmak için büyük çaba gösteriyordu: Sohbete katılıyor ve uygun anlarda gülüyordu. Genç çift için samimi bir şekilde kadeh kaldırdı. Beatriz'in yemek için gösterdiği çabaları ve kayınvalidesinin yaptığı tatlıyı göklere çıkardı ve hatta erkekler ve kızlar için nezaket okulunu büyütmek üzere ondan destek isteyen yeni rahip Pedro'nun talebini de sabırla dinledi.

"Onca çocuk taşra okullarına gitmesin diye Senyor Morales, zira orada hükümetin öğrettiği şey Tanrı'yı ve emirlerini unutmak," dedi din adamı; Morales Cortéslerin bütün çalışanlarının çocuklarına burs verip Kilise'nin nezaket okuluna gönderdiğini biliyordu.

"Evet, Rahip, bakarız..."

Francisco Morales'in eğitime inancı tamdı. Gerçekte rahibin iyi niyeti göz önüne alındığında, hemen orada bir taahhütte bulunmak istedi ama yapamıyordu: Yakın gelecekte yeni bir projeye ayıracak vaktinin olup olmayacağını bilmiyordu.

Parasının olup olmayacağını bilmiyordu. Topraklarının olup olmayacağını bilmiyordu.

O gün, evinin yanındaki kocaman ceviz ağacının altında oturan Francisco Morales hiçbir şey bilmiyordu.

Beatriz sohbetten fırsat bulduğunda ona bakıyor ve gözleriyle kocasının gözlerine bir soru yöneltiyordu: Neyin var? Ve kocasının gözlerinden Beatriz'in gözlerine bir yanıt ulaşıyordu: Merak etme, her şey yolunda. Ama Francisco'nun gözleri hemen ardından tekrar ve kendiliğinden, istekli bir şekilde gençlerin gürültülü masasına kayıyordu.

O gün genç çift ilgi merkezi olmuştu; onlara dikkat göstermeyen tek bakışlar, Consuelo'ya ve Antonio'nun küçük kardeşi Miguel'e aitti zira daha yeni flört etmeye başlamışlardı ve gözleri birbirinden başkasını görmüyordu. Onlara da imrendi. Beatriz'le paylaştığı o genç ve âşık bakışları hatırlıyordu. Hiçbir yere gitmemişlerdi: Aşk devam ediyordu ama neredeyse hepsini daha iyi zamanlara saklıyordu zira hayat araya giriyor, günlük hayat onları meşgul ediyor ve savaş nadiren bu düşüncelere zaman veya yer bırakıyordu.

O zaman kendi bakışlarının gücüyle Beatriz'in bakışlarını çağırmak istedi ama Beatriz fark etmedi, dünürüyle yaklaşan düğünün detaylarını tartışıyordu.

Francisco göz ucuyla, şaşırarak, Simonopio'nun yaklaştığını gördü. Birkaç gündür onu görmüyorlardı. Etrafında yüzlerce arı kanat çırpıyordu. Giysileri yırtık pırtık, üstü başı çizik içinde, çamura bulanmış, saçları pislikten kaskatı kesilmişti ama kararlı bir şekilde yürüyordu ve yüzünde kocaman, bakışlarını bile aydınlatan ışıl ışıl bir gülümseme vardı.

Francisco'nun gözlerinden Simonopio'nun gözlerine bir mesaj ulaştı: Geri döndün, geldin. Simonopio'nun gözlerinden de vaftiz babasının gözlerine bir yanıt gitti: Geri döndüm.

Monterreyli hanımlar çocuğu görüp ona eşlik eden bulutun ne olduğunu anlayınca birer çığlık atıp sanki bir hava saldırısına uğramış gibi delicesine yelpazelenerek acceleyle teh-

ditten uzaklaştılar. Konuklar Morales Cortés ailesinin vaftiz oğlundan haberdardı ama kimse onları çocuğun gariplikleri hakkında uyarmamıştı, dolayısıyla Beatriz'le Francisco'nun arılardan oluşan bir örtüyle gelen çocuğa yaklaştığını görünce şaşırdılar.

"Dikkat!" diye bağırdı birkaç tanesi.

Beatriz açıklama yapmak için arkasına döndü ama Francisco onları görmezden geldi. Simonopio'yu etrafında uçuşan veya yüzünde yahut kollarında yürüyen arılarla görmek çok normal bir durum olsa da bu kadar fazla sayıda arıyla çevrelenmiş hâlde görmek alışıldık değildi. O gün belki de hepsi onun yanındaydı. Sanki bütün sürü onu karşılamaya çıkmış veya eve döndüğü o alışılmadık yerde ona eşlik etmiş gibiydi. Özel bir durum vardı sanki. O kadar çok sayıda arı kimi olsa ürkütürdü ama Francisco, Simonopio'nun arılarını ve arılar da onu iyi tanıyordu. Ona tahammül ediyorlardı. Zarar vermezlerdi ve her zamanki gibi yaklaşmasına izin verirlerdi, bu yüzden Simonopio'ya doğru ilerlemekte tereddüt etmedi. Uzaktan Consuelo'nun şikâyetlerini ve çekingen çocuğun beklenmedik bir şekilde ortaya çıkması karşısında sevgilisi gençten ve diğer davetlilerden utanç içinde özür dilediğini duyuyordu.

"Ay, şu hâline bak... Ne büyük utanç!"

Ama Francisco durumu açıklığa kavuşturma ve küçük kızlarının abartılı tavırlarını kontrol altına alma işini Beatriz'e bıraktı.

Francisco'nun yakınlaşmasından mı yoksa Simonopio'nun verdiği sessiz bir mesajdan mı bilinmez, arılar aniden, sanki ortak bir iradeyle hareket ediyormuş gibi, karşılama kafilesini aynı anda terk etti ve kusursuz bir konser hâlinde uçarak uzaklaştı.

Sadece Simonopio'nun boynunda bir tanesi kaldı.

"Gelip selam vermek mi istedin?"

Francisco Simonopio'nun başını iki yana sallayarak olumsuz yanıt verdiğini görünce şaşırmadı. Hatta onu orada gör-

düğüne şaşırmıştı. Sadece birkaç gündür ortalarda görünmemesinden değil, Simonopio yabancı insanlar geldiğinde ortada olmaktan hiç hoşlanmamıştı. Şimdi oradaydı ve bakışlarındaki gülümseme devam ediyordu.

"İyisin," dedi Francisco.

Bir soru değildi bu.

Simonopio başıyla onaylarken bir yandan da çantasında getirdiği şeyi çıkarıyordu.

"Ne getirdin?"

Simonopio uyku tulumunu çıkardı, yere koydu ve sıkıca sarılmış bohçayı açtı. İçinden bir beze sarılmış bir şey çıkarıp vaftiz babasına uzattı.

"Açayım mı?"

Simonopio onun gözlerinin içine bakarak onayladı. Ne olursa olsun, küçük paketin içeriği vaftiz oğlu için çok önemliydi. Francisco soluğunu tutarak mendilin düğümünü dikkatle açtı, bir yandan da Simonopio'yu ilk kez gördüğü gün benzer iki bohçayı, Simonopio'nun ve arılarının kovanının sarılı olduğu bohçaları açtığını hatırlıyordu, dolayısıyla o anda dikkatli davranmak fena olmazdı.

Ve Simonopio'nun sunduğu paketi tamamen açtığında, ciğerlerinde tuttuğu havayı da dışarı saldı ve rahatlayarak içeriğine baktı: İçi boş ve sert deriden bir kabuğa benzeyecek kadar eski iki yarım portakal. Simonopio küre şeklinde bir kap oluşturmak için bunları bir bezle bir araya getirmişti.

İki yarıyı ayırınca içindeki şey yumuşak ve incecik beyaz bir yağmur gibi yere döküldü. Francisco onları bakışlarıyla izledi ve ardından düşenleri toplamak için çaba göstermeden, yoğun bakışlarla bakakaldı.

Mükemmel bir koku duyularını sardı.

"Gelin için çiçekler!" dedi Senyora Dominguez keyifle. Arılar gittiğinden, çocuğun çantasında getirdiği şeyi görmek için yaklaşmıştı.

"Carmen'e çiçek mi getirdin, Simonopio? Portakal çiçeği

mi?" Beatriz şefkat ve şaşkınlıkla, çevrede yetişmeyen beyaz çiçekleri yakından görmek için yaklaştı. "Nereden buldun bunları?"

O zaman Francisco, yumuşak rüzgârın çiçekleri dans ettirdiği yerden bakışlarını kaldırmadan konuştu:

"Gelin için değiller. Bu çiçekler bana."

Ardından taçyapraklarına zarar vermemeye özen göstererek, teker teker topladı.

Paketi Simonopio'nun teslim ettiği hâline döndürdükten sonra, başka bir şey söylemeden, peşinde arılı çocukla birlikte eve girdiğinde herkes şaşkınlıkla bakakaldı.

39

Francisco, Beatriz'in ev sahibinin ortadan kaybolması karşısında şaşkına dönen davetlilerle ilgilendiğini tahmin ediyordu. Görgü kurallarına büyük önem verirdi, yemeği ve konuklarını ortada bırakmanın büyük bir nezaketsizlik olduğunun da farkındaydı.

Ama Simonopio o çiçekleri getirmişti ve Francisco'un o güne dek aldığı en güzel hediyeydi.

Çalışma odasında, masasına oturup hediyeyi dikkatle tekrar açtı. Birkaç çiçeğin yere düşünce ve tabii ki ölü geçirdikleri süre yüzünden zarar gördüğünü üzülerek gördü. Çürümeye başladıkları belliydi ve Francisco bunu önlemek için hiçbir şey yapmadı: Yaşayan her şey ölür, bu çiçekler bile, diye düşündü. Suya koymak sadece kaçınılmaz olan şeyi erteleyecekti.

Bu önemli değildi.

Simonopio onları hayattan bir amaçla koparmıştı ve Francisco onları görünce anladı: Hedeflerine ulaşmışlardı. Karşısında ayakta durmuş, beynindeki dişli çarkların savaşla, belirsizlikle, alışkanlıkla ve eskinin gelenekleriyle kaplanmış pası ve örümcek ağlarını silkelemesini sabırla bekleyen Simonopio'ya baktı.

"Montemorelos'a kadar yürümüşsün, Simonopio. Dağdan mı gittin?" Yanıt alması gerekmiyordu, zaten biliyordu.

Bay Joseph Robertson o ağaçları geçen yüzyılın sonlarında dikmişti. Demiryolu raylarını inşa etmek için gitmiş ve garip fikirleriyle orada kalmıştı. Günün birinde Kaliforniya'ya gidip

Montemorelos'ta köklenecek birkaç vagon dolusu portakal ağacıyla geri dönmüştü. Ona deli gringo demelerini de ezelden beri oradaki erkeklerin yaptığı şekilde şekerkamışı, mısır veya buğday ekmek istemediği için zırdeli olarak adlandırılmayı da umursamıyordu.

"Onlar öyle yaptı," diyordu Francisco, Simonopio'ya. "Biz de burada öyle yapıyoruz: Neredeyse aynı şeyleri ve her zamanki şekilde ekiyoruz. Şimdi hâlimize bak: Her şeyi yitirmek üzereyiz. Halbuki o... Neyse, artık yaşlandı, ama neredeyse otuz yıl önce diktiği ağaçlar hâlâ orada ve o öldüğünde de orada olacak."

Simonopio'nun ona hediye ettiği çiçekleri açan ağaç yaklaşık otuz yıldır toprağı boş bırakmamıştı. Sahibi de tüm o süre boyunca araziyi her hasadın sonunda temizleyip yeni ekinlere hazırlamak veya ekinler arasında rotasyon yapmak zorunda kalmamıştı zira ağaçlar sürekli oradaydı ve meyve vermeye başladıklarında bir daha durmuyorlardı. Ayrıca, Francisco o portakalların tadına bakmıştı: Nefistiler.

O zaman kendi bostanım kurmaya karar verdi. Ağaçları meyve vermeye başlayınca satacak pazar bulacaktı, tereddütsüz karar verdi zira Montemorelos'ta kanıtlanan otuz yıllık başarının ardından, o toprakların portakala uygun olmadığına dair bütün şüpheler açıklığa kavuşmuş oluyordu.

Zihnini doldurmaya başlayan fikirleri uygulamak kolay veya ucuz olmayacaktı ama vaftiz oğlunun getirdiği o küçük beyaz çiçeklerin sorunlarına yanıt oluşturduğundan emindi.

"Simonopio: Yarın Kaliforniya'ya gidiyorum. Benimle gelmek ister misin?"

40

Trenin hareketi onda rehavet yaratıyordu. Uyumayacaktı, insan içinde uyuması çok büyük nezaketsizlik olurdu. Sadece bir anlığına kapatarak gözlerini dinlendireceğini söyledi kendi kendine. Beatriz Morales neden bu kadar yorgun olduğunu bilmiyordu. Belki de anneanne sıfatıyla Monterrey'e yaptığı onca seyahatten yorulmuştu.

İki kızı çoktan evlenmişti ve Beatriz nişanlılık dönemlerinde Monterrey'e gidip onlara eşlik etme sorumluluğu artık sona erdiği için memnundu. Tabii ki her zaman gidip torunlarını ziyaret edecekti ama trene binerkenki ruh hâli, evinden ayrıldığı gidiş yolculuğundaki gergin, yuvasını terk ediyormuş hissi ve geri dönüş yolculuğundaki ait olduğunu bildiği yuvaya Linares'e geri dönüş hissi birbirine hiç benzemiyordu.

Bazen zaman göz açıp kapayana dek geçiyordu: Kızları büyümüş ve kendi hayatlarını kurmuşlardı. Ve artık Linares'te her şey değişmişti.

Carmen'in ve ardından Antonio'nun kardeşiyle evlenen Consuelo'nun düğününe hiçbir şey engel olamamıştı. Damatların annesinin onların evlendiğini göremeden ölmesi çok yazıktı ama yapacak bir şey yoktu. Aynı nedenle, iki düğün de sade ve ağırbaşlı ama son derece zarif bir şekilde gerçekleştirilmişti. Monterrey'den gelen konukların Linares'ten çok iyi izlenimlerle ayrıldığından emindi, özellikle de her iki düğün de yerel şenlikler döneminde gerçekleştirildiği için: Carmen'in düğünü ağustos ayındaki Villaseca Şenlikleri sırasında yapıl

mıştı, Consuelo da bir buçuk yıl sonra, Paskalya döneminde, Kutsal Cumartesi'nin ardından evlenmişti.

Linares şenliklerinin bir daha asla düzenlenmeyeceğini, kızlarının aile hayatını kuşaklar boyunca zenginleştirmiş gelenekleri tanıması için şenlikleri sürdürmeye çalışmakla yükümlü olduğunu düşündüğü dönem şimdi ona çok uzak görünüyordu.

Geleneksel şenlikler geri dönmüştü ama şimdi de kızları hayatlarını başka bir yerde yaşıyordu. Arada bir ziyarete gelip şenliklerin keyfini çıkaracaklardı tabii ve belki kendi çocuklarını da getireceklerdi ama şenlikler Beatriz için taşıdığı anlamı onlar için taşımayacaktı zira bekâr genç kızlık dönemlerinde bunu hiç yaşamamışlardı. Onlar için sadece köylerini veya şenliklerin en ufak detaya varana dek kusursuz bir şekilde düzenlenmesi için büyük zaman ayıran annelerini anımsatan bir anekdot olacaktı. Linareslilerin Paskalya Perhizi süresince sürdürdüğü etkinlik ve giyim yasağını, ardından kaymak tabakanın siyah giysilerinden kurtulup ilkbahar renklerinde en iyi giysilerine ve dans ayakkabılarına büründüğü Kutsal Cumartesi dansını hevesle beklemelerini gereksiz bir köylü geleneği olarak göreceklerdi.

Bu gibi durumlarda o kız çocuklarını ve koşullar farklı olsaydı dönüşecekleri kız çocuklarını düşünerek hüzünleniyordu ama Monterrey'de eşleri ve çoktan sahip oldukları veya yolda olan çocuklarıyla mutlu görünüyorlardı: Carmen ikinci çocuğunu beklediğini duyurmuştu ve Consuelo dört aylık hamileydi.

Consuelo'nun nasıl bir anne olacağı hâlâ bir muammaydı. Beatriz onda ne annelik içgüdüsü ne de bir kadının başkasının bile olsa bir bebeğe karşı hissedebileceği şefkati görmüştü. Kendisi bebek bekliyorken ve ilk yeğeni de yakınındayken bile ilgisini her zamanki şeylere yöneltmişti: Arkadaşları, kitapları ve bir de kocası. Beatriz bu durumun çocuğunun doğmasıyla değişmesini umuyordu. Carmen ise tam tersine çok sabırlı bir

anne olmuştu: Onu ve dadılarını meşgul tutan ilk oğlu sadece on aylıktı ve o kadar hareketliydi ki şimdiden her tarafta dolaşmaya başlamıştı.

Beatriz onu ziyarete gittiğinde çocuğun bakıcılarına yaşattığı telaşa tanıklık ediyor ve kendisi o dönemi tamamladığı için memnun oluyordu. Torununun arkasından istediği gibi koşturmaya enerjisinin olmadığını kabul etmek zorundaydı ama son zamanlarda kendini o kadar yorgun hissediyordu ki ziyarete geldiklerinde veya bu sefer olduğu gibi kendisi Monterrey'e gittiğinde çocuğu sadece akşam yemeğinden sonra, hareketli günün ardından yorulup yıkandığında, ikisi de sallanan sandalyede sarılıp uyuyakalacak ortak sabra sahip olduğunda yanına getirmelerini istiyordu.

Hayatı Linares'te, yeni portakal bahçeleri ve çiftlikleriyle son derece meşgul olan Francisco'nun yanındaydı. Francisco eskisi gibi arada bir onunla seyahat edemiyordu. Hayır. Artık torunları için bile olsa o kadar kısa süre içinde Monterrey'e geri dönmek istemiyor, torunlarının anneanne ve dedelerini ziyaret etmek için Linares'e gitmesi gerekiyordu.

Linares'teyken kızlarını özleyip onlar için endişelenirken Monterrey'e, onların yanına gittiğinde de aynı hisleri misliyle Linares'teki insanlar için hissetmek Beatriz'i şaşırtıyordu. Yarım hayat yaşadığını düşünüyordu: Her tarafta eksikti. Zira Beatriz kızlarına veda ettiği her seferinde kendini kötü hissediyordu ama Francisco'dan uzaklaştığında çok daha kötü oluyordu.

Annesi de Monterrey'e onunla birlikte gitmeyi kabul ettiğinde ama daha da sık bir şekilde isteksizce Linares tren istasyonuna onu uğurlamaya gittiğinde aynı şeyi söylüyordu: Kızım, senin yerin kocanın yanı. Beatriz annesinin bunu söylemesine ne kadar kızsa da onunla hemfikir olduğunu kabul etmek zorundaydı zira üç aylık sürgün deneyiminin ardından, hayatın hiçbir şekilde durmadığını öğrenmişti. Onu Linares'ten ve Francisco'dan ayıracak trene her binişinde, içini

yokluğunda ilişkilerinin değişeceği ve kendini kendi evinde yabancı biri, sadece kapalı pencereden içeriyi görmeye çalışan bir meraklı gibi hissedeceği korkusu kaplıyordu. Birbirlerinden uzak kaldıklarında zıt yönlere doğru değişmelerinden ve bir daha hiç ortak bir noktada buluşamamalarından korkuyordu. Günün birinde birbirlerine bakıp diğerinin sesini, niyetlerini, bakışlarını ve yataktaki bedenin ısısını tanıyamamalarından korkuyordu.

Bu yüzden Beatriz, Monterrey'e mümkün olduğunca az gidiyordu. Gittikçe daha az. Son zamanlarda onu sürekli meşgul eden işinde kocasına yardım edemeyeceğini biliyordu. Ama en azından onu evde bekleyip geceleri karşılayabilir, akşam yemeğinde ona eşlik edebilir, sıcaklığını paylaşmak için yanı başında uyuyabilir ve kabul ettiğinden daha fazla sayıda olan endişelerini unutmasını sağlayabilirdi.

İçinden geçtikleri değişiklikler, bunlara aniden kendisi karar vermiş olsa bile, Francisco için hiç kolay değildi. Zira Carmen ile Antonio'nun düğün haberinin duyurulduğu, Simonopio'nun garip hediyesiyle ortaya çıktığı gün Beatriz davetlilerin yanında kalıp herkes gibi Francisco'nun evde yaptığı işi bitirip hemen geri dönmesini beklemişti. Lakin dakikalar geçiyordu ve ne o ne de Simonopio geri dönmüş, Beatriz endişelenmeye başlamıştı. Daha da kötüsü: Kocasının alışılmadık ve hatta kaba tavrını mazur göstermek için mazeretleri tükenmişti.

Aramaya girdiğinde onu çalışma odasında, Martín'in telgrafla göndermek için postaneye götüreceği birkaç mesajı yazarken buldu.

"Ne yapıyorsun, Francisco? Misafirimiz var!"

"Biliyorum, ama gitmek bilmiyorlar ve benim acelem var."

"Ne için acele?"

"Toprak Reformu'na galip gelmek için."

Bu yanıt Beatriz'i şaşkına çevirmişti: Basit birkaç çiçeğin ona federal yasaya galip gelmek için ilham vermesi veya yar-

dım etmesi nasıl mümkün olabilirdi ki? O anda daha fazla bilgi edinmesi imkânsızdı zira Francisco hemen ardından mesajlarını yazmaya geri döndü, kızgınlıktan ve şaşkınlıktan öfleyerek odadan çıkan karısına ilgi göstermedi.

Tabii ki dışarı çıktığında duygularını gizlemiş ve enerjik bir tavırla mazeretler sunmuştu:

"Francisco sizden özür diliyor. Çiftliklerinden birinden acil bir mesaj aldı ama kendinizi evinizde hissetmenizi rica etti."

Ev sahibinin bu nazik vedasıyla, şenlik kaldığı yerden devam etti. Gitmeyi en az isteyen kişi, Beatriz'e sürekli kocasının ne zaman geri döneceğini soran yeni rahip Pedro'ydu.

"Bilmiyorum, Rahip. Bazen bu adama hiç soru sormamak gerek," diye yanıt verdi güvenilirliğini açığa sererek.

Saatler geçmek bilmiyordu ama havanın kararmasıyla grubun resmi salona ve ardından tekrar acıkınca ısıtılan kalan yemeklerin keyfini çıkarmak için yemek odasına geçtiği, ikindi öğününe ve akşam yemeğine dönüşen öğle yemeği davetı nihayet sona erdi. Ertesi gün de görüşeceklerdi, günü La Florida'nın kırlarında geçirmeye davet edilmişlerdi.

"Francisco bizimle birlikte gelebilecek mi bilmiyorum. Bu işin dezavantajı da bu."

Peşin peşin özür dilemekte haklıydı: O gece Francisco ertesi sabah Laredo'ya gideceğini ve Teksas San Antonio'dan trenle yapacağı Kaliforniya seyahati için orada birkaç gün hazırlık yapacağını söyledi.

"Niye gidiyorsun ki?"

"Portakal ağaçları satın alacağım."

Kocasının bu yeni enerjisi, zamansız kararları ve beklenmedik eylemleri, eskiden olduğu ölçülü, muhafazakâr, daima ataerkil yasalara sadık kalan hâlini neredeyse tamamen reddeden tavırları Beatriz'i bazen şaşkına çeviriyor ama nihayetinde kendini kontrol edip onu dinliyordu. Kocasının muhtemelen haklı olduğunu kabul ediyordu, ev konusunda da Monterrey'deki arazilere yatırım yapma konusunda da sıradışı ama

nihayetinde doğru bir karar olan traktörü satın alma konusunda da haklı çıkmıştı.

Şimdi Beatriz kocasının planlarını kuşku emaresi sergilemeden dinlemek, arada bir ve akıllıca sorular sormak ama büyük bir irade sergileyerek aslında yöneltmek istediği soruyu içinde tutmak zorunda kaldı: Peki portakalların meyve verene kadar ne ile geçineceğiz?

Francisco'nun ona anlattığı şey hayatlarını değiştirecekti: Birkaç seferde portakal ağaçları satın alacaktı, önemli bir yatırımdı – bir yatırım daha. Ardından arazilerindeki şekerkamışlarını kökünden söküp atacaktı. Beatriz'in nidası karşısında devam etmişti:

"Bu sene yeni şekerkamışı ekmemiz gerektiğini hatırla. Ama bitti artık: Bir daha ekmeyeceğim. Portakal ağaçları on yıllarca dayanacak. Göreceksin."

Evet, şekerkamışını üç yılda bir yenilemek gerekiyordu ve gerçekten de o sene bu süre sona eriyor ve Morales ailesi için şekerkamışı üreticiliklerinin sonu anlamına geliyordu.

Beatriz haberi alıp doğrudan midesine taşıdı ama birazını da kederden büzülen kalbiyle paylaştı: Bütün hayatını şekerkamışlarıyla çevrili olarak yaşamıştı zira bütün ailesi –babası ve şimdi de erkek kardeşleri– topraklarında onu yetiştirirdi. Bulduğu bütün toprağı kaplayan kamışın yeşiliyle çevrili hâlde büyümüştü. Geceleri rüzgârın sazların arasına sızıp dolaşmasıyla oluşan ıslık sesi eşliğinde uykuya dalmış ve fırtınalı sabahlarda öfkeli bir yeşil denizdeki dalgalar gibi sarsılarak oluşturdukları gösteriyi veya rüzgâr onları sarsacak kadar güçlü esmediğinde oluşan sakin denizi görerek uyanmıştı. Onların eşliğinde uykuya dalamayacağı bir gelecek nasıl olacaktı? Evinin penceresinden bakıp anılarındaki manzaranın sonsuza kadar kesilip atıldığını görmek nasıl olacaktı?

Ayrıca Francisco o kadarıyla da kalmayacaktı: Aynı sene boş arazilerine portakal ağaçları dikeceğini söyledi. En azından deneyecekti.

"Yüzlerce satın alman gerekecek."

"Binlerce satın almamız gerekecek, hem de sadece bu seneliğine. Yavaş yavaş daha fazla satın alıp bütün arazilerimizi dolduracağım."

"Peki ya mısır ekimi?"

İlk portakallar yetişene kadar onları kaldırmayacaktı: Tamamen gelirsiz kalma deliliğini işlemeyecekti.

"Er ya da geç onlar da gidecek, Beatriz. Arazilerimizin manzarası, on yılımı da alsa, yavaş yavaş değişecek."

Henüz değişmeyen çok sayıda arazi kalsa da etrafındaki manzara değişmişti ve her türlü değişiklikten korkan eski Beatriz'in tüyleri bazen protesto eder gibi diken diken oluyordu. Ama ayak bileğinin üstünde kalan elbiseler giyen –sonuçta daha az kumaş daha az masraf demekti– o modern Beatriz kocasını koşulsuzca destekliyordu. Karşılığında olumlu yanı görmeye çalışıyordu: En azından arada bir açtığında mis kokulu çiçekleri olacaktı. Açarsa tabii.

Carmen ile Antonio'nun düğün haberinin duyurulmasından bir ay sonra Francisco ve Simonopio genç tatlı portakal ağaçlarıyla dolu iki vagonla geri döndüklerinde, birkaç komşu onu caydırmak için yanına geldi.

"Delilik bu. Meyve verip vermeyeceklerini bilmiyorsun ki. Bütün şekerkamışlarını, sonra da mısırları sökecek misin? Baban ne derdi, Francisco?"

"Dünya yaşayanlara ait derdi."

Beatriz gerçekte Francisco'nun bu karar yüzünden babasının mezarında ters dönmüş olmasından korktuğunu tahmin ediyordu ama kocası bunun kendisini durdurmasına izin vermemişti. Ve onun haklı olduğunu kabul ediyordu: Değişen dünyada işe yaramayan eski alışkanlıklara takılıp kalmamak gerekiyordu; yeni, farklı, kansız bir devrim mülklerini ellerinden sökûp almış gibi görünse bile. Artık kazların sesi olmadan geceleri uykuya dalmakta zorlansa bile.

Artık geri dönüş yoktu ve portakal ağaçları, tıpkı Francis

co'nun söylediği gibi Linares toprağına hızla kök saldı, ilk sene çiçek açmasalar ve meyve vermeleri üç yılı bulabilecek olsa da ertesi sene Beatriz'in kardeşleri de dahil olmak üzere çok sayıda kişi Francisco'nun fikrine ikna olarak onun planını izlemeye başladı. Francisco farklı mevsimlerde meyve verecek farklı türlerde portakal ağaçları getirilmesi talimatını verdiğinde diğerleri de aynısını yaptı.

Yatırım yapacak fon eksikliğinden veya bahçesinde hanımefendileri andıran meyve ağaçları yetiştirmeyi reddettiğinden değişime direnenler de vardı. Sonunda en tepkili olanlar bile ikna oldu çünkü kısa süre önce Anayasada yayımlanan Toprak Reformuna bir istisna eklenmişti: Meyve ağaçları dikilmiş olan araziler kamulaştırma kapsamı dışında kalacaktı.

Bu neden meyve ağaçları için oluyordu da şekerkamışı için olmuyordu? Yasa değişikliği bir açıklama sunmuyordu ama kısa süre sonra nedeni anlaşıldı: General Plutarco Elías Calles komşu General Terán köyündeki Soledad de la Mota çiftliğini satın almıştı, o tarihten itibaren kendini portakal yetiştirme işine adayacaktı.

Francisco bunun nedenini hiç umursamamıştı ve bir politikacının kendi ihtiyacına ve çıkarına göre yasa düzenlemesinin yüzsüzlüğünden bahsetmek veya şikâyet etmek için de vaktini harcamadı. Onu memnun eden şey hükümetin topraklarını elinden alma planlarına galip gelmekti ve Linares'teki ve bölgedeki herkes bu mülksüzleştirilme yasasından kurtulursa daha da iyi olacaktı.

Francisco sığır çiftliklerini ihmal etmeden ve Tamaulipas'taki toprakların meyve yetiştirmeye pek müsait olmamasına hayıflanarak, kendini Kaliforniya'dan satın aldığı kitaplar sayesinde portakal ağacı yetiştirmek hakkında her şeyi öğrenmeye adamıştı. Kalan bütün şekerkamışlarının yok edilmesi talimatını verdikten sonra portakal ağaçlarını dikmek için kazacakları çukurlar arasındaki mesafeyi şahsen ölçtü ve ardından adamlarının diktiği her bir ağacı denetledi. Geceleri

yorgun argın eve dönüyor, terden üstüne yapışan toprakları temizlemek için doğrudan banyoya giriyor, akşam yemeğinden sonra da çalışmaya devam ederek yakında tohumdan yetiştireceği portakal ağaçları için aşılama yöntemini öğreniyordu. Sürekli başkasından satın almak istemiyordu.

Beatriz uzun süredir ilk kez Francisco'yu hevesli görüyordu. Mirasını korumak için doğru yolda olduğuna güvendiği, iyi günler yaşıyordu. Beatriz her günün öyle olmasını isterdi ama değildi: Francisco sorunlarına çözümün ekim rotasyonunu değiştirmek kadar kolay olduğunu düşünecek kadar kibirli ve galibiyete odaklanan biri değildi. O gerçekçiydi. Bazı günler içi sıkılıyordu: Çiftçiler rotasyona devam ediyordu ve bu masraflı planı uyguladığı süre ailenin bütün mülklerini dahil etmesi için yeterli olmamıştı. Bunun yılların alacağını biliyordu.

Bir gece, yatak örtüsüne sarınmış hâlde ona şöyle dedi:

"En azından şimdilik kazanmakta olduğum bir yarışta gibiyim. Ama yarış uzun, çok masraflı ve beni geçmek üzere olduklarını hissediyorum. Ve yorulmaya başladım."

"Yorulursan söyle. Ben sana yardım ederim."

41

Şimdi Linares'e dönüş yolunda Beatriz'in kendisi yorgundu, trenin rayları okşarken çıkardığı ritmik uğultu ona galip gelmişti: Linares ile Monterrey arasında trenle seyahat etmeye başladığından beri ilk kez uyuyakaldı. Bu yüzden düzenli yolcu olduğunu görünce onu uyandırmayan biletçinin geçtiğini fark etmedi. Montemorelos'ta durduklarını, yolcuların inip bindiğini de fark etmedi. Derin uykusunun arasında Alta yokuşundan geçtiklerini anlamadı: Alışkanlık edindiği üzere camdan bakmadı, Simonopio'nun orada olmadığını fark etmedi ve karnındaki yumuşak ama ısrarlı hareketi de ayırt edemedi.

Vardıklarında biletçi cesaretini toplayıp onu uyandırdı.

"Hanımefendi, vardınız."

Beatriz sersemlemiş, uykulu bir hâlde ama insan içinde uyuyakaldığı için şaşırarak ve utanç içinde gözlerini açtı, gerçekten de Linares istasyonunda olduklarını gördü. Çantasını aldı. Bir vagon görevlisi bavulunu almasına yardım etti, minnettar kalmıştı çünkü kendisine kalsaydı bavulu olduğu yerde bırakırdı: Bir şey taşımak için enerjisi yoktu. Eve, yatağına dönüp tekrar uyumak istiyordu.

Endişelenmeye başlamıştı. İlk başlarda o kronik yorgunluğun onun yaşındaki bir kadının normal fiziksel koşullarına bağlı olduğunu ve geçmişte uzun zamanını ayırdığı farklı etkinliklere ilgisini kaybetmesinin de bir anneanne için normal olduğunu düşünmüştü. Ama arkadaşları hemen hemen onunla aynı yaştaydı ve bu kadar çökmüş görünmüyorlardı.

Midesinde bir yumru hissetti. Bir ninesi vücutta ve ruh hâlinde genel halsizlikle baş gösteren pernisiyöz anemiden genç yaşta ölmüştü. Bu hastalığı miras almadığını umuyor ama belirti göstermeye başlamaktan korkuyordu. Ertesi gün doktordan randevu alacaktı. Francisco'da daha fazla acı veya endişeye neden olmaktan nefret ediyordu ama iyi olmadığını kasıtlı olarak gizleyemezdi. Kötü bir haber varsa, zaman kaybetmeden yüzleşmeye karar verdi.

Trenden inince şaşkınlıkla Simonopio'nun yüzünde büyük bir gülümsemeyle onu beklediğini gördü. Henüz on iki yaşında bile değildi ama dikkatle bakıldığında Beatriz'e son haftada biraz daha büyümüş gibi geldi.

"Sen ne yiyip içiyorsun, delikanlı? Çimen gibi hızlı büyüyorsun."

Simonopio yaklaştı. Daha on iki yaşındaydı ve boyu ondan uzundu. Beatriz gururlandı ama aynı zamanda kendini daha önce hiç olmadığı kadar yaşlanmış hissetti, yeni doğmuş Simonopio'nun bir şala ve arılardan oluşan bir örtüye sarınmış hâlde eve gelişini daha dün gibi hatırlıyordu.

Şimdi ona bakıyordu: Neredeyse bir erkek olmuştu.

Simonopio şaşırtıcı bir şekilde Francisco'nun Kaliforniya'ya gitme davetini kabul etmişti. Beatriz onların yola çıkmasını endişeyle seyretmişti, Simonopio'nun mesafeye katlanamayacağından korkuyordu ama çocuk çok iyi hâlde döndü. Vaftiz babasının sürekli eşliğinde, uzakta geçirdikleri o ay boyunca kırlarda aylaklık yaptığı dönemde yaşadığı dönüşümü geriye almış gibiydi, gerçi o yersiz ve Beatriz'i üzen olgun bakışlar arada bir yine kendini gösteriyordu. Sanki Simonopio'nun içinde tıkılı kalmış bir mahkûm bir anlığına dışarı kaçıp sadece ışığa çıkmakla onu katı bir dönüşüme uğratıyor ama sonunda çocuk –henüz olması gereken çocuk– tekrar üstün gelerek onu gözlerinin arkasına hapsediyordu.

Francisco ne zaman döneceklerini bilmese de gelişmelerden haberdar etmek için Beatriz'e telgraf ve mektuplar gön-

dermişti. Bu sayede Beatriz, Simonopio'nun seyahatteki bütün yeniliklerin keyfini çıkardığından ve yabancı dilin bile onun için bir engel oluşturmadığından haberdar oldu, çocuk konuşmadan kendini ifade ediyordu. Her yerde Francisco'ya eşlik ediyor, genç ağaçlardan oluşan korulukları sıra sıra dolaşıyor, arıları için ağaç seçiyor ve Linares'e kadar uzun yolculuğu gerçekleştirecek olanları verdikleri kırmızı kurdeleyle bizzat işaretliyordu.

İlk gün bostanda çalışanlar adamın çocuğu bu kadar ciddiye alması karşısında şaşırdı.

"Çocuğun sizin adınıza seçmesine izin mi vereceksiniz?"

"Onu tanısaydınız nedenini anlardınız."

Francisco o yolculuğa, o fikre, ağaçların parasını kim ödediyse ona ait olduklarını düşünerek başlamıştı: Herhangi bir alışverişte normal olan buydu. Tabii ki parasını kendisi ödeyecek, arazisine dikecek ve onlardan faydalanacaktı ama günler geçtikçe ve Simonopio'nun ikisini kuzeye ve kıtanın diğer ucuna götürecek olan o yeni maceraya başlarken sergilediği heyecana tanıklık ettikçe, içinde ona ters gelmeyen ama karısından başka biriyle de paylaşmayacağı başka bir fikir doğdu: Portakal ağaçları Simonopio'ya ve arılarına aitti ve hangilerinin onların en fazla hoşuna gideceğini, hangilerinin yolculuğa dayanacağını, hangilerinin arazilerindeki toprağa uyum sağlayarak arılar için daha fazla çiçek ve kendisi için de daha fazla meyve vereceğini Simonopio'dan daha iyi kimse bilemezdi.

O da seçimi Simonopio'ya bıraktı ve kendisine bol yapraklı ve sağlıklı görünen birkaç ağacın yanından geçip gitmesine, ardından ilk bakışta cılız ve yapraksız görünen bir ağacı işaretlemesine ses çıkarmadı. Simonopio ne yaptığını biliyordu ve ona güvenen Francisco da gringo'ların ve işçilerin ne dediğini hiç umursamadan onu izliyordu. Bostana gerçekleştirdikleri ziyaretin ilk gününden itibaren Kaliforniya arılarını sanki ezelden beri arkadaşlarıymışçasına kendine çeken Simonopio

gibi birini daha önce hiç görmemişlerdi. Dolayısıyla ona *Bee Charmer** lakabını takmaları uzun sürmedi.

Francisco arıların Simonopio'nun kendilerine yakın bir varlık olduğunu anlamaları için tek bir bakış atmalarının yeterli olduğunu tahmin ediyordu, bu yüzden bir an içinde yüzlerce arının günlük işini bırakıp vaftiz oğluna yaklaşmasına, üstüne konmasına ve hoş geldin demek için bedenini kaplamasına şaşırmamıştı. Bostanın sahibi o ani, beklenmedik ve kışkırtmasız saldırı karşısında korkarak felç geçirmenin eşiğine gelmişti. Ama Francisco çocuğa ve kanatlı örtüsüne basınçlı bir hortumla su fışkırtılması talimatını vermeden önce onu sakinleştirdi.

"*Wait. Look.*"**

Herkesi şaşırtan bir şekilde, bütün arıların aynı anda havalanıp sapasağlam ve mutlu çocuğu açığa çıkarması için Simonopio'nun kollarını kaldırması yeterli olmuştu.

Simonopio bir daha hiç yalnız kalmadı: O günden itibaren, her gün, hayatlarının geri kalanı boyunca birlikte yaşayacakları ağaçları özenle seçme görevine devam etmek için her sabah erkenden oraya vardıklarında arılar ilk günkü kadar büyük bir jestle olmasa da hiç aksatmadan onu karşıladı. Francisco bostanda çalışan herkes gibi arıların da gün sonuna kadar gerçekleştirmesi gereken, bütün günü ziyaretçileriyle geçirmek için bile olsa boşlayamayacakları bir iş miktarı olduğunu, bu yüzden sorumlulukları ve ilgi göstermek istedikleri davetlileri arasında gidip geldiklerini tahmin ediyordu.

Hangi ağaçların en iyileri olduğunu Simonopio'ya onları mı işaret ediyordu? Yoksa Simonopio kendiliğinden mi hissediyordu? Bunu sorgulamaya başlar başlamaz Francisco kendisini durdurdu: Sorgulamalar ve nedenler önemsizdi çünkü Simonopio bunları açıklayabilecek veya anlayabilecek durumda değildi.

* (Ing.) Arı terbiyecisi, baştan çıkarıcısı. *–yhn*

** (Ing.) Bekle. Bak. *–yhn*

Önemli olan şey onun Simonopio'nun iyi seçeceğine inanmasıydı ve zaman onu haklı çıkarmıştı: Güneydoğuya doğru uzun dönüş yolculuğa birlikte çıktıkları ağaçlardan sadece iki tanesi yolda öldü ve onları bekleyen kara Meksika topraklarına ekilenlerin hepsi de yaşadı. Şimdi hepsi büyüyordu ama meyve açmaları hâlâ bir vaatten ibaretti.

Kaliforniya seyahatinden yaklaşık iki yıl sonra, o 1922 Aralık ayında, tren istasyonunda bütün birinci ve ikinci mevki yolcuları valizleriyle ve üçüncü mevki yolcuları da heybeleri ve kafesleriyle, onu karşılamaya gelen çocuğu görünce şaşkınlıkla dönüp bakıyordu. Beatriz gülümseyen Simonopio'nun ona sarılmak için yaklaştığını düşündü ama yanılmıştı: Sadece iki elini onun karnına dayayabilmesine yetecek kadar yaklaştı.

Gözlerinin içine baktı ve gülümsemesi iyice büyüdü.

42

Az kaldı.

Bu taraflara gelmeyeli çok uzun zaman oldu ama sanırım yol daha önce hiç bu kadar kısa gelmemişti. İnsan benim yaşımda zamanın acımasız ve kaprisli bir efendi olduğunu anlıyor, onu ne kadar çok istersen o kadar hızla geçip gidiyor ve tersi de geçerli: Ondan ne kadar hızla kaçmak istersen o kadar duraganlaşıyor. Biz onun köleleriyiz –veya kuklaları– ve bizi istediği gibi hareket ettiriyor ya da duraklatıyor. Mesela bugün bu hikâyenin sonuna varmayı, dolayısıyla daha fazla zamanım olmasını ve zamanın daha yavaş geçmesini isterdim. Sen ise tam tersine, belki de daha yeni tanıştığın bu ihtiyar adamın sesini kesmesini ve böylece müziğini açabilmeyi veya başka bir şey düşünmeyi istiyorsun ve belki de yolculuk sana göre bitmek bilmiyordur.

Bildiğim bir şeyi söyleyeyim: Hızlı da geçse yavaş da önemli değil. Kesin olan şu ki sonunda tek isteyeceğin şey daha fazla zamana sahip olmak. Aksi yönde elinden geleni yapmana rağmen hiçbir şeyin olmadığı o uyuşuk akşamüstleri. Bir delilik yapmanı engellemek için seni tutan o kollar. Bir baş belası olduğunu düşündüğün annenin azarlamaları. Hep meşgul olan aceleci babanın bakışları. Seni hayatı boyunca seven karının yumuşak kucaklamaları ve çocuklarının genç gözlerinde güven dolu bakışlar. Hepsinin çoğalmasını istiyorsun.

Şimdi düşününce, herhalde annem de pek çok şey için daha fazla zamanı olmasını isterdi ama o anda zaman o gün aldığı

haberi sindirebilmesi için ona fırsat verse ne çok işine yarardı. Ölümcül hasta olmaktan korkarken içinde beklediğinden daha fazla hayat olduğunu sakince kocasına, kızlarına ve bütün dünyaya duyurmak üzere uygun anı ve yöntemi bulması için küçük bir erteleme imkânı vermesi ne çok işine yarardı.

Zavallı annem. Düşünsene. Büyümüş, kendileri de anne olmuş ve onu da anneanne yapmış iki kızıyla mutlu mesut yaşarken, bir kez daha anne olacaktı.

Hayatın ve zamanın onun için başka planları vardı.

Konunun diğer ilgilisi sıfatıyla haberi ilk alan kişi olan babam çok memnun oldu. Erkek olacak, diye öngördü. Ablalarım o kadar memnun değildi: Carmen sadece *Ay, anne!* demekle yetinirken, daha özensiz ve sorgulayıcı olan Consuelo, nasıl, neden ve ne zaman diye sorunca annem şu yanıtı verdi:

"Bana bak, Consuelo. Dört aylık hamile hâlinle nasılını nedenini öğrenemediysen, şimdi kalkıp sana anlatacak değilim. Ne zaman sorusuna gelince. Ne fark eder?"

43

Simonopio o ilkbahar günlerinde evden fazla uzaklaşmak istemiyordu. Ilk portakal çiçekleri birkaç gün önce aniden bir ağaçta tomurcuklanmıştı ve sanki anlaşmışlarcasına veya bir yarış söz konusuymuş gibi, döngüyü başlatma isteği aralarında hızla yayılarak hepsinde bol miktarda tomurcuk açmıştı.

Ilk baştan itibaren o genç ağaçlara karşı sabırlı olması gerektiğini biliyordu: Arılar –ve arada bir kendisi de– daha geçen sene kovana bal sağlayabilmek için uzağa, eskiden beri tanıdıkları çiçeklere gitmek zorunda kalmıştı. Şimdi bostanındaki tomurcuklar henüz altın rengi bal hazinesini paylaşmıyordu, ama arıların sabrı sınırsızdı: Tıpkı Simonopio gibi, uzaklaşmıyorlardı; bekliyorlardı. Ağaçları yıllar boyunca beklemişlerdi ve sonunda ağaçlar buradaydı. Tomurcukları beklemişlerdi, sonunda tomurcuklar belirmişti. Ilk çiçeğin herhangi bir anda cömertçe açacağını da biliyorlardı, ardından bütün bostanı mis gibi kokusuyla, altın tozuyla ve sıvı altınla kaplayacak bir zincirleme reaksiyon başlayacaktı.

O ilk çiçek açtığında, arıların ve Simonopio'nun uzaklara gerçekleştirdikleri seyahatlerin sonu kalıcı olarak gelecekti. Ve Simonopio için bir şeyin daha işaretçisi olacaktı.

Eve yakın olma zamanıydı. Gelecek olan bebeği bekleme zamanıydı ve bu konuda Simonopio'nun sabrı sınırlarını aştı. Tomurcukları arılardan daha büyük bir ilgiyle gözlemliyordu. Işığa açılan ilk taçyaprakla kendisi bolluğu kutlamaya koyulmayacaktı. Koşarak yola çıkacaktı çünkü ilk çiçekle birlikte

onları hayatla dolduracak o bebeğin yaklaşan gelişini beklemeye başlaması gerektiğini biliyordu.

Bu yüzden heyecanla bekliyordu. Etrafta dolaşıyordu. Zarar vermemek için özen göstererek ama ikna etme niyetiyle filizleri okşuyordu: Haydi aç, hayat seni bekliyor. Haydi aç da hayat gelsin.

İlk portakal tomurcuğuyla bu plandan beklediği her şeyin gerçekleşeceğine inanmaya başlayan Francisco Morales vaftiz oğlunu gözlemliyordu. Kendisi de ağaçları tek tek okşamaya hazır olsa da ve çiçek açmaları için bakışlarını üzerlerine dikse de hiçbir işe yaramayacağını biliyordu: Çiçekler zamanı gelince açacaktı.

"Simonopio, git oyna biraz. Burada yapacak bir şey yok."

Ama ne biri ne de diğer gidiyordu. Yürüyorlardı. Etrafta dolaşıyorlardı. Sulamayı denetliyor ve bütün ağaçların köklerinin yumuşak toprakla kaplı olduğunu, düzgün büyüdüklerini, böceklenme olmadığını kontrol ediyorlardı. O yavaş bekleyişle anlamsızca meşgul olarak, daha önce defalarca kontrol ettikleri şeylere tekrar göz gezdiriyor, hiçbir hata veya sorun bulamıyorlardı. Ta ki nihayet, bir sırayı tamamlayıp başa dönerek diğer sıraya başlayacakları anda gördüler: La Amistad bostanının ilk portakal çiçeği. Simonopio, Francisco'nun çiçeği koklamasına fırsat vermedi. Sertçe gömleğinin kolundan tuttu ve onu da peşinden gelmeye çağırarak koşmaya koyuldu.

Şaşıran Francisco sadece bir anlığına tereddüt etti. Simonopio peşinden gitmesini istiyorduysa, neden onu aceleyle eve yönlendirdiğini sormadan peşinden gidecekti.

44

Nisanda doğdum, halbuki beni haziranda bekliyorlardı. Erken doğmadım: Doğmam gereken günde doğdum, bu da annem fark ettiğinde hamileliği hesapladığından üç ay daha ilerideydi demek oluyor: Ablam Consuelo'nun evlendiği tarihlerde hamile kalmıştı.

Bu hesabı yapan işsiz güçsüz kişi ben değildim. Consuelo'nun ta kendisiydi ve daima bana hatırlatacaktı: Çok küçükken her şeyden habersiz olduğum için kafamı karıştırmak amacıyla, daha büyüdüğümde konuyla beni dehşete düşürmek için ve yetişkinliğim döneminde de hoş bir şaka olarak; neyse ki sonunda bizi affetti: Beni, doğduğum için ve annemle babamı da, beni dünyaya getirdikleri için. Onun için bir sayıdan ibaret olan yaşlılığında, aile oluşumuzun keyfini çıkarmaya başlayabildik.

Bu konudan hiç bahsetmediğimizi belirteyim ama son derece kişisel teorim, geç yaşta bir erkek kardeşinin olmasının onu birkaç nedenle dehşete düşürdüğü yönünde.

Benim gelişim hayatlarının erken bir dönemine denk gelseydi, ablalarım bunun farkına bile varmayacaktı. Zavallı masum kızlara, bakın leylek bize ne getirdi, der ve muhtemelen soru sormamalarını umar ya da talep ederlerdi. Ertesi gün ablalarım okula gidip arkadaşlarına leyleğin onları ziyaret ederek bir erkek bebek bıraktığını duyururlardı. Onlar için üzülünür veya sevinilir, leyleğin kendi evlerini de ziyaret etmesi istenirdi ama arkadaşlarından da daha fazla soru gelmezdi.

Gelgelelim ben doğduğumda ablalarım yetişkin evli kadınlar olduğundan o gizemli ortam onlar için geçersizdi. Tabii ki aptal değillerdi. Üstüne üstlük, çoktan anneanne ve dede olan anne babalarının onların yokluğunda nasıl oyalandığı da açıkça ortaya çıkmıştı. Ayrıca anne babalarının evlilik aktivitelerinin meyve verdiğini üçüncü kişilerden haber alan kız arkadaşlarının aptalca sorularına ve laubali yorumlarına yanıt verme işi de onlara düşecekti.

Bana duyduğu hıncı mazur göstermesi için bu da yetmezmiş gibi, annemin hata yaptığını, aslında ikisinin doğuma girme tarihlerinin kesiştiğini, dolayısıyla doğum öncesi nekahet döneminde de, doğumda ve onu izleyen haftalarda da ona eşlik edemeyeceğini haber verişini hayal etsene.

Annem bizim barıştığımızı göremeden ölecekti zira Consuelo hıncın keyfini uzatarak çıkarmayı çok iyi bilirdi. Bence günün birinde beni affetmeye karar verdi. Öylesine. Herhalde geç olsun da güç olmasın diye düşündü. O dönemde anneanne olmak üzereydi ve sanırım, eğer talihlilerse ki o da öyleydi, nine ve dedelerin bile onun zamanında onca kınadığı ve yıllar boyunca annemizle babamızı eleştirdiği evlilik aktivitelerinin keyfini çıkardığını fark etti.

Biz barıştıktan sonra bile, kişiliği göz önüne alındığında nasıl olup da eşi ve çocuklarıyla o kadar iyi bir ilişkisinin olduğunu hiç anlayamadım. Monterrey'deki bütün erkeklerin arasında gidip de diğer eniştem Antonio'nun küçük kardeşi Miguel'e âşık olduğunu söylemiştim, değil mi? Evet: Kız kardeşler ve erkek kardeşler.

O çifte evliliğin sonucu ilk yıllarımda kafamı çok karıştırdı, sadece genç anne baba ve belki de çok dikkatli davrandıklarında anneanne ve dedeler hangi çocuğun kime ait olduğunu biliyordu. Sadece Domínguez Morales soyadları aynı kalmıyordu, ki bu durum okulda bile işleri oldukça karıştırmıştı. O genetik karışımda Carmen'in yedi çocuğu ve [illegible]nun altı çocuğu aynı ten rengi, burun ve hatta ağızla

doğmuştu. Aynı kalıptan çıkmışlardı. Aralarında tek bir ikiz çifti bile yoktu ama bence tam da buydular: İkiz kuzenler.

Çok da uzak olmayan bir gelecekte beni de bu çocuk karmaşasının içine salacaklar ve bu da iyice kafamı karıştıracaktı, özellikle de bazılarından daha küçük ve bazılarıyla da aynı yaşta olduğumdan, Monterreyliler ziyarete geldiğinde benim de yığının bir üyesi olduğumu ve birbirimize çok benzediğimizden ablalarımdan birinin annem olduğunu düşündükleri için. Ben de hiçbir dönemde ablalarımla uzun süre birlikte yaşamadığımdan, onların Monterrey'deki annelerim olduğunu ve gerçek annemin de sadece Linares'te, ablalarımın ablam olduğu yerde annem olduğunu düşündüğümü itiraf etmem gerek.

Bunun mantıklı olmadığını biliyorum ama beş yaşlarında bir çocuktum ve çocuklar bazen, biz yetişkinlerin yeterli olduğunu sandığımızdan daha fazla açıklamaya ihtiyaç duyar.

Mesela bir seferinde, muhtemelen etkiye çok açık olunan dört yaşlarındaydım, Remedios teyzemin anneme şöyle dediğini duydum: "Ay Beatriz, Francisco bu gece düşüp ölüverecek."

Bu kehanet karşısında çok korktum.

Bir önceki ay, benzer bir şekilde, babamın mevsimlik işe aldığı işçilerden biri, bostanda çalışırken düşüp ölüvermişti. Öylecene: Bir an bir ağacın olgunlaşıp olgunlaşmadığına bakmak için kolunu uzatmıştı ve bir an sonra ağzı ve gözleri açık, toprakta yatıyordu. Gözünü bile kırpmadı: Ölüverdi. Simonopio o gün toplanmaya neredeyse hazır olan gür yapraklı portakal ağaçlarını görmem için beni onunla gitmeye davet etmişti ama en fazla hatırladığım şey ölü adam oldu, çok yakınındaydık, ben de gördüm. Ayrıca günler boyunca yetişkinler arasında sürekli sohbet konusu oldu: Ruhunu teslim etti.

O olayın üstüne, dört yaşındayken babamın yatınca düşüp ölüvereceği kehanetini duydum. "Düşüp ölüvermek" cümlesinin birden fazla anlamının olduğunu nereden bilecektim ki?

O gün babam ilk büyük portakal hasatlarından birini bi-

zat denetlemeye gitmişti. Bu, gece çökene kadar gelmeyeceği anlamına geliyordu, yani yaklaşan ölümü konusunda onu uyarmamın hiçbir yolu yoktu. Simonopio bana yardım etmek için orada değildi, benim çıkmama izin vermediklerinde kendi başına gezmeye gidiyordu. Ben de tek başıma bir bostandan diğerine dolaşarak babamı arayamayacağımı anladım, o yaşta bütün mesafeler bana çok uzun, her yol bitmek bilmez geliyordu ve döneceğim her yol ayrımı da bir öncekinin aynısı görünürdü. Tek başıma maceraya atılmak sadece hiçbir şey elde edemeden kaybolmama yarayacaktı. Beklemekten başka bir şey yapamayacağımı anladım.

Sanırım o gün hayatımın en uzun günlerinden biri oldu.

Bütün gün ağzımı açmadan, babamın gelişini görmek için seçtiğim noktadan neredeyse hiç uzaklaşmadan bekledim. Yatmaması, doktorla konuşması, beni kucaklaması veya günahlarını itiraf etmesi konusunda onu uyarmam gerekiyordu. Ölüm saatinin bile bilindiği o durumlarda ne yapıldığını bilmiyordum. Ama babama inancım vardı: O, bedenini olmasa bile en azından ruhunu kurtarmak için ne yapılması gerektiğini bilirdi.

Endişelerimi gidermesi için neden anneme başvurmadım? Sanırım onun teyzemin işbirlikçisi olduğunu düşündüm. Teyzem ölüm kehanetini duyurduğunda annem güldü ve ardından konuyu değiştirdi, bu da bana göre çok net bir ihanet ya da en azından, babamın kısa kaderinin hiç umurunda olmadığının kanıtıydı.

Sonunda bitkin düşmüş hâlde eve geldiğinde ben çoktan onun yatağında uyuyakalmıştım. Sonunda gözlem noktam olan dış kapının yanında uyku bana galip gelmeye başlamıştı, ama gözlerimi kapatmadan önce, yatmasını önlemek için babamın yatağına gidecek gücü bulabildim. Babamın alnıma değen elinin temasıyla uyandım, anne babaların hep yaptığı gibi çocuğunun ateşi olup olmadığına bakıyordu, onun yatağında yatmama şaşırmıştı.

Konuşmayı unutuverdim ve vücudumdaki bütün nem gözlerimden boşaldı. Dört yılda kazandığım sözcük dağarcığının ardından, kritik bir anda gözyaşı ve hıçkırıktan başka bir ses çıkaramıyordum. Sonunda yarım yamalak da olsa birkaç kelime söylemeye başladığımda, zavallı babamın olup bitenleri anlaması zaman aldı. Ölmedim, buradayım, diye güvence veriyordu. Ama ben kesik sesimle, yatarsan öleceksin! diyordum.

Babamın beni anlamak için girmek zorunda kaldığı labirentleri hayal ediyorum. Sonunda annemle birlikte anlamayı başardılar ve ardından bir yanlış anlama olduğunu açıkladılar. ben de tabii ki annemi affettim ama teyzeme bir daha asla iyi gözle bakamadım: Tamamen benim sorumluluğum olan yanlış anlama yüzünden değil ama karşılaştığımız her seferinde. yıllar sonra bile, "anekdot"u anlatma fırsatını asla kaçırmadığı için gözümden düştü.

Artık olayın komikliğini görüyorum ama o dönemde anlamıyordum ve bu yüzden bana gülmelerinden de hiç hoşlanmıyordum, bunun başıma son kez gelişi de olmayacaktı.

Zamanımız olursa, sonradan anlatırım. Biraz yavaşla genç adam. Çok hızlı gidiyorsun.

45

Neyse. Sadece beni 1923 Nisan'ının o salı günü korku ve şaşkınlıkla karşılayan annemin planlarına göre erken doğumla, dört kilo ağırlıkla ve avaz avaz bağırarak dünyaya geldim.

Doğumun başladığını inkâr etmesi imkânsızlaşınca, o kadar prematüre bir bebeğin zor hayatta kalacağını ve karnındaki kiracıdan haberdar olduğu birkaç ay içinde benim varlığım fikrine çok ısındığını düşündü. Daha doğrusu, benim hakkımda oluşturduğu fikre ısınmıştı.

Ardından, doktorun bile sadece ölmek için doğacağından korktuğu sıska bir yaygaracının yerine içinden eksiksiz bir gövde çıkınca rahatlamaya vakit bile bulamadı zira beni görünce, beni kucağına verdiklerinde, zıbınlarımı dikme işini tamamlamadığını, diktiklerinin de diğer iki kızının doğduğunda sahip olduğu narinliği referans alarak diktiğinden üstüme olmayacaklarını fark etmeye başladı. Beşiğin boyanmadığını ve şiltenin en son Simonopio tarafından kullanıldığından beri biriktirdiği tozlardan temizlenmediğini de hatırladı. Portbebe'nin depoda olduğunu ve bebek bezlerinin ve bir bebeğin ilk günlerinde ihtiyaç duyacağı diğer eşyaların henüz komodine yerleştirilmediğini de.

"Haftaya başlayacaktım!"

Annem aileye yeni bir üye bekledikleri haberini sindirmekte biraz gecikmişti. Ardından hesapladığı tarihin yaklaşmasını beklemenin daha iyi olacağını düşündü, yaşı nedeniyle belki

de tamamına eremeyecek bir gebeliğe, özellikle de heves anlamında fazla yatırım yapmak istememişti.

"Merak etme," dedi babam doğumun ardından. "Çıplak kalmaz: Simonopio yeni doğduğu dönemde kullandığı bütün kıyafetleri çıkardı. Kesin üstüne olur. Lupita yıkamaya başladı bile."

"Kullanılmış kıyafet mi?"

Kimse haber vermediği hâlde Simonopio'nun arkasından koşarak gelen babam, annem doğum yapmakla uğraşırken her konuyu üstlenen kişi oldu. O dönemde doğumun sadece kadınlara özel bir olay olduğunu unutma, gerçi her zaman öyle olacak ama şimdi daha fazla paylaşılıyor. Ve uzun bekleyiş onlar için zor olsa da erkekler asla tanık olarak içeri giremiyordu. Yani Simonopio tek taşla iki kuş vurdu: Öncelikle görev vererek babamı oyaladı ve dolayısıyla sakin kalmasını sağladı. Onu böyle meşgul ederek, transtan çıktığında lohusanın aklına gelebilecek endişeleri de çözmüş oldu.

Bildiği bir şeyler vardı.

"Portbebeyi çıkardık, temizliyorlar. Pola bebek bezlerini yerine yerleştiriyor ve odayı temizliyor. Beşik için henüz zaman var, merak etme."

"Bebek odasını boyamadık!"

Babamın benim yetiştirilmem konusunda kesin bir tutum aldığı belki de de ilk sefer oydu.

"Erkekler bu konuları umursamaz, Beatriz."

Çok da haklıydı. Odamın duvarlarının beyaz, renkli veya lekeli olmasını hiçbir zaman umursamadım. Öyle beklenmedik bir şekilde doğduğumda başkalarının giysilerini ve hatta çarşaf takımını kullanmak zorunda kaldığım anlatıldığında da hiç umursamadım.

Hiçbir zaman umurumda olmadı çünkü geldiğim bu karmaşık dünyada ilk baştan beri net bir şekilde bildiğim şey, onun bana kesin bir şekilde söylediği üzere, Simonopio'nun ağabeyim olduğuydu

46

Hanımefendi yükünden yeni kurtulmuştu ve Anselmo Espiricueta herkesin neden bu kadar neşelendiğini bilmiyordu: Artık bir oğlu olan Francisco Morales daha fazla üretmeye, topraklarını elinde tutmaya ve her şeye sahip olmaya odaklanacaktı.

Ona daha fazlası, herkese daha azı.

Patron planlarından bahsetmiyor ve onları paylaşmıyordu. Sadece emir veriyordu: Mısır ek, mısırı kaldır, şekerkamışını kes, kökünden kopar, şimdi kuyu aç ve ağaç ek. Patron toprakları iyi ekin, gıda verecek ekin yetiştirmeye izin vermeyecek ağaçlarla doldurarak mundar ederse hiçbir şey yapamazdı. Bu yüzden susuyordu.

Ama Anselmo ne kör ne de sağırdı ve umursamıyormuş gibi görünme amacıyla hiçbir şey sormasa da etrafındaki insanlar konuşuyordu. Bazıları eleştiriyor, diğerleri ise ne yolla olursa olsun, iyilikle veya kötülükle kendine ait bir araziye sahip olma haklarının olduğunu düşünmeye başlayanların cesaretini övüyordu. Patronlar tarımda reformu savunanları jandarmayla dağıtmak için organize olmuştu ama çok kısa süre içinde ya yasa ya da silahlar konuşacaktı, topraksızlar böyle söylüyordu.

Rüzgârda dolaşan şeytanın dinmek bilmeyen sesleri yüzünden uykusuz ve altüst olmuş hâlde dışarı çıktığı bir gece, Anselmo evinin yakınında kamp kurmuş bir grup adamla karşılaştı. Onları yaktıkları ateş ele verdi. Jandarma olduğu-

nu sandıkları kısa bir gerginliğin ardından, kamp ateşlerinin sıcağına yaklaşmasına izin verdiler. Belki de onda, kendi bakışlarında da olan kıvılcımı görmüşlerdi ve onu besinlerini, içkilerini ve dostluklarını paylaşmak için davet ettiler.

Asla aynı yerde kamp yapmıyorlardı: Toprak sahiplerinin onları bulmasından korkarak ve kendilerini savunmak için yeterli güce sahip olmadıklarından, artık büyük çoğunluğu bostana dönüştürülmüş olan en sapa çiftlikler arasında fark ettirmeden dolaşıyorlardı. Dağlarda mağaralar da bulmuşlardı, bunları kurşuna dizilmeden önce adaletten kaçtığı şanlı eşkıyalık döneminde Agapito Treviño'nun kullandığını varsayıyorlardı. Treviño denen adamın kim olduğunu bilmiyordu Anselmo, mağaraları görmekle de ilgilenmiyordu ama yakınlarda oldukları her seferinde sürülmüş dostlarını ziyaret ediyordu.

Onların yanında, bölgedeki kimseyle hissetmediği yoldaşlık ortamını buldu. Onların yanında sonsuza kadar kaybettiği ailesinden bahsedebilir veya saatler boyunca hiçbir şey söylemeden oturabilir, söyledikleri şarkıları veya sahip olabilecekleri ve çok sayıda oğulları için ihtiyaç duydukları araziden bahsetmelerini dinlerdi.

"Benim sadece bir tane var," dedi ilk gün, bir kızı da olduğunu unutarak.

"Daha fazla yap dostum." Çok kolaymış gibi konuşuyorlardı.

Aklına, çamaşırcı Lupita'nın ona çocuklar vermesi fikri geldi ve orada kaldı. Onu uzun süredir görmüyordu. Hep hoşuna gitmişti. Lupita tarlalara gitmiyordu ve Espiricueta da artık büyük evdeki işlere çağrılmıyordu ama kalçasındaki ıslak çamaşır sepetini, çamaşır askılarına doğru yürüyüşünü ve bir çamaşırı asmak için kollarını kaldırdığı her seferinde eteğinin yukarı kalkarak ince bileklerini ve bluzunu geren cömert göğüslerini ortaya serdiğini fark etmeden çalışmasını çok iyi hatırlıyordu.

Yakında onu bulmaya gidecekti. Onunla yepyeni bir aile kuracak ve tıpkı yeni karısı kadar verimli, kendine ait toprağı olacaktı.

Bunun olmasından önce yapılacak çok şey vardı. Bu yüzden şimdilik Anselmo dikkatini çevresinde olup bitenlere yöneltiyordu zira Francisco Morales'in bir şeyler planladığı açıktı. Yeni bir oğul ve yavaş yavaş eskisinin yerini alan yeni ekinler tesadüf değildi, gerçi o henüz bunun ne anlama geldiğini kesin olarak anlayamıyordu. Şöyle diyorlardı: Ağaç için kuyu kaz ve o da bakışlarını kaldırmadan söyleneni yapıyordu ama bu sırada kısık sesle, dişlerinin arasından, bir kamp ateşinin sıcağında öğrendiği ve rüyalarında bile aklından çıkmayan bir şarkıdan hatırladığı tek nakaratı söylüyordu.

Kaya kartalı uçtu
ve saka kuşu gerildi. Eşeğin dizginleri eline alacağı
zaman gelmeli...

Bazen, işleri denetleyen Francisco Morales sorardı:
"Ne mırıldanıyorsun öyle?"
Ama Anselmo şarkısını keserek hep aynı cevabı verirdi:
"Hiç, patron."
Şimdilik, tıpkı yasa gibi, tıpkı silahlar gibi, Anselmo Espinoueta da susuyordu. Şimdilik.

47

Sabırla bekledikten ve uzun bir yol aldıktan sonra, hayat nihayet olması gerektiği gibiydi: Çiçekler buradaydı ve yakında meyveler de gelecekti. Şimdi yıllardır beklenen oğlan çocuğu da gelmişti. Lakin Simonopio sabretmeyi sürdürmek zorundaydı, henüz bebeği kucağına almasına izin vermiyorlardı.

Çok küçük, bu kadın işi, kucağa alışmasını istemiyoruz diyorlardı. Ama bebek uyurken beşiğinin yanında oturmasına izin veriyorlardı. Onu bebekle yalnız bırakmaya güveniyorlardı. Başında bekliyor, onu uyurken seyrediyor, bal kokusunun eski sahibinin, yorulmak bilmez bekçisi Simonopio'nun çocuk bedeninin kokusunun sindiği giysilerle giydiriyordu.

İlk saatlerinden itibaren ona yaptıkları gibi bal vermiyor ama her gün avazı çıktığı kadar bağırdığı bir ânı fırsat bilerek bir çubukla dilinin altına narince bir parça arı sütü koyuyordu. Simonopio bebeğin bunu sevdiğini ve bu sayede güçlendiğini biliyordu zira mutlulukla hareket ettirdiği bacakları ve kollarının gittikçe daha enerjik, dinlenirken nefesinin dingin ve derin, ağlarken akciğer kapasitesinin yüksek olduğunu fark ediyordu. Beşikteyse, Simonopio tek bir ânını bile kaçırmak istemediğinden bakışlarını küçük Francisco'nun üzerinden ayırmıyordu.

Kafatasındaki yumuşak oyuktan kaşlarının arasında belli belirsiz oluşan ve Simonopio'nun o mükemmel dairenin düzeninin kendi nasırlı parmağının yumuşak baskısıyla bozulup bozulamayacağını anlamak için bir deney yaparak zıt yönde

doğru okşadığı ve bunun olmayacağını anladığı korpe şeftalileri andıran ince tüy girdabına dek, yüz hatlarını ezberledi. Ağlayarak uyandığında onu hangi şarkının teselli ettiğini, şaşkınlığından ve uykulu hâlinden çıkıp gözlerini açarak dikkat kesilmesini sağlayan kelimeleri de böyle öğrenmişti. Bu sırada etrafındaki herkes yeni doğan bir bebeğin hiçbir şeye dikkat kesilmediğini ve etrafındaki dünyayla ilgilenmediğini düşünüyordu.

Böylece, dönüşeceği çocuğu, birlikte kat edecekleri yolları ve aralarında şekillenecek yeni hikâyeleri o küçük yüzde görüyordu.

Simonopio sabrının gücüyle beklemeye çalışıyor, bu sırada, beşiğin yeni boyanan çubuklarının arasından, uykusunda bile kıpırdayan minik Francisco'nun hareketlerini gözlemliyordu. Dürtüsü çok güçlüydü: Onu kucağına almak istiyordu. Kucağına alması gerekliydi, bunu biliyordu. Sorun, bunu anlayan tek kişinin, bu çocuğun onun sorumluluğunda olduğunu bilen tek kişinin kendisi olmasıydı.

O gün gelecekti ve kendisi de sabırla bekleyecekti. Şimdilik, yalnız kaldıklarında kulağına fısıldayarak ona dünyayı, dağlardaki çiçekleri ve pencereye yapışmış hâlde vızıldayarak yeni varlığı ziyaret etmesine izin vermesi için ısrar eden arıları anlatıyordu.

Kır kurdundan bahsetmek için biraz daha bekleyecekti. Bebeğin korkmasını istemiyordu. O hikâyeleri biraz daha büyüdüğü ve Simonopio'nun kendisini ondan ve her şeyden koruyacağını iyice anladığı zamana saklayacaktı.

48

Herhalde çocuklarımdan ilki doğduğundaydı, annem uzun bir süre boyunca benim tam olarak normal olmadığımı düşündüğünü itiraf etti. Yani, eksiksiz ve bütün organlarım yerli yerinde doğmama rağmen, zihinsel kapasitemden emin olamamıştı.

İşin doğrusu, gücenmedim. Sanırım çocuğu doğduğunda herkese oluyordur, yapılan ilk iş şüpheye düşmektir: Parmakları sayılır, kulaklara, göbek deliğine, nefes alışına bir göz atılır. İnsan kendine sorar: Normal olacak mı? Yani, o anda insanın içine dolup taşan neşenin yanı sıra, aniden iç sıkıntısı ve belirsizlik hissi de dolar. Annem ilk çocuğum doğduğunda beni öyle görünce, teselli etmek için kendi kuşkularını itiraf etme nezaketini gösterdi.

"Ay oğlum, hiç endişelenecek bir şey yok. Hayatının ilk üç yılı ben senin yarım akıllı olduğunu düşünmüştüm, bir de şimdiki hâline bak."

Bebeğimin zihinsel bir eksikliği olabileceği olasılığı henüz aklıma gelmemişti. Mesela bir elinde altı parmak gibi fiziksel sorunlar için endişelenmekle o kadar meşguldüm ki annemin yorumu zaten altüst olmuş kafama yeni fikirler sokmaktan başka bir işe yaramadı. Ama o sözde zihinsel yetersizliğim konusunu açıklığa kavuşturmasını o sırada istemedim. Sonradan, oğlumun vücudunda eksik veya fazla bir şey olmadığını ve doktorun söylediği gibi bütün yeni doğanların yaptığı normal tepkiler verdiğini kesin olarak görüp sakinleştikten sonra bunu yapacaktım.

Doktor Cantú da anneme oğlunun normal olduğunu, ileri yaşta ve erken doğum yapmasına rağmen zekâ geriliği olmadığını, on aylık bir çocuğun etrafta koşturup durması rahatsızlık verici olsa da o yaştaki bir çocuğun tehlikeden veya uyarılardan anlamamasının ve dolayısıyla sürekli olarak başını belaya sokup alnının şişip durmasının normal olduğunu söylemişti. Daha ileride, iki ve üç yaşına geldiğimde benden bir ölçüde iletişim kurmam beklenince, doktor konuşmamamın olağan olduğu çünkü herkesin bildiği gibi erkeklerin daha geç yaşta konuştuğu konusunda da güvence vermişti.

"Ama doktor, konuşmak istemediğinden değil, papağan gibi sürekli konuşuyor lakin dediğinin tek kelimesi bile anlaşılmıyor!"

Gerçekten de annem beni susturmanın imkânsız olduğunu söylerdi. Ağzımdan o kadar çok laf çıkıyordu ki babam büyüyünce avukat olacağımı söylüyordu, annem ise kuşkuluydu, söylediklerimi dadılar bile anlamazken yargıçlar nasıl anlayacaktı.

Olan şuydu ki ben Simonopio ile benden başka kimsenin bilmediği kardeş dilini konuşuyordum. Simonopio o kadar uzun süredir sessiz kalmıştı ki artık dilsiz olmaması ihtimali kimsenin aklına gelmiyordu. Dilsiz değildi. Hiç olmamıştı: Ben doğmadan önce geçen bütün o yıllarda, masalları ve şarkıları dağların mahremiyetinde anlatıp söyleyerek kendine eşlik etmişti. Ona anlatılan ve söylenen İspanyolca masal ve şarkıların aynısıydılar ama eksik ağzından kendi tarzında çıkıyordu ve ben de beşikteyken, anadilimin yanı sıra onun dilini de öğrendim.

Çünkü benim yanımda hiç sessiz kalmadı.

Başlangıçta kardeş dilim anadilime neden mi ağır bastı? Bilmiyorum, ama belki de Simonopio'nun kulağıma fısıldadığı veya ikimiz yalnızken söylediği şeyler her zaman annemin veya dadılarımın söylediklerinden daha heyecan verici olduğundan olabilir. Size büyük maceralardan söz edilmesi, sürekli

olarak yıkanma, uyuma, dişlerinizi veya kulaklarınızı yıkama zamanının geldiğinin hatırlatılmasından çok daha çekicidir. Bu ikinciler benim gibi aktif bir çocuk için saçmalıktır.

Bütün bunlar benim akıl yürütmem. Bir gün kalkıp, "İspanyolca değil Simonopioca konuşacağım," diye karar verdiğimi hatırlamıyorum. Hatırladığım şey kimsenin söylediklerimi anlamamasını bir türlü anlayamamamdı, sonuçta ben onların ne söylediğini anlıyordum.

Küçük bir çocuk olduğumu unutma lütfen.

Üç yaşımı doldurup da annemin abuk sabuk laflar olarak sınıflandırdıklarından başka bir kelime söylemeyi reddetmeye devam edince, babam bile endişelenmeye başladı. Ancak bin beni Simonopio'yla derin bir sohbete dalmış hâlde bulunca Simonopio'nun küçükken anlaşılamadan konuşmaya çalıştığını ve şimdi, onun etkisi altında, benim de onun kusurunu taklit ettiğimi fark ettiler.

Annem, ben yetişkin yaşa ulaşıp baba olduktan sonra, ben konuşmayı iyice öğrenene kadar Simonopio'dan benim yanıma yaklaşmamasını istediklerini itiraf edecekti. Simonopio itaat etmeye çalışmıştı ama ben izin vermiyordum. Dikkatini çekmek için her yere peşinden gidiyordum. Şunu hatırlıyorum: Simonopio'nun nedenini anlamadan bana kızgın olduğunu sandığım günlerde ya da aylar veya saatler miydi?, hissettiğim boşluğu. Sabahları kalktığımda her zamanki gibi beni beklemiyordu, kollarımı beklentiyle uzatıp ona yaklaştığımda da hemen kucağına almıyordu.

Daha önce de söyledim: Henüz bir bebekken çok hareketliydim ve kimsenin işini bitirmesine fırsat vermez, kucaktan kucağa dolaşarak sonunda beni sabırsızlıkla beklemekte olan Simonopio'ya ulaşırdım. O beni sallayarak uyutur ve bir süre sonra, biraz daha büyüdüğümde, beni yüklenip kırlarda dolaştırırken bir yandan da hikâyelerini anlatırdı.

Simonopio hayatımın ilginç olan kısmıydı.

Ağaca tırmanmayı da hayvan ve böcek izlerini ayırt etme-

yi de ondan öğrendim; kıyıda ayaklarımı serin suda ıslatırken dereye taş atmayı; bir dereyi yürüyerek veya bir nehri yüzerek geçerken maymun gibi sırtına tutunmayı; benden istediği anda bir çalının altına veya bir taşın arkasında, hiç ses çıkarmadan ve hareket etmeden saklanmayı; ses çıkarmamak ve tökezlememek için evin yakınındaki dağlık patikalarda her adımımı tam olarak nereye atacağımı; zehirli sarmaşıktan uzak durmayı; henüz lastiği gerecek gücüm olmasa da bana yaptığı sapanla nişan almayı; ben o hâlde ne işe yarıyor diye sorsam da, sapanı kuşlara veya tavşanlara karşı kullanmamayı; birkaç arıyı ellerimle kovalamadan bedenimde taşıyarak yardım etmeyi; Reja dadının ayaklarının dibinde akşamüstü keyfi yaparken, bazen tıbbi amaçla da olsa, balın ve arısütünün tadını çıkarmayı. Villaseca panayırında onu son derece rahatsız eden bakışlardan saklanıp üçüncü mevki çadırın bir köşesinde hareket etmeden veya daha dikkatli ve sessizce otururak –çünkü Simonopio'ya göre ikinci ve birinci mevkide bakışlar daha ağırdı– muhteşem Marilú Treviño'nun onun en sevdiği şarkı olan "La enredadera"yı veya ilk dinlediğim andan itibaren, ölen genç kızın yatağının dibinde bir köpeğin uluması görüntüsü karşısında büyülenmemle benim en sevdiğim şarkıya dönüşen "La tísica"yı söylemesini dinlerken davul sesinden keyif almayı ondan öğrendim.

Bana hikâyelerini anlatırken sessiz kalıp soru sormamayı veya sonu erkenden anlatmasını istememeyi öğretti çünkü: Francisco, sona ancak zamanı geldiğinde ulaşılır, daha önce değil, sessizce otur yoksa seni Villaseca'ya geldiğinde meşhur hikâye anlatıcısı Soledad Betancourt'un hikâyelerini dinlemeye götürmem. O tehdit karşısında hemen sözünü dinliyordum. Ayrıca ılık günlerde hava karardığında bile onunla dışarıda kalmama izin verdiklerinde kulübesinin çatısına yatarak yıldızları seyrederken uyuyakalmayı; bir kuşun ötüşündeki yeni güne veya eşine selamını ya da havaya yaydığı tehlike alarmını ayırt etmeyi; ilk meyveyi hangi ağacın vereceğini ayırt etmeyi;

tek bir bakışla, yenmeye hazır olan olgun portakalları görmeyi ve gereksiz yere bomba olarak kullanmak için ham portakalları asla koparmamayı bana o öğretti.

Bir an geldi ve bunu yitirdim. İkimiz de yitirdik: Simonopio'nun kolları boş kaldı ve ben de evde beni mecbur bıraktıkları işlerin insafına kaldım. Belki o, benim iyiliğim için olduğuna ikna olarak, fedakârlık yapmaya hazırdı ama durumdan bihaber olan ben ısrar ediyordum.

Günün birinde, öğle uykusunda olmam gereken bir anda onu aradım ve evle bahçeler arasındaki sınırı çizen ceviz ağacının altında, her zamanki gibi uyuşuk bir tavırla üzerine konan birkaç arının eşliğinde buldum. Belki de bedeninde taşıdığı arılardan birine dönüşme çabasıyla, hiç uyarmadan ve düşünmeden üstüne atladığımı hatırlıyorum.

Gözleri ânında, şaşırmadan açıldı.

"Bostana gidelim."

"Olmaz. Burada kalman gerek."

"Neden?"

"Çünkü başkaları gibi iyi konuşmayı öğrenmen lazım."

Merak içinde eve geri döndüm. Bu kadar mıydı? İyi konuşmak mı?

Annem o gün bir mucize gerçekleştiğine yemin ediyordu zira onun sakin bir öğle uykusu olduğunu düşündüğü şeyden uyanınca, odamdan iyileşmiş bir hâlde ve herkesi şaşırtarak çıktım.

"Anne. Simonopio'yla birlikte babamı almak için bostana gitmek istiyorum."

O eksiksiz ve iyi kurulmuş cümlede ilk kez onların anladığı dilde "anne" ve "baba" kelimelerini söyledim.

Tabii ki o İspanyolca ile Simonopioca arasında ayrım yapmayı öğrendiğim o akşamüstü, hiçbir engel çıkmadan. Simonopio'nun annem tarafından mecbur bırakıldığı sessizliğine geri dönmesine gerek kalmadan ve dolayısıyla, kendi

konuşma stilini bana öğretmesini durdurmadan, babamı almaya gittik.

O zaman bir tercümana dönüştüm. Simonopio'nun söylediği neredeyse her şey sadece bana özel, âna dair, anlamak için o anda orada bulunulması gereken şeyler olsa da bir kısmı başkalarının da işine yarıyordu.

"Baba, Simonopio arılarının yarın yağmur yağacağını söylediğini söyledi."

Gökyüzünde tek bir bulut bile olmaması önemli değildi. Simonopio birkaç aydır devam eden kuraklığın sonunda kesintiye uğrayacağını söylüyordu ve ona inanmak lazımdı çünkü doğru çıkacaktı: Ertesi gün yağdı. Babamın bu kehaneti şaşırarak mı, kuşkuyla mı yoksa mutlak bir kabulle mi karşıladığını hatırlamıyorum zira mesajı tercüme eder etmez yağmurun ne olduğunu düşünerek koşarak uzaklaştım.

Hatırladığım ilk yağmur oydu. O yaşın güzel olan tarafı bu: Bir olayı birkaç kere sanki ilk kezmiş gibi yaşamak. Üç yaşımdayken herhalde aylar önce başka yağmurlara tanık olmuştum, lakin o yaşta aylar sonsuzluk gibi gelir ve beyin belki de annemin keyfini çıkarmak için dışarı çıkmama izin vermediği yağmur gibi nadir bir olayın anısını saklamaz.

Tahmin edebiliyorum: Çocuk ıslanmasın, hasta olur. Çok ilginçtir ki bazen dişçi randevusu veya bir doğum günü gibi basit ve anlık bir olayı unutuyor ama soğuk bir yağmur damlasının sıçrayıp ardından yüzümüzde yuvarlanması gibi uzaklarda kalmış bir şeyi sonsuza kadar hatırlıyoruz.

Geçen bütün yıllarımda, o günü ve yağmur öncesinde havadaki basıncı ve sessizliği hatırlamadığım bir tek yağmurlu gün geçmedi. İri ve soğuk su damlaları kirpiklerimi ve saçlarımı ânında kaplıyordu. Sulandığı için değil de yağmurdan ıslanan kırların kokusu, ikisi aynı şey değil. Evin yoğun sıcağından ıslak giysilerin ânında geliveren serinliğine geçiş yapmak. Suyun en iyi yolu bulup önce derecik ve dereler hâlinde

ilerleyip ardından nehrin bir koluna ulaşmasını görmek ve dinlemek. Annemin ıslanma hasta olursun, ayakkabılarını ve kıyafetlerini kaybedersin uyarılarını umursamadan geride bırakmak. Akılda bir hedef olmasının yarattığı muhteşem hız. Simonopio, karakurbağalarının narin derilerini kuraklıktan korumak için aylar önce girdikleri ve nihayet ıslanan topraktan çıktıkları yere götüreceğine dair bana söz vermişti.

Saatler sonra sırılsıklam ve üstüm başım çamur içinde geri döndüm. O hâlde eve girmeme izin vermediler, Lupita da beni soyup çamaşırhanede yıkama işini üstlendi. O macerada kullandığım kıyafetlere ne olduğunu bilmiyorum ama annem haklıydı: Ayakkabılarımın ahı gitmiş vahı kalmıştı, işçilerin çocuklarına hediye edilecek durumda bile değillerdi. Seni edepsiz çocuk, hiç söz dinlemiyorsun, hasta olacaksın, o zaman görürsün, şu ayakkabılarının hâline bak, yarın ne giyeceksin söylevi sırasında, çıkardıklarımı çöpe atmadan önce öyle güçlü bir şekilde içini çekti ki bana daha çok bir öfleme gibi geldi.

Annem vaazlarına nasıl dram katacağını çok iyi biliyordu. Bugün bile içimde hangisi daha güçlü bilmiyorum: O kaderci iç çekiş mi, yoksa ayakkabılarım sonunda metal çöp kutusunu boylayınca çıkan sesin geri alınamazlığı mı?

Annemin kehanetine rağmen o gece hasta olmadım ama bitkin düştüm. Anılarımla mutlu bir şekilde derin derin uyudum. Ninnim de eksik değildi, komodinimin üzerinde, bir kutunun içindeki evlatlığım karakurbağası benim için vıraklıyordu: O sırada sınırsız dünyanın ani özgürlüğüyle en fazla karıştırdığım şey buydu.

Buradan dön. Yavaş geldik sayılır...

49

On beş yıldan uzun süredir onu arzuluyordu. Beş yıldan uzun suredir onu arıyor, ona bakıyor, bekliyordu ama kadın hâlâ ona bir selam vermiyor, onun olduğu yöne doğru gülümsemiyordu. O kadına bakıyordu ve bu sırada kadının başka yöne, hep başka yöne baktığını fark etmişti. Asla kendisine doğru bakmıyordu. Yıllar boyunca bunun büyük oranda onun geldiği günden beri büyütmeye yardım ettiği o davetsiz iblisin etkisi yüzünden olduğundan şüphelendi.

Ama o iblisi hayattan silip atmak için sadece dalgın bir ânını yakalaması gerektiğini biliyordu. Espiricueta uğraşıyordu: Onu arıyor, dikkat kesiliyor, plan yapıyordu. Nerede patrona eşlik edeceğini veya hep onun yanına bıraktıkları çocuğu nerede dolaştıracağını haber alıyor ve karşısına çıkmak için aceleyle hareket ediyordu. Sorun bunu hiçbir zaman başaramamasıydı. Vardığında iblis çoktan gitmiş oluyordu. Onu bir yolda, bir yerde veya bir diğerinde beklediğinde hiç gelmiyordu. Sanki onun varlığını hissedince yoktan başka yol yaratıyormuş gibiydi.

İblis iblisti ama bir kadın sadece bir kadındı. Ne sorun olabilirdi? Ne engel çıkabilirdi? Ne direniş? Ama vardı. Hissediyordu. Espiricueta hiçbir zaman hovarda bir adam olmamıştı ama deneyim sonucunda kadınlar için tek bir bakışın yeterli olduğunu biliyordu. Ama bununla olmuyordu çünkü ona bakmak için başını bile çevirmiyordu. Neydi bu? Bakışlarını çelen ne görüyordu da onu görmeyi reddediyordu?

Anselmo'nun o gece yerleştiği açı, kadının tam olarak nereye baktığını görmesini sağladı. Kadın bir okun yoğunluğuyla, sanki bakışlarının gücüyle aşkının hedefine bir mesaj göndermek istiyormuş gibi bakıyordu: Buradayım, gel beni al. Ama o aşk karşılıksızdı, Espiricueta memnuniyetle fark etti zira mesafeli duran adam onu görmezden geliyor ve kasten başka yöne, hep başka yöne, onun olmadığı, bakışlarının kesişmediği her neresi olursa oraya bakıyordu.

Kadın anlamıyor gibiydi. Pes etmek istemiyor gibiydi.

Anselmo Espiricueta o nankör kadına karşı, çocuğa ve kandırmalarına kendini adamasına karşı sabırlı davranmıştı ama iri gözleriyle basit bir bakış yoluyla da olsa başka bir erkeğe kendini adamasını affedemiyordu. İblis iblisti ama bir erkek sadece bir erkekti ve eğer kadın bir erkek arıyorsa, o, Anselmo ona yeterdi, tıpkı çoktan fazlasıyla zaman harcadığı çabalarının kadına yetmesinin gerekmesi gibi: İzin gününde köyden dönerken yolda onu bekliyordu. Patronların davul sesleri eşliğinde dans etmek için Villaseca'ya gitmesine izin verdikleri gecelerde, karanlıkta yürürken onu takip ediyordu. Kadın birinin onu dansa kaldırmasını beklerken, uzaktan da olsa görmek için Anselmo da bilet parası ödüyordu.

Onu gittikçe daha az dansa kaldırıyorlardı ve o her ne kadar bakışlarının bütün yoğunluğuyla aşk mesajını göndermeye çalışsa da bir şarkının ritminde bedenini ona yaslayarak dans etmek istediği adam hiçbir zaman onu dansa kaldırmıyordu.

Yıllar Anselmo'nun elinden kayıp gidiyordu ama kadının da öyle, hem de çok hızlı. Acele etmezse kadın bir işe yaramayacaktı. Toprak istiyordu ve içini çocuklarla dolduracağı bir kadın istiyordu. Toprağı ona vermelerini ve kadının onu arada bir karşılaştığı bir gölge gibi değil de bir erkek gibi görmeye başlamasını beklemekten bıkıyordu.

O da o gece ilk kez, kadının çok sevdiği dansın adımlarını bilmemesine rağmen onu dansa kaldırmaya cesaret etmişti.

Kadın sesini duyunca bir çabayla başını çevirip orada, kar-

şısında durduğunu gördü ama gözlerine bakmadı, ses tonundaki hafif yalvarmayı fark etmedi ve hayır, dans etmek istemiyorum yanıtını verince onu maruz bıraktığı küçük düşmeyi de umursamadı, hemen ardından bakışlarını onu büyüleyen noktaya geri çevirdi.

Bakışlarının o ilgisiz dalgalanmasıyla onu önemsiz hissettirmişti. Hiçbir şeye sahip olmadığını hatırlatmayı başarmıştı: Ne toprak, ne eş ne de bunları iyi yoldan elde etme olasılığı.

Birkaç arkadaşı, daha uysal olan ve bol bol çocuğu olanlar, arazilerini çoktan elde etmişti: İyilikle ısrar ettiklerinden, toprak sahipleri o arazileri olmasa da daha az suyu ve kalitesi olan Hualahuises'teki arazilerden vermişti.

Artık yoksul bir ortak arazileri vardı: Ellerine geçenle yetinmişlerdi.

Ama o herhangi bir sadakayla yetinmeyecekti. Henüz susuyordu ama Anselmo Espiricueta kaybediyor gibi göründüğü geri sayım savaşında, kararlı adımlarla, portakal ağaçları ve çiçeklerle çevreledikleri arazisi için tarafsız bekleyişinin sonuna varıyordu. Anselmo her gün bastığı toprağın değerini biliyordu. Onundu, onu o işliyor ve o hak ediyordu. O kadar çok, o kadar uzun süredir, çok uzun süredir arzuladığı kadını da hak ettiği gibi.

O gün kadına karşı sabrının sonuna ulaştı ve huyu olduğu üzere, Lupita'yı La Amistad'ın karanlık patikalarında takip etti.

50

Simonopio sıçrayarak uyandı. Henüz gün doğmamıştı ama berbat bir dipsiz kuyuya düşme hissi onu her gece gitmekten korktuğu uykunun en derinlerinden çıkarmıştı. Biri –o– kendini bırakıp oraya düştüğünde kötü şeylerin olduğunu biliyordu. Sonradan, duraklamadan veya sindirmeden, aniden gözler açıldığında ilk anda fark edilmeyen kötü şeyler.

Korkunun esiri olan kalbi aniden hopladı. Francisco mu? Hayır. Rahatlayarak derin bir nefes aldı. Francisco kuzenlerinin evine kalmaya gitmişti. Güvendeydi. Simonopio biliyordu. Belki de o gece, çocuk için sürekli olarak hissettiği endişeden kurtulduğunu hissedince öyle rahatlamıştı.

O hâlde ne olmuştu? Onu uyandıran şey neydi?

Artık bir çocuk değildi. Neredeyse on altı yaşındaydı ama dadısının sıcaklığına sığındığı küçüklüğünde yaptığı gibi, o düşüşte kaybolmaktan korkmayı sürdürüyordu. Artık sığınacağı kimse yoktu, kendine o izni veremezdi. Dolayısıyla, yavaş yavaş, uzakta açık havada, arıların hazinesini ararken geçirdiği gecelerde kendini alıştırarak, düşmesini önleme, dinlenirken belirli bir noktayı aşmama disiplini kazandı.

Neredeyse her zaman başarıyordu.

Birkaç yıl önce, derin uykuya dalma korkusunun temelsiz olmadığına karar vermişti zira o bilincinden uzakta, iç bakışı uykuda ve eli kolu bağlı, kırılgan durumdayken bir şeylerin olacağı, onu çevreleyen, önemsediği dünyayı kaderine terk etmiş olacağı kesinliğinden doğuyordu. Çocukluğunun ilk

döneminden beri, ışıklar söndüğünde, gözler kapandığında ve derin bir uykuya dalındığında hiçbir şeyin kesintiye uğramadığını hissetmişti. Hiçbir şey kesintiye uğramaz: Olması gereken şey, hiçbir şey hesaba katılmadan veya uyarı gelmeden gerçekleşirdi. Sabahın ilk ışıklarını beklemeden, tanık olmadan, gözcü olmadan... zira o uykunun esiri olarak her şeyi terk etmişti.

Ne kadar disiplinli davransa, ne kadar uğraşsa da Simonopio bazen başarısız oluyor ve uyuyarak her şeyin, duyuların bile unutulduğu yere gidiyordu. Bazen, çoğunlukla, hiçbir şey olmuyordu ve Simonopio dikkatsizliği yüzünden suçluluk veya pişmanlık duymadığı için minnettar bir şekilde uyanıyordu. Ama başka seferler de vardı.

Tıpkı, henüz gecenin karanlığı ile ilk ışıklar arasında kararsız kalan o yeni gün gibi.

Simonopio her şeyi bilmediğini bilmekten nefret ediyordu. Özellikle o koşullarda, kabaca kesintiye uğrayan derin uykusundan sıçrayarak uyandıktan sonra, zihninin dünyanın enerjisine her zamanki kolaylıkla bağlanamamasından nefret ediyordu.

Tek kesin olan şey: Bir şey olmuştu, ama ne?

Karanlıkta yatağından kalktı. Yüzünü leğendeki soğuk suyla ıslattı. Görmeye ihtiyaç duymadan giyindi. Ardından bir yağ lambası aldı. Yaktı. Dışarı çıkması gerektiğini biliyordu ve nereye gideceğini de biliyordu: Her şeyin başlangıcına, Reja yoluna doğru. Orası kesindi.

Ama orada neyle karşılaşacağını bilmiyordu.

51

Lupita'nın cenazesi sona ermişti ama acı yerinde duruyordu Beatriz bu trajedinin ardından ailesinin normale dönüp dönemeyeceğini düşünüyordu.

Şüpheliydi.

Kızları, kocalarının eşliğinde, hayattayken fark etmeden sevdikleri genç kızın cenazesine gelmişlerdi. Şimdi, artık çok geç olmuşken, onlardan sadece birkaç yaş büyük olan Lupita'nın her zaman hevesle yaptığı iyilikleri takdir ediyorlardı. Onlar için Lupita'dan gelen bir hayır cevabı hiç olmamıştı ve uyanıp da Lupita'nın günlük işlerinde çoktan yol aldığını, bu sırada hiç tereddüt etmeden ara verip onlara günaydın deyip "bir şeye ihtiyacınız var mı kızlar?" diye sormadığı bir gün bile geçmemişti.

Şimdi o durumlarda kaç kez selamına karşılık vermeden, sadece kendi meselelerini düşünerek yanından geçip gittiklerine ve kaç kez yaptığı iyiliklerin keyfini bir teşekkür bile etmeden çıkardıklarına üzülüyorlardı.

Şimdi kendilerini yıkılmış hissediyorlardı, belki de ilk kez ve birinci elden, ölümün gerçek anlamını anlıyorlardı: Geri dönüş yoktur ve zamanında söylenmeyen şey asla söylenemez.

Carmen ve Consuelo, cesedin durumu nedeniyle çok kısa süren ölünün başında bekleme törenine yetişememişlerdi ama cesedin de hazır bulundurulduğu ayine ve defin törenine zamanında yetiştiler: sade çam ağacından tabut derin çukura yavaş yavaş inerken, yeni ve sakar defin görevlilerinin her iki ucundan tuttukları iplerin dengesini bozarak bazen ayakları

bazen de telafi etmek için başı daha hızlı indirmesi karşısında birden fazla kişinin yüreği hop etti.

Korkunç bir olaydı ve yeni Rahip Pedro bile kutsama zamanı geldiğinde sesini ve duruşunu kontrol etmekte zorlandı.

Başka kimse konuşmadı ama ortalık sessiz de değildi: Ağlama sesleri düzeni bir uğultu gibi yerleşti, sanki bir kere ritim ve ton sabitlenince o uğursuz koronun armonisini bozmaya kimse cesaret edemiyor gibiydi.

O gün çukurun çevresinde kuru gözler de vardı. Francisco ağlamadı. Beatriz ağlamadı. Simonopio da ağlamadı zira veda etmek için orada kalmak istememişti.

Nereye gideceğini veya ne zaman döneceğini haber vermeden gitmişti.

Dikiş odasındaki koltukta oturan Beatriz kızlarının ağlamasını duyuyordu ama dinlemekten bıkmıştı. Kendilerini o yasta annelerine eşlik etmek ve destek olmak zorunda hissediyorlardı ve Beatriz onların gençlikleri nedeniyle duydukları acıyı ve dehşeti o durdurulamaz sözel ishalle ifade etmelerini anlıyordu. Ama kendisi sessizlik istiyordu, kuru, kuruluktan yanan gözler istiyordu. İntikam istiyordu ve her şeyden çok da bu gerçekleştiğinde en öndeki tanık olmak istiyordu.

İmkânsızdı, biliyordu. İntikam kadınların işi değildi, bunu biliyordu ve kendini ikna etmek için tekrarlayıp duruyordu. Kadın olduğu için bu konunun dışında, güvende kalacaktı ve bunu kabul edecekti çünkü kadındı. Ruhunun kirlendiğini hissetse de kadın olduğu için ellerini kirletmeyecekti.

Bu itirafı yeni Rahip Pedro'ya yapmıştı. Evde, yemek odasındaki masanın üzerine yerleştirdikleri kapalı tabutun yanında ayakta dururken sakinliğini korumak zorunda olduğu ölüye eşlik etme bekleyişinde verdiği bir mola sırasında yapmıştı. Her şeyden önce sakinlik, boyun eğme ve mutlak inanç sergilediği, ama bu sırada öldürme isteğinin içini kemirdiği bir anda.

Dikiş odasının loşluğunda rahibin yanına oturmuş, günah çıkarma odasının koruması ve anonimliği olmadan itiraf et-

mişti. İkisini ayıran ve günah çıkardığı rahibin direkt bakışlarından onu koruyan paravan olmadan.

"Bana bakmayın, Rahip, lütfen."

O zayıflık ânında kimsenin onu görmesini istemiyordu. Gelgelelim itiraf yolunun daha önce hiç yaşamadığı, onu hasta eden ve korkutan o şiddetli adrenalini vücudundan boşaltmaya yardımcı olacağını düşünmüştü zira onu, olması beklenen hanımefendi ve Hıristiyan erdemi timsali disiplin çabalarından kaçıp kurtulan ve ruhunun ve zihninin bir kısmından doğan temel unsurları keşfetmeye zorluyordu. Ama işe yaramamıştı.

"Unutmayın, Senyora Morales, İsa Mesih bizden düşmanlarımızı da affetmemizi ister. Kefaret olarak günde on kez Göklerdeki Babamız duasını okuyun. Evet, onlar için. Onları böyle affedin."

"Evet, Rahip. Evet, Rahip. Evet."

Beatriz tabutun başına geri dönmeden önce, rahip odadan çıkınca birkaç dakika bekledi. Yuvasının dönüştüğü ağıta geri dönmeden önce biraz kendine gelmeye ihtiyacı vardı. İtiraf hiçbir işine yaramamıştı: Katil veya katiller için ne bir ne de on kez Göklerdeki Babamız duasını okuyacaktı çünkü vahşiliklerini affetmeyeceğini biliyordu. Gerçek buydu. Kabul ediyordu. Rahibin sözünü dinleyip Lupita'nın katilleri için dua ediyormuş gibi yapsa ikiyüzlülüğünü fark edecek olan ilk kişi İsa Mesih'in ta kendisiydi ve Beatriz Morales O'nu kandırmaya çalışacak kadar alçalmak istemiyordu.

Bu yeni keşfettiği intikam dürtüsünü geride bırakmak yıllarını alacaktı ve kötülük için dua etmeyi reddetse de kendisi için dua edecekti. Singer'ini günah çıkardığı sırdaşı yapacaktı. Bunu yapabilirdi ve yapmak istiyordu. Dua edecekti. Dikiş dikerken dua edecekti. Günah çıkarırken dikiş dikecekti. Dikiş dikerken günah çıkaracaktı. Singer'inin pedalında ayaklarının ve kumaşın üzerindeki ellerinin dokunuşuyla aynı ritimde dua edecek ve günah çıkaracaktı.

Suçunu itiraf edecekti: Tutmadığı söz için af dileyerek dua edecekti.

52

Lupita on altı yıl önce, eskiden orada çalışan ve bir taraftan erkeklerin başka bir yandan da kadınların canına okuyan bir savaşın eşiğindelerken, on iki yaşındaki, artık o kadar da küçük olmayan yeğeni için güvenli bir yer arayan yengesinin elinden tutarak gelmişti.

"Biz ona bakarız, Socorro. Merak etme."

Biz ona bakarız. Merak etme: Ona bakarız. Burada. Ben. Biz. Francisco. Dadılar. Ama bir gece: Hiç kimse. O gece kimse ona bakmadı. Ve gitti. Şiddetli bir şekilde gitti. Canlı canlı işkence ettiler. Gözleriyle birlikte hayallerini de söktüler. Gülüşünü ağzından koparıp aldılar. O kadar sıktılar ki, ruhu bile gözeneklerinden çıkıp kaçtı. Onu hayattan kopardılar.

Biri.

Kim olduğunu bilmiyorlardı. Az ya da çok şey için öldürme isteğinin hâlâ egemen olduğu o dağlarda herhangi biri yapmış olabilirdi. Bir mesleği veya prensibi olmadan, istemeseler de veya işlerine gelmese de sahipli olduğunu kabullendikleri o dağlarda gizlice ve izinsiz dolaşan eşkıyalarla boğuşmayı sürdüren o dağlarda.

O sah sabahı acil bir durum, sorun veya eksiklik olduğuna dair bir işaret olmaksızın, normal bir şekilde uyanmışlardı. Francisco her zamanki gibi neredeyse sabahın ilk ışıklarıyla işlerini görmeye gitmişti. Beatriz her zamanki gibi biraz ağırdan almış, o sabahın alışılmadık sessizliğinin keyfini çıkarıyordu: Küçük Francisco ilk kez Cortés kuzenlerinin evine yatıya git-

mişti. Öyle olmasaydı ev çoktan onun gürültülü enerjisiyle dolup taşmıştı. Concha yengesinin sözünü dinlemesi şartıyla gitmesine izin vermişlerdi.

"Merdiven tırabzanından kaymak falan yok ha. Geçen sefer ne olduğunu gördün."

Kuzenlerini taklit ederken veya onlar onu taklit ederken alnı yarılmış, annesi onu tutup kendisi de aynı anda hem ağlayıp hem de ilahiler okurken dikmeleri gerekmişti. Ardından doktordan ve hemşireden, ayrıca o dönemde dördüncüye hamile olan yengesi Concha'dan özür dilemişlerdi.

"Merak etme. Şanssızlık oldu. Benim oğullarım da aynı şeyi yapıp duruyor."

Concha sabrını da sakinliğini de hiçbir zaman yitirmiyordu. Onu o anda, etrafında koşturup devrimciler gibi bağıran çocuklarla çevrili hâlde hayal etti. Ben olacağıma o olsun. İçini çekti.

Odasından çıkınca mutfağa doğru yöneldi, evdeki olağan sabah hareketliliğinin azlığı karşısında şaşırmıştı. Orada Pola dadıyı aşçı Mati ile konuşurken buldu.

"Ne oldu?"

"Lupita'yı bir işe mi koştunuz?"

Hayır. Beatriz bir önceki akşamüstü bir kuzeninin kızının on beş yaş partisine gitmesi için izin verdiğinden beri onu görmemişti.

"Mati sabah yatağında olmadığını söylüyor."

"Onu çaldılar, hanımefendi." Lupita ile aynı odada kalan Mati onu beklemeden uyumuştu. "Geldiğinde hep duyarım çünkü bir trenden daha fazla gürültü yapar. Ama bugün gözlerimi açtım, sabah olmuştu ve Lupita'dan iz yoktu."

Partiye gitmek için acele ederken yatağının üzerinde bıraktığı giysiler hâlâ oradaydı: Lupita bütün gece geri dönmemişti.

"Martín'i kuzeninin veya arkadaşlarının yanında mı diye bakmaya gönderin. Belki de gece orada kalmıştır."

Martín yanında Lupita olmadan ama onun saat on birden önce partiden ayrıldığı haberiyle geri döndü, halbuki kuzeni biraz daha dans etmesi için ısrar etmişti: Çok yorgundu ve uyumak istiyordu. Martín de onu orada, uzaktan görmüştü, ama gece yarısına doğru La Amistad'a geri dönmek için bulmaya gittiğinde Lupita orada değildi. Dönüş yolunda da onu görmemişti. Başka kimse onu görmemişti.

"Martín, gidip Senyor Francisco'ya haber ver."

Böylece Villaseca bölgesinde bütün evlerde ve dansın gerçekleştirildiği evle onu endişeyle bekledikleri ev arasındaki en yaygın kullanılan yolda metre metre arayış başladı.

"Çaldılar onu," diyordu sürekli Mari ve bunu her yaptığında neden onu susturduklarını anlamıyordu, saatler geçtikçe zavallı kayıp kızın başına gelmiş olabilecek en iyi şey buydu. Kehanet olarak söylemeye başladığı şey bir dileğe dönüştü: Çalmaları, istismar etmeleri ve hamile bırakmalarını çok daha kötü bir seçeneğe tercih ederdi.

Öğlene doğru Simonopio altüst olmuş hâlde geldi. Dağların toprakları yüzünü kaplamış, sadece artık kurumuş olan gözyaşları aktığı yerde temiz izler bırakmıştı. Beatriz anladı: Lupita artık kayıp değildi.

Simonopio orada kalıp dinlenmek de, biraz toparlanmak için sıcak çikolata içmek de istemedi. Arkasına dönüp garaja doğru uzaklaştı. Francisco onu arayarak geldiğinde Simonopio arabayı çoktan hazırlamıştı. Kimse sorgulamadı.

Martín cesedi almak için diğerleriyle birlikte gitmeyi reddetti. Onu öyle görmek istemediğini söylüyordu. O zaman Beatriz yıllar önce, Lupita'yla flörtleştiğini gördüğünde çalışanına yaptığı uyarıyı hatırladı: "Dikkatli ol, Martín. Evin kadınlarıyla olmaz. Anladın mı?"

Bir daha onunla hiç o anlamda sorun yaşamamışlardı ama şimdi Beatriz denemesine izin verselerdi ne olurdu diye düşünüyordu. Belki de Lupita o gece tek başına çıkmazdı. Belki

çoktan kendi ailesini kurmuştu. Belki şu anda onlara yemek hazırlıyor olurdu. Ama zihninin o itham yollarına girmesine izin vermenin anlamı yoktu.

Asla da olmayacaktı.

Martín ise mutfakta hareket etmeden ve dalgın bakışlarla oturuyor, Pola'nın ısrarıyla aslında Simonopio için hazırlanan sıcak çikolatayı içiyordu. Pola dadı onu teselli etmek için uğraşıyordu ama Martín ses çıkarmadan ve gizlemeye çalışmadan ağlayan Pola'ya yardımcı olmak için hiçbir şey yapmıyordu.

Beatriz mutfağın ortamını daha da fazla kirletmekle tehdit eden ve hiçbir teselli sunmayacak olan nemli sözleri ağzından ve gözlerinden boşalmadan önce oradan çıktı.

Reja dadıyı bulmaya gitti. Belki onunla hiçbir şey söylemeden oturmak mümkün olurdu. Vardığında sallanan sandalyesini terk ettiğini, sandalyenin şimdi onu kaplayan olağan bedenin ağırlığı ve şeklini özlermiş gibi tek başına sallandığını gördü. Telaşlanan Beatriz ardından dadının loş odasına girdi: Her zamanki gibi kapalı gözlerle ve ses çıkarmadan orada yatar hâlde buldu. Beatriz nasıl olduğunu bilmiyordu ama dadının haber aldığından emindi. O sessizlik ve sallanan sandalyesindeyken keyfini çıkardığı havadan ve ışıktan uzak, nefes alıyor gibi bile görünmeyen o hareketsizlik, onun duygularını gösterme yoluydu: Her zamanki gibi yalnız ama onu çağıran dağlarından uzakta. Ve onlara sırtını dönerek kendini cezalandırıyordu, acı çekiyordu.

O kadar kurumuş bir beden için çok fazla acı.

"Bunu yapanları bulacağız, Reja dadı."

Beatriz bu sözü hiç düşünmeden verdi. Ardından pişman oldu: Yıllar önce verdiği basit sözü bile tutamamışken böyle büyük bir söz vermeye ne hakkı vardı?

Dadı ne sözlerine ne de niyetine tepki verdi. Belki de duymamıştır, diye düşündü rahatlayarak.

Mati de odasındaydı ve gürültülü bir şekilde ağlıyordu. On-

dan çok daha yaşlı olmasına rağmen, on iki yaşında geldiğinden beri Lupita'yla aynı odayı paylaşmıştı. Beatriz girmemeyi tercih etti. Ne diye girecekti ki? Şimdilik söyleyebileceği bir teselli sözü yoktu. O zaman küçük Francisco'nun o gün evde olmamasına şükretti. Ona kim bakardı? Kim açıklardı? Beatriz kendini bunu yapabilecek durumda hissetmiyordu. Her şey bittikten sonra yapardı. İki üç gün sonra, sesi güç ve istikrar kazanınca.

Bugün kendini ne güçlü ne de istikrarlı hissediyordu.

O anda bunun için çaba göstermek zorunda kalsa da her zamanki gibi pratik olan Beatriz, aklında o gün ihtiyaç duyacakları şeylerin bir listesini yaptı. Herkes cesedi getirmekle veya acısına karşı savaşmakla meşgul olduğundan, eksikleri kendisi tamamlamaya karar verdi.

"Birazdan dönerim."

Haber verdikten sonra, yürüyerek klinikte olan doktorun yanına gitti. Acelesi yoktu. Bir acil durum değil ölü muayenesiydi, yine de Doktor Cantú vakit kaybetmeden gideceğine söz verdi.

Yeni rahip Pedro'yu bulmak kolay olmadı: Katedral ve bütün kiliseler, ağustos ayından beri hükümetin emriyle kapalıydı. Artık rahip, Morales Cortéslerinki de dahil olmak üzere farklı evlerde yaşıyor ve yasadışı bir şekilde mesleğini icra ediyor, insanları ve kendini tehlikeye atmamak için de sürekli yer değiştiriyordu. Beatriz o anda hangi ailenin yanında misafir olduğunu hatırlamıyordu ve kimseyle konuşmak istemese de bir ziyaret daha gerçekleştirmek zorundaydı: Erkek kardeşinin evine uğradı ama içeri girmek istemedi.

"Senyora Concha'ya gelmesini söyle, olur mu?"

"Uyuyor."

"Sen gelmesini söyle."

Concha'yı detaylara girmeden, kısaca trajedi, Lupita'nın ölümü hakkında bilgilendirdi. Concha rahibin nerede olduğunu biliyordu.

"Ben yanına giderim. Lütfen bütün bunlar bitene kadar birkaç gün küçük Francisco sende kalsın."

Ardından rahibi bulmaya gitti, o da cesedi karşılayıp kutsamak için orada olacağına söz verdi. Beatriz ona teşekkür etti, öylesine bir konu değildi: O günlerde rahip olmak, özellikle de askerler dini tören gerçekleştirirken yakalarsa çok zordu.

Oradan çıkıp bir tabut siparişi vermeye gitti, herhangi bir tabut: O gün ellerinde olan. Tarlada yaşayanlara haber vermeye gitmedi. O işi Francisco'ya bırakacaktı.

Evine geri döndüğünde, doktorla rahip gelmiş olmasına rağmen, adamların cesedi henüz getirmediğini şaşırarak gördü. Sonradan, evdeki kadınları korkunç işten biraz da olsa kurtarmak için bir su kuyusunun yanında durup biraz temizlediklerini öğrenecekti.

Ama iyi niyetli çabaları hiçbir işe yaramayacaktı: Onca şiddet iziyle dolu bir cesedi temizlemek mümkün değildi.

Doktor geldiğinde, mutfak masasına bir battaniye sermelerini ve yarı çıplak ve nemli cesedi de üzerine yatırmalarını istedi.

"Beatriz, burada olmak istemiyorsanız bana yardımcı olması için başka birini bulabilirim."

"Kalacağım. Pola da öyle."

Lupita'yı La Amistad'ın sona erdiği bölgede, La Petaca yolunda, Reja dadının yeni doğmuş Simonopio'yu arılarla kaplı hâlde bulduğu küçük köprünün altında bulmuşlardı. Belki de cesedin asla bulunmaması umuduyla, böcekler veya hayvanlar tarafından yenip yok edilmesi niyetiyle oraya atıvermişlerdi.

Simonopio onu buldu ve Lupita eve geri döndü. Şimdi, hayatının son anlarında büyük bir acı çektiği açıkça görülen o genç kıza nasıl eşlik etmezdi?

Dans giysisi kısmen parçalanmıştı. Lupita'nın genellikle örerek topladığı saçları şimdi açıktı, karmakarışıktı, yaprak ve toprakla doluydu. Darbe ve çizik içindeki yüzü ölü katılığını sergilemeye başlamıştı, dolayısıyla genç kızın huzur içinde

uyuduğunu düşünerek kendini kandırmak mümkün değildi. Ayrıca kapalı ve morarmış gözkapakları yerinde olmayan gözleri daha fazla koruyamıyordu. Boynu onu acımadan sıkan katil ellerin izlerini sergiliyordu. Cesedi soyunca üst kısmındaki ısırıkları gördüler.

"Hayvan mı?"

"Hayır. İnsan."

"Hepsi o hayattayken mi?"

"Bilmiyorum, Beatriz. Bilmiyorum."

"Öldürdüklerinde hayattaydı," diye lafa girdi Pola dadı, ağlayarak.

"Sen en iyisi git, dadı. Merak etme. Git dinlen."

Ama dadı kaldı, gerçi muayenenin geri kalanı boyunca kimse konuşmadı.

Sonunda, yıkandıktan sonra Lupita'nın saçları sanki hiçbir şey olmamış, sanki sahibi hâlâ hayattaymış gibi her zamanki temiz ve fırçalanmış hâliyle parlıyordu. Ama geçici bir illüzyondu bu: Cesedin katılığı artıyordu ve kısa süre içinde giydirmezlerse geçmesini beklemek zorunda kalacaklardı.

"Saçlarını sevdiği gibi yap, Pola. Ben gidip çarşaf getireyim."

Beyazları koydukları gardırobu açtı ve en ince ketenden, sıradan bir salı gün olsaydı Lupita'nın o sabah erken saatte hanımının yatağına sereceği çarşafı çıkardı.

Şimdi başka bir amaca hizmet edecekti.

Mutfağa geri döndüğünde Simonopio oradaydı. Beatriz'i görünce, acil bakışlarla elindeki kanlı mendili ona teslim etti. Beatriz kendini hazırladı: Mendili açınca, dehşet içinde, Lupita'nın gözleriyle karşı karşıya kaldı.

İlk dürtüsü bu hediyeden şikâyet ederek şöyle demek oldu: Vaftiz babana çiçeklerle, bana da dehşetle dolu bir mendil veriyorsun. Ama tekrar düşündü: Bunu yapan Simonopio'ydu ve onda marazilikten de acımasızlıktan da eser yoktu. Ne yapıyorsa, doğru olduğunu düşündüğü için yapıyordu ve bu sefer de haklıydı: Bir cesedin eksik gömülmemesi gerekirdi.

Beatriz gözleri beyaz keten kefenin katlarının arasına, genç kızın ellerinin yakınına koydu.

"Teşekkürler, Simonopio."

Lupita mezara öyle gitmişti ve Tanrı'nın yanına da öyle ulaşacaktı: Eksiksiz.

O gece tabutun yanında beklemek için Francisco ile nöbetleşmeye karar verdiler. İlk önce Francisco uyumaya gitti.

Onlarla birlikte kalmak isteyenlere tatlı ekmek ve çikolata ikram ettiler. Beatriz dikkatini boncuk sıralarından başka bir şeye harcamadan, Lupita için edilen dualardan ve söz tekrarlarından başka hiçbir şey söylemeden Socorro'nun yanında diz çöktü. Tespihin yatıştırıcı ritmine odaklandığından Lupita'nın yengesiyle yüzleşmek zorunda kalmadığı için minnettardı.

Francisco gerçek anlamda dinlenmeden ama sabaha kadar ölünün yanında beklemeye hazır hâlde geri döndüğünde Beatriz odasına çekildi. Dinlenme sırası ondaydı. Biraz şansı varsa, kurşun gibi ağırlaşmış ruhu değil ama bedeni dinlenecekti.

Odasına girip yatağının yapılmadığını görünce bütün gün öyle kaldığını hatırladı. Beatriz soyundu ama geceliğini giymeye zahmet etmedi. Hiç önemi yoktu. Sah günü kimsenin el atmamış olmasına rağmen, çarşaflarını da değiştirmedi. Lupita'nın çıplak bedenini sardığı çarşafı hatırladı ve ürperdi. Yarın, diye düşündü, yarın yapacaktı. Hepsini yarın yapacaktı: Yarın çarşafları değiştiririm, kızlarımı görürüm, Socorro'nun gözlerinin içine bakarım, Lupita'yı gömerim. Bugün geçti artık.

Karanlıkta yattı, uykuya dalmadan veya yeni yokluğa alışamadan. Ne de yeni gerçekliğe. Nihayet gözlerini kapatmadan önce, Beatriz'in burnuna kullanılmış çarşaflarda kalakalmış yumuşak ve hafif lavanta kokusu ulaştı. Lupita'nın kokusu.

Ağladı. Kendine orada ve o anda izin verdi.

"Ama yarın olmaz."

53

Simonopio, Lupita'nın cenaze günü çok uzağa gitmedi. Portakal çiçeklerinin açma zamanıydı ve huzuru orada bulacaktı. Günleri saymadan, bostanlar arasında yürüdü durdu. Ağaç sıraları arasında yorulmak bilmeden yürüdü, gündüzün, güneşin ve çiçeklerin onları görevlerinin keyfini özgürce çıkarmaya çağırmasına rağmen, arıları da ona eşlik ediyordu. Güneş battığında onu terk ediyorlardı zira ona eşlik etmek için bile olsa karanlıkla yüzleşemezlerdi.

Yarın daha iyi olacak, diyorlardı günün sonunda ona veda ederken. Yarın dinginlik geri dönecek. Yarın çiçekler onlar için, herkes için hâlâ orada olacaktı.

Simonopio anlıyordu. Yarın veya ertesi gün ölü Lupita'nın hatırasını aklından çıkaracaktı. Ellerindeki ölü gözlerin yarattığı hissi aklından çıkaracaktı. Yanında uzanarak geçirdiği zamanın hatırasını: Lupita soğuk, hareketsiz ve soğuk bedeniyle ve Simonopio da canlı ve ılık, ılık ama halsiz bedeniyle, ağıtında yitip gitmiş, korkunç haberi paylaşmak için gücü de isteği de olmadan. Yapmak zorunda olduğunu biliyordu ve güç kazanır kazanmaz yapacaktı çünkü işinin orada bitmeyeceğini biliyordu: Haberi verdikten ve bedeni teslim ettikten sonra, Lupita'nın kayıp gözlerini aramaya gitmesi gerektiğini biliyordu.

Biraz zaman geçtikten sonra ama nihayet sakinleşmiş bir hâlde yatarken oradaki huzuru algıladı: Lupita o köprünün, kendi köprüsünün altında ölmemişti. Öyle olsaydı Simono-

pio hissederdi, bundan emindi. Lupita terk edilmiş gözlerinin yattığı yerde ölmüştü. Gizlemek için veya mesaj olarak, onu öldükten sonra oraya getirmişlerdi. Artık uzak kokular yoktu. Ne geçmişte ne de gelecekte, herkesin yıllar boyunca soracağı soruyu yanıtıyla aydınlatacak bir şey bulamadı: Lupita'yı kim öldürdü?

Bu soruyu Francisco Morales'in gözlerinde görmüştü. Hatta ona Simonopio, bir şey gördün mü, veya bir şey biliyor musun, diye sormaya bile cesaret etmişti, ama Simonopio olumsuz yanıt vermişti. Doğruydu: Hiçbir şey bilmiyordu.

Bu soruyu, yöneltmemiş olsa da Beatriz'in gözlerinde de görmüştü. Ayrıca bu iki bakışta durdurulamaz bir şekilde kaynayan ve onları dönüştüren bir şey daha fark etti: Gök gürültüsü, şimşek, şelale, fırtına. Katili arayacaklarını ve bulduklarında, yetkililere canlı teslim etmek için savaşacaklarını gördü.

Yıllar boyunca arayacak ama hiçbir zaman bulamayacaklardı. O zaman Simonopio, Lupita'ya kimin saldırdığını kimsenin açıklığa kavuşturamayacağını ve öldürülen genç kız için kimsenin adaleti sağlayamayacağını anladı. Bunu kendisinden başka kimse yapamayacaktı.

Ne zaman? Nerede? Onu nasıl tanıyacaktı? Bilmiyordu, ama bu olacaktı. Zamanı geldiğinde.

54

Bugün patronların evinde ölü kızı gömüyorlardı ama kimse ona davetiye göndermemişti. Bugün iş yoktu. Herkes oradaydı ve o da yalnız başına burada. Bugün toprak sadece ona aitti ve o kadar sessiz olmak zorunda değildi.

Kaya kartalı uçtu
ve saka kuşu gerildi. Eşeğin dizginleri eline alacağı
zaman gelmeli... Eşeğin dizginleri eline alacağı
zaman gelecek... Gelecek, gelecek,
eşeğin dizginleri ele alacağı zaman gelecek... Eşeğin dizginleri...
Eşeğin dizginleri... Dizginleri.

55

Francisco Morales'in aklı karışıktı. Her türlü olasılığa kendini hazırlamış, kızlarını kırsalın tehlikelerinden ve dramından uzaklaştırmak için Monterrey'e göndermişti, o hâlde neden topraklarında, insanlarının başına gelmesinden o kadar çok korktuğu şey karşısında bu kadar şaşırmış ve sarsılmıştı? Yoksa derinlerde bir yerde dokunulmazlığı olduğunu mu sanıyordu? Kibriyle, bazı olayların onun sevdiklerine değil de hep başkalarının başına geleceğini mi düşünmüştü?

Lupita hiçbir şey yapmayı bilmeyen gürültülü bir kız çocuğundan, sorumlu olduğu işlerde usta ama hâlâ tiz sesli, konuşmayı ve şarkı söylemeyi seven bir kadına dönüşmüştü. Okumayı büyük bir başarıyla öğrenmişti, makineyle dikiş dikmeyi öğrenmek için de aynı hevesi gösterse de başaramamıştı:

"Sende sabır eksik," demişti kendisi de pek sabırlı olmayan Beatriz.

"Ay hanımefendi, sabır bende bol, ama kâğıda bile düz çizgi çizemezken çiçekli bir kumaşa nasıl çizgi çekeyim?"

Gerçekten de sabrı boldu. Bunu küçük Francisco'ya bakarken kanıtlamıştı, kolay bir iş değildi ve onu sürekli olarak oyalamayı sadece Simonopio beceriyordu.

Şimdi ölümü herkese bir darbe indirmişti. Zira ölümden ölüme fark vardı. Onu öldüren şey bir serseri kurşun değildi. Grip, sıtma veya sarı humma da değildi. Bir kadının eşlikçiliğini arayan, ona sıcaklık ve çocuklar vermesi için yanlarında

götüren devrimcilerden birinin kurbanı da olmamıştı. Hayır, Lupita, Francisco'nun anlayamadığı birinin, öldürmek için öldüren birinin ellerine düşmüştü. Daha da kötüsü: Bir kadını öldüren birinin ellerine düşmüştü.

Geçmişte, özlediği için ve kötü bir şey yaşanmadığı gerçeğini kabullenerek Monterrey'deki rahibe okuluna gidip kızlarını kesin olarak eve geri getirmeyi düşündüğünü hatırladı. Artık kötü bir şey yaşanmasının an meselesi olduğunu biliyordu. Artık gardını düşürdüğü gerçeğiyle yüz yüzeydi. Silahlı mücadele –resmi olan– hafifleyince insanlarının refahı için endişelenmeyi bırakıp arazileri ve mülkleri için endişelenmeye başladığını kabul ediyordu. Hükümetin inançlı Kilise cemaatine karşı yürüttüğü savaş bile onu eyleme geçirememişti.

Rosario teyzesi, onun ve bölgedeki bütün erkeklerin Katolik Kilisesi'ni savunmak için tekrar silahlı mücadeleye katılma fikrini reddetmeleri karşısında, "Artık Jalisco'da adam kalmadı!" diyordu.

Francisco üstüne düşeni yapıyordu: Yeni rahip Pedro'ya sığınacak bir yer sunuyordu. Katolik okullarının açık kalması ve gizli de olsa kutsal törenlerin sürdürülmesi için para veriyordu. Ama bununla taşrada silahlı mücadeleye katılmak arasında büyük bir fark vardı.

Mücadelesi toprakları içindi; dün, şimdi ve daima. Mücadelesi, şimdiye kadar, kitapları, yasaları ve çiçekleri temel almıştı ama Lupita'nın ölümü onu o güvenlik hissinden, toprak savaşını aklını kullanarak kazanacağı hissinin yarattığı sahte rahatlama hâlinden sarsarak koparmıştı.

Komşusunun toprağına göz koyan insanlar oldukça barış olmayacaktı. Güvenlik olmayacaktı.

Genç kızı kimin öldürdüğünü biliyordu. Yüzünü tanımıyordu, herhangi birinin yüzü olabilirdi ama niyetlerini ve nedenlerini tanıyordu. Yollarını biliyordu. Bu veya şu kişi olabilirdi. Herkes olabilirdi. Ama o, Lupita'nın katilinin kimlerle

dolaştığını biliyordu ve şimdi kendisi atına binmiş, toprak reformu yanlılarını kökten yok etmek için cinayet mahallinin yakınına çağırdığı adamlarıyla buluşmaya gidiyordu.

Francisco toprak sahipleri tarafından oluşturulan taşra polisi için yüklü miktarda maddi katkıda bulunarak içini rahatlatmıştı. Onlar devriye geziyordu ama arazi çok büyüktü ve ne kadar uğraşsalar da her an her yerde olamıyorlardı. Bu yüzden Francisco veya adamlarından biri, onun mülkü olan kırlarda sıklıkla soğumuş ateş kalıntıları, kemirilmiş kemikler, bayat tortilla parçaları, unutulmuş bir kaşık ve hatta bir seferinde bir mızıka buluyordu.

Toprak reformu yanlıları çiftliklerden uzak durarak her gece veya iki gecede bir tepeler arasında dolaşıyor ve yıldızların altında kamp yapıp bir yandan yemek yiyip sosyalist şarkılarını söylerken bir yandan da kendilerini güvende hissederek koyunlar gibi huzur içinde uyuyanların mülklerine el koyma planları yapıyordu.

Francisco geçici işgalin kanıtlarını görünce bile telaşlanmamıştı. Hep şöyle düşünmüştü: Neyse, sadece geçerken uğradılar ama rahatsız etmeden gittiler bile ve bana bulaşmayacaklar. Lakin Lupita'nın öldürülmesinden beri rahat uyuyamıyordu zira etrafında dolaşıp onu çembere aldıklarını biliyordu. Ve karısının gözlerinin içine bakıp hepsi bitti diyene kadar tekrar huzurla uyuyamayacaktı.

Önceki gece bir karar almıştı: Topraklarından bir daha geçemeyeceklerdi. Topraklarında bir gece daha uyumayacaklardı. Bir daha topraklarını yastık, şilte, gölge veya besin olarak kullanamayacaklardı.

Topraklarında toprak reformu yanlılarının hınçlarını ıslatmaya devam edecekleri bir yudum su bile olmayacaktı.

Sözleştikleri yere ulaştığında bütün çalışanları çoktan oradaydı. Atından indi ve askeri kışladan yasadışı bir şekilde satın aldığı silahları ve mühimmatı onlara dağıttı. Bunları Laredo'ya yapacağı bir sonraki seyahatte de satın alabilirdi ama beklemek

istememişti: Adamlarını daha iyi silahlandırması gerekiyordu. Yedi milimetrelik mavzerler, uzman nişancı olmamalarına rağmen tanıdıkları otuz otuzluk eski Winchester tüfeklere göre çok daha uzak mesafeden daha kesin nişan alıyordu.

"Pratik yapmanız gerekecek. Ben size mermi veririm. Belki de şu andan itibaren topraklarımızda duyulacak olan mermi sesleriyle toprak reformcularını kaçırırız. Hepimiz kadınlarımızı ve toprağımızı savunacağız, biz yapmazsak kim yapacak? Bu yüzden bol bol pratik yapın ve bir istilacı görürseniz öldürmek üzere ateş edin."

"Tamam, patron."

Francisco Morales, Anselmo Espiricueta'nın daha önce bu kadar hevesle yanıt verdiğini hiç görmemişti.

56

Ben burada yaşarken Linares'in bütün sokakları numaralıydı. Bir de şimdi bak: Morelos, Allende, Hidalgo. Madero ve Zapata sokakları birbirine paralel ve iki sokak ötede ikisi de Venustiano Carranza sokağıyla kesişiyor.

Hayatta kesiştikleri gibi, şimdi de kaderlerinde Linares yollarında sonsuza kadar kesişmek var.

Öbür dünyada devrimcilerimiz yerlerinden memnun mu yoksa orada oldukları için çatışmaları ve garezleri çözüldü mü bilmem, ama akrabalarımdan büyük çoğunluğunun bu durum karşısında mezarlarında ters döndüklerini sana garanti ederim. Özellikle Refugio teyzemin eski sisteme göre 2. Sokakta yer alan evinin kapısından çıkıp şimdi o sokağın adının Zapata olduğunu görmektense hayatta olmamayı tercih edeceğini biliyorum. Anneannem Sinforosa daha da beter: Evinin sokağına Venustiano Carranza, yani onu dul yapmakla suçladığı adamın adını verdiler.

Buradan dön.

Solundaki şu ev anneannemindi, sonradan, dul kalınca annemin erkek kardeşlerinden biri olan Emilio dayıma kaldı. Şimdi, Meksika şehirlerinin merkezindeki, dükkânların istila ettiği her yer gibi bu da perişan durumda ama o dönemde en büyük ve güzel evlerden biriydi. Orada, Cortés kuzenlerimle sürekli yaramazlık yaparak uzun zaman geçirdim. Annem bana hep uslu dur yoksa bir daha davet etmezler derdi, hiç anlamazdım zira kuzenlerim ne yapıyorsa ben de onu yapıyordum.

Ben bizim evde, kırlara yakın yaşamayı seviyordum ama Linares'in şehir merkezinde uyuyup uyanmak da çok cekiciydi, katedralin çanlarını, postacının ıslığını, sütçünün ıslığını ve bileycinin flüt sesini duyardınız. Ardından Kitab-ı Mukaddes'in mesajını yayma görevini gerçekleştirmek için Evangelistler kapıyı çalar, kapıyı açan kişinin yanıtı da kindar bir sessizlikle yüzlerine kapatmak olurdu. Sürekli olarak tanıdık hanımlar, arkadaşlar veya akraba kadınlar, geçerken selam vermek istediklerini söyleyerek gelirdi. Biz ise onlar tarafından görülmeden ortalıktan yok olmaya çalışırdık.

Bir de yakın komşular vardı: Bir yanda, kuzenlerimin La Petaca'dakiler gibi cadılık yaptığına, yollarına çıkan herkese lanet getirdiklerine yeminler ettiği Senyora Meléndez vardı.

"Sakın sana bakmasına izin verme, Francisco, yoksa oracıkta kalıverirsin."

O tehdit ve civarda hissedilen anlık tehlike karşısında kim olsa kuzenlerimin evine gitmenin artık o kadar da heyecan verici olmayacağını söyleyebilirdi. Ama öyle değildi: Saatler boyunca yolun kenarında oturup misket oynayarak Cadı Meléndez'in evinden çıkma emaresi göstermesini beklemek çok heyecan vericiydi. Onun bizi görmesini ne pahasına olursa olsun önlemek istiyor ama onu gözetlemek için her fırsattan yararlanıyorduk. Ayrıca peşine de takılıyorduk çünkü her şey bize şüpheli görünüyordu: Kiliseye girerse nedeni büyü yapmaktı. Kumaş satın alırsa nedeni yeni büyücü giysileri dikmekti. Eczaneye giderse nedeni bir iksir için ot satın almaktı. Zorlukla, sanki vücudunun bir yanı isteksiz olan diğer yanından işbirliği bekliyormuş gibi hareket ediyordu. Kuzenlerime kalırsa, karanlık güçlere teslim olduğunun en büyük kanıtı yüzünün sol tarafının, yani kalbinin olduğu tarafın başka birine ait olmasıydı.

"Dikkat et bak, bir gözünü kırparken diğerini kırpmıyor, ağzının bir tarafı konuşurken diğer tarafı hareket etmiyor. Gördün mü? Bir kişinin içinde iki kişi var."

Zavallı Senyora Meléndez. Kuzenlerim için annelerinin arada bir o komşu kadını ziyarete gitmesi de aynı kilıseye gitmeleri de, aynı eczanede karşılaşmaları ve aynı dukkândan kumaş satın almaları da onemsizdi: Biri cadıydı ve diğeri de anneleriydi.

Bir yanda bu cadı komşu kadın vardı. Cortèslerin evi, diğer yanda Estrella del Sur mason locasına bitişikti ve kuzenim sonsuz krallık hırsıyla bizi oraya bir sürpriz saldırı gerçekleştirerek işgal edip fethetmeye çağırıyordu. İlk önce bahçe duvarına tırmanmak ve ardından düşman kalesinin tam kalbine ulaşmak gerekiyordu – tabii ki boş olması umuduyla: Yuvarlak masanın ve kılıçların yer aldığı salon. İlk varan kral olmuyordu: Kral daima büyük kuzen olacaktı ve onu tahttan indirmenin yolu yoktu. İlk varan olmak sadece istediğimiz kılıcı seçme ve tahtın sağına oturma hakkını kazandırıyordu, bu da kuzenime göre şereflerin en büyüğüydü. Küçüklerden biri olduğumdan asla ilk varan kişi olmadım ve neredeyse kılıcımı kaldıracak gücüm de yoktu ama o kapıdan içeri girdiğimiz her seferinde kral olan büyük kuzenim kız ve erkek bütün kuzenleri şövalyeleri ilan ediyordu.

Masonların sabahları gizli localarına gelip de bilmem kimin kılıcıyla diğer bilmem kimin kılıcının yer değiştirdiğini veya masanın altında unuttuğumuz için bir kılıcın kayıp olduğunu fark ettiklerinde ne kadar şaşırdıklarını tahmin edebiliyorum. Kendilerini Goldilocks'un davetsiz işgaline uğrayan üç ayı gibi hissetmiş olsalar gerek. Masonlar kaçak ziyaretçilerinin kimliğini tahmin etmekte ve Emilio enişteme şikâyette bulunmakta gecikmedi, o da tabii ki çocuklarının oraya geri dönmesini yasakladı ve onları dayakla tehdit etti.

Yani orada çok eğlenceli saatler geçirdiğim gibi, çok sıkıcı saatler de geçirdim zira okula başlama günü gelip çattığında Katolik okulları yasa gereği kapatılmıştı, bu yüzden iyi ailelerin çocukları evlerde kurulan gizli okullara gidiyorduk. Te-

sadûf eseri, yaşım ve erkek olmam dolayısıyla, benim okulum Cortés kuzenlerimin evindeydi.

Sanırım bu yüzden iyi bir öğrenci olmakta geciktim. Okul için gittiğimde her zamanki şeyleri yapmama izin verilmemesi kafamı hep karıştırdı, ziyarete gittiğim o evde merdiven ırabzanına çıkıp çığlıklar atarak aşağı kaymama, merdiveni kıç üstü inmeye, farklı ıslık seslerini duydukça canım istediği gibi içeri girip dışarı çıkmaya, midem kazındığında mutfağa saldırmaya, kimseye haber vermek veya izin almak zorunda kalmadan tuvalete gitmeye ve kuzenlerimin odasına elimde fincan top oyunuyla girmeme göz yumulmasına alışkındım. Kuzen olarak her şeye iznim vardı: Öğrenci olarak öğretmen zamanı geldiğini söylemeden kıpırdamadan oturmayı, konuşmamayı, yemek yememeyi ve hatta tuvalete gitmemeyi öğrenmek zorunda kaldım.

Itaatkâr olmayı öğrenmek kolay bir iş değildi: Kaçıp ortadan kaybolmak için her fırsatı değerlendiriyordum ve o evde saklanmaya uygun köşeleri çok iyi tanıdığımdan, bir noktadan diğerine geçerek ana kapıya ulaşmam ve sokağın özgürlüğüne çıkıp La Amistad'daki evime dönüş yoluna koyulmam zor olmuyordu. Tabii ki niyetim eve ulaşmak değildi, ne olacağını biliyordum: Beni ânında geri gönderir, üstüne bir de özür dilemeye zorlarlardı. Hayır: Planım okuldan kaçıp portakal ağaçlarının arasında kaybolmaktı. Bütün gün orada ne mi yapacaktım? Bilmiyordum. Ne mi yerdim? Bilmiyordum. O dönemde böcek yeme merakımdan kurtulmuştum. Şansım yaver giderse ağaçlarda olgun portakallar olurdu. Aksi takdirde aç kalırdım.

Ardından eve nasıl mı dönecektim? Planım fazla detaylı değildi ve pek düşünmemiştim. Annem beni alması için Simonopio'yu gönderince, okul çıkışında ne olacağını asla öğrenemedim. Açlık hissedecek fırsatım bile olmadı. Fırsatım olmadı çünkü kaçış maceralarım iki saatten daha fazla sürmü-

yordu: Ne kadar saklanırsam saklanayım Simonopio, kimse ona haber vermese de o sabah erken saatte bıraktığı yerde olmadığımı öğrenmeyi başarıyordu ve beni dönüş yolunda bulamazsa tek çiçeğini arayan bir arıymış gibi bostandaki ağaçların arasında dolanıyor ve sonunda gizlenmek için tırmandığım ağaca ulaşıyordu.

Öğretmenin bitmek bilmeyen gevezeliklerine ve bütün gün içeride kapalı kalmanın ne kadar sıkıcı olduğuna dair sızlanmalarımdan etkilenmeden, ânında beni okula geri götürüyordu. Tek bir onaylamayan bakışla beni susturuyor ve uysallıkla yanında gitmemi sağlıyordu: Bana öyle, hoşnutsuzca bakmasından da, hayatımdaki yetişkinlerin ses tonuyla konuşmasından da hoşlanmıyordum. O yetişkin değildi: O Simonopio'ydu

"Asla yalnız başına çıkma. Çok tehlikeli. Başına bir şey gelebilir."

"Ne?"

"Bir şey."

"Mesela ne?"

"Mesela kır kurduyla karşılaşmak gibi bir şey."

O dönemde ben korkuyu tanıyordum ve kır kurdunun figürü o korkunun temeliydi, bu yüzden altı yaşımda o evden tek başıma çıkmak her adımda çaba göstermem gereken önemli bir cesaret eylemi oluyordu.

O kadar korkuyorduysam neden hiç söz dinlemedim? Neden sürekli okuldan kaçıp duruyordum?

Artık ortadan kaybolup durmaya devam etmemin nedeninin, Simonopio'nun işini gücünü bırakıp beni bulmaya geleceğini bilmem olduğunu düşünüyorum. Sanırım istediğim şey buydu. Okulda sıkılıyordum, kabul ediyorum ama orada yapabileceğim bir yaramazlık, o duvarların ötesine geçmeye gerek kalmadan beni eğlendirecek bir şeyleri kolayca bulabilirdim fakat o dönemde ben dışarıya aittim ve Simonopio beni sürüsündeki bir arıya dönüştürmüştü. En sakar olanı, doğru, tabii ki sinir bozucu olanı ama onun yanında, açık havada ge-

zınerek ikimizin oyununu oynamadan geçirdiğimde günlerim eksik kalıyordu.

Okulda ortadan kaybolduğum daima fark ediliyordu: İlk seferinde akıllarına gelen her köşede arayarak büyük zaman kaybettiler ama gerçekte okuldan kaçtığımı anladıklarında hemen anneme bir mesaj gönderdiler ve her seferinde aynı mesajı tekrarladılar: Oğlunuz ortadan kayboldu.

Annem çok sonradan, o mesajı ilk kez aldığında kalbinin korkudan duruverdiğini anlattı, gerçi dikkatsiz öğretmenle yüzleşip daha fazla bilgi almak için koşarak okula ulaştığında Simonopio çoktan beni yerime iade etmişti. Sonraki seferlerde, okulun dikkatsizliğiyle kaybettiği şeyi Simonopio'nun asla şaşmadan bulacağını öğrenince, ortadan kaybolduğum haberini daha sakin karşılayacaktı.

Ortadan kaybolduğum ilk seferinde, Simonopio'nun çoktan söylediği her şeyi tekrarlarken popoma attığı şaplakları hatırlamıyorum. Kesin canım acımıştır ama ben popoya şaplak yoluyla hiçbir şey öğrenmedim ve bu yüzden, kuzenlerimden biri bir sonraki kaçışa dahil olmak istediğini söylediğinde, birbirimizi gaza getirdik ve bir portakal ağacında durup vakit kaybetmedik. Ben onun varlığıyla ve o da benim varlığımla cesaretlenip trenin geçişini görme niyetiyle yola devam ettik ama tren gecikince rayların üzerinde durup kulağımızı demire yaslayarak gelişini duymaya karar verdik. Adım adım, farkına bile varmadan, rayların bir geçitten geçtiği noktaya yerleştik. Belki yaşımız yüzündendi: Beklemekten sıkılarak dikkatli gözcü rolümüzü unuttuk ve yaklaştığını fark ettiğimizde tren neredeyse üstümüzden geçmek üzereydi. Öfkeli bir boğa gibi yaklaşan o ezici taşıttan kendimizi kurtarmak için nereye koşacağımızı şaşırıp el tutuştuk ve bir kez daha ben onun varlığından ve o da benim varlığımdan cesaret alarak atladık. Çok yüksekten atlamamıştık ama bir firavuninciri bahçesinin takviyeli yumuşaklığına düşmemiş olsaydık bir yerlerimiz kırılabilirdi. Simonopio bizi bulduğunda ilk ve son kez beni

okula geri götürmedi, üstümüzde firavuninkinden daha fazla diken vardı ve bitkiyi yarı ezmiş, yarı da soymuştuk. Canımız acısa da evime kadar yürümekten başka çaremiz yoktu.

Annemin dikenleri arkamdan temizlememi bile beklemeden popoma attığı şaplakları asla unutmayacağım. Tek teselli, ilerleyen saatlerde dikenleri tek tek çıkarırken onun da çaktırmadan benimle birlikte ağlaması oldu.

Zorunlu, acılı ve dikenli –cildim tekrar eskisi gibi pürüzsüzleşene kadar yıllar geçecekti– okul hayatım, Lupita'nın ölümünün ardından annemin isteğiyle Cortés kuzenlerimin evinde geçirdiğim muhteşem üç günde henüz başlamamıştı. O günlerde dört yaşında olsam gerekti, doğal olarak kimse beni trajediye dahil etmedi. Sadece, orada kalışımın üç günlük bir tatile uzayacağını keyifle öğrendim –ilk başta sadece bir gece sürecek bir misafirlikti– ve bu süre bana çok kısa göründü.

Eve geri döndüğümde her şey bitmişti: Çiçekler, siyah giysili akrabalar ve sakladıkları kesin olan mumlardan süzülmüş balmumu kalıntıları yoktu. Evde her şey düzenliydi ama normal değildi. Lupita'yı sorduğumda Pola dadım uygun açıklamayı sunması için koşarak annemle konuşmaya gitti.

"Lupita artık burada yaşamayacak."

"Neden?"

"Çünkü babası çağırdı. Onu çok özledikleri için evine dönmesini istedi."

Annem söylediğinden, güvenmemek için hiçbir nedenim yoktu. Lupita'nın yokluğundan hoşlanmamıştım ama ailesinin onu görmek istemesini anlıyordum, bu yüzden yıllar boyunca bu fikri korudum. Ancak kuzenlerin evindeki üç günlük tatilden dönünce evdeki ortamın ve düzenin değiştiğini fark etmemek imkânsızdı ve bu değişimin tek nedeni de genç kızın yokluğu değildi: Simonopio da gitmişti. Onu odasında aradım ama bedeni ve sıcaklığı orayı terk etmişti. Onu Reja dadımın yanında aradım ama o hiçbir yanıt vermeden sallanıp

duruyordu. O gece babamla birlikte dönmesini bekledim ama babam tek başına ve canı konuşmak istemez hâlde döndü. O dönemde tek başıma gitmeye cesaret ettiğim en uç nokta olan bostanın girişine kadar onu aradım ama iz yoktu. Martín'e sordum, cevap vermedi. Pola dadıma sorduğumda gözleri yaşlarla doldu ve koşarak annemi bulmaya gitti. Tıpkı Lupita gibi, yokluğumda o âna kadar tanımadığımız bir ailenin onu çağırdığından korktum ama annem Simonopio'nun sadece tatile gittiği yanıtını verdi: Tıpkı senin gibi, dedi, ama yakında dönecek, göreceksin.

O gece ve ilerleyen gecelerde Simonopio'yu düşünerek uykuya daldım, insanları dua ederken gördüğüm yoğunlukta onu düşünürsem beni duyacağına inanıyordum: Sadece yoğun isteğimle, onu uzaktan çağırabileceğime inanıyordum. Simonopio, gel.

Haber alamadan günler geçti.

Benimle oynayacak Simonopio ve Lupita'nın yokluğunda, bazen yaptığı gibi bana kitap okuması için annemin peşine düştüm ama o odasına kapanmış, durmadan dikiş dikiyordu: Sanki bir orduya üniforma dikiyordu. Ben uyandığımda onun ayağı çoktan makinesinin pedalında oluyordu ve uyku saatim geldiğinde de hâlâ oradaydı. Bu sırada bana bir tek azar, şikâyet yöneltmiyor, hikâye okumuyor veya başımı bir kere bile okşamıyordu. Ne günaydın, ne iyi geceler.

Pola dadı ve Matí de yardımcı olmuyordu: Bazen onları gözleri yaşlı hâlde buluyordum ama neden ağladıklarını sorduğumda hep soğan kestikleri yanıtını veriyorlardı.

O günden itibaren yıllar boyunca soğandan korktum.

Babam da garipti, sürekli meşguldü: Evdeyken bile, günü tamamladıktan sonra sanki bedeninden uzaktaydı, sanki bir kısmını portakal ağaçlarının arasında bırakmış gibiydi. Ev için yaptığı her şeyi mekanik bir şekilde yapıyor gibiydi. Şimdi aklında büyük bir endişe olduğunu biliyorum –ve anlıyorum–

ama o dönemde, gün boyunca çok az gördüğüm babamın alıştığım gibi benimle ilgilenmemesini anlayamıyordum: Belki az görüşüyorduk ama o az sürede çok yoğun görüşüyorduk.

O günlerde, dalgınlığından sıyrıldığında nedeni diğer portakal üreticilerinin ziyarete gelmesiydi. Kapalı kapılar ardında, sessiz kalıp kapının arkasından dikkatle dinlesem de net olarak anlayamadığım şeyler konuşuyorlardı.

O günlerden önce sadece istediğim şeyi, istediğim kadar ve istediğim kişiyle oynamama izin vermeleriyle ilgileniyordum. üç günlük yokluğun ardından yuva evrenim değişmişti ve nedenini öğrenmek istiyordum. O dönemde anneden veya babadan bir açıklama istemeyi düşünmek bile imkânsızdı. Belki de Lupita'nın ailesinin yanına gittiği masalını yutmuştum ama bazen çocuklar anlamadıkları şeyi hissederler ve benim yokluğumda çok büyük bir şey yaşanmıştı.

Bol bol zamanım olduğundan, canım sıkılarak, endişelenerek, etrafımda olup bitenlere, yetişkinlerin benim varlığımı fark etmeden söyledikleri şeylere ve özellikle de sürekli öne çıkan bir isme dikkat kesildim: Reform.

Yeni bir şey değildi ama önceden ondan bahsettiklerinde pek dikkat kesilmemiştim, dürüst konuşmam gerekirse, hayatımda aptal ve o derecede istenmeyen bir "teyzeye" daha yer yoktu. Bildiğim bir şey varsa o da Toprak Reform denen kişiyi kimsenin sevmediğiydi.

O günlerden önce, onca teyzenin ve gürültücü, çimdikçi, dedikoducu ve naftalin kokulu akrabanın arasında –Dolores, Refugio, Remedios, Fidelia, Engracia, Amparo, Milagros, Asunción, Consuelo, Rosario, Concepción, Mercedes ve bir Refugio daha*– neden Reform adındaki teyzeyi asla davet etmediklerini ve neden her zaman konusunu açtıklarını anlamıyordum.

* İspanyolca Acılar, Sığınak, Çareler, Güvenilir, Lütuflu, Koruma, Mucizeler, Farz, Teselli, Tesplh ve Meryem'in İsa'ya hamile kalışı anlamlarına gelen dini içerikli kadın isimleri. –çn

Gelmesin, üstümüze çökmesin, başlamasın.

Ondan öyle kötü bahsettiklerini duyunca "ne yaptı ki?" diye düşünüyordum.

Dört yaşımın şaşkınlığı içinde, dikkatle dinleyince o konuyu konuşurken aslında "Reform" adında bir kadından bahsetmediklerini ve kusurunun maalesef naftalin kokmak veya diğer kadınlar gibi dedikodu yapmak kadar basit olmadığını anladım. Sonunda, o reformun, *Reform*'un günahının olduğumuz her şeyi ve babamın bütün çabalarını yok etmeye çalışmak olduğunu anladım. Yaşam tarzımıza ve hatta yaşamımıza varana dek her şeyi elimizden almayı amaçladığını anladım.

Hayatımda ilk kez korktum.

57

Simonopio arılarının günlük şarkısıyla çevrili, kendi hikâyelerinin anısına gömülmüş hâlde meyve ağaçlarının arasında dolaşarak kısmi bir huzura ve unutma seviyesine ulaşmayı başarmış ama bu sırada zaman algısını ve kırların dışındaki hayatla olan bağını tamamen yitirmişti.

Reja'yı hiç düşünmeden, ona haber vermeden çekip gitmişti ama ne gerek vardı ki, zaten bilmiyor muydu? Simonopio'nun dinlenmek için dünyadan uzaklaşması gerekmişti, tıpkı Reja'nın sadece gözlerini kapatarak yapması gibi. Ama Simonopio için o kadar kolay değildi, gözlerini kapatınca da hayatı görmeyi sürdürüyordu, bu yüzden karşısında olmayan bir şeyi göstermeye zaman bulamadıkları onca görüntüyle doldurmak için onları açık, daima açık tutmuştu.

Savaşı kazandığını düşünmüştü.

Tıpkı diğerlerine benzeyen, ağustosböceklerinin sesiyle dolu bir gece, kulağının kalbine rahatsız edici, anlaşılmaz ve çözülemez bir fısıltı ulaştı. Daha önce de girmeye çalışmış ama o zaman Simonopio kulak denen mağaranın girişinde kanat çırpıp duran bir sineği reddeder gibi onu reddetmeyi başarmıştı. O gün de görmezden gelmeye çalıştı, o gece böceklerinin belirlediği tekrarlayan ritimde terk etmeye direndiği bir diğer arınma kaynağı buldu. Lakin ses ısrarla oradaydı: Dinlenmeyi talep ediyordu, basit ve rahatsız edici bir gürültü olmaktan çıkmayı talep ediyor ve Simonopio'nun onun şekil alıp fısıltıya dönüşmesine izin vermesini istiyordu; dikkati-

nin, tam da hak edilmiş bir dinlenmeye çekilen ve çalışmayı, kendini çok rahat hissettiği o dalgın hâlden çıkmayı reddeden kısmını talep ediyordu. O kısım odaklanmayı, konuşmak için konuşan, delice, kendi sesinden büyülenmiş bir hâlde şarkı söyleyen cırcırböceklerine dalıp gitmeyi sürdürmek istiyordu; hep aynı, hep aynı, ritim değiştirmeden, anlamsız mesajı değiştirmeden, bir şey iletmeye bile çalışmadan, tekrar tekrar. Hiçbir şey. Hiçbir şey.

Simonopio o hiçlik balsamında kalmak istiyor ama fısıltı onu rahat bırakmıyordu. Devam edip duruyordu. Bir *déjà vu* gibiydi: Aynı anda hem tanıdık hem de yabancı. Yavaş yavaş, istemeden ve hissetmeden, onun için anlam kazanmaya başladı. Tekrar ve kulağında bir giriş açma ısrarı sonucunda, Simonopio zihninin eterini, kalbinin bulmacasını, kemiklerindeki sıvıyı, gözlerindeki tohumu, kulaklarının kalbini, burnunun filtresini ve derisinin parşömenini dinlendirmek için geçici olarak unutmaya ihtiyaç duyduğu dili tekrar anlamaya başladı.

O zaman sesi hatırladı. O zaman dinledi. O zaman anladı: Gel, gel, gel, gel, diyordu fısıltı avaz avaz, bir cırcırböceğininki gibi tekrarlayarak ve ritmik ama anlamsız olmayan bir şekilde. O gelgelgelgel ona göre acil bir talep, o kadar uzun bir süre ve o kadar kararlı bir şekilde unutmaması gereken bir talepti.

Onu çağıran çocuğun kelimesiydi: Gelgelgelgel. O da uyuşukluğundan sıyrıldı ve umursamaz cırcırböceklerinin konserini geride bırakıp ilerlemesi gerektiği yola koyuldu, geri dönüş yolculuğu süresince tek eşlikçisi olacak şeye odaklanmıştı: Gelgelgelgel.

Kısa süre içinde adımlarını talebin acil ritmine uydurmuştu ve onu yitirmemek için önce hızlı yürümek, ardından da *in crescendo* koşmak zorunda kaldı. Ama yarı karanlık eve dönüş yolunda fısıltı aniden yok oldu. Uyumuştu. O sessizlik onu kesiyordu ve çağrının yokluğunun geride bıraktığı boşluk şimdi kulaklarını delen ve derin nefes almasına veya kesin adımlarla yürümesine izin vermeyen kakofoniye dönüşmüştü.

Henüz gece vakti La Amistad'a vardığında doğrudan eve gitti ama kapının kilitli olduğunu fark etti. Eskiden hiç kilitlenmezdi ama tabii ki Lupita'nın olmadığı yeni dünyada bu dikkatsizliği gözden geçirip düzeltmişlerdi. Bir hırsız gibi Beatriz'in dikiş odasının camından girerken gürültü yapmadı: Pencerenin mandalı izinsiz birinin içeri girmesini önlemek için değil, sadece güçlü bir rüzgâr karşısında veya kış kendini hissettirdiğinde onu yerinde tutmak için tasarlanmıştı, dolayısıyla Simonopio kolayca açtı. Sessiz adımlarla ilerleyerek evi kat ederken de ses çıkarmadı, ta ki odaların bulunduğu koridora ulaştığında gevşek yer karosuna dikkat etmeyi unutana ve çıkardığı tık sesi Francisco Morales'i istiladan haberdar edene kadar.

"Kim o?"

Yastığın kabarttığı saçları ve çizgili pijaması, Francisco Morales'in bakışlarındaki öfkeyle de odasından çıkarken elinde tuttuğu ödünç tabancayla da uyuşmuyordu.

"Simonopio?"

"Hıhı," dedi vaftiz babasının onu karanlıkta bile tanıyarak silahı indirdiğini görünce rahatlamıştı.

"Bu saatte ayakta ne işin var?"

Simonopio'nun bu soruya yanıt vermesi mümkün değildi zira basit bir hıhı'dan çok daha fazla kelimeye ihtiyacı vardı. Nasıl kendine zaman ayırmaya ihtiyaç duyduğu yanıtını verebilirdi? Artık döndüm, bir daha gitmeyeceğim, bir daha asla onu yalnız bırakmayacağım diyemedi. Bu kelimeleri telaffuz edebilseydi bile baba Francisco Morales mesajı anlamazdı, bu yüzden küçük Francisco'nun odasını işaret ederek hıhı diye tekrarladı.

"Uyuyor, nasıl olduğunu biliyorsun..."

"Hıhı," diye yanıt verdi tekrar, amacına doğru ilerlemek için arkasını dönerek.

"Neyse, nasıl istersen. İyi geceler."

Çocuğun odasına girmek için arkasını dönen Simono-

pio'nun ayağı tekrar gürültücü yer karosuna bastı. Özür dilemek için döndü ama Francisco odasının kapısını çoktan kapatmıştı. Simonopio dikkatsizliği yüzünden vaftiz annesini uyandırmış olsaydı çok üzülecekti. O günleri zor geçirdiğini biliyordu ve kolay uyuduğundan da şüpheliydi. Ama küçük Francisco için hiç endişelenmedi, hâlâ derin uykusundaydı. Sarsıp uyandırarak "geldim, beni çağırdın ve ben de geldim, geciktim çünkü birkaç günlüğüne kayboldum," demek istedi ama o hazır olana kadar gözlerini açtırmanın mümkün olmadığını çok iyi biliyordu. Çocuk derin bir şekilde uyuyordu ve her gece Simonopio'nun cesaret edemediği yere hiç korkmadan, güvenle giderek kendini rüyalarına bırakıyordu.

Simonopio dört yıl önce beşiğindeki yeni doğmuş bebeği seyretmek için yaslandığı sallanan sandalyeye oturdu. Çocuk artık bebeklik yatağında yatmıyordu: İki yaşından önce biraz daha alçak bir yatağa geçirmeleri gerekmişti zira parmaklıklarından tırmanıp kendini Tanrı'nın insafına bırakarak beşikten kaçmakta ısrar etmiş, bazen popo üstü, bazen dizlerinin üstüne, bazen de –annesi gürültüyle içini çekerek Tanrı'ya ve koruyucu meleğine şükürler olsun diyordu– kafa üstü düşmüştü.

Onu çevreleyen parmaklıklar küçükken Simonopio'ya olduğu gibi güvenlik anlamına gelmiyordu: Onu hapsediyorlardı.

Yeni günün ışığı odaya sızmaya başladı ve sonunda onu doldurdu. Yavaş başlayıp göz açıp kapatana kadar sona eren o süreçte Simonopio gözlerini bile kırpmadan yoğunlaşmış, çocuğun yüzünü yıkayan o yavaş ve aralıklı aydınlıkta eskiden olduğu bebeği ve olacağı erkeği aynı anda görmeye çalışıyordu. Belki de anılarının yardımıyla, o kemiklerde bebeği ayırt etmekte zorlanmıyordu ama erkeğin yüzü ondan kaçıyordu: Vaat oradaydı ama kesinliği göremiyordu.

Ona daha fazla şey öğretmenin zamanının geldiğine karar verdi. Küçük Francisco artık bebek değildi, eğer bir erkeğe dönüşecekse öğrenecek çok şeyi vardı ve Simonopio bunları

ona öğretmeye karar verdi. O bu sözü verince çocuk sanki hissetmiş gibi yavaşça gözlerini açtı.

"Geldin mi?"

Küçük Francisco bilincini uykudan çekip çıkarmaya uğraşıyordu ve Simonopio'yu orada, yumuşak sabah ışığında, normalde görünmez olan tozun etkisiyle yoğunlaşan ışık huzmeleriyle çevrelenmiş hâlde otururken görünce, onun gerçek mi yoksa kendi dileğinin bir ürünü mü olduğunu bir anlığına anlamadı.

"Evet. Bir daha sensiz gitmeyeceğim."

Daha fazlasını söylemesine gerek kalmadı. Küçük Francisco ona inandı.

Düzenleme
Ny.Özlem

58

Altı yaşında okula başlama zamanım geldi. İstediğimden değildi ama başka çarem yoktu.

Beni götürmekle sorumlu olan kişi Simonopio'ydu, o yürüyordu, bense atıma biniyordum: Şimşek adını koyduğum ihtiyar, güdük ve yavaş bir attı. Eminim ki Simonopio beni küçükken sürekli yaptığı gibi sırtında götürmek isterdi ama babam izin vermedi.

"Güdük kalacaksın, Simonopio ve biraz daha böyle devam ederseniz bu çocuk ne işe yaradıklarını öğrenemeden bacaklarını sürükler hâle gelecek. Yürüsün."

Evet: Okul dışında her yere yürüyordum zira kısa süre içinde zamanında varmanın umurumda bile olmadığı açıkça belli oldu. Oyalanma stratejimde yoluma çıkan bütün toprak kurtlarına veya taşlara bakmak, Simonopio'nun defalarca bağlayacağı ayakkabılarımın bağcıklarını gevşetmek, bitkin hâldeki bedenimi ve ayaklarımı dinlendirmek için acilen bir ağacın gölgesine oturmak üzere duruyordum.

Daha fazla çatışma çıkmasını önlemek ve şimşek gibi ulaşmamı sağlamak için, Şimşek'e binerek gitmeme izin veriyorlardı.

Simonopio okul yolunda beni onun kişisel okulu için önem taşıyan konularda eğitmeye çalışıyordu. Gizli okulda okumayı ve ilk aritmetik işlemlerini yapmayı zaten öğreniyordum, Simonopio da bana kendisinin yaptığı gibi dünyayı dinlemeyi ve

görmeyi öğretiyordu. Arıların uğultusunu anlamayı da kokuları onların yaptığı gibi algılamayı da öğrenemedim, yoldaki kavşağın ötesini görmeyi, yokluğumda annemi "görmek" için konsantre olmayı veya kır kurdunun benim görüş alanımın dışında, gizlenmiş, pusuya yatmış hâlde bekleyip beklemediğini hissetmeyi de başaramadım. Ben kır kurdunu hiç görmemiştim çünkü Simonopio yakınımızda olduğunu hissedince gizlenip hareketsiz beklememizi veya yolumuzu değiştirmemizi istiyordu, ben de korkuyla şöyle diyordum: Onu görelim ki tanıyalım.

Teklifimi asla kabul etmiyordu:

"Sen onu ne kadar az görürsen o da seni o kadar az görur."

Simonopio'nun verdiği dersler bununla sınırlı değildi: Kapalı gözlerle görmem ve ertesi gün olacakları hatırlamam için uğraşıyordu ama o sabah kahvaltıda ne yediğini bile hatırlamayan ben henüz gerçekleşmemiş bir şeyin nasıl hatırlanacağını anlayamıyordum. Doğduğum günü görmemi, derime ilk teması, kulağımdaki ilk sesleri, gözlerimi işgal eden ilk görüntüleri hatırlamamı istiyordu. Ne kadar uğraşsam da sadece o anda gerçekleşen şeylerin şifresini çözebiliyordum: Bir süre önce buradan bir at geçti, diyordum bir kâhin gibi. Onu hiçbir zaman kandırmadım: Söz konusu atın bağırsaklarındaki kokulu yükünü yola bıraktığını kim olsa fark edebilirdi.

Zavallı Simonopio için büyük bir hayal kırıklığı olduğumu biliyordum ve onu mutlu etmek için –onun gibi olmak için– yoğunlaşmaya çalışıyordum ama henüz yedi yaşında bile değildim ve çok enerjik bir çocuk olduğumdan uzun bir süre boyunca ve özellikle de gece pencere açık uyuduğum için beni delik deşik eden sivrisinekler yüzünden derim kaşınıp dururken hareketsiz kalmakta çok zorlanıyordum; oturduğumda firavuninciri dikenleri yüzünden popom acıyordu; midem kahvaltıda yediğim sucuklu yumurta yüzünden şikâyet ediyordu; ödevi yapmadığım için bir cezanın bana doğru yaklaştığını biliyordum; dilbilgisi ve aritmetik dolu sefil bir gün geçire-

çeğimi bilirken, maceralar, kokular ve hislerle dolu işlerinde Simonopio'ya eşlik etmek için yanıp tutuşuyordum; aslan ve kır kurdunun hikâyesinin yeni bir versiyonunu anlatması bana çok daha önemli geliyordu ve onun bana öğretmek istediği onca şeyin ne işe yaradığını anlamıyordum.

Okula varınca gözlerimin önünde öyle hızla belirmesine sinir oluyordum, yanından geçip gitmeyi tercih ederdim. Bu yüzden Şimşek'i Villaseca panayırında yarışanlar gibi bir yarım mil koşusu atma benzetiyordum.

Artık Şimşek'in böbürlenilecek bir cins olmadığını biliyorum, ama hızlı ulaşım aracımla kendimi çok önemli hissediyor ve beni gideceğim yere istediğimden çok daha hızlı ulaştırmasını umursamıyordum. Ayrıca, oraya Simonopio ile varmak kibrimi ve küstahlığımı daha da artırıyordu, köyde yaşayan diğer öğrenciler, bizi görünce şaşkınlığını sergilemeden edemeyen dadılarının veya annelerinin elinden tutup yürüyerek geliyordu. Aylar boyunca bu şaşkınlığın nedeninin benim ve eşlikçimin duruşu olduğunu sandım ve oraya hep dimdik, zarif bir şekilde, atıyla dolaşan bir şövalye gibi varmaya özen gösterdim.

Simonopio inmeme yardım ediyor, Şimşek'e biniyor ve neredeyse veda etmeden, hızla uzaklaşıyordu. Çocukluğundan beri köy halkının yoğun ve küçümseyen bakışlarına alışmıştı, ihtiyar ve raşitik bir atın ve sarı saçları kısacık kesilmiş bir çocuğun, yüzündeki anlaşılmaz haritayı çözmeye çalışarak ona atılan direkt, nezaketten veya özenden yoksun bakışlardan kurtulmak için yeterli bir neden olduğunu düşünerek kendini kandırmadı.

Patavatsız ve düşüncesiz bir çocuk bana canavar yüzlü bir delikanlıyla dolaşmaktan korkup korkmadığını sorduğunda çok şaşırdım. İçimdeki dürtüye itaat ettim, konuşmayı bitirdiğinde ona vurdum ve sesini kesmesi için istediğim gibi yüzünü canavar yüzüne çeviremediysem de gözünü şişirdim. Bunun üstüne günün geri kalanı boyunca duvarın dokusunu

inceleyerek ve derste olup bitenleri görmek için başımı bile çeviremeden, bir köşede cezaya dikildim.

O gün daha önce hiç olmadığı kadar canım sıkıldı ama gururluydum: Kardeşimi savunmuştum. Ama kendimi otorite karşısında savunmanın yolu yoktu: Hâlâ gücenmiş hâlde öğretmene diğer çocuğun Simonopio'nun canavar yüzlü olduğunu söylediğini anlattığımda, öğretmen sadece doğruyu söyledi diye birine vuramayacağımız yanıtını verdi.

Gerçek mi? Simonopio canavar yüzlü müydü? Ben hiç öyle görmemiştim. Linares'te canavarlar vardı ama Simonopio onlardan biri değildi. Bana göre Simonopio'nun yüzü Simonopio'nun yüzüydü, ilk açıldıkları andan itibaren gözlerimin gördüğü yüzdü. Benimkinden, annemle babamın ve ablalarınınkinden farklıydı, biliyordum, ama yüz hatları benim için en az onlarınki kadar tanıdık ve sevgi doluydu. Ben onda kusur veya korkma nedeni göremiyordum. Sadece kardeşimi görüyor ve onu çok seviyordum.

O zaman bir daha onun hakkında kötü konuşan olursa yine vuracağıma dair kendime söz verdim. Simonopio bir, iki veya on gün cezalandırılmaya değerdi.

Yani o kavga ilk kavgamdı ama son olmadı. Okuldan gelen şikâyetler bitmek bilmiyordu ve zavallı annem kavga etmeyi bırakmam için bana ne diyeceğini şaşırmıştı. Beni okula Martín'in götürmesini kabul etmesi için Simonopio'yu ikna etmeye çalıştı, o da kesinlikle reddetti. Beni götürmekten sadece o sorumluydu. Kimseyi tahrik etmek istediği veya onun adına kavga etmem için uğraştığı yoktu: Bana kötü gözle bakmaları umurumda değil, diyordu bana, artık benim için kavga etme. Ben saldırgan yorumları görmezden gelemiyordum. Sonunda annem onu desteklemesi için babama başvurdu.

"Francisco: Küçük Francisco'ya söyle, artık kavga etmesin."

"Hayır. Etmeye değen kavgalar vardır."

Diğer çocuklar yavaş yavaş, en azından ben yanlarındayken

ken yorumlarda bulunmayı bıraktı. Arkadaşımla alay etmenin sonuçlarını hepsi biliyordu, o yüzden susmaları daha iyiydi. Arkadaşım olmak isteyen herkes beni yanımda Simonopio ile kabul etmek zorunda olduğunu hızla anladı. Uzun bir süreyi birlikte geçirdikten sonra, yeni arkadaşlarım onun ağzını görmeyi bırakıp gözlerini görmeye başladı.

Simonopio yanımızda olduğunda sessizliğine geri dönüyordu çünkü onu benden başka kimse anlamıyordu. Sessizliği önemli değildi, onun yanımızda olması sayesinde bostana girip dibi çürümekte olan meyvelerle dolu portakal ağacı sırasını buluyorduk: Bu ideal misillerle gerçekleştirdiğimiz büyük meydan savaşı, arıların saçlarımızdan süzülen meyve sularının peşine düşüp oyunumuzu işgale gelmesiyle sona eriyor, arı sürüsünün ani gelişi karşısında diğerleri gibi korkuyla kaçmadığım için de hep ben galip geliyordum.

Belki de bu yüzden, görüşte bulunan kişiye bağlı olarak, cesur veya gözü kara olarak ün saldım. Simonopio'nun alışılmadık görünüşüne alışkın olmam gibi, arılara da alışkındım: Onlarla birlikte büyümüştüm ve onlardan korkmuyordum veya onlarla birlikte büyüdüğüm için onlar bana zarar vermiyor, beni tanıyor ve belki de Simonopio'yu mutlu etmek için kabulleniyordu.

Arkadaşlarımla ve o kadar da arkadaşım olmayan çocuklarla okulda serbestçe paylaştığım, ezbere anlattığım hikâyelerdeki karakterlerden de korkmuyordum: La Llorona, kısa zaman önce Linares'e yerleşen Mısır mumyaları –onları gördünüz mü?–, La Petaca'daki cadılar, bez bebek, Agapito Treviño'nun kindar hayaleti, bir mağarada ölüme terk edilen askerin kindar hayaleti, Alta'da kurşuna dizilen dedemin kindar hayaleti – dedemden çok özür dilerim: Bütün hayaletlerin kindar olması gerektiğini belirtmem gerek, yoksa dehşete düşürme becerileri azalıyordu. Ortalıkta dolaşan gerçek canavarlardan bahsetmek istiyorlardıysa ben hepsini tanıyordum.

Ve arkadaşlarım veya arkadaşım olmayanlar, beni hevesle

dinliyordu: En masum çocukluk dönemimizden itibaren, korkudan zevk almamızı sağlayan marazi bir damara sahip olsak gerek.

Annem sosyal kulüpte hanımlarla buluşmalarından döndüğünde hep şöyle derdi: Artık o saçmalıkları anlatma Francisco, bütün anneler oğullarının korkudan uyuyamadığından şikâyet ediyor.

Uyuyup uyuyamamaları umurumda değildi: Onların sorunuydu. Hiçbir şey benim uykumu kaçıramıyordu, kendimi koruma altında hissediyordum.

Belki de çocukların en fazla korktuğu gecenin derinliklerinde hiçbir şeyin veya hiç kimsenin beni rahatsız etmemesinin nedeni, yıllar önce Pola dadının ona öğrettiği son derece etkili kutsama kelimelerini bana öğreten Simonopio'ydu. Ama çok kolayca ve derin uykuya daldığımdan, baygın düşmeden önce bir tane bile Göklerdeki Babamız duasını bitiremedim ve dadımın "Yüce babamız" sözünden fazlasını edecek vaktim olmadı, "babamız"ın z'sine vardığımda çoktan uyumuş oluyordum.

O kelimeler beni gece korkularından kurtarmak için yeterli olmuş mudur? Evet: Gecenin kırılgan saatlerinde beni ziyaret etmeye çalışan canavarımsı karakterlerin neredeyse hepsini vazgeçirmek için o iki kelime yeterliydi.

Her halükârda, mumyaların bölemediği veya kaçıramadığı uykum o kadar sağlamdı ki geceleri Simonopio'nun mülkümüzde yaşadığından emin olduğu gizemli bez bebekler üstümde yürüyor veya dans ediyorsa da ben hiç farkına varamadım. La Llorona oraya gelip çocuklarını sormaya kalksaydı kısa sürede pes ederdi çünkü ne korkuyor ne de ona yanıt veriyordum. Kindar veya değil tüm hayaletler kılımı bile kıpırdatamadı ve her halükârda, gözümü bile açmamı sağlayamadan bütün enerjilerini tükettikten sonra başka bir Hristiyan'ı korkutmaya gitmek zorunda kaldılar muhtemelen.

59

Kimseyle paylaşmadığım hikâye kır kurdunun hikâyesiydi ve belki de nedeni o garip hikâyenin sürekli olarak evrim geçirmesiydi. Belki de onun Simonopio ile aramdaki özel bir diyalog olduğunu hissediyordum: Bütün masalları veya efsaneleri bildiğini düşünen profesyonel hikâye anlatıcısı Soledad Betancourt bile kır kurdunun varlığından ve tehlikesinden habersizdi. Belki de paylaşmamamın nedeni kır kurdunun hikâyesinin bez bebeklerden, hayaletlerden ve eşlikçilerinden farklı olduğunu anlamamdı: Kır kurdunun hikâyesi hikâye değildi, gerçekti; Simonopio'yu ve beni, Simonopio'nun olduğumuzu söylediği aslanları arıyordu; o gerçek canavara karşı işe yarayan bir kutsama yoktu: Sadece önlem almak gerekiyordu, o kadar. Belki de nedeni, içinde bir yerde, gündüz veya gece, gerçekten korktuğum –yabancı– tek canavarın o olmasıydı.

Simonopio bile ondan korkuyorduysa ben aşağı kalacak değildim.

Ve onu aklımdan çıkaramadığım gecelerde, yüce Tanrım beni kutsa, yüce Tanrım beni kutsa, yüce Tanrım beni kutsa tekrarının hiçbir işe yaramayacağını bildiğimden duamı gelgelgelgel diye değiştiriyordum. O da asla beni yarı yolda bırakmıyordu: Karanlıkta, haber vermeden veya tek kelime etmeden geliyordu; yatağımın yanına, yere bir şilte serip yatıyor, nefesimi yavaşlatarak onunkine uydurmamı ve sonunda beni hipnotize etmeyi başarıyordu, ben de kırılgan bedenimle kır

kurdunun oluşturduğu tehdit arasındaki o insandan kalkanla sakin, derin, kesintisiz uyuyordum.

Denksiz eşitlerin arasında dehşet saçmak için okula dönmeye hazır hâlde, memnuniyetle uyanıyordum.

Annem o garip hikâyeleri nereden uydurduğumu sorduğunda Simonopio'nun anlattığını veya Simonopio'nun beni Soledad Betancourt'un Villaseca panayırında veya Linares sokaklarında anlattığı hikâyelerini dinlemeye götürdüğünü hiçbir zaman ona itiraf etmedim. İçgüdüsel olarak bilinen şeyler vardır ve bu örnekte içgüdüm bana kaynağını açıklamamamı bağırıyordu. Ben de öyle yaptım, yoksa Linares'i ziyaret eden gösteriler aracılığıyla dünyaya bir bakış atabildiğimiz kaçamaklarımızın sonunun gelebileceğinden şüpheleniyordum.

O zevki Simonopio'nun elinden almak istemiyordum.

60

Simonopio küçük Francisco'nun Şimşek'ine binmiş, meydanı kat ederek La Amistad'a dönerken daha önce hiç duymadığı bir şey işitti. Sesleri, gürültüleri ve hatta kulaklarından fazlasını kullanarak düşünceleri bile algılayabilen biri için bu şaşırtıcıydı.

Bir mucizeydi.

Durdu. Yolu kapatmayı ve herkesin ona garipseyerek bakmasını umursamadan, her şeyin ve herkesin ortasında durdu. Bazen sağdan ve bazen de soldan geliyor gibi duran, o metalik ve anlaşılmaz sesin çıktığı yeri kestirmeye çalışıyordu; sesi eczanenin duvarında yankılanıp meydana doğru saçılıyordu; ardından ağaçların arasında biraz zayıflıyor ve oradan çıkıp karşı uçta, Bay Abraham'ın dükkânının duvarında aynı etkiye yol açarak aynı yoldan geri dönüyordu. Simonopio sesi bakışlarıyla takip etmeye çalışıyor ama yerini bulamıyordu, ses gözlerinden daha hızlı hareket ediyor ama yoluna çıkan ağaçların tek bir yaprağını bile titretmemeyi başarıyordu.

Etrafındaki insanlar konuşuyor, yürüyor, kendi meseleleri hakkında düşünüyor ve fenomen karşısında o kadar şaşırmış görünmüyordu.

Sadece kendisi duyuyor olabilir miydi? Bu sık sık başına gelirdi, ama genel olarak, on dokuz yaşında olduğu o dönemde herkesin dünyasından yayılan şeyler ile sadece kendisine özel olan, dünyanın sadece onun gibi hazır olan, kabul edip

yorumlamayı ve saklamayı bilen insanlarla paylaştığı sırlar arasında ayrım yapmayı çoktan öğrenmişti.

Bu yeniydi. Nasıl yorumlayacağını bilmiyordu. Her yönden ona ulaşan kafa karışıklığı, iç içe geçen ve tekrarlayan ritimli bir müzikle kamufle olan hızlı sesler arasında anlamadığı kelimelerdi.

O zaman insanların durup tıpkı Simonopio gibi etrafına bakındığını ve gittikçe daha fazla sağdan geliyormuş gibi görünen o şamatanın kökenini anlamaya çalıştığını gördü.

Sesin çekimine kapılan Linaresliler evlerinden ve işyerlerinden dışarı çıkıyordu. O saatlerde katedralde Yüce Efendilerine bakarak bir saat geçirmeye alışkın olan hanımefendiler, derin düşüncelerinden bir anlığına sıyrılıp aceleyle, o alışılmadık durum karşısında şaşkınlıkla dışarı çıkmıştı. Devlet okullarının –ve gizli okulların– öğretmenleri, olup bitenlere tanıklık etmek için heyecanla sokağa fırlayan öğrencilerini durduramamıştı. Simonopio kalabalığın arasında küçük Francisco'yu gördü, ama yerinden kıpırdamamasını işaret etti

Tıpkı Simonopio gibi, herkes o gürültünün nedenini merak ediyordu ve öğrenmekte de gecikmedi, tam o anda görünüşe göre o sesli kaynağın doğduğu kamyonet dönerek meydana giriyordu: Kamyonete yüklenmiş bir davul mümkün olan en yüksek sesle çalınıyordu.

Peki ya insan sesi? Onu çevreleyen müzikle bastırılmaması nasıl mümkün oluyordu? Ama mümkündü: Müziğin üstünde, tekerleğin her dönüşüyle daha da netleşip belirginleşen bir ses baskın geliyordu.

Simonopio daima şarkıcı Marilú Treviño'nun sesinin mucizevi olduğunu düşünmüştü çünkü yumuşak olmasına rağmen müzik aletlerinin ve diğer seslerin üzerinde tertemiz bir şekilde yol alıyor, Villaseca panayırında şarkı söylediği çadırın her bir köşesine ulaşıyordu. O kadar yetenekli olmayan sanatçılar yeni mikrofonları kullanmaya başlamıştı ama onunla sesleri nahoş ve metal gibi sert bir özellik kazanıyor, yine de kula-

ga şimdi meydanda çınladığı duyulan o sesten daha yumuşak geliyordu. O anda Simonopio kamyonun üzerinde durmadan bağırmakta olan –şarkı söylemiyordu– adamın elinde onun olduğunu gördü: Ağzına yapıştırdığı, koni şeklinde taşınır mikrofon, konuşan kişiye başından daha büyük bir şeyi yutmak üzereymiş gibi garip bir görüntü katıyordu. O kadar hızlı ve öyle enerjik konuşuyordu ki birkaç kelimeyi anlamak için büyük bir çaba göstermek gerekiyordu. Gerçi çoğalmaya ve arkasından yürüyüp kamyonun yavaş adımlarını yakalamaya başlayan insanlar onu anlıyor ve mesajını kutluyor gibiydi. Simonopio ancak taşıt onun önünden geçince üst üste tekrarladığı kelimelerini net bir şekilde anlayabildi:

"Sadece yirmi sente cumartesi günü hepiniz saat beşte eski La Verdad değirmenine, Gerçek Mucize Pedro Bonilla'yı sualtında ve hiçbir alet kullanmadan şarkı söylerken dinlemeye davetlisiniz!"

Etrafındaki insanlar, günlük hayatlarına bir değişiklik katacak, ayrıca harika, göz kamaştırıcı olmayı vaat eden bir olay karşısında belki de duygulanmıştı, gösteriyi duyuran adamı alkışlıyordu.

Simonopio kılını kıpırdatmadı. Bağırmadı, alkışlamadı. Çoğunluğun yaptığı gibi kamyonun ve şamatasının peşinden de gitmedi: Tek bir kez dinlemek hayal gücünün dizginlerini koparması için yeterli olmuştu: Öyle bir sanat, öyle bir beceri nasıl mümkün olabilirdi? İnsanların karşısında şarkı söylemek onun için zaten yeterince şaşırtıcıydı, bu yüzden Villaseca panayırında veya daha küçük etkinliklerde herhangi bir gösterinin keyfini çıkarma fırsatını asla kaçırmıyordu. Ama birini sualtında şarkı söylerken dinlemek daha önce kimsenin, bazen nehir kenarında, kıyıya yaklaştıklarında balıkları gözlemleyen ve ne kadar uğraşsa da ona söylemek istedikleri şeyi duymayı veya anlamayı başaramayan kendisinin bile görmediği bir şeydi.

La Verdad değirmeninin karşısında nehre dalarak, bütün

Linares'in önünde şarkı söyleyecek olan Gerçek Mucize Pedro Bonilla kimdi? Balıkların bile yapamadığı şeyi başarmayı vadeden bir insandaki yetenek neydi?

Kamyon ve şamatası uzaklaşarak, duyurusuna devam etmek için başka bir sokağa doğru ilerledi. Önünden geçerken bir anlığına netleşen ses tekrar metalikleşti ve anlamsız tizliğine kavuştu. Tekrar eczaneye kadar ulaştı, ağaçların arasında kayboldu, bir kez daha Arap'ın dükkânında yankılandı. Kamyonun peşinden gitmeyen insanlar meydanı boşaltarak işlerine geri döndü: Hanımlar derin düşüncelerine, alışverişlerine veya ev temizliğine; adamlar işlerine döndü ve öğretmenler de öğrencilerini sınıflarına geri sokmak gibi çok daha zor bir görevi üstlendi.

O zaman Simonopio onca gürültü ve şamatanın arasında bir ayağını bile oynatmaya kalkışmayan Şimşek'i koşturmaya karar verdi. Kamyonun ardından gitmek için onu döndürdü. Kamyona ulaştığında Şimşek'i kalabalığın sağına doğru yönlendirdi. O zaman gördü: Küçük Francisco taşıta o taraftan binmişti ve sanki vaat edilen gösterinin bir parçasıymış gibi ayakta durmuş el sallayarak insanları selamlıyor, o insan konvoyunu sonuna kadar takip etmeye kararlı görünüyordu.

Küçük Francisco onun yaklaştığını da kavrayıp Şimşek'e kendi önüne oturtmak üzere uzandığını da görmedi. Hem macerası kesintiye uğrayan çocukla hem de iki kişinin ağırlığını taşımaya alışkın olmayan atla boğuşan Simonopio yönünü değiştirip çocuğu on beş dakika içinde ikinci kez okula geri götürmek için Cortéslerin evine yöneldi.

Küçük Francisco öfkeyle tekmeler atıyor ve kollarını sallıyordu. Kamyonla gitmezse her şeyi kaybedeceğine inanıyor gibiydi ama Simonopio onun öğretmeniyle saatler boyunca sınıfa kapanmamak için her türlü bahaneyi kullanacağını çok iyi biliyordu.

"Gösteri bugün değil, cumartesi. Bugün okul günü."

"Cumartesiye daha çok var."

"Sadece beş gün."

"Çok gün. Beş gün dayanamam."

"Dayanırsın."

Simonopio da bekleyişin çok uzun olduğunu düşünüyordu. Ama dayanacaktı ve küçük Francisco da dayanacaktı.

"Beni götürür müsün?"

"Evet."

"Yemin et."

"Yemin ederim."

Simonopio ikisinin bilet parası olan kırk senti bulabileceğini düşünüyordu. La Amistad sakinlerine birkaç kavanoz bal satacaktı. Pahalıydı, ama belki de hayatta sadece bir kez yakalanacak bir fırsattı. Simonopio, bütün balıklardan daha becerikli bir şekilde suyun altında ve hiçbir alet kullanmadan şarkı söylemeyi vadeden Gerçek Mucize Pedro Bonilla'nın gösterisini hiçbir nedenle kaçıramazdı.

61

Francisco Morales'in morali bozuktu. Son zamanlarda, ister on dokuz yıl önce onun kullanımına verdiği araziyi denetlemek üzere bir tarih belirlemek için, ister sezonun tohumlarını veya mavzeri için bir kutu mermi vermek için, isterse de nazik bir şekilde çocuklarının hatırını sormak için olsun. Espiricueta'yla muhatap olacağı her seferinde ruh hâli böyleydi. Gittikçe daha sessiz ve hasmane olan o işçiye nasıl ve nereden yaklaşacağını bilemiyordu. Francisco'nun topraklarında çalışan herkesle aynı şekilde gerçekleştirdiği, toprağı daha verimli kılmanın yollarını arayan denetimlerden hep kaçıyordu. Espiricueta onun bir sorusuna yanıt verecek olursa bunu daima mırıldanarak ve başı öne eğik hâlde, bir erkek gibi gözlerinin içine bakmadan yapıyordu.

Yıllardır korunaklı yaşamak o güneyli adama iyi gelmemişti. Espiricueta'nın kullandığı arazi La Amistad'da portakal ağacı ekilmeyen tek araziydi çünkü değişikliği reddediyordu. Francisco nedenini anlamıyordu, garip bir nedenle ekmekte ısrar ettiği mısırlar ürün vermiyordu. Bazen bitkilere gerekli bakımı sunmadığından şüpheleniyordu ama ani bir ziyaret gerçekleştirmeye niyetlendiğinde, çocuğun –adı neydi? Francisco hiçbir zaman hatırlayamıyordu– ter içinde ve iki büklüm hâlde toprağı sürdüğünü veya onlara atanan saatlerde sulamakta olduğunu görüyordu.

Yine de Espiricueta'nın ekini hiçbir zaman iyi değildi. 1910'da anlaştıkları kirayı ödemesi için yeterli olmuyordu

Francisco'nun sabrı tükeniyordu. İlk başta acıdığı için, sonra da arazilerini dolu tutma amacıyla onca beceriksizliğe ve verimsizliğe göz yummuştu ama artık daha fazla bekleyemezdi.

Toprak reformu yanlılarını topraklarından kaçırmayı başardığını düşünüyordu ama ailesine ait toprakları tehdit edenler sadece onlar değildi: Masa başı reformcuları da vardı, bütün arazilerini tekrar tekrar denetlemek, mülk tapularını ve yıllar önce güvendiği birkaç arkadaşıyla gerçekleştirdiği toprak devrinin yasallığını denetlemek için şu veya bu talepleri içeren mektupları göndermekten bıkmıyorlardı.

Francisco bunaldığını hissediyordu. Artık bostanlardan ve çiftliklerden daha çok evrak işlerine ve netleştirmelere vakit harcıyor gibiydi. Tamaulipas'ta bir çiftlikten vazgeçmek zorunda kalmıştı bile, ama Linares'te gerçekleştirdiği pazarlıklar sayesinde, onu en az ilgilendiren Hualahuises'deki arazileri teslim ederek Linares'teki kamulaştırmadan kurtulmuştu.

Linares'teki topraklarını elinden geldiğince savunmuştu. Bostanlar gittikçe daha üretken hâle geliyordu: Portakal ağaçları çok verimli çıkmıştı ve meyveyle dolu kasaları ülkenin farklı noktalarına ve piyasanın çok iyi fiyat verdiği Teksas'a taşımak konusunda ordunun veya sığır avcılarının oluşturduğu engeller her gün azalıyordu.

Bu sayede, büyük bir gururla ve daha da büyük bir rahatlamayla, kısmen kısa bir süre içinde banka hesabından çektiği yüksek meblağları iade edebilmişti. Gerçi bunun artık hiçbir önemi yoktu: Bir yıl önce, 1928'de, Moraleslerin kuşaklardır güvendiği Milmo Bankası aniden, hiçbir uyarı veya anlaşma olmaksızın iflas etmişti. Bir gün son derece resmi bir dille, sahip olduğunu sandığı şeyin, on yıllardır biriktirdiği paranın, mirasının buharlaşıp yok olduğunu bildiren bir mektup aldı. Kafasında hâlâ, yüz bin Peso'luk altını tıpkı banka hesabı kadar boş özürlerle dolu, basit bir antetli kâğıda dönüştürmeyi başaran o mali bulmacayı –o simyayı– çözmeye çalışıyordu.

"Baştan başlamamız gerekecek. Artık hiçbir şeyimiz yok, Beatriz."

"Toprağımız ve gücümüz var."

"Öyle mi diyorsun?"

"Öyle olduğunu biliyorum."

"Ne yapacağız?"

"Sen her gün yaptığın gibi sabah kalkacaksın. Her gün yaptığın gibi topraklarında çalışmaya gideceksin, topraklar hâlâ orada duruyor. Ve hâlâ sahipken o parayı faydalı şeylere harcamaya cesaret ettiğin için Tanrı'ya şükredeceksin. Ben de her zamanki gibi kendi işlerimi yaparak seni burada bekleyeceğim."

Beatriz haklıydı: Morales Cortés ailesinin hayatı, yaşamak için bağımlı olmadıkları bir banka hesabının yitirilmesiyle değişmemişti. Francisco zengin olmanın getirdiği kibir ve taffadan etkilenip çalışmayı bir gün bile bırakmamıştı. Asla bir zengin gibi yaşamamış veya gelecekte aşırılıklarla dolu bir hayatı hayal etmemişti.

Henüz sahipken bankadaki parayı kullanmaları ve son dönemde bostanlardaki verim sayesinde, diğer üyelerle bir bütçe oluşturup uzun zamandır beklenen Linares sosyal kulübünün binasını inşa ettirmeye başlamışlar, oldukça da ilerlemişlerdi. Monterrey'deki ev ve araziler de vardı. Son derece kullanışlı traktörleri vardı – gerçi kabul etmek istemese de *Farmer's Almanac*'tan kestiği, çok daha modern ve kompakt bir modeli tanıtan kupüre hayranlıkla bakıyordu ama yeni mali koşullarda onu satın alması imkânsızdı. O altın sayesinde Francisco topraklarının amacını değiştirmeye cesaret etmişti ve sonuçta bu durum iki türlü işine yaramıştı: Ekin olarak portakal ağaçlarıyla kazandığı başarı ve kamulaştırmayı engelleyerek kazandığı başarı.

Altınlarını kaybettiği için üzülüyordu tabii. Hatta Milmo Bankası'na karşı Linares ve Monterreyli bir grup alacaklıya katılmıştı ama yasa yoluyla servetlerini geri almayı başaracak-

larını düşünmüyordu. Toplantılar düzenliyorlar, lanetler okuyorlar, hayıflanıyorlar, hatta bazıları ağlıyordu. Hepsi faydasızdı: Francisco altından bir dağı yok etmenin sıfırdan ortaya çıkarmaktan çok daha kolay olduğunu düşünüyordu.

Serveti yok olmuştu ama mülkleri oradaydı ve elinde kalanları savunma yükümlülüğü ve ihtiyacını şimdi her zamankinden çok hissediyordu. Bu yüzden Espiricueta'ya gösterdiği yüce gönüllülüğü daha fazla sürdüremezdi. Ona atanan arazide portakal ağacı dikmeyi kabul etmezse gitmesi gerektiğini bildirecekti.

Haber çiftçi tarafından iyi karşılanmadı.

"On dokuz yıldır toprağımda çalışıyorum ama ben tütün ekmek istiyorum."

Francisco, Espiricueta'nın ağzından bu kadar fazla sayıda kelime çıkmasına şaşırmıştı. En azından tütün konusu onun için yeniydi.

"Tütün burada şekerkamışından önce ekiliyordu ama işe yaramadı. Sen on dokuz yıldır anlaşmamızı ihlal ediyorsun. Artık yeter: Ya söylediğimi yaparsın ya da gidersin. Sana bir bedeli olmayacak. Ağaçları ben getiriyorum. Sen dikiyorsun ve bakıyorsun. Portakal iyi satıyor, toprağı elimizden almamalarının yolu bu, Anselmo."

Sessizlik.

"Cumartesi görüşürüz. Başlamana yardım ederim."

62

"Topraklarımı elimden almamalarının yolu bu."

"Evet. Cumartesi görüşürüz."

Anselmo Espiricueta gerektiği gibi mısırlarını sulamak yerine mavzeriyle atış denemeleri yapmaya gitti.

63

O bekleyiş günlerini hatırlıyorum.

Kamyonete bindiğimde sirke gitmekte olduğumu ve tıpkı Gerçek Mucize Bonilla gibi sualtında şarkı söylemeyi öğreneceğimi hayal ediyordum. Hayatımı öyle kazanmak istediğimden değildi ama öyle garip ve elverişsiz bir ortamda şarkı söyleyebilen birinin ilk önce suda balık gibi nefes almayı bildiğini düşünüyordum. O hâlde o beceri bana anlatabileceğim çok sayıda ve büyük maceralar yaşatmaz mıydı?

O zamana kadar kaç cumartesi yaşamışımdır? 1929 Nisan'ıydı, yani o zamana kadar hayatımda üç yüz altmış dört cumartesi geçtiğini tahmin ediyorum. Yaklaşık yedi yıllık hayatımda yedi Kutsal Cumartesi yaşanmıştı, bunlar özellikle beklenen günlerdi zira gelenek icabı Paskalya Perhizi'yle başlayan sonsuz monotonluktaki günlerin ardından Linares'e renklerle ve hareketle dolu hayat geri dönüyordu. Sonra yılda birkaç önemli cumartesi daha vardı, en iyi çeyrek millik at yarışlarının düzenlendiği Villaseca panayırı bizi ziyarete gelirdi. O cumartesiler benim için çok özeldi. Diğerleri, kuzenlerimle şu veya bu çiftlikte nehrin kenarında oluşan birikintilerde en uzun süre kimin nefesini tutabildiğini anlamaya çalıştığımız yaz cumartesileriydi, Bonilla'dan sualtı becerisini öğrenme isteğim de bundan kaynaklanıyordu.

Özellikle o cumartesi günü benim için cumartesilerin cumartesisiydi: Yedi numaralı doğum günüm sualtındaki gösteriyle ve bütün köyün o etkinlikte bir araya gelmesiyle

kesişiyordu ve bazen bunun beni kutlamak için düzenlendiğinden emin oluyordum. Gösterinin tam ortasında su altındaki Bonilla'nın baloncuklar arasından net bir sesle "doğum günü sahibi yaklaşsın!" dediğini hayal ediyordum. Ve ilk sırada ben oturuyor oluyordum.

Evet, bekleyiş çok uzun sürdü.

Onca beklenen, konuşulan, bana ait cumartesiden önceki okul günlerinde kimse başka bir şeyden bahsetmiyordu: Ne öğrenciler ne de öğretmenler. İmkânsız, diyordu yetişkinler İmkânsız. Ama öyle dediler!, diyordu masumlar. Megafondan öyle dediler, hepimiz duyduk! Sanki megafondan söylenmesi garanti anlamına geliyormuş gibi. Sualtı resitaline herkes gidecekti: Olta atılmıştı ve hepimiz ona tutulmaya hazır balıklardık.

İki gün önce meydanda, sokaklarda, herkes o konudan bahsetmek için duruyor ve birbirlerine soruyorlardı: Gidecek misin? Öylecene, hangi etkinlikten veya hangi günden bahsettiklerini belirtme gereği duymadan. Herkes biliyordu ve ardından şöyle diyorlardı: Orada görüşürüz. Saat kaçta gideceksin?

"Saat beşte başlıyor."

"Ama daha önceden gidebiliriz. Yemek götürürüz."

"Piknik gibi olur."

"Kek ve limonata götürürüz."

"O zaman saat on ikide görüşürüz."

"İyi yer kapmak için."

İyi yer kapmak çok önemliydi.

O gün bakkal Abraham dükkânını akşamüstü saat dörtte kapatacaktı. Bütün tarla işçileri patronlarından sadece yarım gün çalışmak için izin istemişti. Yıllardır köyün en büyük hastane binasına yerleşmiş askeri karargâh sadece cezalı iki askeri nöbetçi bırakıp panayıra gidecekti ve en şüpheci olanlar da dahil, bütün anne babalar çocuklarının cumartesi günü dışarı çıkma isteğini reddedememişti.

Benimkiler hariç.

Beklemeyi gerektiren o beş günün her birinde, annemle babamı gitmeye ikna etmek için yeni bir girişimde bulundum ve hiçbir işe yaramadı. Sanırım Linareslilerin saflığından yararlanan bir şarlatan olduğundan emin oldukları adama kişi başı yirmi sent ödemeyi kesinlikle reddeden tek kişiler onlardı. Bütün arkadaşlarımın gideceği ve doğum günüm olduğunu söyleyerek ettiğim ısrarlar bile onları pes ettirmedi.

Ben endişelenmiyordum zira Simonopio bana söz vermişti: O beni götürecekti, annemle babam kaçırmak istiyorlarsa onların bileceği işti.

Her zamanki gibi, hızlı da geçse yavaş da zaman daima geçer ve bir kum tanesinden diğerine, her tarih mutlaka gelip çatar genç adam. Bütün Linares'in beklediği cumartesi günü de geldi çattı.

64

Çocuklarını disiplinle, her şeye evet denmeyeceği kuralıyla yetiştirmiş olsa da Beatriz Cortés de Morales cumartesi günü için "hayır, olmaz, hayır, lütfen beni rahat bırak," demekten bıkmıştı zira karşısındaki kişi yedi yaşında olmasına rağmen –ya da tam da bu yüzden– yorulmak bilmiyordu ve inatçılığını görmezden gelmek imkânsızdı.

Yani o son beş günde –ona haftalar gibi gelmişti– yumuşayıp "tamam, git de o Bonilla'yı, o mucizeyi, beş para etmez adamı seyret," demesine ramak kaldığı anlar oldu. Ama aile cumartesi günü için çoktan plan yapmıştı ve bu planlara komşu bir köyde yaşayan, Linares'in paraziti gibi yaşadığı on yılda hile yoluyla iyi niyetli insanların parasını alarak hayatta kalmaktan başka bir şey yapmamış bir göçmene zaman ve para kaptırmak dahil değildi.

Cumartesi günkü gösterisi üçkâğıtlarından bir diğeriydi.

Beatriz sualtı şarkıcısının vaat ettiği gösteriyi seyretmeye giden insanların neyle karşılaşacağını bilmiyordu ve geçen zor yılların ardından ve yaklaşan zor yılları düşününce, en şüpheci olanların bile merakına yenik düşmesini, bir şekilde eğlenme ihtiyacını bir noktaya kadar anlıyordu.

Bonilla'ya gösterilen ilgi çoğunluk için sadece bir mazeretti.

Bonilla'nın onlara sunduğu bahaneyle, nehir kenarında, onu çevreleyen ağaçların gölgesinde, aileyle, oyunlarla, güzel yemekler ve dostlarla kaygısız ve ılık bir günün keyfini neden çıkarmasınlardı ki? Beatriz bazılarının etkinliğin olası sonunu

keyifle beklediğinden şüpheleniyordu: Güya sualtında verilecek konserin sonunda güzel bir yuhalama – Beatriz bunun hak edilmiş olacağını da biliyordu. O kişiler için yirmi sent iyi harcanmış olacaktı zira günün keyfini çıkaracaklar, komşuları ve arkadaşlarıyla açıkhavada vakit geçirecekler, ardından hak ettiği şüphe götürmeyen biriyle toplu olarak alay edeceklerdi – belki de bunu kışkırtan kişi onlar olacaktı.

Kişi başı yirmi sente yıllar boyunca hatırlanacak bir günün keyfini çıkaracaklar, dolayısıyla bu paranın iyi harcandığını düşüneceklerdi.

Şu veya bu nedenle, herkes –saflar ve şüpheciler– La Verdad değirmeninde sözleşiyordu. Francisco'nun çalışanları bile yarım gün izin istemişti ve o da küçük Francisco'nun oraya gitmesini reddetmiş olsa da patron olarak işçilere izin vermişti.

Önce onları vazgeçirmeye çalıştı ama yirmi senti saçmalıklara harcamak istiyorlarsa bu kendi bilecekleri işti. Küçük Francisco uyanınca babası ona şöyle dedi:

"Bugün benimle birlikte işe gelmeni istiyorum."

"Geri döndüğünde ben de seni doğum günü pastanla bekleyeceğim, ne dersin?"

Sonunda çocuğun Bonilla'yı görmeye gitmek için ettiği ısrarları susturmanın yolunu bulmuşlardı.

Francisco o gün için ilk başta düşündüğü şeyi gerçekleştiremeyecekti ama yine de daha küçük ölçekli olsa da, plana sadık kalmak istiyordu: Küçük Francisco'yu, Espiricueta'nın sorumluluğundaki arazi için ayırdığı portakal ağaçlarını dikmeye götürecekti. Francisco oğlunu toprak işlerine dahil etmek, bunun onun mirası olacağını anlatmak için hiç de erken olmadığını düşünüyordu. Dahası, çocuğun küçük yaşı ve o çalkantılı zamanlarda ailenin reisi olmanın getirdiği sorunlar ve zorluklar yüzünden ihmal ettiğini hissettiği tek oğluyla daha yakın bir ilişki kurmanın zamanı da gelmişti.

İşçilerin ve Espiricueta'nın yokluğunda –Francisco, önerdiği değişiklik karşısında her zamanki gibi isteksiz olan ve di-

ger herkes gibi nehirdeki şenliği merak eden Espiricueta'nın o gün orada olmayacağını varsayıyordu– ikisi beş altı ağaç diker yanlarında götürecekleri yemekleri yer ve ardından baba oğlunun doğum günü hediyesini verirdi: Eskiden dedesine ait olan yirmi iki kalibrelik eski tüfek.

"Evet, Beatriz: Kullanacak yaşa geldi. Benim yanımda kullanacak."

Ona dikkatli olmayı, nişan alıp ateş etmeyi, aynı zamanda onun gibi bir tüfeğin kullanıldıktan sonra gerektirdiği bakımı ve temizliği yapmayı da öğretecekti.

Francisco hediyesini aldığında, sonu mutlaka üçkâğıt olacak nehirdeki şenliğe gitmemenin yol açtığı hayal kırıklığının geçeceğinden emindi. Tüfek ise baba ile oğluna yakınlaşma fırsatı sunacaktı. Oğlunun hayatı boyunca hatırlayacağı ortak ilgi alanları oluşturmanın bir yolunu sunacaktı, yirmi ikilik tüfeğin de hayat boyu sağlam kalmasını ve gelecekte küçük Francisco'nun onu kendi oğullarına bir mücevher gibi miras bırakmasını umuyordu.

Ona da babası erken yaşta hediye etmişti ve kullanmakta ustalaştığı tüfeği elinde atış talimleri yaparak, çiftliklerine giderken ona eşlik ederek, çıngıraklıyılanlara karşı korunarak, satılmak üzere Teksas'a götürülen sığır sürüsünü korumak için gece boyunca nöbet tutarak, beyaz kuyruklu geyik avlayarak, bütün mevsim dayansın diye o yağsız eti güneşte ve tuzla kurutarak, kalaylı tencerede kaynatılmış filtresiz acı kahveden içerek, az konuşarak zira babası az –ama öz– konuşan bir adamdı, günler ve geceler boyunca yanında bir erkek olarak yetiştiğini hissetmişti.

Her bir kelimesini dinlemeyi, babasının kasıtlı olarak telaffuz ettiği her bir kelimeyi hatırlamayı öğrenmişti çünkü şaka bile olsalar ve Francisco anlamakta gecikse bile, o kelimelerde daima bir ders vardı. Bir seferinde, büyük bir bilgelikle ona güneşin altında asla şapkasız dolaşmamasını tavsiye etmişti – çünkü sarışınları daha fazla etkiler oğlum.

"Dahası: Daima sokağın gölgeli tarafından yürü de senden borç istemesinler."

Anlamakta zorlandığı derslerden biriydi bu: Neden sokağın güneşli tarafından yürürse ondan borç isterlerdi de gölgelik tarafından yürürse istemezlerdi?

Bazen babasının az sayıdaki sözünden yayılan nefis alaycılığa karşı biraz daha olgunlaşıp algıları gelişince, enayilikten, sonucuna vardı: Gölge varken sadece enayiler güneşten yürür.

Şimdi küçük Francisco'ya gölgeden yürümeyi öğretme, ona büyük dedelerinden, ailenin kendi çabalarıyla kazandıklarından ve başkalarının planları sonucunda kaybettiklerinden bahsetme zamanı gelmişti. Ona ölümün ne kadar acı verici olduğundan ve hayatın mutlak keyfinden bahsedecekti. İyi bir kadının değerinden bahsetmesi için biraz beklemesi gerekiyordu ama iyi eşlikçiliğin ve patron olarak sorumluluğu altındaki herkese borçlu olduğu saygı ve özenin değerinden bahsetmesi için erken değildi.

Nereden başlayacağını bilmiyordu ve kendini biraz gergin, belki de biraz beceriksiz hissediyordu. Babası kadar bilge değildi.

"Tekerleğin ilk dönüşüyle: Oradan başla. Her şeyi bugün öğretmek için de acele etme."

Doğru: Babasının yıllarını almıştı. O da zamana yayacaktı.

Francisco at arabasına kendi fidanlığında yetiştirdiği aşılı genç ağaçların yanı sıra kazma, kürek ve kanvasa sardığı tüfeği yüklerken, Beatriz de huzurlu bir gün geçirmek için heveslenerek diğer işleri organize etmişti zira Pola, Mati ve yeni kız bile nehre gitmek için izin istemişti.

"Mati, patates ve sucuklu yumurtalı *taco* yap. İyice sar, sonra da sepete koy. Bütün gün dayansın diye şişelere bolca limonata koy. Sen de Lup..."

Lupita'nın ölümünün üzerinden üç yıl geçmişti ama Beatriz onun yokluğuna hâlâ alışamamış, ismini telaffuz etmeyi de bırakamamıştı. Lupita, Luu..., Lup... Yeni çamaşırcı kıza hitap ederken ağzından çıkan ilk sözler bunlardı.

İhtiyaç nedeniyle başka bir genç kızı, Linares'in iyi ailelerinden bir genç kızı işe almışlardı ama Beatriz ona da Lupita'nın ölümünden beri kalbinde oluşan düğüme de alışamamıştı. Belki de bu yüzden, çok çalışkan olmasına, küçük Francisco'ya karşı iyi niyetli ve çok sabırlı davranmasına rağmen, yeni kıza tam olarak ısınamamıştı.

Durumun zavallı Leonor için adil olmadığını biliyordu –adı buydu–, zaten yeni işine ölmüş bir kadının yerini almak üzere başlamıştı, üstüne bir de Pola dadı ve Mati her gün bir yorumla, bazen gizlemeye çalışarak ama bazen hiç umursamadan ona bu durumu hatırlatıyordu: "Ay, Lupita'yı nasıl da özlüyoruz" ya da "Lupita çamaşırları bembeyaz yapardı".

"Sen de Leonor," diye titizlikle kendini düzeltti Beatriz. "kışlık kıyafetlerin arasında Francisco için bir kazak ara, ihtiyacı olacak. Umarım üstüne olur. Pola, sandıktan iki tane battaniye çıkarıp at arabasına koy."

Kocasıyla oğlu üşümeyecekti.

İlkbaharda genellikle ılık olan hava herkesi şaşırtmıştı: Küçük Francisco'nun doğum günü olan o cumartesi, her türlü tahmine ve mantığa zıt düşerek, bir kış sabahına uyanmışlardı: Rüzgârlı, bulutlu ve soğuk.

"Simonopio dün bana bugün havanın soğuk olacağını ve sıkı giyinmemi söyledi."

"Bunu neden dün söylemedin, oğlum?"

Oğlu ve vaftiz oğlu ona bilgi vermemişti ve bu yüzden şimdi, son dakikada, sonbahara kadar açılmayacaklarını düşündüğü sandıklarda giysi arama talimatı veriyordu. Gelecek yıl hazirana kadar kaldırtmayacağım, diye düşündü evin içindeki soğuğu hissederek, bu yüzden fırsattan istifade ederek kendine de bir yün şal çıkardı. Beatriz gösteriyi iptal etme şansı olmayan sualtı şarkıcısı ve o heves kırıcı piknik gününde üşüyecek olan herkes için üzülüyordu ama bir şey dikkatini dağıttı.

"Hanımefendi, yorganların sandığında güve buldum."

Bir sorun çıkmazsa başka bir sorun çıkıyordu: Bir evde acil durumlar asla sona ermiyor, diye düşündü.

"Bakalım, Pola."

Bir güve salgını eğer üstüne gidilmezse birkaç haftada her şeyin canına okuyabilirdi ve iyi bir ev hanımı olarak telaşlanan Beatriz, bir atın çektiği araba yavaşça evin sınırlarının dışına çıktığında çoktan konuyla ilgilenmeye başlamıştı bile. Bu yüzden yüce gönüllü Francisco'nun arabayı doğum gününü kutlayan oğlunun kullanmasına izin verdiğini görmedi. Böcek saldırısı karşısında sinirleri bozulan ve çoktan kâfuru buharıyla hafiften başı dönmeye başlayan Beatriz onları uğurlamak için dışarı çıkmadı.

65

Küçük Francisco, Bonilla'yı seyretmeye onunla birlikte gidemeyeceğini haber vermek için erkenden çıkmıştı.

"Sen de bizimle gel, Simonopio. Çalışacağız."

Çocuğun tarlalarda ilk kez onsuz dolaşacağını bilen Simonopio daveti kabul etmedi ama nedeni aynı zamanda bunun baba ile oğulun ilk kez evden uzakta baş başa zaman geçirme fırsatı olmasıydı. Çocuk babasının yanında güvende olacaktı ve Simonopio da gönül rahatlığıyla kendi işine bakabilirdi. Bu düşünceyle teklifi reddetmesi zor olmadı: Simonopio değirmendeki gösteriyi kesinlikle kaçırmak istemiyordu.

Onu davet eden kişi vaftiz babası olsaydı Simonopio tabii ki hemen kabul etmişti, onun istediği bir şeyi, gerçek bir mucizeyi kaçırma pahasına bile olsa reddedemezdi. Ama öyle olsaydı, bütün günü başka bir yerde, o nehirde olmayı ve Pedro Bonilla'yı hiçbir cihaz kullanmadan suyun altında şarkı söylerken görmeyi dileyerek geçirecekti.

O günü hevesle, söz verdiği gibi Francisco'yu yanında götürmeyi isteyerek beklemişti, bir daha asla tekrarlanmayacak bir olay olduğunu biliyordu. Ama çocuğun dizginleri tutmuş, çalışırken ona eşlik edeceği için heyecan içinde babasıyla birlikte gittiğini görmek onu mutlu etti. Belki de bostanlara giderlerdi. Mola verdiklerinde soğuğu hafifletmek için ateş yakarlardı. Pola dadının arabaya yüklediğini gördüğü battaniyelere sarınarak bir ağacın gölgesinde birlikte yemek yerlerdi.

O gün o olmadan nehre giderek çocuğa verdiği sözü tutmamazlık etmediğini düşündü. Simonopio küçük Francisco'nun bakışlarında okudu: Başka bir şey düşünmeden geçirdiği beş günün ardından, suyun altında şarkı söyleyen adamın gösterisi, babasının yanında bir gün geçirme ayrıcalığıyla kıyaslayınca onun için hatırlamaya bile değecek bir şey değildi.

Günün birinde onlara eşlik edecekti ama o gün değil: O gün sadece o ikisine aitti. Sıradışı soğuktan korunması için Reja dadıya ateş yakarken, ikisinin at arabasıyla uzaklaştığını gördü ve el sallayarak sessizce onlara veda etti. İkisi de selamına karşılık verdi, birlikte yola çıktıkları için mutluydular. Simonopio o anda küçük Francisco'nun o günü asla unutmayacağını anladı. Her halükârda, Simonopio daha sonradan çocuğa anlatmak için nehirdeki olayın bütün detaylarını hatırlayacağına dair kendine söz verdi.

Yalnız gidecekti çünkü tıpkı kendisinin küçük Francisco'nun davetini kabul etmemesi gibi arıları da onun davetini kabul etmemişti: İlkbahardı ama dört gün boyunca hava soğuk olacaktı ve arılar güneşin geri dönmesini bekleyerek kovanda kalmayı tercih ediyordu.

Simonopio, Franciscoların izlediği yönün tam tersine doğru, arıların sadece kendisinin bildiği yollarını kullanarak La Verdad değirmenine ilk ulaşan kişi oldu. Tek istisna Bonilla'nın büyük oğluydu, insanların günün keyfini çıkarmak için erkenden kıra geleceğini haber alınca kimsenin yirmi cent'i ödemeden geçmemesi için oraya yerleşmişti, Simonopio da kendi ücretini zevkle ona teslim etti. Bonilla'nın muhasebecisi, ilk izleyicilerinin buz gibi suya girip akıntıda birkaç metre yürüyerek nehrin ortasındaki bir kayaya çıkmasını şaşkınlıkla seyretti.

Simonopio kayasına ulaşana kadar bacaklarını ıslatmak zorunda kalmayı da soğuk havayı da umursamıyordu: O noktadan, hareket etmesine veya gelecek olan insan kalabalığı-

nın arasına oturmasına gerek kalmadan, gösteriyi ayrıcalıklı bir açıyla seyredebilecekti. Küçük Francisco yanında olsaydı oraya yerleşemezdi: Çocuğu ıslatmak ve saatler boyunca ıslak tutmak hastalanmasına yol açardı.

Her zaman heybesinde taşıdığı balmumundan kapaklı bal kavanozunu çıkardı ve ağzını tatlandırarak sabırla beklemeye koyuldu.

66

Üzerinden öyle uzun yıllar ve öyle çok şey geçti ki hangi yoldan gittiğimizi veya varmamız gereken yere ulaşmamızın ne kadar sürdüğünü hatırlamadığımı itiraf etmek zorundayım. Ama her şeyin benim için yeni olduğunu hatırlıyorum, dolayısıyla at arabamızın tekerleklerinin La Amistad ile La Florida'nın arasındaki, dalları çarpılmış, sadece bir tanesinden yaprak filizlenmiş kurumakta olan ağaç veya yolu kapatmış gibi görünen öfkeli bir adama benzeyen ve yanından geçerken hep bana tehditkâr gözlerle baktığını hayal ettiğim devasa kaya sayesinde tanıdığım yoldan geçmediğimizden eminim.

Öncesinde tanımadığım o günkü patikalar bizi at arabasından nehir seviyesini ve geçtiğimiz bostanlardaki adamların çalışmasını denetleyebileceğimiz noktalara götürdü.

Sanırım bizim gelişimizi biraz endişeyle, belki de patronun onlara yarım gün izin vermekten pişman olup yeni görevler dağıtmaya karar vermesinden korkarak seyrediyorlardı ama babam fazla uzun süre durmadan, her ne yapıyorlarsa onaylayarak yanlarından uzaklaşıyordu.

Adamlar onun uzaklaştığını görünce rahat bir nefes almış olsalar gerek.

Belirli bir saat gelince bizim zıt yönümüze doğru yürüyerek veya at üzerinde yol alan insanlarla karşılaşmaya başladık. Bizim dışımızda herkes nehre gidiyordu. Pazartesi günü okula gidecektim ve sınıf arkadaşlarım başka hiçbir şeyden bahsetmeyecek, bana da neden gitmediğimi soracaklardı. Artık

umurumda değildi. Bonilla'nın mucizelerinin gizemi zihnimde sönmüş, yerini kendi mucizelerimizin beklentisi almıştı: At arabasını sürmek, günlük işlerinde babama yardımcı olduğumu hissetmek, omuz omuza oturup gözlemlerini ve kısa veya uzun vadeli gelecek planlarını dinlemek.

Hiçbir yere vardığımız yoktu ama bu da umurumda değildi. Sanırım o gün önemli olan şeyin varış noktası değil de yolculuk olduğunu hissettim.

Erken saatte yemek için durduk, artık nehre doğru yol alan kimseyle karşılaşmıyorduk. Sanki saksağanlar, tavşanlar ve yolda karşımıza çıkan diğer küçük hayvanlar dışında kırların tek sakini bizdik. Patates ve sucuklu yumurtalı taco yedim, içimde yükselen sucuğun mideme dokunduğuna ama annemin bunu hep unuttuğuna dair sızlanma isteğini bastırdım.

Sucuğun midemde yol açtığı ağırlıktan mı, hedefimize yaklaşmış olmamızdan mı, yoksa Simonopio'dan uzakta geçirdiğim saatler yüzünden mi bilmem, ama aniden midem düğümlendi: Babamın yanında kendimi güvende hissediyordum ama birlikte geçirdiğimiz o saatler boyunca bir kez bile yolun veya tepenin ötesinde ne olduğuna dair öngörüde bulunmadığını fark ettim. Bizden önce orada kimin dolaştığını veya arkamızdan kimin geleceğini anlamak için durmamıştı da. Bir kere bile onun ufkun ötesinde kır kurdunun varlığını aradığını görmedim.

"Sen kır kurdunu tanıyor musun?"

"Kimi?"

"Simonopio'yu arayan ve takip eden kır kurdunu. Çünkü o aslan."

"Kır kurdu aslan mı?"

"Hayır. Simonopio aslan. Kır kurdu, onu görmemize asla izin vermeyen kır kurdu."

"Sen bir kır kurdundan mı korkuyorsun?"

Ne yanıt vereceğimi bilemedim: Bir şeyden korktuğumu itiraf etmek istemiyordum, bunu yaparsam bir daha beni

onunla gitmem için davet etmeyeceğinden şüpheleniyordum. Aniden beni anlamış gibi göründü.

"O kır kurdunu ben uzun zaman önce Simonopio'ya anlatmıştım. Sadece bir hikâye. Benim yanımdayken hiçbir şeyden korkmana gerek yok: Ben senin babanım."

Arabayı durdurdu. Ağaçlar için çukur açacağımız yere ulaşmıştık.

"Ayrıca, bak."

Aniden arabanın ön kısmında yanımızda duran örtülerin arasından, gördüğüm en küçük tüfeği çıkardı. Yirmi ikilik, diye açıkladı, dedesinden babasına geçmişti ve şimdi de yedi yaşımı doldurduğum için babamdan bana geçiyordu. Sadece onunla birlikte çıktığımda ve büyük bir sorumluluk göstererek kullanabilecektim.

Doğum günü hediyemi çok beğendim ama ima ettiği şey beni daha da mutlu etmişti: Çok sayıdaki davetin ilkiydi. Endişelerimi unuttum.

"Ölçüp çukur açmama yardım et. Sonra ağaçları dikeriz. Bitirince tüfeği yükleyip ateş etmeyi öğretirim."

Çukurları bitirdiğimizde babam terle ve ben de baştan aşağa toprakla kaplıydım.

"Annen bizi azarlayacak."

"Seni de mi azarlıyor?"

67

Sonra ne olduğunu hatırlamıyorum. Sadece üç gün sonra kafam karışık hâlde yatağımda olduğumu ve annemin teselli edilemez bir şekilde, sorularıma yanıt veremeden ağladığını biliyorum:

"Ne yaptım? Ne oldu?"

O, hayatın bizi yeni bir yola götürdüğünü açıklayamadan ağlıyordu.

68

Anılarına son derece bağlı olduğunu düşünmesine rağmen, Francisco Morales Cortés o yedici doğum gününde, hevesle beklediği o cumartesi günü babasıyla birlikte çukur açtıktan sonra ve henüz ona küçük Francisco dedikleri gün neler olduğunu hatırlamayı hayatı boyunca reddetti.

Bunu o kadar çok reddetti ki kendisi bile hatırlamadığına ikna oldu. Hatırlamıyorum, dedi kendisine ve annesine, anneannesine, onu muayene eden Doktor Cantú'ya, eski ve sonra da yeni okul arkadaşlarına; sonradan eşi olacak olan kız arkadaşına, psikolog kızına, en yakın arkadaşına. Hatırlamıyorum; darbe yüzünden kendimden geçtim.

Hayatı boyunca insanlar o tek unutmayı mazur gördü; ilk başta başına aldığı darbeyi ve küçük yaşını göz önünde bulundurarak, ardından sadece şefkat göstererek ve son olarak da ilerlemiş yaşına saygıdan dolayı.

O günün detaylarını sonsuza kadar göz ardı etmek isteyen annesi, hayatta olduğu sürece onun hafıza kaybını savundu:

"Rahat bırakın. Hatırlamıyorum diyorsa hatırlamıyordur. Ayrıca neden hatırlamak istesin ki?"

69

Evet. Neden hatırlamak isteyesin ki, küçük Francisco? Hayatın boyunca olanları, tanıklık ettiğin şeyi hatırlamamak daha iyi oldu: Sadece yedi yaşında bir çocuk, o cumartesi, doğum günü, hevesle beklenen bir gün. Hayatta kalma dürtüsü o dakikaların, ilerleyen saat ve günlerin acımasız gerçekliğini zihninin derinliklerindeki karanlık bir hücreye göndermene yardım etti, böylece kısa süre sonra sağlıklı, oyuncu bir çocuk olmaya geri dönebildin, sonrasında da başarılı, dengeli, mutlu bir adama dönüşebildin.

O gerçekliği bir kafese kapattın ama anahtarı atmadın ve bugün onu gün ışığına çıkarma vaktin geldi, biliyorsun. Hikâyeyi anlatma, boşlukları doldurma vakti geldi.

Bütün boşlukları.

Yani derin bir nefes al ve hiçbir ayrım yapma: Bırak o günün anıları yüzeye çıksın. Kendi anılarını hatırla ama başkalarının anılarını da tanı ve dahil et. Rahatsız etseler bile, canını acıtsalar bile, kalbin duruyormuş gibi hissetsen bile.

70

Beklenen saatte, değirmenin en uzağındaki insanlar sessiz olunmasını istemeye başladı ve bu talep bir dalga gibi yayıldı. Rahip Pedro'nun kutsama ânında sağladığından çok daha derin bir sessizlik yaşandı: Kimse öksürmüyordu, kimse fısıldaşmıyordu, kimse yelpazelenmiyor ve başındaki örtüyü veya oturmaktan yorulan kalçalarını oynatıp tekrar yerine yerleştirmiyordu. Ve kimse geveze veya yaramaz çocukları susturmak zorunda bile kalmadı.

Nehrin kenarında herkes mutlak sessizliğin önemini anlamıştı.

Kuşlar bile anlamış gibiydi. Nehrin akıntısında duyulan tek şey suyun gücüyle itilen değirmenin büyük ahşap tekerleğinin çatırtısı ve daha yukarıda, değirmenin sürekli dönüşüne kaynak olarak akan suydu.

Değirmenin kullanılmamaktan yıkılması, yerinden sökülmeyen tekerleğinin çalışmayı bıraktığı anlamına gelmiyordu. Nehirde su olduğu sürece tekerlek, artık şekerkamışını öğütme amacını gütmese de on yıllar önce kurulduğunda amaçlanan işi yapacaktı: Dönmek.

Gelecekte bir gün bakımsızlıktan o da yıkılacak ve çürüyecekti. O zamana kadar, terk edilmişliğiyle köyün çocuklarına eğlence kaynağı olmuştu, yukarı doğru dönen tekerleğe asılıp kim daha fazla dayanacak yarışı yapıyorlar, ayrıca kimin eksiksiz turu tamamlayabileceğini de öğrenmeye çalışıyorlardı: Çocuklardan birinin hayatını tehdit etmiş, çok tehlikeli bir

oyundu bu: eksiksiz turu gerçekleşince çocuk tekerleğin altındaki bir dala takılmış ve sudan dışarı çıkamayacak hâle gelmesine ramak kalmıştı.

Havanın soğuk olduğu ve anne babalarının da yanlarında olduğu o gün, hiçbir çocuk bu iddiayı kazanmaya çalışmadı.

O gün aileler nehir kıyısında yedi, içti, sohbet etti, güldü, oynadı ve hatta, vadedilen saate kadar zamanın daha hızlı geçmesini amaçlayarak uyukladı.

Zamanı gelmişti.

O zamana kadar saatlerdir hareketsiz kalan, arılarının eşlikçiliğini ve sohbetini özleyen ve küçük Francisco'nun yokluğuna üzülen Simonopio, nehrin içindeki büyük taştan oluşan ayrıcalıklı konumuna rağmen kayalık koltuğunda beklentiyle kıpırdandı. Aniden, o zamana kadar ortalığa çıkmamış olan Bonilla üzerinde sabahlıkla belirdi. Simonopio onun sabahlığı çıkarmak zorunda kalmaktan pek memnun olmadığını gördü: Ne kadar büyük yeteneklere sahip olsa da ve bu yetenekleri suyun altında sergileyecek olsa da soğuktan üstün değildi. Belki hasta olmaktan da korkuyordu ama köy halkını suda müzik gösterisini seyretmeye davet etmişti ve Montemorelos'tan insanlar bile bunu seyretmek için kalkıp gelmişti. Geri adım atmasının veya tarihi değiştirmesinin yolu yoktu: Yüklü bir para toplamıştı ve şimdi sözünü tutmak zorundaydı.

Sonunda sabahlığını çıkardı, muhasebeci oğluna teslim etti ve tekerleğin tam karşısında sıçrayarak suya atladı ve dibe kadar indi.

71

Kulaktan kulağa yayılan şarkının ilk notalarını kimse tanıyamadı ama önemli değildi: Bonilla şarkı söylüyordu. Suya daldığını görmüşlerdi ve şimdi de sesi ve söylediği şarkı kalabalığın içinde duyuluyordu. Herkes, yalancı sualtı şarkıcısına atmak üzere yanında çürük sebze ve meyve getirmiş olan şüpheciler bile, bir ağızdan sesli bir hayranlık nidası çıkardı. Gerçek Mucize Bonilla suyun altında şarkı söylüyordu: Herkes duyabiliyordu ama yine de bazıları daha iyi duyabilmek için, arkada kalanlar da bir şeyler görebilmek amacıyla öne doğru eğildi.

Oturun, göremiyoruz, duyamıyoruz sesleri henüz başlamış olan konseri biraz gölgeledi ama o sırada rahatça görebilecek konumda oturanlar farklı nedenle protestoya başlamıştı bile. Evet, kendini Gerçek Mucize olarak adlandıran Bonilla suyun altında ve herhangi bir cihaz kullanmadan şarkı söylüyordu ama aslında suya gömülü değildi, tekerleğin sürekli dönüşüyle oluşan kalın bir su akıntısının arkasındaydı. Orada, nehrin sağlam zemininde durmuş, detone ama güçlü bir sesle kendi bestelediği bir şarkıyı söylüyordu. İzleyici kitlesi ne şarkıcının ne de şarkının bir mucize olduğuna karar verdi ve şikâyete başladı zira bir su akıntısının altında –açık havada ve bir değirmenin marifetiyle oluşmuş olsa da– nefes almak için bir cihaza veya mikrofona ihtiyaç duymadan şarkı söylemek, tıpkı Bonilla gibi, herhangi bir beceri veya ustalığa gerek kalmadan herhangi birinin yapabileceği bir şeydi.

"Ne oldu?"

En arkadakiler değirmenden akan suyun ardındakı Bonilla'yı göremiyordu. Öndekiler genel hoşnutsuzluğa katılmaları için, istekli bir şekilde onlara durumu anlattı. O gun bir hileyle karşılaşacaklarını bilerek oraya gidenler bile gücendi ve kendini kandırılmış hissetti: Bonilla'nın hilesi fazla ucuzdu ve ödedikleri yirmi senti hak etmiyordu.

Simonopio hile falan beklemiyordu: Oraya bir mucize görmek için gitmiş ve bu mucizenin Bonilla suya daldığında başladığını düşünmüştü. Kalbinin heyecandan bir anlığına durduğunu hissetmiş ama onun su akıntısının ardında belirdiğini görünce kalp atışları da normale dönmüştü. Bonilla'nın söylediği şarkı güzel bile değildi: Katırı ölen bir adamın çektiği acılar kimin umurundaydı ki? Bu, haftanın her günü, herkesin başına geliyordu.

Simonopio izleyicilerin neden bu kadar sinirlendiğini anlamıyordu: Bonilla yalan söylememişti ki: Söz verdiği gibi suyun altında şarkı söylüyordu. İnsanlar –kendisi de– bu vaatten ne anlamak istiyorsa onu anlamıştı. Hızla Bonilla'ya olan ilgisini yitirdi ve insanların yüzlerine, seslerine, öfkeli enerjisine odaklandı ama diğer izleyicilerin gürültülü ve lanetler okuyan şikâyetlerine katılmak içinden gelmedi: Kendini kandırılmış değil de hayal kırıklığına uğramış hissediyordu. Elinden gelse o anda gitmek için suya atlardı ama gittikçe daha fazla öne doğru sıkışmaya ve Bonilla'nın muhasebeci oğlundan paralarını iade etmesini talep etmeye başlamış insanların arasından geçmek istemiyordu. Bağırışlardan ve şikâyetlerden bıkmış bir hâlde, yerinde hareketsiz otururak her şeyi ve herkesi aklından çıkarmaya çalıştı. Ama kolay değildi.

Artık yeterdi: Yeterince bağırışa ve yeterince negatif enerjiye maruz kalmıştı. O buz gibi kayanın üzerinde yeterince oturmuştu. Bıkmış hâldeydi, artık soğuğu da hayal kırıklığını da görmezden gelemiyordu. Son beş gününü birinin nasıl olup da suyun altında şarkı söyleyebileceğini hayal ederek geçirmiş ve buna tanıklık etme uğruna, küçük Francisco'nun

onunla ve babasıyla paylaşmaktan büyük zevk alacağı davetini reddetmişti.

Çocuktan özür dilemeye karar verdi ve ona anlatacağı bir mucize olmasa da Simonopio onun kimlerin protesto amacıyla Bonilla'ya yemek artıkları atmaya başladığını dinlerken eğleneceğini biliyordu. Ayrıca, Bonilla'nın arkasına saklandığı su akıntısının çok kalın olduğunu ve domates veya ekmeğin onun ötesine geçemediğini de anlatacaktı: Suya doğru atılan bombalar doğrudan nehre gömülüyordu. Bonilla'nın müzikal becerisinin meyvelerini, ancak biri sert bir şekilde portakal atmayı akıl edince, darbe şeklinde almaya başladığını anlatacaktı. Sosyal kulübün müdavimi hanımefendilerin bile, saatlerdir beklemekten bıkmış, buz kesmiş ve sıkılmış hâlde, zarafeti bir kenara bıraktığını ve o sürü tepkisine dahil olarak, özel kulüplerine veya Villaseca'daki birinci mevki çadırlarına girmelerine izin vermedikleri insanlar gibi konuşmaya ve bağırmaya başladıklarını anlatacaktı ve bunun onu güldüreceğini biliyordu. Simonopio henüz yer değiştirmeye cesaret edememişti ve gösteriyi seyretmek için o kayanın üstünü seçmenin iyi bir fikir olmadığını kabullendi. Şimdi, insanlar oradan ayrılmaya karar verene kadar yerinde kapana kısılmış gibiydi zira yüzerek nehrin daha uzak olan karşı kıyısına çıkmak işine gelmiyordu: Daha fazla ıslanmasına ve eve daha uzun yoldan dönmesine neden olacaktı.

Sabırlı olmaya karar verdi. İnsanlar paralarını geri alarak veya almadan gitmekte gecikmeyecekti, o zaman kendisi de La Amistad'a geri dönebilecekti.

Artık iki Francisco'ya katılmak için çok geçti ama onları görerek, hissederek beklemek çok daha keyifli olacaktı. Onları yakında hissederek. Bedeni o taşa hapsolmuştu ama zihnini uçurabilirdi, o da öyle yaptı. Kendini okunan lanetleri, kendisine veya başkalarına ait hayal kırıklıklarını, şikâyetleri, atılan portakalları, çuvallayan şarkıları, sentleri ve pesoları unutmaya zorladı ve o zaman vaftiz babasının ve küçük Francisco'nun

olduğu yere gitti. Uyum dolu bir güne doğru uçtu. Mideye dokunan bir sucuk ve mecburen ertelenen bir tüfekle nişan alıp ateş etme isteğini hissetti. Toprakta kötü açılmış çukurların ve dikilecek ağaçların yanına kadar ulaştı. Verimsiz ve hasım toprağın ağırlığını hissedince nefesi kesildi. Onları seyreden gözlerdeki nefreti gördü ve onlara doğru nişan alacak bir dürbünün ardındaki kararlılığı hissetti.

O zaman kalp gerçekten durduğunda ne hissedildiğini anladı. Bir atış, iki atış. O zaman bir atış, iki atış duran kalbin, yaşamak için tekrar atması gerektiğini hatırlayınca ne hissettiğini anladı, o ilk atışın ardından sanki göğüs ikiye yarılmışçasına acısa bile. O zaman kişi uyumadığı hâlde sonsuza kadar düştüğünde, dünya yıkıldığında hissedilen dehşeti tanıdı. Hiçbir uyarı veya kontrol olmaksızın, ama aniden, bir bedeni ona sığmayan, içinde gizlice saklayamayacağı çok büyük bir acı istila ettiğinde, bir sonraki âna geçmek, hayatta kalmak için o acıyı dışarı atması veya kendi varlığını terk etmesi gerektiğini anladı. Dışarı atması veya patlaması gerektiğini.

Nehrin buz gibi sularına atlayıp önce yüzerek sonra da koşarak kıyıya çıkmadan ve insanların oluşturduğu düğümün içine dalıp hız kaybetmeden, yoluna çıkan herkese çarpmayı umursamadan ilerlemeden önce, Moraleslerin o garip çocuğu, o gün olaya tanıklık eden herkesin dilsiz olduğunu sandığını belirttiği o çocuk, kimsenin hayatı boyunca duymadığı kadar şiddetli bir çığlık attı. En çaresiz çığlığı. En acılı çığlığı. Şaşkınlık içinde, Bonilla'ya yöneltikleri şikâyet ve bağırışları aniden kestiler.

O ağıt nereden çıkmıştı veya neye yönelmişti? Onun hızla daga doğru –bazıları içine şeytan kaçmış gibi, diyecekti– uzaklaştığını gören oradakilerin hiçbiri bunu açıklayamadı. Neredeyse bütün günü üzerinde geçirdiği taşta, kimsenin almadığı bir çift ayakkabı kalmıştı.

72

"Seni de mi azarlıyor?"

Bu çocuk ne biçim sorular soruyordu!

Beatriz tabii ki durum gerektiriyorsa onu da azarlıyor ve aklının başına gelmesini sağlıyordu ama Francisco Morales bunu en azından o gün oğluna itiraf etmeyecekti, o da bütün babaların içgüdüsel olarak yaptığı şeyi tekrarladı: Soruyu geçiştirdi, yanıt vermekten kaçındı ve konuyu değiştirdi.

"Haydi bakalım, ağaçları dikelim."

Baba ile oğul portakalları yaklaştırmak için at arabasına bindi. Ağaçlar bir yetişkin için fazla ağır değildi ama ağırlık ve boyut yan yana gelince yedi yaşındaki bir çocuğun onları zarar vermeden taşıması kolay olmayacaktı. Francisco oğlunun kendi hareketlerini taklit ettiğini ve bakışlarını kaldırarak onun onayını beklediğini gördü ve şöyle düşündü: Bir ilişki böyle kurulur, Beatriz'in söylediği gibi yavaş yavaş, acele etmeden, olması gerektiği kişi olmayı ona böyle öğretirim. Acele etmemeyi unutmayayım da: Beatriz beni bir de bu yüzden azarlamasın da.

Arabadan indi ve bütün ağaçları indirdi. Ardından oğlunun elinden tutup düzensiz zemine doğru atlamasına yardım etti. Küçük Francisco sadece aşağı inip ayaklarını yere basmakla yetinmedi, uçuşu uzatmak ve bu kadar basit bir hareketten heyecan verici bir macera yaratmak için ayaklarından güç alıp yukarı sıçradı. Baba Francisco kendisinin de aynı şeyi yapmayı ne zaman bıraktığını düşündü: Yere nasıl ineceğini veya ne so-

nuçlar doğacağını bilmeden, gerekenden daha fazla sıçramak. Bostanının ama ondan da önce hayal gücünün ve cesaretinin meyvesi olan ilk portakal ağacını eline alınca, tarım düzenini ve belki de bir köyün tarihini değiştirmeye cesaret etmenin de biraz önce oğlunun tüm güveniyle yaptığı gibi sıçramaya denk olduğunu düşündü.

Yıllardır gösterdiği çabaların sonucundan memnun hâlde, ilk ağacı sonsuza kadar kök salacağı yere yaklaştırdı.

O zaman uzakta, tepedeki onları gördü: Espiricueta oğluyla birlikte gelmişti. Geç gelmişti ama sözleştikleri yerdeydi.

73

Dur lütfen. Nefes alamıyorum. Kenara çek. Bir dakikalığına arabadan inmek istiyorum. Sadece bir dakika. Eve dönmenin bu kadar zor olacağını düşünmemiştim ve benim için evim, şimdi ölmekte olan ve ölü ağaçların çevrelediği, atalarımın planladığı bu yolla başlıyordu.

Ölümsüz olacaklarını, asla yaşlanmayacaklarını, asla ölmeyeceklerini sanmışlardı. Şimdi bir de onlardan geriye kalana bak.

74

Yedi yaşına kadar küçük Francisco olarak seslendikleri Francisco Morales, o sabah onu evinden alan taksiden, yaştan ve kullanılmamaktan körelmiş olan vücudunun izin verdiği kadar hızlı bir şekilde indi.

Genç taksi şoförü ona şaşkınlıkla ve telaşla bakıyor. O kadar ileri yaşta birinin arabasında ölmeye karar vermesinden korkuyor zira her şeyden önce, kısa ömründe hiç ölü görmedi, ayrıca ölümün vardığında ne kadar kirli olduğunu da bilmiyor ve merak ediyor. Belki de çok kirli olduğuna karar veriyor, dolayısıyla ihtiyarın ölecekse bunu kendisine ait olmayan arabanın dışında yapmasını tercih ediyor. Arabanın sahibine açıklama sunmak ve genel temizlik masrafını kazancından düşmek istemiyor, bu yüzden ihtiyar adamın kenara çekme talebine ânında yanıt veriyor.

Arabanın el değmemişliğini korumak önceliği ama yolcusunun arkasından inmesini sağlayan şey de merakı: Şeyleri o hâlde bırakamaz. İhtiyar adamın son nefesiyle birlikte dinlemek zorunda kalsa bile, hikâyenin sonunu öğrenmesi gerek.

O sabah Francisco Morales taksi durağını aradı. Normalde bu işi dul kaldıktan sonra kendini çocuklarına adamış olan ve onun kâhyalığını ve hemşireliğini yapan Hortensia adındaki kadın hallederdi. Kendisi bir hemşireye ihtiyaç duyduğunu düşünmüyordu, hâlâ en temel fizyolojik ihtiyaçlarını yardım almadan kendi başına halledebiliyordu ama ona bakacak birinin olmasına da itiraz etmiyordu.

Hortensia'ya dadı diye seslenmiyordu: Onun yaşında bu

gülünç olurdu ama onunla Pola dadısının arasında ne fark vardı ki?

Sadece özen farkı vardı. Önemsiz bir şey.

Onun yaşındaki biri için alışılmadık dürtüsüne boyun eğerek telefon etti. O sabah on beş yıldan uzun bir süredir onu Hortensia'yla bir araya getiren günlük rutini sürdürmeye hazır bir hâlde uyanmışu. Mesafeli bir arkadaşlık rutini: Kadın mutfaktan ve kendisi de çocuklarının bir Noel'de hediye etiği ve kendisinin evcilleştirip beden hatlarına göre şekillendirdiği rahat *lazy boy*'undan. Şimdi, o koltuğun kalıcı yumuşak kucağında günün bütün saatlerini geçiriyor ve sadece, sürekli yakınlıktan ondan çok daha önce bıkan arkaya yaslanabilen zarif sallanan sandalyesinin kalçasını dürtüp çimdiklediğini hissedince kalkıyordu.

Bazen, bir seferinde Paris'te gördüğü Rodin'in mermer *Düşünen Adam* heykeline dönüşüyormuş gibi geliyordu, sonsuza kadar aynı pozisyonda oturuyor, koltuğunu *lazy boy*'unun diğer özelliği olan bacakları yükseltmek için arkaya yaslamaya bile kalkışmıyordu.

Saatler böyle kendi başlarına ve hiç uyarmadan geçip gidiyordu. Buharlaşıyordu. Orada, kapalı perdelerle ve karanlık ortamda, çocuklarından birinin, torununun veya torununun çocuğunun ziyaretleri arasında, televizyon dünyaya açılan bir pencereymişçesine sürekli olarak açık olmasına rağmen, gözlerini ve kulaklarını kapatıp oturuyordu. O ışıklı küpte, o aptal kutusunda zaten bilmediği ne görebilir veya duyabilirdi ki? Uzun ömründe her şeyi görmüştü ve hiçbir şeyin tekrarını seyretmek istemiyordu. Çünkü bazen her şeyin bir tekrar olduğunu düşünüyordu: Aynı hatalar, aynı telaşlar ve yüzler değişse bile, aynı hükümetler.

Hiç sürpriz yok. Asla.

O da gözlerini ve kulaklarını kapatıyor, hatırlama için geçmişe kapanıyordu zira tahammül ettiği tek tekrar hayatını doldurmuş olan anıların tekrarıydı.

O gün ahizeyi kaldırıp bir uzman gibi taksi çağırmıştı.

Cüzdanını parayla doldurmuş ve her zamanki gibi mutfakta lezzetli çorbalarından birini yapmakta olan Hortensia'ya hiçbir şey söylemeden öğle güneşinde, gecikmeden gelen taksiyi beklemeye çıkmıştı. Para ödeyen bütün yolculardan beklenceği üzere arka koltuğa oturmadı: Her şeyi açık gözlerle görmek için öne oturdu.

"Linares'e gidelim."

Hem gidiş hem de dönüş yolculuğunu, ayrıca benzin parasını ödeyecek kadar parası olduğunu garanti ederek genç şoförün itirazlarını bastırdı. Gerekirse bütün günün bedelini ödeyecek kadar parası vardı.

Yolu engelsiz görebildiği öne oturdu, istediği hikâyeyi, modern acelelerin tutsağı olan çocuklarının veya torunlarının sürekli sözünü kesmekten bölük pörçük dinleyebildikleri hikâyeyi anlatmaya koyuldu.

"Bir seferinde tren geldiği için bir köprüden atladığın doğru mu?" diye sormuşlardı.

"Evet."

"Ne oldu peki? Nasıl kurtuldun?"

"Bizi bir firavuninciri çalısı kurtardı."

"Peki ne hissettin?" Dinleyicisi soruyu yönelttikten hemen sonra her zamanki gibi soruya ve ardından sohbete olan ilgisini yitiriyordu çünkü cep telefonu çalmış veya Facebook'ta bilmem ne için etiketlendiğine dair bildirim ya da ailenin yeni kuşağının bir üyesinin yer aldığı bir anaokulu fotoğrafını içeren bir mesaj gelmiş oluyordu.

"Bak. Görmek ister misin?"

"Gözlüklerim yanımda değil, teşekkürler."

O gün, taksici bir ihtiyarın hikâyesiyle ilgilenmese bile onu eksiksiz anlatmaya kararlıydı. Hep hatırlamıştı, ama hayat onca dulluk, onca ihtiyarlık, onca sessizlik, hareketsizlik ve onca yalnızlıkla durduğundan beri, hikâyesinin detayları gittikçe daha canlı, daha renkli, daha şimdideydi. Her zamanki gibi onları sınırlamaya, bastırmaya çalıştı ama hikâyeler o

gün özgürlük, hava, ışık isteyerek onu şaşırtmıştı. Sanki hepsi bir arada ona saldırmaya, onu duyularla, geleneğin kabul ettiği beş duyuyla ve onun var olduklarını kabul ettiği ama asla erişemediği, kullanamadığı veya anlayamadığı diğer duyularla doldurmaya karar vermiş gibiydi: Simonopio'nun çocukken bahsettiği ve kendisinin incelemeye ve geliştirmeye sabrı da vakti de olmadığı duyularla.

Sürekli direnmekten yorulan Francisco pes etmişti.

Şimdi girdaplar oluşturan anıların içeri girip dışarı çıkmasına izin vermek zorundaydı, yoksa patlayacaktı. Şimdi onunla konuştuklarını, onu çağırdıklarını, uzun yıllardır bir şeyin onu çağırdığını ama kendisinin görmeyi ve dinlemeyi reddettiğini veya devasa bir şehrin günlük hayhuyuna gömülmüş hâldeyken bunu yapmasının imkânsız olduğunu anlıyordu.

O gün gelgelgel çağrısına icabet etmek ve hiçbir zaman, gençken bile başrolünde olduğunu düşünmediği hikâyesini tekrar yaşamak zorundaydı. Sonunda eksiksiz olduğunu sandığı o hikâyedeki gizli boşlukları doldurabiliyor ve anlıyordu. Camlar açık olmasına rağmen havasız kaldığı için arabadan indi.

Ama aşağı inmek durumunu iyileştirmedi, Francisco Morales kendini hâlâ havasız kalmış hissediyordu, sanki gideceği yere ulaşana kadar havasız kalmış hissedecekti. Sanki hikâyesini daha önce hiç yapmadığı gibi anlatana kadar havasız kalacaktı: Simonopio'nun ona öğretmek için uğraşıp durduğu ve onun ancak şimdi kabullenmeye başladığı yeni dairesel bakışla. Şimdi, ele avuca gelmez bir oğlun yeni, deneyimli ve yaşı geçkin annesini anlamasına ve içinin ona karşı şefkatle dolmasına yol açan aynı bakışla. Carmen'i ve hatta Consuelo'yu anlamasına, babasının üstesinden geldiği zorlu sınavları kavramasına ve onu sadece basit ve acı bir anekdot olarak değil de midesinde ve hücrelerinde anlamasına yardımcı olan bir bakışla. Öldüren kıskançlık ve kinin nedenlerini affetmek değil ama anlamak ve Simonopio'nun dünyasını kendisininmiş gibi çözüp kabul etmek için.

75

Ama Simonopio'nun görüntüsü zihnini istila ediyor, Francisco; ve bu görüntü, hatırlamayı çok sevdiğin sakin bakışı ve comert gülümsemeyi içermiyor: Fazlasıyla kısa bir süre boyunca Şimşek'in dizginlerini çekerek seni mutlulukla okula götüren arılarıyla ve güneşle çevrili delikanlının görüntüsü. Şu anda gördüğün portre giderken yanında götürdüğün ve uzakta olduğun bütün o aylar boyunca sana eşlik etmiş olan portre değil. Şimdi, yıllar sonra onda gördüğün yüz, filtresiz, örtbas ve nezaket olmaksızın, mutlak acı çekişin yüzü.

Aniden içini hayatının en büyük acısının ya dışarı çıkarıp atacağın ya da seni öldürecek acının istila ettiğini hissediyorsun. O acının başkasına ait olduğunu anlıyorsun ama seni de ilgilendiriyor. Geçmişten geldiğini biliyorsun ama sana ancak bunca yılın ardından ulaştı. Şimdi o acının adının Simonopio olduğunu biliyorsun. Kalan az miktarda sağduyunla biraz düşünüyorsun zira soluk borun kapalı ve ciğerlerine ulaşan az miktarda hava kanına çok az oksijen gönderiyor ve aklıselim bir karar vermene zar zor yetiyor. Büyük, Simonopio'nun doğum günün olan o cumartesi günü attığıyla yarışacak bir çığlıkla acıyı bastırmak için ihtiyar bedeninde enerji olmadığından, tek seçeneğin hikâyeyi anlatmayı sürdürmek.

Yol boyunca sormadığın ve o da söylemediği hâlde artık adının Nico olduğunu bildiğin taksi şoförüne doğru dönüyorsun.

"Daha iyiyim. Devam edelim mi?"

Evet, Francisco. Kiralık arabaya bin. Hedefine ulaş. Devam et, Francisco. Anılar ve acılar, hepsi, senin, başkasının, baştan sona, sana ihtiyaç duyuyorlar. Acıtıyor ve daha da acıtacak, ama doğru yoldasın.

76

Simonopio yolu kısaltmak zorundaydı. En hızlı olan patikayı seçti ve bütün hızıyla koştu.

Kalp atışlarını hissedemiyordu. Nefesini kontrol edemiyor veya sıradaki tepenin ötesini göremiyordu. Kalbinin attığını, nefes aldığını ve görüş mesafesinin dışında da dünyanın var olduğunu biliyordu çünkü o hayattaydı, hareket ediyordu ve aklında bir hedef vardı. Hava soğuktuysa da o artık hissetmiyordu. Artık umurunda değildi. Taşların, dalların ve dikenlerin üzerinde, dürtüsünün rehberliğinde yalınayak yürüyorduysa, sadece tek bir sağlam ve hızlı adım atabilirdi, ardından bir tane daha, bir tane daha ve her şeyin onu çağırdığı, hayatı boyunca çağrılacağını bildiği yere yaklaşmak için gereken bütün adımları atıyordu.

Her adımda, içinden acil ve tekrarlayan çağrısını gönderiyordu: Gün bugün, bugün gelin. Kaygıdan sağırlaşmıştı, yanıt alıp almadığını bilmiyordu. Çizikleri umursamadan, hiçbir şey için durmadı. Son ziyaretinden beri tekrar uzamış olan dikenli bitkilerin arasında dikkatle kendine yol açmak için bile hızını kesmedi. Sadece orada dolaştığında seyredebildiği bir açıdan en yüksek tepelere doğru aniden açılan manzarayı seyretmek için, normalde yaptığı gibi durmadı. Dikkatsizce yoluna çıkan bir tavşanın rahatça geçmesi için durmadı. Hayatında ilk kez, dağda telaş veya hasar yaratmayı umursamadan koşuyordu ve o bölgede gezinen ayıyla karşılaşmış olsaydı bile durmazdı veya yolunu değiştirmezdi.

Kat edecek uzun bir yolu ve kısa süresi vardı: Aslanla kır kurdu arasındaki savaşın günü gelmişti ve o da randevusuna gidiyordu.

Zamanında varıp varamayacağını bilmiyordu.

77

Elinde değildi: Uzaktan, tepenin üzerinde ayakta duran Espiricueta'yı görmek onu memnun etmemişti.

Doğru: Sözleşmişlerdi –gerçi o iptal olduğunu düşünmüştü– ve onunla çalışmak küçük Francisco'yu o gün yanında getirmesinin altında yatan nedendi, ama yalnız başlarına geçirmekte oldukları o zamanı şimdi başka kimseyle paylaşmak istemiyordu. Birlikte bir işe başlamışlardı ve yine birlikte bitirmelerini istiyordu. İlk baştan beri yardım almış olsaydılar, Espiricueta zamanında gelmiş olsaydı, aynı işin sadece birkaç dakika süreceğini biliyordu ama beceriksiz bir kazıcı olan kendisi ve çıkarabildiğinden daha fazla toprağı çukura geri gönderen küçük bir çocukla bu iş yaklaşık iki saatte bitebilmişti.

Şimdi ilk ağacı çukurunun kenarına getirmişken, Espiricueta'dan ertesi gün gelmesini istemeye karar verdi. O ağaçları kendileri dikeceklerdi ve küçük Francisco, çocukken babasıyla birlikte bir bostan kurduklarını hep hatırlayacaktı.

O günkü iş küçük Francisco için de kendisi için de henüz bitmiyordu ama önemli değildi. Oğluyla birlikte çalışarak ve soğuğa rağmen terleyerek eğlenmişti ve görünüşe bakılırsa çocuk da eğleniyordu. O gece eve elleri su toplamış hâlde ve aç bilaç ama iyi yapılmış iş ve diktikleri beş ağaçtan çok daha önemli olan başarıları sonucunda memnun döneceklerdi.

Çalışarak geçen o uzun günün ardından baygın düşeceklerini tahmin etti. Selamlama niyetiyle, karşılık bekleyerek elini kaldırdı. Gelgelelim Espiricueta'nın elini kaldırmasının nede-

ni onun beklediği gibi selamına karşılık vermek değil, mavzenni omzuna yerleştirip acele etmeden, hedefini vurmak isteyen deneyimli her nişancı gibi nefesini tutarak nişan almaktı.

Baba Francisco Morales'in Anselmo Espiricueta'nın onun arkasındaki birine nişan almadığını fark etmesi ve çiftçinin ona kendisinin verdiği ve atış becerisini geliştirmesi için talim yapmasında ısrar ettiği silah ve mermilerle ateş edeceğini dehşet içinde kavraması sadece birkaç saniyesini aldı. Ancak o anda, hedefinin kendisi ve oğlu olduğunu anladı.

Sadece bir an.

Küçük Francisco'yu kendi bedeniyle koruma niyetiyle arkasını dönüyordu ki silah sesi duyuldu ve hâlâ kendisine ait olan arazideki iki dağ arasında yankılandı.

78

Anselmo Espiricueta, anlaştıkları gibi patronun çağırdığı yere gitti. Erken saatte, çalışmaya başlamak için olağan vakit olan gün doğumunda oğluyla birlikte oraya vardı ama patron henüz gelmemişti ve birkaç saat boyunca soğukta ve aç karnına, bir tepenin zirvesindeki ağacın gövdesine yaslanarak oturduktan sonra, Espiricueta oğlunun ısrarıyla vazgeçmek, Francisco'nun umursamazlığına sinirlenmiş hâlde eve dönmek üzereydi.

İşçinin zamanıyla patronun zamanı bir değil, sonucuna vardı, söz vermesine rağmen patron randevusuna gelmemişti. O zaman hayal kırıklığı hissetti: O günün gelmesini hevesle beklemişti ve nedeni ekinleri değiştirmekten duyduğu heyecan veya o gün nehirdeki konsere giden herkes gibi merak değildi; uzun yıllardır planlamakta olduğu hayat nihayet o gün başlayacağı için hevesleniyordu.

Morales'in o gün için Espiricueta'ya verdiği randevuyu Espiricueta tehdit olarak algılamıştı ama birinin bunu yapmaya cesaret edeceği son seferdi bu: Kendisi ise karşılığında yerine getirmeye kararlı olduğu bir söz vermişti. Ve bu sözün portakal ağaçlarıyla ilgisi yoktu.

Aklında bu düşünceyle Anselmo, anlaşılmaz değişikliklerle, her zaman olduğu gibi sadece onun ve ailesinin işine yarayacak değişikliklerle elinden almak isteyen kişiye karşı toprağını savunma fırsatının bir daha eline ne zaman geçeceğini bilemeden o tepedeki yerinde kaldı. Akşamüstü olduğun-

da midesi şikâyete başlamıştı ki ağaçlar ve küreklerle yüklü arabayla geldiklerini gördü. Patrona hizmet etme dürtüsüyle hareketlenen oğlunu durdurdu.

"Hayır, oğlum. Bugün hayır."

Açlığı unuttu. Soğuğu unuttu.

Böylece, itaatkâr işçisinin gelmesini beklemek için durmayan patronun görüş mesafesinden uzakta, o baba ile oğul beceriksizce beş çukur açmaya uğraşan diğer baba ile oğlu seyretti ve onları uzun boylu, beyaz tenli ve zarif, beceriksiz çiftçiler olarak görünce hep inandığı şeyi doğruladı: Toprak, atının tepesinden ellerini bile kirletmeden denetleyene değil, onu işleyene, çalışmayı bilene, tohum ekmeyi bilene aitti.

"Bu toprak benim."

Yıllar boyunca beklemişti ve toprağını yabancı ayaklardan temizlemek için bir gün daha geçirmeyecekti. Bedenindeki ve ruhundaki bütün sabrı, becerebildiği bütün bekleyişi, bütün sessizliği uzun süre önce tüketmişti.

O kadının sessizliğini sona erdirmek için yakından, mümkün olan en yakın mesafeden, özellikle de onu suçladığı şeyleri –sana baktığımda sen bana bakmadın, şimdi başka kimseye bakamayacaksın– kulağına fısıldamıştı, terli bedenleri el ele, göz göze ve göğüs göğüse, biri yaşamak ve biri de öldürmek için boğuşmuştu ve sonunda tırnakları ve dişleriyle onu hayattan sökûp almanın zevkini derisinde hissetmiş, son kez nefes aldığını duyma keyfini yaşamıştı, şimdi de aynı şeyi ama bu sefer uzaktan, uzun süredir talim yaptığı ve kadın yokluğunda bir âşığı okşar gibi okşadığı mavzeriyle yapmaktan kesinlikle çekinmiyordu.

O gün sesinin ve iradesinin bir gök gürültüsü kadar güçlü yankılanan mermi sesleriyle duyulmasını istiyordu.

Patron çocuğuyla birlikte ilk ağacı yerine yaklaştırmayı başarmıştı. Ama Anselmo Espiricueta topraklarında o ağaçlardan birine bile izin vermeyecekti. O zaman görülmek için ayağa kalktı. Patron her zamanki kibriyle ona selam verdi ve o

da ilk kez sergilediği kibriyle, tüfeğinin namlusunu ona doğru çevirdi.

Francisco Morales'in o kısacık anda, yaklaşık üç yüz adımlık mesafede düşündüğünün tersine, Espiricueta'nın ateş etmeden önce derin nefes alma veya nefesini tutma alışkanlığı yoktu. Patronunun başına doğru nişan alan Anselmo Espiricueta yıllardır talimleri sırasında yaptığı şeyi tekrarladı.

Şarkı söyledi.

Kaya kartalı uçtu
ve saka kuşu gerildi.
Eşeğin dizginleri eline alacağı
zaman geldi...

Ve ateş etti.

79

Simonopio patlamayı duyduğunda yaklaşmıştı. Yakındı ama fazla uzaktı, fazla geçti ve şimdi soluduğu hava değişmişti: Şimdi yanmış barut ve ölüm kokuyordu ve atışın ardından dağlardaki mutlak sessizlik kulaklarını patlattı ve kalbini deldi.

80

Francisco merminin darbesini hissetmedi.

Sadece, neler olduğunu anlayamadan vücudunun iradesini yitirdiğini, kendini kaybederek yüzüstü düşmekte olduğunu ve bütün ağırlığıyla küçük oğlunun üzerine yığıldığını hissetti.

Bir anlığına iradeli dikeylik ile mutlak yataylık arasında, zihin açıklığı ile karışıklığı arasında asılı kalan Francisco, düşüş sona erdiğinde –düşmeyeli uzun zaman olmuştu, şimdi neden düşüyordu?– küçük Francisco'ya eve dönme zamanlarının geldiğini, kendini yorgun hissettiğini ve ağaç dikme işini o gün tamamlamayacaklarını söylemeyi düşünecek zamanı buldu; ama yarın geri döneriz, tamamlarız, sularız ve büyümelerini seyrederiz, göreceksin, ağaçlar hızlı büyür, hızla meyve verir ama onları böceklerden, soğuktan, kuraklıktan, Reform'dan korumak gerek. Göreceksin. Büyüdüğünde göreceksin: Bugün diktiğimiz ağaçlar bol miktarda meyve verecek ve sen üstleri başları toprak olsun diye kendi çocuklarını getireceksin, anneleri onları azarlasın diye getireceksin, çünkü anneler öyle yapar: Seni sevdikleri için azarlar, onlar yapmazsa bizi kim düzeltecek, oğlum?

Ardından ağaçları dikme işini tamamlamadıklarını hatırladı: Merak etme, ama umarım biri onları sulamayı hatırlar çünkü ben yorgunum ve belki yarın gelmem. Belki de Beatriz beni şımartsın diye yatakta kalırım. Birazdan, yapabildiğimizde arabaya bineriz, o sıcak çikolata ve senin için yaptığı pastayla

bizi bekliyordur, tamam üstünü başını kaplayan topraklar yüzünden bizi azarlamak için de bekliyor olabilir: Bazen anneler öyle yapar ama merak etme, oğlum, bugün senin doğum günün ve ben her türlü şikâyeti yasaklayacağım.

Hayır. Yapabildiğimde, diye düşündü –artık yerde yüzüstü yatıyordu, bir taşa çarptığı sol şakağındaki darbeyi hissediyor ve ağzına dolan toprakları tükürmeye çalışsa da başarılı olamıyordu–, biraz soluğumu toparlayınca Francisco'ya en iyisi eve bensiz dönmesini söyleyeceğim.

Annene birazdan, yapabildiğim anda döneceğimi söyle. Beni akşam yemeğine beklesin, sana pasta yaptı. Bugün senin doğum günün. Bugün sana her şeyi öğretmek istiyordum ama o izin vermedi. Dedi ki: Yavaş yavaş, Francisco. Evet, yavaş yavaş. Ama bugün yoruldum. Bana bak, düştüm. Sen git, ama gölgeden git. Beni bırak da gölgemde dinleneyim. Mumlar yanıp tükenmeden önce pastana yetişmek için koş, hemen tükeniyorlar. Sönecekler, ama en iyisi sen söndür, hızla üfle, ben artık yapamıyorum. Ben burada kalıp yapabildiğimde ağaçları sulayacağım, yeni ekilen ağaç sulanmazsa kök salmaz. Kökler önemlidir, Francisco. Kökleri sula. Haydi Francisco, evden uzaktayız. Koş, mumlar sönecek. Ben senin gitmeni seyrediyorum, Francisco. Haydi. Neredesin? Gittin mi?

O zaman duydu: Altındaki topraktan geliyora benzeyen küçük bir iç çekiş, küçük bir inilti. Küçük Francisco'nun üzerine düştüğünü korkuyla anladı – hatırladı. Endişe içinde, oğlunun o kadar sakar, düşen ve onu kendi ağırlığıyla ezen bir babayla tekrar işe gitmek istemeyeceğini düşündü. Çıkmasına izin vermek, nefes almasına izin vermek için hareket etmesi gerekiyordu ve yapabildiği anda bedeninin altındaki o tutsağı özgürlüğüne kavuşturmak için kenara çekilecekti. Yapabildiği anda.

Artık Beatriz kesin bana sinirlenecek.

"İyi misin? Hemen kalkıyorum, oğlum, bekle," demeye çalıştı ama ağzından ses çıkmıyordu.

Darbe onu sersemletmişti, öyle düşündü ve en son düştüğü zamanı hatırlamaya çalıştı ama aklına gelmiyordu. Kesin çocukkendi ve kesin hemen ayağa kalkmış, dizlerini silkelemiş ve oyununa, her zaman favorisi olan saklambaç oyununa devam etmişti. Ama saklandığı yere geri dönmesi için bir kere derin nefes alması ve biraz önce yaşadığı korkuyu sonsuza kadar unutması için bir dakika daha geçmesi yeterliydi.

Şimdi nefesini ve pusulasını toparlamak için bir andan daha uzun süreye ihtiyacı vardı: Artık eskinin çevik ve kolay toparlanan çocuğu değildi. Artık tek bir düşüş onu bir kez devrilince bir daha ayağa kalkmayan büyük bir ağaç gibi yere yatırıyordu. Belki bu ihtiyarladığım anlamına geliyordur, diye düşündü korkuyla.

Şimdi ayağa kalkıp korkuyu üstünden silkelemek için ani bir ihtiyaç hissediyordu. Acilen... Neden acilen? Kalkması gerekiyordu çünkü düşmüştü ama neden düşmüştü? Bir şey onu itmişti. Küçük Francisco nerede? Gözünün ucuyla dikmeye hazırlandıkları ağacı gördü, Francisco'nun onu korkutmak için sıçrayıp bağırarak ağacın arkasından çıkmasını bekledi ama ardından gövdesi o kadar genç olan bir ağacın küçük bir çocuğa bile saklanacak alan sunmayacağını düşündü. Artık tek bir ses bile yoktu. Sadece hava uzaktaki çalılardan ve ardından yumuşak ama buz gibi, kendi yüzünden geçiyordu. O sessizliği sevmedi, daha önce küçük Francisco etrafındayken o sessizliğin var olduğunu hiç görmemişti.

Onu çağırmaya, azarlamaya çalıştı: Saklanma, Francisco. Saklanmanın zamanı değil. Çık ortaya, beni korkutuyorsun. Ama kelimeler dilinde veya soluğunda değil, sadece zihninde şekilleniyordu, ciğerlerini tamamen doldurmadan nefes almaya bile gücü yoktu. O zaman bir kez daha duydu: Altından gelen zayıf bir iç çekişti ve düşerken oğlunun üstüne devrildiğini ve şimdi Francisco'nun babasının bedeninin ağırlığı altında boğulmakta olduğunu bir kez daha hatırladı. Babasının beceriksizce verdiği kararların ağırlığı altında.

O zaman ona egemen olan bütün kafa karışıklığı aniden yok oldu, gerçi bu zihin açıklığıyla birlikte rahatlama veya durumuna bir çözüm gelmemişti. Zihin açıklığıyla birlikte gelen tek şey dehşet oldu.

Hareket etmeye çalıştı ama yapamadı. Altındaki oğlunu hissetmeye çalıştı ama sadece yüzündeki buz gibi toprağı ve şakağını çarptığı taşı algıladı.

O zaman uzaktaki Espiricueta'yı ve kurşundan selamını hatırladı.

Selamı sırtına verdiği kanısına vardı çünkü çaresizlikle, işleyen tek parçasının kafası olduğunu fark etti: Bedeninin geri kalanındaki hisleri yok olmuştu. Gözlerinin önünde toprağı okşayan bir el görüyordu. Boğumlarındaki yara izinden ve babasından miras aldığı uzun ve çarpık parmaklardan, kendi eli olduğunu anladı – evet, bu benim elim. O eli tanıyordu ama el artık onu tanımıyordu: Eskiden hep titiz olan eli üstündeki toprağı temizleme, ona doğru akmakta olan kan deresinin yolundan hızla çekilme talimatına itaati reddediyordu. Dere ona ulaştı. Dere onu ıslattı.

O el bedeninin gördüğü tek parçasıydı ve kişiliğinden kalan tek şey olduğunu düşündü zira artık göremediği için diğer eli, kolları, gövdesi, kalçası, bacakları artık onun için yok gibiydi.

Aniden, bütün bedeninin ondan önce ölüme teslim olduğunu anladı.

Ve kalbi, artık hissiz bedeninde olmasa bile ruhunda attığını hissettiği o organ kırıldı. Ama içindeki bağırarak ağlama isteğine bile teslim olamazdı. Buna yetecek hava yoktu. Sadece özgürce ve utanmadan akan ve hayal gücünde portakal ağacını sulayıp toprağa teslim olduğunu, hissetmese de onu boşalttığını bildiği kana karışan gözyaşlarına yetecek kadar nem vardı.

Miras aldığı o toprağa hiç tereddüt etmeden her şeyi teslim etmişti: Ailesini, zihnini, zamanını, gençliğini, terini, çalışmalarını ve hatta gizli gözyaşlarını. Ama o toprağın ondan bağıra-

rak ağlamasını ve kanını da talep edeceğini hiç düşünmemişti. Oğlunun hayatını talep edeceğini hiç düşünmemişti.

Kanımla ve gözyaşlarımla beslenen bu portakal ağacı güçlü bir şekilde büyür mü? Meyvesindeki kanımız fark edilir mi? Ben göremem kesin, sonucuna vardı.

Bu ölüm, dedi kendi kendine. Bu benim ve oğlumun ölümü, ne kadar istesem de engelleyemem. O zaman kızlarını, ama özellikle de Beatriz'i bir kez daha görmek istedi, hep onun gözlerine bakarak öleceğini düşünmüştü. Hayal ettiği o sonda ikisinin de söz verdikleri gibi ihtiyarlamış olacaklarını ve o güne kadar her şeyi ve tekrar tekrar, bıkıp usanmadan söyleyecek zamanları olacağını düşünmüştü.

Zaman olacağını düşünmüştü.

Şimdi fazlasıyla geç olmuşken, bedeninde soluk kalmamışken, tek bir bakışla zira sadece bir bakışa yetecek gücü kalmışken, zaman yokluğundan, enerji yokluğundan, günlük rutine gömüldüğünden ve kaygılara yenik düştüğünden daha iyi dönemlerde kullanmak için biriktirdiği o aşk dolu yoğun bakışlardan tek bir tane hediye edebilmeyi istedi. Karısı sadece bir kez daha karşısında olsaydı, son bir bakışla onu tanıdığından beri söylediği sevgi sözcüklerinin bir toplamını ona tekrarlamanın yolunu bulurdu. O son bakışın karısı için yeni sözcükler yaratmasını da sağlardı.

Artık fazlasıyla geçti ve sadece aşk ve veda sözcükleri bulmak istese de sadece acı, keder ve pişmanlık sözcükleri buluyordu.

Beatriz onları kabul eder miydi?

Beatriz orada, ağrıyan şakağını okşayarak, ona sarılarak, sıcaklığını paylaşarak yanında olsaydı, sadece ondan özür diler ve ağzından, zihninden, kalbinden çıkacak her türlü vaazı alçakgönüllülükle kabul ederdi. Sonuçta hepsini hak ediyorum. Bütün azarlamaları hak ediyorum, oyuncu oğlumuzun üstünü başını kaplayan topraklar yüzünden değilse de güvenim ve kibrim için; körlüğü seçtiğim, karşımda duran şeyi, evimde-

ki tehlikeyi onca zaman boyunca açıkça görmek istemediğim için. Ona kapıyı açtığım için özür dilerdim. Ölümü yakınıma çağırdığım için, koşarak kaçmam gerekirken ona selam verdiğim için beni affet. Beceriksizliğim yüzünden, sana çok geç verdiğim ve şimdi erkenden elinden koparıp aldığım oğlumuzu öldürdüğüm için beni affet, Beatriz.

Ondan özür dilerdi ama artık özür ve telafi için çok geçti çünkü o anda yumuşak, kısık ama gittikçe güçlenen, gittikçe yaklaşan bir sesle onu duydu: Hiç anlamadığı çünkü hiç dikkat etmediği, istemediği, o âna kadar önem vermediği nakarat:

Kaya kartalı uçtu
ve saka kuşu gerildi.
Eşeğin dizginleri eline alacağı
zaman geldi...

81

Espiricueta'nın, birkaç adım uzağındaki, sürüklediği adımlarını duydu ve konuşabilseydi, Francisco o anda yavaş yavaş, soluksuz kalarak, toprağın üstünde bir yandan da onu korurken öldüren babasının ağır bedeninin altında tükenmekte olan oğlunun hayatı için yalvarırdı. Onu göremiyordu ama en azından son bir kez hissetmek, sadece bakışlarıyla bile olsa son bir kez onunla konuşmak ve şöyle demek istedi: Denedim. Denedim ve başarısız oldum. Sana karşı başarısız oldum: Yanımda güvende olduğunu, korkmamanı söyledim ve yanıldım. Ama şimdi, evet, oğlum, korkma. Birlikte gidiyoruz. Elimi tut, sıkıca tut. Birlikte gidiyoruz. Yukarı sıçra. Sıçra. Artık hiçbir şey seni düşüremeyecek.

Francisco Morales artık beklemekten başka bir şey yapamıyordu ve neyin geldiğini bilerek, bir merminin onu zorladığı sessizliğinde varlığının derinliklerinden ve kalan tüm gücüyle, geleneksel değil ama coşkulu bir dua etti: Hızlı olsun, anlamasın, acı çekmesin; onu benim öldürmem daha iyi; maceracı çocuğum, cesur çocuğum celladıyla tanışmak üzere olduğunun, o maceradan geri dönüş olmadığının farkına varmadan önce onu benim bedenim boğsun; ölüm canını acıtmasın ve korku nedir bilmesin; Tanrım: Hayatını hızlı söndür; hızlı olsun...

Yakında, yüzünün fazlasıyla yakınında, yıpranmış bir çift botun umursamadan etrafında toz kaldırdığını, bedeninin içine çekecek gücü bulduğu az miktarda temiz havayı solumasını engellediğini gördü. Uzaktaki elinin üzerine bastıklarını

gördü ve hiçbir şey hissetmediği için minnettar kaldı. Tekme beklentisiyle gözlerini kapattı ama kulağında Espiricueta'nın yumuşak, neredeyse şefkatli bir sesle şarkı söylediğini duyduğunda geri açtı.

...eşeğin dizginleri eline alacağı...

Bedeni hâlâ ona ait olsaydı baştan ayağa ürperdiğini hissederdi. Sadece boynunda onu tehdit eden, buz gibi demiri hissetti.

Ama onu öldürecek olan yakıcı kurşunu hissetmeyecekti.

82

Kendine adımlarını durdurma veya gözlerini herhangi bir şey karşısında kapatma iznini vermeden, hâlâ koşmakta olan Simonopio uzaktan kır kurdunun vaftiz babasına yaklaşıp Judas gibi bir öpücük verdiğini gördü. Ardından ikinci öpücüğü de gördü: Kurşundan, ölüm öpücüğü. Espiricueta'nın memnuniyetle doğrulduğunu, oğluna nefret ettiği ve artık cansız olan bedene uyguladığı onca şiddetin sonucunu göstermekle ve botunun burnuyla saygısızca kaburgalarını dürtmekle meşgul olduğunu gördü.

Aslan orada, kır kurdunun ayaklarının dibinde yatıyordu. ölümü de kır kurdunun elinden olmuştu, tıpkı Simonopio'nun istemeden, engelleyemeden, vaftiz babasının çocukken ona anlattığı masaldan inşa ettiği çok sayıda versiyonda olduğu gibi. Daha o zamandan görmüş ama iyi anlayamamıştı: Kır kurdunun kinle, nefretle baktığı tek aslan kendisi değildi ve onca korktuğu o yüzleşme gününde düşen aslan da kendisi değildi, hayır. Kendisi nehirde güven içinde, tatsız bir gösteriye dalmış –kendine kızdı–, yıllar önce bir sabah yatağının yanında küçük Francisco'ya verdiği sözü unutmuştu: Bir daha sensiz gitmeyeceğim.

Bir gösteri yüzünden verdiği sözü unutmuş, böylece Francisco Morales ile oğlunu kaderlerine terk etmişti. Bunun sonucunda herkesin ödeyeceği bedel çok yüksek olacaktı. Dikkatsizliği yüzünden hayat değişmişti, birileri için hayat hâlâ devam ediyorduysa tabii.

Küçük Francisco neredeydi? Yakında. Hissediyordu. Simonopio onu uzaktan göremiyordu ama kır kurdundan önce bulması şarttı. Vaftiz babası onu güvene alacak zamanı bulmuş muydu?

Hayır.

Kır kurdunun saldırısı cepheden, kendini göstererek olmamıştı. Arkadan, sinsice ve bir hain gibi, patronun bedenini delip geçen iki merminin ısısıyla gerçekleşmişti, günün ilk hedefiydi bu. Simonopio onun ardından aslanın oğluyla ilgileneceğini ve bunu yakından, acele etmeden yapacağını anladı zira kır kurdu yavaş yavaş öldürmekten keyif alacağı bir yavruyla karşı karşıya kalmaktan korkmuyordu. Tıpkı dişlerini gömerek etini ve gözlerini kopardığı, havasız bıraktığı, boş göz yuvarlarına rağmen gözyaşlarının aktığını şaşkınlıkla gördüğü ve çığlıklardan bıkınca sonsuza kadar susturmak için üstüne bastırdığı Lupita'ya yaptığı gibi; ardından ayağa kalkmış, onu yüklenmiş, nehirdeki köprüye kadar sürüklemiş, ölü gözlerini Lupita'nın bedeninin hayatı terk ettiği noktada bırakmıştı.

Simonopio kavrama, nefret veya intikam isteği karşısında durmadı. Bir adımıyla Küçük Francisco'yu ve diğeriyle de yakında olduklarını duyabildiği arılarını çağırarak koştu. Soğuğa meydan okuyarak ve çoğunun o gün öleceğini bilerek, çağrısına gelmişlerdi. Fedakârlığa hazırlardı.

"Geliyoruz. Geliyoruz," diyorlardı tek ağızdan ve o ses dağları işgal edip yankılanmaya başladı, hareketsiz yatan aslanın onuruna ve tehdit altındaki oğlu savunmak için fırtınaya, kasırgaya dönüştü.

Simonopio kır kurdunun tepki göstereceğini düşündü ama Espiricueta hâlâ kulağında çınlayan tatlı ses –bir kere uzaktan ve bir kere de yakından atılan merminin sesi– ve özellikle de toprağını talep etmesinin önündeki engeli kökten kaldırabilmek için çocuğu bulup öldürmesi gerektiğine dair kafasında yankılanıp duran talimat dışında her şeye karşı sağır gibiydi.

Simonopio koşarken Espiricueta'nın yüzünün değiştiğini gördü: Umursamadan kenara ittirdiği babanın bedeninin altında çocuğun bedenini bulmuş, gömleğinden tutarak havaya kaldırmış sarsıyordu.

Simonopio'nun kulaklarına çocuğun zayıf iniltisi ulaştı. Hâlâ hayattaydı ama ölüme doğru yürüyordu.

Simonopio'dan bu sefer bir kükreme sesi yükseldi: Kendine ait olanı savunmak için atılan bir aslandı o.

Simonopio birini kurtarmak için fazla geç kalmıştı ama biraz yardım alırsa diğerini kurtarmak için vakti vardı.

Belki.

83

Anselmo Espiricueta ilk atışın ardından tepeden inmekte acele etmedi. Heybesini ve mavzerinin henüz sıcak olan, kullanılmış fişeğini eline aldı, onu çevreleyen yanmış barut kokusunu keyifle içine çekerken hatıra olarak cebine koydu.

Planladığı gibi mükemmel atışı yapamamıştı. Francisco Morales'i alnından vurmak, şakaklarını patlatmak, bakışlarını ve yüzünü yok edip pratik yaptığı saatler boyunca hayal ettiği gibi kibrini sonsuza kadar silmek isterdi. Ama Morales ona yardımcı olmamıştı ve Espiricueta'nın sabit ve kolay bir şekilde hedefi tam ortadan vuracağını tahmin ettiği atış zorlaşmıştı: Muhtemelen Morales çalışanının niyetini tahmin edince koşmak için arkasına dönmüştü. Bu yüzden, alnı yerine sırtının üst kısmına denk getirmişti.

Aynı şey değildi.

"Ama ölü ölüdür," diye böbürlendi oğluna.

Tatmin hissi, Espiricueta'nın her adım atışında derin derin nefes aldığı ciğerlerini dolduruyordu. Her zamanki gibi bıkmak bilmediği o nakaratı söylüyordu. Önceki yaşamının yarı sıra on dokuz yılını almıştı ama sonunda başarmıştı: Tek bir atışla hayatını sonsuza kadar değiştirmişti.

Artık zamanı geldi...

Artık beli bükük, hizmet ederek yaşamayacaktı. Eşeğin kafasını kaldırıp patronunu tanımayı reddettiği gün gelmişti çünkü biliyordu, toprak sahiplerine kimse ne yapacağını söylemezdi; mülk sahipleri açlık, yokluk çekmez, endişelenmez-

di; bu yüzden uzun boylu olur ve dimdik dururlar, herkesin gözlerinin içine bakarlardı.

Şimdi o kendisiydi: Toprağının sahibiydi.

Mülkünün yeni havasını derin bir şekilde içine çekti, ciğerlerini toprak ve özgürlükle doldurdu.

...*eşeğin dizginleri ele alacağı.*

Düşüncelere dalmış bir hâlde, bakışlarını kaldırmadan yürüdü. Çocuk Morales'i hiç düşünmeden yürüdü, babası öldüğünde onu da aklından çıkarıp atmıştı. Gelgelelim Morales'in kanlı bedenine yaklaşınca çocuğun orada olmamasına şaşırdı. Kaskatı kesilerek birkaç metre mesafede durdu.

Arabaya mı binmişti? Önemi yoktu: Onu bulacaktı. Çocuk, kendisi henüz bilmiyor bile olsa ölüydü.

Francisco Morales'in bedeninin hâlâ hayatta olduğunu görünce de şaşırdı. Kendine karşı hayal kırıklığı hissetmek üzereydi ama ardından hedefi şaşmadığını gördü: Merminin sırtına girdiği noktayı ve bedeninin altından akan kanı açıkça görebiliyordu, bu da merminin bedenin diğer ucundan çıktığı anlamına geliyordu.

Nefes alıyordu ama boğulmak üzereydi. Hayattaydı ama ölüyordu.

Yanına ulaştığında Francisco Morales'in bedeninin hâlâ hayatta olduğunu görünce şaşırdı.

Yaklaşan şeye katılmak istemeyen oğlu uzakta kalmıştı ve Moraleslerin at arabasına bakınmayı tercih ediyordu. Espiricueta umursamadı: Tıpkı toprak gibi, o an da sadece ona aitti.

Yaklaştı ve yaralının bir şekilde kendini savunmasını önlemek için hareketsiz ele bastı ama Morales hiçbir tepki göstermedi: Acıyla inlemedi veya acı vermekten çok onu küçük düşüren çizmenin altından elini çekmeye çalışmadı. Francisco Morales'in hâlâ hayatta olduğunu düşündüren tek şey gözleri ve ağzıydı. Yaşlarla dolu gözleri sonunun geldiğini anlamış ve o sonun kimin elinden geldiğini fark etmişti. Ağzı birkaç kelime çıkarmaya çalıştı ama başaramadı. Francisco Morales

yalvarmaya çalışıyor gibiydi, gerçi patronun cellada dönüşen işçisine ne demek istediği Espiricueta'yı artık ilgilendirmiyordu. Patronun şimdi çaresizce, isteği dışında onun ayaklarının dibinde yatıyor olmasıyla ilgileniyordu. Bütün kibri ve zarafetinin bedenini ve yüzünü terk etmesini hevesle gözlemliyordu.

Patronun sustuğu ve işçinin konuştuğu gün gelip çatmıştı ve onu tutsak dinleyicisi olarak görmekten memnun oldu: Francisco Morales'in, onun söylemek istediklerini dinlemekten başka çaresi yoktu.

O mermiyle zaten güçlü bir şekilde söylemişti. Şimdi bir de fısıltıyla söyleyecekti.

Espiricueta o zaman yanlış ettiği ateşin çok daha iyi bir sonuç yarattığına karar verdi: Ona yakından, mahrem –neredeyse Lupita'nınki gibi– bir ölüm sunabilecekti; henüz nefes alsa bile öldüğünü fark ettiği anı gözlerinde görebilecekti.

Hayattaki ölüye yaklaştı, diz çöktü ve üzerine doğru eğildi, bir âşığın kulağına fısıldar gibi, uzun zamandır dilediği kelimeleri mırıldandı.

Kaya kartalı uçtu
ve saka kuşu gerildi.
Eşeğin dizginleri eline alacağı
zaman geldi...

Bunu yapınca, fazla uzun yıllardır bir saplantı gibi, dua gibi içinde tuttuğu kelimeleri tekrarlayınca, bunların ağzından son çıkışları olduğuna dair kendine söz verdi.

Artık şarkıyı değiştirmenin zamanı gelmişti.

Yine doğrularak tüfeğinin namlusunu Morales'in boynuna dayadı ve tereddüt etmeden ve daha fazla uzatmadan, silahın etkisinden memnun hâlde ateş etti. Mermi bir şimşek gibi yol aldı ama gürültüsü, artık geri dönüş olmadığının sürekli bir hatırlatıcısı olarak –o öyle düşündü– kulaklarında süregeldi.

84

"Ölü ölüdür," diye tekrarladı, onu yakından tekrar öldürdükten sonra.

Süregelen fırtınayla sarmalanmış kendi sesini duymak ve ayırt etmek, başka bir hafif sese odaklanmasını sağladı: Neredeyse iç çekiş kadar zayıf bir iniltiydi. O zaman Espiricueta oğulun babasının cesedinin altında, yavaş yavaş ölmekte, Morales'in ağırlığını altında boğulmakta olduğunu fark etti. Onu aramakla vakit kaybetmek zorunda kalmadığına sevindi. Çocuğun orada tutsak kaldığını, boğulmakta olduğunu bilmek onu memnun etti. Orada bırakabilir, küçük beden daha fazla nefes alacak güce sahip olmayana kadar ona eşlik edebilirdi; ölene kadar ona eşlik edebilir, ardından durumdaki ironinin keyfini çıkarabilirdi, neredeyse tek atışla iki kuş vurmuş gibiydi ama tekrar düşündü: Neden bekleyeyim ki, zaten yeterince uzun beklemedim mi? Neden onu öldürüp sorunu kökten çözmeyeyim ki?

Çizmesinin burnuyla ve büyük bir çaba göstererek cesedi yuvarlamayı başardı ve merminin aldığı yol nedeniyle yüzünün bir kısmını yitirmiş olmasına rağmen alnının sapasağlam durduğunu ve açık duran mavi gözlerinin şimdi gökyüzüne bakmakta olduğunu gördü. Bir anlığına ve derisini kaplayan titreme hissiyle, patronun hâlâ hayatta olduğundan ve suçlayıcı gözlerinin ona doğru döneceğinden korktu ama öyle olmadı.

"Ölü ölüdür," diye kendini teselli etti.

Şimdi çocuk da tıpkı babası gibi, ayaklarının dibindeydi: Hayattaydı ama yarı ölüydü. Üzerindeki ağırlık kalkınca hareket etmeye, daha güçlü nefes almaya çalışıyordu, hayata sarılmaya kararlıydı.

Espiricueta oğlunun uzaktan yaptığı işaretleri görmezden gelerek ona çabasında yardım etti. Oğlunun bir şey geliyooo, bağırtıları kulaklarında yükselmekte olan gök gürültüsünün arasında onun için hiçbir şey ifade etmiyordu. Morales'in atının, sanki arkasına araba bağlı değilmiş gibi şaha kalktığını da fark etmedi – her halükârda önemsemezdi. O anda başladığı şeyi tamamlamaktan daha önemli hiçbir şey yoktu: Çocuğu gömleğinden tuttu ve kaldırdı, bilincini ele geçiren yoğun sis hızla dağılsın, o da onu kimin ve nasıl öldürdüğünü bilsin diye şiddetle sarstı.

Bıçağını kılıfından çıkardı. Çocuk gözlerini açınca onları tehdit eden metali fark etmedi. Sadece sabit bakışlarla Espiricueta'ya baktı ve zayıf bir sesle, onun anlamadan duyduğu bir şey söyledi:

"Kır kurdu."

O zaman, kaçınılmaz, durdurulmaz bir şekilde, kulaklarındaki gök gürültüsünü bastıran bir ses duydu ve onun için gelen iblisin çığlığı olduğunu hemen anladı.

Yıllardır yolda arayıp bulamadıktan, yüzünü göremedikten sonra, o gün karşılaşmanın kaçınılmaz olduğunu anladı ve Anselmo Espiricueta'nın içini korku kapladı. Artık onu görmek istemiyordu, onunla yüzleşmek istemiyordu ama artık kaçınamayacağını anladı. Bakışlarını kaldırdı ve birkaç şeyi birden gördü: Oğlu hızla kaçıyordu, çocuk bedenindeki iblis artık erkek bedeninde yaşıyordu ve arkasında, üzerinde, önünde, sanki cehennemin kapıları açılmış gibi, canlı, öfkeli, intikam arayan bir fırtına vardı.

Onu alıp götürmek için gelen kanatlı bir fırtına. Kulaklarında gök gürültüsü.

85

Hayatının en uzun koşusunda, hiçbir yere ulaşmıyormuş gibi hissettiği, gırtlağının susuzluktan ve kükrerken gösterdiği çabadan paramparça olduğu ve akciğerlerinin de daha önce sadece bir kez ayak bastığı toprakta yürümekten büzüldüğü o koşuda Simonopio, Espiricueta'nın hayatı için korktuğu anı, elinden bıraktığı çocuk babasıyla birlikte çukurları kazarken biriktirdiği toprak yığınları arasındaki gevşek zemine çarptığında net olarak hissetti.

Küçük Francisco'nun düştüğü yerde hareket etmediğini, ama nefes aldığını fark etti.

Espiricueta'nın, peşindeki her an ona daha da yaklaşan ve er ya da geç intikam alacak olan o şiddetli bulutlan koşarak kaçtığını gördü. Onun önünde giden oğlu da Simonopio'nun acil çağrısıyla kovanlarından çıkan arılardan kurtulamayacaktı.

Arılar onun için ve büyük bir fedakârlık göstererek soğuga ve yıllar önce haklı olarak onlara o topraklara girmeyi yasaklamış olan içgüdülerine meydan okumuşlardı.

Ne yapacaklarını biliyorlardı: O gün öldüreceklerdi ve bunu yaparken büyük çoğunluğu da ölecekti.

Başını çevirmeden, ilk önce onları arkasında hissetti ama kısa süre sonra yetişip onu geride bıraktılar. Daha önce hiç bu kadar hızlı veya yoğun uçtuklarını görmemişti: Tek bir iradeden ve fikirden ibarettiler: Öldürmek. Sürekli onlarla çevrili hâlde yaşamış olan Simonopio o fırtınanın gözüyle karşı karşıya geldiğinde, öfke ateşinin ona yönelik olmadığını ve arıların

hedeflerini çok iyi tanıdığını bildiği hâlde korktu. Var olduğu ve bir araziye ayak bastığı için onları oradan sonsuza kadar süren kişiden intikam alacaklardı.

Belki de o gün sürgünlerini sona erdireceklerdi. Simonopio iki Francisco'nun bedenlerinin üzerinden hiç durmadan geçtiklerini gördü ama daha öteye bakmadı. Espiricueta'nın tepeye çıkmayı başarıp dağda saklanıp saklanmayacağı önemli değildi: Arıların onu nerede olsa bulacaklarına güveniyordu zira şimdi görüş alanlarında o vardı ve arılar asla unutmaz: O gün başarısız olsalar da yıllarını ve birkaç kuşağı alsa da Espiricueta ve oğlu henüz bilmeseler de ölüydüler.

Sonunda vaftiz babasının yanına ulaştığında ona kederli bir bakış bile yöneltmedi: Artık sadece boş bir kabuktu. Sonradan –hayatı boyunca– ağlayacak zamanı olacaktı.

O anda olmazdı. O anda umurunda sadece küçük Francisco vardı. Sadece hayat. Hava soğuktu ve gece oluyordu.

"Francisco. Francisco. Benim. Geldim," dedi yanıt beklemeden, bir yandan da onu kontrol ediyordu.

Şakağında, gözünün yakınında Espiricueta'nın elinden bırakmadan önce bıçakla açmayı başardığı kesik vardı. Başının arkasındaki derin, büyük yara belki de düşerken şiddetli bir şekilde bir taşa çarptığında oluşmuştu. Yararlardan biri kanıyordu ama diğeri fazla kanamıyordu: Toprak, bedeninin bağışlamaya hazır olduğu neredeyse bütün kanı emmişti. Ayrıca darbenin ve babasının ağırlığının yol açtığı basınç nedeniyle en az bir kaburgası da kırılmıştı.

Küçük Francisco kırık nedeniyle zorlukla nefes alıyordu ama Simonopio kendisinin de havasız kaldığını ve oradan, o pis havadan, kır kurdunun topraklarından uzaklaşana kadar ciğerlerini dolduramayacağını fark etti. Ve içini belirsizlik hissi kapladı. Ne yapacaktı? Francisco'yu hareket ettirirse ona zarar verecekti ama hareket ettirmezse orada ölürdü.

Onu hızla, güvenli bir yere götürmesi gerektiğine karar verdi zira Simonopio aksinin geçerli olduğundan –ölmüş ol-

duğundan– emin olana kadar kır kurdu tehlike oluşturmaya devam edecekti.

Ve hava gittikçe daha da soğuyordu. Gece oluyordu. Kır kurdu etrafta dolaşıyordu.

Küçük Francisco'yu o hâliyle uzaktaki eve kadar taşıması imkânsızdı: Kesik ve darbeleri vardı, kendinde değildi ve donmak üzereydi.

"Ben seni taşırım, Francisco. Sen uyu. Yarın seni eve götüreceğim."

Tıpkı bebekken olduğu gibi onu soğuktan koruyarak, başındaki yara ve kaburgaları nedeniyle fazla sıkmamaya özen göstererek kollarında taşıdığı Francisco'yla birlikte sadece daha rahat nefes alınacak bir yere ulaşma, kır kurdunun arazisinin sınırlarından çıkma amacıyla kırlarda ilerledi.

86

O cumartesi gecesi saat onda, güve salgınını kazanamamış olsa bile kontrol altına aldıktan sonra, saatler önce soğumuş olan akşam yemeği ve mumları yakılmamış pastayla, Beatriz Cortés de Morales sonunda paniğe yenik düştü.

Pola, Mati ve Leonor, Bonilla'nın herkesi işlettiğine tanıklık ettikten sonra saatler önce geri dönüp ona ıvır zıvırları anlatmıştı: Sahtekârlık, suya atlama ve son olarak da Simonopio'nun çığlığı.

Etkinliğin sonuna dair anlatılanlara şaşırmasa da Beatriz Simonopio'nun alışılmadık patlaması karşısında telaşlandı. Bu bilgiyle midesinde bir düğüm oluştu: Simonopio'nun öyle durduk yere, hiç yapmadığı şekilde bağırması için bir şey olması gerekti ve bu tepkinin nedeninin küçük Francisco olmasından korktu. Ama o babasıyla birlikteydi, ne olmuş olabilir ki? diye düşündü zihnini pozitif düşünceye teslim etmeye çalışarak.

Saat sekizde Pola dadıyı patronlarını o gün ortalıkta görüp görmediklerini Martín ve Leocadio'ya sorması için gönderdi: Sabah veya öğlene doğru, diye yanıt verdiler köyün yolunda karşılaştıklarında, o gece köyde dans vardı.

"O saatte iyi görünüyorlardı. Mutluydular," dediler.

Saat onu bulup da hâlâ haber alamadığında Beatriz, Pola'yı bir yöne ve Mati'yi de diğer yöne gönderdi. Biri erkekleri çıkarıp acilen eve dönmelerini istemek için dansa ve diğeri de Emilio'ya ve Carlos Cortés'e haber vermeye gidecekti: İki Francisco da kayıptı.

Hepsi de hızla geldi, bu da Beatriz'i daha da endişelendirdi: Korkusunun yersiz olmadığı anlamına geliyordu. Onları arayıp bulacaklarına söz verdiler. Kesin soğuktan korunuyorlardı ve sabah erken saatte geri döndüklerini göreceklerdi; yola çıkmadan önce bu dilekte ve tahminde bulundular.

Beatriz bütün geceyi yemek odasındaki, üzerinde randevusuna gelmeyen bir doğum günü çocuğunu bekleyen pastanın durduğu masada otururak geçirdi. Hiçbir şey istemiyordu, teşekkürler. Kahve? Hayır. Sıcak çikolata? Hayır.

"Sana eşlik edeyim mi, Beatriz?"

"Hayır, anne. Sen git uyu."

"Çay yapabilirim..."

"Hayır, dedim! Beni rahat bırak!"

Sinforosa isteksizce ama gücenmeden, kızının endişesini anlayarak ve paylaşarak onu yalnız bıraktı. Kendisi de kendi odasının yalnızlığında nöbet tutmaya gitti, tespih tanelerinin sunduğu sığınma hissine gömüldü.

Yemek odasındaki yerinden hiç kıpırdamayan Beatriz güneşin doğuşuna baktı. Mümkün olsaydı, eşiyle oğlunun ufukta belireceği anı kaçırmamak için gözlerini bile kırpmazdı. Bu olduğunda ne yapacağını bilmiyordu: Onlara doğru koşacaktı, orası kesindi ama ağzından ilk çıkan şey ne olacaktı? Azarlama mı yoksa iç rahatlamasıyla dolu bir selamlama mı?

Ağlayacaktı, biliyordu. O gün ağlayacaktı.

Saat yediye doğru kısa ufukta yaklaşan at arabasını gördü, yanında birkaç atlıyla geliyordu. Yapacağını tahmin ettiği gibi, koştu. Ama yaklaştığında arabayı kullanan kişinin Francisco olmadığını gördü. Kardeşi Carlos'tu.

O zaman ciğerlerindeki ani hava eksikliği yüzünden durdu, aynı zamanda bilgisizliğini biraz daha, bir dakikalığına bile olsa uzatmak istiyordu. Biraz daha az kararlı, o toprakların sahibinin eşi olarak saygınlığının biraz daha az bilincinde olsaydı arkasına dönüp odasına kapanır, haber ne olursa olsun almayı kati bir şekilde reddedebilirdi.

Gelgelelim orada hareketsiz kaldı, dizleri titriyordu ve kalbi durmuştu, haberin tekerleklerin dönüşüyle ona ulaşmasını bekliyordu. Yani bilgisizliği bir dakika bile sürmedi: At arabasını ve atı kırların ortasında tek başına bulmuşlardı. Francisco'yu biraz daha ileride, birkaç çukurun dibinde, sadece bir genç portakal ağacının eşliğinde bulmuşlardı. Öldürülmüştü.

Onu anladı.

Önceki günden beri mide ağzında oluşmakta olan düğüm, beyninden kol ve bacaklarına kadar Beatriz'in vücudunu teslim aldı, gözleri bile ağlamamak için kırpılmayı reddediyordu; ardından kulakları daha fazla duymayı reddetti ve ses telleri felce uğrayarak onu bağırmaktan alıkoydu.

O da yolun ortasında, soru sormadan veya hareket etmeden, cenaze arabasını ve diğer kötü haberleri taşıyan at arabasının yolunu tıkayarak ayakta durdu. Sonunda, bu haberlerin geldiğini, bütün gün orada ayakta kalsa da onları durduramayacağını anladı.

Lakin tek başlarına, onun yardımı olmadan ortaya çıkmalarını bekledi.

"Beatriz..." Onunla konuşan kişi küçük kardeşi miydi? Carlos muydu? Onu ayırt eden oyuncu havasını ne zaman yitirmişti? Yüzü o ciddiyete, o solukluğa ne zaman bürünmüştü? O konuşurken bunları düşünüyordu. "Küçük Francisco..." Erkek kardeşiydi ama Beatriz onu öyle kabul etmiyor ve söyleyeceği şeyi bilmek istemiyordu. "Beni duyuyor musun? Beatriz!"

Ama kendi yolunun ortasında kaybolmuş olan ablası tek kelime anlamıyor veya bulamıyor gibiydi. O zaman onu veya kendisini tutmak, ona sarılmak veya sarılınmak, onu teselli etmek veya teselli bulmak ya da sadece tepki göstermesini sağlamak için kollarından tuttu. Bilmiyordu.

"Beatriz." Kollarını okşayarak bakışlarında bir tepki fark eden Carlos, ikinci kez haberi vermeye niyetlendi. "Francisco öldü ve küçük Francisco kayıp."

Artık güç kullanmak dışında ablasını kontrol etmesinin yolu yoktu, birden Beatriz aniden ve tüm gücüyle tekrar tekrar Simonopio'nun adını haykırmaya başladı.

87

Cesedi görmek istememişti. Onu temizlemek veya giysilerini değiştirmek istemedi. Babası ve Lupita için itidalle yaptığı şeyi, Tanrı'nın yasalarına göre kendi etinden olan kişi için yapmayı reddetti.

"Hangi kıyafeti giydirmemizi istersin?" diye sordular ama o cevap vermedi.

Cenazeyi düzenleyen veya kocasının ölümünü aile üyelerine ve dostlara haber veren kişi de o olmadı. Kızlarını düşünmemişti, onlara gönderilecek telgrafın parasını vermemişti, saat kaçta geleceklerini de sormamıştı. Depolardan birinde üstü kapalı hâlde buldukları tabutu kullanmalarına itirazı olup olmadığını sorduklarında, depoda tabutun ne işi olduğunu bile sorgulamadı: Yemek odasındaki masada kapalı hâlde görene kadar, Simonopio'nun evlerine geldiği gün kendisinin gereksiz yere satın aldığını hatırlamayacaktı. Lazım olursa diye saklanması talimatını verdiğini de öyle.

Bunun gibi bir durumda lazım olursa diye.

Yaklaşık yirmi yıl sonra içindeki saten kaplama sararmıştı ve ilk baştaki gibi beyaz değildi ama o umursamadı. Francisco da umursamazdı ve yapabilseydi, biz erkekler böyle şeylere dikkat etmeyiz, işe yarayacak bir tabut varsa başka bir tanesine masraf etmemek daha iyi, diyeceğini de biliyordu. Sosyal kulüpteki hanımefendiler bu konu hakkında ne derdi? Bu da umurunda değildi. İçini kimse görmeyecekti çünkü kararlı davrandığı tek konu tabutun sürekli olarak kapalı tutulması oldu.

Kimsenin onu öyle görmesini istemiyordu: Ölü, yenik, yıkılmış.

Beatriz'in üstünü annesi değiştirmiş, sakinleşmesi için birkaç saat bekledikten ve doktorun tavsiyesiyle birkaç fincan ıhlamur içirdikten sonra ona yas elbisesi giydirmişti.

"Acele et, Beatriz," diyordu o hiçbir şey yapmazken, "insanlar gelmek üzere."

Tek bir düğmeye bile yardım etmedikten sonra, onu gelenleri karşılaması, istemese de başsağlığı dileklerini kabul etmesi için kocasının tabutunun yanına oturtmuşlardı.

Bir yanına da sallanan sandalyesini terk edip yavaş bir yolculukla cenaze evine dönüştürülmüş yemek odasına gelen Reja dadı için bir sandalye koymuşlardı. Francisco'cuğunu yeni doğduğu andan beri tanıyordu. Şimdi yeni öldüğü anda ona eşlik edecekti. Beatriz ihtiyar kadının bazen göründüğü kadar duygusuz olmadığını anladı. Canı acıyordu. Havayı içine sokmak veya dışına çıkarmak için mücadele ediyor gibiydi, her nefes alışında göğsü alçak ve derin bir sesle inliyordu ama onu sadece Beatriz, sadece o acıyı paylaşan kadın duyuyordu ve kısa süre sonra da onu taklit etmeye başladı.

Ahşaptan kadına kimse başsağlığı dilemedi. Reja dadı oturdu, gözlerini kapattı ve tören boyunca da açmadı. Ziyaretçiler sanki onun olayla hiçbir ilgisi yokmuş gibi yanından geçip gidiyordu. Gelgelelim Beatriz gözlerini bir an bile hatta ona yaklaşan insan kalabalığını uzaklaştırmak için bile olsa kapatmak istemiyordu.

Hayır demeye veya bağırmaya güç bulamamıştı, hayır, kimseyi görmek de kimseyle konuşmak da istemiyordu; kimsenin onunla konuşmasını da, ona bakmasını da istemiyordu; onu rahat bıraksınlardı, kendini ölü, yenik, yıkık hissediyordu. Depolardan birinde bir tabut daha bulurlarsa onu da içine koyabilirlerdi; onu, kocası öldürülen ve oğlu kayıp olan, bir güve salgınıyla mücadele etmek için son kez onlara veda etmeye çıkmamış kadını.

Orada oturmuş neredeyse gözlerini bile kırpmıyordu, Francisco'nun erken, yeni, şiddetli ve kalıcı yokluğunun farkındaydı.

Kalıcı. Şu andan itibaren. Sonsuza kadar.

Er ya da geç yüzleşmesi gerekeceğini biliyordu. Hayatına yapayalnız bakması, günlerindeki saatleri atlatabilmek için doldurması ve boş gecelere katlanması gereken gün gelecekti.

Francisco için duyduğu acının yüzeye çıkacağını biliyordu.

Şimdilik o acıyı neredeyse saklamıştı, beklemedeydi zira başka, daha talepkâr, daha acil olan bir acı vardı. Zira o gün dulluğu hakkında düşünmeye de, kimseden teselli bulmaya da vakti yoktu, sadece herkese sormak istiyordu: Burada bir ölünün başında niye bekliyorsunuz? Dışarıda canlı, soğukta kayıp bir çocuk var.

Kendisi bedeninin ona ihanet etmeyeceğine güvenseydi hemen ayağa kalkıp dağlarda dolaşır, bulana kadar durmadan küçük Francisco'nun adını bağırırdı. Ama o anda bedeni nasıl konuşulduğunu hatırlamıyordu. Hele ki yürümeyi veya onu dik tutacak arkalıklı bir sandalye olmadan kendini desteklemeyi tamamen unutmuştu.

O kayıp bir çocuğun annesiydi ama bedeninde de ruhunda da ayağa kalkıp onun arkasından gidecek cesaret yoktu, bulacağı şeyden veya onu asla bulamamaktan, sonsuza kadar dağlarda dolaşıp La Llorona efsanesindeki gibi kayıp oğlunu aramaya mahkûm olmaktan korkuyordu.

Ona biraz sarılmalarına ve edilen şefkat sözlerinin etrafında süzülmesine izin verdi ama hiçbirinin içine nüfuz etmesine izin vermiyordu çünkü o anda dikkatini korkudan veya belirsizlikten, varoluşunun merkezinde hissettiği boşluktan uzaklaştıracak hiçbir şey yoktu.

Kız çocuğu ve ardından yetim olmuş ve buna alışmıştı. Eş ve ardından dul kadın olmuştu, belki bir gün buna da boyun eğecekti. Anne olmuştu ve... Bir evlat kaybeden annelere ne denir?

Kanadı kırık mı? Kendini öyle hissediyordu.

Şimdi kanadı kırık bir anneydi.

Buna nasıl boyun eğilir? Ne zaman?

İnsanlar yaklaşıyor, onunla konuşuyor, istemediği tavsiyeler veriyorlardı. Yiyecek veya içecek bir şeyler öneriyorlardı ama o gün sadece dikkatini yoğunlaştırarak, bekleyerek, kayıp oğlunun mucizevi bir şekilde ortaya çıkmasını dileyerek pencereden ufka doğru bakabiliyordu. Kafasında içeride sürekli olarak yankılanan sessiz çığlıklardan başka bir şeye yer yoktu: Neredesin, Francisco? Üşüyor musun, Francisco? Yalnız mısın? Korkuyor musun? Bir yerin ağrıyor mu? Hayatta mısın? Francisco!

Annesi, çığlıkları ve boğuşmayı bir kenara bıraktıktan sonra onu giydirirken, kardeşlerinin aramaya devam edeceğini, güvenlik güçlerinin de onlara katıldığını, çocuğu bulana kadar devam edeceklerini söylemişti.

"Simonopio da arıyordur mutlaka ve küçük Francisco yaşıyorsa, her zamanki gibi onu bulacak, göreceksin."

"Ya öldüyse?"

"Öldüyse de bulacak."

Biliyor muydu? Simonopio vaftiz babasının öldüğünü ve küçük Francisco'nun da kayıp olduğunu biliyor muydu? Simonopio hayattaysa, kesin biliyordu. Simonopio biliyorsa onu bulurdu. Ama Simonopio da onu aniden ve açıklanamaz bir şekilde nehirden kaçarken gördükleri önceki günden beri geri dönmemişti.

Ölmemişlerdi. Simonopio da tıpkı küçük Francisco gibi kayıptı. Sadece kayıplardı.

Francisco.

Seni hissedemiyorum. Üşüyor musun, Francisco? Neren ağrıyor, Francisco? Yalnız mısın? Korkuyor musun? Karanlıktan korkma, sana daha ne yapabilir ki? Daha ne? Simonopio seni almaya geliyor. Duyuyor musun? Simonopio: Onu duyuyor musun? Neredesin? Saklandın mı? Seni duyamıyorum.

Gittin mi? Seni hissedemiyorum, ne canlı ne de ölü. Ne canlı ne de ölu. Veda etmeye çıkmadım. Sen neredesin? Hayatta mısın? Neredeler, Simonopio? Canlılar mı? Oluler mi? Hayır, hayır, hayır. Hayır, Francisco. Francisco, yalnız mısın? Hayatta mısın? Uşüyor musun, Francisco? Kesin kazağını kaybetmişsindir, Francisco, ya da yırtmışsındır, çocuğum. Peki battaniyeler? Sana battaniye verdim. Sanırım verdim. İki tane verdim. Yoksa uç müydü? Mavilerdi. İyi battaniyelerdi. Ama çıkmadım. Sana veda etmedim. Onlara veda etmedim. Güvelerle ilgilenmek gerekiyordu. Önemi yok. Kaybettiysen onemi yok. Gel. Gel artık. Yanıma gel. Ölü ya da diri, gel. Battaniyeler umurumda değil. Korkma artık. Kimse seni azarlamayacak. Bir yerin ağrıyor mu?.. Artık gücüm kalmadı. Seni aramaya da kaybetmeye de gücüm yok. Hayatta mısın? Francisco, Francisco, seni hissedemiyorum ve veda etmedim. Seni hissedemiyorum çünkü veda etmedim. Veda etmedim. Neden veda etmedim? Aptallıktan, Francisco. Bir yerin ağrıyor mu? İçeride bir yer ağrıyor. İçimde bir şey kırıldı ama iyileşecek... Hayır. Hayır. Sen yoksan iyileşmeyecek. Asla iyileşmeyecek. Geri dön yoksa asla iyileşmez. Hayattaysan neredesin, Francisco? Söyle. Nerede ölü olduğunu söyle. Neden çıkmadım? Olduğun yerde üşüyor musun, Francisco? Ben üşüyorum, hiçbir örtü işe yaramıyor. Haydi, Simonopio, onu getir ve sen de gel. Çıkmış olsaydım onları durdururdum. Bilirdim. Bir şekilde bilirdim. Onları durdururdum. Acıyor. Canım. Belki artık senin canın acımıyordur. Öldüysen acımıyordur. Benim canım acıyor çünkü hâlâ buradayım ve seni bekliyorum. Yalnız başıma. Beklemek canımı acıtıyor. Kuşku canımı acıtıyor. Francisco, Francisco, Fr... Yalnız mısın? Ben yalnızım. Korkuyor musun? Ben de korkuyorum, Francisco. Ben de. Ben de. Çok. Bilmekten ve bilmemekten.

Ölü ya da canlı, Simonopio hayattaysa onu bulurdu zira canlı ya da ölü, Beatriz geri dönmesini istiyordu: Onu karşılamak için veya veda etmek için. Beatriz Franciscolarının arkasından gidecek bile olsa, o son vedayla gidecekti.

Hava kararmadan önce, Carmen ve Consuelo kocalarıyla birlikte hazırlıkları üstlenmek için Monterrey'den geldiler. Vardıklarında acıdan annelerinin kollarında yığılacaklarını ve annelerinin de her zamanki gibi onları teselli edeceğini hayal etmişlerdi. Ama onun hâlini görünce, telaş içinde, düşmeye vakitleri olmadığını, sorumluluğu üstlenmeleri gerektiğini anladılar zira o sırada anneleri hiçbir şey yapacak, onlara teselli sunacak hâlde bile değildi.

Aile tamamlandı, dediler, cenaze ayininin ve Francisco Morales'in defin töreninin ertesi gün yapılacağını duyurdular.

Beatriz'i kocasının tabutunun yanından uzaklaştırmak için mücadele etmeleri gerekti, bu sefer ölü için değil de kayıp için beklemeye koyulmuştu.

88

Küçük Francisco kayıptı.

Uzun saatler geçmişti ama küçük Francisco kollarında hâlâ baygın hâlde yatıyordu ve Simonopio o uzun saatler boyunca korku içindeydi.

"Neredesin, Francisco? Geri dön artık."

Simonopio bildiği bütün şarkıları ona tekrar tekrar söyledi. Aslanla kır kurdunun hikâyesi dışında bütün hikâyeleri anlattı zira onu kendisi bile hatırlamak istemiyordu.

Bazen ona acı veren şeyden uzaklaştırarak ruhunu dinlendiriyordu.

"Sen de öyle mi yapıyorsun, Francisco? Dinleniyor musun?"

Kollarında küçük Francisco'yla, Espiricueta'nın arazisinin dışında, havası temiz olan, mağaradan çok bir kayada oyuk olarak nitelendirilebilecek o yere kadar yürümüştü. O gecenin saatlerini geçirmek için ideal yer değildi ama soğuk havadan biraz da olsa koruma sağlıyordu. Her halükârda, artık daha fazla ilerleyemezdi: Nehirden buraya kadar koşmak onu bitkin düşürmüştü ve Francisco'yu taşımak da bebekken olduğu kadar kolay değildi.

O da önceki bir seferden tanıdığı o yere gelmişti. Oturdu, çocuğu bırakmadan kayaya yaslandı, onu babasının bedeninin altında uzun zaman geçirdiği soğuk toprağa geri bırakmayı reddediyordu. Gece çantasını yanına almadığına pişman oldu ama vaftiz babasının hediye ettiği eski çakısı olmadan

asla dışarı çıkmadığına seviniyordu. Heybesindeki kısıtlı eşyaların arasından bir kavanoz bal çıkardı ve korumak için Francisco'nun yaralarına biraz sürdü. Onu soğuktan korumak için kendi kolları yeterli olmak zorundaydı.

Ama uyumadı, Francisco gibi derin uykuda kaybolmaktan korkuyordu.

Uyandığında –ilk gece karar verdi– eve dönmek için araba yolundan gideceklerdi. Ama küçük Francisco uyanmıyordu. Yeni gün gelmiş ve gitmişti ama çocuk hâlâ bilinçdışında kayıptı. Vaftiz annesinin ölü kocası ve kayıp oğlu için endişe içinde olduğunu biliyordu ve o acıyı bir ölçüde hafifletmek isterdi ama imkânsızdı. Bir grup adamın onları aramakta olduğunu da biliyordu ama bunu uzakta ve başka yönlere doğru yapıyorlardı ve Simonopio'nun onların karşısına çıkmasının yolu yoktu: Hiçbir nedenle çocuğu yalnız bırakmayacak ve gerekenden daha fazla hareket de ettirmeyecekti.

"Sensiz hiçbir yere gitmiyorum," diye tekrarlıyordu hikâyelerin arasında, şarkıların arasında.

Sözünü bir kere tutmazlık etmişti. Bir daha asla yapmayacaktı.

Francisco iyi olacaktı. Çocuk uyanacaktı, Simonopio bunu teselli bulmak için söylüyordu ama kehanette mi bulunuyordu yoksa bunu diliyor muydu emin değildi. Yine de Francisco, Simonopio'nun sesiyle onu dünyaya geri döndürme çabalarına rağmen uyanmıyordu.

Yavaş yavaş, damla damla, nehre giderken yanında götürdüğü bütün balı ona verdi. Battaniyesinin bir ucuyla kayadan sızan suyu toplamaya ve damla damla sıkarak çocuğun dilini ve bedenini nemlendirmeye koyuldu. Bal bitmişti ve yakında bir karar alması gerekecekti: Ayağa kalkıp yürümek ve çocuğun hassas durumuna ve kır kurdunun oluşturduğu tehlikeye rağmen dönüş yoluna koyulmak.

Simonopio bir arama grubunun dağda dolaştığını biliyordu ama kır kurdunun tıpkı yıllar önce kaybolduğunu düşündük-

lerinde yaptığı gibi onların arasında olup olmadığını bilmiyordu. Bilemezdi çünkü arıları ses çıkarmıyordu ve o da katili bulmayı başarıp başarmadıklarını bilmiyordu.

Neredeyse kırk sekiz saat geçmişti ki bir arama ekibinin yaklaştığını fark etti. Saklandığı yerden çıkma zamanının geldiğine karar verdi. Elinde önlem olarak çakıyla ve kollarında küçük Francisco'yla, ona zarar vermemeye ve gerekenden fazla sarsmamaya özen göstererek, onların karşısına çıktı.

Simonopio gelenlerin Emilio Cortés dayı ve Gabino ile Leocadio olduğunu görünce rahatladı ama çocuğu onlara teslim etmeyi kesinlikle reddetti, onca saati ardından bitkin düşmüş olmasına, kollarına kramplar girmesine rağmen onu hâlâ taşıması gereken kişi kendisiydi. Annesine teslim etme görevi kimseye değil, sadece ona düşüyordu.

89

Francisco Morales'in defin töreni pazartesi öğle vakti, ayinden hemen sonra gerçekleştirildi. Kızları onca hazırlık ve yasal işlemlerin arasında henüz özlemeye fırsat bulamadıkları babalarının yokluğunun acısını hissetmeye başlayarak kendilerini ağlamaya bırakmıştı. Merhumun kayınvalidesi Sinforosa, yanında getirdiği mendillerden birini gözyaşlarıyla sırılsıklam etti. Beatriz için getirdiği diğer mendil kullanılmadı zira bütün kilisede kuru kalan tek bir çift göz vardı: Dikkatini etrafında olup bitenlere yöneltmekte hâlâ zorlanan dul kadının gözleri.

Yıllar sonra ve olayı Carmen ve Consuelo'yla konuşacak gücü kazandığında Beatriz geçici ve hatta nahoş duygusuzluğuna üzülmemeye devam edecekti. Eşinin cenazesinin gerçekleştirildiği günlerde birkaç iyi niyetli kişi olup bitenlerin Tanrı'nın bir sınavı olduğunu söylediğinde o duymadı. Başka birkaç duygusuz ve şuursuz kişi Tanrı'nın yanına çağırdığı iki melekten bahsettiğinde, kendisi daha da duygusuz olduğundan duymazdan geldi. Yeni Rahip Pedro onun yanına gelerek her şeyin çözümünün ve toparlanmanın yolunun affetme ve ölü eşi, kayıp oğlu ve düşman için dua etme kabiliyetinde yattığını söylediğinde, Beatriz tıpkı Reja dadı gibi bir değnek numarası yaptı.

O sırada bütün bu süreçte eksik olan tek şey kutsal yağ sürülmeden ölen Francisco Morales'in ruhunu kurtarmak için sunulacak üç günlük ayindi. Beatriz de katılacaktı: Tazelenen enerjisiyle annesi aksine izin vermeyecekti, o günlerde yemek

yemeyi, yıkanmayı, uyumayı reddetmesine de izin vermemişti halbuki kendisinin tek istediği pencereden dışarı bakmak ve oğlunun geri döndüğünü gören ilk kişi olmaktı.

Canlı ya da ölü.

Annesinin inatçılığına teşekkür edeceği gün gelecekti ama henüz gelmemişti.

Üç günlük ayine katılacaktı çünkü gelenekler ve annesi onu mecbur tutuyordu ama o oğlunun geri dönmesi için dua edecekti: Francisco için duaları sonra başlayabilirdi. O anlardı. Acelesi yoktu.

"Beatriz. Bana bak, Beatriz." Annesinin istediği şeyi çaba göstererek gerçekleştirdi. "Leocadio at arabasıyla geldi."

"Ne?..." İmkânsız gibi geliyordu. Pencereden görmesi gerekirdi.

"Bilmiyorum. Pola haber verdi. Geldi ve bir şey söylemeden, hızla gitti ama oradan değil," dedi Beatriz'in oturduğu yerden gördüğü yolu işaret ederek. "Arkadan, Reja'nın yolundan. Orada beklemek ister misin?"

Yıllardır o patikaya Reja'nın yolu diyorlardı, onun bakışlarını değil ama bedenini yönelttiği yön orasıydı; ağlayan bir bebeği aramak için oraya gitmiş ve kollarında bebekle, tıpkı o gün biri sallanan sandalyesinde ve diğeri normal sandalyede, birlikte bekledikleri gibi, aynı at arabasıyla yine o yoldan dönmüştü.

Birinin gözleri kapalıydı ve diğerinin ardına kadar açık.

İkisi de kendi çocuğunu bekliyordu.

Hayatta mıydılar yoksa ölü müydüler? Hayatta mıydılar yoksa ölü müydüler? Hayatta mıydılar yoksa ölü müydüler? Dadının sallanan sandalyesinin ritminde.

Yaklaşık iki gündür içinde sürekli tekrarlayıp durduğu sorunun yanıtı artık kaçınılmaz olduğunda, Morales'in dul eşi Beatriz Cortés penceresine geri dönüp diğer yöne bakmak istedi. Bilmek isteyeceğini düşünmüştü. Ölmüş bile olsa oğlunu bulmak isteyeceğini düşünmüştü. O zaman, belki de en kötü

şevin oğlunun babasıyla birlikte, onunla aynı şiddet içinde hayatını kaybettiğini öğrenmek olacağı aklına geldi; hırpalanmış, cansız, paramparça olmuş, ölü bile olsa, aksi takdirde kalan hayatı boyunca o ilgisizliğini asla affedemeyeceği için ilgi göstermeyi reddedemeyeceği küçücük bedenini teslim almak çok daha zor olurdu.

Yerinden uzaklaşmadı ama bir anlığına Reja dadı gibi gözlerini kapattı. Lakin kulaklarını kapatması imkânsızdı: Arabanın tekerleklerinin ve atların taşlarla toprağın üzerinde attığı adımların uğursuz sesi gittikçe yaklaşıyordu. Gözlerini kapatmak faydasızdı ve çok daha kötü etki yaratıyordu: Gözlerinin görmediği şeyi zihni hayal ediyordu, o yüzden gözlerini açtı, durdu, arabanın yanına doğru yürüdü, Francisco'nun da Simonopio'nun da sürücü tarafında oturmadığını gördü, o da soluğunu, bedenini ve gözyaşlarını tutarak şu sonuca vardı:

"Babası gibi ölü geliyor."

90

Dağlara değil de odasına dinlenmeye gitmesinin tek nedeni Francisco'yu yine yalnız bırakmayacağına dair verdiği sözü tutmak değildi; aynı zamanda, daha önce hissetmediği hâlde aniden ayaklarındaki yaralar acımaya başlamıştı ve sadece ayakkabı giyip yürüyerek uzaklaşma fikri bile ona çok fena geliyordu. O zaman sahip olduğu tek ayakkabıyı kaybettiğini, acelesinin arasında nehir silip süpürsün diye bir sunu gibi bıraktığını hatırladı. Kulübesinde kalmasının bir diğer nedeni de tavanındaki kovandan geriye kalanların tesellisine ihtiyaç duymasıydı: Kraliçe arı ve dişi arılar, dişi oldukları için onun çağrısıyla dışarı çıkmamıştı.

Arıların da ona ihtiyacı vardı: Hepsi yastaydı. Hepsi fazlasıyla kaybetmişti.

On dokuz yıl içinde çatının ahşapları arasında inşa ettikleri ve şimdi neredeyse bomboş olan yapının altında Simonopio gözetimi askıya alarak derin bir uykuya daldı. Aynı şekilde, kendisine bedenindeki ve kalbindeki yaraları dinlendirme izni verdi.

İhtiyaçlarını gördükten ve yiyip içtikten sonra zira küçük Francisco'yu bulduğundan beri hiçbir şey yememişti, Simonopio iki gün boyunca uyudu. Arada bir gece gözlerini açınca Reja dadının ayak ucunda oturduğunu veya yanında duran sandalyesinde sallandığını gördü ama gözleri kendi iradesi dışında tekrar kapandı. Belki de Simonopio'nun tek bir bakışla ihtiyar kadına hayatlarını değiştirecek olan her şeyi, hayatın

canlarını acıtacağı her şeyi anlatmak için yetecek süre boyunca gözlerini açık tutacak gücü yoktu. Veya belki de gözleri haberin ulakları olmayı reddediyordu.

Başka seferlerde onu görmeye gelen, yemek veya temiz su getiren, alnına dokunan, yanağını okşayan, ellerindeki, yüzündeki ve ayaklarındaki kesikleri temizleyen ve merhem süren kişinin vaftiz annesi olduğunu hissetmiş ama sersemlemiş hâlinden sıyrılıp Francisco'yu sormayı, bir şeylere yanıt vermeyi veya nezaketine teşekkür etmeyi başaramamıştı.

Odasında onunla ilgilenirken ettiği kelimeleri uzaktan duyuyordu: Küçük Francisco iyileşiyordu, arada bir bilinci yerine geliyordu, biraz konuşuyor, onu soruyordu.

"Doktor, başındaki darbe ve kırık kaburgası yüzünden onu fazla hareket ettirmemekle iyi yaptığını söylüyor."

Espiricueta'nın onu nasıl sarstığını hatırlamak ve bunun çocukta yol açmış olması gereken, daha sonradan da Simonopio'nun kollarında onunla attığı adımların artırdığı acıyı düşünmek neredeyse dinlenmeyi reddetmesine yol açacaktı ama buna izin vermedi: Francisco'nun güvende olduğunu hatırladı. Gerekli ilgiyi görüyordu ve şimdi kendisi de yaklaşan kararlar için hazır olmak üzere dinlenmek zorundaydı.

Sadece çocuğun tamamen kendine geldiğini hissettiğinde uyanacaktı: Birbirlerine ihtiyaçları vardı. Kendine verdiği ve uygulayacağı süre buydu. Bu kararı alan Simonopio, altında uyuduğu neredeyse boş ve sessiz tavanın onda uyandırdığı şaşkınlıktan Reja dadının sallanan sandalyesinin ritmik sesine ve Beatriz'in şaşmaz veda kelimelerine kadar, kendini her şeye karşı duyarsız kalmaya zorluyordu.

"Teşekkürler, Simonopio. Teşekkürler. Lütfen beni affet."

Vaftiz annesinin, oğlunun hayatta mı yoksa ölü mü olduğunu bilmeden geçirdiği işkence dolu iki günün ardından kollarında çocukla geldiğini görünce onu bir tokatla karşılamasını anlıyordu.

Onu anlıyordu: Ya tokat atacaktı ya da paramparça olup

yere düşecekti ve özüne sadık olan Beatriz Cortés de Morales güçlü olmayı seçmişti. Küçük oğlunu geri kazanınca, o şelale. Lupita'nın ölümüyle ortaya çıkan ve zaman içinde yavaş yavaş dinen fırtına bakışlarına geri dönmüştü.

O öfke Simonopio'ya yönelik değildi. O öfke kır kurduna yönelikti.

Teşekkür edecek bir şey yoktu. Ona teşekkür etmesine gerek yoktu. Ve affedecek bir şey de yoktu.

91

Annem o tokadı asla affetmedi ve öldüğü güne kadar o şiddet dolu hatası için pişman olmayı sürdürdü.

Doğru. Annem iyi olanı hatırlayıp kötü olanı unutmak ve hayatın iyi ve kötü sürprizlerine göğüs germek için güçlenmek niyetiyle, neredeyse son gününe kadar Singer'inde dikiş dikmeyi sürdürdü. Ona hediye ettiğim elektrikli dikiş makinesini asla istemedi –aynı dikmiyor, sesi güzel değil, ellerimi yerleştiremiyorum, diyordu hep bir kusur arayışıyla– yani onu sakinleştiren ve sadece dalıp gittiğinde o gün Simonopio'yu karşılama hatırasının bozduğu bir ritimle pedal basmaktan bir maraton koşucusu kadar güçlü bacaklarla ölecekti. O hatırayla, tıkır tıkır ritmi düzensiz bir tı-kır hâlini alıyor ve ipliği sarıp kumaşı bükmesiyle sona eriyordu. O zaman işini tamamlamadan bırakıyor ve bir süre kaybolmuş gibi, kederli bir hâlde, yedinci doğum günümdeki olayları zihninde hatırlayarak ve Simonopio'ya, babama, bana karşı farklı davranmış olmayı dileyerek bir süre evde dolaşıyordu.

Ama tepkisi öyle olmuştu ve bunu silmenin yolu yoktu; hayatının geri kalanı boyunca sürdürdüğü "keşke"leri gerçek kılmanın yolu yoktu: Keşke ona sarılsaydı, keşke onu da düşündüğünü, onun için de korktuğunu söyleseydi.

Onu savunmak adına, fırsat bulur bulmaz kendini Simonopio'ya açıkladığını söylemem gerek, anneme asla yeterli görünmese de önemli olan bu: Olan oldu, annem o tokadı attı ve hayatı boyunca yıkılmaz bir kararlılıkla, kalbini delip

geçen bir pışmanlıkla, öncesinde veya sonrasında kimseye vurmadığını söyleyip durdu.

İtirazlarımı dinlemeyi reddetti: Popoma attığın şaplaklar, popomdaki şaplaklar. Ama annem bunu vurmak olarak görmüyordu.

"Ayrıca sen hak ediyordun. Simonopio hak etmemişti," diye yanıt veriyordu beni yalanlamaya çalışarak.

92

Kardeşi Emilio, Simonopio ile Francisco'yu yolda bulan kişi olmakla o kadar övünüyordu ki Beatriz gerçeği söyleyip kalbini kırmaya kıyamadı: Simonopio seni buldu.

Beatriz onun ve durup dinlenmeden oğlunu arayan bütün adamların çabalarına minnettardı. Detayları bilmese de oğlunu kurtaran kişinin Simonopio olduğunu biliyordu. Simonopio'nun yaptığı şeyi anlamak veya açıklamak nasıl mümkündü ki? Nehirden ani ve açıklanamaz kaçışı nasıl açıklanabilirdi? Hep şüphelenmişti ama Beatriz'e göre o olay vaftiz oğlunun özel yeteneğinin, hep gizli tuttuğu ve kocası dışında kimseye bahsetmeye hakkı olmadığını düşündüğü o becerinin inkâr edilemez ve doğrudan ilk kanıtıydı.

Kalbinin sıkıştığını hissetti: Kocası artık yoktu.

Simonopio ile Francisco'nun nerede bulunduğunu veya beklerken ne yaptıklarını kimse sormadı. Kesin olarak bildikleri tek şey Simonopio'nun paylaşmaya gönüllü olduğuydu. Francisco'yu güvenli bir şekilde taşımak için at arabasını beklerlerken, Emilio ona bir şey görüp görmediğini sordu ve olumlu yanıt aldı. Emilio ve adamlar bir şeylerden şüpheleniyordu ama dilsiz ve Simonopio gibi basit akıllı biri bile olsa tanıkları olduğu için mutluydular.

"Tepede... yukarıda Espiricueta ile oğlunun atlarını bulduk. Onlar mıydı?"

Simonopio güçlü bir şekilde başıyla onayladı.

"Ne oldu?"

Simonopio o soruya yanıt vermeyi reddetti ve kimse, vaftiz annesi Beatriz bile detayları ondan öğrenemedi

Simonopio anlatmanın yolu olmadığını anlamıştı zira yapabilseydi bile, anlamalarını sağlayabilseydi bile, o kanlı görüntüleri asla tarif edemezdi. Onlara daha fazla zarar vermesi anlamına gelirdi ve bunu yapmayı reddediyordu. Ayrıca, tanıklık ettiği aşağılamayı, bunaltıyı, korkuyu, dehşeti, acıyı, acımasızlığı, soğukluğu ve kaybı nasıl tercüme edecekti ki? Hiçbir yolu yoktu. O yapamazdı ve istemiyordu da. Hatıraya yenik düşerek, yanıt vermek yerine Simonopio o gün ağlamaya başladı.

Omzunda eğreti el hareketleriyle, Emilio ne söylemenin uygun olacağını bilemeden, görünüşe göre erkeklerin en azından başkalarının karşısında ağlamaması gerektiğini bilmeyen delikanlıyı teselli etmeye çalıştı. Ama Simonopio onları taşımakta olan at arabasının eve yaklaştığını hissedene kadar hıçkırıklarını bastırmadı.

Henüz detayları bilmeseler de ilk başta herkes için bir şüphe olan şey kaçınılmaz bir gerçeğe dönüştü: Francisco Morales'in öldürülmesinin bir tanığı vardı ve katil de Anselmo Espiricueta'ydı. Oğlundan da bahsediliyordu ama Beatriz onun tetiği çektiğinden şüpheliydi. Lakin işçinin suçlu olduğundan bir an bile şüphe etmedi.

İkisi de ortadan yok olmuştu ve bu durum bir merak ve alarm nedeniydi.

Taşra polisi onları arıyordu ama Espiricuetalar eve geri dönmemişti ve cumartesi gününden beri kimse onları görmemişti. Arkalarında iz bırakmamışlardı. Atları terk etmişlerdi ve trenle de gitmemişlerdi. Hepsi aynı sonuca vardı: Tepelerde dolaşmaya devam ediyor, adaletten kaçıyor, belki de mağaralarda yaşıyorlardı, bu yüzden onları ihbar edene yüklü bir ödül teklif etmenin işe yarayabileceğini düşündüler. Ayrıca, tekrar saldırmaya karar vermesi ihtimaline karşı, Morales

Cortéslerin evinin yakınında nöbet tutulmasının gerekli olduğu sonucuna vardılar.

Beatriz bankanın yaptığı yolsuzluğun ardından fazla parasının olmadığını biliyordu ama masraftan kaçınmayacaktı. Ödülleri ve maaşları nasıl ödeyeceğini sonra düşünür, gerekirse gelecek sezonun ekini üzerinden borç isterdi. Ne yapacağını, ikili yakalandığında ne talepte bulunacağını medeni Beatriz zamanı gelince görecekti. Kocasının katiliyle yüz yüze gelince ne diyeceğini –veya ne bağıracağını– görecekti. İçinde asla gün ışığına çıkarmadığı, intikamcı, genellikle kontrol altında tuttuğu bir ilkel Beatriz de vardı, onu dışarı çıkaracak olsaydı en azından katilin gözlerini oyup derisini lime lime etmeden rahatlamayacağını biliyordu.

İmkânsız. Onu bulsalar bile imkânsız. Kadındı ve intikam kadınların meselesi olmamayı sürdürüyordu.

Şimdilik, zararı bir ölçüde iade etme dürtüsünü tatmin etmek için yapabileceği bir şey vardı.

"Traktörle Espiricueta'nın evine gidip yerle bir edin."

Leocadio ve Martín endişeyle ona baktı.

"Kız içerdeyken mi?"

"Ne kızı?"

"Espiricueta'nın kızı. Margarita. Onu orada bıraktılar."

O zaman kendisinin diktiği giysiyi ve bez bebeği heyecanla karşılayan kız çocuğunu, aileye başsağlığı dilemeye çalıştığı o günü, adamın henüz çocuk olan Simonopio'ya saldırmaya çalışığı günü hatırladı; kocasından çiftçiyi işten çıkarmasını istemeye kararlı bir hâlde eve döndüğü gündü.

Yolun yarısında hatırlamadığı bir nedenle unutmuş ve henüz vakti varken katili ailesinden uzaklaştırmak için hiçbir şey yapmamıştı. Dikkatsizlik etmişti.

İçgüdüsünü de bariz kanıtları da görmezden gelmişti ve o dikkatsizlik hepsine çok pahalıya patlamış, acı verici yoklukla hayatlarını sonsuza kadar değiştirmişti.

Onun yüzünden.

Eşinden özür dileme fırsatına sahip olmayı isterdi ama artık çok geçti. Her şey için fazlasıyla geçti.

"Hayır. Evi yıkın ama kızın eşyalarını toplayıp çıkmasına izin verin. İstiyorsa gitsin. Trenle gitmesi için para verin. Kalmak istiyorsa manastıra götürün veya bir evde iş bulun. Bir daha onu görmek de ondan haber almak da istemiyorum."

O günlerde kimseyi kabul etmedi.

En eski arkadaşları ona eşlik etmek, dikkatini dağıtmak, geri kazandığı oğlu için tebrikte bulunmak amacıyla geliyordu ama onun dikkatini dağıtacak zamanı da, isteği de yoktu.

Geri kazandığı oğlu henüz iyi değildi. Küçük Francisco her zamanki hâline geri döndüğünde, hatırlayamadığı için her uyandığında aynı sorulara yanıt vermek zorunda kalmadıklarında, sorumlu olduğunu sandığı bir yaramazlık yüzünden özür dilemeyi bıraktığında, Beatriz onun şaşkın gözlerine her baktığında ağlamaktan vazgeçtiğinde, o zaman eskiden olduğu Beatriz'den bir şeyleri geri kazanmayı düşünebilirdi. Nasıl bir hayat kuracağını düşünecek zamanı olacaktı.

O yeni kadının, bir kez daha şiddetin vurduğu kadının kocası yoktu ve şimdilik arkadaş veya aklını dağıtmak da istemiyordu. Şimdi her şeyden sorumlu olan yalnız bir kadındı: Haftalık ödemelerden geri dönen güve salgınına ve geleceği planlamaya kadar.

Singer'i siren şarkısıyla sürekli onu çağırıyordu: Gel ve her şeyi unut; tıkır tıkır ile acını uyut. Beatriz o çekici dinlenme vaadine kanmıyordu. Zamanı değildi. Sonradan zamanı gelecekti. Şu anda düşünmesi imkânsız gelse de gelecekte zamanı olacaktı.

Şimdi acil olan işlerle ilgilenme ve o cumartesi gününden beri kendisinin kederde kaybolduğu günlerde açtığı bütün boşlukları doldurmuş olan annesine hak ettiği dinlenme fırsatını tanımak için eskisi gibi güçlüymüş numarası yapma zamanıydı. Beatriz o günlerde şikâyet ve sitem ettiği her şey

için şimdi ona minnettardı. Asla düşmesine izin vermediği, paramparça dağılmasını engellediği için ona minnettardı. Ve Francisco için düzenlenecek üç günlük ayini kendisi istemeden daha iyi bir tarihe ertelettiği için de minnettardı.

Annesi bakırdan tenceresine geri dönmüş, bir yandan teselli arayışında tespihleriyle yorulmak bilmeden dua ederken bir yandan da keçi sütü ve esmer şekeri karıştırıp duruyordu. Dualarını kim için ediyordu?

Öldürülen damadının ruhu için mi? Muhtemelen. Torununun sağlığı için mi? Kesin. Dünyanın yükü sırtına binen kızı için mi? İyi olurdu.

Beatriz ise saatlerini yaralı oğlunun yatağının kenarında geçiriyor, ona göz kulak oluyor, uyumasını seyrediyor, zihni biraz daha açılmış hâlde uyanmasını bekliyordu. Kızları yanına oturduğunda şimdi ne yapacaksın sorularına yanıt vermiyordu. Henüz bilmiyordu. Hayatında ilk kez Beatriz Cortés de Morales hayatının geri kalanında ne yapacağını bilmiyordu. Daha da kötüsü: Oğlunun hayatında ne yapacağını bilmiyordu.

Korkuyordu.

Yanıt vermemek için, baskı yapmasınlar diye, Carmen ve Consuelo'yu küçük Francisco'nun yanında bırakıp Reja dadı kenara çekilmese de Pola dadı sorumluluğu üstlense de kendisine ihtiyaç duyan Simonopio'yla ilgilenmeye gidiyordu.

Belki de kendisi Simonopio'ya ihtiyaç duyuyordu.

Belki de gözlerindeki affedişi görmeye ihtiyacı vardı, sonuçta kederden delirmiş ve delikanlıya o tokadı atan kendisi değil de deliliğiymiş numarası yapabilirdi ama Beatriz Cortés kendini kandırmayı da eylemlerinin sorumluluğunu reddetmeyi de sevmiyordu: Delilik veya değil, Simonopio o tavrı hak etmemişti ve şimdi Beatriz, Simonopio'nun onu anlayıp affetmesi için uğraşacaktı.

Belki de Francisco ve Simonopio sağlıklarını geri kazandığında kendisi geleceği hakkında düşünecek zamanı bulurdu.

Kısa vadede, oğlu duyularını ve zihnini toparladığı ve babasını sormaya başladığı anda ona vereceği yanıt için hazırlanmak ve kelimelerini seçmek zorundaydı.

O zaman geldiğinde kötü haberi sadece bir kez vermenin yeterli olmasını umuyordu. Zihninin, haberi anlayıp içinde tutacak kadar netleşmesini umuyordu. Sadece bir kez acı çekmesini umuyordu çünkü şimdi kendisinin acıyı ve yalnızlığı hissetmeye başlaması gibi, oğlu da acı çekecekti.

"Anne hemen gel. Küçük Francisco uyandı, babamı ve yirmi ikiliğini soruyor."

Henüz kendini o soruya yanıt vermeye hazır hissetmiyordu ama hiç olacak mıydı? Baban öldü, öldürdüler; yanıtını vermenin iyi bir yolu var mıydı? Hayır. Yanıta alternatif yoktu, tek bir versiyonu vardı: Ölüm mutlaktır.

"Geliyorum. Ha Carmen, kardeşinin adı Francisco. Sadece Francisco."

Onlara kalan tek Francisco oydu.

93

Baban öldü ama düşündüğün tek şey yirmi ikiliğindi.

Hayır, hayır, hayır. Belki öyle anlaşılabilir, belki annem ve ablalarım öyle anladılar ama bu doğru değildi.

O cumartesiye dair hatırladığım en son şey babamın bana tüfeği hediye ettiği andı. Ahşabının açık mı yoksa koyu renk mi olduğunu hatırlamıyordum, umurumda da değildi.

Ona hiç dokunmadım, tüfeği hediye ederken babamın bana verdiği söze de hiç dokunmadım.

Sorunum da bu zira sormak istediğim şey tüfek değildi. Aradığım şey babamdı, o bana silahı sadece onunla birlikte çıktığımda kullanabileceğimi söylemişti.

Hediye yirmi ikilik, birlikte uzun zamanlar geçireceğimiz anlamına geliyordu ve sanırım, beyin travması ve küçük yaşımdan dolayı şaşkına dönen zihnim tüfek ortaya çıkarsa babamın da tekrar ortaya çıkıp beni onunla gitmeye çağıracağını düşünüyordu.

Yirmi ikiliği sorarak babamı hatırlıyordum.

Ama tüfek hiç ortaya çıkmadı.

94

Hayır. Onu oğul Espiricueta aldı. Hep bundan şüphelendik. Şimdi biliyorum.

95

Annen başlarına ne geldiğini bilseydi belki de başka bir karar alırdı. Ama trajedinden bir ay sonra hâlâ evden çıkmaya cesaret edemiyor ve neredeyse tamamen iyileşmene, oyun oynayacak enerjiye ve isteğe sahip olmana hatta okula dönmeyi bile istemene rağmen senin çıkmana da izin vermiyordu.

Evin dışında tutulan nöbetler devam ediyordu. Annene göre, herkese göre katil serbest geziyordu. Etrafta dolaşıyor ve tehdit oluşturuyordu. Korkuyorlardı. Bu yüzden Simonopio ile birlikte bile olsa dışarı çıkmana izin vermiyorlardı. Beatriz Cortés gözünü üzerinden ayırmak istemiyordu, bir mucize olan sen onun tek Francisco'suydun, yüzündeki yara izi ona neyi kaybettiğini ve her şeyi kaybetmeye ne kadar yaklaştığını hatırlatıyordu.

96

Beatriz Cortés de Morales Doktor Cantú'nun bile teşhis koymaya cesaret edemeyeceği bir hastalığı olduğunu biliyordu. Fiziksel açıdan hiçbir şeyi yoktu, biliyordu, ama *zavallı dul* adlı bir tür kanser onu içten kemiriyordu ve o kanser ne kadar büyürse kendi özünün o kadar ortadan yok olacağını hissediyordu.

Bu hastalığa teslim olup sonsuza kadar içinde kaybolma isteği güçlüydü. Zavallı dul. Kendi annesi gibi, sonsuza kadar. İhtiyarlayarak, zavallı dul. Yalnız, zavallı dul, çünkü yıllar boyunca, hayatının sonuna kadar ona eşlik edecek olan adam sadece yarım tuttuğu bir söz vermişti: Ben asla ihtiyarlamayacağım ve senin ihtiyarlamana da izin vermeyeceğim.

Her gün onu ziyaret eden, ona şefkat gösteren, zavallıcık diyen, her şeyi, günlük ihtiyaçlarını bile satın almayı teklif eden ama onun hoşuna giden şeyleri almayı asla beceremeyen arkadaşları ne kadar da istekliydi. Onu sorgulamadan, kocası için tuttuğu yas nedeniyle olduğunu düşünerek kendini odasına kapatmasına izin vermeleri ne kadar da iç rahatlatıcıydı. Aynı nedenle artık kimse ondan bir şey beklemiyordu: Ne sosyal kulüpteki hanımların toplantılarına katılmasını, ne de yeni kulüp binasının inşaatını denetlemesini istiyorlardı. Mobilyalar satın alınırken veya tasarlanırken hoş zevkiyle katkıda bulunmasını bile istemediler.

Kardeşlerinin ona topraklarını, çalışanlarını ve ekinlerini yönetmeyi teklif etmeleri –sen hiçbir şeyle ilgilenmek zorun-

da değilsin Beatriz– hayatlarının geri kalanı boyunca yapmaya hazır oldukları üzere, ablalarının yeni keşfettikleri kararsızlığını idare etmeyi önermeleri ne kadar da rahatlatıcıydı.

Şimdilik o alışılmadık tereddüt, eskiden kocasını ilgilendiren toprak konularında gözler önüne seriliyordu: Daha fazla ekelim mi yoksa gelecek yıla mı bırakalım? Bilmiyorum, siz ne derseniz. Dikilen bütün ağaçları satalım mı? Siz ne düşünüyorsunuz? İzin verseydi şüphenin günlük hayatını ilgilendiren konulara da yayılacağını biliyordu: Okulunu değiştirelim mi? Komünyon ayini bu sene mi yapılacak yoksa seneye mi? Vaftiz babası kim olacak? Okumaya yurtdışına gidecek mi? Ne renkte giyineyim? Monterrey'e gidebilir miyim?

Tıkır tıkır... Singer'inin hipnotize eden büyüsüne kapılarak saatlerce kendini kaybetmek, korkuyu unutmak, tıkır tıkır, belirsizliği unutmak, tıkır tıkır, kendini ne kadar uygunsuz, yalnız hissettiğini, oğlunun sorularını, Lázaro'yu, Dirilen Adam'ı görme taleplerini, vaftiz oğluna olan ebedi borcunu, onun terk edişine ve geri kazandığı oğluna sitem etmeyi ve şimdi onun sürekli ilgisine sitemlerini unutmak ne hoş olurdu. Tıkır tıkır, tıkır tıkır.

Boş gecelerin acımasızlığından, karanlıktan, yalnızlıktan, soğuk yataktan, yıllardır ona sarılan çok sevgili bedenin kokusunu yitirmekte olan yatak örtülerinden kaçmak ne kadar da çekici bir düşünceydi.

Ama zaman durmuyor. Yanındaki acı verici yokluğa rağmen güneş her gün doğup batıyor, gerçi artık deneyimli kaybeden olarak bu gerçek şimdi onu o kadar da şaşırtmıyor. Gecenin boş saatleri fark ettirmeden geçmiyor çünkü amansız acımasızlığında dinlenmeye izin vermiyorlar, düşünecek çok şey veriyor ve çok şey talep ediyorlar, ancak o zaman korku daha da korkutuyor, evet, ama aynı zamanda pişmanlıklar daha derinleşiyor ve yapılan veya yapılmayan şeyler daha fazla can acıtıyor.

En derin karanlıkta şeyler daha net görülüyor. Onu her şeyi

kara çölünde terk etmeye teşvik eden geceler Beatriz Cortes'e en ufak bir miyop izni bile vermiyordu, istemeden maruz kaldığı o net geriye bakışta gördükleri onu tüm istekleri üzerinden silkip atmaya, onu işgal etmekte olan o karanlıktan, hem de gereksiz ilaçlar olmadan, kendi iradesiyle iyileşmeye karar vermeye zorladı.

Francisco'nun ölümünün üzerinden bir ay geçmişti –koca bir ay mı geçti?– ve kendisi için olmasa bile ona olan borcundan yapacaktı: Hayata devam edecek, ölünce evde, oğullarının ve bütün işlerinin sorumluluğunu bıraktığı o güçlü kadını tekrar bulup çıkaracaktı.

Hâlâ evden çıkmaktan korkuyordu. Bu gerçekti. Çünkü o nisan günü Espiricueta ondan sadece kocasını koparıp almakla kalmamıştı. Huzurunu da çalmıştı. Tamamen iyileştiğinde Francisco'yu okula göndermek, Espiricueta'nın masallardaki kurt gibi onun yoluna çıkması düşüncesi içini dehşetle dolduruyordu. Aynı korku yüzünden Pola dadıyı eskisi gibi ekmek almak için tek başına dışarı da göndermiyordu. Artık ona Martín eşlik etmek zorundaydı ve bu durum ikisinin de hoşuna gitmiyordu.

Artık hayatının veya iradesinin bir parçacığını bile kimseye teslim etmeyecekti. Buna, ona söylenmeyen tatlı bir şarkıyla huzur bulduğu o güzel gecede karar verdi. Kararlarını iradeyle alacaktı ve iradeyle korkuyu silip atacaktı. Bir seferinde kendisine verdiği sözü hatırladı: Yaşlılığında bile kimsenin gölgesi olmayacaktı. Asla akıntıya kapılmayacak, başkalarının kararlarına tabi olmayacaktı. Asla tıkanıp kalmayacaktı.

Pişmanlıkla, kocasının radikal bir değişiklik fikrini gerçekleştirmesini engellediği zamanları, değişikliklerin onu dehşete düşürdüğü, sanki ailesini tanımlıyorlarmış gibi geleneklere sımsıkı sarıldığı zamanları hatırladı. En iyisi Monterrey'e gitmekti, Francisco cesaretinin kırıldığı gecelerde bunu teklif etmeye başlamış ama Beatriz onun konuşmasına, düşüncesini bütünüyle ifade etmesine asla izin vermemişti. O çılgın dü-

yuncesini sayıklamasına asla izin vermemişti; tam tersine onu hep aynı şeyle, aynı konuda, aynı yerde ve aynı insanlarla devam etmeye teşvik etmişti.

Atalarının evini terk etmek mi? Kuşaklardır hayatı paylaştıkları arkadaşları terk etmek mi? Hayatın onlara verdiği sözleri terk etmek mi?

Beatriz kesinlikle reddediyordu.

Peki ya o sözler neredeydi? Hangi hakla garantili olduklarını düşünmüştü? Kocasının sürekli yokluğu ona bir daha asla unutmamak için yüksek sesle kabul etmekten başka çare bırakmamıştı:

"Hayat garanti sunmaz. Kimseye. Kimseyi beklemez. Kimseyi düşünmez."

Sadece var olduğu için en iyiyi hak ettiğine, sadece en tepeye layık olduğuna inanarak ne kadar da kibirli davranmıştı; güçlü olduğunu sanarak aslında değişiklikten duyulan korkunun esiri olmuştu ve sırf bu yüzden kendisi, onlar, herkes için düşündüğünden farklı bir kader şekillendirme fırsatını sınırlamıştı.

Kibri Francisco'nun yaşlanana kadar yaşama olasılığını yok etmişti, yıllar önce, şakalaştıkları bir akşamüstünde Beatriz'i kucağına oturtarak verdiği o sözü tutma imkânını elinden almıştı.

Geçmişe sıkıca sarılmak Francisco'nun hayatına mal olmuştu.

Beatriz'in oğluna da ödetmeyi reddettiği bir bedeldi bu.

Aynı dersi kaç kere öğrenmesi gerekiyordu? Hayatın her yöne doğru döndüğünü kaç kere unutmak ve tekrar öğrenmek gerekiyor? Bir insanın dibe batma sayısında sınır olmamasının nedeni hayatın "üçte keramet vardır" sözünü duymamış olması mı?

Bir daha olmaz. Üçüncü sefer de yenilmişti. Üçüncü sefer ona bir daha asla unutmayacağı bir şey öğretmişti. O da hayatının artıklarını alacak ve o üçüncü seferden ayağa kalka-

çaktı çünkü mecburdu. Ama dördüncü sefer ölümüne neden olurdu.

O zaman geleceğin geçmişle tutarlı olmadığını düşündü

"Gelecek başka bir yerde," dedi karanlıkta, artık kocası kokmayan çarşafların arasında, havaya doğru ve kararlı bir şekilde.

97

Annem her şeyi biliyor olsaydı belki de Monterrey'e taşınma kararını almazdı, bilmiyorum.

Ama belki de bunu her halükârda yapardı.

Çünkü evin çok tanıdık gece sesleri onu teselli etmek yerine tutsak ediyordu ve gevşek yer karosunun eskiden işe yarayan tak sesi bile şimdi sinirini bozuyordu. Uzun koridorları dolaşma fikri ona sürekli ve kalıcı yalnızlığını hatırlatıyordu. Evin yaydığı koku geceleri onu uyutmuyor ve sabahları arı vızıltısının yokluğu onu uyandırıyordu.

Zamanın geçmesini bekleseydi alışır mıydı? O çok sevgili duvarların arasında tekrar huzur bulur muydu?

Ne olabileceğini değil sadece ne olduğunu biliyoruz. Monterrey'de güzel bir hayatımız oldu. Birikmiş paramız yoktu ama orada evimiz ve gerekirse yavaş yavaş satacağımız topraklarımız vardı. Annem kardeşlerine ailenin Linares'te sahip olduğu bütün mülkleri satma görevini verdi, aksi takdirde onun dikkatli gözetimi altında üretime ve ekinleri satmaya devam edeceklerdi. Ortakçılık için ayrılan toprakları, gelecek beş yıl boyunca ödenecek sabit bir fiyat –sembolik bir fiyat– karşılığında çalışanlarının mülkiyetine geçirdi.

Tamaulipas'taki çiftlikler ucuza ama tam zamanında, ilk satılanlar oldu: Komşusu olan çiftçinin dul eşine gülünç bir fiyat ödeyerek satın alma fırsatını değerlendiren adam, kısa süre sonra Lázaro Cárdenas'ın verdiği kararla ve yasalara uy-

gun olarak mulklerının buyuk çogunluguna el konuldugunu görecekti.

Babam ölmüştü ama Toprak Reformu hâlâ hayattaydı.

Linares'e bir daha ziyaret için bile dönmedik. Anneannem bizimle birlikte gelmeye karar verdi ve yeni insanların, yeni ritimlerin ve yeni yerlerin onu bunaltmasına rağmen, eski hayatı için yakınmadan kızını destekleyip ona eşlik etti. Sonunda dedemin ölümünden beri giydiği yas kıyafetlerini çıkardı. Torunlarını ve torunlarının çocuklarını her gün görüyordu ve bu da şehirde yaşamanın yarattığı şaşkınlığı telafi ediyordu. Asla anlamadığı ve kesinlikle onaylamadığı şey, annemin beni American School Foundation of Monterrey adlı yeni, laik –anneanneme kalsa deli derdi– okula yazdırma kararı oldu.

"Hepsi gringo, ateist veya haleluya'cı."

"Sanmıyorum, anne. Umurumda değil: Orada her gün çocukların tek bir Göklerdeki Babamız duası bile etmediğinden emin olmak için girişte ve çıkışta bekleyen silahlı askerler olmayacak."

Federal hükümetin Kilise'ye açtığı savaş devam ediyordu ama artık mermiler atılmıyordu. O sene komünyon ayinimi gerçekleştirdiğimizde, bunu sanki vatana ihanet ediyormuşum gibi yaptık: Gece, gizlice, bir aile üyesinin evinde, sokakta, herkesin gözünün önündeyken rahip değilmiş numarası yapan bir rahibin yönetiminde.

Katolik okulları gizlice var olmayı sürdürüyordu.

Ama benim okuluma gitmek için saklanmaya gerek yoktu. Orada öğrenilen şeyleri öğrenmiyormuş numarası yapmamıza gerek yoktu. Oradan alınan diploma hükümet tarafından tanınacaktı. Bir süre sonra Cárdenas'ın aklına estiğinde verdiği sosyalist milli marşın söylenmesi kararından biz muaf tutulduk. Çok önemli bir konu da sınıflarda kız ve erkek çocukların bir arada olmasıydı ve ben kızları hep çok sevmişimdir, gerçi küçükken en sevdiğim şey, teneffüslerde gölgede küçük bir daire hâlinde oturduğumuzda anlattığım köyden ithal

hikâyelerle, efsanelerle onları korkutmaktı, onlar da bu korkudan keyif alarak bana yalvarırdı: Biraz daha anlat.

Hayatımda ilk kez okula memnuniyetle gittim.

Orada, sığır hırsızlarına dair bol miktarda hikâyenin karşılarında sönüp gittiği mumya ve hayalet hikâyelerimi anlattım. Orada oyuncak bebeğin efsanesi yaşamaya ve kendi çocuklarım çok daha modern bir binaya taşınan aynı okulun öğrencileri olduğunda bile anlatılmaya devam etti.

98

İyi bir hayat yaşadım ama Simonopio'nun acı tatlı anısından kurtulmayı asla başaramadım zira bütün güzel anılar onun terk edişiyle lekelendi.

99

"Geldik; buradan dön."

"Ama Simonopio'ya ne oldu?" diye telaşla soruyor taksi şoförü Nico, bir yandan da talimatlarımı izliyor.

Monterrey'den yola çıktığımızdan beri ilk kez konuşuyor.

O zaman sessizliğinin ilk başta sandığım gibi can sıkıntısından veya başka bir yerde olma ya da radyoyu açma isteğinden değil, bu sabah taksinin kapısını kapatıp yola çıktığımız anda ikimize anlatmaya başladığım hikâyenin ritmini bozmak istemediğinden olduğunu fark ediyorum. Daha önce tanışmış olsaydık, daha fazla zamanı olsaydı, hayatında çok az hikâye veya masal anlatılmış olan bu genç arkadaşım olurdu.

Ama artık zaman yok. Çaresi yok: Vardık ve "keşke"ler yok. Nico'nun endişelenmesine gerek yok: Artık hikâyemi duraklatmayacağım. Yıllar içinde unutuluşun içinde yerleşen bu hikâyenin bütün versiyonları bugün beni istila ediyor. Başkalarına aitler, bana aitler ve birlikte bir küre oluşturuyorlar: Her şeyi görüyorum ve artık görmezden gelemem ve yarım bırakamam.

Son noktaya kadar varmak şart.

100

Beatriz bir daha sevgili evinin koridorlarında veya Linares'in sokaklarında dolaşmak da şefkat dolu bakışlarla karşılaşmak da istemediğine karar verince; kocasının ortaya sürdüğü Monterrey'de yeni bir hayat kurma fikrini tekrar ele almaya karar verince, bunu herkesi dahil etme niyetiyle yaptı.

Oğlunun tabii ki seçeneği yoktu: Beatriz ne derse oraya gidecekti.

Şanslı yaşı onun Beatriz'den çok daha hızlı toparlanmasına imkân vermişti zira Beatriz hâlâ oğlunun baygın ve yaralı yatışını hatırlarken, o kırık kaburgasının hangi tarafta olduğunu bile hatırlamıyordu ve başının arkasında, kapatmak için on iki dikiş atmak zorunda kaldıkları yaranın üstü çoktan saçlarla kapanmıştı. Gözünün bir kenarında hâlâ kırmızı olan ve Beatriz'in hâlâ tüylerini ürperten yara izi bile sabahları aynadan baktığında Francisco'nun dikkatini çekmiyordu: Sanki hayatı boyunca oradaydı.

Beatriz oğlunun artık aralarında olmayan babası hakkında bazen geçmiş zamanda ama bazen de şimdiki zamanda, hevesle konuşmasına da şaşırıyordu: Ölümün kalıcı olduğunu unutuyor veya anlamıyor gibiydi; sanki babasının, çoğu seferde yaptığı gibi, bir çiftliğe geçici bir ziyarete gitmediğini anlamıyordu. Sadece bazen, geceleri, uyurken anlaşılmaz şeyler söylüyor ve ağlıyordu.

Bunu daha önce hiç yapmamıştım.

Beatriz –annem– uyuyan bilincimden çıkan çığlıklar kar-

şısında telaşlanarak bana bakmaya geldiğinde Simonopio hep oradaydı, tıpkı ben bebekken yaptığı gibi alnımda, kaşlarımın arasını yumuşak ama kararlılıkla okşayarak kötü anıları sonsuza kadar silmeye çalışıyordu. Kısık sesle şarkı söylüyor, vaftiz annesi odaya girdiğinde de şarkısını bölmüyordu.

Annem onun sözlerini anlamıyor ama ses tonunu tanıyordu. Kısa süre içinde Simonopio ile bana özel o dile alıştı ve çok güzel olduğunu düşündü zira Simonopio'nun melodik bir sesi vardı. Sadece yetim çocuğun kâbuslarını değil, yalnız bir annenin, vaftiz annesinin korkularını ve şüphelerini de sarmalayan, sakinleştiren ve uzaklaştıran bir sesti.

Teselli edici bir sesti.

O gece serenatları sırasında hiç uyanmamış olsam da bugün bile annemi araya girmeden ama uzaklaşmadan da, eski sallanan sandalyeye oturmuş hâlde görebiliyorum. Oğlu ile hayatın ona hediye ettiği o vaftiz oğul arasındaki garip ortak yaşamın bir dakikasını bile kaçırmak istemiyordu. Zira güzel bir gecede, tatlı melodilerle dolu bir şarkının ortasında, hayatın garanti vermese de bazen hediyeler verdiğini anladı ve bunu anlayınca, tamamen bilincine varamasa da kabul edince, Morales'in dul karısı Beatriz Cortés'in acısı ve derin yarası iyileşmeye başladı ve eski kararlı damarı tekrar ortaya çıktı.

Eşinin öldüğü ve benim kaybolduğum andan beri baş döndürücü bir spiralde aşağı doğru düşüyorduysa, o anda düşüş durdu. İradesinin gücünden doğacak ve bedeninde hayat devam ettiği sürece yaşayacak yeni Beatriz'in yükseliş noktası o olacaktı. Gençliğindeki kibirli, şimdi korkak ve daha yeni hâlinde darbe almış versiyonları, eksiksiz bir bütünleşmeyi sağlayana dek huzur içinde bir arada yaşamayı öğrenecekti. Yıllar sürecekti ve yükseliş yavaş olacaktı ama her şeyin bir başlangıcı vardı ve onun için başlangıç Simonopio'nun söylediği şarkıların arasında gelmişti.

Kararlı bir şekilde, bir sabah herkesi yemek odasına çağırdı: Anneanne Sinforosa'yı, Pola, Mati ve Leonor'u ve

Simonopio'yu. O seferde bütün gerekçelerini açıklamadı – bunu hiçbir zaman yapmadı. Sadece şöyle dedi: Toprak küçük çocuğu olan yalnız kadınlara göre değil, bu yüzden gidiyoruz.

Herkes daveti kabul etmedi: Leonor etmedi. Mati de öyle. Biri evlenmek istiyordu ve diğeri de yeni gelen torununa anneannelik yapmak istiyordu. Pola ne evet ne de hayır demişti ama kimsenin şüphesi yoktu.

Sonradan yalnız kaldıklarında kızıyla konuyu tartışan anneannem Sinforosa, taşınma nedenlerinin sadece toprağı tek başına idare edememenin ötesine geçtiğini anladı ama hiçbir şey söylemedi. Annem ve benim için bağlar ve gelenekler pahasına da olsa köyden uzaklaşmamızın, çok daha sağlıklı ve güvenli olduğunda hemfikirdi. Kızı "istersen kardeşlerimden biriyle birlikte otur, anne," diye sorduğunda, hiç düşünmedi.

"Ben sizinle geliyorum."

Anneannem Sinforosa kimseye engel olmak da ona engel olunmasını da istemezdi, gelinleriyle yaşaması durumunda öyle olacağını biliyordu.

"Ayrıca bana ihtiyacı olan kişi sensin, Beatriz."

Simonopio yemek odasından her zamanki gibi sessizce çıkmıştı ama bakışlarında annemin kabullenme olarak yorumlamak istediği bir teslimiyet ifadesi vardı.

"Tabii ki Reja nineyi de götüreceğiz, Simonopio." Hepsinin arasında değişiklik karşısında en çok zorlanacak kişinin Simonopio olacağını biliyordu, dolayısıyla Simonopio'nun sirke yaptıkları ziyaretten beri geri dönmeyi reddettiği Monterrey'de ona yapacak bir şeyler bulmaya istekliydi. Hoşuna gidecek bir şey bulacaklardı, bundan emindi. Monterrey'de de tepeler ve hatta dağlar vardı. Devasa dağlar. Belki de Simonopio gidip gelmekten, hepsini keşfetmekten hoşlanacaktı.

Belki.

Vermekte çok zorlandığı karar kısa süre içinde Beatriz Cortés için odak noktasına ve hatta heves nedenine dönüştü.

Zira bir kez kabul edilince değişikliğin hızlı olacağına da karar verdi: Çoğu kişiyi hoşnutsuz ederek, okul yılının sonunu da benim komünyon ayinimi de, kız arkadaşlarının kızlarının sosyeteye tanıtılmasını da ve tabii ki Linares sosyal kulübünün açılışını da beklemeyeceklerdi.

Ne gerek vardı, zaten açılışa gitmeyecekti ki?

Hayır. Her şeyi organize etme işini tamamladığında gidecek ve beni de oradan, hayat ve toprağa karşı tehditlerden uzağa götürecekti. Cezbedici şeylerden ve bağımlılıklardan uzağa.

Çoğu kişi hatta dayılarım bile, bir kez daha bütün işlerini yürütmeyi teklif ederek onu vazgeçirmeye çalıştı.

"Her şeyi satmama ve satılırken işleri ayarlamama yardım edin yeter. Başka bir şey istemiyorum."

"Francisco'nun geleceğini düşün."

"Başka bir şey düşündüğüm yok ama toprakta sadece geçmiş var."

"Ama Beatriz ailen, seni seven insanlar burada," diyordu bütün kardeşleri ve arkadaşları.

"Kızlarım ve torunlarım orada."

Görevi kabul ettiler ama özellikle mülklerin büyük bir çoğunluğu kocasının arkadaşlarının adına olduğu ve onları mülkleri kendileri satıyormuş gibi görünmeye ikna etmek gerektiği için zaman alacağı konusunda onu uyardılar. Beatriz istisnasız hepsinin dul eş olarak kendisine ait olan mülkleri iadeyi kabul etmesine şaşırmadı. Babam iyi seçim yapmıştı: Arkadaşlarının hiçbiri sözünü tutmazlık etmedi, toprak reformuna karşı kendi adlarına geçirilmiş olan arazinin Francisco Morales'in dul eşine ait olduğunu doğruladı. Satmasına zevkle yardım edeceklerdi.

Annem yavaş yavaş kalan konuları halletti, kendini meşgul tuttu, geceleri ağırlığı üstüne çöken boşluk hissinden Singer'inin ve Simonopio'nun, biri mekanik olan ve diğeri de kendisine yöneltilmemiş şarkılarında teselli bularak dinlendi. Ve benim hayatım Simonopio ile, hikâyeleriyle ve şarkılarıyla

doluyken, şimdi Simonopio'nun hayatı anneme göre boş ve kederliydi.

Sitem değildi, annem emindi: Tokat için ettiği sonu gelmez özürlerden birinde Simonopio anneme sarılmış ve annem de bu sevgi gösterisi karşısında rahatlamıştı.

O değildi. O hâlde neydi?

Onu etkileyen şey yastı: Geri döndükten iki gün sonra yalnayak hâlde odasından çıktığından beri bakışları eskisi gibi olmamıştı. İlk günlerde Beatriz onun fiziksel sağlığına odaklanmış ama oğlunun iyileşmesi ve babasız yeni hayatında dengeyi bulması konusunda duyduğu endişelerden dikkati dağılarak, sadece vaftiz babasını değil babasını da kaybeden vaftiz oğlunun duygusal dengesini göz ardı etmişti.

Ayrıca kimsesizlikti: Haftalar geçti ve annem her sabah onu alıştığından daha erken saatte uyandıran şeyin gürültü yokluğu olduğunu fark etmemişti; penceresinin dışından, on dokuz yıl önce kulübeye yerleşen arıların hızla çoğalmasının, güne göğüs germeden önce uykusunun saatine –son dakikalarına– daha kolay sarılmasını sağlayan şarkılarına alıştırarak ona mırıldanan arı vızıltılarının yokluğunu fark etmemişti. Simonopio ile gelmişler ve bir daha da gitmemişlerdi. Lakin şimdi sabahları onu sıradan kuş ötüşünün sessizliği uyandırıyordu. Anlaşılmaz bir şekilde Simonopio'nun arılardan yoksun yüzünü görüyorlardı, halbuki eskiden kışın hava çok soğuk olmadığında bile asla üstünden eksik olmaz ve ilkbaharda veya yazın bir çiçek gibi peşinde dolaşırlardı. Şimdi ise ilkbaharın tam ortasında, yeşil gözleri ve uzun kirpikleri hareketli kanat uzantıları olmadan ortadaydı. Ağzı sanki arılar onu gözlerden gizlemek veya gülümsemesinden beslenmek istermiş gibi kaplamadan, Tanrının ona verdiği şekliyle görülüyordu. Eskiden cildi göz açıp kapatana kadar yer değiştiren beneklerle kaplıyken, şimdi o beneklerden eser yoktu.

Haftalardır dulluk acısına dalıp gittiğinden kesin olarak

bilmiyordu ama arıların Francisco'nun öldüğü günden beri Simonopio'yu yalnız bıraktığından şüpheleniyordu.

Onu neden terk etmişlerdi? Yaşamasına yardım eden canlılar neden onu kimsesiz bırakmıştı? Simonopio'nun günü son derece ilgili ve katılımcı tek dinleyicisiyle sohbet ederek, şarkılar ve hikâyeler anlatarak geçirdiğini gören annem ona neyin var diye sormayı ve yanıtı küçük tercümanı aracılığıyla almayı düşündü. Bunu bir süre sonra yapmaya karar verdi ama o bir süre sonra geldi ve öylece geçip gitti. Yarın onu sorguya çekecekti ama yarın ertesi gün ve bir hafta sonra oldu.

Annem bir türlü sormuyordu.

Bunu sormaya cesaret edebilseydi, ısrarını sürdürmesini ve o cumartesi olanları anlatmasını istemesine ne engel olacaktı? Herkesi mahvedeceğini bilmek bile onu durduramayacaktı. Simonopio'nun sorular karşısında acı çekeceğini biliyor ve onu hiçbir nedenle üzmek istemiyordu. Ama daha çok da yanıttan nefret etmekten –ve asla unutmamaktan– korktu. Tercüman olarak benim de anlatmaya, bilmeye, hatırlamaya mecbur kalmamdan korktu.

Öğrenmemenin daha iyi olduğu şeyler vardı.

Kötü şeyleri unutmak için gidecektik: Yoklukları ve terk edişleri. Sadece iyi şeyleri unutmak için uzaklaşacaktık. Ve bilgisizlikte iyileşecektik.

101

Her zamanki gibi, yavaş veya hızlı da olsa zaman mutlaka akar ve bir kum tanesinden diğerine, her tarih mutlaka gelir.

Yola çıkacağımız cumartesi günü de gelip çattı.

Bavullara koyulması gerekenler konmuştu. Hediye edilmesi gereken şeyler, bana dediklerine göre cennette yaşadığından artık ihtiyaç duymadığı babamın giysileri de dahil olmak üzere, yeni sahiplerini bulmuştu. Monterrey sokaklarında koşacak yer bulamayacak ve çok mutsuz olacak Şimşek'imi de hediye ettik, ona çok iyi bakacağına söz veren kuzenlerimin çiftliğinde çok daha mutlu olacaktı.

Annem Monterrey'deki daha düşük kaliteli ve duygusal değeri de az olan mobilyaların yerine koymak üzere eski mobilyalarını götürüyordu. Bir bavul kışlık ve bir bavul da yazlık giysi götürüyordu. Singer'ini, bütün kumaş ve ipliklerini götürüyordu. Sahip olduğumuz az sayıda aile fotoğrafını da bavula koymuştu. Az sayıda olmalarının nedeni belki de o dönemde bu hizmetin çok pahalı olmasıydı ya da belki de daha fazla fotoğraf çektirecek zamanlarının olduğunu düşünmüşlerdi. Mutfaktan sadece anneannemin bakır tenceresini ve ahşap kaşıklarını aldılar. Sadece o kadar.

Benim için çok az eşya almışlardı: Biraz giysi ve biraz da oyuncak. Fazla eşyam yoktu ve bana ayırdıkları bavulda yer kalmıştı: Babamdan kalan tek, sadece bana ait olan anımın, yirmi ikilik tüfeğimin çok iyi sığacağı bir yer. Ama neyse, o

boşluğu doldurmak imkânsızdı, biz de bavulu boşluğuyla birlikte kapattık.

La Amistad'ın bütün çalışanlarına veda ettik ve biraz gözyaşı döküldü. Özellikle de o güne kadar Morales Cortés ailesinin üyesi olduklarını sandığım, bu yüzden bizimle gelmek istememeleri anlaşılmaz gelen Leonor'u ve Mati'yi özleyecektim. Gelgelelim Pola dadı kederden ağlıyordu çünkü gidecekti, bütün tanıdıklarını arkada bırakacaktı ama sanırım onu bırakmamız daha fazla acı çekmesine yol açacaktı, bu yüzden bizimle gelmeye karar vermişti.

Hayatının sonuna kadar bizimle yaşayacaktı. Çocuklarımı ve sadece el yordamıyla ilk torunlarımı tanıyacaktı, Francisco, diyordu iyice ihtiyarladığında, bu gözlerim artık görmüyor.

O gözler benim büyümemi seyrederken tükenip gitmişti.

Taşınmamızdan iki yıl sonra, ben dokuz yaşındayken, nostaljik maceraperest Pola dadı Monterrey gösteri salonunda o gün Marilú Treviño ve Soledad Betancourt'un sahne alacağını öğrenmişti.

"Benimle gelmek ister misin, Francisco?"

Zevkle kabul ettim. Hikâyeleriyle ve kulağımda şarkıları ve sesiyle büyümüştüm, Linares'te son kez onları seyrettiğimden beri de uzun zaman geçmişti.

Annem bize para verdi ve otobüsle gittik. Vardığımızda bütün gösteriyi kapsayan biletlerden aldık ama Pola dadım bana saat sekizde eve dönmemiz gerektiğini söyledi.

"Neden?"

Çünkü o saatte it kopuk sokağa çıkıyor.

O it kopuk lafı bana çok ilginç geliyordu ama savaşın baştan kaybedildiğini bildiğimde ısrar etmemeyi öğrenmiştim. Pola dadı, on emirden kaynaklanıyor gibi görünen bir otoriteyle it kopuğu görmeyeceğimizi söylemişti, o kadar. Ben de akıllı bir çocuk olarak sersemlik yaparsam tek elde edeceğim

şeyin Pola dadının o zaman hemen şimdi, hiçbir şey seyretmeden gidiyoruz demesi olacağını biliyordum.

Zamanın fazla hızlı geçeceğini düşündüm ama saat limitine boyun eğerek numaralı yerimize kadar onun peşinden gittim.

Sahneye ilk olarak Marilú Treviño ve hokkabazların ve sihirbazın ardından da Soledad çıktı. Ben sadece Marilú'ya kadar dayanabildim. Hatta o akşamüstü repertuvarını tamamlamadan önce, etrafımızdaki insanların şikâyeti yüzünden çıkmak zorunda kaldık.

"Hanım hanım: O gürültücü çocuğu çıkar buradan, duyamıyoruz."

Mecbur ya da değil, dışarı çıkmak, o son derece yetenekli, çok tanıdık sesin derinliklerinden ve hafifliğinden yayılan notalardan kaçmak beni çok rahatlattı. Açıklama yapmayı da sıranın Soledad Betancourt'a gelmesini beklemeyi de reddettim.

"Eve gitmek istiyorum, dadı."

Şimdi dadımın gösterinin geri kalanını kaçırdığı için ne kadar büyük hayal kırıklığına uğradığını ve benim yerime komşunun dadısı olan, o güne kadar Monterrey'de edindiği tek arkadaşını çağırmadığı için ne kadar pişman olduğunu düşünüyorum.

"Hokkabazlar gösteriye devam ediyor, Francisco. Sonra sihirbaz çıkacak," diye ısrar ediyor, o gösterilerin çekiciliğiyle aklımı çelmek ve ağlamayı bırakmam için uğraşıyordu.

Ama kırık kaburgayla beyin travmasından uyandığımda bile ağlamayan ben şimdi susmak bilmiyordum. Dahası: Ne kadar çok ağlamamamı isterlerse ağıtıma o kadar sıkı sarılıyor hatta keyif alıyordum. Öfke krizimde kesinlikle haklı olduğumdan emindim. Ben ki hâlâ kafam karışık, durumuma ve babamın aniden cennete gitmesine şaşırmış bir hâlde –masum bir çocuk cennete gitmek için önce ölünmesi gerektiğini anlamıyordu– uyandığımda doğru dürüst tepki vermemiş, annem bana haberi verdiğinde neredeyse hiç ağlamamıştım.

"Francisco, baban cennete gitti ve sana oradan göz kulak olacak."

"Neden?"

O sorunun yanıtlaması zor bir soru olduğunu fark ettim.

"Çünkü Tanrı çağırdı."

"Ama bana veda etmedi, ben de hediye ettiği yirmi ikiliği kaybettim."

"Evet, veda etti. Aldığın darbe yüzünden hatırlamıyorsun ama veda etti çünkü seni çok seviyor. Artık tüfek için üzülme."

O kadar. Açıklama sunulmuştu ve ben de her zamanki hareketli çocuk hâlime geri dönmek için kendimi iyileşmeye adamıştım.

Dadımın şaşkınlığı da bundandı: O hâlde neden ağlıyordum? Beni ağlatan şey neydi? Sorularına asla yanıt vermedim, eve döndüğümüzde anneme de aynısını yapacaktım. Gidip yattım ve akşam yemeğinde de ortaya çıkmadım.

102

Biliyor musun? İki sene önce, taşındığımız o cumartesi günü ben daha önce hiç olmadığı kadar enerjik, ablalarımla yeğenlerimin yakınında yaşamaya hazır hâlde uyanmıştım; Monterrey'de iyi bir okul bulduğumuz için, ama daha çok da oraya ilk kez Simonopio ile birlikte gideceğimiz için heyecanlıydım.

Günlerdir ona Monterrey'de yapacaklarımızdan bahsediyordum: Öncelikle yüzmek için Alberca Monterrey'e gidecektik. Yaz mevsimiydi, dolayısıyla bir kaynaktan doğan ve Santa Lucía'ya ve ardından Santa Catarina Nehri'ne doğru doğal akışına bırakmadan önce Monterreylilerin keyfi için depolanan o buz gibi suya dalmak katlanılır bir şey olacaktı. Evimize çok yakındı, istediğimiz zaman yürüyerek gidebilirdik. Suya girmeye korkan ve kaynaktan doğduğu için suda onları yiyecek kocaman bir yeraltı yılanı olduğundan korkan yeğenlerimi de götürürdük. Onlara Simonopio'nun ne kadar büyük de olsa bizi bin bir yılandan koruyacağını garanti etmiştim ve bu, bunu kanıtlama fırsatımdı.

"Bizi korursun değil mi, Simonopio?"

Yanıt beklemiyordum çünkü yanıtı bildiğimi sanıyordum, ayrıca hayatımızı planlamakla fazlasıyla meşguldüm, duramazdım. O kadar konuşmanın arasında Simonopio'nun sohbete bir evet veya hayır katkısında bile bulunmadığını fark etmedim.

Bir diyalog değil, monolog söz konusuydu.

Ardından yola çıkacağımız cumartesi günü geldi. Bizi tren istasyonuna götürecek olan arabaya binmek gerekiyordu. Ve Simonopio ortalıkta yoktu. Annem, haydi Francisco, diyordu. Ben, Simonopio olmadan gitmem, diyordum. Ve Simonopio hiçbir yerde yoktu. Reja dadı da öyle. Sallanan sandalye de onlarla birlikte ortadan kaybolmuştu. Simonopio'nun odasında da ne Simonopio'dan ne de arılardan geriye bir şey kalmıştı. Yıllar içinde bir köşede oluşmuş küçük kristalize bal tepeciği bile gitmişti.

O zaman fark ettim. O zaman kabul ettim: Simonopio gitti ve her şeyi yanında götürdü. Benim dışımda her şeyi.

Arabaya geri döndüm ve oradan sonsuza kadar uzaklaştık. Bunu uysal ve sakin bir şekilde yaptığımı ve yol boyunca hiç laf etmediğimi çünkü çocukların cesur olduğunu ve ağlamadıklarını söylemek isterdim. Mış gibi yapacak yaşı geçtiğimden söyleyeyim, gerçekte Martín arkamdan koşmak zorunda kaldı. Reja'nın patikasında fazla uzaklaşamadım, gözyaşlarından kör olmuş ve kafamda dönüp duran iki kelimeye dönüştürmeyi beceremeden sürekli bağırdığım için nefessiz kalmıştım.

Beni affet: Arabaya geri döndüğüm de doğru değil. Bunu söylemek kulağa benim irademi içeren bir eylemmiş gibi gelecek ve öyle değildi: Beni Martín geri getirdi. Attığım tekmelere rağmen yol boyunca beni taşıdı. Sanırım bağırmaya devam etmeseydim vahşi bir hayvan gibi onu ısırmıştım. Böylece, tekmeler atarak arabaya ve ardından trene bindim.

Annem beni sakinleştirmeye çalışıyordu. Ama ne söylese işe yaramıyordu: Dinlemiyordum. Dinleyemiyordum ve dinlemeyi istemiyordum. Teselli de, açıklama da istemiyordum çünkü öyle bir şey yoktu. Sanırım hâlâ Simonopio'nun son anda çıkıp geleceği umuduyla etrafıma bakmayı sürdürüyordum. Sanırım, bariz olmasına rağmen, içimde bir yerde Simonopio'nun beni terk etmesinin imkânsız olduğunu dü-

şünmeye devam ediyordum. Bu yüzden tren onsuz yola çıktığında göğsümü tuttum. Trenin tekerlekleri ilk dönüşünü tamamladığında bütün umutlarım tükendi.

Göğsümün ve ayrıca midemin gücüyle, ağlamamı bastırdım. Ve ağıtım mide bulantısına dönüştü. Yol boyunca kustum. O kadar çok ve o kadar uzun günler boyunca kustum ki zavallı annem öleceğimi sandı. Ben de öyle sandım ama erkekler ağlamaz ve onun uğruna ağlayarak, onu özleyerek, hatırlayarak, ondan bahsederek yaşamaktansa ölümün kıyısına geldiğim için kendimle nasıl da gurur duydum.

Bir hileydi; saklanan gözyaşları bir gün dışarı çıkar, bu yüzden o akşamüstü Marilú Treviño'nun her zamanki, onun veya Simonopio'nun sesinden dinlemeyi çok sevdiğim repertuvarı söylediğini dinlerken ağlama krizine kapılınca kendim de şaşırdım: O repertuvarı sadece ağabeyimin eşliğinde dinlemiştim. İlk notalardan itibaren müzik beni Simonopio'nun omuzlarındaki dev boyuma, nehirdeki sıcak günlere, hava kararınca vıraklamaya başlayan karakurbağalarına, yazın cırcırböceklerine, portakal ağaçlarının labirentine, yüzümdeki bir arının adımlarına ve uzaklaşırken çıkardığı sese götürdü. Kendine özgü ve çok sevgili gülümsemesine ve hikâyelerine, hiçbir zaman anlamasam da dinlemeyi hep sevdiğim gizemli derslerine götürdü; ardından bavulumdaki boşluğa, kayıp tüfeğime, babamın isteği dışındaki yokluğuna ve beni hep kardeşi gibi sevdiğini düşündüğüm kişinin planlı yokluğuna götürdü.

Ben de uzaktan, onun mutlak yokluğunda, Simonopio'yu sessizliğimle cezalandırdım: Yıllar boyunca ağzımdan ismi çıkmadı ve o kadar çabuk olmasa da ben zorladığım için zihnim onu düşünmeyi bıraktı.

Tekrar ve içimde saklı sitemden çok da güçlü bir özlemle ondan bahsetmeye, ilk –ve tek– kız arkadaşımla birlikte olmaya başladığımda, her şeyi bilmenin ve her şeyi sınırsız paylaşmanın arzulandığı yeni aşkla başladım.

O bana Linares'teki hayatımı soruyordu ve ben de ilk başta

özenle ve seçme olayları anlatıyordum. Kuzenlerimden, okula çevrilen evlerinden, Şimşek'ten, portakal savaşlarından, nehirden, firavunincirinin dikenlerinden bahsediyordum ama bu anekdotların hiçbiri ilginç değildi. Hepsi eksik kalıyordu. Kısa süre sonra, Simonopio'nun varlığını reddettiğim sürece o temaları duygu ekleyerek, iyi anlatmamın yolu olmadığını fark ettim.

Onun sayesinde anlatacak anekdotlarım bulunuyordu ve bu gerçeği o anlatı egzersizleri sırasında öğrendim. Hayat hikâyemin başrolünde Simonopio olmadan sadece ucu belli olmayan kopuk ipler vardı. Linares'ten bahsetmek Simonopio'dan bahsetmek demekti. Açık ve dürüst bir şekilde kendimden bahsetmemin Simonopio'dan bahsetme ihtiyacından doğduğunu kabullendim. Ve ondan bahsetmeye başlayınca, onu hatırlayınca, aslında hiç unutmadığımı da fark ettim; asla affedememiş olsam da onu özlemeyi hiç bırakmadığımı.

Annem bir gün bizi onun vaftiz oğlundan bahsederken buldu. Yıllardır ondan bahsettiğimi duymamıştı, dolayısıyla, konunun bana acı verdiğini anlayarak bana ondan bahsetmemişti. Hatta oğlunun yıllar geçtikçe vaftiz oğlunu unuttuğunu bile düşünmüştü. Öyle olmadığını görmek onu şaşırttı ve memnun etti.

Hatıralar ilginçtir: Babamın birkaç fotoğrafı olduğu için hep mutlu oldum ama o fotoğraflar benim babama dair anılarımı etkiledi, onlara baktıkça bedeninin kendine ait bir kokusu, sesinin tınısı olan, saçı dağılan ve gülmesi gripten daha bulaşıcı olan etten kemikten adamın yerini aldılar.

O döneme ait fotoğraflar neredeyse her zaman üç çeyrek pozisyondaydı: asla fotoğraf makinesine değil her zaman uzağa doğru bakılıyordu; her zaman ciddi duruluyordu ve bir nedenle, büyük çoğunluğunda siyah renkli ciddi giysiler giyiliyor, her bir saç teli yerli yerinde duruyordu.

Babama dair anılarım vardı tabii, ama o karaktersiz, soğuk, kâğıda basılmış fotoğrafları görünce kısa süre içinde kokusu

burnumdan, sesi kulaklarımdan, sıcaklığı cildimden ve yüzü hareketten silindi. Gülümsediğinde veya benimle birlikte beş ağaç için beş çukur kazmak gibi bir çaba gösterirken gözlerinin kenarında oluşan kırışıklar zihnimden silindi. Çukurları hatırlıyordum, ağaçları hatırlıyordum ama babam hep kaskatı, kâğıda basılı görselde olduğu gibi üç çeyrek pozisyondaydı.

Bu unutuş, özellikle de yavaş yavaş özünü unuttuğum için kendimi suçlu hissettiğim, onu kurtarmak için değilse de geri kazanmak için H. G. Wells'inki gibi bir zaman makinesi inşa etmeye çalıştığım ergenlik dönemimde çok canımı acıttı.

Gelgelelim Simonopio'nun sadece bir fotoğrafı vardı ve söylediğim gibi: Uzun bir süre boyunca onu düşünmeyi reddettim. Ama kız arkadaşım için veya başka bir nedenle sonunda tekrar onu düşünmeyi kabul ettiğimde, Simonopio zihnimde capcanlıydı: Kokusu, sesi, sıcaklığı, gülüşü, bakışı, benimle konuşurken yüz ifadesi, şarkıları, hikâyeleri, dersleri, beşikten itibaren öğrendiğim o diğer dilde söylediği kelimeler, bana dokunan eli, beni taşıyan sırtı, beni aylak aylak dolaşırken yakaladığındaki pes edişi, huzursuz olduğumda yanımdaki dingin varlığı.

Hayat araya girdi, günlük rutin ağır bastı, yıllar geçti. Artık ondan bahsetmeye fazla zamanım veya hevesli dinleyicilerim olmasa da Simonopio'yu asla yitirmedim. Ve ilk başta hatırası tatlıdan çok acıyken, ihtiyarladığımda acı tatlılaştı.

Çok uzun zamanımı aldı ama sanırım yıllar içinde Simonopio'nun beni bırakma nedenini anladım: Monterrey'de yaşasaydı nasıl olurdu? Monterrey'de kederden, sıkıntıdan, yalnızlıktan, anlaşılmamaktan tükenip giderdi.

Monterrey'de, tıpkı çocukken gördüğü sirk aslanı gibi, ölmeden önce ölürdü.

103

Uzun zaman önce, ne kadar uzun olduğu önemli değil, bu kesme taş, alçı ve boya yığınları arasında doğdum.

O dönemde bu taşlar asıl inşa eden kişinin verdiği düzende ve birkaç kuşağın yuvasını oluşturacak şekilde üst üste yerleştiriliyordu. Bir de şimdi bak, Nico, öylece üst üste yığılmışlar. Evi yıkarken onunla birlikte yıkabilecekleri şeyi göz önünde bulundurmamışlar: Anekdotlar ve kokular, anılar ve yankılar.

Benim özüm.

Bu köy şehir oldu ve yenilendi, tarımı terk etmeden, babamın döneminden adamların toprağı yabancı ellerden korumak için diktiği portakal ağaçlarına dokunmadan, aynı zamanda sanayiye de açıldı. Böylece dönüşüm geçirdi, büyüdü. Şehir oldu ve kısa süre öncesine kadar kent alanının içinde kalan son bostan artık ona sığmıyor: La Amistad bostanı. Babamın, uzun bir seyahatin ardından getirdiği portakal ağaçlarından yola çıkarak yarattığı bostan.

Herhalde yeni sahibi burada apartman veya işyeri inşa eder. Burada ihtiyaca uygun ama basit, lüksü veya büyük süslemesi olmadan inşa edilmiş bir konağa yer yok. Orijinal sahiplerinden geriye kalan tek kişi olan benden başka kimse için tarihi değer taşımayan bir ev.

Bugün, çocukluğumun son kalıntılarını seyretmek, çocukken beni koruyan tuğlalarına dokunmak, beni sarmalayan ve bugün bile beni tanımlayan kokularını son bir kez bile olsa algılayabilmek için buraya geldiğimi sanıyordum. Onu tanı-

yacağımı ve onun da beni tanıyacağını sanıyordum. Onu aynı, değişmemiş hâlde bulacağımı ve görünce, gölgesini hissedince her şeyi ve herkesi hatırlamamın daha kolay olacağını sanıyordum. Daha az acı verici olacağını.

Yanıldım. Varış yeri hep bu olsa da hatırlamak için buraya kadar gelmeme gerek yoktu. Ayrıca anılar Monterrey'deki evimde de, buraya kadar ulaşan yolda da aynı derecede acıtıyor.

Acıtıyor çünkü acıtması gerek. Ve geldim çünkü gelmem gerekiyordu.

Düşündüğümün tersine, bulmak için geldiğim şey burada, bu taşların arasında değil. Hiçbir zaman burada olmadı, hep benim içimdeydi, annemle birlikte Monterrey'e gittiğim gün bu alandan, bu tuğlalardan ve aralarındaki maddelerden sıyrılıp uzaklaştı. Çünkü babam, silah niyetine elinde bir tüylü toz alıcıyı tuttuğu o seferde haklıydı: Evler sahiplerinin enerjisinden beslenmediğinde ölür. Ve bizden başka sahip tanımamış olan bu ev, benim bavulumu kapattığımız gün yavaş yavaş toprağa geri dönmeye başladı ve bu süreç son arı da kovanı terk edince, Reja dadı ve sallanan sandalyesi ona sırtını dönünce ve Simonopio'nun varlığı onda hissedilmeyi bırakınca zirveye ulaştı.

Fark etmeden, eşyalarımın yolculuk ettiği ve benim hep yarısı boş sandığım bavula, benden ibaret olan o bavula, bana ait olan bütün anıları koymuştum. Hepsini. Tamamını.

Doğduğumu gören, dünden beri tamamen ölen ev, onu yerle bir ettiklerinde, bana ayrılışımla onu tanımlayan her şeyi hediye etti. Yıkılmış tuğlaları orada yatıyor ama onu öldüren makine içindeki yankıları da, yer karosunun tıkırtısını da, kokularını da, gece çıkan gıcırtı seslerini de yok edemedi. Çünkü ben hepsini yanımda götürdüm, tıpkı evden çıkmadan önce Hortensia'nın pişirmekte olduğu çorbanın kokusunu da yanımda getirmem gibi.

Tıpkı çocukken yanımda götürdüğüm ve ihtiyarlamış hâlimle bu geri dönüşümde yanımda getirdiğim Simonopio'ya dair anılarım gibi. Tamamı.

El değmemiş hâlde.

104

Annemin geleceğimizin Monterrey'de olduğunu ilk kez duyurmasından çok önce, Simonopio bunun böyle olduğunu ve böyle olacağını biliyordu.

Monterrey'de gelecek vardı ama bu gelecek, biz her ne kadar paylaşmaya davet etsek de onu ve Reja dadıyı kapsamıyordu. Bize eşlik etmeyi kabul ederlerse ikisinin de tek ve kısacık ziyaretinde Simonopio'yu boğmasına ramak kalması gibi, yavaş yavaş havasızlıktan öleceğini, titizlikle dokuduğu hikâyenin çaresizce değişeceğini biliyordu. Bu yüzden, Morales Cortés ailesinden geriye kalanların peşinden gitmeyeceğini bildiği anda, kalbi yavaş yavaş uzaklaşmaya başladı.

Annem ondan bunu veya şunu bavullara koymaya yardım etmesini istediğinde, Simonopio mümkün olduğu kadar çabuk yanıma dönmek ve bana eşlik etmek için bunu aceleyle yapıyordu. Ben annemin mümkün olduğunu düşündüğünden çok daha hızlı iyileşiyordum ama benim sabrıma göre çok daha yavaştı, bedenim hareket kabiliyetini istediğimden daha yavaş kazanırken zihnim çoktan sıçramaya ve taklalar atmaya başlamıştı. Hareketsiz kalmak için sürekli olarak dikkatimin dağılması gerekiyordu ve Simonopio onsuz sıkılacağımı, huzursuz olacağımı ve daha da kötüsü, sersemleşeceğimi bildiğinden bu dikkat dağıtıcı şeyleri bana sağladı. O anlarda Simonopio doğum günüm veya onu izleyen günler dışında bana her şeyden bahsediyordu. Ben konuyla ilgili hiçbir soru sormuyordum ve Simonopio da bana minnettar kalıyordu.

O eski gün hakkında düşünmek acı vericiydi ama yeni günlerin her bir dakikası da öyleydi. Simonopio küçüklükten beri biliyordu: Günün birinde aslanla kır kurdu karşılaşacaktı ve bir daha hiçbir şey eskisi gibi olmayacaktı.

Vaftiz annesi tekrar tek parça olmayı istiyor gibiydi ama kocasının ölümü ve oğlunun iyi olup olmadığını bilmeden geçirdiği kaygı dolu günler onu paramparça etmişti. Toparlanma süreci uzun olacaktı ve Simonopio, başladığını bilmekten mutlu olsa da tamamlandığını görmeyecekti: Beatriz uzun süre boyunca sürdüreceği gibi, güçlü numarası yapıyordu ve numara yaptığı için sonunda gerçek olduğuna inanacak, gerçek olduğuna inandığı için de gerçeğe dönüştürecekti.

Annem iyi olacaktı ve onunla birlikte anneannem Sinforosa, Pola dadı ve ben de öyle. Ama tanıklık etmesi için Simonopio'nun yanında olmayacaktık.

Simonopio hepimizi özleyecekti ama özellikle benim yokluğum kalbini ikiye bölüyordu: Yarısı bedenini hayatta tutuyordu. Diğer yarısını ise ben yanımda yeni hayatıma götürmüş, bavuluma koymuştum; daima bana eşlik etmesi için, acı verici olayların katlanılmaz acısını peşimde sürüklemeden iyi bir şeyler başarmam için bana memnuniyetle hediye etmişti.

Simonopio bilmiyordu ama benim hatırlamaya hazır olacağım gün de gelecekti. Geri dönmeye hazır olacağım.

Henüz yanımdayken, bize kalan son günlerden faydalanarak Simonopio bana her şeyden ve hiçbir şeyden bahsediyordu.

Çok istese de nekahet dönemim ve annemin anlaşılır yasaklaması nedeniyle benimle birlikte kırlara dolaşmaya çıkamayınca, arıların neyi ve nasıl bildiğinden bahsederek beni oyalıyor ve dinlemenin ne kadar önemli olduğunu hatırlatıyordu: Hayatın bazen kulağa, kalbe veya mideye fısıldadıklarını dinlemenin ne kadar önemli olduğunu.

"Dikkatle dinle ve ciddiye al, Francisco."

Bana her zamanki hikâyeleri anlatıyordu ve ben de her zamanki gibi dinliyordum: Her seferinde yeni gibi.

Ertesi gün hatırlamayacağım kâbuslarımın en derin noktasında beni sakinleştirmek için yaptığı gibi, yola çıkmamızdan önceki cumartesi gecesi de Simonopio karanlıkta yanımda kalarak her dakikayı değerlendirdi, bebekken bir tüy girdabının olduğu kaşlarımın arasını okşadı ve kulağıma gerçeklerden bahsetti.

Sesinin ve kelimelerinin hipnotize edici etkisiyle sakinleşen ben, veda sözlerinden uzakta, derin derin uyuyordum:

"Hoşça kal, Francisco. Gittiğin yerde bir erkek olacaksın, geleceğin orada. Ben burada kalıyorum. Seninle gelirsem benim sonum olur. Onları bırakırsam sonları olur; her şey biter. Anlıyor musun? Hayır. Uzun bir süre boyunca anlamayacaksın ama anladığında benim için geri döner misin? Beni bulmak için döner misin? Evet. Hoşça kal, Francisco. Ben seni burada bekliyorum."

Onca geceyi uyanık geçirdiği odamdan çıkınca, vaftiz annesinin, annemin onu beklediğini gördü.

"Reja dadının sallanan sandalyesini paketledin mi?"

Haftalardır günde birkaç kere tekrarlıyordu: Sallanan sandalyeyi unutma, yolda zarar görmesin diye sallanan sandalyeyi çok iyi paketlememiz gerek. Bu, ailenin dadıyı terk etmeyeceğini ifade etmenin ve dadı onlarla geliyorsa Simonopio'nun da geleceğini doğrulamanın dolaylı bir yoluydu. Annemin Simonopio'ya yükümlülüğünü hatırlatma yoluydu ama gerçekte ilk baştan beri hissettiği şeyi duyuruyordu: Simonopio geleceğimize dahil olmayacaktı.

Bir veda yaklaşıyordu.

Simonopio başını iki yana sallayarak hayır dedi. Artık mış gibi yapmanın gereği yoktu.

"Ay," diye içini çekti annem, tıpkı benim yaramazlıklarım karşısında yaptığı gibi. Ama bu seferki çaresizlikten değil, teslim oluştandı. "Bir şeye ihtiyacın var mı?" Simonopio hiçbir şeye ihtiyaç duymazdı, bu yüzden teklifi geri çevirdi. "Ne diyeyim ki? Sensiz ne yapacağız?" Annem yanıt beklemedi, o

sorular Simonopio'ya yönelmemişti. Ama konuşmaya devam etti: "Onunla mı kalacaksın?"

Simonopio başıyla onayladı. Reja dadı hayatının bir parçasıydı ve onu bırakması söz konusu değildi.

"Hoşça kal, Simonopio." Ona sunduğu ve Simonopio'nun da karşılığını verdiği kucaklamayla, kelimelerle söylenmesine gerek olmayan her şeyi söylemişlerdi.

105

O cumartesi günü güneş onlar Reja'nın patikasındayken doğdu ama istedikleri kadar uzaklaşamamışlardı. Reja dadı yavaş ilerliyordu. Daha hızlı ilerlemelerini engelleyen şey ışığın yokluğu değildi, dadı her halükârda adımlarını kapalı gözlerle atıyordu.

Ve çok az yükleri vardı: Bir heybede dadının az sayıda giysisi ve bir diğer heybede de Simonopio'nun giysileri.

Bir gün önce, kalan az sayıda arı taşınma konusunda sorun çıkarmamıştı, artık boş duran ve onlara büyük gelen yapıya fazla bağlı olmadıklarından, geçici olarak yıllar önce babamın traktörüyle birlikte getirilen arıcılık kutularından birine yerleştiler.

Simonopio'yla ve onun için gelmişlerdi. Şimdi de onunla ve onun için gideceklerdi.

Bu yüzden, önceki günün ilk ışıklarıyla birlikte, kalan az sayıdaki arı Simonopio'nun onları her şeyin başladığı yere, kaderin hayatlarının hikâyesini ilk kez, bir köprünün altında iç içe geçirdiği yere götürmesine izin verdiler; yeni, büyüyerek eskisi kadar başarılı olacak bir kovan inşa edecekleri yere. Toprağın ve portakal ağaçlarının onlara hâlâ ihtiyacı vardı.

Dadının sallanan sandalyesi taşıma konusunda sorun yaratıyordu ama Reja onu geride bırakmayı reddediyordu ve Simonopio da onu anladı: Durduk yere birinin kendi bacağını terk etmeye karar vermesi gibi bir şey olurdu. O da bir gün önce görülmeden gerçekleştirdiği yolculukta, ihtiyar dostunu

beklemesi için sandalyeyi götürüp günlerinin geri kalanını geçirecekleri tepeye bırakmıştı.

Heybelerinden daha ağır olan sessiz vedaları yüklenmiş hâlde, günun ilk ışığıyla durdular: Reja dinlenmeye ihtiyacı varmış ve Simonopio da yeni ayakkabıları ayağına vuruyormuş numarası yapıyordu.

Arkalarına baksalar, durdukları yerden evin uyanışını son kez görebileceklerini biliyorlardı ve ne biri ne de diğeri bunu yapma dürtüsüne karşı koyabildi.

Simonopio uzaktan benim kulübesinde onu aradığımı gördü. Oradan kederli yüzümle dışarı çıktığımı gördü. O yüzde, yola yalnız çıkacağımı anladığımı okudu. Oradan çığlıklarımın ve gözyaşlarımın arasında sesimin doğru dürüst çıkaramadığı kelimeleri ayırt etti: Gelgelgel, Simonopio, gelgelgel

Yanıtsız kalan çağrım ona sonsuza kadar işkence edecekti. Yanıma gelmek ne kadar da kolay olurdu. Her şeyi unutmak. Borçları ve sözleri unutmak. Yanımda birkaç gün daha geçirmek için tehlikeyi unutmak. Kararlılığı zayıflamış hâlde, peşimden koşmak istedi. Ama kendini tuttu: Kaderi, o topraklarda meyve vermiş portakal ağacının kaderiyle aynıydı. Uzakta solar giderdi. Benim kaderim şehirdeydi. Hayatımız –bütün hayatımız– ayrılmamıza bağlıydı.

Hoşça kal, Francisco.

Simonopio gidişimi görmemek için gözlerini kapattı. Kulaklarında çınlayan çığlıklarımla arkasına döndü ve dadının da arkasına dönmesini bekledi, ardından, yıllar önce dadının, arıların ve Simonopio'nun hikâyesinin başladığı nehri kat eden küçük köprüye doğru ilerlemeye devam etti.

106

Hep Simonopio'nun beni terk ettiğini düşündüm.

Onu terk edenin, geri döneceğim umuduyla onu tek başına bırakanın ben olduğum hiç aklıma gelmedi.

107

Onun düşündüğünden daha uzun zamanımı aldı ama dondüm.

Gecikmemden –hiçbir pişmanlık olmaksızın– kısmen onun geleceğimde gördüğü adama dönüşmemi suçlu buluyorum: Babasıyla aynı zorlukları yaşamamış olsa da topraklarını ve oğlunu vücuduna saplanan bir mermi karşısında savunmak zorunda kalmasa da, hayata kararlı, cesur –bu topraklarda ne kadar cesur olsanız azdır– bir tutumla ve ailesine yakın kalmak için elinden gelen her şeyi yapan bir adam.

O adam, hayatında başardığı yükümlülükler, saldığı ve suladığı, ona bağımlı olan kentli kökler yüzünden genç yaşta gelemezdi.

Zaman geçti ve artık yıllardır hiçbir şey ya da hiç kimse ne özünde ne de karakteri nedeniyle bana bağlı değil. Örnek veya eşlikçi olarak bile değil. Uzun süredir orada luzumsuz, gereksiz bir hâle geldim. Uzun zamandır, dulluğun mutlak ve boyun eğilen yalnızlığında, sadece eski ve rengi solmuş bir *lazy boy*'a otururak hayatın geçmesini ve benden önce gelip gidenlerle buluşma zamanımın gelmesini bekliyorum.

Bu duruma düşmeden önce neden kaçmadım? Neden dinlemedim? Neden geri dönmedim?

Gecikmemi Simonopio'nun hesaba katmadığı ve şu anda sadece ve sadece kendimi suçladığım bir faktore de bağladığımı itiraf ediyorum: Çocukken aklıma koyduğum şeyi elde edene kadar sürekli ısrar etmemi sağlayan inatçı enerjiyi, terk edildiğimi hissettiğimde doğan hınca dönüştürmüştüm.

Bir nedenle, belki de nasıl olduğunu hatırlamadığım için, çocuk zihnime göre sonsuza kadar acı çekmeme rağmen babamın ölümünü anlamak daha kolay olmuştu.

Ama babamın yokluğunun üzerine bir de Simonopio'nun beni terk etmesini sindirmem imkânsızdı. Yedi yaşımda, düşündüğümün, mutlak bir gerçek olduğunu sandığımın tersine, Simonopio benim için ve benim sayemde yaşamıyordu. Bilıyorum: O yaşta güneşin kendi etrafında döndüğünü sanan bir egoisttim. Ben, bana, beni o zamanlar en sevdiğim kelimelerdi Simonopio'nun bana veda etmeden veya açıklama sunmadan, onun için önem taşıyan şeyleri –hiçbirini unutmadan– toplayarak beni bırakma kararını aldığını fark etmek çok sert bir darbe oldu.

Simonopio'nun benim ona olduğum gibi bana bağlı olmadığını düşündüm.

Ben de onun benim hayatımdan çekip gitmesi gibi, uzun bir süre boyunca onu zihnimden çıkarıp attım.

Sonra ondan bir kez daha bahsettim ve yılların geçişiyle onu daha tatlı bir şekilde hatırlamaya başladım, gerçi o acı sorular da anılarıma sızmıyor değildi: Neden bana veda bile etmeye gerek duymadı? Neden bizimle gelecekmiş gibi yaptı? Neden kandırdı?

O anlamsız sorularda öyle çok vakit kaybettim ki.

Dikkatle dinle ve ciddiye al, Francisco, dedi Simonopio, ama ben ne dinledim ne de ciddiye aldım.

Şimdiye kadar, sonunda kendimi gerçeklere ve her şeyi dinlemeye açtığım şimdiye kadar, tıpkı onun bana son söylediği kelimelerde istediği gibi, şimdi neden öyle yaptığını, kandırmasının nedenini biliyorum ve anlıyorum: Ben, inatçılığımla –ve belki de şantajlarımla?– annemi taşınma fikrinden caydıracak dünyadaki tek insandım. Simonopio onun bizimle gelmeyeceğini zamanında öğrenirsem Linares'ten ayrılmayı reddedeceğimi biliyordu.

Ve Simonopio, ne kadar olasılık arasa da geleceğimi Lina-

res'te görmüyordu. Tam olarak ne gördüğünü bilmiyorum. Belki nehirdeki değirmenin çemberinin altında boğulma veya hedefini vuran başka bir mermi ile kırılan tek bir hayat çizgisi. Belki hayatım taşralı genç yabaniliğimde bir kez daha trene meydan okumamla sona ererdi. Bilmiyorum. Sadece bir şeyin günlerimi ve yıllarımı çalacağını biliyorum. Linares'te aşklar, eğitim, çocuk veya iş güç yaşanmazdı. Dulluk, hemoroit, son yıllarda sindirim problemleri de yaşanmazdı – artık eskisi gibi değilim, kabul ediyorum ve bu yüzden Hortensia bana çorba pişirip duruyor.

Şimdi geriye dönüp baktığımda hayatımı oluşturan bütünün keyfini fazlasıyla çıkardım: Çokça iyi şey ve o kadar da kötü olmayan şeyler – ihtiyarlık da dahil, zira gençlik olmazsa ihtiyarlık da olmaz. Ben yaşadıklarımın oluşturduğu kişiyim. Simonopio'nun fedakârlığı olmasaydı hiçbir şey olamazdım, ona minnettarım. Ancak şimdi öyleyim ama sonunda minnettarım.

Beni gönderdi, gitmemi seyretti ve arkama dönüp gitmek üzere arabaya bindiğimde kalbini kırmama izin verdi. Ben, beni, bana, ben, beni, bana... Hiç öğrenmiyorum. İnatçıyım: Hâlâ aynı şey. Bir ihtiyarım ve hâlâ aynı şeyi yapıyorum. Buraya dönüyorum ve devam edip duruyorum.

108

Ama her şey benimle ilgili değil. Ben gidince o yalnız başına kaldı, o bomboş toprakları dadıyla, çiçeklerle ve arılarla paylaşarak geri dönmemi bekledi. Hayatım için borçlu ve hayata karşı sorumlu.

Hayatı boyunca her gün ve her gece annemin aklına takılan bir soru vardı: Espiricuetalara ne oldu? Bu soruyu havaya, kimseye, Tanrı'ya sormaya cesaret ettiğinde, ben mutlaka kendi sorumla –sessizce– tamamlayarak duydum: Yirmi ikiliğime ne oldu? Tanrı bilir, o zamanlar yanıtı mümkün olmayan o sorulara kendisi yanıt veriyordu – benim de kendi soruma yanıt vermem gibi.

Artık yanıtım var.

Babamın iki mermiyle öldüğü gün, yirmi ikiliğim bir uçurumun dibinde yeni sahibine ulaştı.

Hâlâ da orada, yavaş yavaş yok oluyor, her şeyi talep eden toprağa geri dönüyor: Etten demire kadar her şeyi.

Gerçi demir etten daha dayanıklı.

Doğum günüm olan o cumartesi gününün anısı olarak hâlâ o toprakta duruyor: Oğul Espiricueta daha uçurumun dibine düşmeden önce ölmüştü. O ne kadar hızlı koşsa da, ne kadar onlardan kaçınmaya çalışsa da, babamın yirmi ikiliğe yüklediği son mermiyi bile onlara karşı harcasa da, arılar gözünün yaşına bakmamıştı.

Her şey boşunaydı. Hepsi öldü, evet, ama merminin etkisiyle değil: Öldürerek öldüler.

Oğul babasının sonunu öğrenemeden hayata veda etti ve baba da oğlunu bile düşünmeden, ondan birkaç dakika önce öldü, gerçi oğlu gibi uçuruma düşmedi, mavzeriyle boş yere arıların canına okumaya çalışmadı, onlardan saklanmaya çalışmadı, belki de faydasız olduğunu hissetmişti.

İlk önce, tıpkı onun babama yaptığı gibi, arkasından saldırdılar. Onlarla çevrili hâlde, dehşet içinde, bedeni kanatlardan ve iğnelerden yapılmış bir örtüyle kaplı olan yeni doğmuş bir bebeği hatırlayarak öldü. Şeytanın onları arkasından gönderdiğini bilerek öldü; iblisin onu iğnelerle delik deşik ederek öldürdüğünü bilerek. Oğlundan uzakta, yüzüstü yatmış, onca arzuladığı toprağın tadına bakarak öldü.

Arıların ve baba ile oğulun toza dönüşmesi uzun sürmedi.

Simonopio için yaptılar ama kovandaki arılar benim hayatımı kurtarmak ve babamın ve sahibinin kanıyla lekelenen toprağın intikamını almak için öldüler. Borç bana aitti ama onu Simonopio üstlenmişti.

Hiç onları düşünmedim; yokluklarını hissetmedim veya Simonopio'ya sormadım. Yola çıkmamızdan önceki günlerde onun hüznünü ve yalnızlığını bile fark etmedim.

Fedakârlığı için teşekkür etmedim.

Şimdi Simonopio'nun beni kurtarma çağrısına cevap veren arılardan çok azının kovana geri döndüğünü biliyorum. Buz gibi uçuş ve iğneleriyle boşaltmadıkları öfkenin sıcaklığı nedeniyle bitkin hâlde döndüler. Onları kraliçe ve yavruları karşıladı; onları kederle dolu bir sessizlik ve boşluktaki yankılar karşıladı. Büyük bir belirsizlik karşıladı: Yarın ne olacak? Çiçeklere, onların açtığı ağaçlara, bize ihtiyacı olan toprağa ne olacak? Bize ne olacak, Simonopio?

Simonopio biz yola çıkana kadar her gece o acının altına sığındı ama arıları için ne yapması gerektiğini bilmek için tek bir gece yeterliydi.

Azalan sayılarıyla, bakıma ihtiyaçları vardı; birinin hafıza-

larını tamamlamasına, uçuş haritasını yeni kuşaklara aktarmasına ihtiyaçları vardı. Tıpkı onların Simonopio'ya rehberlik yapması gibi, şimdi Simonopio'nun rehberliğine ve öğretmenliğine ihtiyaçları vardı. Tekrar eskisi gibi olmak için zamana ve güçlenmeye ihtiyaçları vardı.

Hep Simonopio'nun benim olduğunu sanmıştım: Ağabeyim, rehberim, kurtarıcım... Ama benim olmadan önce, onların kardeşi, oğlu olmuştu. Simonopio arıların, arılar Simonopio'nun. Baştan beri böyleydi. Hayatında bildiği ilk şey buydu. İlk gününde sabaha karşı, ılık kanatlarıyla onu sararak hayata sunduklarında, kulağına ilk vızıltılarıyla söylemişlerdi.

Ve Simonopio'nun soğuk ve boş tavanın altında geçirdiği ilk gece hatırlattılar.

Simonopio, Monterrey'de yavaş yavaş ölürdü, buna şüphe yok. Ama belki de, benim için –sadece beni terk edilmenin acısından kurtarmak için– o eksik hayata ve ölüme teslim olurdu. Sadece beş duyuyla sağır ve dilsiz yaşadığımız hayatın sınırlarına teslim olurdu.

Ama kovanda kalan az sayıda arının, onun doğumunu gören, onu sarmalayan ve hayatı boyunca ona rehberlik eden, ilk ailesi olmuş o arıların şimdi ona benden daha fazla ihtiyaç duyduğunu biliyordu. O onlara ve onlar da ona aitti. İkisi de toprağa, yıllar süren sabrın ve dağlara gerçekleştirilen uzun seyahatlerin ardından portakal ağaçlarıyla doldurdukları o toprağa aitti. O anlaşmayı bozmanın yolu yoktu. O üçgenin unsurlarından birinin diğeri olmadan yaşamasının yolu yoktu.

Uzağa giderse sonu faydasız bir ölüm olurdu. Onsuz arılar ölür ve arılar olmazsa da uğruna mücadele ettikleri topraklar ve ağaçlar ölürdü.

Her şey benimle ilgili değildi.

Salgın olmadan, donlar yaşanmadan da ertesi senelerde

Linares'te portakal hasadı düşük oldu. Bolluğa alışan üreticiler portakalları tek tek ve tekrar tekrar saydı ama ne kadar da saysalar kendilerini kandırmanın yolu yoktu: Kasalarda doldduramayacakları boşluklar vardı.

Hiçbiri arıların yokluğunu fark etmedi. Hiçbir onları sayma zahmetine katlanmadı.

Bunu sadece Simonopio yaptı.

109

Hâlâ buradayım. İnatçı, sersem, bencil hâlimle, onun yıllardır sabırla beni beklediğini bilerek seninle konuşuyorum; beni o tepenin ötesinde, Reja'nın patikasında beklediğini bilerek.

110

Geldiğimi biliyor ama sabırlı: Onca zamandır bekliyor, biraz daha bekleyebilir.

İstediği kadar zamanı var.

Reja dadı yanında sallanıyor, ikisinin de ilk saatlerini ve ilk ışıklarını gördüğü köprünün altında onu karşılayan dunyada. Zamanın geçmediği, bana bir yer ayrılmış o dünyada.

Gitmek istiyorum ama korkuyorum. Beni şimdi olduğum hâlde, bir ihtiyar olarak görmelerinden korkuyorum. Simonopio'nun hiç utanmadan tekrar portakal ağaçlarına çıkmak, karakurbağası avlamak, dişlerimizle ceviz soymak ve on yıllar önce bedenimizde yaşayan bitlerin, pirelerin ve kenelerin mirasçılarıyla kaplanmak için beni beklemesinden korkuyorum. Ama ben uzun zaman önce çocuk olmayı unuttum.

Dikkatle dinle ve ciddiye al, Francisco.

Şimdi çok net, sanki kulağıma konuşuyormuş gibi duyuyorum ama direniyorum. Tanıdık sesiyle beni çağırıyor, sevgili sesiyle bana şarkı söylüyor ama korkuyorum. Yüzüne bakıp yıllar boyunca onu reddettiğimi ve on yıllar boyunca kasıtlı olarak kulaklarımı ve gözlerimi onun çağrılarına kapattığımı itiraf etmekten korkuyorum. Son on beş yılı boş yere harcadığımı ve şimdi önceden yapamadığım şeyleri görünce, dinleyince ve anlayınca, çağrısının hep orada, mevcut, sürekli, güçlü olduğunu kabul ediyorum.

Yüzünü görmekten ve orada hayal kırıklığını okumaktan korkuyorum.

111

Ama şimdi bu arılar etrafımızda uçuyor ve uğultularıyla söylemek istedikleri şeyi anlıyorum: gelgelgel, hızlı gel, hızlı gel, koş. Ve onları beni ona götürmeleri için gönderdiğini biliyorum.

Şimdi duyuyorum da: İçimden doğan küçük bir çocuk fısıltısı. İçimde, derinlerde arıyorum ve eskiden olduğum çocuğu buluyorum. Zannettiğim gibi yıllar içinde yok olmamış. Beni bekliyor ve tıpkı Simonopio gibi konuşuyor: Anıların derinliğinde, bazen susarak ama sabırla, onu dışarı çıkmaya davet etmemi bekleyerek.

Onda, bende, artık siteme de, kine de yer yok ve duygulanıyor, duygulanıyorum, sonunda o gün geldi.

Beni eski bir dost gibi selamlıyor, cesur ve umursamaz olduğumuz günleri hatırlatıyor; hiçbir şey karşısında durmadığımız günleri. Bir an önce yola çıkmamızı istiyor, sıkılmış ve tekrar portakal savaşı yapma, engel tanımadan koşma, istediği gibi tırmanma, saklambaç oynama, nehirde yüzme, güvenle Simonopio'nun elinden tutma heyecanı bana da bulaşıyor ve içimi kaplıyor.

Ben de buna izin veriyorum.

Anılar uzak olmaktan çıkıyor. Yıllarla ölçülmeyi bırakıyor ve saf duygu olarak ölçülmeye başlıyor.

Şimdi elimi tutuyor. Ben de onun elini tutuyorum. Reja'nın patikasından arıları takip etmemi istiyor, o patikanın sonunda ağabeyimiz bizi bekliyor. Diyorum ki: Biraz bekle. Önce

yapmam gereken bir şey var, yavaş yavaş dönüştüğüm ihtiyar adamdan sıyrılmaya başladıysam da henüz -henüz- en temel sorumluluk hissine bağlıyım. Annemin öğretilerinin son halkasına. O kadar kolay unutamıyorum. Öylecene, sadece tekrar buluşmanın heyecanıyla gidemiyorum. Haber vermem gerek.

Sana bakıyorum, Nico ve ne söyleyeceğimi çoktan bildiğini biliyorum.

"Ben seninle dönmüyorum."

Şaşkınlıkla bana bakıyorsun ama artık beni hiçbir şey durduramaz.

"Cüzdanımdaki bütün parayı al ama hikâyemi çocuklarıma anlat. Sadece bölük pörçük biliyorlar. Artık tamamını öğrenmelerinin zamanı geldi. Onları çok sevdiğimi, ağabeyimi görmeden geçirdiğim yıllara sadece onlar sayesinde değdiğini söyle. Gölgeden yürümelerini söyle. Gözleriyle dinlesinler, derileriyle görsünler, kulaklarıyla hissetsinler çünkü hayat hepimize konuşur ve sadece dinlemeyi, görmeyi, hissetmeyi bilmemiz ve istememiz gerek."

Bunların çok geç kalmış dersler olduğunu biliyorum ama bugünden önce öğretmeye hazır değildim.

Onlara şahsen söyleyebileceğim kayıp zaman için içimi pişmanlık hissi kaplıyor: Onlar çocukken, gözlerinde yıldızlarla bana bakarlarken anlatabilirdim. Artık çok geç ve tanımadık birinin teslim ettiği anları onlara yetmek zorunda.

Sana ve bana iyi yolculuklar. Artık gidiyorum, eskiden olduğum, adı küçük Francisco olan çocuk çok ısrar ediyor. Şu anda bana, haydi Francisco, haydi gidelim, bırak konuşmayı, çıkmak istiyorum diyor.

Ben de onu dinlemekten ve ciddiye almaktan başka bir şey yapamam.

Çünkü o çocuk, duruma ve konuşana bağlı olarak hep azimli veya inatçı oldu. Bu yüzden, hedefimize varmadan önce tamamen dışarı çıkmayı başaracağını, ihtiyarı tamamen geride

bırakıp uzun zamandır yapmadığı gibi koşturacağını biliyorum. Hedefine hızla ulaşmak istiyor.

Güneş batmadan önce portakal ağaçlarına, Simonopio'ya, kendi hedefine, onunkine, benimkine varmak istiyor. Çünkü o zaman küçük eliyle –artık çıkık damarları, lekeleri, kırışıkları olmayan– ağabeyinin genç elini tutacak.

Uzun zamandır yapmayı beklediği gibi.

Arkama dönüyorum ve tereddütle bir adım atıyorum. Ardından bir tane daha. Bedenimde yıllardır olandan çok daha fazla güç bulunduğunu fark ediyorum. Gittikçe çevik ve hızlı, anıların peşinden arkamdaki eski ufukla ilerliyorum. Arkaya bakmadan yürüyoruz çünkü o yolculukta önemli olan tek şey varış noktamız.

AÇIKLAMA VE TEŞEKKÜR

Bu roman Meksika'nın kuzeyinde yer alan turunçgil üreticisi bir köyün gerçek hikâyesinden ilham aldı.

Benimki gibi tarihi olaylardan ilham alsa bile, bir hikâye yazmak kadar büyük özgürlük yok.

Burada anahtar kelime "ilham" çünkü bana sonsuz olasılıklar sundu ve romanımı hayal ettiğim gibi, en iyi şekilde geliştirebilmem için belirli olayları istediğim gibi şekillendirme ayrıcalığını tanıdı – bu ayrıcalığı kendime tanıdım.

Bunun adı "sanatçı yetkisi". Bir hükümetin bu yetkiyi bağışlaması gerekmez. Kişi istediği zaman kendi kendine bağışlar ve özgürlük de budur.

Gelgelelim bu roman için yaptığım araştırma çok kapsamlıydı. Karakterlerimin hikâyesini anlatırken tarihi olaylara ve tekniklere –var oldukları şekilde– sadık kalmak benim için çok önemli olsa da tarihlere harfiyen uymak o kadar önemli değildi.

Bu sayfalarda tarihi bilgilere sadık kalmayı amaçlamadım: Sadece hayal gücüme sadık kalmayı amaçladım.

Bu yüzden bu sayfalarda Simonopio var. Bu yüzden bugün turunçgil üretiminde önemli bir bölgenin bir çocuğun seyahati ve arılarının vizyonu sayesinde var olduğunu öne sürüyorum. Bu yüzden *Arıların Uğultusu*'na, gerçekte canı sıkılan bir Uruguaylı adam –veya kadın– tarafından icat edilmesine kadar otuz yıldan daha uzun bir süre geçmesi gerektiği hâlde zorlu bir kart oyunu turnuvasını dahil etmeye cesaret ettim.

Yine bu yüzden bu romanda hayal gücümden çıkan kurgu ürünü karakterler birkaç veya bütün tarih kitaplarında yer alan karakterlerle bir arada, bu da kendime bağışladığım sanatçı yetkisinin son derece çekici bir diğer maddesi.

Büyüklerimin benimle paylaştığı bütün anekdotlara minnettarım, bu yazma macerasından öğrendiğim tek bir şey varsa o da hikâyeyi inşa eden şeyin anekdotlar olduğudur. Gerçek ve hayali.

Bu hikâyeyi sınırların var olmadığı bir edebi seyahate davet ettiği için İspanyol editörüm Silvia Querini'ye teşekkürler.

Kapısını çaldığımda beni davet etmeye cesaret eden Penguin Random House'daki harika ve gözü pek Meksikalı editörüm Wendolín Perla'ya: Teşekkürler. Ve kapıları bana ardına kadar açan, tavsiyeleriyle bu romanı parlatmamda bana yardımcı olan Cristóbal Pera'ya da teşekkürler.

Büyük yazar, usta, akıl hocam ve dostum Felipe Montes'e, zamanı ve paha biçilmez tavsiyeleri için teşekkür etmek istiyorum.

Şimdide yaşayan ama bu anlatının şimdisine ilham veren –eski kuzeydoğu müziği tarihçisi, koruyucusu, icracısı ve koleksiyoneri– Marilú Treviño'ya sesi ve takıntılı bir karakter için mükemmel parçayı ve müziğimizin anlattığı harika hikâyelere âşık olan bir karakter için başka parçaları bulmama yardım ettiği için teşekkür ederim. Marilú'yu dinlemek zengin bir müzik geçmişine seyahati garantiliyor.

Nihai gidişlerinden önce çok sevgili ve değerli kişilerle görüşebilme fırsatına sahip olmama ve sorularıma yanıt vermedeki enerji, heves ve sabırlarına minnettarım. Artık gittiler, ama bende, bu hikâyede ve bu dünyadan geçerken dokundukları hayatlarda izlerini bıraktılar.

